UVA. BHSC. IyR_099_1

2282

UVA. BHSC. IyR_099_1

468

1.67

99

UVA. BHSC. IyR_099_1

80

Hoc volumine continentur.

Diomedis, de arte grammatica

Phocae, de nomine et verbo

Prisciani epitoma.

Capri, de orthographia et latinitate verborum

et Agraecius, de orthographia et proprietate et differentia sermonis.

Donati, de octo partibus orationis.

— de barbarismo.

Honorati, in Donatum interpretatio.

Sergii, in Donatum commentarius.

Pomponii Laeti, grammatica.

UVA. BHSC. IyR_099_1

DIOMEDIS DOCTISSIMI: AC DILIGENTISSIMI LINGVAE LATINAE PERSCRVTATORIS DE ARTE GRAMMATICA OPVS VTILISSIMVM.

DIOMEDES ATHANASIO SALVTEM DICIT

a RTEM MERAE LATINITATIS
purę q; eloquentię magiſtram ſub
incudē litteraꝝ faciliter ꝓcudēdo
formatam humanę claritatis: hanc
cū cognouiſſem excellentem facū-
diam tuā plurimi facere: deſiderio
tuo libenter indulgens ſummo ſtu-
dio: quantū mediocris admodū in-
genii mei qualitas capere patiebatur: trino digeſtā libel
lo dilucide expeditam cenſui eſſe mittendam. quia ipſos
auriū meatus audita ſcientia cōplere abſentia denegatū
eſt. Sane neq̄d eſſet incognitū: uitanda fuit nimiū cōſtri-
cta breuitas. Eſt. n. lucubratiōis induſtria: ſtudiiq; colla
tio tripartita: ut ſcđm trina ętatis gradatim legētiū ſpa-
cia: lectio ꝓbabiliter ordinata crimen ꝓlixitatis euadat:
tediūq; demulceat. Quę quidē in tribus diuiſionibus q̃
uis paruula ſit: tamen in ſingulis ſuā continet breuitatē
Quamobrem (ut mea fert opinio) ſpero tibi: aliiſq; legē
tibus magno uſui fore. Igitur totius operis prima ꝑs
uniuerſi ſermonis mēbra continet. altera nō ſolū obſer-
uationes: quę arti grammaticę accidere ſolent: ſed etiā
ſtructurā pedeſtris ōronis uberrime pleneq; demōſtrat
Tertia pedum qualitatem: poematum genera: metroꝝq;
tractatus pleniſſime docet. Supereſt ut ſingula recolen-
do memorię ten⁹mādent ne fruſtra cū tpe euaneſcat la
bor. Quod tāto maxime rudibus ꝓ̄ſtare cognoſcimus q̃
ruſticitatis enormitate culti ſermonis ſauciāt imo defor
mant: examuſſim normatā oratiōis integritatē: politūq;

B... VALLADOLID
UVA. BHSC. IyR_099_1

eius lumen infuſcant ex arte ꝓlatum: quanto ipſi a pecu/
dibus differre uidentur.

Rtis grāmaticę auctores exordiū ſcribēdi uariū diuerſūq; ſūpſerūt. Quidā.n.ab ipſa arte cœpūt alii ab elemētis uel lr̃is: multi a caſibus: pleriq; a ptibus orõnis: nōnulli a uoce: pauci a nominū decliatiōe: Nos uero ab ipſa orõne incipimus. Hęc.n.ſecreta pectoris arguēs ad linguā ſui gubernatricē migrat mobili quodā uocis articulatę ſpiritu: rotūdoq; gubernaculi moderamie ꝑpata & interiore uicino aere pectoris argutia uerberato: palatoq; ſenſim: paulatiq; pulſato uelut internūci⁹ ad ꝓditor hūanę gētis ad indicia exprimēdę cogitatōis ꝑ os ſermonēq; rõnabiliter agitat̃. Hoc.n ſuo magnoq; beneficio expſſa rõne ſermōis nos cęteris ſepat ab aīalibus: ſola hoīes natura fatet̃ atq; demōſtrat Huic igit̃ dem⁹ toti⁹ opuſculi nō īmerito principatū cuius talis hr̃ diffinitio: Orõ eſt ſtructura uerboꝝ cōpoſitio exitu ad clauſulā terminata. Quidā ſic eā diffiniunt: Orõ ē cōpoſitio dictionū ꝯſumās ſniam: rēq; pfectam ſignificās. Scaurus ſic. Orõ eſt ore miſſa & p dictiōes ornata ꝓnūciatio. Orõ aūt uidet̃ dicta qſi oris ratio: uel a gręca origine hoc ē ſermocinari. Vñ Hom. uerſus: ἀπό τοῦ ὀαρίζειν οὐ μέν πως νῦν ἔστιν ἀπό δρυός οὐδ' ἀπο πέτρης τῷ ὀαριζέμεναι ἅτε παρθένος ἠΐθεος τε παρθένος ἠΐθεος τε ὀαρίζετον ἀλλήλοισι.

Oratio ē ſermo ꝯtextus ad clauſulā tendēs Clauſula eſt cōpoſitio uerboꝝ plauſibilis ſtructurę exitu terminata

Partes orõnis ſūt octo. Nomen: ꝓnomen: uerbū: pticipiū: aduerbiū: cōiunctio: ꝓpoſitio: interiectio. Scauro uidet̃ & appellatio. Ex his primę qtuor declinabiles ſūt: ſeqntes indeclinabiles. Latini articulū: gręci īteriectionē nō adnumerāt. Genera noīuꝫ ſūt pricipalia tria: maſculinū fœmininū: & neutꝝ. Maſculinū eſt: cui nūero ſingulari

UVA. BHSC. IyR_099_1

caſu ntō ꝓnomē ꝑponiẗ hic: ut hic Cato. Fœmininū eſt cui nūero ſingulari caſu ntō ꝓnomē ꝑponiẗ hęc: ut hęc Iulia. Neutꝝ ē cui numero ſin. ntō caſu ꝓnomē ꝑponiẗ hoc: ut hoc tēplū. Ex his q̄rtuꝫ genus cōe naſciẗ: qđ fit duobus modis Sūt. n. cōia duū geneꝝ ex maſculio & fœminino: ut hic & hęc hō: hic & hęc ſacerdos. Itē triū geneꝝ ex maſculino fœminino & neutro: ut hic & hęc & hoc fœlix. Eſt & qntū gen⁹ qđ gręce ἐπίκοινον dr̄ latīe ꝓmiſcuū uel ſubcōe uocāt qđ aut ſpē maſculini gn̄is & decliaẗ & ſimul ſignificat etiā fœmininū gen⁹: ut hic paſſer: aut decliaẗ ſpē fœminini gn̄is ac ēt maſculinū gen⁹ ſignificat: & ſic ſub uno gn̄e utꝝq; itelligiẗ: ut hęc aq̄la

Numerus ē icrementū quātitatis ab uno ad plura ꝓcedēs. Numeri ſunt duo. ſingularis: ut hic p̄ceptor. pluralis ut hi p̄ceptores. Dualis. n. dūtaxat apud gręcos ualet: apđ nos excludiẗ de quo etiā mox referemus.

Figura ē diſcrimē ſimpliciū dictionū & cōpoſitaꝝ. Figurę nōibus accidūt duę: ſimplex & cōpoſita. ſimplex ut doctus. cōpoſita ut indoctus. Cōponunẗ autē noīa modis quattuor: ex duobus itegris ut ſuburban⁹: ex duob⁹ corruptis ut opifex & artifex: ex integro & corrupto ut ineptus: ex corrupto & integro ut armipotēs. Cōponiẗ āt de pluribꝰ quę παρασύνθετα gręci appellāt: ut iexpugnabilis imperterritus inexplicabilis irremeabilis.

Caſus ſunt q̄dā gradus declinationis dicti ꝙ p eos pleraq; noīa a prima ſui pōne inflexu uarienẗ & cadant. Alii ſic Caſus ſunt uariatōes & cōpōnes in declinatōe nois p immutationē nouiſſimę ſyllabę. Sunt numero quidem ſex Ntūs: gtūs: quē q̄dā patriū uocāt: dtūs: actūs: utūs & abltūs. Rōne tn̄ ſunt qnq;. Ntūꝫ. n. optime caſuꝫ eē noluerunt: qn̄q̄dē ſit poſitio nois uel rectus nōibus uel declinatiōibꝰ regula quē ntūꝫ gręci nō πτῶσιν ſed ὀρθὴν uel εὐθεῖαν uocāt καταχρηστικῶς tn̄ ntūm cām diximꝰ. abltūꝫ gręci nō hn̄t. hunc tn̄ Varro ſextū: interdū latinuꝫ

UVA. BHSC. IyR_099_1

appellat:q̄a latinę linguę ꝓprius cuius ius apđ gręcos
per genitiuum explicatur. Per hos itaq; caſus obliquos
nomen ſic declinabitur.

Cato nomen appellatiuum generis maſ.numeri ſin.figurę
ſimplicis caſus nōiatiui & uocatiui:qđ declinabit̄ ſic.

Hic Cato:huius catonis:huic catoni:hunc catonē:o cato:
ab hoc catōe. N.P.Hi catones:horum catonum:his ca
tonibus:hos catones:o catones:ab his catonibus.

Iulia nomen appellatiuū generis fœ.numeri ſin.figurę ſim
plicis caſus nōiatiui & uocatiui:qđ declinabit̄ ſic.N.S.

Hęc Iulia:huius iulię:huic iulię:hanc iuliam: o iulia: ab
hac iulia.N.P.Hę iulię:harum iuliarum:his iuliis:has
iulias:o iulię:ab his iuliis.

Tēplū nomē appellatiuū gn̄is neutri nu.ſin.figurę ſimpli
cis caſus nōiatiui acti & uocatiui:qđ declinabit̄ ſic

Hoc templum:huius templi:huic templo:hoc templum:
o templum:ab hoc templo.N.P.hęc templa: horū tem
plorum:his templis:hęc templa:o templa:ab his tēplis

Sacerdos nomen appellatiuū cōis generis figurę ſimplicis
numeri ſin.caſus nōiatiui & uocatiui:qđ declinabit̄ ſic

Hic & hęc ſacerdos:huius & huius ſacerdotis:huic & huic
ſacerdoti:hunc & hanc ſacerdotem: o & o ſacerdos: ab
hoc & ab hac ſacerdotē.N.P.Hi & hę ſacerdotes: horū
& harꝫ ſacerdotū:his & his ſacerdotibus: hos & has ſa-
cerdotes:o & o ſacerdotes:ab his & ab his ſacerdotibꝰ

Fœlix nomen appellatiuum generis cōis trium generum
figurę ſimplicis numeri ſingularis caſus nōiatiui & ac-
cuſatiui & uocatiui:quod declinabitur ſic.

Hic & hęc et hoc fœlix:huius et huiꝰ et huius fœlicis huic
et huic et huic fœlici:hunc et hanc fœlicē et hoc fœlix:
o et o et o fœlix:ab hoc et ab hac et ab hoc fœlice uel fe
lici.N.P.Hi et hę fœlices et hęc fœlicia:horꝫ et harū et
fœliciū:his et his et his fœlicibꝰ hos et has fœlices et hęc
fœlicia:o et o fœlices et o fœlicia: ab his et ab his et ab

UVA. BHSC. IyR_099_1

his fœlicibus

Oia nõia latina ntõ caſu ſin. lr̃is. xii. extremis terminãt uo calibus qnq;: ut a e i o et u: ut ſiſcenna: monile: ſinapi: ci cero: cornu et ſemiuocalibus ſex l. m. u. r. s. et. x. ut ꝯſul tẽplũ pectẽ cęſar liui⁹ ſilex. Itẽ muta una t ut caput. Sũt q adũt c ut lac: qđ Var. artis grãmaticę doctor extermi nat. Gtũs caſus ſin. aut totidẽ ſyllabis ꝯſtare debet quot ntũs eius: ut Virgilius uirgilii: Terentius terentii ob id gẽiata i: aut una ſyllaba excedere: ut Hector oris: et Ne ſtor ris. Aliqñ ãt duab⁹ ſyllabis accreſcit ut ſupellex ſu pellectilis: iter itineris: anceps ancipitis: ꝑceps ꝑcipitis.

Formę declinationũ nõium ut qbuſdã uidet̃ ſunt ſeptem Prima eſt quę gtũm ſing. mittit in ę genere duntaxat tã maſ. q̃ foe. ut Aeneas ęneę: Latona latonę. Secunda facit gtũm in oi genere: ut puer pueri: laurus lauri: cęlũ cęli Tertia eſt quę in gtõ i geminata gñe tãtũ maſ. et neutro terminat̃. Maſ. ut Virgilius uirgilii. Neutꝝ ut ingenium igenii. Quarta in oigñe in is: ut orator oratoris orõ orõ nis: ſidus ſideris. Quinta ĩ us maſ. duntaxat et fe. maſ. ut portus. fe. ut porticus. ſexta in ei ſimiliter dũtaxat gene ris maſ. et fe. dies diei. Septima in u genere tantum neu neutro: ut genu cornu. Et huiuſmõi nõia neutra nume ro ſin. monoptota tantũ ſunt. Gręca quoq; nõia grecę declinatõis regu lã ſeruant: et gti tripharię ꝓferũt̃ quoꝝ nõiatiui ſũt. ω. η. αν. ut καλύψω καλύψους: calypſo calypſ⁹ μανθώ μανθοῦς mantho manthus: et θίσβη θί σβης thiſbe thiſbes εὐτέρπη εὐτέρπης euterpe euter pes πὰν πανός: pan. panos. Actũs uero plęꝝq; n ntis addit. Vtũs eſt ſimilis ntõ. Abltõ caſu ſingularis nume ri obſeruata nouiſſima ſyllaba lr̃aue facile demõſtrabit quõ pluralem numeꝝ declinare debeamus. Oia nõia ab ltõ caſu ſin. qnq; lr̃is uocalibus terminant̃ a e i o et u ex ceptis ꝓnõibus qbuſdam: ut ab eodẽ quodã ab hoc. Itẽ his quę ſunt aptota. in his enim regula nõ tenetur.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Quecunq; igit̃ nõia gñe maſ. & foe. abltõ caſu ſin. a lrã fuerinet trminata addita e lrã faciũt ntũʒ & utũʒ plu. maſ. ut ab hoc ęnea ab hoc poeta ab hoc anchiſa hi ęneę hi poetę hi ãchiſę & o ęneę o poetę o ãchiſe. Sʒ hui⁹ nõis abltũs duplex ẽ. dicim⁹. n. ab hoc ãchiſa & ab hoc ãchiſe. & ſiqdẽ erit ntũs hic ãchiſa: ut hic poeta. Si uero hic ãchiſes ntũʒ hʒ: aliter declinat̃ q̃ duo nõia ſupraſcripta illa. n. aut in as uel in a efferũt̃ uelut hic ęneas hic poeta Hoc aũt in es ntõ caſu alr̃ declinat̃ q̃ duo ſupraſcripta ut hic ãchiſes. hoc ſi ſic declinat̃ immutat q̃ttuor caſus ſin. dtũʒ actũʒ utũʒ & ablatiuũ: uelut huic ãchiſę: hunc ãchiſen: o ãchiſe ab hoc ãchiſe. cũ ntõ ęneas & poetã ſic declinabit̃: uelut huic ęneę: huic poetę: hũc ęneã: hunc poetã: o ęnea: o poeta: ab hoc ęnea: ab hoc poeta: ut uideant̃ hęc nõia ſyllabas depoſitas hr̃e in dtõ qdẽ ę i actõ am: in utõ a: abltõ ſimiliter a. Illd̃ aũt in dtõ ę in actõ en in utõ e: in abltõ ſilr̃ e: ut tãtummõ gtũʒ ſin. ſupradictis nõib⁹ ſimilẽ hẽant. Itẽ ut foeminina ab hac muſa: hę muſe: & o muſę: rẽota aũt e lrã & poſita s lrã faciũt in utroq; gñe actũʒ plu. ut ab hoc ęnea: hoc ęneas. ſimiliter ab hac muſa: has muſas. Itẽ ſi rẽoueas s lrãm & adieceris ꝝ ſyllabã fiet gtũs plu. ut ab hoc ęnea: hoꝝ ęneaꝝ: ab hac muſa: haꝝ muſaꝝ. Sublata ãt de abltõ ſin. a nouiſſima & appoſita is ſyllaba fit dtũs & abltũs plu. ut ab hoc ęnea his & ab his ęneis. nã deab⁹: filiab⁹: libertab⁹: mulabus & qcqd h⁹i eſt diſcernẽdi ſex⁹ grã ꝯtra rõneʒ & ꝑceptũ eſt identidem ab hac ãphora: haꝝ amphoraꝝ.

Quecũq; nõia abltõ caſu ſin. numero maſ. & foe. duntaxat gñe e lrã ꝑducta finiũt̃ addita s. ſilr̃ faciũt ꝑducta nouiſſima ntũʒ actũʒ & utũʒ plu. ut ab hoc & ab hac die: hi dies: hos dies: o dies. Remota ãt s lrã abiectaq; ꝝ ſyllaba fiet gtũs plu. ut ab hoc & ab hac die: hoꝝ dieꝝ. ſi rẽoueas ꝝ & appõas bus ſyllabã facies dtũʒ & abltũʒ plu. ut ab hoc & ab hac die: his & ab his dieb⁹. Dũ tñ ſciamus

UVA. BHSC. IyR_099_1

fœ.gn̄e plu.ntūꝫ nō debere dici.i.hę dies lꝫ fœ.gn̄e ſin.
dicam⁹.Cętera hoꝝ ſimilia nōia fœ.ꝓferūt tātū ut ſpēs
materies luxuries q̈ꝝ plu.gtūꝫ nō ſilr̄ adſeruabis ſicut
in die & meridie ꝑ ſed ꝑ ū ſyllabā:ut ſpēꝝ materieꝝ lux
urieꝝ:ſed ꝯſuetudo ꝑ effert:ut ſpēꝝ. Sed ueteres in hac
ſpē declinatōis gtūꝫ ſin.ſimilē ntō dicebāt unde inueni-
m⁹ in qbuſdā hęc ꝓuincies:hui⁹ ꝓuincies:nō hui⁹ ꝓuin
ciei.Nōia q̇ abla.caſu.nu.ſin.e lr̄a correpta fuerint ter
minata ea in genere maſ.& fœ.adiecta s lr̄a ntūꝫ & actūꝫ
& uo.plu.faciūt ꝓducta ultima ſyllaba: ut ab hoc & ab
hac diuite:hi & hę diuites:hos & has diuites:o et o diui
tes.Interdū correpta ultima ntūꝫ pluraleꝫ faciūt: ut ab
hac daphnide:et ab hac bachide:hę daphnides & hę ba
chides:o daphnides:& o bachides.nā actō has daphini
das:has bachidas facit. Neutrali uero genere abltō ſin.
ultimā lr̄aꝫ e in a uerteret fiet ntūs actūs et utūs plu.ut
ab hoc ore:hęc ora & hęc ora o ora.G.plu.in ōi gener̄
abltō correpta e lr̄a finit⁹ pari mō facit. Si āt remota e
aut in i ꝯuerſa adieceris um ſyllabā:ut ab hoc et ab hac
paupe:horū et harū paupū:ab hoc et ab hac diuite ho-
rum et harum diuitum.Datiuū uero et abltūꝫ plu. mit
tēt in bus:ut his et ab his paupib⁹ his et ab his diuitib⁹
ꝯtra hāc regulā inuenim⁹ab hoc uaſe horū oꝝ his uaſis
Nōia q̇ abltō caſu nu.ſin.i lr̄a finiūt genere maſ.et fœ.ſub
lata i ultima et adiecta es ſyllaba ꝓducta faciunt ntūm et
utūm plu.ut ab hoc et ab hac agili:hi et hę agiles et o
agiles:nā actūs iuxta regulā manēte i lr̄a debet ꝓnuncia
ri ut hos et has agilis ut eſt oīs hōies. Sꝫ uſus eū ad nti
et uti formam traduxit.In neutrali aūt genere ad ſin.ab
la.adiecta a lr̄a fiet ntūs actūs et utūs plu ut ab hoc agi
li hec agilia et o agilia. G.uero plurali i oi genere pari
mō facies ſi adiicies ū ſyllabam abla.ſin.ut ab hoc et ab
hac et ab hoc agili horū et harū & hoꝝ agiliū.Iteꝫ in oi
genere:da.et ab.plu.facies ſi ſin.abla.adiicies bus ut ab

UVA. BHSC. IyR_099_1

hoc & ab hac & ab hoc agili:his & ab his agilibus. Hoꝝ
ãt noíuȝ q̃ gtõ casu plu. i iũ ſyllabã exire pñt declinatio
multiplex nullo catholico ꝯtinet̃ qa ꝑ multa noĩa & ua
rias lr̃as excurrit iõ qõ dirigit̃. Vtꝝ hec inferã quę has
uident̃ foras retinere. Vna eoꝝ quę ntũȝ ſin. in oĩ gñe &
cõi ſiue monoſyllaba ſiue poliſyllaba ſint i ntõ ſing. lr̃is
terminãt̃ q̃libȝ ꝑcedẽte uocali tãq̃ prudẽs prudẽtiũ:de
mẽs:clemẽs:amẽs:nocẽs. Ex hac itẽ regula ẽ ꝑẽs ꝑentiũ
mẽs frõs. Altera eoꝝ quę fœĩa & diſſyllaba ſũt & ĩtra mo
dũ põnis ꝯtinẽt dũtaxat nũero ſin. tã ntõ es ꝑducta i ex/
eũt ꝑcedẽte alia ꝯſonãte q̃ abltõ e correpta finiũt:ut eſt
hęc nubes & ab hac nube:hęc clades:hęc ſedes:horũq;
gtũs plu. acreſcẽte una ſyllaba emittit̃ & ꝑ iũ exit ut nu
biũ. Tertia idẽtidẽ eoꝝ q̃ diſſyllaba ſũt ntõ cãu ſin. is ter
minãt̃ ſiue maſ. ſiue fœ. ſiue coĩa ſint & ſimilẽ ntõ gtũm
hñt pari mõ gtõ plu. ꝑ iũ exeũt. Maſ. ut orbis ignis. Ab
hoc catholico recedit panis. Fœ. ut turris puppis nauis
peluis. Sȝ hec abltũȝ duplicẽ iterdũ hñt & ꝑ i & ꝑ e lr̃aȝ
correptã ꝓferũt̃. Et hęc regula actũȝ ſin. i fœ. gñe dũta/
xat ſimplr̃ ꝑ i lr̃aȝ iterdũ ꝓfert:ut puppi turri. plu. uero
meli⁹ i is:ut has puppis. hoꝝ multa cernim⁹ ꝯſuetudine
ꝯmota q̃ a ſupiorib⁹ diſcrepãt. Itẽ coĩa:ut ciuis. Contra
hãc regulã ĩueĩt̃ cãis. Quarta quoq; eoꝝ ſpẽs ẽ q̃ abla. ꝑ
i lr̃aȝ hñt & ſũt triũ geneꝝ & gtũȝ plu. ſine dubio ꝑ iuȝ
terminãt:ut hic & hęc agilis & hoc le. itẽ facilis ab hoc
& ab hac & ab hoc facili:hoꝝ & haꝝ & hoꝝ faciliũ. ſilr̃
ex hac regula ẽ ſalutaris & fœlix faciũt. n. ab hoc ſaluta
ri:hoꝝ riũ:ab hoc fœlici hoꝝ ciũ. Sȝ i his tãtũ nõib⁹ ob
ſeruabim⁹ hęc q̃ dũtaxat fuerint appellatiua tũc abltõ i
lr̃a terminãt̃. nã ſi ꝓpria fuerint noĩa tũc abltõ e lr̃aȝ oȝ
hr̃e:ut ab hoc fœlice ab hoc ſalutar̃ Nihilomin⁹ tñ plu/
gtũȝ eũdẽ ſeruãt tãtũ abla. ſin. uariãt i drĩam ꝓprii nois
& appellatiui. Itẽ neutra q̃ abla. ſin. i. lr̃a terminãt̃ gtõ ꝑ
iũ exire debẽt:ut ẽ ab hoc mõili:hoꝝ liũ:ab hoc cubili

UVA. BHSC. IyR_099_1

hoꝝ liũ. Itẽ noĩa q̃ abla. ſin. o lr̃a finiũt appoſita ꝝ ſylla ba gtũ plu. faciũt: ut ab hoc puero: hoꝝ oꝝ & rẽota o lr̃a & appoſita i faciũt ntũ & uo. plu. ut ab hoc puero hi eri: o eri. Itẽ adiecta s lr̃a faciũt dtũ & abltũm plu. ut ut hi pueri: his ab his pueris. abla. uero ſin. adiecta s lr̃a facit actũm plu. ut ab hoc puero: hos ros. neutrali uero gñe ſi abltõ ſin. ſublata o lr̃a nouiſſima a lr̃am ipones fi et ntũs acc. uo. plu. ut ab hoc tẽplo: hęc & hęc tẽpla: o tẽpla. Pari ãt mõ & neutrali gñe fiet ge. plu. ſi abla. ſin. adiicies ꝝ ſyllabã: ut ab hoc tẽplo hoꝝ ꝝ. Pauca ad mo dũ normę diſſẽtiũt. inuẽim⁹. n. ab hoc modio horũ iũ. Itẽ ab hoc nũmo horũ mũ: ab hac domo harũ uũ ibus ab hoc iugero erũ ibus: ab hoc uaſe: horũ uaſorũ: his uaſis: ab hoc ſchemate horũ atũ his & ab his ib⁹. Verũ eu phõia in dictiõib⁹ pl⁹ interdũ ualet q̃ analogia uel re gula p̃ceptoꝝ. Nõia q̃ abtõ caſu nu. ſin. u lr̃a finiũt maſ. & fœ. gñe adiecta s lr̃a faciũt ntũm ac. & uo. plu. ut ab hoc uerſu: & ab hac mãu: hi uerſus hos uerſus & o uer ſus: hę man⁹ has nus & o nus. G. uero plu. ex alio ſcribẽ dũ ẽ. Neutrali ãt gñe adiecta a lr̃a faciũt ntũ ac. & uo. plu. ut ab hoc cornu: hęc & hęc cornua: o cornua. G. uero plu. pari mõ in oĩ gñe facies ſi adiicies abla. ſin. ũ ſyllabã: ut ab hoc uerſu horũ ſuũ: ab hac mãu haꝝ uũ: ab hoc cornu hoꝝ uu. Dtũs quoq; & abltũs plu. in oĩ gñe pari mõ fiet ſi abla. ſin. u. lr̃am in i ↄuertas & adiici as b⁹ ſyllabã: ut ab hoc uerſu his ab his uerſib⁹: ab hac manu: his ab his manibus: ab hoc cornu: his ab his cor nibus. Sed in q̃buſdã neceſſe ẽ u lr̃am retinere euitandę ãbiguitatis gr̃a: ut partub⁹ artubus arcub⁹ tribub⁹. Me minerĩ aũt q̃dã noĩa uel auctoritate ueteꝝ uel euphõia mõ ſcđo: mõ q̃rto ordine decliari: ut domus laurus fic⁹ q̃rcus & ↄplura arboꝝ nõia. In plu. nu. nõiu formę ca ſuales ſunt ſex: ſenaria: qnaria: q̃ternaria: ternaria: bipti ta: Siplex uel unica quę ſic ordinant̃. Senaria ẽ cũ p ſex

UVA. BHSC. IyR_099_1

caſus nũero ſin. nomẽ i declinatõe uariat̃ ueluti unꝰ ſolꝰ
Quinaria ẽ quę ꝑ qnq; obliquos caſus decliat̃ ut pr̃ mr̃
Quaternaria ẽ q̃ ꝑ q̃tuor caſus decliat̃: ut puer: ap. Ter
naria ẽ q̃ tribꝰ caſibꝰ obliq̃s decliat̃: ut fabula. Bipartita
ẽ q̃ alterna caſuũ ꝓductõe correptõeq; uariat̃: ut genu:
cornu: gelu. hęc. n. duobꝰ mõis tãtũ i decliatõe uariãtur
quod qdẽ ꝓductiõe & correptiõe diſtiguimꝰ. Nã in ntõ
actõ & utõ correpta u ꝓferũt̃ i gtõ dtõ & abltõ ꝓducta
Simplex uel unica ẽ quę ꝑ oẽs caſus uniformiter currit
nec uſq̃ in declinatõe uariat̃: ut frugi: nequã: nihili. hęc
etiã a gręcis aptota dicũt̃ quę a prima ſui põne non ca
dũt. Harũ ſenaria modũ unũ hꝫ & ẽ uniformis. Quinaria
modos duos admittit. Primũ dũ in decliatõe caſus ntũs
& utũs ſociant̃: ut pr̃ mr̃. Secũdus cũ dtõ abltũs ſimilis
ẽ: ut docto. Quaternaria fit modis ſex. Primꝰ cũ in uno
noie gtũs & dtũs ſimiles ſunt & utũs & abltũs: ut ęneas
Secũdus modus cũ ntũs & utũs & dtũs & abltũs: ut ap
cap. Tertius modꝰ cũ gtũs & utũs ſimiles ſũt & dtũs &
abltũs: ut Virgilius. Quartus modꝰ cũ ntũs & utũs ſũt
ſimiles & gtũs cũ dtõ: ut dies res ſpẽs. Quintꝰ cũ ntũs &
gtũs & utũs ſibi ſimiles ſũt ceteris diſtãtibꝰ: ut pãis ca-
nis. Sextus cũ oia neutra gtũꝫ in s lr̃am mittũt ut ſidus.
Ternaria itẽ fit modis ſex. Primus quotiẽs ntũs & gtũs
& utũs in is exeunt & dtũs & abltũs in i: ut agilis facilis
Secũdꝰ quotiẽs ntũs & gtũs & utũs i us: dtũs & abltũs
i u ut portus. Tertiꝰ cũ ntũs ſin. in a exit: ut poeta. Quar
tus quotiẽs ntũs dtũs utũs & abltũs ſibi ꝯgruũt: ut thyſ
be. Quintus quotiẽs i o exeũt fœminina quę ſũt gręca
ut Sapho. Sextus i oibus neutris quę in i terminãt gtũꝫ
ut ſcãnũ. Biptita cũ ntũs actũs & utũs ſimiles iueniũtur
Itẽ gtõ dtũs & abltũs: ut genu ueru. Hęc. n. duobꝰ tãtũ
modis in declinatõe uariãt̃: qđ qdem ꝓductiõe & corre
ptiõe diſtinguimꝰ. Simplex uel unita cũ ꝑ oẽs caſus no
mẽ uniformiter currit & nuſq̃ in declinatõe uariat̃ & fit

UVA. BHSC. IyR_099_1

in iis:quę etiã a gręcis aptota dicũt & a prima ſui poſi tiõe nõ cadũt:ut frugi neq̃ nugas nihil. De q̃ forma ſũt etiã nõia numerorũ indeclinabilia a quattuor uſq; ad cẽ tũ.nã ab uno uſq; ad tres p oẽs caſus nũeri declinãt & itẽ a ducẽtis & deinceps ꝑter mille. Sũt quoq; alio gene re monoptota quę p ablatiuũ tantũmõ enũciant & ob id monoptota dicunt:ut ſponte. Item diptota intelligũ tur ea quę ſingulari numero caſu tãtũmodo uocatiuo ſimiliter efferuntur cęteris differentibus:ut Iuppiter.

Triptota ſunt quę idẽtidem trina ratione tenentur. Prima eſt ꝙ numero ſin. per omnes caſus nomina declinantur in plu. tñ tribus caſibus tantu; efferuntur:ut maria ru/ra. Tetraptota uero intelligũtur quę ntõ & uoca. caſu deficiente per cęteros enunciantur ut Iouis.

Declinatio compoſitorũ nominum tribus formis ordinat. Prima eſt:quotiẽs animaduertimuſ ea quę ex duob⁹ no minibus compoſita erunt ex utraq; ꝑte declinari.i.cu; ambo nomina declinant:ut populus. ror. eques roma/nus:prętor urbanus:liber pater longa alba. Secunda eſt cũ ea quę ex ntõ cãu ſin.& gtõ caſu ſin.& gtõ tã ſin. q̃ plu. compoſita fuerint ea parte declinari tantum qua fuerit ntũs.i.cum prius mouetur & poſterius non decli natur:ut tribunus plębis:prefectus equitũ:tribunuſ mi litum:pater & mater familias: Tertia cu; ex obliquo & ntõ obliquum indeclinabile habebit ideſt cũ prius uer ſa uice non mouetur & poſterius declinatur:ut ſenatus conſultu;:plębis ſcitum. Prouidendum eſt:ut ne ea no mina componamus quę aut cõpoſita ſunt: aut compo/ni non poſſunt.

Chriarũ exercitatio in caſus ſic uariatur. Nominatiuo caſu numeri ſin. Marcus Portius Cato dixit lrãrũ radices a/maras eſſe fructus iocundiores. Gẽitiuo caſu. M. Portii Catonis dictum fertur lrarum radices amaras eſſe fru/ctus iocũdiores. Datiuo caſu Marco Portio Catoni pla

UVA. BHSC. IyR_099_1

cuit dicere: lr̃aꝝ radices amaras eſſe fructus iocundio
res. Actõ. M. Portium Catonem dixiſſe ferunt lr̃aruꝫ ra
dices amaras eſſe: fructus iocundiores. Ablatiuo a. M.
Portio Catõe dictuꝫ accepimus lr̃arum radices amaras
eſſe fruct⁹ iocũdiores. Voca. o. M. Portii Catõe tu egre
gie dixiſti lr̃aꝝ radiceſ amaraſ eẽ frctus iocũdioꝛs. abla.
. M. portio Catone dictũ accepius lr̃aꝝ radices amaras
eẽ fruct⁹ iocũdiores. Numeri. Plurali.

Hi. M. Portii Catones dixerunt litteraꝝ radiceꝫ amaras eſ
ſe fructus iocundiores. Hoꝝ. M. Portioꝝ Catonum di
ctum putant lr̃aꝝ radices amaras eſſe fructus iocundio
res. His. M. Portiis catonibus placuit dicere lr̃aꝝ radi
ces amaras eſſe fruct⁹ iocundiores. O Marcii Portii Ca
tones quaꝫ pulcherrime dixiſtis lr̃aꝝ radices amaras eſ
ſe fructus iocundiores: A Marcis Portiis Catonibus di
ctuꝫ non ignoratur lr̃aꝝ radices amaras eſſe fructus io
cundiores: Hoc quoqꝫ exemplo cęterę quoqꝫ chriaruꝫ
declinationes ſubiicientur. N. P. Virg. Maro dixit auri
ſacra fames. Similiter. P. Virg. Maro dixit: Degeneres a
nimos timor arguit. Item Marcus Porcius Cato dixit:
leges neruos eſſe ciuitatum: Item Demoſthenes. orator
athenieñ. interrogatus quomodo orator factuſ ſit: reſpõ
dit: plus uino impendens oleum. Similiter nominatiuo
Diogenes cynicus philoſophus in die accenſa lucerna
quęrebat hominem. Genitiuo diogenis cynici philoſo
phi meridie fertur. id quoqꝫ Vocatiuo o diogenes cyni
ce philoſophe dixiſti id quoqꝫ. Ablatiuo a diogene cy
nico philoſopho meridie traditum eſt in die accenſa lu
cerna quęſitum hominem eſſe.

Caſus nominatiuus trahit uerbum tertię perſõę: ut dicit
fertur: nomĩatur. Loquimur. n. ſic: cato ſe uticę occidiſ
ſe fertur. Pompeius ĩ littore ęgypti occidiſſe fertur: no
minatur inter auctores Gęlius. Item Virgilius ęneida
fecit. caſus uocatiuus ſecundam perſonam accipit tanq̃

UVA. BHSC. IyR_099_1

Virgili ſcribe Cicero reſponde. Prima perſõa non eget
caſu:ſed mittitur nominatiuuꝫ:ut ſeruio ingenuis. Ver
ba diuerſis caſibus apud romanos hoc modo iungunt̃
nam cum ab omni ſermone gręco loquela latina pende
re uideatur quędam inueniuntur uel licentia ab antiqs
uel proprietate latinę linguę dicta preter conſuetudi/
nem grecoꝝ:quę idiõata appellantur. Nam inuenimus
quę gręci per datiuum dicunt:hęc a romanis per geni/
tiuum elata:ut pudet me amoris. Quę gręci per geniti
uum dicunt:hęc per datiuum uſurpata:ut parco tibi.
Ceteros item alios caſus pro aliis dictos:quos cuꝫ exẽ/
plis in ſuo quoqꝫ loco ponemus. Sunt. xviiii. prętereа
figurę quę conſuetudine quidem per aliuꝫ caſum dicũ
tur:ab antiquis autem per diuerſum. Vtor hac re nos
dicimus. Ab antiquis utor hanc reꝫ dictum eſt. Quę &
ipſa in ſequentibus exponemus. Hęc igitur idiõata mul
tifarie efferuntur:per uerba:per participia:per appella
tiones:per aduerbia. Per uerba quidem ſic. Verba geni
tiuis caſibus ſic iunguntur. Memor ſum bonoꝝ. Obli/
uiſcor iniurię. Miſereor puerorum. Reminiſcor dolo/
ris. Diſcutior animi & animo dicimus. miſeret me tui.
Piget me facti. Pudet me gratię. Pœnitet me laboris Te
det me operis. Venit mihi in mentem huius rei. Doleo
uicem tui meam & tuam. Perteſum eſt iniurię. Egeo ui
ctus & uictu dicimus. Accuſo te huius rei. Perteſum eſt
me tui. Vnde Virgilius: Si non perteſum thalami. Sed
& datiuo dixerunt: ut Gracchus in Lucium metellum:
Vſqꝫ adeo perteſum mihi eſſe.

Item quędam nomina for/
ma participiorum poſita
genitiuo caſu iũgunt̃:ut
Patiens laboris.
Negligens amicorum.
Appetens pecunię.

Fugitans litium: ut Teren.
Cupientiſſimus legis: ut
Saluſtius ſuperlatiuo fa
cto ab eo quod eſt cupi/
ens: quoniam participia
& accuſatiuo copulãt̃:ut

UVA. BHSC. IyR_099_1

Appetens pecuniam.
Fugitans litem.
Cupiens legeꝫ. Et cętera hu
iuſmodi figuras ſuorum
uerboꝝ ſectantur. Quę
aũt pro appellationibus
ſumuntur: hęc genitiuuꝫ
admittunt: ueluti
Amans filii.
Egens pecuniarum.
Item omnes appellationes
quę in tor terminant̃ de-
riuatę a uerbis eundẽ ge
nitiuũ caſuꝫ admittũt. ue
luti.
Cupitor ſum huius rei.
Certus ſum huius rei & in
certus.
Inſcius ſum doloris.
Dubius itineris.
Cupidus honoris.
Ignarus belli.
Securus amoris.
Studioſus picturę.
Conſcius facti.
Plenus bonorum
Compos uoti. Et ſiquod ali
ud inuenitur ita figurat̃.
Pauca ſunt quę caſum non
requirunt: ut oriens: & a
lia ut ſñia poſcit caſuꝫ re
cipiunt: ut uegligẽs ſum
in hac re & ex prętęrito
item participioꝝ nomina
ſicut appellatiua aut ſe-
cundę nominum declina
tionis aut quartę. Secun-
dę: ut perfectus: execrat⁹
apertus. Quartę ut riſus
Sed hęc nomina quę ex
prętęrito tẽpore partici-
pioꝝ fiunt non habẽt ca-
ſus ſecundę declinatiõis:
ex quibusꝫ genitiuuꝫ quę
dam recipiunt.
Victus animi.
Expertus belli.
Expertus autem belluꝫ per
accuſatiuuꝫ fit participi-
um. Verbuꝫ enim huius
participii ideſt experior:
accuſatiuũ r̃cipit caſũ: ut
Exherior diſcipulos.
Similis ſum tui moribus.
Intereſt illius tertię perſo-
nę ſic effertur. naꝫ prima
intereſt mea: ſecunda in-
tereſt tua. Similiter re-
fert mea: refert tua: r̃fert
illius.
Per ablatiuuꝫ autem ſic: ut
Dignus hac re: & ſiquid
tale aliquid inueniatur ꝑ
utroſqꝫ caſus id affigura
tur: ut Dignus ſuꝫ huius
rei & hac re.
Sed prius gręca figura pro
fertur. Apud illos.n.ge-

UVA. BHSC. IyR_099_1

nitiuo caſu iūgit̃: ut ἄξι-
ος εἰμὶ τούτου τοῦ πρ
άγματος.
Amans mei.
Plenus huius rei & hac re
dicimus.
Ablatiuo uerſus ille teſtat̃
Virgi. Crura thymo ple-
nę. Idem: Plenamq; ſagit
tis threiciis pharetram.
Ait antem Teren. Plenus
rimarum ſum.
Verba qb⁹ hęc cōueniūt:
Suadeo tibi.
Cedo potenti.
Miniſtro parenti.
Dono propinquo.
Subſcribo epiſtolis.
Pareo legibus.
Reſideo prouincię.
Adimo & aufero & demo &
ſubduco tibi uitium.
Dico & ſubiicio tibi.
Excidit mihi ſcalprum.
Succurrit mihi hęc res.
Subeo oneri.
Impropero tibi.
Prepono te illi.
Antepono diuitiis amicum
p̃fero añfero nūmis ãicitiã
Corripio arripio rapio tibi
Parco peccanti.
Noceo tibi.
Euello eruo illis oculos.
Frãgo mĩuo rũpo illi capu
Precipio tibi.
Abduco tibi.
Rependo tibi.
Conſulo prouideo proſpi-
cio tibi.
Duello amico.
Similis ſum tibi figura.
Subtraho amico.
Obſtrepo illi.
Obripio iudici.
Extorqueo uolenti.
Vacat liquet mihi.
Derogo tibi.
Supplico tibi.
Studeo litteris.
Creſcit illi.
Adſum clienti.
Proſum omnibus.
Obſum inimicis.
Pręſum prouincię.
Alienus ſum tibi.
Ante ſto & pręſto tibi & an
teeo datiuo dicim⁹: ut Ci-
cero: Omnib⁹ ĩtelligẽtia
ãteibat. Itẽ de deoꝝ natu
ra libro tertio. Hoĩes om
nibus beſtiis ãtecedũt. &
Salu. Pręſtat̃ cęteriſ ani-
malib⁹. Sed & accuſatiuo
ut Virgilius: Vel magnũ
pręſtet achillem.
Anteeo quoq; illũ accuſati-
uo caſu: ut Terẽ. Hoꝝ ãte

UVA. BHSC. IyR_099_1

eo ſapiẽtiã. Plautus: Mul
tos uirorũ anteit ſapiẽtia
Largior amico.
Inſidior hoſtibus.
Medeor ęgroto. hoc autem
per fecta ſpecie caret.
Anteferor omnibus.
Pręferor uobis.
Conuicior debitori.
Geniculor uictori.
Pręuaricor obnoxio.
Patrocinor patrię.
Ancillor Amicor Blandior
magiſtro.
Imprecor malis.
Moderor Miſereor tibi.
Furor tibi.
Sunt etiã plurima idoma
ta: quę ex nominibus om
nium declinationum or/
dinantur: & per datiuum
coniuncto alio uerbo ef/
feruntur: non tamen om/
nibus gñibus ueluti pri/
me coniung. fœninio ge/
nere: ut
Curę mihi eſt doctor.
Miſerię mihi eſt labor.
Infamię mihi eſt amor.
Morę illi ſum.
Glorię mihi eſt patria:
& ſimilia.
Secundę gñe neutro: ut
Vicio do hanc rem.
Teſtimonio tibi ſum.
Auxilio tibi ſum.
Pręſidio conſilio com/
modo gaudio mihi
eſt aduerſarius.
Bono mihi eſt ueritas.
Argumẽto mihi eſt ꝓbitas.
Muneri tibi do librum.
Pignori do ueſtem.
Oneri eſt mihi hęc res.
Cordi mihi eſt amicitia.
Item maſculini generis.
Dolori & terrori mihi eſt iu
dicium.
Honori ducitur apud nos
hęc res.
Vſui tibi ſum.
Riſui mihi eſt hoc.
Riſui hominem habeo.
Deſpectui te habeo.
Queſtui mihi eh hęc res.
Sunt nomina quę datiuũ
caſum trahunt.
Intentus ſtudiis.
Inimicus malis.
Audiens dicto.
Inuidus pari.
Maliuolus bono.
Proximus ſtudenti.
Habitabilis uię.
Vtilis uirtuti.
Aptus ſcęnę.
Grauis patribus.
Sunt alia quę accuſatiuũ

UVA. BHSC. IyR_099_1

caſũ trahũt:ſed figurate.
Exoſus bella.
Alia ablatiuum:ut
Secundus ab Hercule.
Quartus a Perſeo.
Alia ſeptimum:ut
Mactus uirtute.
Inſignis fama.
Vehemens facundia
Infirmus ętate.
Glorioſus eloquentia.
Incuſatiui idiomata quę ex uerbis naſcuntur : & i accuſatiuum efferuntur.
Accuſo adulterum.
Inſimulo illum.
Interrogo & poſtulo te.
Excuſo innocentem.
Adiuuo timidum.
Interpello conſularem.
Aequo magiſtrum.
Aequipero patrem.
Vſurpo antiquitatem.
Increpo ſeditioſum.
Impetro honorem.
Incoho opus.
Derideo imperitum.
Iubeo famulum.
Mereo ſubſcriptionem ſti/pendium & coronam.
Moneo puerum.
Inuideo illi pulchritudinẽ.
Admoneo illum hanc rem.
Refero ad patrem.
Decet me dignitas.
Aſſideat te & tibi honor.
Attendo te oculis.
Attendo tibi mente.
Manet te . Virgi. Te quoq; magna manẽt noſtris pe/netralia regnis. Itẽ: Qui te cunq; manẽt iſto certa mine caſus : Et me turne manent. Et te turne nefas te triſte manebit Suppli/ciũ. Idẽ Tamen hęc eadẽ matriq; tuę generiq; mãe bũt. Et tibi pœna manet.
Corripio tardum.
Incipio hiſtoriam.
Iuro in hoſtem.
Impetum in te facio.
Irrumpo in beſtiam.
Tango genua.
Cupio magiſtratum.
Reprehendo rectorem.
Appeto amicitiam.
Conſulo rectorem.
Arguo hominem.
Acce rſo eũ & aĩaduerto eũ.
Negligo mandatum.
Contemno legem.
Deſpicio prętextam.
Sperno militem.
Accedo tibi & ad te.
Eadem tibi ſentio.
Peto domum.
Offendo iudicem.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Concedo tibi munus.
Labefacio hominem.
Concupiſco domum.
Corrigo peccantem.
Nō āplius unā noctem ſentio honorem.
Conuenio medicum.
Impedio lectorem.
Audio oratorem.
Commuto culcitram.
Adeo prēſidem.
Memini hāc rē & hui' rei.
Et imperſonalia.
I uuat me:
Decet uirginem:ſic pœnitet & piget.
Comitor amicum.
Comitor amico p ablatiuū passiua ſignificatione fit.
Calumnior uiduam.
Conor magnam rem.
Execror meretricem.
Criminor ſacrilegum.
Aſpernor pauperem.
Deſpicor uicinam.
Periclitor hoſpitem.
Recordor ſpeciem.
Reminiſcor factum & facti & facto.
Ingredior forum.
Aggredior pactionem.
Obliuiſcor hanc rem & huius rei.
Mereor laudem.

I ntuor imaginem: & intuitus ſum.
Sequor herum.
Conſequor: dignitatem.
Adipiſcor prēmium.
Alloquor cōmilitones.
Nanciſcor occaſionem.
Partior fortunam.
Adorior hominem.
I nuehor in hominē ēmulū & inuectus ſum.
Ordior hanc rem.
Experior notarium.

Ablatiui idiomata quē ex uerbis naſcuntur.

Libero puerperam dolore.
Onero aſinum ſalibus.
Satio ſeruos pane.
Saturo te pulmenro.
Abdico filium domo.
Priuo malum dignitate.
Milito ſub illo.
Suſtineo me arte mea.
Fraudeo latronē depoſito.
Orbo crudelem filiis.
Regno in urbe.
I mpero gentibus:& frequētatiuum imperito.
Vaco culpa & ſcriptura militiē.
Sacrifico uictima.
Communico cum illo & te cum furto.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Tempero me uino·
Poſtulo a iudice.
Exulto uictoria.
Flagro amore.
Exęquo te cum deteriore.
Comparo te cum deo.
Pugno cum riuali.
Certo cum ęmulo: certo au
tez tibi.
Litigo cum amico.
Ardeo cupiditate.
Careo cupiditate.
Priuo te lumine.
Prohibeo te limine.
Abſtineo te cibo.
Pendeo te ſed melius ex te.
Egeo laude & indigeo.
Impleo te uino.
Item cum prępoſitiõe abla
tiuũ caſũ trahũt hęc ita:
Abhorreo ab illo. Lucreti⁹
Vulgus abhorret ab hac.
Diſcedo a petulante.
Deſiſto ab incœpto.
Diſcrepo ab ignauo.
Diſſentio ab ęquitate.
Item nomina: ut
Oriundus ex aphrica.
Longinquus ab achaia.
Diuerſus a peccato.
Itẽ per ablatiuuz efferimus:
Emo aſſe: & per genitiuũ ad
uerbia hęc duo: ut gręci
quanti emiſti: tanti emi.

Afficio te gaudio.
Deficio luctu.
Imbuo aram ſanguine.
Intendo te oratione.
Contendo cum improbo.
Confligo tecum.
Iungo te cum minore.
Concumbo cum uxore.
Coeo cum muliere..
Confero te cum potentiore
Cedo poſſeſſione.
Interdico illi amicitia.
Velo te ueſte.
Induo te armis.
Liberor moleſtia.
Donor imagine.
Oneror uino.
Satior cibo.
Saturor pulmento.
Abdicor pręture.
Suſtentor arte.
Fraudor depoſito.
Priuor dignitate.
Afficior lęticia.
Imbuor ſanguine.
Inundor iracundia.
Lętor labore.
Glorior uictoria.
Dominor gręcis & domina
tus ſum.
Dignor te ſalutatione.
Comitor ruſtico: Comitať
autez illũ actiua ſignifica
tione per accuſatiuum.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Sermocinor tecum.
Luctor cum athleta.
Imperſonale cõuenit mihi tecum.
In gratiam tecum redeo.
Gaudeo agricultura.
Bene mereor de te.
Male mereor de illo.
Vtor toga. Virgi. Vtere ſorte tua. Sʒ hanc rẽ utor ueteres dixerũt. Quod illa ętas magis ad hęc utẽda idonea eſſet. Item: nam in prologis ſcribũdiſ operã abutiř & abutor charta.
Nitor baculo.
Labor cauſa uel cogitatiõe uel propoſito.
Diuellor a te.
Auellor auulſus ſum.
Diſtrahor: a comite.
Fungor officio & honore.
Sed ueteres fungor hanc rẽ dixerunt.
Defungor muneribus & periculis & uita.
Fruor diuitiis ſpecie perfecta caret.
Alienus a crimine.
Indignus parentibus.
Contentus paucis.
Incenſus amore.
Orbus patria.
Fuluus oculis.

Ex his noib⁹ quędã accipiũt ſuũ uerbũ & faciũt ui uerbi ueluti ꝯtẽt⁹ ſũ: fict⁹ ſũ: orb⁹ ſũ: rauc⁹ ſũ: Et oẽs cõpationes abla. ꝛcipiũt ueluti ſtudioſior fratrib⁹ agilior patre
Opus ẽ mihi monito: op⁹ mihi fuit. Sʒ ueteres ꝑ icuſatiuũ hęc idiomata ſępiſſime qdẽ ꝓtulerũt. Opuſ ẽ mihi hãc rẽ. Sʒ apud ueteres iuẽimus hoc dici ꝑ oẽs caſus ꝑter uocatiuũ. Veluti ẽ opus mihi hęc res: hui⁹ rei: huic rei hãc rẽ: hac re. Illud ãt eſt obſeruãdũ maxĩe Nã ut gręci dicũt. χρεῖαν ἔχω χρεῖαν εἶχον nos nõ dicius op⁹ habeo: opus hẽbã: ſʒ op⁹ ẽ mihi: opus erat mihi. Et qđ illi dicũt. ϖατηρβούλεται ὑϖό σου nos dicius př uult te: pręceptor uolebat te: & ſimilia. Pręterea multa ſunt quę ĩ ablatiuũ caſuʒ romãi ſolẽt efferre: Immẽſa. n. eſt hui⁹ caſus licẽtia & utũtur eo ſepiſſime ꝓ duob⁹ caſib⁹ genitiuo & datiuo. Nã multa: quę gręci ꝑ hos caſus dicũt: nos ꝑ ablatiuũ efferimus ꝑ noĩa & participia & pro genitiuo accipiũř. Per noĩa ſingulariter. Põpeio cõſule

UVA. BHSC. IyR_099_1

Pluraliter. Põpeio & Craſſo cõſulibus.
Duce patre. ducibus patribꝰ. Varia uictoria bellũ. Homo mira eloquẽtia. Magnis uiribus adoleſcẽs. Bona forma mulier. Et ſimilia per nomina & participia inſtantis tẽporis ſic. Deo uolente. & diis uolentibus. Te pręſente. & nobis pręſentibus. Cedente aduerſario uici. Cedentibus aduerſariis uicimus. Audiente ipſo pręceptore legi. audientibus ipſis pręceptoribus legimus & ſimilia. Per participia pręteriti temporis ſic. Peracto tempore. peractis tẽporibus. Cœpto bello. Ita actis: recitatis litteris & ſimilia. Sed in hoc pręterito tempore ablatiuus & pro nominatiuo accipitur: & intelligitur pro infinitiuo tempore ἀόριϲον gręci uocant & apud nos eſt in participiis ueluti ſingulariter audito hoc uerbo reſpõdit. Pluraliter auditis his uerbis reſponderunt. Pluraliter & ſingulariter auditis his uerbis reſpondit. Inuenta ueritate tacuit. Peracta oratione ſedit. Viſo fratre gauiſus eſt. & cętera quę ſunt ſimilia.
Pro datiuo ſic utimur ablatiuo: ueluti ex prima declinatione nominum ſingulariter.

Cura conſumitur.
Curę conſumuntur.
Ex ſecunda.
Studio te uinco.
Ex tertia dolore uictus eſt
Ex quarta.
Aeſtu ſolutus eſt.

Et cum pronominibus.
Hoc tempore nihil habeo.
Illis temporibus ualuit hęc lex.
Hoc anno nõ uidi eum.
Hac uia.
His rebus & ſimilia.

Hactenus de ablatiuo caſu certum ab his quidẽ diſcrepãt qui etiam ſeptimũ caſum aſſumũt: qui eſt ablatiuo ſimilis: ratione autem uõ congruit: cuius differentiã iſerere nõ piguit. Ita caſus ablatiuꝰ prępoſitiones ſẽper r̃cipit & uno mõ ꝓfertur: cum a perſona ablatum qd ſignificet: aut a re: aut a loco: cuiꝰuis apud gręcos biptita ẽ.

UVA. BHSC. IyR_099_1

aut eni̅ p̄ gtu̅ʒ:aut per aduerbia localiter poſita:& a no
mine deriuata explicabit̃.Per gtu̅m ſic:cum a ꝑſona ab
latum quid ſignificet̃:ueluti.Ab oratore accepi.

Item ex libro Ciceronis ἐκ τοῦ βιβλίου κικέρωνος. in
lectum eſt.

Per aduerbia au̅t quę a loco ſignificatu̅ demo̅ſtra̅t: ueluti

A roma in aphricam rediit:uel

A troia uel ilio nauigauit ęneas qd̓ apud illos interpretat̃
aduerbialiter ſic τροίηθεν ἰλιόθεν ἔπλευσεν αἰενίας

Item & cętera ſimiliter.

Septimus uero caſus his ꝓpoſitionibus:quę ablto̅ caſui co̅
ueniu̅t ſubtractis ꝓfertur modis quattuor.

Primo cu̅ in ꝑſona:aut in loco:aut in re intelligitur ueluti
in Scipione militaris uirtus emicuit. In monte caucaſo
pœnas luit ꝓmetheus.In ſtatua Ciceronis uictoria co̅iu
ratoꝝ ſcribit̃.& interp̄tat̃ taſis figura p̄ dtu̅m.Quę re
gula etia̅ in nominibus quoꝝ dtu̅s & abltu̅s idem eſt ob
ſeruat̃:ut ab hoc uirgilio:huic uirgilio.& ab hac ſecu
ri:huic ſecuri.ab hoc ſuaui:huic ſuaui.

Secundo cu̅ duo ablatiui copulati genitiuo gręco interp̄
tantur:uelut ducente deo:elapſus eſt ęneas.

Incuſante Cicerone Catilina co̅uictus eſt. Studente ſacer
dote differentia inuenta eſt.

Item multu̅ intereſt utꝝ dicamus ab hoc p̄ſenti accepi: an
hoc pręſente ab alio accepi.Similiter ab oratore uenio
& oratore magiſtro utor.

Tertio modo cu̅ hanc figura̅ gręcam latine dixerimus ſpe
poſſe:uoluntate lotrocinandi:conſilio inſidiandi.

Quarto ut Scaurus rettulit:cu̅ latinu̅ eloquium in quoda̅
uerbo deficit:uelut in illo

Nullo timore hoſtium caſtra irrupit.

Nulla ſpe reꝝ potiundi.Vallo foſſa mœnia circundat.

Nullis cuſtodibus palladium ereptu̅ eſt.Nullis inſidiis pa
lam uictus eſt hoſtis.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Vbiq̃3.n.deficit latinus ſermo.ſ.ideo:q̃a duo abltĩ noĩales ſunt copulati:quod ſi unus participalis ſit nõ deficit latinus ſermo ſed plenus eſt:ut ſupra relatuʒ eſt.Ducente deo elapſus ẽ ęneas & cetera quę ſecundo expoſuimus.

Idiomata omniũ caſuuʒ quę ſupra gtĩ datiuĩ & accuſatiuĩ uerbũ paſſiuũ diſcrutior animi animũ & animo.

Arectus ſum animi & animũ.Diſcruciatus ſum.

Genitiui & ablatiui noĩa.Diues ſum agroꝝ & agris.

Fœlix huius rei & hac re.

Gti acti & abltĩ aſſis & aſſem & aſſe & iunctũ uerba actiua preſto omnibus & oẽs ideſt melior ſũ.

Preſto autem tibi:prębeo tibi:derogo tibi & illi.

Plus mihi derogo:plus mihi abro go:

Tertię accuſatiuũ detraho tibi:& de te.

Primę moderor militibus & milites moderatus ſum.

Medeor puero:& pueꝝ medicatus ſum.

Datiui & ablatiui ſecũdę actiuę timeo patrię & de patria.

Tertię actiuę metuo tibi:& de te.

Incuſatiui & genitiui ſecũdę actiuę.

Admoneo te meritum:& meriti admonui.

Corruptum actiui memini patronũ & patroni.

Paſſiuę tertię.Reminiſcor hoſpitem:& hoſpitis ſpeciẽ perfectam non habet.

Obliuiſcor cognatum:& cngnati oblitus ſum.

Incuſaui & ablatiui ſecundę.

Oleo unguentũ.Ci.in antoniũ.Vinũ redolẽtib⁹& marſus hircũ.Ter.Olet unguẽta de meo.Ouid.aũt uitioſe hac re oleo.Perq̃3 locos ſacros & olentia ſulphure fert. Et Vir.q̃dã putãt ſic dixiſſe.Redolentq̃3 thymo fragrantia mella.S3 fruſtra.Eſt.n.ordo r̃dolẽt mella fragrãtia thymo.nã fragrare q̃dẽ abltõ dicim⁹caſu.& redoleo cũ p̃ (põne.

Tertię Cedo fortiori palmã:& palma ceſſi.

Concedo poſſeſſionẽ:& poſſeſſione conceſſi.

Offendo glebam:& gleba offendi.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Aduerbiū Clam cuſtodē & cuſtode & clanculū & clāculo
Genitiui & incuſatiui & ablatiui ſecundę.
Inuideo tibi glorię gloriam & gloria.
Tertię Potior regni: ut Ci. Regꝫ potiri uolunt & regnū: ut Ter. pr̄ia potit̄ cōmoda & regno: ut Vir. Et auro ui potit̄. & Oui. Mars uidet hāc uiſāq; cupit: potit̄ q̄ cupitā
Gti & abltī nomen. plenus ſum gaudii: & gaudio.
Secūdę egeo uictu & uictꝰ egui & indigeo & īdigui & īdigꝰ
Paſſiuū ſecūdę: ut īpleor carne: & completus ſum.
Ablatiui & datiui primę. Opto diis: & a diis.
Ablatiui & incuſatiui ſecundę. Caueo mihi a latrone: & latronem caui: Precor ab ioue: & iouem.
Paſſiuum tertię. Induor tunicam: & tunica induor.
Idiomata quę ueteres quidē per accuſatiuū tulerūt. nos autem p datiuū ſcd'm gręcos efferimus.
Actiuę primę. Obiurgo filiū ueteres dicebant. Nos autem obiurgo filio per datiuū ut gręci
Excanto te: nos excanto tibi.
Per actiuū. Illi ſecunde impendo te: nos impendo tibi.
Tertię. attendo legentē: nos attendo legenti.
Aduerto te: nos aduerto tibi.
Aſſido ſocium: nos aſſido ſocio.
Illudo hominem: nos illudo homini.
Pręſtolor nutricem: nos pręſtolor nutrici.
Sed hoc ueteres ſecundū gręcos.
Quid tibi futurꝫ eſt: nos quid te futurꝫ eſt.

Omen eſt pars orōnis cū caſu ſine tempore rē corporalem proprie cōmuniter ue ſignificans: proprie: ut roma tyberis. cōmuniter ut urbs flumen. Sed ex hac diffinitiōe Scaurus diſſentit: ſeparat enim a nomine appellationē & uocabulū: & horū trina eſt diffinitio talis.

Nomen eſt quo deus aut homo propria dūtaxat diſcriminatione ꝓnūciatur: cum dicitur ille Iuppiter: hic apol-

UVA. BHSC. IyR_099_1

lo:Cato iſte:hic Brutus.

Appellatio quoq; eſt cõmunis ſimilium reꝝ enũciatio ſpecie nois:ut homo:uir:fœmina:mancipiũ leo:taur⁹. hoc enim animo auribuſq; audientis affert animalium eſſe quidẽ duo genera tantũ:ſed ſine plurali diſcriminatiõe. nã ne qs homo:ne quis uir:ne qua fœmina:ne qđ mancipiũ:ne qualis leo:tauruſ ue eſt diffinit̃.appellatiõi fere accidũt eadẽ quę nomini.

Itẽ uocabulũ ẽ:quo res inaĩales uocis ſignificatione ſpeciẽ nois enũciamus:nt arbor lapis herba toga & his ſimilia

Vocabulo accidũt eadẽ:quę appellationi.

Nomẽ aũt dr̃ quod unãquãq; rem monſtrat ac notet quaſi notamẽ media ſyllaba per ſyncopen ſubtracta:uel a gręca origine ϖαρά τοὄνομα.

Nomini accidũt obſeruationes hę qualitas:genus numer⁹ figura:comparatio:caſus.

Qualitas noiũ biptita ẽ:aut.n.ꝓpria ſũt noĩa: aut appellatiua.Quędã ꝓpria ſũt & appellatiua.ꝓpria ſũt quę ꝓpriã & circũſcriptam qualitatẽ ſpãliter ſignificant.

Itẽ quę unica & ſola ſũt deoꝝ:ut iuppiter:& q̃ bina: liber hr̃.hominũ:ut romul⁹.urbiũ:ut rõa.ꝓuinciaꝝ ut aphrica.inſulaꝝ:ut ſicilia.mõtiũ:ut pyrene flũinũ:ut tyberis

Proprioꝝ nominũ quattuor ſunt ſpecies:pręnomẽ nomẽ cognomen agnomen.

Pręnomẽ ẽ quod nõibus gentilitiis ꝑponit̃:ut.M.P.Cato

Nomẽ ꝓpriũ e gentiliciũ:id ẽ quod originẽ gẽtis uel familię declarat:ut Portius Cornelius iuli⁹.Cognomẽ ẽ qđ uniuſcuiuſq; ꝓpriũ ẽ:& nõibus gentiliciis ſubiũgit̃: ut Cato:Scipio:Cęſar.Ordinantur eni ſic.M.Porti. Cato C.Cor.Scipio.C.Iulius Cęſar.Agnomẽ quoq; eſt qđ extrinſec⁹ cognomẽtũ adiici ſolet ex aliq̃ rõne.uel dr̃ quęſitũ:ut ẽ Cenſorinus Aphricanus Numãtin⁹ & ſimilia Huiuſmõi aũt noiũ ordiatio.ſicut Arũcius Claudi⁹ aſſerit gręcis tracta demõſtrant̃.Quę qdẽ ut ſi magis in

UVA. BHSC. IyR_099_1

tellectui pſpicua ad imaginē illoꝝ eē ꝯpoſita. Exēpli grā
hęc ſubiiciēda decreui. Apud illos Alexāder ꝓnymos ē:
quod nos pręnomē diciuſ. hoc gētiliciū nōi ꝑponit. Eſt
aūt gētile nomē dardanꝰ: quod originē familię declarat
Tripartita poſt modū frequētauit ꝯpoſitio uice cognomiſ
ſpecialit poſita gētiliq; nomi ſubiūcta. Eſt āt cognomē
qd'cuiuſq; pſōę ꝓpriā notat diſtīītōē3. Nā ī eadē gētilita
te multi dardāii. S3 ad cognoſcēdū cuiꝰ q; ꝓꝑetatē & qs
ex multis ītelligi đbeat: oñdit: ut ē paris Sumūt āt tripli
citer ꝑnoīa: aut a q̄litate uel q̄titate corꝑis: ut eſt apud
nos uel animi uel facti: ſicut apud illos a factis paris ē
cognoīatꝰ. Eodem modo achilles ꝑnomē eſt: nomē eaci
des ꝑnix uero: hoc eſt ὠκὺς: uel ταχὺς cognomēn ſpe/
cialit poſitū a facto. i. a pedū uelocitate: ut ē apud Home
rū πόδας ὠκύς ἀχιλλεὺς. Si qs ergo uelit hęc tria
ſimul copulaṙ ſic ordīet. Achilles eacides celer ſiue ὠκ
ὺς. Pyrrhus eacides neoptolēus. Alexāder dardanꝰ pa/
ris. His āt accidit agnomē aliq̄ uirtute foriſecus q̄ſitū:
qd' epigenetā gręci dicūt: quo cognoīa diſcriant: ut eſt
Vlixi agnomē polidas: Nā ꝑnomē ē ut ait ibicꝰ Vlixes:
nomē acciſiades: odiſecꝰ: & ordiat ſic: Vlixes acciſiades
odiſecus. Agnomē polidas. Nō fere tn̄ oīa noīa q̄ttuor
ſpēs admittūt. Quędā inuēiūt apud illos unica uel dio
nima: ut palęmō melicertes: aſtyanax ſchamādros: & ſi/
militer alia ſicut apud nos. Nūa Pōpiliꝰ: Tullꝰ hoſtiliꝰ:
Ancꝰ Martiꝰ: Seruiꝰ Tullꝰ. M. Antōius. L. Paulus. Ite3
alia noīa & ꝑnomina aut ſingulis lrīs notant: aut binis
aut t nis. Appellatiua noīa ſūt q̄ gn̄aliter coīt q; dicūt.
Hęc iduas ſpēs diuidūt. q̄ꝝ altera ſignificat reſ corꝑa/
les: quę uideri tāgiq; pn̄t: ut hō arbor. Altera icorꝑales
quę intellectu tātūmō ꝑcipiūt: ueꝝ neq; uideri nec tāgi
pn̄t: ut deus pietas iuſticia dignitas. Sūt āt ꝓpria & ap
pellatiua: ut clemēs maximꝰ piꝰ: uir: uindex: filiꝰ. S3 hęc
oīa noīa abſoluta dicūt. Et ſigulis qbuſq; rebꝰ pſōiſue

UVA. BHSC. IyR_099_1

poſita ſũt noĩa quę gentẽ ſignificãt:ut afer dacꝰhiſpanꝰ
alia patriã ut thebanus rõanus.alia nũeꝝ ut unus duo.
alia ordinẽ ut primꝰ ſecũdus.ſed primꝰ de multis:de du
obus prior dr̃:ſic de duobꝰalteꝝ dicimꝰ:de multis aliũ
Quędã facta a ſonis q̃ gręci ποιητικά dicũt:ut ſtridor
clãgor:hĩnitꝰ:mugitꝰ.Quędã deſcẽdũt ab aduerbiis ut
heſternꝰhodiernꝰcraſtinꝰſerus nimiꝰ citꝰ.a ꝑticipiis:ut
laudabũdꝰludibũdus.Sũt etiã alia ꝑticipiũ formãtia ut
clemẽs ſapiẽs.alia uerbis ſimilia:ut cõtẽplator uerbero
erro epulo.Sũt q̃dã põne ſingularia ĩtellectu pluralia q̃
gręci περιληπτικα noĩant:ut cõcio populus exercitꝰ
Et q̃dã quę gręci βιβλιοθηκη noĩant:ut bibliotheca.
alia quę nomẽ traxerũt ex his q̃ ꝯtinent:quę gręci πε
ριεκτικα noĩant:ut uinetũ roſetũ Sũt quędã noĩa quę ꝑ
ſe ſine alteriꝰꝑtis orõnis admiculo ĩtelligi nõ pñt:ut pr̃
frater.Recipiũt eni ſibi illa ꝑ quę intelligãt:ut meꝰtuꝰ:
hęc a grecis πρόστι appellat̃ ideſt ad aliqd & ſimilia:
προστι προσέχοντα.i.ad aliquid quodãmõ attẽdẽ-
tia:uel taliter qualiter ſe hñtia:ut dexter ſiniſter.& hęc
cõꝑatiuũ gradũ admittũt:ut deſterior ſiniſterior. ſunt
quoqꝫ q̃dã noĩa q̃ ũa loquela plura ſignificãt:ut nepos
acies.ſignificat.n.nepos & certũ cognatõis gradũ & cõ
ſũptorẽ.ſilr̃ & acies oculoꝝ & ferri & exercitꝰ.ſunt alia
ſynonyma uel polyonyma quę pluribus loquelis idẽ ſi
gnificãt:ut terra humus enſis gladius mucro.Quędam
medię ꝑtatis quę adiecta nõibus ſignificatõꝫ a ꝯiũctis ſu
mũt:ut magnus:fortis.ſũt quę a gręcis ἐπιθετα dicũt̃
quę q̃buſcũqꝫ ꝑſonis adiiciũt̃:uel laudãdi uel uitupan
di grã.Hęc ſumũt a q̃litate aĩę:ut ſapiẽs demẽs pudicus
turpis bonus malus & a q̃litate corpis:ut formoſus de
formis:aut a q̃titate:ut ſublimis hũilis ꝓcerus.aut ex tri
ſecus:ut purpuratus palliatus.in hac ſpẽ uittata ſacer-
dos:& pharetrata camilla:aut a q̃litate facti ut ẽ lauſus
equũ dõitor debellatorqꝫ feraꝝ. Et ipſe dolĩ fabricator

UVA. BHSC. IyR_099_1

epeus:aut ab accidentibus tracta:ut cęruleus ruber beatꝰ diues paup̄:aut a q̄litate naturę ſūpta:ut ignis edax Sed hęc oīa q̄q̄ ſpēs ſūt noīuꝫ abſolute tn̄ noīa dicūtur Sūt quędā participialia quę gręci μετοχινα dicūt: ut mons fons uilla ſchola hortus. Ex his naſcūt̃ deriuatia quę apud gręcos ϖαραγογα dicunt̃:ut fontanꝰ montanus uillaticus ſcholaſticus horticus. Deriuāt̃ āt noia modis ſeptē. aut. n. patronymica ſūt: aut poſſeſſiua: quę κτητικα dicunt̃:aut paronyma:aut uerbalia: aut cōpatiua:aut ſuplatiua:aut diminutiua. Patronymica ſūt q̄ a patre ſumunt̃ ut pelides priamides. Abuſiue ſępe etiā a matre fiūt:latonius apollo:phyllirides chiron: Inous palęmon. pleiades:aut ab auo:ut ęacides. aut ab auia: ut ledea hermiōe. aut a fratribus:ut phęthōtiades & laodomius heros. aut a maiori:ut belides palamedes. aut a maritis:ut helena menelais. aut a filiis: ut althea meleagris:ſicut Ibicus gręcus rettulit. Poſſeſſiua ſūt:ut euādrius enſis:& ęneia puppis:& romuleoq; recens horrebat regia culmo. Et phineia poſtq̄ clauſa domus. & ante agamenoniā gratiſſima recta mycenē. Hęc interdū poetę q̄ſi patronymica ꝓferunt:ut ē oreſtes agamēnonius Sed qđ patronymicū ē poni q̄ſi κτητικον nō pōt. Paronyma ſūt quę ab alio quodā trahūt̃ & nihil deſupra memoratis ſignificant:ut equus eques. ρηματικα ſūt quę a uerbis deriuant̃ noia:hęc nō abſurde uerbalia nomīa dixerimus:ut dico dictio:ut in cōpoſitōe p̄dico quod ē tertię cōiugatōis p̄dictio:aut ī altero quod ē primę p̄dicatio. Itē lego lectio:oro oratio:parco parſimōia. Comparatiua ſūt cū aliquē uel ſuo uel alieno generi cōparamus:ut fortior. Suplatiua ſūt cū aliquē cōparamus ad oēs:ut fortiſſimus omniū. Cōpatiōis gradus ſūt tres poſitiuus q & abſolutus:cōpatiuus ſuplatiuus. Abſolutio ē elatio ſine ꝯpatōe:ut fortis. Cōpatio ē elatio cū relatīone ad aliū:ut fortior. Suplatio ē enūciatio cū ſuplatōe

UVA. BHSC. IyR_099_1

ad oẽs:ut fortiſſimus.Ex tribus cõpatiuus gradus ſp ẽ gñis cõis.Cõpant̃ aũt noia que aut q̃litaté aut q̃titateꝫ ſignificát.Sed quedá nõ ãplectũt̃ oẽs gradus.i.nõ p tres gradus ſũt.ná oia q̃litatũ noia ſex retinét formas quas i ſerendas putauimus.aut.n.icipiũt:aut ſũt:aut ueniunt: aut adiiciũt̃:aũt iueniũt̃:aut exeũt. Incipiũt cũ cõpati uo deficiéte gradu & ſuplatiuo poſitiuũ tantum hñt:ut mediocris rudis ſobriꝰſingulus.Sũt que expoſitiui ima gine p oẽs gradus formant̃ ut fortis fortior fortiſſimus Veniũt q̃ poſt poſitiuũ & gradꝰceteros imaginẽ alterã ſumũt:ut bonꝰ melior optimꝰ:malꝰpeior peſſimꝰ. Adii ciũt̃ cũ extrinſecus poſitiuo tantũ aduerbia quedã adie cta uice ſecũdi gradus ponũt̃ tã aut minꝰ aut mĩme aut magis aut maxĩe.Dicimꝰ.n.tã bonꝰtã malus:minꝰbonꝰ minꝰ malus:magis bonꝰmagis malus. In eodẽ ieſt & piꝰ Inueniũt̃ q̃ trifarie ordinãt̃ in hũc modũ:uno.ſ.deficiẽ te quolibet gradu poſitiuo ꝯpatiuo & ſuplatiuo.Poſiti/ uo ut ulterior ultimꝰocyor ocyſſimꝰ.Cõpatiuo piꝰ piiſ ſimꝰ.Suplatiuo ſenex ſenior Exeũt q̃ ſuplatiuũ tãtũ hñt ut nouiſſimꝰſũmꝰ.ꝯpatio noiuꝫ ꝓprie i ꝯpatio & ſupla/ tiuo gradu ẽ ꝯſtituta.Poſitũs pfcũs & abſolutꝰ ẽ. Sepe ãt ꝯpatũs gradꝰꝑpõit̃ ſuplatio:ut ſtultior ſimo: maior maxio.Sepe idẽ minus poſitiuo ſignificat q̃uis accipiat ꝯpatõꝫ:ut mar̃ põticũ dulciꝰq̃ cetera maria:minꝰamaꝝ ſignificat & uulli ꝯpat̃ ut iã ſẽior ſꝫ cruda deoꝫuiridiſqꝫ ſenectꝰ.Sũt noia ſignificatõe ꝯpatiua itellcũ diminutiua ut grãdiuſculꝰmaiuſculꝰ.ꝯpatũſ gradꝰabltõ caſu iũgit̃ utriuſqꝫ nũeri.& tũc hoc utiur cũ aliquẽ aliẽo uel ſuo gñi ꝯparamus:ut hector fortior diomede:uel fortiores grecis troiãis ſꝫ gradu ꝯpatio & abltõ ꝓpe eq̃lib꜄& ſimi libus ñ utiur.ná ſimiliũ ꝯpatio nulla eſt.ut hi duo uiri fortes:ſꝫ hic altero fortior ueꝝ ſuplatio cũ unũ añcelle re pluribus ſignificamus:ut ſi tres pluresue ſint uiri eũ quem ſuperferimus fortiſſimũ ceteroꝝ dicimus: & ſem per genitiuo plurali iungitur:ut optume graiugenum.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Sed tūc hoc utimur cū aliquem ſuo generi cōparamus
ut hector fortiſſimus troianoꝝ fuit: achilles gręcorum
Pleꝝq; ſuplatiuus ꝓ poſitiuo ponit̃ & nulli cōparatur
ut Iuppiter optu.maxu.Interdū cōparatiuus ntō iūgit̃
ut doctior hic q̄ ille.Plau.in menechnis.Quid uis hō le
uior q̄ pluma.Diminntiua ſūt cū diminutiōe abſolutoꝝ
nominū fiunt ſine ulla cōparatione.ut paruus paruuluſ
adoleſcens adoleſcentulus.Hoꝝ aūt tres ſūt grad⁹ quo/
rum forma q̄uis magis minuit̃ creſcit ſępe numerus ſyl
labaꝝ.Oīa enim noīa fœminini generis quę caſu ntō in
a terminant̃ ante nouiſſimā litterā recipiūt ſyllabā & fa
ciūt diminutionē.ut galea galeola.Itē maſculina i us ca
ſu ntō terminata: & neutra in um finita eandem lu.ſylla
bam accipiūt:ut annus ānulus:& ſcamnū ſcamnulum.
Maſculina uero ea guę gtō caſu is ſyllaba terminantur
nouiſſima ſyllaba culus recipiunt tanq̄ fons fonticulus
Fœminīa cula tanq̄ nauis nauicula. Neutꝝ culū.ut mu
nuſculū.Similiter ea quę us ſyllaba gtō ꝓferunt̃ tā ma
ſculini q̄ fœminini(nam neutra nulla ſunt)eaſdem ſylla
bas admittūt tanq̄ fluctus flucticulus.porticus porticu
la.Apud antiquos alię diminutiones rep̄iunt̃.deſcende/
bant enī tertiā uſq; formā tanq̄ arca arcula: arcella ar/
cellula:catinus catinulus catinellus catulus catill⁹:ocu
lus ocellus ocellulus. Ex ſecūda diminutione quędam
ſūt in uſu:pauca ex tertia:ut ocellus ocellulus catellu/
lus.Apud nos diminutionis hoc genus ſeruat̃ hoc ē pri
mę poſitiōis.i.prima diminutio. Oīs enī appellatio pri
mę poſitionis a lr̄a terminata caſn ntō acceptis ſyllabis
ri & us ſignificant eū qui eā rem aut pręſtat aut uendit:
aut emit:ueluti amica amicarius:culcitra culcitrarius:
charta chartarius:harena harenarius:herba herbarius:
lactuca lactucarius.Quod ſi rurſus detracta a lr̄a a pri/
ma poſitione ꝓ ri & us ſyllabis adieceris o & ſus erit is
loc⁹ q eas res multas habet:ut amica amicoſus:culcitra

UVA. BHSC. IyR_099_1

culcitroſus charta chartoſus harena harenoſus herba herboſus lactuca lactugoſus. Eadẽ quoqꝫ diminutiua fiunt ſi ante. a. u. &. l. poſueris: ut amica amicula culcitra culcitrula charta chartula harena harenula herba herbula lactuca lactucula. Ea aũt quę añ. a. habẽt. i. ſic figurãt: ut ꝯtrouerſia cõtrouerſiola gr̃a gratiola & cętera oĩa ſimiliter. Meminiſſe aũt debem⁹ ꝙ nõ oĩa diminutõnes faciũt quędã. n. ſigularia ſũt: quę nõ ueniũt ĩ cõpationẽ tanq̃ cęlũ mare & ſimilia. Sũt etiaꝫ q̃ſi dimiutiua quoꝝ origo nõ cernit̃. ut fabula macula tabula. Sũt itẽ quę nõ ſeruãt gña quę ex noib⁹ pricę poſitiõis acceperunt: ut ſcutũ ſcutella piſtrinũ piſtrilla canis cãicula rana rauũculus ũguis ũgula ũguella ũguellũla.

Geuus eſt dictio qua plures continent̃ ſpecies: ut animal. Species eſt dictio originẽ trahẽs a genere paucioribꝰ cõfuſa ſignificatiõibus quã genus: ut homo arbor. horuꝫ genera nũero ſępe plurali mutant̃ & ſũt anomala. Maſculia neutrum: ut hic intybus: męnalus: tartarus: loc⁹ iocus. Sed hęc intyba: tartara: męnala: dũtaxat neutra. Nam hęc loca: hi loci: hęc ioca: hi ioci: dupliciter declinantur. Fœminina in neutrum: ut hęc pergamus pergama. Neutra in maſculinum. ut porrum cęlum foruꝫ hi porri cęli fori. Sed hęc fora melius declinatur. Itẽ neutra in fœmininum balneum epulum cepe: balnę epulę cępe. Sed & hęc balnea ſiue balnę per ordinem declĩatur. Cepę uero ſingulariter aptoton nomen eſt generis neutri: ut preneſte: pluraliter genere fœminino ſublata priore dihthongo: uelut muſę declinabitur. Quędam incerti ſunt generis nomina inter maſculinum & fœmininum: ut cortex finis ſilex ſtirps pinus pampinus dieſ radix. Inter maſculinum & neutrum: ut uulgus pecus ſal. Inter fœmininum & neutrum: ut pecus buxus pyruſ prunus malus. Sed neutro fructum: fœmininum ipſas arbores dicimus ſępe. Sunt quędam nomina quę ſingu

UVA. BHSC. IyR_099_1

lariter tantum eſſeruntur. Sunt quę pluraliter hec pe
ne maiore ex parte collecta ſuo quoq; ordine ſubiciiēus
Maſculina ſemper ſingularia: ut hic penus puluis ſan/
guis limus fumus uiſcus muſcus herba quę in parieti/
bus uel in corticibus arborum hęret. Item fœminina
ſemper ſingularia: ut hęc pax lux culpa galla eloquen/
tia elegantia proſapia memoria rabies ſanies ſocordia
ſupellex. Item neutralia ſemper ſingularia: ut hoc uirus
pus baratrum locus apud inferos proprie autem apud
athenienſes in quem noxii pręcipitantur. Alium crocū
ingenium alec iuſtitium ſinapi. Maſculina ſemper plu/
ralia hi antes carceres caſſes cani cancelli fori pro ſedi/
bus & penatibus fori loca ſpectaculorum. Item fori ſūt
in nauibus quo naute ſedentes remigant: freni & frena
dicimus inferi liberi lares & larem legimus ludi locu/
li manes maiores mores natales generis nobilitas opti
mates pugillares primores proceres poſteri penates q/
rites. Sed Flaccus in ſatyra quiritem dixit: quinquatrię:
gentes lemures ſales cum religionis cauſa dicimus per
nos ſales. Sales tantum & ioci dicuntur: uepres.

Fœminina ſemper pluralia hę are pro penatibus ędes. Sed
ędis ſingulariter ſi dixeris templum ſignificas: blandi/
cię bigę quadrige compedes cerimonię cunę crates de
litię diuitię exequię excubię fruges fores fortunę ferię
gingiuę indutię inſidię inimicitię illecebrę idus Klen/
dę lares litterę pro epiſtola: manubię nuptię preſtigię
nares nundinę nugę nenię plagę preces primitię phale
rę quiſquilię, grates quas agis ob merita: gratię deę ſa
ranę. ſortes: ſupperię: ſordes: ſcopę ſcalę: tenebrę. Sunt
quedam numeri communis: que in nominatuo ſingula/
ri pluraliq; ſimiliter efferuntur: ut res ſpes.

Neutra ſemper pluralia
Mœnia.
Cibaria.
Crepundia.
Iuga ideſt ſumma mon/
tium.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Iuſta.
Inteſtina.
Magalia.
Mapalia.
Neptunalia.
Parentalia.
precordia.
Roſtra ubi concio-
nantur.
Spectacula.
Spolia. Virgilius ſpo
lium dixit.
Serta: ſponſalia.
Terminalia.
Cunabula.
Lumina. apud Virg.
Luminis effoſi.
Verbera. uerbe-
re torto.
Virgilius dixit.
Viſcera.
Vulcanalia.
Item metallica
ſunt ſemper ſin-
gularia ut.
Aurum. Argentum
Ferrum. Aes.
Plumbum. Orichal
cum. Stannum.
Caſſitrum. & Auri
chalcum
Quamuis era dici
mus ceteris caſi
bus non utimur.

Illud uero ſcien
endum ꝙ neq;
deorum nomi
na neq; elemē-
torum neq; ci
uitatum neq;
montium nec
fluuiorū plu-
rali nūero de
clinantur niſi
que ciuitates
pluraliter di-
cuntur: ut
Cume. Thebe.
Athene.
Micene. Puteoli.
Baie Oſtie.
Nec ea que ponde
ri uel menſure ſub
iecta ſunt plurali
ter declinantur:
ut Triticum.
Frumentum quam-
uis frumenta
ut mox & fru-
mentis labor
additus & or-
dea legerimus.
Far. Ador. Faba.
Cicer. Milium.
Panicum & ſi qua horum
nominum pluralia effe
runtur: ceteris caſibus
ceſſabunt.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Sunt item noia quorum nominatiuus in uſu non eſt.ut ſi quis dicat:hunc laterem & ab hac ditione.

Item per cęteros caſus nomina multa deficiunt.

Nomina aut fixa ſűt:ut pater mater:aut mobilia:ut bonuſ bona bonű.Alia nec in to tű mobilia:ut marti⁹:martia Caius caia Draco dracęna Leo leęna Gall⁹ gallina Rex regina.Sűt noia tota gręcę declinatiőis:ut themiſto ca lypſo pan.Sunt tota cőuerſa in latină regulam:ut pol/ lux pollideutes ulyxes.Sunt inter grecă latinăq; formă quę notha appellăť:ut achilles agamenon.Sűt pterea aliqua ſono maſculia itellectu fœminina ut pyr⁹ pom⁹.

Satis inſtructi de nomine trăſeamus ad pronomen.

P Ronomen eſt pars oratiőis:quę pro ipſo no/ mie poſita (minus qdē pene) idem ſignificat p ſonamq; interdum recipit.

Pronomini accidunt ſeptē qualitas:gen⁹:nu/ merus:figura:ordo:perſona:caſus.

Qualitates pnoiu; ſűt tres.finita:ifinita:minuſq̄ finita.

Finita eſt quę notat certum numerum & geſtű dirigit ad certam perſonam ut ego.

Infinita eſt quę certam non recipit perſonam:ſed cuilibet poteſt aptari:ut quis quę quod.

Minuſquam finita eſt:quę certis & incertis perſonis apta/ ri poteſt:ut ipſe.

Genera pnominib⁹ accidűt quattuor. Maſ.ut hic.Fœmi. ut hec:Neutrű:ut hoc.Cõmune ut ego & tu.Sunt alia duobus generibus cõmuuia Maſ.& neutro:ut quo quă to.Alia tribus:ut huius eius cuius.

Numeri pnominű ſűt duo:aut eni; ſingularia ſűt:ut ego: aut pluralia:ut nos.Sűt quęda; numero communia:ut qui quę.nam & qui uir:& qui uiri:& quę mulier & quę mulieres dicimus.

Figurę duę ſunt aut.n.ſimplicia ſunt pronimina: ut quis aut compoſita ut quiſquis.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Perſone accidunt ſinitis pronominibus prima: ut mihi ſecunda: ut tibi tertia quoq; in minuſq̃ finitis reperitur: ut ipſe.

Ordo quoq; pronominib⁹ accidit. aut. n. prępoſitiua ſũt: ut quis quantus. aut ſubiunctiua. ut is tantus.

Prępoſitiua quis fecit. Subiunctiua quę ui reſponſi habẽt is fecit. Item quantus ille eſt tantus ille eſt.

Pronomina quedã ut nomina: aut gentẽ ſignificant: ut cuias noſtras ueſtras. Aut numerũ: ut quot tot: aut ordinẽ ut quot⁹: totus: aut qualitatẽ ut qualis talis. aut quãtitatẽ: ut tantus quãtus. Quedã poſſeſſiua finita ad aliquid referunt & ea quattuor modis enũciantur: aut. n. utraq; ſignificatiõe ſingularia ſunt ut meus: aut utraq; pluralia: ut noſtri ueſtri: aut ĩtrinſecus ſingularia & extrinſecus pluralia: ut mei tui. Contra extrinſecus ſingularia & intrinſecus pluralia: ut noſter ueſter.

Caſus pronominib⁹ ut nominibus accidunt ſex: per quos pronominum genus inflectitur: hoc modo.

Declinatiões ꝓnominũ finitę ſiue abſolutę ſunt hę.

Ego ꝓnomẽ finitũ generis oĩs nũeri ſingularis figurę ſimplicis ꝑſonę prię caſus nominatiui: quod decliabit̃ ſic.

Ego: mei: mihi: me: a. me. Sed uocatiuũ habere non põt niſi exclamatio ſit: ut apud Horatiũ. O q̃ſquis uolet ĩpiã. Pluraliter nos: noſtrum: nobis: nos: a. nobis.

Nec pluralis uocatiuũ habet niſi exclamatio ſit: ut cũ dicimus. o. nos fœlices. Cętera nõ eſt eoꝝ reprehẽdẽda ſentẽtia qui dixerũt in quibuſdã nõibus uocatiuũ nõ poſſe cadere cũ etiã pene in omnib⁹ ꝓnominibus nõ debet eſſe uocatiu⁹. S; nos ñ dũ r̃fragamur ratõi uoca. adiecius Sed quoniã decliationũ ꝯtextũ hẽre uolum⁹ iſeruius.

Sed non ſolum uocatiuum non inuenimus: uerum etiam ĩ quibuſdam caſus deficere uidemus.

Tu pronomẽ finitũ gñis cõmunis numeri ſingularis pſõę ſecundę caſus nominatiui quod declinabitur ſic.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Tu tui tibi te.o.tu.a.te.N.P.uos ueſtrũ uobis uos.o.uos a.uobis.
Ille perſonę tertię generis maſculini numeri ſingularis figurę ſimplicis quod declinabitur ſic.
Ille illius illi illũ ab illo. N.P.Illi illoꝝ illis:illos ab illis.
Generis fœminini.Illa illius illi:illã ab illa.N.P.illę illaꝝ illis:illas:ab illis.
Generis neutri.Illud illius illi illud ab illo.N.P.Illa illorum illis:illa ab illis.
Item finitum iſte ſic declinatur.
Minuſquam finita generis maſculini Ipſe ipſius ipſi ipſum ab ipſo.N.P.Ipſi ipſoꝝ ipſis ipſos ab ipſis.
Generis fœminini.ipſa ipſius ipſi ipſam ab ipſa.N.P.Ipſe ipſarum ipſis ipſas ab ipſis.
Generis neutri.Ipſum ipſius ipſi ipſum ab ipſo.N.P. Ipſa ipſorum ipſis ipſa ab ipſis.
Quare nõ ipſud ut illud & iſtud? quia ueteres nõ ipſe ſed ipſus dicebãt:ut altus alta altũ:ipſus quod eſt i comediis.eſt & apud Tulliũ.Sꝫ recẽtiores ipſus ꝯmutauerũt & pro eo ipſe cõſuetudini tradiderũt.Ipſuꝫ uero tenuit ſuã extremitateꝫ ut etiam exẽplum tullianũ docuit.
Itẽꝫ infinita generis maſculini.Quis cuius cui queꝫ a quo N.P.Qui quoꝝ quis uel quibus quos quis uel qbus.
Quę generis fœminini cuiꝰ cui quã.a.qua uel:a.pui.N.P
Quę quaꝝ quis uel quibus quas quis uel quibus.
Generis neutri.Quod cuiꝰ cui quod.a.quo uel.a.q.N.P
Quę quoꝝ:quis:uel quibus:que.a. quis:uel.a.quibus.
Item articulare prępoſitiuum uel demonſtratiuum qualitatis finitę generis maſculini.
Hic:huiꝰ huic:hunc:ab hoc.P.hi:hoꝝ:his:hos:ab his.
Generis fœminini:Hęc:huius:huic hãc ab hac. pluraliter Hę harum his has ab his.
Generis neutri Hoc huins huic hoc ab hoc.pluralr̃. Hęc horum his hęc ab his.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Itē ꝓnomē articularē ſubiūctiuū uel rlatiuū q̄litatis finite Is:eius:ei:eū:ab eo:Pluraliter Ii:eoꝶ.eis:eos:ab eis.
Generis fœminini·Ea:eius:ei:eam:ab ea.Pluraliter eę eaꝶ: eis eas ab eis.
Generis neutri.Id eius ei id ab eo.pluraliter ea eorū eis ea ab eis.
Itē poſſeſſiua finita ad aliqd dicta ex una pte ſingularia ꝑ/ ſonę primę generis maſculini ex utraq; pte ſingularia.
Meus mei meo meū.a.meo.pluraliter mei meoꝶ meis me os.a.meis.Sʒ ueteres miis dicebant:ut ſit uocatiuꝰ ſecū dū regulam mi. Omnia nomina quę noiatiuo ante.us. nouſſimā ſyllabam habent.i.uocatiuum terminant.
Generis fœmini numeri ex utraq; parte ſingularis.
Mea meę meę meam.a.mea.pluraliter meę mearum meis meas.a.meis.
Perſonę ſecundę numeri ex utraq; patte ſingularis.
Tuus tui tuo tuū.a tuo.pluralr̄.tui tuoꝶ tuis tuos a tuis.
Generis fœminini numeri ex utraq; parte ſingularis.
Tua tuę tuę tuā.a.tua. pluralr̄ tue tuaꝶ tuis tuas.a.tuis.
Generis neutri.Tuuʒ tui tuo tuum.a. tuo.pluraliter tua: tuorum tuis tua.a.tuis.
Perſōę tertię gn̄is maſculini nūeri ex utraq; pte ſingularis
Suus ſui ſuo ſuuʒ.a ſuo.pluralr̄ ſui ſuoꝶ ſuis ſu os.a.ſuis.
Generis fœminini nūeri ſingularis. Sua ſuę ſuę ſuā.a.ſua: pluraliter ſuę ſuaꝶ ſuis ſuas.a.ſuis.
Generis neutri. Suū ſui ſuo ſuū.a.ſuo.pluraliter ſua ſuo/ rum ſuis ſua.a.ſuis.
Item poſſeſſiua ad aliquid dicta ex altera parte pluralia ꝑ ſonę primę generis maſculini.
Noſter noſtri noſtro noſtrū.a.noſtro.pluraliter ex utraq; parte noſtri noſtrorū noſtris noſtros.a.noſtris.
Generis fœmini noſtrę noſtraꝶ noſtris noſtras.a.noſtris.
Generis neutri ex altera pte ſingularis.Noſtruʒ noſtri no ſtro noſtrū.a.noſtro. pluralr̄ ex utraq; pte noſtra no/

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſtroꝝ:noſtris:noſtra:a.noſtra.
Perſoę ſecūdę nūeri ex altera pte ſingularis gn̄is maſcu.
Veſter:ueſtri:ueſtro: ueſtrū:a. ueſtro. Pluraliter ueſtri: ueſtroꝝ:ueſtris:ueſtros:a.ueſtris.
Generis fœminini numeri ex altera pte ſingularis:ueſtra: ueſtraꝝ:ueſtris:ueſtras:a.ueſtris. Pluraliter ex utraqꝫ ueſtrę ueſtraꝝ:ueſtris:ueſtras:a.ueſtris.
Generis neutri ex altera pte ſingularis. Veſtruꝫ:ueſtri: ueſtro:ueſtrū:a.ueſtro. Pluraliter ex utraqꝫ pte ueſtra ueſtroꝝ:ueſtris:ueſtra:a.ueſtris.
Sunt item pnomia finita pſonę tertię generis oīs numeri cōmunis ſine nominatiuo & uocatiuo:ut ſui:ſibi:ſe:a ſe Hoc quoqꝫ pronomē omniū generuꝫ eſt cōmune Mihi tibi ſibi. Mihimet:tibimet:ſibimet:memet:temet:ſemet. Egomet:tumet:illemet. Ego metipſe:tu metipſe:ille me tipſe:Meaptę:tuapte:ſuapte:noſtrapte. Mecum:tecum: ſecum:nobiſcum:uobiſcum.
Maſculina quiſqꝫ:cuiuſqꝫ:cuiqꝫ:quēqꝫ:a quoqꝫ. Pluraliter qqꝫ:quorumqꝫ:quibuſqꝫ:quoſqꝫ:a quibuſqꝫ.
Fœminina quęqꝫ:cuiuſqꝫ:cuiqꝫ:quanqꝫ:a quaqꝫ. Plurali-ter quęqꝫ:quarūqꝫ:quibuſque:quaſque: a quibuſque.
Neutra quodqꝫ:cuiuſqꝫ:cuiqꝫ:quodqꝫ:a quoqꝫ. Pluraliter quęqꝫ quorūqꝫ:quibuſqꝫ:quęque:a quibuſque.
Maſculina quiſquam:cuiuſquam:cuiquam:quēquā:a quo quam. Pluraliter quiq̄:quorumq̄:quibuſquā:quoſquā: a quibuſquam.
Fœminina quęquā:cuiuſquā. cuiquā:quāquā: a quaquā: Pluraliter quęq̄:quarūquā: qbuſquā:quaſq̄: a qbuſq̄.
Neutra quodquā & cętera. Pluraliter quęq̄ & cętera.
Maſculina quicūque, ſimiliter. pluraliter quicunque.
Fœminīa quęcūque & cętera. Pluralr̄ quęcūque & cetera
Similr̄ neutra quodcūqꝫ & cetera. pluralr̄ q̄cūqꝫ & cetera
Maſculina qlibet:cuiuſlibet:cuilibet:quēlibet:a quolibet Pluraliter quilibet & cetera.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Fœminina quęlibet & cętera. Pluraliter quęlibet & cętera
Neutra qđlibet: cuiuſlibet: cuilibet: quodlibet: a quolibet
Plr̃ quęlibet: quorũlibet: qbuſlibet: quęlibet: a qbuſlibet.
Maſculina quis: cuiuſuis: cuiuis: quẽuis: a quouis. Plurali
ter quis: quorũuis: qbuſuis: quoſuis: a qbuſuis.
Fœminina quęuis: cuiuſuis: cuiuis: quãuis: a a quauis. Plu
raliter quęuis: quarũuis: qbuſuis: quaſuis: a qbuſuis
Neutra quoduis: cuiuſuis: cuiuis: quoduis a quouis. Plu-
raliter quęuis: quorũuis: qbuſuis: quęuis: a quibuſuis
Maſculina alius alii alio alium ab alio. pluraliter alii alio
rum aliis alios ab aliis.
Fœminina alia alię alię aliam ab alia. pluraliter alię aliarũ
aliis alias ab aliis.
Neutra aliud alii alio aliud ab alio. pluraliter alia alioruꝫ
aliis alia ab aliis.
Maſculina alter alterius alteri ab altero.
Neuter neutrius neutri neutrum ab neurro.
Vter utrius utri utrum ab utro.
Vter utriuſqꝫ utriqꝫ utrunqꝫ ab utroqꝫ.
Alteruter alterutrius alterutri alterutrũ ab alterutro.
Vnus unius uni unum ab uno. pluraliter uni unorũ unis
unos ab unis.
Vnuſqſqꝫ uniuſcuiuſqꝫ uuicuique unũquẽque ab ũoquoqꝫ
Quidam cuiuſdam cuidam quendam a quodam.
Aliquis alicuius alicui aliquem ab aliquo.
Vllus ullius ulli ullũ ab ullo. Nullus ſilr̃. Plr̃ nulli.
Fœminina nulla nullius nulli nullã a nulla. pluraliter nul
lę nullarũ nullis nullas a nullis
Neutra nullũ nullius nulli nullũ a nullo. pluraliter nulla
nullorum nullis nulla a nullis.
Maſculina totus totius toti totũ a toto. pluraliter toti to
torũ totis totos a totis.
Fœminina tota totius toti totã a tota. pluraliter totę tota
rũ totis totas a totis.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Neutra totum totius toti totum a toto.
Pluraliter toti totorum totis totos a totis.
Fœminina tota totius toti totam a tota. pluraliter totę totarum totis totas a totis
Neutra totum totius toti totum a toto. pluraliter tota totorum totis tota a totis.
Maſculina qualis qualis quali qualem a quali. pluraliter q̄les qualium qualibus quales a qualibus. Fœminina eodem modo declinant̄.
Neutra quale qualis quali quale a quali. pluraliter qualia qualiū qualibus qualia a qualibus.
Hoc ꝓnomen: quod eſt qualis: cum ſequat̄ talis coīa ſunt maſculino & fœminino. Neutrum tale: pluraliter talia.
Maſculina idem eiuſdē eidem eundem ab eodē. pluraliter iidem eorūdem iiſdem eoſdem ab iiſdem.
Fœminina eadem eiuſdem eidem eandē ab eadē. pluraliter eędem earundem iiſdem eaſdem ab eiſdem.
Neutrum idem eiuſdem eidem idem ab eodem. pluraliter eadem eorundem eiſdem eadem ab eiſdem.
Nemo ꝓnomen nō habet gtūm: ut dicamus neminis: ut quibuſdam uidet̄. ſicut & alius ꝓnomen ęque genitiuū nō habet ut dicamus alius. Et ſi antiq genitiuū alius ꝓducte dixerūt quorum auctoritati & nos accedimus: cuius nominatiuū ueteres nō tantū alius ſed etiā alis: ſicut Saluſtius ait: Alis alibi ſtantes oēs tamen aduerſis uulneribus ceciderūt. Cōuincitur uero hęc opinio auctoritate Plau. q ita dixit in captiuis neminis miſereri certū eſt.

Erbū eſt pars orōnis ꝑcipua ſine caſu. Et enim uniuerſę orōni uberes ꝓbet ad facultatem uires cuius operępreciū eſt penitus intueri ꝑtātē: ne inſcitia uitioſū exerceamus ſermonem.

Vis igit̄ huius temporibus & pſonis adminiſtrat̄. Verbū aūt ab eo dicit̄ quod uerberato lingua intra palatū aer omnis oratio ꝓmatur.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Verbo accidūt tempora cuꝫ perſonis ſociata:nec omnino
hęc ſecerni a ſe poſſunt:quin ſimul uerbi uis diſſoluat̄
In aliis enim partibus orationis ſunt tempora a perſōis
diſtracta:ut in participiis.Item in aliis perſonę nequaq̄
temporibus indigent:ut in ꝓnominibus.

Admittit quoq; uerbuꝫ pręter perſonas & tempora:nume
rum:figuram:qualitatem:ſignificationē:ſiue genus:mo
dū ſiue incliuationem:coniugationem.

Perſonas quidem quibus ſermo exercetur.Numerum ue-
ro cū quis qui ue ſint qui loquant̄.Tempus cum quādo
quid factum aut dictum ſit quęritur.

Figurā cum quęritur ſi ſimplex ſit uerbum:aut compoſi-
tū.Qualitatem cū cuius ſit ſpeciei uel qualitatis uerbū
exploratur.Significationem cum cuius ſit generis & ſi-
gnificationis uerbum quęritur:quę ſingula diligentius
exponemus.

Perſona eſt ratioualis ſubſtantia . perſonę in uerbis ſunt
tres:per quas uniuerſus adminiſtratur ſermo.prima eſt
quę loquitur:ut dico.Secunda qua cuꝫ ſermo habetur:
ut dicis.Tertia de qua quis loquitur & relatio indicat̄ :
ut dixit.

Numerus pręterea accidit uerbis ꝓrſus uterq; ſingularis
& pluralis.Dualis eni apud gręcos dūtaxat ualet a no-
bis excludit̄ eodem modo quo & in nōibus. Nequaquā
enim repiri poteſt in latino ſermone ulla dictio quę dua
lem exprimat perſonā.Antiquitatis enim romani memo
res dualem numeꝝ poſteritatis uſu receptum quaſi no-
uelluꝫ uſurpare noluerūt.Is nāq; ſicut a primordio ſer
monis a natura ꝑditi in obſcuro habitus ignorabat̄:ſic
diutius incertus inter utrunq; numeꝝ tā ſingularem q̄
pluralē latebat.Sero aūt ſuperuenientibus ſeculis ſcru
puloſę curioſitatis obſeruationibꝰ cœptus q̄ſi itercala-
ris irrepſit.Et hac de cā apud ueteres raro repit̄ quoniā
erroribus illaqueatis multiplicat̄.At eo per huiuſmodi

UVA. BHSC. IyR_099_1

omnis eminẽs uſus gręcoꝝ linguę declarat̃. Apud anti
quos uero dũtaxat plurimũ ualet: maxime apud Home.
qui cũ ſit atticę linguę cultor: & patrii ſermonis aſſer-
tor: ut quidam putant: tamen nõ erat neſcius antiq̃tatis
ſicut uerſus ille teſtat̃ ἀτρέιδαδέ μάλιςα δύῶ κοσ
μήτορε̈λαῶν. Cum enĩ duo fuiſſent ipſe uetuſtatis me
mor pluraliter ſalutationẽ ꝓtulit hoc modo. ἀτρεῖδα
ίτέκαι ἄλλοέι υκνημίδες ἀχαιόί

Prętерea ſupfluis antiquis uiſus eſt: ſiquidẽ ex numeri plu
ralis imagine dualis declinatio formata nominat̃.

Figura uerbi biptita eſt. aut enim ſimplicia ſunt uerba: ut
ſcribo: aut compoſita: ut inſcribo.

Componũtur aũt uerba ſicut nomina modis q̃ttuor: aut
ex duabus partibus integris: ut cõduco cõuoco: aut ex
duabus corruptis: ut efficio: malo ideſt magis nolo. ef-
fringo: aut ex integra & corrupta: ut accũbo: aut ex cor
rupta & integra: ut oſtendo.

Tempus eſt uiciſſitudo reꝝ triformiũ mutabilitate cõpre-
henſa: Siquidez poteſt comprehendi quod nunquã ſtat
uel ſpaciũ ętatis uolubile: quod in eiſdem mutationibꝰ
faciens ad declinationẽ quod numero uidetur compre-
hendi. Hactenus de tempore duplici: nunc de tẽporibꝰ
uerboꝝ dicemus.

In primis tẽpus per ſe nullum directum eſt omnino: cuȝ ꝑ
ſe in ſe reuoluatur. & ſic facimus: aut fecimus: aut factu
ri ſumus: hoc ex re indiuiduo tẽpori imponimus ptes
tẽporis: nõ tempus diuidentes: ſed actum noſtrũ diuerſũ
ſignificantes. Vniuerſa enim quę aguntur in nos diuidũ
tur per actiones. Diuerſo igit̃ agendi tempore tẽpus ip
ſum impartimur quaſi ĩpartimur trifarie tantũ quo cũ-
cta gerimus, ideoq; tria tempora eſſe dicimꝰ: inſtãs p̃te-
ritum futurũ. Inſtans tempus cuȝ adhuc agimus. prętе-
ritum pfectum: cum iam fecerimus: futuꝝ cum acturos
nos pollicemur. Vnũ tamẽ ex his prętеritumperfectum

UVA. BHSC. IyR_099_1

diuiduũ eſt. Ex eo enim ſcindit p̃teritum imperfectum. item prȩteritũ pluſq̃perfectũ. Hoc facto tria tempora pfecta uident̃ eſſe: quo nimiꝝ quȩ agimus triplici modo differentiã repimus. Prȩteritum imperfectum: ideſt p̃teritum nõ tamen perfectũ: cum quaſi prȩteriiſſe tempus affirmamus alioq̃n cœpimus: nec perfecimus: quaſi legebã & ſcribebã. In eniꝫ p̃poſitio pleꝝq; derogatiua nõ nunq̃ adiectiua: ut in aliis patebit: quȩ addita pleꝝq; derogat: nõ addita ad finem perductuꝫ ſignificat. Perfectũ enim tempus: cum tempus eo quod egimus finitũ ẽ. Itẽ prȩteritum pluſq̃: cũ tẽpus iam pridem exactum demõſtramus: quo quid egimus. Hoc unũ diſtat a p̃terito pfecto: quod ſuperioris temporis recens uideri põt actus ſequentis longa interpoſitione. Ita enim grȩci ὑπερσυντέλικον appellat quaſi ὑπερσυντελούμενον quod nos p̃teritum pluſq̃ perfectũ dicimus. Id uero tempus pfectum apud nos: p ἀορίστῳ παρῳχημένῳ: ualet. Rõne igit̃ ſtatuerunt actus noſtri tempora inſtans: quod & p̃ſens cum quid maxime agimus. Prȩteritum impfectuꝫ ſi quod egimus nõ perfecimus: ſed agere deſinimus. unde nõnulli inchoatiuũ tẽpus appellauerũt. Perfectũ cũ actum perficimus & facere deſinimus. Pluſq̃perfectũ cũ quod egimus inueterauit. Futuꝝ cum nondum agere inſtituimus: ueꝝ acturos ꝓmittimus. Hȩc de temporibus deincepꝭ cȩtera perſequemur.

Genera uerboꝝ: quibus ſignificationes: quo pacto ſignificantur referemus. Vt enim in nominibus ſunt genera qbus ſexus explorat̃: ita quȩrũt in uerbo quo affectus ſignificet̃ ueꝝ ne actiuũ ſit an paſſiuũ. Gña uerboꝝ ſiue ſignificatões ſunt principales duo actiua & paſſiua. ex his eni naſcunt̃ alia: neutra cõis: deponens. ita fiũt numero qnq;. Impſonalis a quibuſdam admittitur.

Actiua ſignificatio eſt: cũ alio agẽte ſit qui patiat̃: ideſt cũ actum noſtꝝ alterius patientia ſignificat: ut laudo hoc

UVA. BHSC. IyR_099_1

ita.o.littera terminaт̃ ut recipe poſſit etiã paſſiuã ſignifi
cationem adiecta.r.littera.Itaq; cum utraq; perſona cõ
ſtat in declinatione uerbi.ut tam efficere q̃ effici queat
ꝓprie dicitur actiuũ:itẽq; paſſiuũ.

Paſſiua eſt cũ alio patiente apud aliũ eſt adminiſtratio.i.
cũ patientiã nr̃am alterius act⁹ ſignificat:ut laudor: hoc
ita & ſimilia terminantur ut recipere poſſint actiuã ſig/
nificationẽ amiſſa.r.littera:ut laudo.

Neutra eſt quę ſpecie actiuę enũciatiõis.o. littera claudit
&.r.litteram nunquã recipit:& ob id paſſiuã formã nõ
poteſt exprimere.

Vbi enim uis patiendi non eſt ex actiua declinatione locũ
declinationis paſſiuę non habet. Item ſi alio patiẽte ſub
alia ſpecie penes aliũ non ſit adminiſtratio ſimiliter neu
tra dicimus.

Alterum itaq; uniformiter ſignificat agentem uel patientẽ
Agentem. ut facio.ambulo:curro.Patientẽ ut ardeo ue
neo:uapulo.Ex hac quoq; forma ſunt & illa uerba in q
bus nec agentis ſignificatio plene dinoſcitur nec effect⁹
oſtenditur.ut ſedeo:ſudo:dormio:iaceo:ſto:algeo:ſitio
eſurio.Neſcis enĩ agat quis an patiatur:quę quidam ſu/
pina dixerũt:alii abſolutia appellant nõnulli depoſitiua
nominãt.

Cõmunis eſt quę tam actiuam q̃ paſſiuam ſignificationem
in ſe habet.hęc ita.r.littera terminantur ut eam nõ poſ
ſint amittere quemadmodum & deponẽs: ut oſculor:&
criminor.dicimus enim oſculor te:& oſculor a te. ſimi
liter & cetera.

Cõmunia autem dicimus ut in nominibus quę ſub una ſpe
cie genera diuerſa admittũt.Item in uerbis que ſub paſ/
ſiua declinatione dũtaxat diuerſi actus ſignificationem
exprimũt.

Deponẽs eſt quę in.r.litteraʒ deſinit:ut paſſiua:ſed ea adẽ
pta latinũ nõ eſt:unde per Antiphraſim:ideſt ecõtrario

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſic appellatur:quia uerbum r littera finitum deponere
eam non poteſt:ut loquor naſcor: ſequor. non enim di
cimus naſco:& cum ſit paſſiua ſpecies actiuam non ha-
bet.

Itaq; uec paſſiua ſunt:quia actiua non reddunt:haud com-
munia eſſe poſſunt : quia ſub uno genere declinationis
utraq; continent ſignificationem

Placuit itaq; aliis ea deponentia dici quod una ſignificatio-
ne depoſita a cõmuni ſeparatur:uel quia deponit amb-
guitatem ſermonis.

Imperſonalis uerboꝝ ſignificatio tam ſub actiua ſpecie ꝗ̃
paſſiua extat dicta imperſonalis:ꝙ ſine perſonis prono-
minis intelligi non poteſt:quamuis formaꝫ actiuoꝝ aut
paſſiuoꝝ habere uideatur. Nã etſi tertię perſonę formã
exprimat:tamen tribus modis uerbis omnibus iungi ſo
let:ꝓpriis quoq; perſonis non enũciatur:ſed ut plenus
ſit ſenſus extrinſecus neceſſario adduntur ꝓnomina ſine
quibus nihil huiuſmodi uerba ſignificare poſſunt: qua
ſi pudet me te:illum. Itur a me:a te:ab illo.

Quoniã de generibꝰ:quod erat dicẽdũ dixi:modos quoq;
ſubiungã:quos quinq; eſſe oẽs fere grãmatici cõſentiut
Nã qui ſex uoluerunt:alii promiſſiuũ:quidam im perſo
nalẽ coniũgunt:qui ſeptem utrũq; prioribus adiiciunt
qui amplius prioribus perconta tantũ aſſumunt qui no
uem coniunctiuũ a ſubiunctiuo ſeparant:qui decem eſſe
adhortatiuũ aſcribũt. Veꝝ ex his ut ipſa declinatio uer
boꝝ expoſcit:imperſonalis & participalis a qnibuſdam
admittunt̃:de quibus poſtea referre placuit.

Modus itaq; uerboꝝ ſiue inclinatio in quinq; deducit̃ ptes
Aut enim finitiuus eſt modus:aut imparatiuus:aut op-
tatiuus:aut ſubiũctiuus:aut infinitiuus.

Finitiuus modus eſt cum quaſi finita & ſimplici utimur ex
poſitione ipſa dictionẽ per ſe cõmendantes ſenſum ſine
alterius diuerſo complexu:ut accuſo accuſabã. Idẽtidẽ

UVA. BHSC. IyR_099_1

per oia tpa:quod in ſubiunctiuo pa℞ ē. Subiūctiuus enī dictus eſt quoniā neceſſe eſt alius ſermo ſuggeratˀ: quo ſuperior pateſiat. hoc modo cū dicā: cū dixerim: cū di xero: ꝑculdubio nondū hic finitˀ ſermo. finitˀ enī3 hoc modo cū dixero uemies: cum fecero aſpicies & ſimilia: quod in modo finitiuo nō deſideratˀ. Itē a qbuſdā idicatiuus appellatˀ quo īdicamꝰ: ꝓnūciatiuꝰ quo ꝓnūciamꝰ.

Deinceps imperatiuus modus eſt: qui enūciat extremo officio imperantes: & hic modus ſingulari quidem numero primam nō admittit perſonam: ut lauda. Et enim abſurdum eſt omnino quenquā ſibi imperare: cum ꝓmptꝰ ſit ſua ſponte facere.

Imperio enī indigent externę pſonę. Plurali uero tres pſonę neceſſario adhibentˀ. Conſerit enim ſe prima pſōa cū aliis: & dū impat ſe quoq; in idem miniſteriū uocat quē quidam hortatiuū eſſe putauerūt: cū dicimus faciamus legamus & ſimilia. Illud ꝑterea nōnullis abſurdū uiſum eſt tertiam perſonam modo imperatiuo ineſſe: quoniam nemo abſenti imperat quo℞ nominis firma comprehenſio: quoniam ferme uniuerſus ſermo inſeritur inter primam & ſecundam perſonam. Secūda uero ſuo cedit uſu materiam proſtaurat: & primę dicenti: & ſecundę audienti imperamus ut pareat ipſe: uel ut accuſet aut alii noſtrū nuncient imperium uelut accuſet. unde uel merito hoc pacto & in hac declinatione erit nūciantis perſona hoc tamen a cęteris differens ꝙ de aliis nūciatˀ: cum dicimus faciat: legat tertia pſona. Imperamus enim ut nūcietur illi facere uel legere: in hoc modo inſtanti tēpoˀ numero plurali tertia perſona dupliciter declinatˀ accuſemus: accuſate: accuſent: & accuſanto.

Poſterior ſermo more uete℞ uſurpatˀ. figuratur hoc mō littera o adiicitˀ tertię pſonę numeri pluralis tpis inſtātis modi finitimi ſic accuſamꝰ: accuſatis: accuſant: huic accedit o littera & fit accuſanto. idem in omnibus.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Futurum uero tēpus differt a cęteris futuris : q̄a nō ut cōfeſtim fiat ĩpamus:ſed in futurū fieri ut perpetuū fiat q̄a facio:legito.i.ſemp̄ fac:ſemp̄ lege.iure ergo diceret̃ quaſi futuri.quē ſermonē nō nulli ꝯſueuerunt mandatiuum potiꝰ q̄ ĩpatiuū dicere: quoniā p̄ſenti tēpore ĩpare ſolemꝰ ut fiat.In futuꝝ uero magis mādat̃. cęterę p̄ſōę proprie non reperiunt̃ in hoc modo futuri temporis: nō nulli futuri temporis pręſentis abutuntur:cū dicit̃ facito:faciat:facitote:faciāt:idipſum quod nos ſecunda pſona uulgo tēpore futuro uſurpamꝰ facito:legito:dicētes:& pro ſecūda perſona admittitur apud ueteres cū dicit̃:ille hęres eſto(& ut ꝓximis utar exēplis apud Virgiliū).Primus equum faleris inſignem uictor habeto. Itē.Tertius hac galea contentꝰ habito.In hoc mō declinatiōe paſſiua tempus futurū apud ueteres uulgo uſitatum ē:loquitor:largitor:legimus apud Terentiū loquitor paucula.Idē de te largitor puer.ideſt loquer̃ largir̃ Et Plautꝰ ĩ pſeudulo.Pietatē ergo amplexator noctu ꝓ phœniceo . Non nulli ueteꝝ etiam actiuo more tempus futurum ĩpatiuo modo ex uerbis quoq; paſſiuis declinatiōes uſurpauerunt:ut Tullius in dialogis de re.p.

Sequit̃ optatiuus modus quem tum demum uſurpamus: cum precibꝰ expoſcimꝰ a diis.unde adoptādo optatiuꝰ dictus ē.Sunt qui excludunt ex hoc modo pręſens tempus.Neceſſe eſt eni omnium conſenſu in futurum optemus. nōnulli uero admittūt:quod nimis uidetur abſurdum:quoniam nemo optat quod habet:ſed ut habeat. Identidem Ii qui admittunt in ambiguum ducūt tēpus futurū:cui ſimile faciunt inſtans dicendo utinam legam utinam faciā:pro inſtanti & futuro idem uſurpātes.nec reſpiciunt quantū diſcrimē ſit inter hęc tēpora quę uniformiter praue declinātur.Debent enim cum ſint ĩter ſe Longe diſcrepātia ſenſum quoq; declinatiōe diſſentire. Rectius ergo alii ficerūt qui ob ambiguitatem ĩpfecto

d

etiā iſtans iunxerunt:ut ſit idem inſtans & imperfectum utinā facerem. Exoritur itez alia quęſtio quo pacto pręterita tēpora inſerātur. qui enim poteſt quiſquam ī prę teritum optare. Sed hęc quęſtio nō abſurda uidet̃. Aſſeritur tn̄ ratione idonea:ut non immerito inſerta hęc tēpora uideantur. Perſępe enim optamus:nō modo ut habeamus quod cupimus. uerū etiā incuſantes factum de quibuſdā quę quoniā nō habuerim⁹ in poſterū habere nō poſſum⁹ quę uelimus quaſi utinā ſcripſiſſez ut proficerez:utinā ueniſſem ut audirē:hęc & his ſimilia.

Subiunctiuus ſiue adiūctiuus ideo dictus ꝙ nō ꝑ ſe exprimit niſi inſuper ali⁹ addat̃ ſermo neq; ſuperior pateſiat Subiūgit enim ſibi uel ſubiūgit neceſſario alteri ſermoni hoc mō cum dixero audies:cum fecero aſpicies:& ſimilia:quod in declinatiōe finitiua non conſiderat̃: & nihil differt ab optatiuo niſi tēpor̃ tantū futuro. Et ī hac ſubiūctiua numero plurali uniformē declinationem ꝑfecti & futuri temporis accētus diſtinguit. Perfectū eīn acuto accentu declinatur futurū circumflectitur quaſi perfecto cū dixerimus. Item futuro cum dixerimus.

Infinitiu⁹ qui & perpetuus numeris & perſonis. ideo dict⁹ infinitiu⁹ ex eo q; parū diffinitas habet ꝑſonas & numerum. Idē enim ſermo & de tribus ꝑſonis & duobus numeris uſurpat⁹:ut cū dicim⁹ facere ego:tu:ille:uolo & uolumus. Vnde iperſonatiuū hunc non nulli & inſignificatiuū dixerūt:quoniam parum tali ſermone definita eſt ꝑſona. Perpetu⁹ non imerito appellat̃. Siquidem ꝑpetuum eſt quod finē non habet: ut legere:ſcribere:tēporibus:numeris:ꝑſonis accidit. Tēpora habet ipa quę ſūt pręcipua inſtans:ꝑfectū:futurum. Hoc mō plerūq; ueteres hiſtorię ſcriptores & iperfecta tempora finitiua ſignificant:quale eſt apud Saluſtium.

Hic ubi primū adoleuit non ſe luxui aut inertię corrūpēdū dedit:ſed ut mos gentis illius eſt equitatē:curſu cu;

UVA. BHSC. IyR_099_1

ęqualibus certare:& cū omnis ante iret:omuib' tamen carus eſſe.pro eo ſane quod ē ut mos gētis illius ē iacu labatur : eqtabat:curſu cum ęqualibus certabat:& cū omnis ante iret:omnibus tū carus erat.In hoc modo & illud fuit obſetuādum quod in paſſiua declinatioue er ſyllabā ueteres crebre addūt quaſi accuſarier appellari er.Quale ē apud Virgiliū (proximis eīm utar.exēplis) Magicas in uitā accingier artes:pro eo quod ē accingi.

Eſt enim moris antiqui in quibuſdā ſermonē ex abundanti addere.Nihil enim ſyllaba addita cōfert tali dictiōi.Meminiſſe autem debemus futurum tempus non ſemper ī finitis accidere.

Nam egeo & ſtudeo egere & eguiſſe:ſtudere & ſtuduiſſe faciunt:nec tamen ſtuditū ire aut egitū ire:dicere poſſumus:ut lectum ire.

Imperſonalis quoq; uerborū modus ſine pſona ꝓnominis intelligi nō poteſt.Vnde īpſonalis dicit̄ hic ab omui genere uerboꝝ iuxta ſimilitudinē ꝯiugatiōis colligit̄. Nā ſi prima ē:uel ſecūda:uel tertia ꝯiugatio ſublata ſecundę perſonę nouiſſima lr̄a & addita. tur ſyllaba īperſonalē facit.utputa amo amas:amatur:teneo tenes:tenet̄ curro curris:curritur. Preteritū autem imperfectū ei' in batur.exire debet:ut tenebat̄.Perfectū.in eſt uel fuit ut tentum eſt uel fuit. Pluſquāperfectū.in erat uel fuerat:ut tentum erat uel fuerat.

Fututum a prima uel ſecūda cōiugatione in.bitur.ſicut ē amabitur:tenebit̄. A tertia in etur:ut eſt leget̄. Hac ratiōe mod' īpſonalis colligit̄. At uero ſi.r.littera faciūt terminata:ut ſūt paſſiua:communia:& deponentia uniformiter currūt.Cętera uerba īpſonalia.quę a ſe oriūtur inter genera uerboꝝ potius ordinare quidam ꝓbauerūt:quib' eloquentię: & doctrinę tributa eſt auctoritas.Hęc enim integrā declinationem deſiderāt habere: & ꝑ omnia tēpora atq; modos:ſicut cętera uerba decli

UVA. BHSC. IyR_099_1

nant̃ :ut pudet:pœnitet:& ſimilia:de quibus in ſuo loco plenius exponemus.

Participalis modus uerbo℞ dcũs ẽ ꝙ ei⁹ uerba ſũt ꝑticipi is oia ſimilia:nec tñ ꝑticipia ſũt:ut legẽdi:legẽdo:legẽ dũ lectũ lectu.Diciũs.n.legẽdi officiũ mihi ẽ:legẽdo:di dici:legẽdũ ẽ:lectu ꝓficit:& lectũ ẽ:qb⁹ ꝑticipia ſimilia ſunt:ut huius legendi:& huic legendo:hunc legendum & hũc lectũ.Hęc eadem ſunt:q ue probus ſupina appel lat merito:quoniã nec certũ habẽt numerũ:nec ꝑſonã. nec ſignificatũ:quo ſolo ab iperſonalib⁹differũt.Nã im ꝑſonalia agentis tantum habẽt ſignificatum:ut put a le gitur:ſcribitur:hoc eſt omnes legunt:omnes ſcribũt. Nam legitur pro omnes legunt: non legũtur ntõ dixit.

Participalia aũt & agentis & patiẽtis habent ſignificatũ. Nam cũ dicat Virgilius:Frigidus in partis cantando rũ/ pitur anguis:patiẽtem non faciẽtẽ oſtendit. Significat enim dũ incantatur. Et uritq; uidẽdo fœmina.nondum uidet:ſed dum ab aliis ipſa cõſpicitur. Item fando aliqd ſi forte tuas peruenit ad aures : pro dũ dicatur paſſiua ſignificatione.

Aliter enim dictũ ẽ.Quis talis fando: tẽperet a lachrymis actiua ſignificatiõe.itẽ miſerabile uiſu: quod ſignificat miſerabile dũ uidetur.Et finẽ dedit ore loquẽdi: quod ſignificat finẽ dedit ore dũ loquitur . Et dictu mirabile mõſtrũ:quod ẽ mirabile dum dicit̃ . Et huiuſmodi de/ clinatio tã ex actiua q̃ paſſiua ſignificatiõe naſcitur.

Qualitates uerbo℞ ſunt hę : abſoluta ſiue ꝑfecta:ĩchoati/ ua:iteratiua:ſiue frequẽtatiua:meditatiua:tranſgreſſiua defectiua:ambigua:ſupina.

Abſoluta uerbo℞ qualitas ẽ:quę ſemel uel abſolute aliqd facere nos indicat:ut caleo:curro:ferueo:horreo.

Inchoatiua uerbo℞ ſpecies eſt quę rẽ inchoatam futuram tamẽ ſignificat: & uim incipiẽdi dũtaxat in effectu habet Hęc.ſco. ſyllaba termiant̃ & figuratur ab illis quę.o.

UVA. BHSC. IyR_099_1

littera terminãt :ut horreo:i horrore ſũ:horreſco: hor rere icipio uel ab illis quę.r. lr̃a clauduntur: ut miſere or:miſereſco.quale ẽ miſereſcim⁹ ultro.Itẽ labaſcit. ut Terentius labaſcit uict⁹ uno uerbo. & ex eo qđ ẽ labor & ardeſcere arder̃ dicũt & teneteſcer̃.ut Lucreti⁹ i ſecũ do:ſcilicet i tenero teneraſcere corpe mentẽ. Item amo ueteres ichoatiuo mõ dixerũt amaſco. Vnđ & amaſcos amatorẽs dicebãt:ut Plaut⁹ i truculẽto:iocũdulos ama ſcos cętera.Hi hias ex quo iteratiuũ figurat̃ hiato:hia tas.Inchoatiuũ uero figurat̃ hiſco hiſcis cũ dicimus.

Sed quanq̃ ita ſe habeãt tamen plus eſſe uidet̃ i eo quod eſt hiſcer̃ q̃ hiare.Hiat eim q ore patet uel tacit⁹tãtũ quod in rebus fictis animaduerti põt. hiſcere uero inciper̃ lo qui.Illud pręterea nõnullis libuit animaduertere ꝙ a ctiuis acti ua nõnulla figurata inchoatiua r̃periunt̃ etiã paſſiua :quale ẽ gelo gelas:cuius inchoatiuũ facit gela ſco quod eſt incipio gelare.

Item cũ eſt lẽto lentas:Vñ Virgilius: Lentandus remus in unda.Ex hoc inchoatiuũ lẽteſco facit ut idẽ Virgilius Et picis in morẽ ad digitos lenteſcit habẽdo. Eiuſmodi figuratio paꝝ admiſit ex ſe perfectum: nec conuenit ad mittere ut aut poſſit:aut debeat cũ cęteris temporib⁹ ꝑ totam declinationẽ uim incipiẽdi ſignificare.Abſurduꝫ ẽ ergo ea quę ſũt inchoatiua perfecto tẽpore definir̃:& mox futurũ declinãdo inchoatiua eſſe demõſtrare Nec enim põt cum tota uerbi ſpecies inchoatiua dicat̃ alia ꝑte finitiua uideri.ut perfectũ admittat. Nec enim pale ſciui:horreſciui dicimus . per aliã tñ trãſſigurationem hęc uerba quidã declinar̃ conſueuerũt: ut paleſco:pale factus ſum:liqueſco liquefactus ſũ.quãuis quidam ad ꝑ fectuꝫ inchoatiuũ uenerit modo primitiui: ut horreſco horrui ex eo quod ẽ horreo. Nec tñ omnia inchoatiua habent primã poſitionẽ.Albeſco enim non habet albeo li cet figuranter Virgili⁹:Campiq; ingẽtes oſſibus albẽt

UVA. BHSC. IyR_099_1

Item putreſco:grãdeſco:ſilueſco: uileſco:bruteſco.iu/ ueneſco nõ habet iuueneo. Nã ſeneſco & ſeneo apud antiquos dicebaẽ. Vnde & Catullus nunc recõdita ſenet.

Deducunẽ item ĩchoatiua a neutris uerbis & appellatiob⁹.ex uerbis:ut caleo caleſco:deliteo deliteſco:frõdeo frõdeſco:floreo floreſco. Et ſũt hęc q̃ a pfecta forma ueniũt. Sũt itẽ q̇ originẽ ſui nõ hñt:ut cõſueſco:cõquieſco. Sũt quoq; alia inchoatiuis ſimilia q̇ inchoatiua nõ eſſe tẽporum conſideratione pernoſcimus.ut compeſco ꝯpeſcui. Ex appellatiõib⁹ quoq; ſic ex ęgro ẽ ęgrẽſcit:ex igne igneſcit ex flãma flãmeſcit:ex dumis dũeſcit:ex herba:herbeſcit. Sʒ hęc quę de apellatiuis deriuanẽ perfecta nõ habẽt omnino. Erant pleriq; qui dignoſcere quęrunt iteratiua ab ĩchoatiuis. Quędã.n.ſunt quę utrãq; ſpeciem admittũt:hiatare iteratiuũ:ĩchoatiuuʒ hiſcere: principale eoꝝ eſt hio. Item lapſor iteratiuum:inchoatiuũ labaſco:prĩcipale eoꝝ labor. Error igiẽ hoc mõ corrigiẽ cuiuſcũq; fuerĩt ordinis uerba in figurã inchoatiuam collata erũt coniugatiõis dũtaxat tertię. Iteratiua uero cũ admittũt ſpeciẽ erunt ordinis tantũmodo primi. Hactenus de inchoatiuis deinceps de iteratiuis.

Iteratiua ſiue frequẽtatiua eſt uerboꝝ qualitas quę aſſiduam ĩ agẽdo uim habet:unde & appellationẽ ſubit: quoniã frequẽter agendi iterat affectũ. uelut merſo merſas ideſt ſępius mergo.

Item exerceo & exerceor. pfectũ exercui & exercit⁹ ſũ dicim⁹.hoc iteraẽ hoc pacto exercito & exercitaui.i.aſſidue exerceo. Itẽ exercitor exercitat⁹ ſum.i.aſſidue exerceor Itẽ habeo & habito dicim⁹ ut apud Neuiũ ĩ demẽtibus anime pauſillulũ ĩ me habitat. Itẽ adeo adis hoc iteram⁹ adito aditas dictitãtes. Itẽ ineo inis : & inito dicimus.ut Pacuui⁹ ĩ antiopa loca horrida initas. Similiter halaẽ & halitaẽ. Enni⁹ illuſtris ſublime iter q̃drupedãtes flãmã halitantes. hietare & hiatare ueteres dixerũt. Plautus ſi

UVA. BHSC. IyR_099_1

qua forte cōtio eſt ubi cū hietare nondū in mētē uenit.
CN. Atticus. xx. iliados. ille hiatās herbā moribūdo ore
Itē Cęlius: ſequere me tu q mihi oſcitās hietāſq; reſtas
Liberius etiā in tauro paſſiuo mō enūciauit hietantur
fores ꝓ eo quod eſt hietant ideſt patent. Sunt quędam
iteratoꝝ iteratiua & ſępe in tres gradus deducunt uer
ba q̃le ē uideo uiſo & qđ ē plus uiſito. Itē curro deīde
curſo: & qđ eſt plꝰ curſito. & hęc uerba cuiuſcūq; ſint
cōiugatiōis cum iteratiua fuerint primę erūt ꝯiugatio
nis excepto uiſo: plena tñ iteratione in ordinē primum
cōferre: ut uiſito uiſitas. Itē in duos tantū ſępe gradus
deducunt declinationē: ut uolo: uolito. Sunt etiam fre
quētatiua de nomīe uenīētia: ut patriſſat: gręciſſat. i. Sūt
item diminutiua a forma pfecta: ut ſorbillo. ſūt ſine ori
gine pfectę forme. ut pitiſſo: uacillo. Hęc autē iterant
quę decorem & ſermonis figuram ſubire poſſunt.
Mediatiua eſt uerboꝝ forma qua nō actus: ſed apparatus
oſtenditur: ut parturio: lecturio: amaturio: eſurio.
Tranſgreſſiua uerba ſunt quę formā ſuam ideſt primę re
gulę declinationē ſeruare non poſſuut. Tēpore eni pręterito pfecto ſpecie tam abſoluta q̃ exacta tranſeunt in
formā paſſiuoꝝ & deponētiū: quę quidā ideo mixta ap
pellauerunt. ſic ab eo quod eſt audeo: auſus ſum: es: eſt
Item in exacta ſpecie auſus eram: eras: erat. itē gaudeo
& ſimilia.
Defectiua uerboꝝ ſpecies eſt cū indeclinatiōe uerba defici
unt. nec habēt aut omnia tempora: aut omnes numeros
aut omnes pſonas: aut modos. Hęc in. i. uocalem exe
unt: ut odi: cœpi: memini. quę omnia pręſens tempꝰ nō
habent nec futuꝝ. Dicimus enim odi oderam.
Item cedo quod nō habet niſi ſecundā pſonam pręſentis
temporis: & eſt imparatiui modi.
Ambigua uerba dicuntur quę. o. lr̃a terminata & actiua
pñt eſſe & neutralia pro ſignificatiōe dicentis: ut ludo.

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſi.n.ſignificat ludo exerceo.ludo erit neutrale:ut apud Vir.Ludere quę uellem calamo ꝑmiſit agreſti.Si autē ſignificat deludo derideo erit actiuū:ut ludo illū:& ludor ab illis:ut apud Terentium:non ludis tu me.

Omnia uerba indicatiuo modo lr̄is qnq; finiūtur.o.r.t.m.i.O:ut ludo:r.ut ludor:t.ut pudet:m.ut ſuꝫ:& quę ex eo cōponuntur:ut poſſum: adſum.i.ut noui.

Cōiugatiōes uerboꝝ ſūt tres.Pria ē indicatiuo mō tēpore ꝑ̄ſenti:numeri ſingularis:figure ſinplicis: ꝑſonę primę uerbo actio & neutrali:aut.o.lr̄a nulla alia ꝓcedēte uocali terminat̄:ut amo:aut.e.&.o.ut eo:neo:aut.i.&.o.ut audio:aut.u.&.o.ut adiuuo.Eadem iudicatiuo mō:tempore pręſenti:ſecūda perſona:numero ſingulari.a.producta &.s.litteris terminantur:

Paſſiui quoq; coniugatio prima eſt quę ꝓnunciatiuo mō tempore pręſenti:numero ſingulari:ſecūda ꝑſona.a.litteram habet primā nouiſſimę ſyllabę:ut laudaris.Secūda eſt quę eodē mō:& tempore: & numero:ſecunda ꝑſona:uerbo actiuo & neutrali.e.ꝓducta ante nouiſſimā s.terminat̄:ut doceo: doces . Huius aūt coniugationis ſemꝑ ſecūda perſona una deterior eſt ſyllaba:ut doceo doces:ſedeo ſedes.Hęc eni ut ſuperior futuro tēpore ꝓnūciatio mō numero ſingulari perſona prima.bo.ſyllaba finitur:ut laudabo:docebo.

Secunda quoq; ꝯiugatio paſſiui uerbi eodem mō:tēpore:numero.& perſona:litterā ꝓductam iuxta nouiſſimam ſyllabā habet:ut moneor moneris. In utraq; ꝯiugatiōe ꝓnunciatio mō futuro tempore prima ꝑſona ꝑ.bor.ſyllabam finitur:ut monebor:laudabor.

Tertia eſt quę eodē mō:& tempore:& ꝑſona:& numero.I.ante nouiſſimā.s.litterā terminat̄ : interdū correpta:interdū ꝓducta.correpta:ut dico dicis:ꝓducta:ut audio audis.hęc.i.ſuū ꝓductū ubiq; cuſtodit. cōrepta āt an ꝓducta ſit facile ꝑſpicimꝰ i idicatiuo mō tēpore ꝑ̄ſenti in

UVA. BHSC. IyR_099_1

numero plurali:prima uel ſecūda pſona: ubi ſine ſūma deformitate aduerſus naturā uerba corripi uel pduci ñ pñt:ut legimus legitis:audim⁹ auditis:& utraq; tā pducta q̄ correpta futuro tpe:pnūciatiuo modo:nūero ſingulari:pſona prima p am ſyllabā finit :ut audiā: dicam In his tñ dūtaxat quę cū pducta ſint ſecūdę cōiugatiōis formulā in prima pſona ſeruant:habētq; ante o e penultima in correptā lr̄am:ut eo is:ibo:queo quis qbo.

Tertia cōiugatio paſſiui uerbi ita duplex ē ut pnūciatiuo mō tpe p̄ſenti:numero ſingulari:pſonę ſecūdę: aut I pductā litterā iuxta nouiſſimā ſyllabā hēat ut nutrior nutriris:aut e correptā:ut rapior raperis:legor legeris

Futura aūt tpa pnūciatiuo modo prima pſona p ar ſyllabam finit :ut rapiar:nutriar:legar

Verba neutralia ad coniugationū ſpeciem uerbū actiuū ſequūt .Deponētia & cōmunia paſſiuis cohęrēt.Quędam extra has.nō nulla eni neutralia actiuū ſequūtur.Ex his ipſis uerba anormala uarie declinari neceſſe eſt:quę deinceps oſtendētur.

Primę cōiugationis uerba pmiſſiuo modo adiecta ad īpatiuū modū bo ſyllaba terminat ut amabo cātabo.Primę cōiugationis uerba infinitiuo modo ſiue ppetuo ad imparatiuū modū adiecta re ſyllaba termināt :ut ama amare:canta cantare.In indicatiuo mō tpe impfecto ſpecie ichoatiua adiecta ad impatiuū modū bam ſyllaba terminant :ut ama amabā Itē indicatiuo modo tpe per ſcō ſpecie abſoluta adiecta ad impatiuū modū ui ſyllaba terminant .Sed conſuetudo ſępe breuitatē appetens a litterā ſubtrahit:& i ab u diſiungit:ut tono tonui:intono intonui.Item indicatiuo modo tempore pręterito pluſq̄perfecto ſpecie exacta adiectis ad impatiuū modū.uerā. ſyllabis terminantur:ut amaueram.

Secūdę cōiugationis uerba īdicatiuo modo tpe p̄ſenti prima pſona e littera ante o terminata:ut ſedeo: maneo:ex

UVA. BHSC. IyR_099_1

cepto uno uerbo & iis quę ex eo cõpoſita ſunt: quę ſe-
cundũ tertiũ ordinẽ declinantur eo: ueneo: Itẽ impatiuo modo tpe p̃ſenti: ſecunda pſona: & littera ꝓducta terminantur: ut ſedeo ſede: moneo mone. Iteꝫ promiſſiuo modo adiecta ad impatiuũ modũ bo ſyllaba terminãtur: ut ſedeo ſedebo.

Item infinitiuo adiecta ad impatiuũ re ſyllaba manẽte productione terminant̃: ut mane manere: ſede ſedere.

Itẽ indicatiuo modo tpe p̃terito perfecto ſpecie abſoluta exacta interdũ retinẽt formam generis ſui: ut uideo uidi moneo monui. Interdũ regulę formã non ſeruãt ſed potius cõſuetudini uel euphonię q̃ rõni ſuccũbunt. Reſoluunt̃ eñi in formã paſſiuoꝝ & deponẽtiũ ſic. fit eniꝫ ab eo quod eſt audeo auſus ſum es eſt. in exacta ſpecie auſus eram eras erat.

Item indicatiuo modo tpe prętérito impfecto ſpecie ichoatiua adiecta ad impatiuũ modũ bam ſyllaba terminãtur ut ſede ſedebam.

Sũt quędã uerba in qbus tantũ impatiuo modo decliam⁹ in ſecũda dũtaxat pſona ſingulariter & pluraliter.

Itẽ infinitiuo mõ p̃ſentis tpis ſũt hęc duo. impatiuo modo aue ſalue: & pluraliter auete ſaluete. Item infinitiuo mõ p̃ſentis tpis auere: & uolo & uos & illos ſimiliter ſaluer̃ habet hoc uerbũ & aduerbiũ cũ dicimus ſalue.

Tertię cõiugatiõis uerba correpto indicatiuo mõ tpe p̃ſenti prima perſona o littera nulla alia p̃cedente uocali terminant̃: quam nõnulli poſtremã uocalẽ corripe oportere cenſent ueluti dico: lego & his ſimilia. Sed cur ita facere oporteat: aut quare nõ: & in ceteris ordinibus ideꝫ ſit obſeruandũ: in animũ inducere nequeo: aut o: ut rapio: facio: aut uo. ut induo irruo.

Item indicatiuo modo tpe p̃ſenti: prima pſona: aut o littera nulla alia precedẽte uocali aut io eodẽ impatiuo mõ tpe pręſenti pſõa e littera p̃cedente cõſonanti terminãt̃

UVA. BHSC. IyR_099_1

ut lego lege:peto pete:rapio rape:facio face.
Sed admonendū fuit conſuetudinē in his tribus uerbis nō ſeruari regulā:quę ſūt duco dico facio.ſic enī dicit̄ dic duc fac.quę uero uo terminant̄ in impatiuo modo ſuaȝ formā retinebūt:ut induo indue:irruo irrue.
Itē ꝑmiſſiuo mō am ſyllaba terminant̄ p̄cedente aut cōſo-nante primę poſitionis aut uocali:ut lego lęgā:peto petam:rapio rapiā:facio faciā:induo induam.
Itē infinitiuo mō adiecta ad impatiuū re ſyllaba termināt̄ ut lege legere:pete petere:rape rapere.
Iteȝ indicatiuo mō tpe pręterito ſpecie abſoluta & exacta formę regulā nō ſeruāt:ſed potius cōſuetudīe declināt̄ fit enīȝ ab eo quod eſt lego legi legerā:rego rexi rexerā pūgo pupugi pupugerā:expūgo expūxi expunxerā: in-duo indui indueram.
Itē indicatiuo modo tpe pręterito imperfecto ſpecie īchoatiua adiecta ad impatiuū bam ſyllaba terminant̄ pręcedente cōſonante primę poſitionis aut uocali:ut lege le-gebā:rape rapiebā:indue induebā.Oīa aūt impatia tertię cōiugationis correpte ſecūda perſona tpis īſtantis per e litterā terminant̄ corripiūtur hęc tria dūtaxat facio fac:dico dic:duco duc:& quę ab his ſūt.Dico addi-co addic:prędico prędic:īdico indic.Duco abduco abduc:ꝑduco ꝑduc:ſeduco ſeduc.
Sed facio quod ſubnotauimus ſi prępoſitionem accepit ad regulā uenit:ut inficio infice:efficio effice:cōficio cōfi-ce.Sed apud ueteres ſalua ē regula:qui dixerūt face:di-ce:duce.non minus apud Vir.antiquitatis amanteȝ. Tu uoluſe armari uolſcoꝝ edice maniplis.Rōne & cōpetenter analogia & conſuetudine eruditoꝝ.Quoniā impati a in omni uerbo omniqꝫ ordine ex ſecunda perſona finitiua deriuant amiſſa.ſ.ſemiuocali littera:ueluti nūcio nūtias nūtia:moneo mones mone:munio munis muni.ūde & eundē accentū ſeruare debent qui eſt in ſecūda ꝑſona

UVA. BHSC. IyR_099_1

ut ꝓducantur. In ſecũdo uero ordine. I. correptum in e correptã uertitur & fiũt impatiua lego legis lege: ita er go & dico dicis dice: facio facis face debet declinari: ut duco ducis duce. & ita poſitũ apud ueteres reperitur.

Preterea in omni ordine re ſyllaba adiecta impatiuis fiunt infinitiua: ut dictum eſt quaſi ama amare: mone monere muni munire. Itẽ in tertio ordine correpte ſcribe ſcribe re. Ita quoq; niſi dice: duce: face: declinet̃ ducere: dicere facere infinitiuũ eſſe non poterit.

Preterea id obſeruandũ fuit quod fere in tertio ordine ple runq; ueteres in tertia perſona finitiua tẽporia ꝑfecti nu meri pluralis e mediã uocalem corripiunt quaſi legerũt emerunt & ſimilia: ut apud Terentiuȝ in ꝓlogo eunuchi poſtq̃ ediles emerunt. Tertie coniugationis uerba ꝓdu cte indicatiuo modo tempore preſenti prima pſona aut e & o litteris terminant̃: ut adeo adis: prodeo ꝓdis: aut i & o: ut audio audis: nutrio nutris.

Item tertie cõiugationis uerba ꝓducte impatiuo modo tẽ pore p̃ſenti ſecũda perſona i ꝓducta terminant̃: ut adeo adi: nutrio nutri.

Item indicatiuo modo tpe p̃ſenti prima perſona cũ e habu erit ante o eadem ꝓmiſſiuo modo ad imperatiuũ adiecta bo ſyllaba terminant̃. ut adeo adi adibo: ꝓdeo ꝓdi pro/ dibo. Que uero io eadẽ promiſſiuo mõ am ſyllaba ter/ minant̃: ut audio audi audiam: nutrio nutri nutriã.

Item infinitiuo modo adiecta ad imperatiuũ re ſyllabã ter/ minant̃: ut adeo adire: prodi ꝓdire: nutri nutrire.

Item indicatiuo modo tpe p̃ſenti perfecto ſpecie abſoluta adiecta ad impatiuũ ui ſyllaba terminant̃: ut adi adiui ꝓ di prodiui: nutri nutriui.

Sed tamen cõſuetudo breuitatẽ appetens u litteram ſubtra hit & i ultimã geminat: ut adii: prodii: nutrii. Item que i dicatiuo mõ tẽpore p̃ſenti prima perſona. eo. litteris ter minant̃: eadeȝ indicatiuo modo tẽpore preterito ſpecie

UVA. BHSC. IyR_099_1

inchoatiua adiectiua ad impatiuū baʒ ſyllabā terminãt ut adeo adibā:prodeo prodibam.Quę uero eadē e ꝓpe ultima ſyllaba ꝓducta dicūtur:ut audio audiebam:nutrio nutriebā.Sed ueteres hęc ſine e littera ꝓnūciabant nutribā dicentes:ut apud Virgiliū:nutribat tyruſq; pater ꝓ nutriebat.

Item indicatiuo modo tpe pręterito pluſq̄perfecto ſpecie exacta adiectis ad impatiuū.ueram.ſyllabis terminātur ut adi adiueram:nutri nutriueram.

Sed tamen in oībus cōſuetudo euphoniā captās u litteram ſubtrahit & i corripit:ut audierā:nutrieram.

Omniū uerboꝝ quę o littera terminant coniugatio etiam ab optatiuo modo & cōiunctiuo tpe p̄ſenti dūtaxat colligit.nā ſi prima eſt coniugatio optatiuum & ſubiūctiuū in em ſyllabā terminatū ſimiliter debet haber̄ ſicut eſt utinā amem:uel cū amem

Quod ſi ſecūda cōiugatio fuerit optatiuo ſimiliter & ſubiūctiuo am terminat:ut teneā:uel cū teneā.Tertia uero eodē mō & tpe in rem terminari debet:ut ē utinā uel cū legerē.nā in oī uerbo actiuo & neutrali optatiuo & cōiūctiuo mō tp̄s p̄teritū ꝑfectū in rim exire debet.pluſq̄ꝑfectū i ſem.ſed ſimiliter ut i prima cōiugatiōe utinā amauerim & utinā amauiſſem.Itē in ſecūda utinā monueriʒ utinā monuiſſem:uel cū monuerim monuiſſeʒ.Pari modo & tertia utinā legerim utinā legiſſem:& cū legeriʒ & cū legiſſem.Ab his uerbis o littera terminatis infinituʒ tpe p̄ſenti exire debet in re.ꝑfectū eius in ſe.futuꝝ in ire ut eſt legere:legiſſe:lectū ire.

Verba quę or ſyllaba terminant indicatiui modi p̄terituʒ imꝑfectū in bar debēt mittere:ꝑfectū in ſum:pluſq̄perfectū in eram:ut legebar:lectus ſū:lectus eram.Ab optatiuo uero & coniūctiuo p̄teritū iperfectū in rer debēt mittere ꝑfectū in ſim.pluſq̄perfectū in ſem:ut legerer lect⁹ ſim:lectus eſſem. Ab his infinitis modis tempore p̄ſenti

UVA. BHSC. IyR_099_1

i.debet littera terminari: pręteritũ in eſſe: futuꝝ i iri: ut legi lectũ eſſe: lectũ iri.

Amo uerbũ abſolutũ finitũ actiuũ: figurę ſimplicis: numeri ſingularis: modi indicatiui: tẽporis pſentis: pſonę primę: cõiugationis primę: quod declinabitur ſic.

Modo indicatiuo tẽpore pręſenti.

Amo amas amat. Et pluraliter amamus amatis amant. Eodẽ mõ tpe pręterito impfecto ſpecie inchoatiua amabã amabas amabat. et plr̃ amabamus amabatis amabant.

Eodẽ modo pterito perfecto ſpecie abſoluta: amaui amauiſti uel amaſti amauit. pluraliter amauimus amauiſtis amaſtis: amauerũt uel amauere.

Eodẽ modo tpe pterito pluſq̃perfecto ſpecie recordatiua: amaueram amaraꝫ amaueras uel amaras: amauerat uel amarat. pluraliter amaueramus uel amaramus: amaueratis uel amaratis: amauerant uel amarant.

Futuro tpe eodẽ modo amabo amabis amabit. pluraliter amabimus amabitis amabunt.

Modo impatiuo tpe pſenti ad ſecundã & tertiã perſonam ama amet. plr̃ amemus amate ament.

Quidã putant amemus impatiuũ eſſe pluralẽ & primã pſonã: quod nos hortatiuũ appellamus.

Eodẽ modo tpe futuro: amato tu: amato ille. pluraliter amemus amatote amanto uel amantote.

Modo optatiuo tpe pſenti & pterito iperfecto ſpecie ichoatiua utinã amarẽ amares amaret. pluraliter utinã amaremus amaretis amarent. Eodẽ modo tpe pterito pfecto ſpecie abſoluta utinã amaueriꝫ amaueris amauerit. pluraliter utinã amauerimus amaueritis amauerint.

Eodẽ modo pterito pluſq̃pfecto ſpecie recordatiua utinaꝫ amauiſſem amauiſſes amauiſſet. pluraliter utinã amauiſſemus amauiſſetis amauiſſent.

Eodẽ modo tpe futuro utinã amem ames amet: pluraliter utinã amemus ametis ament.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Modo cõiunctiuo tpe p̃ſenti cũ amem ames amet. plr̃ cum amemus ametis ament.
Eodẽ modo tpe ĩperfecto cũ amarẽ amares amaret. plurali ter cũ amaremus amaretis amarent. Prȩterito perfecto ſpecie abſoluta cũ amauerim amaueris amauerit. plura liter cũ amauerimus amaueritis amauerint.
Eodẽ modo tpe p̃terito pluſq̃perfecto ſpecie recordatiua cũ amauiſſem amauiſſes amauiſſet. pluraliter cũ amauiſ ſemus amauiſſetis amauiſſent.
Eodẽ modo tpe futuro cum amauero amaueris amauerit. pluraliter cũ amauerimus amaueritis amauerint:
Modo pfecto qui eſt infinitiuus nũeris & pſonis tpe p̃ſenti amare: preterito amaſſe uel amauiſſe: futuro amatuȝ ire uel amatuꝝ eẽ.
Modo ĩperſonali tpe p̃ſenti amatur: ĩperfecto amabat̃: pfe/cto amatũ eſt uel fuit: pluſq̃perfecto amatũ erat uel fue rat: futuro amabitur.
Modo pticipiali amãdi amando amãdũ: amatũ amatu. hȩc gerundia ſunt apud quoſdam quȩ Probus ſuppina ap/pellat.
Participia trahunt̃ ab hoc uerbo actiuo duo p̃ſentis tpis & futuri: prȩſentis ut hic & hȩc & hoc amãs: futuri hic amaturus: hȩc amatura: hoc amatuꝝ.
Notandũ in hac tñ cõiugatiõe ꝙ tertia eius pſona finitiua tpis pfecti: nũeri pluralis pſȩpe colligit unã ſyllabã bre uitatis cauſa: & hoc fere in alio nõ admittit̃ ordine qua ſi amarunt appellarũt.
Amplius ſolet fere in hoc ordine tpe pfecto cõiunctiuo taȝ ſingulari q̃ plurali demi ſyllaba cũ dicũt ueteres cũ a/marim amaris amarit. pluraliter cũ amarimus & cȩtera ꝓ eo ſane quod ẽ cũ amauȩri. In hac cõiugatiõe ſecũdã pſonã p as obſeruabis. ut amo amas. In futuro primã p ſonã in bo: ut amabo. ĩpatiuo modo ultimã habet detra ctã s ama: cui ĩpones re. infinitiuo ut amare.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Amo uerbũ finitiuũ abſolutũ:figurę ſimplicis: nũeri ſin/
gularis:mõi indicatiui:tp̃is p̃ſentis:perſonę primę:mo/
do indicatiuo tp̃e pręſenti Amor amaris amatur:plura
liter amamur amamini amantur.

Eodem modo pręterito impſecto ſpecie inchoatiua Ama/
bar amabaris amabatur: pluraliter amabamur amaba/
mini amabantur.

Eodẽ modo tp̃e p̃terito pſecto amatus ſuꝫ es eſt.pluraliter
amati ſumus eſtis ſũt.Vlterior modo amatus fui fuiſti
fuit.plr̃ amati fuimus fuiſtis fuerũt uel fuere.

Eodẽ modo p̃terito pluſq̃pſecto amatus erã eras erat.plu
raliter amati eramus eratis erant.

Vlteriore modo amatus fueram fueras fuerat. pluraliter
amati fueramus amati fueratis amati fuerant.

Eodem modo tempore futuro.
Amabor amaberis uel amabere amabit̃.plr̃ amabimur
amabimini amabuntur.

Modo imperatiuo tp̃e p̃ſenti ad ſecũdã & tertiã pſonã ama
re ametur.pluraliter amemur amamini amentur.

Futuro amator tu:amator ille.pluraliter amemur amami
nor amantor.

Modo optatiuo tp̃e p̃ſenti & pręterito impſecto utinã ama
rer amareris uel amarere amaret̃. pluraliter utinã ama
remur amaremini amarent̃.Eodẽ modo tp̃e pręteritop
fecto utinã amatus ſim ſis ſit.pluraliter utinã amati ſi/
mus ſitis ſint. Vlteriore mõ utinã amatꝰ fuerim fueris
fuerit.plr̃ utinã amati fuerimus fueritis fuerint.

Eodẽ modo tempore pręterito pluſq̃perfecto utinam ama
tus eſſem eſſes eſſet.pluraliter utinã amati eſſemus eſſe/
tis eſſent.

Vlteriore modo utinaꝫ amatus fuiſſem.pluraliter utinam
amati fuiſſemus & cętera.

Eodẽ mõ tp̃e futuro utinã amer ameris uel amere ametur
pluraliter utinã amemur amemini amentur.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Modo ꝯiūctiuo tempe pręſenti cū amer:ameris uel amere ametur.pluraliter cū amemur:amemini:amentur.

Eodem modo tempore pręterito īꝑfecto ſpecie īchoatiua cum amarer & cętera.

Eodem mō tempe pręteritoꝑfecto ſpecie abſoluta cū amatus ſim.

Vlteriore modo cum amatus fuerim.

Eodem mō tempe pręterito pluſq̄ꝑfecto ſpecie recordatiua:cū amatꝰ eſſem. Vlterioꝛ̄ mō cū amatꝰ fuiſſe3 & cete.

Eodem mō tempe futuro cum amatus ero.

Vlteriore mō cum amatus fuero.

Modo ꝑpetuo qui eſt infinitiuus numeris & ꝑſonis tēpore pręſenti amari:pręterito amatū eſſe uel fuiſſe:Futuro amatum iri:uel amandum eſſe.

Modo impſonali amat̄. pręterito īꝑfecto amabat̄:pręteritoꝑfecto amatū eſt uel fuit. pręterito pluſq̄ꝑfecto amatum erat uel fuerat.futuro amabitur.

Modo ꝑticipiali amādi amādo amādū:amatū amatu: Sed apud quoſdā hęc gerūdia ſūt q̄ Probꝰ ſupina appellat:

Participia trahūt ab hoc uerbo paſſiuo duo pręteriti tēporis & futuri:pręteriti hic amatꝰ: futuri hic amādus.

Actiui uerbi regulā neutrale uerbū ſeqt̄:paſſiui cōe & deponens.

Doceo uerbū abſolutū idicatiuo mō dictū ſignificationis actiuę:cōiugatōis ſecūdę:numeri ſingularis:figurę ſimplicis:tēporis inſtātis:ꝑſonę primę:qđ declinabit̄ ſic.

Doceo:docebam:docui:docueram:docebo:

Impatiuo mō tempe pręſenti ad ſecūdā & tertiā ꝑſonā doceo doceat:plr̄ doceamus docete doceāt: futuro doceto tu:doceto ille:pluraliter doceamꝰ docetote docēto.

Optatiuo mō tempe pręſenti & ꝑterito īꝑfecto ꝑſona prima utinā docerem:docuerim:docuiſſem:doceam.

Cōiūctiuo mō tpe p̄ſenti cū doceā:docerē:docueri docuiſſem:docuero.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Infinitiuo mō numeris & pſonis tempe prȩſenti docere do
cuiſſe:doctum ire.

Participia trahūtur ab hoc uerbo actiuo duo prȩſentis tē
poris & futuri:pſentis docens:futuri docturus.

In hac ꝯiugatiōe obſeruabimꝰ participia:cū cȩterāꝶ cōiu
gationū fere pares uerbis hn̄t ſyllabas:hȩc minꝰ una ſyl
laba decliant̄:uelut moneo monēs ſedeo ſedēs & ſimilia

In hac ꝯiugatiōe nō eſt repire ullū uerbū in poſtrema par
te germinari:ſȝ a prima tātū: quale ē mordeo momordi
quare errant qui dicūt,prandeo prandidi.

Doceor uerbū abſolutū indicatiuo mō dictū ſignificatiōis
paſſiue cōiugatiōis ſecūdȩ:nūeri ſingularis:figure ſim
plicis:tpis inſtātis pſonȩ priȩ:quod declinabitur ſic.

Doceor:docebar:doctꝰ ſū:doctꝰ fui :doctꝰ erā:doctꝰ fueraȝ
docebor.

Impatiuo mō ad ſecūdā & tertiā pſonā docere doceat̄:plr̄
doceamur docemini doceant̄.futuro docetor tu: doce
tor ille.pluraliter doceamur doceminor docentor.

Optatiuo mō tpe pn̄ti p̄terito ipfecto utinā docerer & ce.

Eodē mō tpe p̄terito pfecto & pluſq̄pfecto utinā doctꝰ eēȝ
& ult̄ ior̄ doctꝰ fuiſſe.Eodē mō tpe futuro utinā docear.

Coniūctiuo mō tpe pſenti cū docear: docerer:doctus ſim:
uel fuerim:doctꝰ eſſem uel fuiſſem:futuro cū doctꝰ ero
Et ulteriore cū doctus fuero.

Infinitiuo mō nūeris & pſonis tpe prȩſenti doceri: Prȩte
ritū doctum eſſe:futuro doctū iri.

Gerūdia uel pticipialia docēdi docēdo docēdū doctū doctu

Participia trahūt̄ ab hoc uerbo paſſiuo duo prȩteriti tē
poris & futuri:prȩteriti doctus:futuri docendus.

Audior uerbū abſolutū idicatiuo mō dictū ſignificatiōis
paſſiuȩ:cōiugatiōis tertiȩ numeri ſingularis tēporis in
ſtantis:quod declinabitur ſic.

Audio & paſſiue audior.audiebā : paſſiue audiebar.audii
& audiui.paſſiue auditꝰ ſū:auditꝰ fui:audierā & audiue

UVA. BHSC. IyR_099_1

rā paſſiue audit⁹ erā:audit⁹ fueram.audiam & audiar.
Impatiuo mō tpe pſenti ad ſecūdā & tertiā pſonam audi audiat:plr̄ audiam⁹audite audiāt.Et paſſiuo audire:au diat̄:pluraliter audiamur:audimini:audiant̄. Futuro audito tu:audito ille:plr̄ audiamus: auditote:audiūto uel audiūt ote.futuro auditor tu:auditor ille.plr̄ audia mur audiminor:audiuntor.
Optatiuo mō tpe pſenti & pterito ipfecto utinā audi/ rem:& in paſſiuo audirer:perfecto & pluſq̄pfecto audiſ ſem uel audiuiſſem:& paſſiuo audit⁹ eſſem uel fuiſſem. futuro utinam audiam:& paſſiuo audiar.
Cōiūctiuo mō tpe pſenti cū audiam:& paſſiuo cum au/ diar:impfecto cū audirem: & paſſiuo cū audirer perfe/ cto cū audierim:& ueteres audiuerim.Paſſiuo cū audi/ tus ſim & fuerim.pluſq̄pfecto cū audiſſem & audiuiſſe; Paſſiuo cum audit⁹ eēm uel fuiſſem:futuro cū audiero & audiuero.paſſiuo cū auditus ero uel fuero.
Infinitiuo mō nūeris & pſonis audire:Paſſiuo audiri:pre/ terito audiſſe uel audiuiſſe.Paſſiuo auditū eē uel fuiſſe futuro auditū ire.paſſiuo auditum iri.
Impſonali mō audit̄ audiebat̄.auditū eſt:auditū fuit:au/ ditum erat:auditum fuerat:audietur.
Gerūdia uel pticipialia audiēdi do. audiēdū auditū ditu.
Participia trahuntur a uerbo actiuo duo pſentis tpis & futuri.peeſentis tpis audiēs.futuri ut auditurus.
Et paſſiuo duo pteriti:ut auditus.futuri ut audiēdus.
Lego legor uerba abſoluta idicatiuo mō dicta ſignificatō nis actiue & paſſiue:ꝯiugatiōis tertie correpte:nūeri ſin gularis figure ſimplicis.tpis inſtantis pſone prime que declinabuntur ſic.
Lego legor.Impfecto legebā legebar.perfecto legi lect⁹ ſū uel fui.pluſq̄pfecto legeram lectus erā uel fueram.futu ro legā legar.Impatiuo mō tempore preſenti ad ſecūdā & tertiam perſonam lege legat.Pluralr̄ legamus legite

UVA. BHSC. IyR_099_1

legant.& paſſiuo legere legatur.Pluraliter legamur le gimini legant.Futuro legito tu:legito ille . Plr̄ legamꝰ legitote legant uel legūto. Et paſſiuo legitor: legitor. Pluraliter legamur legiminor leguntor.

Optatiuo mō tempore pręſenti utiná legerem legerer.per fecto & pluſquápfecto legiſſem: & lectus eſſem uel fuiſ ſem Futuro utinam legam legar.

Coniūctiuo mō tépore pręſenti cū legam legar. Impfe cto cū legerem legerer,perfecto cū legerim: lectus ſim & fuerim.Pluſquápfecto cū legiſſem:lectꝰ eſſem uel fuiſ ſem:Futuro cum legero lectus ero uel fuero.

Infinitiuo mō tépore pręſenti legere legi.Pręterito legiſſe lectum eſſe uel fuiſſe.Futuro lectū ire & lectuꝝ iri.

Imperſonali mō legitur legebatur: lectū eſt & fuit:lectum erat & fuerat:legetur.

Gerūdia uel pticipalia legēdi: legēdo:legēdū:lectū lectu.

Participia trahūtur ab his uerbis qttuor:actiua duo pręſentis téporis & futuri legēs & lecturus.paſſiua duo le ctus & legendus.

In tertia ꝯiugatiōe correpta nō nulli cēſent uerba pría po ſitiōe poſtremā uocalē litteram corripere oportere ue luti dico:lego:& his ſimilia.cur id facere oporteat:aut qre nō & i certis ordinibꝰ ſit obſeruandū non ē inuēta ratio.Secūdę cōiugatiōis temporis inſtātis gaudeo.plr̄ gaudemꝰ.gaudebā:plr̄ gaudebamus . gauiſus ſum es ē & fui fuiſti fuit:plr̄ gauiſi ſumus fuimus : eſtis fuiſtis: ſunt fuerunt.erā fueram:eras fueras : erat fuerat. plu raliter gauiſi eramus fueramus:eratis fueratis:erāt fue rant.Futuro gaudebo.

Modus īpatiuus téporis īſtātis gaude gaudeat . pluraliter gaudeamꝰ gaudete gaudeāt.futuro gaudeto tu:gaude to ille.plr̄ gaudeamꝰ gaudetote gaudeāt gaudento.

Optatiuo mō īſtātis utinā gaudeam gaudeamus:gauderē gauderemꝰ:gauiſus ſim ſis ſit:gauiſus ſuer īfueris fuerit

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſimus ſitis ſint:fuerim⁹ fueritis fuerit.pluſq̄pfecto gaui
ſus eſſem eſſes eſſet: fuiſſem fuiſſes fuiſſet:eſſem⁹ eſſetis
eſſent:fuiſſemus fuiſſetis fuiſſent.futuro utinam gaudeā
gaudeamus.Subiūctiua ſimiliter declinantur pręterito
Nam ſubiunctiuoꝝ futuro cum gauiſus ero uel fuero
eris uel fueris:erit uel fuerit.
Infinitiua īſtātis gaudere: p̄teritū gauiſum eſſe uel fuiſſe:
futuro gauiſum ire:gauiſuꝝ eē:& gauiſum iri.
Participia ſecūdū fo rmā q̄dem actiuā pręſentis & futuri
ſecūdū autē formā paſſiuā pręteriti tantū inſtātis hic &
hęc & hoc gaudēs.futuri gauiſurus gauiſura gauiſuꝝ.
pręteriti gauiſus gauiſa gauiſum & ſimilia.
Ordinis ſecūdi ſoleo ſolitus ſū:audeo auſus ſū:ſ3 ſoleo fu
tuꝝ oīo nō habet:qa habet uim pręteriti.
Tertię ꝯiugatiōis inſtātis:fido fidis fidit. pluraliter fidim⁹
fiditis fidūt.Fidebā fidebas fidebat.ita p̄fecto fiſus ſum
es eſt:fui fuiſti fuit:pluraliter fiſi ſumus eſtis ſūt:fuim⁹
fuiſtis fuerūt.erā eras erat:fueram fueras fuerat:plura-
liter eram⁹eratis erant:fuerāus fueratis fuerant:futuro
fidam fides fidet:pluraliter fidem⁹ fidetis fident.
Impatiuo īſtantis fide fidat.plr̄ fidamus fidite fidant.futu-
ro fidito fidat:plr̄ fidam⁹ fiditote fidant fidunto.
Optatiuo mō inſtantis utinā fidam fidas fidat. pluraliter
utinā fidam⁹ fidatis fidāt.ip̄fecto fiderē fideres:fideret
perfecto fiſus ſim:uel fueri. pluſq̄pfecto fiſus eſſem uel
fuiſſem.Futuro utinam fidam.
Subiūctiuoꝝ futurum cū fiſus ero:uel fuero.
Infinitiuo inſtantis fidere . pręteriti fiſſū eſſe uel fuiſſe.fu-
turo fiſum ire:fiſuꝝ eſſe:& fiſum iri.
Participia actiua īſtātis & futuri. Paſſiua p̄teriti tātū. In-
ſtātis:ut hic:& hęc.& hoc fidēs.futuri fiſur⁹:fiſura fiſu
rū p̄teriti fiſus:fiſa:fiſum:& quę ab his īfido:diffido.
Producte cōiugatiōis tpis inſtātis fio:fis:fit. pluraliter fi
mus:fitis:fiunr. Imp̄fecto fiebam:fiebas fiebat . p̄fecto

UVA. BHSC. IyR_099_1

factus ſum & fui: fact⁹ erã & fuerã. Futuro fiam.
Imperatiuo mõ ſi fiat. plr̃ fiamus fite fiant. Futuro fito tu eſto. pluraliter fiamus eſtote fiant & ſunto.
Optatiuo inſtãtis utinã fiam fierẽ: factus ſim uel fueri: factus eſſem uel fuiſſem: futuro utinam fiam.
Subiũctiui futurũ cum factus ero: & fuero.
Infinitiuo inſtãtis fieri. Pręterito factũ eſſe & fuiſſe: futuri factum iri & ire.
Participia actiua inſtãtis & futuri: paſſiua pręteriti tantũ. Inſtãtis: ut hic: & hęc. & hoc fiens: Futuri factur⁹: factura factuꝝ. pręteriti factus facta factũ. Supina fiendi: fiendo fiendũ: & quę ab his pateſio: caleſio: madeſio: ex pergeſio: manſueſio: liqueſio: aſſueſio: areſio: & quę fio terminantur.
Infinitiuũ hui⁹ uerbi quod eſt fio per. I. facit fieri: cũ omnia uerba actiua uoce illata in. e. faciant: uelut amar̃ docere munire.
Verba tẽporibus confuſa inſtantis tẽporis memini: meminiſti: meminit. Imperfecto memineram: Futuro meminero.
Impatiuo iſtãtis nõ habet. Futuro memẽto: plr̃ memẽtote
Optatiuo inſtãtis & ipfcõ utinã meminerẽ. pfecto meminerim. pluſq̃pfecto meminiſſem. futuro meminerim.
Subiũctiui futuꝝ memiuero: Infinitiui pręteriti tpis tantum meminiſſe.
Participia non habet. & cętera ſimiliter.
Noui: odi: pepigi: hęc tria ne ipatiuũ quidẽ habent oĩo: cũ etiã in eo qđ eſt memini futuꝝ tantũ ſit & hoc in ſecũda pſona dũtaxat. in his uerbis in qb⁹ notauim⁹ impatiua deficere quę ſũt noui: memini: pepigi: odi: cœpi. Grãmatica inducit impatiua hoc mõ: Dicũt enim oĩa impatiua trib⁹ modis intẽdi poſſe: ut dic: dicas: dixeris: & ita diſtingũt dic ex eo qđ eſt regulę ſolite quã in declinatõe obſeruauim⁹. Dicas ãt & dixeris p defectionẽ: ut ſic fac

dicas: fac dixeris: quoꝝ alteꝝ eſt optatiuoꝝ inſtãs & futuꝝ idem. itẽ ſubiũctiuoꝝ inſtans: quod eſt dicas: alterũ ſubiũctiuoꝝ futurũ ſiue preteritũ pfectũ quod eſt dixeris. Ergo impatiua utiliter uerbis que preposuim⁹ aſſignant que nõ habẽt notauim⁹: ut memineris quod figurat ita fac memineris: qđ ipſum etiam in oĩb⁹ obſeruari uerbis põt: q̃uis ĩparatiua habuerint ſua uelut ames: ut ſic fac ames: & amaueris: ut ſic fac amaueris. ſimiliter fac doceas: fac docueris: fac uicas: fac uiceris. Itẽ mũias mũieris. Preponũt aũt impatiuis alia multa uelut rogo peto: uolo: moneo: queſo: hortor: id eſt facias: dicas.

Declinatiões eoꝝ uerboꝝ inſeruim⁹ que uidẽt etiã ipſa defectiua eẽ & ãbigue declinari inſtãtis uolo: uis uult: uolum⁹: uultis uolũt. impfcõ uolebã: pfecto uolui: pluſq̃ perfecto uolueram: futuro uolam:

Impatiuo inſtantis fac uelis. plr̃ uelim⁹: uelitis: uelint. Futuro uelito: uelit. pluraliter uelim⁹: uelitote: uelint.

Optatiuo ĩſtantis utinã uelis: impfcõ utinam uellẽ. pfecto uelim: pluſq̃pfecto uoluiſſem: Futuro uelim.

Subiũctiui futuꝝ cum uoluero.

Infinitiuo ĩſtãtis & p̃teriti tãtũ ĩnſtãs uelle: p̃teriti uoluiſſe

Participia inſtantis tantũ hic: & hec & hoc uolẽs. ſimiliter ut uolo nolo q̃q̃ etiam circa hec uerba imparatiua ſimiliter obſeruare debemus ſecundum annotationẽ precedentem.

Sunt qui ita dicũt malis nolis malim malis malit. Optatiuo utinam nolim nolis nolit

Verbũ actiuũ finitũ tertie cõiugatiõis tollo. perfecto ſubſtuli. pluſq̃pfecto ſubſtuleram futuro tollam.

Impatiuo tolle tollat pluraliter tollam⁹ tollite tollant. Futuro tollito: tollito.

Optõ utinã tollerẽ tolleres tolleret. p̃terito perfecto ſubſtulerim: pluſq̃pfecto ſubſtuliſſem. futuro tollam.

Subiunctiuo cũ tollam. futuro ſubſtulero.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Infinitiuo tollere.prȩterito ſubſtuliſſe.futuro ſublatũ ire
uel ſublatuꝝ eſſe.
Participia inſtantis tollẽs.futuri ſublatur⁹.Supina tollen
di:tollendo:tollendum.
Paſſiua declinatõ ita tollor.Imꝑfecto tollebar.ꝑfecto ſub
latus ſum uel fui.pluſq̃ꝑfecto ſublatus eram uel fuerã
futuro tollar.
Imꝑatiuo tollere:tollat̃.plr̃ tollamur: tollimini:tollant̃.
Optatiuo utinã tollerer.prȩterito ꝑfecto utinã ſublat⁹ ſim
uel fuerim.pluſq̃ꝑfecto ſublatus eẽm uel fuiſſe3.futuro
utinam tollar.
Subiũctiuo cũ tollar.futuro cũ ſublat⁹ ero uel fuero.Cȩ
tera ut in optatiuo.
Infinitiuo tolli.perfecto ſublatũ eſſe:futuro ſublatũ iri.
Participia prȩteriti ſublat⁹.futuri tollẽdus.Supina ſubla
tum:ſublatu.
Verbi corrupti alia declinatio tꝑis inſtãtis ſum:es:eſt.Im
ꝑfecto erã:ꝑfecto fui.pluſq̃ꝑfecto fuerã.Futuro ero.
Imꝑatiuo inſtãtis es:ſit.plr̃ ſim⁹:eſte:ſint.futuri eſto:eſto.
Pluraliter ſimus:eſtote:& ſunto.
Optatiuo inſtãtis tꝑis ſim:ſis:ſit. imperfecto eſſem.ꝑfecto
fuerim.pluſq̃ꝑfecto fuiſſem.futuro ſim.
Subiũctiuo futuro cũ fuero.In cȩteris ut in optatiuo.
Infinitiuo inſtãtis eſſe ꝑfecto fuiſſe futuro fore.futuꝝ eſſe.
& futurum ire.
Participia futuri tãtũ futur⁹:& quȩ ab eo cõpoſita ſũt: ut
poſſũ:adſũ:prȩſum:deſũ:abſũ:interſũ:ꝓſum.ſuperſum
S3 ex his duo habẽt ꝑticipia inſtãtis etiã.Nã prȩſũ prȩſẽs:
abſum abſens dicimus.
Inter hȩc:quȩ cũ uerbo reponunt̃:hoc ſolũ poſſũ nõ põt
uideri.facit enim ꝑfectũ potui:cuius declinationẽ ĩſeruĩ
mus inſtantis.
Poſſum:potes:poteſt.poſſumus:poteſtis:poſſũt.Imꝑfecto
poteram.Perfecto potui.pluſquamperfecto potueram.

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſuturo potero.
Impatiuo inſtãtis poſſis poſſit. pluraliter poſſimus poteſte poſſint. futuro poteſto poſſit. pluraliter poteſtote poſſint & poſſunto.
Optatiuo inſtãtis poſſé poſſes potuerim potuiſſé poſſim
Subiũctiuo futuro cũ potuero.
Infinitiui inſtãtis & ꝓteriti tantũ. futuꝝ nõ habet. inſtantis poſſe. prȩteriti potuiſſe.
Participia inſtãtis tantũ futuri nõ habet. íſtãtis hic & hȩc & hoc potens. Sed quidã dicũt participia ne inſtantis q dem tꝑis habere. nã potens nomen eſt.
Eo is it. pluraliter imus itis eũt. Imperfecto ibã. perfecto ii iiſti iit. iimus iſtis ierũt uel iere. pluſq̃perfecto ierã. futuro ibo.
Impatiuo inſtãtis i eat. pluraliter eamus ite eant futuro ito eat. pluraliter eamus itote eant & eũto.
Optatiuo inſtantis utinã eam iré ierim iuiſſem eam.
Subiũctiuo cũ iero.
Infinitiuo inſtantis ire: & ituꝝ eé.
Participia inſtãtis hic & hȩc & hoc iens. futuri itur⁹: & q̃ ab eo cõpoſita ſunt ꝓdeo: exeo circũeo: prȩeo: abeo: exeo: ineo: ueneo: ſubeo: adeo: nequeo: pereo: tranſeo: prȩtereo: anteeo: ꝓdeunté: ſubeunté dicimus: nõ ꝓdenté: nõ abienté: ſubienté. alioquin peccamus.
Verbũ iꝑſonale iꝉ a me: a te: ab illo. a nobis: a uobis: ab illis. Impfecto ibaꝉ. pfecto itũ eſt. pluſq̃perfecto itũ erat. futuro ibitur.
Impatiuo inſtantis eatur.
Optatiuo inſtãtis utinã eaꝉ. impfecto ireꝉ. pluſq̃perfecto itũ eét uel fuiſſet. futuro eatur.
Infinitiuo tꝑis inſtantis iri. perfecto itũ eé. futuro itum iri
Participia nõ habet.
Verbũ c orruptũ actiuũ inſtãtis tꝑis fero fers fert. pluralꝉ ferimus fertis ferũt. Impfecto ferebam ferebas ferebat.

UVA. BHSC. IyR_099_1

perfecto tuli.pluſq̄perfecto tulerā.futuro ferā.
Impatiuo inſtātis fer ferat:feramus ferte ferāt.futuro fer-
to tu:ferto ille.feramus fertote ferant & ferūto.
Optatiuo inſtantis & p̄terito iperfecto ferrē.p̄fecto tuleriꝫ
pluſq̄perfecto tuliſſem.futuro feram.
Subiūctiuo futuꝝ cū tulero.
Infinitiuo inſtantis ferre.prę terito tuliſſe.futuro latuꝫ ire
& laturum eſſe.
Imperſonali inſtātis fert̄.ip̄fecto ferebat̄.p̄fecto latū ē & fu-
it.pluſq̄p̄fecto latū erat & fuerat.futuro feret̄.
Gerūdia ferēdi do:dum.latum latu.
Participia inſtātis tp̄is hic & hęc & hoc ferens.futuri latu-
rus:& que ab eo cōpoſita ſūt:ut defero:affero:ꝓfero.p̄-
fero:effero:differo:confero:effero:antefero: auſero infe-
ro ſuffero.
Paſſiui feror ferris fert̄:ferimur ferimini ferunt̄. Imperfe-
cto ferebar.p̄fecto latus ſū & fui. pluſq̄perfecto lat⁹ erā
& fueram.futuro ferar fereris.
Imperatiuo modo ferre ferat̄.futuro fertor.
Optatiuo utinā ferrer.perfecto latus ſim & fuerim.pluſq̄
perfecto latus eēm & fuiſſem.futuro utinā ferar.
Subiūctiuo cū ferar.futuro cū latus ero & fuero.
Infinitiuo ferri.p̄fecto latū eē.futuro latū iri.
Participia pręteriti latus.futuri ferendus.
Supina latum latu.
Edo es eſt.pluraliter edimus eſtis edūt.edebam:edi:ediſti:
edit:ederam:edat.
Impatiuo es edat.pluraliter edam⁹ eſte edant.Futuro eſto
tu:eſto ille uel edat.pluraliter edamus eſtote edant uel
edūto.Veteres ede edat.edam⁹ edite edāt. Futuro edito
edat edamus editote edant uel edūto.
Optatiuo inſtantis & imp̄fecto eſſem eſſemus:ut Terētius
de ſymbolis eſſem⁹.perfecto ederim.pluſq̄perfecto ediſ-
ſem.Futuro edam.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Subiũctiuo inſtantis cũ edam. Futuro cũ edero
Infinitiuo inſtantis eẽ pfecto ediſſe: ueteres edere dicebant
Futuro eſum ire & eſuꝝ eſſe.
Impſonalia inſtantis eſtur dicebatur: edebatur: eſũ eſt uel fuit: eſum erat uel fuerat: edeẽ.
Supina edendi edendo edendũ: eſum eſu.
Vulgaria ſũt participia edens: eſurus & quę ab eo deriuãt comedo: ambedo ueteres declinauerũt edo edis edit. Cato de oratore ad filiũ: Lepus multũ ſomni fert qui illuȝ edit. & Virgi. Nec te tantus edat tacitã dolor.
Paſſiui edor. impfecto edebar. perfecto eſus ſũ & fui. pluſq̃ perfecto eſus eram & fuerã. Futuro edar.
Imperatiuo edere edaẽ. Futuro editor.
Optatiuo ederer: eſus ſim & fuerim eſus eẽm & fuiſſẽ: edar
Subiũctiuo cũ edar. Futuro cũ eſus ero & fuero.
Infinitiuo edi. eſum eẽ & fuiſſe. eſum iri.
Participia eſus. unde comeſus & comedendus: nõ comeſtꝰ & comeſturus: ut uulgus exiſtimat. Futuꝝ edendus: Supinũ eſum.
Pœnitet uerbũ ĩpſonale indicatiuo modo dictũ cõiugatõis ſecũdę: numeri ſingularis: figurę ſimplicis: temporis inſtantis: quod declinabitur ſic.
Pœnitet me: te: illuȝ: nos: uos: illos. ĩperfectũ pœnitebat. pfectũ pœnituit. pluſq̃perfectum pœnituerat. Futurũ pœnitebit.
Imperatiuo tẽpore tantũ pſenti pœniteat.
Optatiuo utinam pœniteret tpe prſenti & impfecto. pfecto pœnituerit. pluſq̃perfecto pœnituiſſet. Futurum pœniteat.
Subiũctiuo modo cũ pœniteat. Futuꝝ cũ pœnituerit.
Infinitio nũeris & pſonis tpe pñti pœnitere. ptõ pœnituiſſe
Ab hoc imperſonali uerbo uſurpatũ eſt participiũ tẽporis inſtãtis pœnitẽs. Quidã aũt dicũt imperſonalia neq; actiua: neq; paſſiua habere participiũ: nam pudens nõ eſt

UVA. BHSC. IyR_099_1

participiū:ſed appellatio.unde ĩpudẽs.aliud ĩpſonale
Venit̃ uerbū impſonale indicatiuo mõ dictū cõiugationis
tertię ꝓductę:numeri ſingularis:figurę ſimplicis:tẽpo
ris inſtantis:quod declinabit̃ ſic.
Venit̃ a me:a te:ab illo.a nobis:a uobis:ab illis.Impfecto
ueniebat̃.pręterito uentū ẽ & ulteriore uentū fuit.pluſ
q̄pfecto uẽtū erat:& ulteriore uẽtū fuerat.futuro uẽiet̃
Imperatiuo tẽporis tantū pręſentis ueniat̃.
Optatiuo pñtis & impfecto utinā ueniret̃ perfecto uẽtū ſit
pluſq̄perfecto uentū eſſet & fuiſſet.futuro ueniat̃.
Cõiūctiuo mõ cū ueniat̃.futuro cū uentū erit & fuerit.
Infinitiuo tpe pręſenti ueniri perfecto uentū eẽ & fuiſſe.fu
turo uentū iri.
Contingit uerbū impſonale indicatiui modi:cõiugationis
tertię correptę:numeri ſingularis:figurę ſimplicis: tem
poris inſtantis:quod declinabit̃ ſic.
Contingit mihi:tibi:ſibi:nobis:uobis.illis contingebat cõ
tigit:contigerat:continget.
Imperatiuo tpe pręſenti contingat.
Optatiuo tpe pñti & iperfecto utinā cõtingeret.pfecto cõ
tigerit.pluſq̄perfecto cõtigiſſet.futuro cõtingat.
Cõiūctiuo mõ tpe pñti cū cõtingat.futuro cõtigerit.
Infinitiuo tpe pñti contingere.perfecto contigiſſe.
Cõiugationū oĩuꝫ uerba o littera terminata tpe perfecto i
i litterā ultima mittūt.amo amaui.doceo docui.lego le
gi.Variant̃ aūt ſpẽs in prima cõiugatione quater. in ſe-
cūda quinq̄s.in tertia correpta nonies.in tertia ꝓducta
quę etiā a quibuſdā quarta dicit̃ q̄nquies.
Cõiugatiõis primę tpis perfecti formę ſūt quattuor q̄ mu
tationẽ capiūt in hunc modū.
Prima ẽ:cū maior pars ita cadet in qua a ſemp ineſt:& i a
abūdat ſyllaba.ſicut ſuſpiro ſuſpiraui:& porto portaui
& aro araui:ſimulo ſimulaui:ꝓpalo ꝓpalaui:ꝓfano ꝓfa
naui:ameno amenaui : uolo uolaui : ſedo ſedaui : cauo

UVA. BHSC. IyR_099_1

cauaui: inſimulo īſimulaui. ſtercoro ſtercoraui: ſincero ſinceraui: māduco māducaui. ꝓprie aūt qđ greci dicūt hoc eſt identidē quod mando. Itaq; Prob⁹ negat recte dici piſcem uel aliud teneꝝ manduco: ſ; potius edo quod ſcilicet manducant quod denti reluctat̃. nam cū dicam edo quid faciam oſtēdo: cum uero manduco non tantum quid faciam oſtēdo ſed & qualiter faciam. Veteres tamen & in edendi ſignificatione māduco dixere. Vindico uindicaui: hoc uerbum non pro defendo ueteres dixerūt: ſed ꝓ animaduerto & punio: ut Saluſtius. uindicatu; fuit īnoxios. Decollo decollaui. hoc uerbū apud ueteres decipio ſignificat: ut apud Plautu; Vna ē que decollauit. Itē Lucillus. xii. qbus fructib⁹ me decollaui: que ſignificatio apud Feneſtellā aliter inuēit̃ in libro epitomatū. ii. quemadmodū Ceſar a piratis captus ſit: ut que eos poſtea ceperit & decollauerit: ueteres aūt ſecuri ceſos dicebant. Prefoco prefocaui. Probus quaſi nouā necē mirat̃. angit enī ueteres dicebant: ut Vir. Et faucibus angit īnherens. Lucilius tamē ait: & ſuffocare conat̃. Inchoaui ab inchoo ſic dicendū putat Iulius modeſtus qa ſit cōpoſitū a chao initio reꝝ quod Verrius & Flaccus in poſtrema ſyllaba aſpirandū ꝓbauerūt. Cohaū enī apud ueteres mundū ſignificat īde ſubtractū inchoare. Tranquillus quoq; his aſſentiēs libello ſuo pleniſſime edem inchoatā ita diſſeruit. Simulo non dicimus: ſed ſimilis eſt. Sane dixerūt ueteres ſimulat ꝓ u hoc etiam Ci. de rep. quaſi alius aſſimulare remp. & Virgi. Formam aſſimulata camerti.

Secūda forma eſt que licētie antiquitatis uel cōſuetudinis a licenti⁹ uitat & in i litterā purā deſinit: nulla duce cōſonante. ut ſono ſonui: crepo crepui: plico plicui: cubo cubui: domo domui: frico fricui. ueto uetui: ſeco ſecui: increpo īcrepui: tono tonui: cubo: cubui: domo domui: mico micui: neco necui. Veꝝtn̄ & necaui legim⁹ ut nect⁹

necatus. Et hoc differre uolũt necui quaſi ſuffocaui: ne
caui: fero occidi: unde necem cędẽ appellamus. Et adie-
ctis prępõnibus intono intonui: explico explicui.
Tertia forma quę a littera eximitur & iteratio ſyllabę fit:
ut do dedi: ſto ſteti. & adiecta prępoſitiõe exto extiti: ob
ſto obſtiti: pręſto pręſtiti. Apud antiquos hoc uerbum
pro melius eſt: põebatur: aut pro antecedit: aut prębeo
ſignificat. nam in ſignificatione prębeo potius dicebãt:
niſi quod Saluſtius ait libro tertio: Vtrum uicẽ me pręſtare
creditis. & Cato ad Magniuꝫ ait interempto pręſtari.
Rurſum Seneca de officiis. Si ceruicem pręſtitero ait
pro prębuero. Eſt autem hodie horum uerborũ iſta di-
uiſio ut ſi prębeo patientis: pręſto facientis ac perinde
prębeo occaſionem: aut operam. pręſtiti fidem ac rẽ di
camus.
Quarta quidẽ ſpecies in ui ſyllabã deſinit ſic tamen ut pri
or ſyllaba quę in pręſenti correpta fuerat perfecto tẽpo
re ꝓducatur: ut lauo lauas laui: iuuo iuui: ad adiecta ꝑ-
poſitione adiuuo adiuui.
Secũdę cõiugationis formę ſũt qnqꝫ. Prima eſt quę in i lit-
teram cadit nulla duce cõſonante: ut ſplẽdeo ſpledui: ni
teo nitui: uigeo uigui: floreo florui: emineo eminui: te-
neo tenui: egeo egui: rubeo rubui: ſorbeo ſorbui. Ci. in
tuſculanarꝫ ſecundo: Sanguinẽ omnem ſorbui. Item ſor-
pſi apud auctores alios legimus: & adiecta prępoſitiõe
adhibeo adhibui: redhibeo redhibui.
Secũda forma eſt quę prima ſyllaba correpta ꝑfecto ꝓdu-
citur: ut ſedeo ſedi: faueo faui: uoueo uoui: caueo caui:
uideo uidi: neo neui. fleo fleui: cieo ciui: accieo acciui.
Tertia forma ẽ quę deſinit in i litterã prępoſitis cõſonanti
bus uariis: ſed inceptiua lr̃a ſiue ſyllaba geminata mor-
deo momordi: ſpondeo ſpopondi: tõdeo totondi: pẽdeo
pependi. Adiecta prępoſitione geminatio ceſſat ſyllabę:
ut deſpondi: detondi: reſpondi.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Quarta forma ē quę i ſi ſyllabā deſinit:ut algeo alſi: ardeo arſi:hęreo hęſi:quaſi paſſiuū quoq; id uerbuȝ admittat declinationem inuenimus perfectum tempus hęſus mulceo mulſi:in patiendo autem mulſus:& turgeo turſi:urgeo urſi.

Quinta forma eſt quę extremā ſyllabā i xi cadit:ut frigeo frixi:mulgeo mulxi:rugeo ruxi:lugeo luxi:augeo auxi alliceo allexi.Sed apud ueteres alliceo legimꝰ:pelliceo pellexi:luceo luxi.Duo ſane uerba uideo & prandeo: q̄ nullius formę regulam ſeruant:aut recte excipient̄: aut ſextam ſibi formā uendicabūt:ut uideo uidi prādeo prādi.nam in ſecundo ordine nō eſt reperire uerbū poſtrema parte geminari.ſed a prima tantū quale mordeo momordi:quare errant qui dicūt prandidi

Cōiugatiōis tertię correptę tēporis pręteriti ꝑfecti formę ſunt nouē.Prima quidem eſt quę deſinit in ui ſyllabam ſed tamen ſimilitudinē uerboꝝ continet primę coniugationis ideſt a habet ante nouiſſimaȝ ſyllabā:ut paſco paui:ſterno ſtraui

Secūda forma in i purā litteram deſinit:ut alo alui: arguo argui:exuo exui:fremo fremui:molo molui: uomo uomui:pecto pexui:pono poſui:gigno genui:meto meſſui quod quidā exterminant:amicio amicui:ut Brutus i laudatione Apii Claudii quę de toga prętexta amicuit:ſed Varro ſceleris magiſter amiſit.

Tertia forma eſt quę in i quidem litteram appoſitis uariis conſonantibus:ſed inceptiua littera ſiue ſyllaba geminata quę in hunc finiuntur modum primam ſyllabam ite/rant.ut curro cucurri:diſco didici:cano cecini:tāgo tetigi:tendo tetendi:pendo pepēdi:pello pepuli. pūgo pupugi.ſicut Cicero.Intellexi ꝙ euȝ pupugiſſem.ſed & pūxi dicimus.fallo fefelli.cado cecidi. cędo cęcidi. parco peperci.ſed & parſi legimus ſicut Terentius egone uitā parſi perdere. Plautus. Duorum labori ego hominum

UVA. BHSC. IyR_099_1

parſiſſem libens.Sic enī melius ueteres parſi declinant.
nam parſimoniā non parcimoniam dicimus.
Volūt autem quidā grāmatici differre ut parſi ſemel quid factū ſignificet:peperci aūt & ſemel & ſępius.Facit autē participiū parſurus futuri:ut ait Varro.Oīa uerba quę perfecto prima ſyllaba iterant adiecta ꝑpoſitiōe plerūq; deſinent iterare:tendo tetendi:pello pepuli:pendo pepēdi:curro cucurri:adiecta ꝑpoſitione geminatio ceſſabit intendi:contendi:expuli:impendi:percurri.Apud auctores aūt nōnunq̄ inuenimus iterari uerbū quod ē excurro excucurri.Duo uerba reperiunt quę iterant etiā admiſſa prępoſitione proculdubio in eodem ſtatu ſunt poſco popoſci:depoſco depopoſci:diſco didici:ediſco edidici:addiſco addidici.
Verba tertii ordinis quę iterant tpe pfecto ex utraq; parte tā prima q̄ poſtrema ſyllaba geminant Prima ſic:parco pepci:curro cucurri:cado cecidi. Poſtrema ſic credo credidi:ꝑdo ꝑdidi:condo cōdidi:abdo abdidi: indo indidi:trado tradidi:uendo uēdidi. Participiū aūt futuri uenditurus.Paſſiuū aūt eſt ueneo uenii. Eſt tn̄ apud ueteres ueneor uenditus ſum:ut apud Plau.Ego ne illi uenear.Tirianus etiam de agricultura primo Patrēfamilias uendacē magis q̄ emacem expedit eſſe.nam id meliꝰ emitur q̄ ueneatur.Ci.caꝑ.xiii.Re uendita iteꝝ empta.
Vnde manifeſtū ſit uenita nō dici:ſed aut uenūdata aut uēdit:ut Ci.Poſſeſſiōes redimi eas poſtea pluris uēditas
Quarta forma eſt quę deſinit in.ſi.ſyllabā:ut cōcutio concuſſi:allido alliſi:cudo cuſi:ſed potius cudi: ut eius cōpoſitū.Tū primū ſilicis ſcintillā excludit Achates.ꝑmo preſſi:trudo truſi:rodo roſi:nubo nupſi:uro uſſi:demo dēpſi.ſed cōpoſitū adimo ademi. Incerta aūt ē rō dēptę uel appoſitę prępōnis:ut cū ſit adimo ademi :demo demi nō faciat:ſed dempſi.repo repſi:ide obrepo obrepſi dicimus non obrepi:in quo imperiti fallunt.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Quinta forma eſt quę deſinit in.xi. ſyllabą:ut ango anxi frigo frixi.lingo linxi: ungo unxi:migo mixi:meio mei & mixi.Sꝫ meio meis mei dicit̃ & minxi:rego rexi:ſugo ſuxi:uergo uerxi: pergo perrexi: illicio illexi: negligo neglexi.Sꝫ Aemilius Macer omniũ ueſtrũ neglegerit au ctoritatẽ.quod analogię propius:quia & legerit dicim⁹. Necto nexui uel nexi. Virgilius: palmas amborum in nexuit armis.Liuius in odyſſea .Nexabant multa inter a ſe monetas nexiſti retia lecta. Lucilius ſatyrarũ curarũ retia nexit.

Sexta forma ẽ quę deſinit in.ui. ſyllabã: ut cupio cupiui: ſapio ſapiui & ſapui:peto petiui:quęro qſiui:tero triui & futuri tpis participium triturus.

Septima forma eſt quę deſinit in.i.quidem litteram:ita tñ ut inſtantis prima correpta perfecto tempore produca tur : ut cerno creui:capio cepi :emo emi:fundo fundi: frango fregi:iaceo iacui & ieci:ſperno ſpreui:ſero ſeui: ſino ſiui:lino liui:relino reliui: ut Terentius reliui do lia omnia.in patiendo litus facit : ut Virgilius lita cor pora guttis.

Octaua forma eſt quę deſinit in.i.quidẽ litteram:ita tamẽ ut a ſecunda perſona inſtantis temporis uenire uideat̃ : ut mando mandis:mandi:uerto uertis uerti : ſuſpendo ſuſpendis ſuſpendi : capeſſo capeſſis capeſſi : uiſo uiſis uiſi.

Nona forma eſt quę deſinit in.di. ſyllabam ita tñ ut itera tio medię ſyllabę fiat:ut addo addidi: abdo abdidi.con do condidi:indo indidi:ſcindo ſcidi.Hoc autem uerbũ & ſi quod ex eo componi poteſt nulli formę paret niſi forte octauã formam circũferimus id uerbum conſcin do conſcidi detracta uſu quõdã.n.cõſonante:quare aũt pręteritũ tẽpus aut ſyllabis creſcat aut minuat̃ .aut ps ſit nõ ẽ inuẽta ratio.Cur aũt a correptis ꝓducat̃ :ut tra ho traxi:aut ꝓductis corripiat̃ .ut ſto ſteti.do dedi aut

UVA. BHSC. IyR_099_1

utroq; ꝓducat:ut flo flaui:aut utroq; corripiat:ut iaceo iacui.ſimiliter nõ eſt inuẽta ratio.Sʒ lectio auctorũ obſeruantia ſua nos certiores de ꝑfectis inſtituit.

Coniugatiõis tertię ꝓductę quam quidã quartaʒ nominãt formę ſunt quinq;.

Prima ẽ quę deſinit in ui:ut audio audiui& audii : ambio ambiui & ambii: garrio garriui & garrii:geſtio geſtiui & geſtii:hinnio hinniui hinnii:grunnio grunniui grunnii:hirrio hirriui hirrii:pręſagio ꝑſagiui & pręſagii.

Participium futuri tp̄is pręſagiturus.

Secũda forma eſt quę deſinit in.i. litterã puram : ut uolo uolui:malo malui:opio operui:operii.

Tertia forma eſt quę deſinit in.ui.q̄dem ſyllabã ad ſimilitudinẽ primę formę:ita tñ ut illa tantũmodo uerba cõtineãt quę in prima perſona tempore pręſenti.e.ante.o habent litteram:& cũ ſint tertię coniugationis ſecundę formulam ſeruant in prima dumtaxat:ut queo quis quiui:neo neui:eo iui:& ſi qua eorum prępoſitionibus copulantur:ut tranſeo tranſiui:adeo adiui : ſubeo ſubiui: prodeo prodiui:exeo exiui. Horum tantummodo uerborum futurum tempus in.bo.ſyllabam cadit & ex his etiam plurima tempore perfecto ueterum uſurpatione u.penultimam detrahunt:ut tranſii:adii:& cętera.

Quarta forma eſt quę deſinit in.ſi.ſyllabam: ut fartio farſi:ſarcio ſarſi:ſepio ſepſi:fulcio fulſi.

Quinta forma eſt quę deſinit in.xi.ſyllabam:ut ſaucio ſanxi:uincio uinxi . Fere apud ueteres uerba tertię coniugationis productę perfecto indicatiuo duplici.ii.finiebantur:ut adii.Sed nouitas breuitatis cauſa cuncta permiſcuit:quippe ſancio ſancii faciebat:ut Põponius ad Traſeam ſancierat inquit.& Caſſius Seuerus:lege ſancitum eſt inquit.Item Lucretius:ſancitum quando quidẽ extat.

os autem ſanxi dicimus.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Hęc de quattuor cõiugationib' quę ptinẽt ad uerba quę analogię darẽt quarũ exempla paſſim p ſcripta ſunt no ta:quę ſi qs cõceperit animo nõ facile labent:ſunt enim euidenter expoſita.

Sũt quędã pfecta a diuerſis iſtãtib' deriuata:ut acuo acui: aceo acui:frigo frixi:lugeo luxi:fulgeo fulxi luceo xi: cerno creui:crſco crui paſco paui paueo paui ſiſto ſteti ſto ti:cõſiſto ↄſtiti cõſto ↄſtiti:fero tuli:tollo tuli & te tuli. Ter. huc tetuliſſem pedẽ. tollo tuli qđ ẽ in cõſuetu die ſuſtuli facit. Ei' tñ pfecti inſtãs apud ueteres ſuſtol lo:pẽdo pendis:pendeo pẽdes pependi. cõperio cõpeo cõperii. Sed accentu diſcernit ſenſus: accentu eĩm acu to pferim' quotiẽs pro eo accipit qđ eſt reſciui. Com perio eĩm facit cõperi:quod circũflexo accentu decliat quotiẽs p eo accipit qđ ẽ cũ alio perii cõperierã facit.

Sunt quędã uerba quę habẽt pfecta duplicia:ut pãgo:pe pigi & panxi:pũgo pupugi & pũxi:uello uelli & uulſi: ſʒ meli' uelli:ut Virgilius:cineres maneſue reuelli. Idẽ ima de ſtirpe reuelli. Itẽ Laberius aliqua pte prę uulſe rat. teneo tenui:apud ueteres teniui:tũdo tutudi & tũſi explico explicui & plicaui. ut Virgilius explicuit legi. ſed explicaui legimus apud Ciceronem.

Sunt quędã uerba quę ex una poſitiõe diuerſos ſortiunt declinationũ ordines & ſenſus quaſi mãdo mãdas cum aliquid monem':mando mandis: cũ dentib' quid cõſu mitur. Quidã in conſuetudine manduco dicunt. Volo uolas quotiẽs alituũ iter demõſtram'. uolo uis quotiẽs uelle quid ſignificamus. fundo fundis fũdere:fundo fũ das fundare:compello cõpellis compellere:compellas cõpellare: dico dicis dicere:dico dicas dicare:prędico pdicis pdicere:prędico pdicas prędicare:pinſo pinſas ẽ apud Perſium ambiguũ. O Iane a tergo quẽ nulla cico nia pinſit:an pinſat legendũ ſit. Sed apud ueteres repe rimus. n. litterã additã:& piſit ſecũdũ tertiũ ordineʒ:ut

fz

UVA. BHSC. IyR_099_1

Ennius.x.ãnaliũ: pinſũt cęrã gẽib᷒.hui᷒ ꝑfectũ pinſui ut apud Põponiũ cũ neqꝫ molis molui:neqꝫ palmis pin ſui.Itẽ pinſendus participiũ erit pinſur᷒ & pinſus. Pendo pẽdis quaſi ſoluo pœnã:ex quo cõpoſitũ fit ſub eodẽ ſenſu expẽdo expendis:& dependo dependis huic addit̃ e.lr̃a ut ſit ſecũdi ordinis ſub alio ſenſu quaſi pendeo.i. in ſublimi ſũ:cui addita ꝓpoſitio poti᷒ ordinem ac ſenſum mutat q̃ſi ſuſpendo ſuſpendis:qđ eſt actiuũ ei᷒.pẽdeo & enim ego eſt abſolutũ:ſuſpendo aliũ actiuũ.pendeo ꝑ me:ſuſpendor ab alio. adoleſco adoleui facit: nã Virgilius.ſic declinat mox cũ matura adoleuerit ętas. tñ aduleui uult qdã i ſacrificio dici: & uenire ab eo qđ ẽ adoleo.ſꝫ in ſacrificio acti᷒ Caſſi᷒ ad Tiberiũ ſecundo Adoleuit dixit maximũ ſacrificiũ integrũ anſerem adoleuerit.& in paſſiua ſignificatiõe abolit᷒.Occino:occini.ẽ enim a cano cecini:& in ꝯpoſitiõe amittit unã ſyllabam.ſꝫ Saluſti᷒ in primo hiſtoriaꝝ dixit ſenſim metello cornicines occinuere. Aio uerbũ inuſitatã habet decliatiõe:de cuius ĩpatiuo nõ nulli ambigebãt utrũ dictum ai:ut Neui᷒ an eſt nata ꝑgnãs uel ai:uel nega. Imꝑfectũ quoqꝫ aiebaꝫ: aiebas:aiebat.aiebamus:aiebatis:aiebant Salio ꝑfectũ ſuauius enũciari uidet̃ ſalii q̃ ſaliui:ſed pleriqꝫ ueteꝝ ſalui dixerũt:ut Virgili᷒ ſaluere per utres.Itẽ Liuius ab urbe condita libro primo nouos tranſiluiſſe muros:nõ minus.& Cicero pro Milone deiecta penula trãſiluit.Virgilius deſiluit turnus biiugis.Sino ſini: ut Publius de uita ſua.quod ſi me inuitũ abire ſiniſſet.Itẽ Scaur᷒ prędiũ nõ ſini fieri.meli᷒ tñ dicit̃ ſiui ſicut Varro cõplexionum ſexto:ad mortẽ nõ ſiui me producens Item Terẽtius in adelphis:qa non ſiuit egeſtas.Excello crebro legim᷒ apud ueteres: & Cicero de re.pu.excellunt inquit.Idẽ de oratore antecellũt:& de diuinatione Pręterea ſimilr̃ coartatiõe circũ cõciliabula ãtecellant. Vetus tamen Macer Aemilius orithogenias:ſecundo cũ

UVA. BHSC. IyR_099_1

laude excellet omnes . Dicam nũc de his quę.r. litterã
finiũt. Nitor niteris ꝑfecto niſus ſum:ſed ueteres immu
tantes nixus declinant: ut Virgilius. Cõnixus ab agere
dextra. Item magnis adnixus uiribꝰ haſtã:adnixus latis
humeris:& adnixus acuto detrudũt naues ſcopulo.me
liꝰ enim dicimꝰ niſus a nitẽdo: & niſa,enixa eni appella-
tio eſt & ad partũ refert̃ cũ dicimus geminos enixa eſt
ut apud Virgiliũ.triginta capitũ fœtus enixa:ut ſit eni-
ſa uiribꝰ conata:enixa partũ. Alor aleris:altus ſum: Sa-
luſtius arpini altus.meliꝰ eſt eni dicere uitãdę ambigui
tatis grã alitus. Nã & alimenta dicunt̃. Salior frequens
uidet̃ & tritũ:ut ꝑfecto tpe ſalſus ſalſa ſalſum: dicamus
ſed ueteres ambiguitatẽ appellatiõis uitantes & analo-
giam ſalitus ſum dixerũt a poſitiõe ſalo nõ ſalio:ut Var
ro ad Ciceronem qnto:ut ſeruarent ſallere. Itẽ antiqta
tum humanaꝝ.xv.mortuos ſallant. Seuerus diſtractos
atq; ſalitos.& Fauianus cauſaꝝ tertio:cũ caro ſallet eſt
diuturnior. Saluſtiꝰ hiſtoriaꝝ quarto:reliqua cadauera
ſalita. Sallere ergo ſalita:& ꝓculdubio ſalio ſali debet.
cuiꝰ frequẽs enim ꝑfectũ uidet̃ ſalitus ſum potius q̃ ſal
ſus. Abſcõdor abſcõſus:& abſcõditus melius: quia ſim-
plex cõdor cõditus:deleor delitus & deletꝰ. Cicero ad
filiũ cęris deletus. Varro pecorina delitę litterę. Caluꝰ
ad uxorẽ.prima epiſtola in uia delita. Oſtendor oſten
tus:quoniam ſit tendor tentus:nam oſtentatꝰ ẽ frequẽs
quoniã & tẽporibus ꝑfecti paſſiui futura ꝑticipia acti-
ua deriuant̃ uelut amatꝰ ſum amaturꝰ:P. Rutiliꝰ de ui
ta ſua uni una oſtentata eſt. Itẽ. P. Lucius Cellius ad po
pulũ.ex hoc deriuauit participiũ.ex hoc me ſpero oſtẽ
turũ nõ oſtenſurũ:ſed meliꝰ oſtenturꝰ dicimus. Et Liui
us:item pro figulo oſtenta ꝓmiſſiõe. Varro reꝝ ruſtica-
rum primo lacus optimus hamo oſtentꝰ:& qa cacẽpha
ton uidet̃ deoꝝ uehiculũ tenſuꝫ dixerũt nõ tẽtũ ne uer
bũ turpe ſonaret in ſacris. Exꝑgiſcor exprectus:& exp

UVA. BHSC. IyR_099_1

gor expgitus expge ſio:expgefactus.ſed is.expgitꝰ dicit
q̄ excitatus ſomno ſponte uigilat.unde & Lucillius ait.
ergo e ſonno pueros cū máe expgitus clamor exprectꝰ
aūt a qete ipeditus: unde Saluſtius expectus ſōno arre/
ptis armis tumultū facere expgefactus porro eſt . q̄ per
aliū ſomno excitatꝰ: fatigor fatigatꝰ ſum facit nō feſſus
& lōge fallunt qui opinant ex eo fatiga feſſus deriuari.
Ná feſſus appellatio.Differt aūt fatigatus a feſſo.ut Ver
rius ait ꝙ fatigatus cū quis ꝑ aliū laborare cōpellit ut
laſſatus.Feſſus uero cū qs labore deficit:ut laſſus. Inſe
ror inſertꝰ & inſitus facit. Et tradūt qdá inſitꝰ arboruꝫ
& pomi eſſe.Inſertus hōis uel alicuius rei.Fallor falſus
ſuꝫ:ut Virgiliꝰ.Falſi ipleuit genitoris amoré.ſignificat
enim q̄ fallebatur.Educor eductus facit.Sed frequētius
Cicero educatus & educata dixit.Vir.Eductū egerię lu
cis. Ordior orſus ſum facit:& tá incipiété ſignificat:ut
Virgilius:ſic orſus ab alto.quá deſinenté:ut idé:ſic or/
ſus Apollo.mortalis uiſus medio ſermone reliquit.

Figor ambigue declinat apud ueteres tpe pfecto. Reperi/
mus enim fictꝰ & fixus.Scaurus de uita ſua ſagitta inqt
cōfictꝰ Varro ad Ciceroné fixū ait.& Cicero Academia
rum ſecundo:opa affixa. & Virgilius:Si mihi non ani/
mo fixum.

Comperior & cōperio differūt.Nam cōperior ex mea opi
niōe colligo & cōpertum habeo pro explorato:qđ uer
bum deficit in futuꝝ & impatiuū . Cōperio eſt ab alio
cognoſco. Medito & meditor:ut putat Plinius medita/
re eſſe ſecum cogitare:meditari uoce dicere.

Sunt quędá.r.līa terminata & diuerſa poſitiōe deriuata q̃
eadem ſortiunt pfecta:ut pandor panderis exigebat ana
logia ut panſus diceremus ſed paſſus dicimus:ut Virgi/
lius:Crinibus iliades paſſis.Item patior pateris: paſſus
ſum:uertor uerteris:uerſus ſum: ut Virgilius : uerſaq;
iuuécum terga fatigamus & haſta . Ité uerror uereris:

UVA: BHSC. IyR_099_1

uerſus ſum. Virgilius. Et uerſa puluis inſcribit̄ haſta. Melius ē enim tracta intelligere q̄ inuerſa. Luxurior in crimine eſt: ut Cornelius ſeuerus ait. Luxuriant̄ opes: atq; odia lōga grauant̄. Luxurio aūt in laude: ut Vir/gilius. Luxuriatq; toris animoſuȝ pectus. Significat. n. non laſciuiam mētis. ſed habitudinem corporis.

Sunt alia preterea uerba que adēpta una lr̄a uel addita di uerſos ſortiunt̄ ordines quaſi metor metaris dicim⁹ cū ad locū refert̄: cū dicimus caſtra prope tyberim metat⁹ ſum: metatus eſt: Metor meteris ad fructū ex quo perfe/ctum fit meſſus: nō meti⁹ ſum. meſurā enim dicimus nō metitionē: & futuro actiuo meſſurus: paſſiuo metendus Miſeror miſeraris primi ordinis: accedit littera & fit ſe cundi quaſi miſereor miſereris.

Noſtrū nō eſt referre ueterū exempla: ueſtrū ut cuiq; libi do eſt auctoritate eoꝝ uelut analogia uti.

Omne uerbū quācunq; prepoſitionē recipit ordinis decli nationem facit ueluti ſcādo ſcādis: aſcēdo aſcēdis: mor deo mordes: remordeo remordes. Preter iſta ſapio ſape adiecta prepoſitiōe reſipio reſipire: & fit ꝓducti ordinis ſȝ deſipio deſipe facit. nō deſipire: cieo ciere: accio accir̄ cōcio cōcire excire: do: dare. addo: addere: & alia nō nū quā inueniunt̄. figura eim q̄ſdā cōiugātiones immutat.

Nam ſedeo cū ſit ſecūde cōiugationis accepta prepoſitiōe mutat̄ in tertiā & facit conſido: aſſido: ſubſido: quippe cū Virgilius dicat. Cōſidere in ignes. & Terēti⁹: aſſido: accurrūt ſerui. Nec ſolū cōiugatiōes: ueꝝ etiā ipſam po ſitionē uerboꝝ cōpoſitio mutat: ut calco facit inculco: nō i calco uel cōculco: ſcalpo iſculpo. quare gēma ſcal/pta dicendū eſt nō ſculpta. adiecta eim prepoſitiōe facit ſculpta. facio cōficio: inficio: ſalio deſilio. farcio r̄fercio ſapio deſipio: frango ifringo: cōfringo. capio cōcipio de cipio. ſpargo cōſpergo & diſpergo: iacio cōiicio deiicio carpo decerpo: gradior ingredior.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Sũt quędã uerba quę παράγωγα appellant̃ quę & primitiui uerbi declinationẽ & mutationẽ & adiectionem litterarꝫ capiunt:& nihilominus idem ſignificant.inter dũ uariantur:uelut laceſſo ex eo qđ eſt lacero. ſed hic uariat. Laceſſere eñ cõcitare ẽ.faceſſo ęque fit faceſſere diſcedere intelligit̃ ut ẽ apud Terentiũ:Hic nũc faceſſit
Item acceſo & p.r.ſcribit̃ arceſſo:ſed intereſt:qa acceſſere euocare ẽ:arceſſere uero aliquẽ accuſare ſignificat & ab arceo naſcit̃.Et.n.aliũ accuſar̃ a maleficiis arcer̃ ẽ
Sunt quędã uerba:quę cum cęterã declinationẽ habeant plenã tpe perfecto deficiũt:& ſũt ferę hec uerro: meto furio.hoꝝ uerboꝝ nõ facile reperimus tẽpus perfectũ: & tamen quod eſt uerro in paſſiua declinatione uerſus habet:ut apud Senecam in dialogo de ſuperſtitiõe: uerſa templa.& Plautus uerſa ſparſa.
Sunt quędã uerba: que primam amittũt perſonam ueluti ouas ouat.raro reperim⁹ ouo dictũ.Itẽ furis furit:raro furio inuenit̃.faris fat̃ raro for inuenit̃.Verũ in cõpoſitione ut apud Caiũ reperim⁹ effor dictũ.roras rorat uix roro.daris dat̃:raro dor reperim⁹. Item ĩquis inqt dicim⁹ huius uerbi declinatio q̃uis ſit tota plena pría pſona lõge diſſimilis eſt cęteris uerbis: nec cõgruẽs primę pſonę ẽ:cũ inquã inquis inqt quarti ordinis uerbũ. Item forẽ fores foret pro eo quod ẽ eſſem eſſes eſſet dũtaxat dicimus cętera declinatiõe deficit.quęri autem ſolet utrũ ſit poſitio hui⁹ uerbi ſuꝫ:& hęc duo ĩfinita habeat eſſe & fuiſſe:an tertiũ etiã aſſumat fore qđ uerbum eſt apud antiquos:qui dicebãt fuo fuas fuat.unde Terẽti⁹ ait fors fuat.& Virgilius:tros rutuluſ ue fuat:infinitiuum eius fore.
Sunt quędã uerba quę nequaquã ex ſe deriuata habẽt pręterita.utimur tñ pximis uelut ferio: pfecto ferii nõ dicim⁹:ſed percuſſi.Itẽ ſiſto ſteti uel ſtatui.quoniã duplici ſenſu fũgit̃.Itẽ furis furit:furii furiiſti nemo dicit:ſꝫ

UVA. BHSC. IyR_099_1

in inſaniſti. tollo ſuſtuli: q̄q̄ nõnulli ex hoc tẽptauerunt perfectũ facere tuli quale eſt ex eo quod ẽ fero tuli: quoniã ſubſtuli ab eo uidet̃ proficiſci: quod apud ueteres re peritur ſubſtollo. item affero attuli: quoniã & fero tuli dicimus: q̄q̄ & id perfectũ: quod eſt attuli ex alio uerbo proficiſci repim⁹ apud ueteres ex eo: quod ẽ attollo: ut Neui⁹ in tabellaria. Dotẽ ad nos nullã attollat. Plau. cõ poſitũ efficit i rudẽte ullas abſtollas ut ſit iſtás abſtollo

Sũt itẽ alia r lr̃a terminata: quę tẽpus nõ hñt: quoniã ſua pfecta non hñt: uſurpant tñ eiuſdem ſignificatiõis uerboꝝ perfecta: uelut ueſcor paſtus ſũ facit. ex eo tamẽ uenit quod eſt paſcor: ueſcit⁹ ſũ nemo dicit. itẽ arguor cõuictus ſum facit ex eo: quod eſt cõuincor. Habet aũt etiã apud antiquos argutus ſum: angor anxius ſum. anxius aũt nomen ẽ. quod ſignificat ſolicit⁹. reminiſcor recordatus ſũ. medicor medicat⁹ ſũ: opior optus ſum.

Sũt alia uerba: quę cũ ſolitam habeãt cęterã declinationẽ nihilominus pticipiis deficiũt: quale ẽ timeo. ex hoc uix futuꝝ participiũ declinat̃. Timiturus eni nõ facile repimus dictũ. Itẽ fio futuꝝ participiũ non habet. Futurus eni ex eo quod eſt ſum deriuat̃. Raro etiã inſtans reperimus: ut fiens dicamus & fientes. item tollo tollitur⁹ nemo facile dixerit eruditoꝝ. item ſoleo ſolitur⁹ nemo dixit. uix etiã inſtans aſſolens aſſolentes. Hactenus de his quę participiis deficiũt.

Et iam ipſa uerboꝝ cõiugatio prima ſit an tertia. itẽ ſecunda ſit an tertia nouitas a uetuſtate diſſentit. nam lauo lauas nõ dicimus: illi lauo lauis: ut Plautus in pſeudulo: tabellas eas lachrymis lauis. Et Virgilius: Luminis effoſi fluidũ lauit inde cruorẽ. Sed quidam per. i. lauit pro humectat & coinqnat intelligi uolũt: ſed fruſtra. id eniꝫ ſignificat ꝙ lauas.

Solent in uerbis etiam pitiores errare: incerti utꝝ cũ r an ſine debeant pferri Quirito Liuius Varro & Feneſtella

UVA. BHSC. IyR_099_1

quiritani. Eſt aũt quiritare qrites ciere. aſſentio Virgiliꝰ
Aſſenſere omnes. Ci. ad fratrẽ inquit: aſſentio lentulo ſꝫ
& aſſentior Saluſtius ait in Catilina. Alius alii uarie aſ
ſentiebanť. lachrymo lachrymaui: nec quiſq̃ eẽ lachry/
mor credat. q̃uis Oui. dixerit: lachrymatas cortice myr
thas. munero muneror. ſed Hor. munereť te priape: af/
ſecto: ſed Varro affectatus ẽ regnũ bello. ſed Vir. bellãť
Amazones armis. Sed ne ꝓferẽdo ſingulorꝫ exẽpla lõgũ
faciã ſatis ſtudioſe dixi qd quomodo dici debeat: & ubi
poſſit inueniri contrariũ

Sũt prȩterea uerba quȩdam: quorꝫ poſitionẽ diuerſaꝫ: quã
uulgo eſt apud ueteres reperimus. Cui enim dubiũ ca/
dit qn abnuo abnuis dicamꝰ: uerꝫ apud ueteres abnueo
dictũ notauimus: ut Ennius octauo annaliũ: Certare ab
nueo: metuo legionibus labẽ. Idẽ ĩ thelamone: Ex eo fu/
turꝫ abnueant. itẽ attingo attingis omni eruditorꝫ cõſen
ſu dicimus. Verꝫ reperimus apnd nõnullos auctores qui
bus eloquentiȩ & elegantiȩ tributa eſt opinio: ſine n lit
tera dictũ quaſi attigo attigis. ut Pacuuius in medio: Et
cuſtodite hũc uos: ne qs eũ attullat: neue attigat. Item
Plau. ĩ muſtellaria pluraliter abſcedite tellis ne attigãt
Itẽ hortať quod uulgo dicimus: ueteres nonnulli hori/
tor. Idẽ in. x. horitor ĩdupator quaſi ſpecie iteratiua.

Plaudo frequens ẽ apud ueteres plodo ea cõſuetudie qua
au ſyllaba cũ o cõmertiũ habꝫ ut cũ dicimus clauſtra &
cloſtra: cauda & coda: & ſimilia.

Pario cũ ex hoc dicamus infinitũ parere apud ueteres pa/
rire dictũ repimus: ut apud Enniũ. Oua parire ſolet ge
nus pẽnis cõdecoratũ. Itẽ ridenť ꝓculdubio cũcti dicti/
tant apud ueteres ridũt repimus dictũ. Brutus de patien
tia irridũt horꝫ lachrymas. Itẽ quod nos ſuſpicať uete/
res hoſpicať dixerũt. Claudius octauo hiſtoriarꝫ hoſpi/
cať ait. itẽ quod uulgo obſopio dicimꝰ ueteres obſopo
dixerũt: Cȩcilius mulierculã ego illã huic deſpondebo

UVA. BHSC. IyR_099_1

ex nato ſaltē obſopā. Oleo oles apud ueteres olūt. Plautus ī cornicula: olūt ędes arabīcas: ꝑinde qͣſi olo olis ſit dicendū. Itē noſco noſcis: & huic uerbo paſſiuo ueteres g lr̄am ꝑponebāt gnoſcit ait Cęcilius: quoniā & ꝑpōne addita agnoſco & cognoſco dicim⁹. Itē eodē mō nonulli gnoſcit noui & gnoui ueteres formabāt Grūnit porc⁹ dicimus ueteres grūdire dicebāt ut ſit inſtās grūdio. Cęcilius cruēto ita ore grūdibat miſer. Claudi. ānaliū. xv. Grūdibat grauiter pecus ſuillū: hinc quoqꝫ grūdines lares dictos accepimus: quos Romulus ꝯſtituiſſe dr̄ ī honorem Scroſę: quę. xxx. peperat porcos. hoc ita eē hoc modo affirmat Caſſius in. ii. hiſto. Paſtoꝝ uulg⁹ ſine cō tentione cōſentiendo pręfecerant ęqualiter ipio Remū & Romulū: ita ut de regno pares inter ſe eēnt. Monſtrū fit ſus parit porcos. xxx. cui rei fecerūt laribus grūdiles Item uulgo dicimus amplector: ueteres mutauerūt amplecto crebro dictitantes: ut Liuius in odyſſea: utruꝫ genua amplectens dixit. & alibi amplexens ꝓ amplexās. eſt eni eius quod eſt amplector amplexor amplexeris iteratiuū. ex hoc ergo amplexnes nō amplexās fit participiū Hactenus de his: quę memoria ſuppeditare potuit: nunc referemus de corruptis.

Analogia apud nos eſt ꝓporcio omiſſis gręcoꝝ ambagib⁹ ſimplici modo tam in uerbis q̄ in nōibus obſeruata. In uerbis. Ea uident̄ uerba analogię reſpondere: quę poſitionem primā hn̄t: ut in actiua declinatione in o efferāt̄ in paſſiua r addita: quę in exemplis cōiugationū quidē competenter demonſtrauimus.

Si qua ſunt uerba: quę ab iſtis diſcrepant corrupta dicim⁹ quoniā dum proprio more declinantur cęteroꝝ corrūpunt analogiā. Neqꝫ. n. eſt qui quaſi accuſo & moneo ita ſum ordini aptare poſſit. Neqꝫ uolo qdē ipſū corruptū eſt: ideoqꝫ ſecernūt̄ & priuatim declinant̄. Sūt aūt admodum pauca. Sunt & quę ex eo compoſita ſunt adſum:

UVA. BHSC. IyR_099_1

deſum:abſum:poſſum:pręſum:inſum:& ſimilia.
Itẽ uolo & ex eo cõpoſita ſũt nolo:malo:& ſimilia.itẽ fero
& quę ex eo cõpoſita ſũt defero:infero:aufero & ſimilia
itẽ edo & ea quę ex eo cõpoſita ſunt comedo ambedo &
ſimilia.item odi:noui:memini. hęc ſunt quaſi corrupta
uerba.quę ſingula operęp̃ciũ eſſe opinor ꝑcenſere.ſum
uerbũ in primis corruptũ eſt:non tamen ꝓpter cęteroꝝ
declinationẽ:ſed ipſa poſitione quoniam nullũ ĩ toto ſer-
mone tale eſt niſi quę ex eo cõpoſita ſunt.Id uerbum &
perfectũ eius ſolet adiũgi participio paſſiuo & finitiuũ
ꝑfectũ ſignificat:quaſi amatus ſũ:amatus fui & ſimilia.
Id uerbũ deficit participio inſtantis tꝑis. ex hoc uerbo
compoſitũ eſt ꝓſum.ſed adiecit d litteram quaſi proſuꝫ
ꝓdes ꝓdeſt.cętera ſimiliter declinant̃. Ideo autem nec
id tempus participiũ admittit inſtantis tẽporis. Itẽ poſ-
ſum:quod ex eo cõpoſitũ eſt:t litterã admittit q̃ſi poſſũ
potes poteſt.Cętera ſimiliter declinantur:niſi ꝙ futurũ
infinitiuũ aut participiũ admittit:cũ principiũ eius ha-
beat.Ex eo enim quod eſt ſum futurũ facit.ex eo qđ eſt
proſum ꝓfuturus.nihil tale admittit hoc pręſens tẽpus
ens participiũ.Potens appellatio nõ participiũ.Eſt eniꝫ
quod gręci dicunt Δύνατος.Cęteraq; ex eo quod ẽ ſũ
cõpoſita ſimiliter declinant̃.Poſſum tamen nõnulli ue-
teres & paſſiua declinatiõe figurarũt poteſtor & poſſun-
tor & quit̃ & q̃tus ſũ apud nõnullos ueteres reperimus
quod eſt ttiſinonimũ:& hanc adnotant nõnulli ueteruꝫ
differentiã:ut actiua declinatiõe ad perſonã feratur qua-
ſi poſſum ego:potes tu:põt ille facere:ut quaſi tã ꝑſona
facilis q̃ ẽ ut fieri poſſit ſubtilis annotatio:ſed paꝝ uſita-
ta.Sed quoniam eſſe dictum rettulimus apud ſit dictum
affirmabimus.Actius q̃tus poſuit ꝓ quiui hoc mõ.nam
neq; p̃cio:neq; amicitia:neq; ui impelli neq; prece quit⁹
ſum.Idẽ alibi eodẽ modo unde oĩa ꝑdiſci ac ꝑcipi que-
untur.Cęcilius:Pręterea ſi nõ ſarcire quit̃.Itẽ poteſtur

UVA. BHSC. IyR_099_1

apud Enniũ repimus. Nec retrahi poteſtur impiis. Scaurus de uita ſua tertio. Poterat̃ etiã ſicut poſſitur dictitat Ex eodẽ etiã potis ſit dicebãt. itẽ potis ẽ ꝓ põt: ut apud Enniũ: Qui potis ingẽtes cauſas euoluere belli. & Virg. At nõ Euandꝝ potis eſt uis ulla tenere: nec nõ pote pro potes crebro dicere repimus ꝓximo ut exẽplo utar Perſius ait ꝗ pote uis dicã nugaris: cuiꝰ futuꝝ potero & potuero: ſed potero magis potuero ſubiũctiuũ quaſi nõ potuero. Eſt & uolo corruptũ poſitionẽ quidem habet talem uelut cętera quę analogię parent: quoniã in o terminat̃. ſed in cęteris cõfundit declinationẽ. nullo eni exemplo analogię declinat̃. Volo uis uult: id uerbũ deficit futuro infinitiuo & ꝑticipio futuro: qđ ſemp ex infinitiuo futuro deriuat̃. Ex hoc uerbo cõpoſita ſũt malo nolo. Sũt qui geminãt l litterã: & enũciant mallo nollo ſed quoniã principale eoꝝ unũ habet l uolo & in prima cõpoſitionẽ decidit ſyllaba: ſequens nõ imutat̃ quaſi malo nolo. Cętera ſimiliter declinatõe principali declinãt̃ Apud ueteres repimus id quod non uultis noltis: ut eſt apud Luciliũ. Vultis empta eſt: noltis nõ empta eſt. Ex hoc uulgo faciũt impatiuũ noli: melius eſt dicere nolis nolit: quod ex principali eius uelis uelit dicimus. Hor. Modo uelis: quia tua uirtus expugnabilis eſt.

Fero corruptũ & id uerbũ poſitionẽ quidẽ habet cõpetentem analogię: quoniã in o effert̃. ſed corruptũ eſt: quoniam nullo modo coniugationũ declinat̃: Fero fers fert & eſt paſſiuũ feror ferris: & compoſita ſimiliter per omnia declinantur defero: cõfero. ſed paſſiua declinatio nõ incõpetenter analogię declinat̃.

Edo corruptũ eſt: quoniã edo es eſt declinat̃: ut eſt apud Vir. Eſt mollis flãma medullas. Huius infinitiuũ inſtãs & perfectũ ſimiliter declinãt̃: quaſi eſſe. & cõpoſita ſimiliter comedo: ambedo. in paſſiuo autẽ declinat̃ edor ederis eſtur participiũ eſus. itez ambedor & comedor quę

UVA. BHSC. IyR_099_1

declinatio nõ minus & ipſa ſecundũ analogiã declinat̃
de cuius ꝑfecto ambigit̃ apud ueteres comeſus an come
ſtus & comeſturus. Sed Didimus ait de Saluſtio: Come
ſta patrimonia. Valgius autẽ comeſa patina. ſimiliter &
Varro. & ita melius adeſa & ambeſa. Vir. Ambeſas maliſ
abſumere menſas.

Odi eſt etiam corruptum. accipitur enim pro inſtanti & ꝑ
fecto. Nõnulli diſtinguendi temporis gratia perfecto de
clinant.

Exoſus & peroſus: ſimiliter & pluſq̃perfectum. ſimilr̃ eniꝫ
ex eodem horum temporum eſt declinatio. Imperatiuũ
non habet quaſi futuri: nec futurum infinitiuuꝫ nec par
ticipium. Idem uerbũ in ſignificatione paſſiua aliter for
mari nõ põt: niſi dicas odio ſum illi. & declinat̃. Simile ẽ
huic memini & huic uerbo putant inſtans & perfectuꝫ
eſſe memor ſuꝫ. id uerbũ idẽ ĩfinitiuũ inſtãs & ꝑfectũ q̃ſi
meminiſſe. Futurum infinitum nõnulli declinant: quaſi
memorem futurum. Alii tentant ex ſuperiori uerbo de-
clinari quaſi futurum peroſum: ſic certe nec memini ꝑti
cipia admittit inſtantis.

Eſt tertiũ his ſimile: ut quidã putant nec uero defuerunt:
qui hoc uerbũ pręſentis temporis eſſe dicerent noui: no
uiſti: nouit. & id ſimile eſt inſtanti & perfecto: ut memini
Nõnulli & ĩ hoc faciũt diſcrimẽ: ut ſit ꝑfcũꝫ notũ habui
nec refert ſi hęc diuerſa poſitõe diuerſũ declinatõis mo
dũ tempore admittunt perfecto. Sunt eniꝫ corrupta. Im
peratiuũ quaſi futuꝝ non habet. Infinitiuũ inſtans a ꝑfe
cto nõnulli ita diſtinguũt: ut ſit noſcere inſtantis nouiſ-
ſe perfecti. Alii ſimiliter declinant utrũq; tempus noſſe:
ut meminiſſe. Apud ueteres pluralis huius uerbi inſtãs
colligitur ꝓ eo: quod eſt nouimus dicũt. ita Ennius ĩ lu
ſtris nos qeſcere ęquũ eſt nouimus ambo Vlyxẽ. Apud
ueteres alio modo ex hoc uerbo formatam declinationẽ
repimus: quaſi noſco: ut ſit inſtans quibus ãnuere libuit

UVA. BHSC. IyR_099_1

cū exemplo cognoſcerem:quale eſt apud Virgi. Noſco crines incanaq; menta.ex quo fit cōpoſitū cognoſco cognoui:agnoſco agnoui:ex quo nōnulli ueteꝝ declinauerūt agnotū & agnotuꝝ:ut Brutus in epiſtolis iteȝ agnotuꝝ dixerūt. Hactenus de corruptis quoꝝ declinationes in ſuperioribus habemus.

Qualitates ſermonis certiſſimas quibus tpa copulata ſermone cōnectunt̃ ita accepimus finitiuā:optatiuā: ſubiūctiuā:quas notas tibi certe ſcio id ꝙ ſcies quicqd ſignificent:ſimul ꝙ nō alienū ſit & ꝙ ſcribere tibi parauimꝰ Tēpora quoq; omnia principalia:& quę ex his deriuāt̃ ita eſſe inſtans:quod & pręſens:pręteritum imperfectuȝ perfectum:pluſq̄perfectum:& futurum:de quibus diſſerere non longe alienū pręſenti tuo deſiderio eſt:quibus temporibus ut breuiter dicam uniuerſa nobis adminiſtrant̃ genera.Oīno igitur iſta tēpora quoniā modo finitiua nōnunq̄ optatiua:ſępenumero ſubiūctiua ſūt ſic nobis ſubiūgunt̃.Sermo dū finitiuus eſt abſolute efferimus & dū optatiuus:aut dū repleatur ſenſus neceſſario ſubiūgimus.unde ſubiūctiua quoq; appellata eſt uerbi qualitas.Iūgunt̃ igitur inter ſe tempora hoc modo.

Iungitur inſtans finitiui modi inſtanti finitiuo:ut Ci.De te autem Catilina cū quieſcūt probant:cū patiūtur decernūt:cū tacent clamant.

Item Terentius cū Placo aduerſor ſedulo & detereo:tamē uix humane patitur.

Iungit̃ idē inſtans ſubiūctiuo inſtanti:ueluti dico ut audias:aro ut ſemines:ſcribo ut legas.Terentius Ducas uolo hodie uxorem.

Item impatiuo modo ueluti id quod res eſt dico.tu cōiicito cętera.Ego ſcribo tu lege:ego lego tu audi.

Item infinitiuo inſtanti ueluti meditor eſſe affabilis & bene ꝓcedit. Item credo ita uideri tibi:& credo uos iudices morari:uolo uidere:uolo diſcere.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Infinitiuo futuro ueluti puto ita euentuꝝ:& nempe opior dictuꝝ patrem.
Infinitiuo item p̄terito ueluti eueniſſe ex ſententia lętor & uideor mihi iecisſe fundamēta defenſionis meę.
Iungiť finitiui modi tēpus imꝑfectū modi ſubiūctiui tēpori imperfecto:ut mirabar:hoc ſi ſic abiret & heri lenitas uerebar quorſum euaderet. Et hic ſolebamꝰ fere pleꝝq; eam operiri dū inde iret domū.
Iūgiť perfectū tēpus modi finitiui inſtanti impatiuo:ueluti ita ut dixi face Soſtrata:& face ut iuſſi deducanť iſti.
Item perfecto finitiuo ueluti:Venit & ad ripas:ubi ludere ſępe ſolebat.
Item imperfecto ſubiūcto uelut.dum hic ueniret locum relinquere uoluit.
Item futuro ſubiūctiuo ueluti dixi feceris iuſſu: ſed tamen obedieris.
Itē inſtāti īfinito ueluti facere cōſtituit: querere cōſueuiť.
Item pręterito infinitiuo ueluti:dixi ego in ſenatu pedē te optimatū contuliſſe.
Item futuro infinitiuo ueluti:nam conſtitui cū quodā hoſpite eſſe illū cōuenturam:& me tum uxorē credidiſti ſcilicet ductuꝝ.
Iūgiť pluſq̄perfectū tēpus finitiui modi inſtāti finitiuo ueluti dixerat ille:etiā p moenia clarior ignis audiť.
Itē inſtans finitiuū futuro finitiuo:ut apud Vir. Quāq̄ animus meminiſſe horret:luctuq; refugit. Incipiā.
Itē inſtāti ſubiūctiuo ueluti:Dico q̄uis intellexeris.
Repimus apud ueteres inſtās finitiuoꝝ iūgi etiā imꝑfecto ſubiūctiuoꝝ: qď raro fit:cuiꝰ exēpli ꝓdendi grā uel ſola tulliana ſufficit auctoritas:ait in roſciana ſic. Cū nulla p̄ſcriptionis mentio fieret:cū etiā oēs qui antea meruerāt redirent etiā eſſe defūctos periculis arbitrarenť nomē refertur in tabulis Sexti Roſcii.
Iūgiť ipfectū finitiuoꝝ ipfecto ſubiūctiuoꝝ ueluti:dicebas

UVA. BHSC. IyR_099_1

quantū intelligeres. Idē tēpus iūgit̃ & pluſq̄pfecto ſub
iunctiuoꝝ ueluti:dixi q̄uis intelligeres:dixerā q̄uis ītel
lexiſſes. Itē futurū finitiuoꝝ iungit̃ pręſenti ſubiūctiuo
rum & pręterito pfecto & futuro:& optatiuoꝝ futuro.
Ita dicā ſi intelligas. Nō nunq̄ iūgit̃ pfectū finitiuoꝝ fu/
turo optatiuoꝝ ueluti:dixi ut facias. Ceteꝝ & impfecto
ſubiūctiuoꝝ iūgi diximus:ſed hāc affert differētiā:ut in
terſit utꝝ dixi ut faceres : an dixi ut facias enūciemus.
Quoniā ī ſupiori dixi ut faceres tēpꝰ quo ut facias dixi
ꝑteriſſe ſignificat ī eo uero qđ ē dixi ut facias dixi tpūs
ꝑteritū. Futuro ſuſpēdit cū adhuc quoniā fieri poſſꝫ qđ
iuſſi īcertū ſit fiat nec ne. Itē ſubiūctiua uiciſſiꝫ īter ſe iū
gūt̃ hoc pacto. īpfectū īpfcō ut dicerē ſi ſcirē: pluſq̄pfe
ctū pluſq̄pfcō:ut dixiſſeꝫ ſi ſciuiſſem. Itē īpfectū pluſq̄p
fcō ſic dicerē ſi ſciſſeꝫ:& uerſauice pluſq̄pfectū īpfcō ſic
ſcripſiſſem tibi ſi ſcirē. Et priore qdē ſermōe ſcriberē ti
bi ſi ſciſſeꝫ ſignificat fuiſſe ſe ſcriptuꝝ uel ſemel ſi ſępiꝰ
cognouiſſet:ſequēti ſcripſiſſeꝫ tibi ſi ſcirē ſignificat ſcri/
ptuꝝ ſe fuiſſe ſi uel ſemel ſciret : ſi qd difficultatis in ſe
haberet uidebit̃ res:nō mihi imputabis. poterit tn̄ hoc
qualiſcunq; eſt pręſentia cōmuni corrigi.

Sermo latinus duobꝰ modis intelligit̃:aut p impfectū:aut
per futurum optatiuoꝝ. Sic per futurum quotiens aut
inſtans:aut futurum finitiuoꝝ pręponitur:uelut: dicā
ut facias. quotiens aūt perfectum:aut imperfectum:a ut
pluſq̄perfectum per imperfectum: uelut dicebam ut fa/
ceres:dixi ut faceres:dixeram ut faceres:dicā ut facias.
Sin aūt longus ſermo effertur adiuuatiōis cauſa recipi
tur futurum ſubiunctiuoꝝ:& pluſquamperfectum opta
tiuoꝝ:ueluti dico ut facias & cum feceris mittas:ſi dice
rem faceres:ſi dixiſſem feciſſes:ſi dicerem faceres: dixe/
ram ut faceres:& cum feciſſes mitteres.

Supereſt ut de cōiugationibꝰ dicamus quę cuiq; qualitati
iungat̃. Cum iungit̃ modo finitiuis:modo ſubiūctiuis:

UVA. BHSC. IyR_099_1

ueluti cum dico:cum dicebam. Item cęteris finitiuis tē
poribꝰ. Subiunctiuis quoq; ſic:cum dicā:cum dicerem
Item cęteris ſubiūctiuis temporibus. Sed intereſt utrū
finitiuis:an ſubiunctiuis iungat̄. Finitiuis enim iunget̄
quotiens ad tēpus quo agebā refert̄:ueluti cū dicam ue
ni:id eſt ipſo tēpore:quo declamabo:cū declamabā ue-
niſſet:id eſt ex tēpore quo declamabā ueniſſet: & apud
Virgiliū:Cum uenit: aulęis iā ſe regina ſuperbis Cōpo
ſuit:id eſt tēpore ipſo quo uenit. Et apud Ciceronē: Tā
tum profectū cū a te conſulatum repuli:id eſt ipo tēpo
re quo repuli profeci. Sic quoq; mō finitiuo tpe futuro
cōiungit̄: ut apud Virgiliū. Cum dabit amplexus atq;
oſcula dulcia figet:id eſt eo tpe quo dabit amplexus &
figet oſcula. Sic & Cicero: At cū bello uaſtabit̄ Italia:
uexabūt̄ urbes:tecta ardebūt:cū te non exiſtimas. ſigni
ficat enim ipſo tpe inuidia ſe cōflagraturū: quo uaſtabi
tur Italia:& tecta ardebunt. hoc pacto iūgitur finitiuis.
Subiunctiuis uéro cum poſt factum aliquid perfectum
ſignificat:ueluti cum ueniſſet declamaui. Significat enī
prius ueniſſe eum:& ſic cœpiſſe declamare:ut apud Ci
ceronem: cum ille homo audaciſſimus conſcientia con
uictus primo reticuiſſet. poſtremo patefecit. Item ſi mō
finitiuis:modo ſubiunctiuis iungitur. Finitiuis ſic ſi ue-
nio ſi ueniebat. Item & cęteris finitiuis temporibꝰ. Sub
iunctiuis uero ſic ſi ueniam:ſi uenirem:& cęteris itē ſub
iunctiuis tēporibus. ſed finitiuis iūgunt̄ hoc modo:quo
tiens res facta ſignificat̄:ueluti apud Ciceronem ſi illu-
ſtrant̄ ſi erūpunt omnia. nec enim dubitat an illuſtren-
tur. ſed qa illuſtrant̄ ſuadet ut mutet Catilina mentē. &
Virgilius: Si te facta uocant: ſic quoq; & pfectum iungi
tur ut apud Virgiliū: Si potuit manes arceſcere coniu-
gis orpheus affirmat enim potuiſſe.
Item apud ciceronem: qd ſit hęc nō dico maiora fuerunt
in Clodio q̄ in Milone. Subiūctiuis uero iungit̄ quoti-

UVA. BHSC. IyR_099_1

ens conditionalis & incert⁹ eſt ſermo : ueluti ſi facias ꝙ faceres. Qui eni ſic loquit̄ : non factū interim declarat dū iungit̄ finitiuis: ueluti dū uenio: quotiēs uero pro eo quod eſt dummodo ponet̄ ſubiūctiua recipit: ut apud Virgiliū: dum cōderet urbem: id eſt dūmodo couderet dum etiā ſi alius ꝓfertur ſermo declinatiōis ad illuꝫ re format̄: ueluti petebas: ut duꝫ uenires facerē. ſic quoqꝫ recipit ſubiūctiuis: ut donec ueniam.

Item num ſi prępoſitū fuerit illi aliud uerbum finitiuum recipit ſubiunctiua: ueluti Cicero: Interrogaui num dubitaret eo ꝓficiſci: ut ſit ſpecies relatiua. fere eni prępoſito finitiuo uerbo parti oratiōis ſubiūctiuę ſubiūgitur ſpecies ſubiūctiua ueluti neſcio q̄d dixerit: quare uenerit. neſcio cur dixerit & cętera ſimiliter Aliter uero ſubiunctiuis: ut apud Ciceronē. Credo ego uos iudices mirari q̄d ſit quod ego potiſſimū ſurrexerī: quāquā idē Cicero in eodē aliter enūtiauit. Nō eſt q̄d metuas Glaucia nō te ſcrutor: ſi quid forte ferri habuiſti: aliter uero finitiua ut apud Terentiū: Nūq̄d me tibi opus ē. Itē q̄re ueniſti cur dixiſti: cur id feciſti : & ſimilia qa nō pręponit uerbū. Itē q̄uis & licet recipit ſubiūctiua: ut q̄uis uenires. ut apud Virgiliū. Quāuis elyſios miret̄ gręcia campos. Itē licet uenias. Itē q̄q̄ finita recipit ſicut apud Virgiliū. Quāquā aius meminiſſe horret. Itē dūmodo ſubiunctiua recipit ueluti dūmō uenias. Itē ut recipit finitiua acuto accētu elata. Effert̄ autem quotiēs pro eo accipit̄: quod eſt quomō. ut apud Ciceronē. ut ſuſtinuit. imo uero ut contempſit id eſt quomodo. quotiens uero pro eo quod eſt apud gręcos ἵνα accipit̄ optatiuis iungit̄ ueluti ut faciā. Non nūquam tn̄ accētu acuto relatum recipit ſubiūctiuum prępoſitio ſane finitiuo more quo ſupra relatā formā diximus. ut apud Virgiliū. Infandū regina iubes renouare dolorē. Troianas ut opes.

g.z

UVA. BHSC. IyR_099_1

& lamẽtabile regnũ Eruerit danai:ideſt quomodo erue
rint.Item utinã recipit optatiua:ueluti utinaꝫ ueniam.
Item ne acuto accentu elatũ recipit ĩparatiua ueluti ne
fac.Quotiẽs uero graui accẽtu ꝓ eo: qđ eſt apud grę-
cos μη accipiť:optatiua recipit:ut apud Horatium:ne
facias quod inuidꝰ dixi mihi placet.Non nunq̃ etiam &
ſi acuto accẽtu effereť optatiua recipit:ueluti ne uenias
ne ſcribas.Sꝫ intereſt ĩter hoc & illud qđ diximꝰ:ne fac
quo hic impamꝰ:ſupiꝰ ſuademus.Recipit quoqꝫ idẽ ipꝫ
acuto accentu elatũ finitiua quotiens Ironice accipimꝰ
pro eo qđ eſt apud gręcos ναι facta affirmatiõe quod ẽ
apud Ciceronem: Ne illi uehementer errant. Affirmat
enim illos uehemẽter errare. Quotiens uero rei dubię
& quaſi cõditionali aptať recipit & ſubiũctiua eodẽ ac-
centu elatũ:ut apud Ciceronẽ. Ne tu erici accuſator eſ
ſes ridiculus.Item poſtq̃ mõ finitiua modo ſubiũctiua
recipit. Finitiua ſic quotiens iũctũ accipiť: ut eſt apud
Virgiliũ: Poſtq̃ res Aſię Priamiqꝫ euertere gentem ĩme
ritã uiſum ſupis:id eſt poſtq̃ uiſuꝫ ſupis.Subiũctiua ue
ro quotiẽs ſecerniť: ut poſtq̃ uiſuꝫ fuiſſet factũ eſt & ſi-
milia.Item anteq̃ modo finitiuis modo ſubiunctiuis iũ
gitur contra ac ſuperius iunctum ſubiũctiuis ſic uelu-
ti anteq̃ ueniſſes:diſiunctum finitiuis:ut apud Virgiliũ
Ante pudor q̃ te uiolem. Item niſi & ni.ſubiũctiua reci-
pit ueluti ni feciſſes:& ni feciſti: quanq̃ apud Ciceronẽ
non nunq̃ finitiuo iungiť:tunc maxime cũ parũ debuiſ
ſet ſenſus:ut apud eundeꝫ niſi forte malis patefacere no
bis prouintias. quo exire poſſumus: q̃ curare ut etiam
illi:qui abſint:habeant quo uictores reuertantur.

Relatiua ſpecies uerbi dicta uidetur cũ ad eum ſermonem
ſequentia referunť:quo dependet ſequẽs.hanc ſpeciem
cõſuetudine parũ obſeruant multi imperitia lapſi:cum
dicũt neſcio qd facis:neſcio qd feceris:quo more Cice
ro loqť ꝓ ſexto Roſcio. Credo ego uos iudices mirari

UVA. BHSC. IyR_099_1

quid ſit q̄ cū tot ſummi oratores homineſq; nobiliſſimi ſedeāt:ego potiſſimū ſurrexerim:nō dixit credo uos mi rari quid ſit quod ſurrexi qd' ē idiotiſſimos. Figurat̄ au tem huiuſmodi ſermo hoc pacto. Refert enim nō modo agnoſcere qualis ſit ſpecies:ſ3 ānotare quomodo ſeruat̄ prępoſito ſermone ĩteriecto pariter oratōi quare quidē cur:& ſimilib⁹:ſubiūctiua ſequit̄ ſpecies:ut apud Virgi liū. Infandū regina iubes renouare dolorem. refertur eruerint quod eſt iubes renouare:eodē pacto & ſilmilia

Species uerbo℞ ſunt hę relatiua:uſurpatiua affirmatiua. conceſſiua. de relatiua diximus.

Vſurpatiua ſpecies eſt huiuſmodi:cū dicimus legēdo pro ficit:id eſt dū legit:legendi cauſa uenit:id eſt ut legat: legēdū tibi eſt:id eſt neceſſe eſt ut legas. His eni fere ca ſib⁹ uſurpāt̄ dicta:qd' uſu exerceri: qd' hoc pacto eloq demōſtrat. Deriuat̄ aūt quaſi ex participio futuro paſ ſiuo:ut licet uerbū non admittat paſſiuam declinationē nihilominus fere ex omni uerbo talis haberi dictio pōt uelut natando exercet̄: ideſt dū natat:& natandi cā ue nit:id eſt ut natet:& natādū tibi ē id ē:oportet nates. Itē cū dicim⁹:uapulādo corrigit̄: & uapulādi cā:& uapu lādū eſt tibi. nec tñ eſt nator aut uapulor. adeo non eſt participalis iſte ſermo:ſ3 ꝓprie ſermonis ſpecies. Parti cipia enim cū ſint talia recipiūt perſonā & numerum in his legēdis ut ſpecies uſurpatiua ĩnfinitiua eſt. Nihil ei3 hoc recipit:cū dicimus legendo ego ꝓficio in omni ge nere. Item numero legendo ꝓficimus & ſimilia.

Affirmatiua aūt ſpecies eſt huiuſmodi cū re dubia:in qua parum altercātib⁹ aſſentimur ſpecie ſubiūctiua:quaſi ſit factū affirmam⁹ cū dicimus fecerit: dixerit:ideſt crede eū dixiſſe:aut feciſſe quod neq; dixerit neq; fecerit. Nā ſi factū eſſe re uera animū inducim⁹:finitiuo utimur ſer mone ideſt fecit:dixit. hic ſermo cōfitentis eſt ſuperior cū dicim⁹ fecerit:dixerit: legerit nō cōfitētis legiſſe uel

UVA. BHSC. IyR_099_1

feciſſe.ſed affirmãtis ꝙ etiam ſi fecerit:uel dixerit:uel le
gerit:qđ nequaq̃ factũ eſſe cõſtet nihilomin⁹ nihil eſſe
cõmiſſum:q̃le ẽ adud Ciceronẽ pro Milone: ſeruũ etiã
ut corruperit Accius meus amic⁹ait:nõ dixit ſeruũ cor
rupit:neq; enĩ cõfitet̃ corrupiſſe:ſed affirmat etiã ſi cor
ruperit nihil criminoſe admiſiſſe Milonẽ.Et alibi idẽ in
eodẽ ſit ita factũ:credite ita factũ eſſe:quod nõ ſit.talis ẽ
affirmatiua quę altercatiõis tollẽdę gra ſub ſimulatiõe
cõfeſſionis iducit̃.Conceſſiua pręterea ſpecies eſt quan
tũ demũ utitur ſubiũctiuã inſerentes qualitatẽ cum ſua-
dendo cuipiã ꝙ expediat nõ perſuademus & deſiſtẽtes
dum nos uolumus crimine abſoluere cõtendim⁹ arbi-
trio eius remittẽs ꝙ ꝑtẽdat facere ut cũ loquimur ne fa
ciat:ſane ſuadẽtes illo pertendẽte ut magis faciat: addi-
mus uideris feceris ideſt licet tu uideas : tu ꝓſpicias qđ
facias:hoc dicimus ſub ſpecie cõtẽddẽdi potius cũctan-
tes:Nã cũ facere ex animo ſuadem⁹ nõ ita loqmur fece-
ris uideris:ſed facias:uideas exhortatiuo utẽtes ſermõe
Enũciatiõe igit̃ eadẽ affirmatiua & cõceſſiua ẽ ſpecies:
ſenſu uero differt:quoniã quę liqueãt nobis nõ eẽ affir-
mãtes q̃ſi ſint fcã defẽdim⁹.Itẽ quę nequaq̃ uolum⁹ fie-
ri uerbo uelut fiat ꝓcedim⁹ut ꝓriaciã cõtẽdẽdi euitemus

Imperſonalis uerborum declinatio.

Mꝑſonalis uerboꝝ declinatio ꝑſonę tertię for-
mam habet:quã additis ꝓnominib⁹ & pro pria
& ſecũda ꝑſonis uſurpãt:q̃ſi pudet me:te:illũ &
cũ uentũ eſt ad numeꝝ pluralẽ:ꝓnomia dũtaxat nume-
ro iũgunt̃ plurali:cũ dicim⁹ pudet nos:uos: illos.non
nunq̃ & ipſa uerba iꝑſonalia nũero plurali iũgũt̃ :quo-
tiens cũ dicim⁹ quę uis uiron ſane ĩtendũt̃ q̃ſi poſſeſſi-
ua ſignificãtes ut cũ dicim⁹ decet me penula.Itez decẽt
me penulę & ſimilia q̇ tali ſignificatiõe: & primã admit
tũt ꝑſonã:cũ dicim⁹ & ego te deceo : & tu me deces.q̃ſi
ꝑ totã itaq; declinatiõez iꝑſonalia ſũt & quę trina forma

UVA. BHSC. IyR_099_1

terminanť:& eſt pria quę i.et.erit:ſecūda in.it.tertia in
tur & quę i.et.exeūt duas formas habēt.Quędā eim ab
īdicatiuo ueniūt:ut miſereor miſeret. alia a ſe deriuanť
ut pudet:tedet:decet:libet:licet.Iteȝ q̄ i.it.uniformiter
terminanť quaſi ꝯtigit:euenit. Identidem quę i.tur.exe
unt tā ex omni genere uerboꝝ naſcūť q̄ ab indicatiuo
dūtaxat figura temporibꝰ declināť.ut lego legiť:curro
curriť quę a qbuſdā nomināť genera:ſȝ īter modos uer
borū placuit rectius ordinare:ſiqdem alia que ex ſe ori
unť:nō nulli inter genera uerboꝝ collocare uoluerunt
quoꝝ declinatio ſicuti uerba cętera ꝑ omnes modos de
currit.Hac itaqꝫ ratiōe impſonalis modus cęteroꝝ impſ
ſonaliū genere ſęparať.Huiuſmodi prętere a uerba caſi
bus accomodātur. hęc eni quę in.et.terminanť modo
datiuo:modo accuſatiuo caſui ſeruiūt:uelut libet mihi
tibi:illi.decet me:te:illum:quę in.it.exeūt datiuo caſui
copulanť:ut cōtingit mihi:tibi:illi:quę in.tur. exeunt
datiuo & ablatiuo caſui copulanť:ut dicitur mihi:tibi:
illi:ablatiuo:ut geritur a me:a te:ab illo.

Ex his quoqꝫ quędā ſūt primi ordinis ut iuuat me:te:illū:
r̄ſtat mihi:tibi:illi.Iteȝ alia ſūt ſecūdi ordīs ut decet me
te:illū:libet mihi: tibi illi.oportet: pœnitet:& pudet:&
ſimilia.Iteȝ tertii ordīs correpti:ut accidit mihi : ꝯtigit
mihi.Iteȝ tertii ꝓducti ut expedit & ꝯuenit euenit mihi.
Hęc eiȝ primā & ſecūdā pſonā nō habent. ꝑ tertiaȝ tres
pſōę addito ꝓnomīe ſignificanť.Ex his prętere a uerbis
quędā licenter ueteres tpa figurabant pfecta ex forma
actiuę declinatiōis more paſſiuę decliatiōis: uelut libet
mihi libitū eſt mihi:placet mihi:placitū ē mihi ut apud
Virgiliū:ſic diis placitū.Iteȝ pudet puditū eſt: miſeret
miſertū eſt:ꝓ eo ſane qđ eſt libuit:placuit puduit. Iteȝ
tedet me:unde Vir.Si nō ptęſum thalami. Sȝ tantū hęc
qdam pfecta ex forma paſſiuę decliuatiōis aliter figurā
do declinabant:ut eſt pudeť:tedeť licetur:eorum prę-

teritũ pfectum puditũ ē:licitũ eſt. Nam puduit & licuit more actiuę declinatiōis dicimus: teduit aũt dicere non poſſumus. ſed ne teſum ē qdã tantũmodo pteſum ꝯpoſita figura dixerũt: ex his quoq; nõ nulla impſonalia ſub diuerſo ſenſu eadē impſonalia ſunt & cęteris ſimilia: ut cũ dicimus placet mihi: idem uidet. Item placeo places placet: licet mihi ideſt poteſtatē habeo: & liceo lices dicimus cũ ad preciũ referrimus ideſt liceo denariis totidē: cõtingit mihi: cõtingit tibi quaſi uenit. ſ; & contingo contingit dicimus. Itē iuuat me te illũ dicimus: quaſi iucundum eſt mihi. ſed a iuuo iuuas dicimus.

Impſonaliũ declinatio non facile admittit participia: & errant qui decens pudēs p rticipia opinant eſſe cũ ſint appellatiões. Paſſiua uero ipſonalis declinatio huiuſmodi eſt & figuratur ex uerbis quę abſolutiua ſunt ideſt neutralia quę cęteras pſonas nõ admittũt paſſiuę declinatõnis: quoniã ſunt neutralia: nihilominus tertiã pſonam admittunt paſſiuã & declinant paſſiua declinatione more imperſonali quaſi pugnatur a me a te ab illo. Itē certatur ſimiliter: ut pugnat cominus armis: & certat limine in ipſo. Item deſcribit a nobis: uiuit hoc pacto. Itur in antiquã ſiluã: qua ſpecie nõ qui facit. ſed quid fiat demonſtrat. numerꝝ pluralē ipa declinatio admittere non poteſt. ut enim decent nos penulę ſub actiua ſpecie imperſonali dicim⁹: euntur a nobis uię dici nõ poteſt. ſed itur a nobis i uia: pugnat a nobis in bello. Huiuſmodi aũt neutralia accõmodant loco: tpe: perſona: ut bene illo loco ſtudet: bene illa hora ſtudet. Sũt pterea uerba: quę cũ ſint ipſonalia ab actiua declinatiõe collata i pſonam patientis ipſonali more figurantur: ea ſunt quę datiuo caſui chořent uelut maledico tibi: inuideo tibi cõſulo tibi: obiicio tibi: prouideo tibi: noceo tibi. Hęc oĩa in perſona patiētis non recte dicim⁹ maledicor a te ſed maledicitur & inuidetur mihi a te, maledicitur tibi

UVA. BHSC. IyR_099_1

a me:obiſcit mihi:conſulit mihi:ꝓuidet mihi:impatur mihi.nocetur mihi cōiter a te:& cetera ſimilia.non eni dicimus noceor noceris.huiuſmodi enim uerba paſſiuā naturam non habent.Cęteꝝ hoc modo tantū declinant dū illud tantū ſciamus etiam infinitis omnibus eandem utiq; paſſiuā ſignificationē:ut apud Ciceronē:Nihil mihi ab iſtis noceri pōt.Et apud Saluſtiū in iugurtha: Cū gallis de ſalute non de gloria certari:ueꝝ hęc & ſimilia antiquitatis conſuetudine diuerſa reperiūt figura declinatione.Apud quoſdam enim & per cęteros modos impersonaliū declinatio decurrit:& hac ratione genus potius:nondū eſſe dixerūt.Nam cū ſit indicatiuus currit hoc eſt omnes currunt facit imperatiuū curratur optatiuum curreretur: ſubiunctiuum cum curratur: infinitiuū curri:quam declinationem qui ꝓbauerit ſciet certari & noceri quoq; latinū eſſe Saluſtiū & Tulliū impſonalis modo infinitiuū recte poſuiſſe.

De his quę apud ueteres diuerſa inueniūt enūciata declinatione.

Nūc demū opepciū eſt ueteꝝ inuiſere & pcurrere libros: quo pfacile inoteſcat per omniū lraꝝ fere cōcurriſſe licentiā:& perinde ut per alios mores itidem priſcę:& ante aliū fuiſſe ſermonem annotamus:ut pręclare dixit Teren.Nihil dictū quod nō ſit dictū prius: ſed iniecit poſtera ętas manū & ueluti diſciplinā priſtini ſeculi:ita & ſermonē faſtidire cœpit : & noua uelut pturire uerba:quę iuuenū ritu ipſa mō florēt & uigēt.ut ait Hor. Vt ſiluę foliis primos mutantur in annos:prima cadunt ita uerboꝝ uet⁹ interit ętas.Et iuuenū ritu florent modo nata uigētq;.Exēpli tn̄ grā quędā cōmemorauimus:quę quibuſliber uti mores uetuſtatis utant.Plura.n.uerba quę uulgo paſſiuo more declinauim⁹: apud ueteres diuerſa repiūtur denūciata declinatiōe fruſtro quod uulgo fruſtror eſt:ideſt decipio.Item patio ꝓ patior:moro quod crebro moror dicimus.Itē demolio:auxilio:populo:di

UVA. BHSC. IyR_099_1

gno.Hęc & alia apud ueteres repĩmus cõtra moré do/
ctoꝝ poſita.Nũc dicet aliqs quos ueteres hoc modo lo
quétes fruſto:ut.C.Cęſar apud milites de cõmodis eoꝝ
nõ fruſtrabo uos milites.Ité patio Neui⁹ in ꝑtecto.Po/
pulus patit inqt tu patias modo.Ité Neui⁹in eodé:Quid
moras:qd impas.Ité Pacuuius in hermiõe paucis abſol
uit ne moraret diutius.Enni⁹.An aliqd quod dono illi
morares:ſed accipite.Demolio Varro in poetico libro:
Et tñ nõ demolio aſtra.Ité in epiſtolicaꝝ qõnũ demoli/
uit tectũ.Ité Neuius in corrolaria hęc demolite inquit.
Ité auxilio:ut Gracch⁹ aduerſus Furiũ qbus ego prim⁹
cũ auxilié:populo ait.Plau.in fœneraticio:quę ego po
pulabo ꝑpere.Digno ut Pacuuius in hermonia cũ neq;
aſpicere ęquales dignarent eius.me dies deficiet nume/
ranté exempla. Sed hactenus hęc quę memoria ſugge
re repotuit:ne imenſũ ſerpat cõmentariis.

Articipiũ eſt pars orõnis dicta:q duaꝝ partiũ
quę ſunt eximię in toto ſermone uerbi & nomi
nis uim pticipet.Capit enĩ a noíe genus & caſũ:a
uerbo aũt ſignificationé & qlitaté & tépus:ab utroq; nu
meꝝ & figurá.Significatões pticipioꝝ qnq; ſũt:queád/
modũ in uerbo:actiua:paſſiua.neutra:deponés: & cõis.
Actiua é ut uocans docés.Paſſiua ut uocat⁹ doct⁹.Neu
tra ut nauigans:uolás.Deponens ut luctás:ſequés.Cõis
ut cõſolans:criminás.Qualitas pticipioꝝ ſilr queádmo
dũ in uerbis in qttuor ſpés diſtributa é.Abſoluta icoha
tiua:frequétatiua:meditatiua.Abſoluta é ut legés docés
Incohatiua:ut ferueſcés:luceſcés.Frequétatiua:ut curſi
tans:quęritás.Meditatiua:ut eſuriens:pturiens.Tpa pti
cipioꝝ ſũt tria.Pręſens:ut ſequens.Pręteritũ:ut ſecut⁹.
Futuꝝ:ut ſecuturus.Genera & caſus ex noíe tracta faci/
le noſcim⁹:numero quoq; & figura tá ex uerbo q ex no
mine intelligi põt.Participia trahũt a uerbo actiuo duo
pñtis tpis & futuri:ut docens & doctur⁹.A paſſiuo duo

p̄teriti & futuri:ut doctus & docẽdus. A neutro duo p̄
ſentis tp̄is & futuri:currens curſurus. Interdū tria cum
declinatio paſſiua miſcet̃:ut gaudens gauiſus & gauiſu
rus. A deponenti tria luctans luctatus & luctaturus. In/
terdū quattuor:ut ſequens ſecut⁹ & ſecuturus & ſequen
dus. A cōmuni ſemper quattuor:ſecundū formā quidẽ
actiuā p̄ſentis tp̄is & futuri:ut criminās criminatur⁹. ſe/
cūdū paſſiuā aūt formā preteriti & futuri ut criminat⁹
& criminādus. Participia in actiuis tp̄is p̄teriti nō ſūt ut
grece dicimus ὁ τετυφώς. Recipiūtur aūt in poſitiōe
paſſiua ea que nō hn̄t paſſiuā declinatōẽ: ſicut apud ue
teres iueniūt̃ Iurat⁹ nō.n.dicim⁹ iuror. Silr̃ & prāſus cœ
natus:potus:que p̄ticipia eſſe:aut uerbo℞ ſignificatio:
aut figura nō patit̃. Minime eni a uerbis deriuāt̃:& hec
dūtaxat repiunt̃ in toto ſermone participia quaſi paſſi/
ua:que originem nō hn̄t:quale eſt iurati iudices p̄nun
ciauerūt. Item apud Ciceronẽ cœnatus ſubitū cū duo
bus filiis apud eundem. Pro Milone prāſi poti oſcitātes
ſed neq; iuror neq; prandeor neq; cœnor dr̃. Apud Tur/
piliū comœdia nobilis:cuius titulus Demetrius legim⁹
Iurata ſū p̄fecto finitiuo dictū iuuenis eſt q̄ cōſulit: me/
retrix reſpōdit nō ſum iurata p̄ eo ſane quod eſt iuraſti
nō iuraui. Sed hec in ceteris uerbis & p̄ticipiis dici non
pn̄t. Participia i paſſiuis p̄ſentis tp̄is nō ſūt. Abutūt̃ aūt
ueteres actiuo p̄ paſſiuo ueluti:genibuſq; uolutās here/
bat. deeſt eni ſe ut κυλινδόμενος. Itē p̄cipitās traxi
mecū deeſt ut ſit p̄cipitans καταρριπτόμενος.
Sūt quedā p̄ticipia noibus ſimilia:que quoniā uerbi origi
nem nō hn̄t: p̄pea nō ſūt p̄ticipia:ſed noia: ut tunicatus
galeatus:penulatus:togatus. Quedā participia & noia
cōmuniter eſſe poſſunt:ut paſſus uiſus:cultus: que gtō
caſu diſcernunt̃. Nam ſi nomina fuerint genitiuū caſum
in us longā ſyllabā mittūt:ut huius paſſus:uiſus:cultus
Participia aūt in i mittūt:ut hui⁹ paſſi:uiſi:culti. Errāt

UVA. BHSC. IyR_099_1

longe qui opinant̄ moribūdus:ūitabūdus:furibūdꝰ eſſe participia. Sūt eni appellatiões. moriturus uero ē participiū. Cęteꝶ fere tantū diſtat in hoc ſermõe: quoniā cū dicimus moriturus & moribūdꝰ licet mortē nõ ſit ſubiturus nihilominus ſimilis morituro: tale ē furibūdus ſimilis furenti ſed ſine furore. Itē cū legimus apud Salu. Vitabundus inquit per ſaltuoſa loca recedebat. Non utiq; uitans ſed uitare ſimulās. Hęc pleꝶq; differūt. Participia etiā ſępe tpibus deficiūt. ut furēs: cœpturus: ſtudens: ratus: & cętera. Itē obſeruandū eſt ꝙ cū uerbū accedit ꝙ tātū paſſiuā declinationē admittat participia recipit actiua & paſſiua quaſi hortor & conſolor dicimus ex eo hortatus & hortandus. Itē hortans & hortaturꝰ q̄uis horto nõ dicimus. Si uero tale inciderit uerbum qđ ſub paſſiua declinatõe patiēdi uim paꝶ admittat futurū Participiū declinatõis paſſiuę nõ fere admittit: ut quaſi expergiſcor cūctor. expgiſcendus & cūctādus: ſermo ab ſurdus uidet̄ quia ſenſū nõ admittit.

Duerbiū eſt pars orõnis: quę adiecta uerbo eiuſ ſenſum iplet atq; explanat ita. Nā cū dico Palęmon docet nondū habet ſuā uim ſatis planam niſi adiecero male aut bene: & ideo aduerbiū appellat̄: qa ſemper adiicit̄ uerbo. Scaurus ita diffinit. Aduerbiū eſt rei modus adiectionis ipſam ꝓnūciationē diffiniēs recte diligenter optime. Aduerbiū dicit̄ ideo quoniā ad uerbi tēdit in eadē ſniа cõſpirationē: ut recte dixiſti: diligēter feciſti: optime legiſti. Aduerbio hęc iūcta ſunt diſcrimia generalia tria: forma modus finitio. Forma continet aut ſimplicē aut cõpoſitā. Modus cõtinet quantitatē: ut plꝰ minuſ ue. Finitio cõtinet ſūmam. Aduerbia aut ſuę ſunt poſitionis: aut aliis ptibus orõnis trahuntur. Per ſe naſcunt̄, ut nup. Hęc quę ab aliis trāſeūt uarias habēt formas a ꝓprio nomine dicuntur: ut Tullius tulliane. Alia a ꝓnoīe: ut meatim tuatim. Item a uerbis: ut curſim. Itē

UVA. BHSC. IyR_099_1

a nomine & uerbo:ut pedetentim.alia a ꝑticipio:ut idul
gens indulgenter.Itē a noīe appellatiuo:ut docilis doci
liter.alia a uocabulo:ut hoſtiū hoſtiatim.Verū ne has q
dē oēs uarietates ꝓſequendas putarim. ſatis eſt poſuiſſe
aliquas ꝑ q̄s cęterę colligāt Aduerbiis accidūt numerꝰ
ut ſemel:bis:ter:quater:q̄nquies:deinceps:primū:iterū:
rurſus.tertiū dūtaxat.ſępe:ſępius:ſępiſſime:milies: de/
cies.Negatio:ut nō neq̄ q̄.haud parū:ſecus:minime.Cō/
firmatio:ut etiā:quid ni:nempe:quippe:ꝓfecto: uideli/
cet plane.maxime:ſcilicet:licet:ilicet:nimirū. Demōſtra
tio:ut ecce:en illū:eccū:eccā.ſed hęc ꝓnoīa q̄dā eſſe di
xerūt.Optatio:ut utinā:o ſi qui:ſi ſi:ęſtimatio: ut caro
uili.Ordinatio.ut primo:ſecūdo:deinde:deinceps:tūc:
āteprius.deniq̄.Interrogatio:ut cur quare q̄d ita nēpe
nōne quāobrem utrū.Similitudo.ut quaſi ceu itaq̄ ꝑin/
de ac ſic ꝓut item adeo ueluti tanq̄.ſic: quemadmodum
Dubitatio an utrū fors forſitan.ſortaſſis fortaſſe.Inuoca
tio.ut heus eho.Reſpōſio hei.Prohibitio ne.Affirmatio
ut nę.Prohibendi modo ne facias.Negandi:modo ne id
facias.nę affirmandi modo.Nę tu heri accuſator ridicu
lus eſſes.Cōmunicatio ſiue cōgregatio.ut pariter ſimul
una.Separatio.ut ſeorſum ſeparatim ſemote ſegregatim
Optio.ut potius imo.Euentū.ut forte fortuitu. Quali
tatem.ut bene pulchre ſapiēter prudenter agiliter uiri
liter expedite.Quātitatē nimiū plus minus multū tātū
tātūmodo ſatis parūꝑ ſublimiter. Pręcationem.ut ſodes
iuſiurandū hercule mehercules mediuſſidius mecaſtor
ecaſtor perpol ędepol.Temporale.ut modo heri hodie
cras ſtatim nūc nuper perendie olim aliquando quādo
locorū quę quattuor deſcribunt. Nā aut aduerbia loci
ſūt.ut hic illic ibi alibi intus foris.Aut aduerbia ſūt ad
locū.ut huc illuc quo alio intro foras Aut aduerbia lo
ci de loco.ut hinc illinc inde aliūde. Aut aduerbialiter
ꝑ locū.ut qua hac illac iſtac.Recta aut coīa oīū partiū

UVA. BHSC. IyR_099_1

ut ꝑegre:penitus:rurſum:deorſum:ſurſum:paſſim : an/
guſte:late. Etiã nomina ciuitatũ ĩ aduerbia redimi pñt.
& illa quidem quę gtõ caſu i & ę ſyllabis finiunt̃ :quãdo
in i pſis ciuitatibus ſumus uel illic aliquid agimus ĩpõ ca
ſu gtõ uti debemus. ut Romę ſum: Romę ſtudui: Arimi
ni uerſor: Arimini moror. Quãdo aũt ad ipſas ciuitates
ꝑgimus aduerbiũ facimus ad locũ caſu actõ: ut Romaꝫ
uado: Ariminũ pergo. Si uero tamen digredimur ſeptio
caſu utẽdũ eſt. ut Roma uenio: Arimino diſcedo. Ea ue
ro nomina ciuitatũ quę gtũꝫ in is ſyllabã mittũt in una
tantũ parte diſſentiũt a ſuꝑioribus. Nam & aduerbiũ lo
ci in loco ſeptimo caſu ſeruabimus: ut narbone ſum: qa
facit huius narbonis. Babilone ſum quia facit huius ba/
bilonis. Rus etiã & domus & humus in aduerbia redigi
pñt. Nam ſi aduerbiũ loci in locũ ponimus ita dicemus
rus uado: domũ pergo. Si illic fuerimus: ita dicemus ru
ri ſum: domi moror. Si inde ueniamus ſeptimo caſu uti
mur. ut rure uenio: domo diſcedo. Humus aũt non reci
pit niſi aduerbiũ loci: in loco. ut humi naſcit̃ .i. humo.
Aeque aduerbia ſũt dicenda q̃bus melius ꝓpõ detrahit̃
Si tamen ciuitatũ ut cęteroꝝ locoꝝ noĩa fuerint deſtina
ta: alioqui ꝓuintiis. Itẽ prępoſitio applicabit̃ : ut ab Ita/
lia uenio: in Italia ſum: ad Italiam uado. Poetę tñ ſępiuſ
ab hac obſeruatione diſcedũt. Sũt p̃terea noĩa ciuitatuꝫ
quę plurali numero figurant̃ : ut Athenę Thebę: & his
utemur accuſatiuo caſu eũtes: ablatiuo manẽtes & exeũ
tes. Cõparationẽ recipiũt aduerbia quotiens appellatio
nes unde tranſeũt cõparant̃ : ut docte doctius doctiſſime
quia eſt doctus doctior doctiſſimus. Et quoniã aduerbia
quoqꝫ ſunt quę ꝑ oẽs gradus ire nõ poſſunt. ideo his ad
augendã ſignificationẽ ꝓ cõparatiuo & ſuperlatiuo ma
gis & maxime cõiũgimus. ad minuẽdam minus: minime
quẽadmodũ cõparant̃ ita diminuũt̃ aduerbia a poſitiuo
ut primũ primulũ: longe longule. A ꝯpatiuo modo: ut

UVA. BHSC. IyR_099_1

melius meliuſcule:lõgius longiuſcule. A ſuplatiuo uel nulla exẽpla uel pauca ſũt. Aduerbia aut coia cũ nõib' ut ſubito:ſedulo.aut cũ ꝓnõibus:ut qui.quo:hac. Aut cũ uerbis:ut age pone.aut cũ coniũctionibus.ut quare ſi:quãobrẽ:quando:ne:ut:cum.Aut cũ ꝑpoſitionib'.ut pręter ante prę contra ꝓpter.Aut cũ interiectionib'.ut hem heus heo.aut pro ſe inuicẽ.ut ubi quando maxime tum ut hic.Deniq; hęc aut ſenſus aut pleꝝq; inter ſe diſcernit accentus.Aduerbiis addi prępoſitiões quã plurimi negãt.ſed tamen lectũ inuenimus in primo quod eſt ἐνπρώτοις & quę dixerũt ueteres a mane.& ab hic annos decẽ natus ẽ:quod ẽ ante decẽ natus annos.Itẽ poſt hac antehac exinde abhinc ab uſq;.& poetice de ſubito de repẽte de ĩprouiſo.quoꝝ quędã uelut una ꝑs orõis cõpoſita nõnulla poetice ꝓferunť.Notandũ ſane ꝙ ipſa aduerbia uarios hñt fines.nã quędã ex cõibus deriuata appellatiuis in ter ſyllabã exeũt quotiens dtũs caſ' i litera terminať.ut moli moliter.uolubili uolubiliter.explicabili explicabiliter.plauſibili plauſibiliter.docibili docibiliter.Ex hac regula unũ diſſentit quod ẽ facile qđ qdã nomẽ putãt ꝓ aduerbio poſitũ.ut eſt toruũ clamat horrẽdũ ſonat.Cęteꝝ in cõpõne facilis a quo difficilis ẽ difficulter ſacit nõ difficile.Appellatões eni quotiẽs cõponũť ſuã regulã ſeruãt.Sed ſępius contra hãc regulã uſurpat auctoritas.Quotiẽs dtũs o lr̃a termiať aduerbia e aut o litteris exeũt.ſed ea quę in e exeũt ꝓduci debẽt docto docte.Similiter & cętera.Hęc aũt diſſentiunt & e correpta finiunť quę nõ cõparanť nec ueniunt ex q̃daꝫ appellatiõe.ut rite.magnopę.repẽte.Aut ea quę comparatõis regulã nõ ſeruãt.ut bene male melius peius optime peſſime.Itẽ ea quę a uoie uerbo ue nõ ueniũt ſed per ſe ieniunť ut ĩpune.Identidẽ quę o lr̃a exeũt tã corripiunť:ut citi'cito.q̃ ꝓducũť.ut falſus falſo.primo.tertio ſubito cõſulto ſupuacuo clandeſtino gratuito ſecundo

UVA. BHSC. IyR_099_1

quarto:ꝑpetuo:tuto:ſecreto:neceſſario.fortuito: matutino:cõtinuo:opinato:bipartito:tripartito:q̃dripartito Hucuſq; ꝓcedit figura qa qnquepartito nemo dicit nec in cętero numero ita efferre poſſumus. Alia in tus:ut fũditus: ſtirpitus:radicatus:cęlitus:nudiuſtertius: diuinitus:publicitus:& publice:itẽ humanitus & hũane. Sed in hoc ſenſu diſtinctio ſenſum mutat:ut ſit humane ἀνθρωπίνως ut eſt apud Teren. tamẽ uix humane patit̃ & humanitus φιλανθρώπως ut idem Teren. ait. cœpi non humaniter:neq; ut animũ ęgrotũ decuit adoleſcentulum tractare. Quędam ſunt nomina in us ſyllabã terminata quę ex ſe bina aduerbia faciunt:ut eſt ueteꝝ auctoritas. tranſit enim in quibuſdam rationẽ:& aliter ipa enũciat:aliter conſuetudo uſurpat. Nam nauus nauiter dicũt:quod nos naue. Itẽ duriter:quod nos dure. itẽ largiter quod nos large. item celere & celeriter. Sũt ꝑterea alia quę in am finiunt̃. ut obuiã:nequicquã:bifariã: q̃drifariam:perperã:nequaquã:trifariã:multifariã. Alia ĩ im. ut gradatim:unciatim:affatim:acceruatim: carptim raptim:ſepatim:tractim:furtim:ſtatim:ſũmatim:priuatĩ uiritim:tributim:geminatim:regulatim:paulatim: glomeratim:copulatim:cęſim:curſim:afflictim: minutatim deditim:partim:paulatim:noĩatim:uiatĩ: guttatim: ãgulatim:ſtrictim:ubertim:ſenſim:uiciſſim:pedetentĩ: paucilatim:ſigillatim:turmatim:ſtillatim:memoratiꝫ. Inuenit̃ etiã aduerbiũ a lr̃a terminatũ:ut iniuria cui cõtrariũ eſt iure. Itẽ in i:ut ueſpi. itẽ in u:ut noctu. iteꝫ in l:ut ſemel. In oibꝰ latinis ꝓpriis nõibus quę o lr̃a abltõ cãu terminãt̃ in aduerbiis mutata o lr̃a in a accedẽte ſyllaba ne:aduerbia faciũt:ut a Virgilio uirgiliane:a Tullio tulliane. & quę apud gręcos aduerbia ῶς terminantur: ea apud nos iuxta latinũ ſermonẽ in e lr̃a finiunt̃: ut ὁμηρικῶς homerice. Omnia nomina quę in a exeũt ablatiõ caſu & ſunt fœminina aduerbia in tim mittũt:ut regula

UVA. BHSC. IyR_099_1

regulatim: uncia unciati: rota rotati: & ſimilia. Itē quę in. e. exeunt interdū aduerbia in. tus mittūt: ut ab unitate unitus: ab ſtirpe ſtirpitꝰ: a fundamine fūditus. Iteʒ ex prępoſitionibus: quę murato accētu in aduerbia recedūt: ut infra: infra ſtāt: ſupra ſupra ē: extra extra erat: intra intra ſedebit: ultra ultra non faciā citra citra diſcurrit: circa circa eqtaꝛ: iuxta iuxta fecit: cōtra cōtra cōdebat: ſuptus ſuptus erat: corā corā ſtetit: idem palā: ante ante uenit· poſt poſt ſedit ꝓpe prope cecidit: idem pene uſqꝫ uſqꝫ illā multauit. ut ſit ualde: item ſup ſup frōde. q̄diu enim ſine caſibus enūtianꝛ. aduerbia acceptis caſibus ꝑpoſitiōes ſūt. Item aduerbia qdam hęc poſuerunt quę etiā apud ueteres obſeruata ſūt tranſlatiui: diuiſiui receptui: oſtentui & ſi qua eiuſmodi ſūt alia quę caſui dtō danꝛ in qbus obſeruabimus ita dicere tranſlatui eſt erit. tranſit. facit mittit. tranſlatim nō dicimus & cetera ſimiliter. qdam tñ dicūt ſimilia his eſſe decori: honori: uſui que ſupra diximus. hec aduerbia πρωτότυπον nō habent. poſt: poſterior. poſtremus. ſupra ſupior ſuppremus. infra inferior infimus. ꝓpe propior ꝓximus: intra interior intimus: extra exterior extremus: ultra ulterior ultimus. citra citerior nō habet penes penitus. Figura aduerbiis ſicut in omnibus ꝑtibus orōis aut ſimplex ē ut iuſte: aut cōpoſita ut iniuſte. Vt aduerbiū eſt mō tpis & ſignificat poſtq̄. ut at me tū primū ſeuus circūſtetit horror. ut regem equeuū. mō q̄litatis & ſignificat queādmodū. ut troianas ut opes & lamentabile regnū. mō loci & ſignificat ubi ut ē ceſſis ut forte iuuēcis mō optādi & ſignificat utinā ut ē: ut ueniret āte hac. mō admirādi & ſignificat o q̄: ut te poſt multa tuoꝝ funera ꝯſpicio. mō ꝯiūctio cālis: ut faciē mutatꝰ & ora cupido.

Repoſitō eſt ps orōis q̄ ꝯplexa aliā ꝑtē orōis ſignificationē eius mutat: uel ſupponiꝛ ut mecū. aut uerbū ꝑcedit ut ꝓfero: aut aduerbiū ut idocte: aut ꝑticipiū

UVA. BHSC. IyR_099_1

ut prȩcedẽs a ut cõiũctiõem ut abſqȝ:aut ſeipſam ut cir
cũcirca.ꝑpoſitiões tã caibus ſeruiũt q̃ loq̃lis & aut loq̃
lis & caſib⁹ ꝯiũgunť:aut ſeparãť:aut ꝯiũgunť & ſepa/
rãť.Cõiũgunť ut di:dis:diduco:diſtraho.Separãť : ut
penes:apud.Cõiũgũť & ſeparãť cȩterȩ oẽs ex qb⁹.i.&
con.ꝑpoſitiões ſi ita ꝯpoſitȩ fuerint ut eas ſtati.s.&.f.
lr̃a ſequať pleꝝqȝ ꝓducũť : ut iſula:iſula ꝯſiliũ:ꝯfeſſio.
Prȩpoſitiõi accidũt caſus.Sũt aũt q putant accedere prȩ/
poſitiõi figurã & ordinẽ. Figurã qa ſũt ꝑpoſitiões ſim/
plices ut abs:cõpoſitȩ:ut abſqȝ.Ordinẽ qa ſũt prȩpoſi
tiuȩ:ut ſine:ſubiũctiuȩ:ut tenus. Sȝ hȩc nos & ſimilia i
his numerani⁹ quȩ inequalia nominãť: Caſibus ſeruiũt
accuſatiuo dũtaxat & ablatiuo.Sed ſcire nos conuenit
prȩpoſitiões ius ſuũ tunc retinere cũ prȩponuntur.ſup
poſitas uero ſignificationẽ & uim propriã nõ habere.
Separatȩ ꝑpoſitiones ſeparatis prȩpoſitionib⁹ nõ cohȩ
rent & aduerbia faciũt:ſi qñ illas non ſubſequunť caſus
Prȩpoſitiões aut ipſa uerba corrũpunt:ut cõficio: aut
ipſe corrũpunť.Caſib⁹ ſeruiũt ꝑpoſitiones:accuſatiuo
dũtaxat & ablatiuo.antiqui etiã gtõ caſui prȩpoſitiones
cõiũgebant: ut Virgi. Cruꝝ tenus.& lateꝝ tenus hiſpi/
da nati Quȩdam cõmunes utriuſqȝ caſus.nõ nullȩ ꝑpo
nunť.aliȩ tãtũ uerbo:quȩdã tantũ caſui mutato aliȩ ac
cẽtu i aduerbiis accedũt.non nullȩ tã caſui q̃ uerbo lo
quelis ſeruiũt:ut ſi dicas ſcribo adiectis ꝑpoſitiõib⁹ hoc
geneř uariãť.ut cũ:de:ſub:ꝯſcribo:deſcribo ſubſcribo
Prȩpoſitiões aut caſib⁹ tãtũmõ ſeruiũt aut ſolis loq̃lis
aut utriſqȝ cõiter.Caſib⁹ tãtũ ſeruiũt:ut apud penes.Sũt
aliȩ q̃ haꝝ iueniũť exẽplo.loq̃lis tãtũ iũgũť : ut an:cõ:
di:diſ:ſe re:ut ãplector:ꝯgredior:diduco:diſtraho:ſepa
ro:refero.Cȩterȩ ꝑpoſitões & uerbis ĩherẽt & caſibus:
ut ꝑ hũc modũ admõeat orbẽ.quȩ caſib⁹ ſeruiũt aut ac
cuſatiuo aut abltõ copulantur:que actõ caſui ſeruiunt
iũgũtur hoc mõ.Ad domũ:aduerſus hoſtes:citra Italiã

UVA. BHSC. IyR_099_1

circũ muros:erga cõſcientiam: inter cõpropinquos:in/fra potẽtes:poſt domũ:pter paucos:pone tergũ:tranſ alpes:iuxta ędẽ:uſq; galiã:añ iudices:cis tyberĩ:ↄtra grętiam circa forũ:extra ciuitatẽ:itra opidũ: ob amiciciaʒ penes plurimos pp ſpẽ:ſecundũ diſciplinam:ꝓpuintiam ultra terminũ:ꝓpe me eſt:ut dicit Cicero in piſonẽꝓxi mus Põpeium ſedebam:ſʒ & datiuo caſui. Idẽ Cicero dixit ad Atticum ꝓpius grãmatico acceſſi nepos illuſtri. Saluſtius ꝓxima Carthagini loca. Virgilius Proximus huic loco:ſʒ ꝓximus interuallo. Itẽ ꝓpius ſtabulis ar/menta tenerẽt:ablatiuo caſui hęc ſic iũgunt. a ꝓpinqs. ab homĩe:abſq; nobis:cũ ſociis corã amicis:clam patre de ciuitate:e foro:ex ꝓuincia:ꝓ fratre:pre dolore. palã omnib⁹:ſine dño:tenus crure. Et que utriſq; caſib⁹ ſer/uiunt:ut in:ſub prepoſitiões accuſatiuo caſui tũc iun/gunt qñ aliquo nos tranſferrimus:ut in rus eo in ꝓuintiam uado ſub mõtem pergo. Cum uero in ipo loco ſumus ablatiuo caſu utimur. ut i rure ſto:in ꝓuincia ſuʒ ſub mõte moror. Sup etiã & ſubter licʒ rari⁹ utriſq; caſib⁹ ſeruiunt. Naʒ dicim⁹ & ſup terram:& ſup terra ut ſtratoq; ſup diſcũbit oſtro : & gẽina ſup arbore ſidũt & ligna ſup foco large reponẽs. Iteʒ ſup teſtudinẽ & ſuper teſtudine:& ſubter mare. & ſubter mari. Prepoſitõnes in. ex. p. de. ꝓ. pre. tam uerbis preponunt q̃ caſibus amplectunt. Sʒ iuncte uerbis ſine nõibus modo ſignificationem augent. ut impotens. exoſus : edurus. deamo podi:ꝓmiſſa uerba ppingue. mõ diminuunt. ut inſcius excors:inermis. deformis. perfidus. profanus.

De prepoſitiõibus que ſub uaria ſignificatiõe apud auctores reperiuntur.

In prepoſitõ ſignificat mõ id qđ eſt ualde& uim uerbi cui ꝑpõit ut ſupius auget. ut increduit. inſõuit. Vir. Tur/n⁹ ut ĩfractos. mõ ſignificat idẽ qđnõ & ui uerbi iminuit cui ꝑponit. ut inualidus infirmus Ponit & ꝓ eo qđ ẽ

UVA. BHSC. IyR_099_1

inter:ut Pãtheſylea furẽs mediiſq; ĩ milibꝰ ardet.Itẽ aut
capyn:at celſis ĩ pupibꝰarma cayci.& pro aduerſus:ut
in parricidã:in tyrrannũ:ut Virgiliꝰ Quid meus ęneas
ĩ te cõmittere tantũ.Et ipſe deos ĩ dardana ſuſcitat arma
Et ꝓ modo qualitatis ut quẽ pellis aenis ĩ plumã ſqua/
mis auro cõſertã tegebat. Et atq; huic in faciẽ ſoror ut
cõuerſa metiſti.Interdũ & pro particula ſupuacua : ut
Noſco crines ĩcanaq; mẽta.Interdũ qualitatem habet ad
peiꝰ deteriꝰ pendentẽ:ut Quã ſemel ĩformes uidiſſe cy/
clopas.Nõ enim nulliꝰ formę ſignificat:ſed malę formę
Sʒ ęquę dicit̃ uulgo grauiſcę.Itẽ apud Virgiliũ.Et pir
gi ueteres ĩtẽpeſtęq; grauiſtę.Nã & hic nõ nulliꝰ : ſʒ ma
lę tempeſtatis:ac per hoc inſalubres peſtilenteſq;.poni/
tur & pro qualitate ordinatiua:ut cũ dicimꝰ:opꝰ in dies
creſcit:ut Vir.Inq; dies auidũ caput altiꝰ effert.& Tul/
liꝰ.Creſcit in dies ſingulos: & pro ſpacio tẽporali:cũ ſi
gnificat̃ quę adhuc:ut cũ dicimꝰmane in noctẽ:ut apud
Virgiliũ.Fœlix ſi ꝓtinus illũ ęquaſſet nocti ludũ:in lu/
cemq; tuliſſet.Ponit̃ & pro prępoſitiõe pro:ut cũ dici
mus:Hoc munus in magnum habeo:ut Vir.In magno
munere Cyſeus: Eſſe ſui dederat monumẽtũ & pignus
amoris:& Saluſtiꝰ in primo hiſtoriaꝝ libro:ut Et facta
in gloria numero & ſi liceat auidius fecerit.Sub prępo
ſitio ſignificat mõ ſupra : ut Ter flãma ſubiecta reluxit.
& corpora ſaltu ſubiiciũt ĩ equos:id ẽ ſupra iaciũt.mõ
infra caudãq; remulcẽs.Subiecit pauitantẽ utero ſiluaſ
q; petiuit.Itẽ pedibuſq; rotaꝝ:ſubiiciũt lapſus.Signifi/
cat & ꝓpe:ut quo deide ſub ipſo ecce uolat:Itẽ claſſem
q; ſub ipſa Antãdro. Ponit̃ & ꝓ prępoſitiõe in.ut nãq;
ſub ingẽti luſtrat dũ ſingula tẽplo.& Quã ſemel infor/
mẽ uaſto uidiſſe ſub antro id eſt in tẽplo & in antro.Su
per ꝑpoſitio ſignificat mõ de:ut Multa ſup Priamo ro/
gitãs.& Hęc ſup aruoꝝ cultu pecorũq; canebã.& Sup
arboribꝰ.Modo & ꝓ prępoſitiõe ꝓ:ut nec ſup ipſe ſua

UVA. BHSC. IyR_099_1

molit̃ laude laborē: & nil ſup imperio moueor. Ponit̃ &ꝑ inſup& aplı⁹: ut Cui neq; apud danaos uſq̄ loc⁹ in ſup ipſi Dardaide infenſi & cętera. Item ecce ſup mœſti magna Diōedis ab urbe: legati reſpōſa ferūt: &ꝑ de ſup ut hęc ſup e uallo ꝓſpectāt troes. & Supq; in mãe baratrū cernitur. Item gemina ſup arbore ſidunt. &ꝑ ſupeſt ut ille aūt (neq; enim fuga ſup ulla pericli) Et o mihi ſola mei ſupaſti anactis imago. Itē & ultra ſignificat ut ſuper garamantas & in dos proferet impium.

Pro prępoſitio ſignificat porro ut cū ꝓfundū dicim⁹ pelagus: cui porro ſit fundus: ut Hinc altas cautes ꝓiectaq; ſaxa pachynni: & ꝓiecto dū pede leuo aptat ſe pugnę. ſignificat & āte: ut ſoli ꝓ portis Meſapus & acer Atinas: ſuſtētat acies & cū ꝓ nauiū: ꝓcoſona & ꝓſcęniū dixim⁹ locum q eſt ante ſcęnā. Item prodere ante dare ſignificat: ut ꝓdere patriā dicitur. Modo porro dare & propagare: ut Italiā regeret genus alto a ſanguine teucri proderet. Mō in prępoſitiōe: ut cū dicimus ꝓ roſtris: ꝓ tribunali: ut apud Virgiliū Hirſutūq; ſupcilium: ꝓmiſaq; barba ideſt imiſſa: & ꝓ eo qđ eſt ἀντί apud gręcos: ut cū dicimus ceruā pro phigenia: & ꝓ dulci Aſcanio ueniat: & pro eo quod eſt ὑπέρ ut Vnū illud tibi nate dea proq; omnibus unum prędicam.

Ex & ab prępoſitiōes ſi ſequēs uerbū a uocali incipiat integrę efferūt̃: ut ex opido: ab illo: ſi ꝯſonātes ſequent̃ extremā lr̃am ꝑdūt: ut e foro: a marco. Similr̃ ſi uocalis ſequat̃ ꝯſonantis loco poſita: ut a Iunōe: e uirtute: e uino Has pręterea ꝓpoſitiōes ut qbuſdā uidet̃ nō idē unūq; ſignificant: nec eni unū ē ex theatro uenire & a theatro. ex theatro ſe uenire dicit q ex ipo uenit theatro. q uero dixit a theatro nō ex ipo theatro. ſ; a loco q ꝓxim⁹ eſt theatro. His prępoſitiōibus ꝯtraria poteſtate ſūt. ad. &. in. quę & ipſę nō unū idemq; ſignificant: qa i foꝝ ire eſt in ipſum foꝝ intrare. ad foꝝ autē ire in locum ꝓximum

UVA. BHSC. IyR_099_1

foro:ut i tribunal & ad tribunal uenire:nõ unũ ẽ q̃a ad tribunal uenit litigator:i tribunal uero ꝑtor aut iudex

Oniũctio ẽ ps orõis idecliabilis copulãs ſermonẽ & ꝯiũgẽs ui & ordinẽ ptis orõis. Nã ab hoc meruit nomẽ:q̃a ꝑ uiculo iterpõit orõi laxum eni & diffuſuꝫ ſermonẽ more cathene interpoſita deuincit. Palemõ eã ita finiuit. Cõiũctio eſt ps orõis innectens ordinãſq; ſententiã. Cõiunctionũ quędã ſũt principales alię ſubſequẽtes:alię medie. Medię qb⁹ utralibet pte poſitis ſine uitio cõiungit̃ oratio. Principalis eſt coniũctõ ut:Sed qui te uiuũ caſus age fare uiciſſim. Nã ille ordo ubi poſtponit̃ poeticus ẽ per anaſtrophen fact⁹ ut Ipſa ſed in ſomnis inhumati uenit imago. Subſequẽs ẽ quę media eſt. Coniũctioni accidũt figura:ordo poteſtas. Figura eſt qua apparet an ſimplex ſit:ut nã:an compoſita ut namq;. Ordo cõiunctionũ triplici genere ſeruandus eſt. Primo quo apparet utꝶ prępoſitiua ſit ut nam: an ſubiũctiua:ut q̃:uel quę ꝑponi & ſubiũgi poſſit:ut itaq; namq;. Poteſtas cõiũctionũ in quinq; diſtributa ſpecies diuidit̃. Sũt enim copulatiuę:diſiũctiuę:expletiuę cauſales:rõnales. Copulatiuę hę et:quę:at:aſt:atq;. At hęc particula cũ cõiũctio eſt p.t.ſcribit̃. cũ prępoſitio ẽ p d. Diſiunctiuę aut:uel:nec:neq;:an:ne:neu:neue. Expletiuę q̃dẽ:eq̃dẽ:quoq; aũt:tñ:porro:profecto:deinde ſaltem:nimiꝶ:uero. Cauſales ſi:& ſi etiã ſi:ſi tñ:tametſi: ſiquidem:quandoq̃dem: quoniã:quinetiam: ſin:ſinetiam. ſeu:ſiue:nam:namq;:niſi:ni ꝑterea:enim: &enim:ſed q̃a quando. Hę coniunctiones quia & quoniã hoc diſtant: quia referentis eſt:& quoniã iterantis poſt interrogationem alicuius. eo ideo:iccirco propter gratia cauſa hęc ubi cauſa reddit̃ reꝶ coniungere orationẽ ſolent. Ita nõ dedit q̃a nõ habuit. Si cõiũctio & ſimplex & cõpoſita ꝑducit̃. ſed ꝑpoſitiua quedã particula ut ſiquidẽ:ſuppoſita uero corripit̃:ut niſi:rõcinatiuę. ſed quãobreꝫ:prę

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſertim:ité:itéq;:ſine cęteꝝ:'alioq: atq:ení:&ení: eniuero
qa:q̃ ppter:ppter: qppe:quoniã:quoniãqdẽ:ergo ideo
adeo:ideoq;:ſcilicet:ppea:qnare.quocir ca:qppe:ut po
te:ſane:uidelicet:itaq;:quamuis:licet: quáquã qñ graui
accentu quatenus:quãdoqdem. Dictę ſunt rationatiuę
quod quãq; rem ꝑpoſita ratiõe ꝯfirmant in hunc modũ
Lucet igitur dies eſt. Nã hic ratione collegit lucẽ eſſe
quod dies eſt:ſeu diem ideo eſſe quod lux eſt. Sũt autẽ
ꝑterea ut ait Plinius illatiue hę:q̃q̃:q̃uis:tametſi. Item
finitiuę dicunt̃ hę dũ:q̃q̃:anteq̃:poſtq̃:quattenus. Itẽ
optatiuę utinam ut ne uelim. Subiunctiuo tametſi: & q
ab eo cõpoſita ſunt:tametſi anteq̃:donec q̃uis dũmodo
licet. poſtq̃: priuſq̃. donicum pro donec accipitur: aut
pro dũmodo:nec te moueat ſi q̃dam eſſe ea aduerbia cõ
iũctiones recognoſces. Sũt etiã actiones quas incertũ ẽ
utrũ cõiunctiones. an ꝑpoſitiones an aduerbia nomiemꝰ
quę tñ omni ſenſu facile dinoſcunt̃. Nã & cõiũctiões ꝓ
aliis cõiunctiõibus poſitę inueniunt̃ poteſtate mutata.
ſunt alie ad aliqd relatiuę ut ait idẽ Plinius. ſiue compa
ratiuę magis. potius. imo. In hunc modum hic erat imo
ille. uel potius ille. Idem ait cõparandi poteſtatẽ haber̃
tanq̃. ſed hec uidet̃ aduerbia magis ſimilitudinis. ut tãq̃
bonus amicus. & tam ille quã is. Et cõiunctio id ualet
quodq;. ſed hoc differt. ꝙ hęc nõ modo ſubiungit̃. ſed
etiam ꝑponitur. mõ geminat̃. ut q fœdere certo. Et pre
mere. & laxas ſciret dare iuſſus habenas. modo ſimplici
ter elata ſed figurata. ut Labit̃ unda uadis. abies miran
tur & unde mirat̃ nemus. Modo & interrogatiua ut. Et
que tãta fuit Romam tibi cauſa uidẽdi. Mõ idignatiua.
Et quiſquam numen Iunonis adoret. Modo cõfirmatiua
ut. Et dubitamus adhuc uirtutẽ extendere factis. Modo
cauſalis. Et gens illa quidem ſumptis non tarda phare-
tris. Modo adiunctiua & promiſſiua ut Dic quibus in
terris & eris mihi magnus Apollo. Modo adiectiua

UVA. BHSC. IyR_099_1

pro etiam:ut quoq; iphitus ęuo: Iam grauior Pelias & uulnere tardus Vlyxi. Modo ordiatiua: ut frigétis & un gunt. Modo ſuplatiua ut. Quicqd id eſt timeo danaos & dona ferentes. Modo dimunitiua per gradus: Felix q potuit rerum cognoſcere cauſas. Fortunatus & ille deos qui nouit agreſtes. Aut coniunctio dubitatiua ſi gemine tur habet poteſtatem: quę dicit aut librū uolo aut prę tium. utrūq; ex ęquo deſiderare ſignificat. Aut pelago danaum inſidias ſuſpectaq; dona: prę cipitare iubet: ſubie ctiſq; urere flāmis. Aut terrebrare cauas uteri & tētare latebras: Submerſas ue obrue pupes. Aut ſi ſemel pnun tiatur dimunitiua eſt: & gradū habet ad inferiora tēden tem: ut dicimus eū librū uolo: aut preciū. ut ſi liber quē potiſſimū uolo minime reddat: tū quod ſecūdū eſt pre ciū: ut incute ui uētis. & corpora diſice ponto: aut age uerſos. Nā furēs Iuno & irata qđ potiſſimū graue pete bat optauit: deinde qđ ſecūdū. Hui' cōiunctionis quali tates ſunt multe. mō cōiūctiua ē: cū dicimus aut da mi hi: aut rapio: ut nymphę noſter amor lybethrides: aut mihi carmē. Quale meo codro cōcedite: pxima phœbi Verſib' ille facit: aut ſi nō poſſumus oēs. Modo hortati ua eſt ita. Aut tu magne pater diuū miſerere: ut ē dictum & illud. Vel tu qđ ſupereſt infeſto uulnere morti. Si me reor dimitte. Mō cōiunctiua pro & ut. Moliri ue morā aut ueniēdi poſcere cauſas. Et pro q;: ut Liqdas coruis preſſo ter gutture uoces Aut quater īgemināt: p qter q; Modo pro ſeparatiua. ut Aut onera accipiūt uenietum aut agmīe facto. Itē Media inter cornua fudit. aut Ante ora deū pinguis ſpaciat ad aras. i. mō fundit: mō ſpacia tur. Item Semineces uoluit multos: aut agmina curru: Poterit aut raptas fugientibus ingerit haſtas.

Nteriectio ē ps orōis affectū mētis ſignificans uocì condita. Interiectiōi accidit ſignificatio: tantumq; aliis partibus oratiōis interiacens inſeri ſolet. Hęc

UVA. BHSC. IyR_099_1

uel ex conſuetudine uel ex ſequentibus uerbis uarium affectũ oſtendit:exultantẽ ſignificat:ut euax:aut uolup tatem:ut uah:aut dolentem ut ue.aut lugentem:ut heu aut timentẽ:ut hei:at:at.aut admirantẽ:ut pape.aut arri dentem:ut ah ah.aut hortantem:ut eia age agedum.aut iraſcentem:ut neſas pro neſas.aut laudantẽ:ut euge.aut uitantem:ut apage.aut uocantem:ut eho.aut ſilentium: ut ſi aut ſi.Ironiam:ut hui.aut intentius aliquid demon ſtrantem:ut enim:aut ex improuiſo aliquid deprehẽden tem:ut at at.& ſi qua ſunt ſimilia:quę affectus potius q̃ obſeruationes artis indicant. Sũt plurimę dictiones: ut heus:heu:eia en.Certe inter aduerbia & interiectionem etiam a ſe partes orationis pro interiectione ſingulę plu reſ ue ponũtur:ut eſt em:ellum amabo:neſas ꝑneſas:ma lum:miſeꝝ:neſandũ.Has eni ut aſſerũt multi in qbuſdã locis interiectiones eſſe ipſe declarat affectus:& fere qc quid animus orõi inſeruerit:quo detracto textus ĩteger repitur numero interiectiõis accedit. Interiectioné grę ci inter aduerbia poſuerũt:latini ideo ſeparauerunt:qa huiuſmodi uoces nõ ſtatim ſubſequũtur uerbum:& late multiplex interiectionis cauſa conſiſtit.

Memoria eſt uelox animi firma perceptio: cuius facultatẽ fouet exercitatio lectionis:enarrationiſq; intentio : ſtili cura:redditio ſolicita:& diligens & iteratio: atq; repeti tio frequens.

N primo libello ſermonis uniuerſa mẽbra quę prima legẽtib⁹ artis grãmaticę ſtudia pręcipua eſſe uidebanť ꝑ qualitate ingenii puto me ſatis expoſuiſſe nec ullius fugere ſcientiam arbitror totaʒ lo quendi materiam:diſputandiq; ſubſtantiam ꝑtib⁹ orõis admĩſtrari.In hoc uero q̃d eẽt grammatica & q̃bus a lĩ is admĩculis inſtruamus.explicabimus.

Vox ẽ ut ſtoicis uideť ſpũs tenuis auditus ſenſibilis q̃ntũ

UVA. BHSC. IyR_099_1

in ipſo eſt. Fit autem uel exilis aurę pulſu: uel uerberati aeris actu. Oīs uox aut articulata eſt: aut ꝯfuſa. Articulata eſt rōnalis hominū loquelis explicata: eadē & lr̄alis uel ſcriptilis appellat᷑: quia litteris cōpręhendi pōt. Cōfuſa eſt irrōnalis uel inſcriptilis ſimplici uocis ſono animaliū effecta quę ſcribi non pōt: ut ē equi hinitus: tauri mugitus. qdā enī modulatā uocē addidere tibię uel organi: quę q̄q̄ ſcribi nō poſſit: h₃ tn̄ modulatā aliqua₃ diſtinctionē. Vnde quidā tria uocis officia deſignāt: eloqū tinnitū: ſonum. Eloquiū eſt humanę pronūciationis expreſſa ſignificatio facilem mentibus exprimens ītellectū Tinnitus eſt fabricatę materię illuſio tenui ſono auditionē augens. Sonus ē corp̄alis colliſio repentinū auribus inferens fragorē: quid ꝙ ueteres oēs ſonos uoces dixer̄t ut fractaſq; ad littora uoces.

Ars eſt rei cuiuſq; ſcientia uſu: uel traditione: uel rōne: p̄cepta tendens ad uſum aliquem uitę neceſſariū. Tulli⁹ hoc modo eam diffiniuit.

Ars eſt p̄ceptionū exercitaꝝ conſtructio ad unū exitū uitę utilē ptinentiū. Ars dicta uel ꝙ arcto p̄cepto ſingula diffiniat & uelut uias quaſdā oſtendit uel ἀπό τῆς ἀρετῆ unde ueteres artem pro uirtute appellarūt. Artiū genera ſūt plura: quaꝝ grāmatice ſola litteralis eſt: ex q̄ rhetorice & poetice conſiſtūt. Iccirco litteralis dicta: quod a litteris incipiat. Eteni grammaticus latine litteratus ē appellatus: & grāmatica litteratura: quę formā loquendi ad certam rationem dirigit.

Diffinitio eſt orō: quę id de quo quęritur apte deſcribit & determinat. Ci. ſic eam diffinit. Diffinitio eſt oratio: quę quid ſit de quo quęrit᷑ oſtendit q̄breuiſſime.

Littera eſt pars minima uocis articulatę ab elemento incipiens una ſigura notabilis. Scaurus ſic eam diffinit. Littera eſt uocis eius: quę ſcribi poteſt forma.

Elementū eſt mīma uis & indiuiſibilis materia uocis arti

UVA. BHSC. IyR_099_1

culatę:uel uniuſcuiuſq; rei initiũ:a quo ſumit icremẽtũ & in quod reſoluit. Huius figura littera uocat : & ſunt oẽs figurę litterarum numero.xxii.. Sed harum poteſtates quaſi alimenta nominamus plurimę intelligunt. Litteras etiã ueteres elementa dixerũt:quia orationẽ uelut quędã ſemina cõſtruant atq; diſſoluant. Et eni differt utrum quis dicat elementũ an litterã per ſe:quia elementũ quidem eſt uis ipſa & poteſtas. Littera aũt figura eſt poteſtatis. a uero nomen eſt & poteſtatis & figurę.

Igit elementũ intelligit. littera ſcribitur & nominat. Littera dicta quaſi legittera:quia legit:uel quia legentibus iter oſtendit:uel a litura quã patit:uel quod legendo iterat. Accidũt unicuiq; litterę tria:nomẽ:figura:& ptãs. Nomen ẽ quod dr uel pnũciat. figura cũ ſcripta aſpicitur uel notat. Poteſtas eſt qua uel in rõne metrica ideſt cuz ad pprietatẽ ſuã a reliqs ſegregat Lrę qbus utimur ſũt tres &.xx. Hę ſũt a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t u.x.y.&.z. Harum differentię ſunt tres. Prima differentia ĩ litteris qualitates habet duas:qđ aut latinę ſũt: aut grę/cę. latine ſũt una &.xx. grẹce duę.y.z. quę in uſũ noſtrum ppter noia gręca uenerũt. Ex his uocalis eſt.y. Nam & in ea obſeruare debemus quęcũq; in uocalibus obſeruãt z. ſemiuocalis eſt. Secũda differentia eſt in litteris qualitates ęque duas habet:quia aut uocales ſũt:aut cõſonãtes. Item conſonantiũ quędam ſemiuocales:quędam mutę. Vocaliũ ptãtes ſũt duę:Quędam pnũciatę ſingulę ſyllabas faciũt & pferunt. Quędam cõſonãtibus iũctę ſyllabam faciũt. Vocales ideo dictę:quia ad ſcribẽdas uoces articulatas neceſſarie habentur:has quidam ſonãtes appellant. ſũt autẽ numero quidẽ quinq;. a.e.i.o.u. poteſtate autem ſeptem. ſiqdem.e:& pro.ε.et pro.ει.& pro.η. grecis ponit. Nanq; e breuis eſt ſcriptura pronũciatione lõga:ut conticuere:& μηνια &.o.pro.o.& pro.ω. grecis ſimiliter põit:ut rapti ganymedis honores. Ex his igit

UVA. BHSC. IyR_099_1

uocalibus i & u tranſeūt in ꝯſonantiū ꝑtātē: cū aūt ipſe inter ſe geminant̄: ut iuuo uita: & qñ aliis uocalibus ex/plicant̄: ut uates: uelox: uox: ianus: iecur: ita tñ ut quę prior expoſita fuerit uicem & uim ꝯſonantiū optineat: hę etiā medię dicunt̄: qa in qbuſdam expreſſū dictioni/bus ſonū nō habent: ut uir optimus: extra quā formam u lr̄a interdū nec uocalis: nec ꝯſonās habet̄: cū iter. q lit terā cōſonātē & aliā uocalē ꝯſtruit̄ ut quoniā qdē huic ltē digāma aſcribi ſolet: ut cū ſibi ipſa ꝑponit̄: ut ſeruꝰ: uulgus: lr̄aꝫ geminari ī una ſyllaba poſſe plurimi negāt latine uocales oēs & corripi & ꝓduci pñt: atqꝫ his ſolis aſpirari qdā exiſtimant. Cōſonant es aūt ſūt. xvi. b. c. d. f g. h. k. l. m. n. p. q. r. s. t. x. & adiecta z: quę gręca ē fiunt xvii. nā & in ea ꝯſonātiū ſonū obſeruare debemꝰ. Cōſo/nātes appellāt̄ ꝙ iterdū ꝓiectę iterdū ſubiectę uocalibꝰ cōſonant. Tertia dr̄ia in lr̄is q̄litates hꝫ tres ꝙ aut ſemi uocales ſūt: aut mutę: aut duplices. Seīuocales ſūt. vii. f. l. m. n. r. s. & x. ſed adiecta. z. octo fiūt. ex his. x. duplex ē anteq̄ i nuentā. g. & s. uel. c. & s. ueteres ſcriptitabant: & adiecta. z. fiūt duo. ſed hęc gręca admiſſa grecoꝝ noiuꝫ cā ꝓ hac ueteꝝ qdā. i. uocalē nōnulli duas. ſ. ponere ſo/lebāt. ūde iugū dictū ē q̄ſi ζυγόν. & Iupiter uelut ζεύς pr̄: & meſſentiꝰ: & pitiſſare: & ta bliſſare: & cętera hꝰmōi uſū ueteres declarabant: liqde quattuor. l. m. n. r. ex qui bus. l. r. ſubiectę mutis cōes ſyllabas faciūt: & s. lr̄a ſuę cuiuſdam ptātis ē. ideo apud gręcos monadicon appel/lat̄: quę in metro plęꝝqꝫ ui ꝯſonantis amittit. ltē ex illis ſ. lr̄a ſupponit̄ liqdis quēadmodū muta quęlibꝫ & cōeꝫ ſyllabā facit. Semiuocales dictę qa dimidiuꝫ eius ptātis hñt: & eni inter ſe enūciant̄: ſed ꝑ ſe ſyllabā nec plenam uocē faciūt. Mutę ſūt q̄ ſine auxilio uocaliū nō pñt enū ciare Mutę ſūt q̄ nec ꝓferri ꝑ ſe pñt: nec ſyllabā facere Sūt aūt nūero nouē. b. c. d. g. h. K. p. q. t. Ex his qbuſdaꝫ ſuꝑuacuę uidēt̄. K. & q. ꝙ. c. lr̄a haꝝ locū poſſit iplerī ſꝫ

UVA. BHSC. IyR_099_1

ĩuenim⁹ in klendis & in qbuſdã ſimilib⁹ noĩbus ꝙ k ne/
ceſſario ſcribit̃:& ꝙ q ꝯſuetudie ſcribit̃:cũ ĩ una eadẽqꝫ
ſyllaba u lr̃a añcedat:& hẽat ſibi adiũctã uocalẽ:ut que
rimus.h quo qꝫ ĩterdũ ꝯſonãs:interdũ aſpiratiõis credit̃
nota.Hęc ſi c mutę ſubiecta fuerit.χ.notat gręcã. Si p
ꝓpoſita fuerit φ ſignificat.Itẽ ſi t ꝓpoſita fuerit aſpiratõi
ꝑ θ ponit̃ gręca:ſicut p & ſ ſimul poſitę ψ gręcã aſſert̃
lr̃am.Cęteꝝ h uocalibus nũq̃ ſupponit̃ niſi in ĩteriectõe
ah:quę turbãtis uel dolẽtis oñdit affectũ.g noua ẽ cõſo
nãs:in cui⁹ locũ c ſolebat apponi:ut hodie cũ Gaiũ Cę
ſarẽ notamus ſcribimus.C.Cęſarẽ.Iõqꝫ etiã poſt b lr̃am
ĩ tertio loco digeſta ẽ:ut apud gręcos c poſita repit̃ ĩ eo
loco.Mutę dictę ꝙ p ſe ſine admiculo uocaliũ non pñt
enũciari.Ita fiũt oẽs q̃litates lr̃aꝝ nũero.vii.ꝙ aut latię
ſũt:aut gręcę:aut uocales:ut ꝯſonãtes:aut ſemiuocaleſ
aut duplices:aut mutę.& hoc ſcire debem⁹ ꝙ f lr̃a tantũ
ſcribit̃ cũ latia dictio ſcribit̃:ut felix.nã ſi ꝑegria fuerit
p & h ſcribimus:ut phœbus phęthõ.qdam latio ſermõe
x.&.vii.lr̃as crediderũt.ſiqdeꝫ ex.xx.&.iii. ũa aſpiratõis
nota eſt.h una duplex x duę ſuꝑuacue. k & q duę grę/
cę y & z f tũ ſcribimus cũ latinus eſt ſermo. naꝫ ꝑegri/
nis ph ponimus. Vocalis dichrõos p ſe facit ſyllabas &
breues & lõgas.itemqꝫ ꝯnexa cũ aliis tam ꝓpoſita q̃ me
dia finienſqꝫ:ut a hala.Nota etiam ꝓnõis cũ aulũ ſola ſi/
gnificat b ꝯſonans muta taꝫ ꝓpõit̃ uocalibuſ q̃ ſubiũgit̃
ꝓponit̃ & ſeiuocalibus:ut blęſo bracũqꝫ ꝓpinq̃.p lr̃ę q̃
ſępe mutat̃ ut ſuppõit oppõit c ꝯſonans muta taꝫ ꝓpõit̃
uocalibus q̃ ſubiũgit̃:ut caput accepit ꝯcidit occidit c
nota eſt ꝓnõis cũ ſola Caiũs notat.Item nũeri cũ centuꝫ
ſignificat d ꝯſonans muta taꝫ ꝓpõit̃ uocalibus q̃ ſubiũ
git̃ lr̃is ꝯſonantib⁹ nũero.vii.his.c.g.l.p.r.s.t. q̃ ſucce
dũt in locũ eius.ut accipe:aggero:alligo:appete:arripe
aſſide attende.Nota ꝓnõis detiũ ſignificat.Iteꝫ nũeꝝ cuꝫ
qngentos ſcribimus e uocalis dichronos p ſe nominata

UVA. BHSC. IyR_099_1

Iteq̃ cũ aliis iũcta & breuis facit ſyllabas & lõgas. F cõ
ſonãs ſemiuocalis p̄poſitiua:quę ſola ex ſemiuocalib⁹ p̄
ponit̃ liq̃dis queadmodũ muta q̄libet & cõez ſyllabã fa
cit.ph.ĩ gręcis dũtaxat nõibus utimur:ut phaethõe.Tã
ĩcipit in ſyllaba p̄poſitiuo uocali q̃ ſeiuocali.uocali ut
flagellũ.Itẽ ſubiũctiua uocali:ut officit efficit.G ꝯſonãſ
muta p̄poſitiua:q̃ tã ſupponit̃ uocalibus q̃ ſubiũgit̃: ut
aggero:p̄ponit̃ & ꝯſonãtib⁹:ut agmĩe magno gregẽ gli
res.H ꝯſonãs muta ꝓprie ꝯtinẽs aſpiratõz ſubiũctiua r li
q̃dę ꝯſonãtis recepta uulgo in numeꝝ mutaꝝ oĩb⁹ uoca
lib⁹ p̄põit̃:nulli ſubiũgit̃ niſi ꝯſonãtib⁹:ut in thracia &
nõibus gręcis.i.uocalis dichrõos:quę ĩterdũ media ge
minat̃:& p̄poſita ſibi aut alteri uocali trãſit ĩ ꝯſonãtiuz
ptãtẽ.Nota nũeri cũ unũ ſignificat k ꝯſonãs muta ſup/
uacua utimur qñ a correpta ſeq̃t̃ ut kalẽdę kaput Kalũ
nię.L ꝯſonãs ſeiuocalis liq̃da q̃ tã p̄põit̃ uocalib⁹ q̃ ſub
iũgit̃.p̄põit̃:ut laudo:lege:lites:locũ:& his ſimilia ſcri
bim⁹.Itẽ ſubiũgit̃ ꝯſonãtib⁹:ut Claudiũ Clementẽq̃:&
Clodiũ Cluſiũq̃ noiam⁹.Nota p̄nois cũ ſola poſita Lu/
ciũ ſignificat.Itẽ nũeri cũ ꝓ q̃nq̃ginta põit̃.nã ſubiũgit̃
tã q̃ alma.M ꝯſonãs ſeiuocalis liq̃da tam p̄ponit̃ uocali
bus q̃ ſubiũgit̃ cũ agmina fragmẽta dicim⁹.Nota p̄nõis
cũ ſola ſcripta marcũ ſignificat & adiecta ad extremã li
neã uirgula aliũ.N ꝯſonans ſeiuocalis liq̃da tã p̄põit̃ q̃
ſubiũgit̃ uocalibus:ut natus añ.Itẽ ſubiũgit̃ mutis: ut
cnidius:potniades:cidnus.Nota p̄nõis ſola nũeꝝ ſignifi/
cat.Itẽ p̄poſita ſibi g gneũ:quẽ antiq̃.CN.c.ſcribũt. O
uocalis dichronos tã ꝓducit̃ q̃ corripit̃:& ſingularis &
cũ aliis copulata.P ꝯſonans muta tam p̄ponit̃ uocalib⁹
ſubiũgitur:ut in his ponit prępponit.p̄ponit̃ ẽt ꝯſonanti
bus:ut plaudit.Nota pręnõis cũ ſola publiũ ſignificat:
& cũ r poſita Po.Ro.& ſubiecta r lrę rẽp.& prępoſita c
lrę:p̄res ꝯſcriptos.q ꝯſonãs muta ex c & u lr̃is ꝯpoſita
ſupuacua q̃ utimur qñ u & altera uocalis ĩ una ſyllaba

UVA. BHSC. IyR_099_1

iūgit :ut qrinus. Nota pr̨nōis qntū ſignificat. Itē hono ris qųſtorē indicans: nec minus populū. Cū ea notam⁹ qrites r ꝯſonās ſeiuocalis liqda pr̨poſitiua & eadē ſub- iūctiua uocalibus: ut roma: ramus: arma: orbis. Itē ꝯſo- nantibus ſubiūgit̄: ut ī craſſo: crure: prudēter. H quoqȝ ꝯſonanti uel aſpiratōis not̨: ut rhodius. ſȝ in gr̨cis dū- taxat nōibus. S ꝯſonans ſeiuocalis ſų cuiuſdaȝ ptātis ꝑ poſitiua uocalibus & ſubiūctiua: ut ſatis aſp. Itē pr̨poſi tiua t ꝯſonanti tantū: ut ſtatus. T ꝯſonans muta ꝑpoſiti ua liqdaꝝ & uocaliū & eadē ſubiūctia p. c. s. ꝯſonantiū: ut creſipho: ſtichus: trabea & ̨tna. Nota ꝑnōis cū ſola ti tū ſignificat t lr̄a tam ꝑponit̄ uocalibus q̄ ſubiungit̄ ut tulit: attulit. ꝑpōitur & ꝯſonantibus: ut trabe. V dichro- nos uocalis media: q̈ geiata digamma accipit & pr̨poſi ta ſibi aut alteri uocali tranſit ī ꝯſonantiū ptatē: ut uul gus ualēs: uiuit: uelox: uox. Nota nūeri qnqȝ significat. X lr̄a ꝯpoſita quaȝ iō duplicē dicim⁹ quoniaȝ ꝯſtat ex c & s lr̄is in media tantū pte locutionū uocalib⁹ apud nos ꝑpoſita: ut maxīe maxīo aliqn̄ finiēs ut uertex frutex. in ꝑegrinis tantū nōib⁹ prima pōit ut in xanto xenōe. Nota numeri cū. x. ſignificat. itē. x. ꝯsonans ſeīuocalis duplex q̇ conſtat aut ex c & s ut pix. cis: aut ex g & s: ut rex. gis Sunt noia in qbus neqȝ g neqȝ c pn̄t ꝓferri: ut nix niuis: senex senis. H̨c autē noia priuilegio quodā cōtra ratōȝ declinant̄. Y uocalis dichronos gr̨ca: q̄ pp gr̨cas di- ctiōes admittit̄ ut Hymen̨us Cyrus: Hylas. Z cōsonans semiuocalis duplex gr̨ca etiam pp gr̨ca uel barbara nomina admittit̄: ut Zenō: Mezentius. Gaza. ꝓ hoc uete res duabus ſſ utebant̄ ut meſſentius: & pitiſſo & tabliſſo

Rammatica eſt ſpecialr̄ ſcia exercitata lectōis & expōnis eoꝝ: q̄ apud poetas & ſcriptores dicun tur. apud poetas ut ordo ſeruetur. apud ſcripto res: ut ordo careat uitiis. Grammatic̨ ptes sunt dų. Altera qų uocatur exegetice: altera horiſtice. Exgetice

UVA. BHSC. IyR_099_1

eſt narratiua:quę ptinet ad officia lectionis. Horiſtice ē finitiua:quę pcepta demōſtrat:cuius ſpēs ſunt hę: ptes orōnis uicia uirtuteſq;. Tota aūt grāmatica cōſiſtit pręcipue intellectu poetarum:ſcriptorum:& hiſtoriarum pmpta expoſitiōe:& in recte loquēdi ſcribendiq; rōne. Grāmaticę officia:ut aſſerit Varro:cōſtant in ptibus qttuor:lectōe enarratiōe:emēdatōe:iudicio. Lectio ē artificialis interptatio:uel uaria cuiuſq; ſcripti enūciatio ſeruiēs dignitati pſonarum:exprimēſq; aī habitū cuiuſq;. Narratio eſt obſcurorum ſenſuū quęſtionū ue explanatio uel exqſitio per quā uniuſcuiuſq; rei qlitatē poeticis gloſulis exoluim⁹. Emēdatio ē:qua ſingula p ut ipſa res poſtulat:dirigim⁹ extimantes uniuerſorum ſcriptorum ſniam diuerſam:uel correctio errorum q p ſcripturā dictionē ue fiūt. Iudicium eſt quo oēm orōnez recte uel minuſq recte pnūciatā ſpecialiter iudicam⁹:uel exiſtimatio:qua poema cęteraq; ſcripta ppendimus. Grāmaticę initia ab elementis ſurgunt: elementa figurant in litteras:litterę in ſyllabas cogunt Partes orationis conſumant orationē. Orone uirtus ornat:uirtus ad euitanda uitia exercet

Yllaba eſt pprie cōgregatio:aut cōprehenſio lrarum enūciata. Fit aūt ex oībus uocalib⁹ etiā ex ſingulis ſyllaba tā breuis q longa & ex copulatione uocaliū cōſonantiūq; tēporum capax. Syllabę aūt dicunt gręce παρά τό συλλαμβάνειν τά γράμματα:latinę connexiones uel cōceptiones dici pnt:q lras concipiant atq; cōnectant. Syllabarum modi ſūt tam duo natura & poſitione q tres qualitates. Alię enī breues:alię longę: alię cōmunes ſūt. Breues ſūt quę correptam uocalez habent & non deſinūt in duas cōſonātes:uel in aliud quod poſſit pro duabus conſonantibus accipi. Lōgę aūt natura ſūt aut poſitione fiūt. Natura cū aut uocalis pducit:ut a o aut duę uocales iūgūt:ut au eu:ae oe. ei hui. Ex his diphthōg⁹ ei cū apud ueteres freqntaret ubi poſteritatis

UVA. BHSC. IyR_099_1

exploſa ē. Item. y. grȩca potius q̄ latina eſt in grȩcis ſu-
méda dictionibus. Sed hȩ quȩ natura ſunt longe modis
qnq; ordinantur. Primo quādo uocalis ſola eſt & ꝓdu
cit̄: ut eſt Ah ſilice in nuda connixa reliquit. & dicit̄ is
modus cōſtat natura. Secundo cū diphthōgus erit de q̄
dicimus cōſtat diphthōgo ut au: eu: oe: ae. Tertio quo
tiés ſup cōſonantez eſt: ut en Priamus. & en ego uicta ſi
tu de qua dicimus īcipit. Quarto quotiés ſubter ꝯſonā-
tem ē ut Ne pete cōnubiis: dicit̄ is modus ſic terminat̄
Quinto quotiés īter duas uel plures cōſonātes ponitur
ut ſol qui terraꝝ: dicit̄ is modus habet in ſe. Poſitione
lōga fit ſyllaba modis. vii. Primo cū correpta uocalis ī
duas deſinit cōſonātes: ut eſt ī ſeceſſu lōgo locus. Alte-
ro cū excipit̄ a duabꝰ cōſonātibꝰ: ut acri ſiones danae.
Tertio ſi deſinat ī duplicē litteram: ut nox. Quinto ſi ſe-
quens a duplici īcipiat: ut axis. Sexto ſi deſiāt in unā cō
ſonantē: & excipiat̄ a uocali loco cōſonatis poſita. u. uel
i. ut at Venus: at I uno. Septio cū correpta uocalis deſi
net & interpoſita. i. excipiat̄ a uocali. ut Furias aiacis
oilei. & Troiaq; nūc ſtares. & nate dea. Nā te maioribus
& cȩtera. quoniam īter duas uocales duaꝝ ſyllabaꝝ po
ſita. i. geiat̄. Sic eim ſcribi ꝑ geinatam litterā mȩtri ratō
ne deſiderat. Siqdem poteſtatē tuetur duplicis cōſonan
tis. Vocales correptȩ ſingula obtinēt tempora. ꝓductȩ
bina. Dimidiū tpis abſq; duplicibꝰ ſingule poſſident cō
ſonantes. Syllabe ut ait Varro alie ſunt aſpe. alie leues
ꝓceres alie: alie retoride: alie barbare: alie grecule. alie
dure: alie molles. Aſpe ſunt ut trux: crux: trās. Lenes: ut
lana lima. Proceres ſunt que uocalem longam habent
aut penultimam: ut facilitas. Retoride ſunt que mutam
habent extremam ut hic: hec hoc Barbare ſunt ut gaza.
Grecule ut hymnos. zenō Dur̄. ut ignotꝰ. moles ut edes
Cōmunis ſyilaba ē lōga ī breuē uel ꝯtra certis obſeruatio
nibꝰ uerſa. Cōmuniū ſyllabaꝝ modi ſūt. vii. Primus ē cū

UVA. BHSC. IyR_099_1

correpta uocalis excipitur a duab⁹ cõſonantib⁹:quarũ prior ſit muta:ſeques uero liqda. Breuis eni hęc eſt. Vaſtoſq; ab rupe ciclopas & Albaniq; pres. Longa ibi. At gęnus e ſiluis ciclopũ & mõtibus:& cętera. & Perpetuis ſoliti pres conſidere menſis. Syllaba eniꝫ quę ſine hac oſeruatiõe poterat eſſe poſitiõe longa breuis efficit. F. quoq; lra ſi prępoſita fuerit liqdę q̃uis ſemiuocalis ſit mutę tñ obtinẽs locũ breuiat: quę poſitiõe fieri longa poterat ut ẽ:ore fremebãt:& talia flãmato. Secũdus eſt cũ locũ breuis lõga occupat ꝑ productã uocalẽ uel diphthõgũ finita ꝑte orõis nec ulla interpoſita cõſonãte: ui eſt Te Corydono Alexi. & Inſulę Ionio ĩ magno:ut ẽ Hõericus ille ἡμετέρω ἐνίοικῶ ἐν ἄργει τηλόθι πάτρης. Item βούλεται ἀντιάσας ἡμηἰαπό λογιόη ἀμύναι. Tertius cũ in fine ꝑtis orõis uerſauice lõga ponitur uocalis correpta una ĩterpoſita cõſonãte:ut Emicat Euryalus & munere lęt⁹ amici. Itẽ oñdens artẽ pariter arcũq; ſonantẽ. & Oĩa uincit amor:ut eſt apud Homeruꝫ ἕκτορα Δ᾽ οὐκέ λαθεη ἴαχη πίηόηταπερ ἔμπης. Quartũ cum correptã uocalẽ duę conſonãtes ſequũt:quarum prior eſt. s. littera quę ſyllabę ratione cõmunis: uelut ſibilus poſita uim c onſonantis amittit. Interdũ enim liquidaꝝ mutat legem. Siquidem ille ſubiunctiuę mutis utranq; poteſtatem poſſidet: hęc uero plurium ſibi defendit:nõ enim ſolũ ſubiũgit: ueꝝ etiã contraria prępoſita loco liquidę fungit:ut eſt Ponite ſpes ſibi quiſq;. & apud Luciliũ Infantibus paruis. ſic & Homeri uerſus ille teſtat. Quint⁹ ẽ cũ correptã uocalẽſ uſcipi. z. duplex q̃ poſitiõe lõgã poſſit efficere:ui plerũq; duplicis ꝯſonãtis amittit:ut nemoroſa zaycnthos. Sext⁹ ẽ cũ pronomẽ hic uel hoc. c. lra terminata uocalis ſtati ſubſeqtur qñ in his ꝓnominib⁹. c. lracraſſum & q̃ſi geminatũ cõtinet ſonũ. Eſt enim ĩ hoc tãp edis pria ſyllaba longa q̃ tertia breuis. Hic uir hic eſt tibi quẽ ꝓmit

UVA. BHSC. IyR_099_1

ti ſępiꝰ audis. Septimꝰ ē cū correpta uocalis ī unā deſi/
nit ꝯſonātē ſequētē. h. q̄ pleriſq; aſpiratiōisnota uidet̄ ut
Terga fatigamꝰ haſta. itē Aeneā hominūq̄ſq̄. ſʒ modus
ſupior q̄buſdā ſupfluꝰuiſus ē pręcipue &hic utimur cū
ſufficit finitā eē ptē orōis ex his oībꝰmodis uno dūtaxat
tui admittūt q metroꝝ rōe ſūt admodū perſpicaces.

Ccētꝰ ē acutꝰ uel grauis: uel īflexꝰ elatō orōis uocis
ue ītētio uel īcliatō: aut īflexo ſono r̄gēs uerba. nā ut
nulla uox ſine uocali: ita ſine accētu nulla ē. & ē accētꝰ
ut q̄dā recte putanerūt uelut aīa uocis. Accētꝰdictꝰē ab
accanēdo ꝙ ſit q̄ſi q̄dā cuiuſq; ſyllabę cātꝰ. apđ gręcos
iō ϖρόσωλία dicit̄ ꝙ ϖροσαΔει ταιςσυλλαβαῖς
Accētꝰ q̄dā faſtigia uocauerūt ꝙ capitibꝰlraꝝ ponerēt̄
alii tenores uel ſonos appellāt. n̄ nulli cacūin: retinere
maluerūt Sūt uero tres acutꝰgrauis & q ex duobꝰfactꝰ
ē circūflexꝰ. Ex his acutꝰi correptis ſp: iterdū ꝓductis
ſyllabis uerſat̄. Inflexus ī his q̄ ꝓducūt̄. grauis aūt p ſe
nūq̄ ꝯſiſtere ī ullo uerbo pōt: ſʒ ī his in q̄bꝰīflexus ē aut
acutꝰ. Cęteras ſyllabas obtinet. ī gręcis itaq; dictiōibus
cū acutus tria loca teneat: ultimū: penultimū: & ātepe/
nultimū. Circūflexus aūt quotlibʒ ſyllabaꝝ ſit dictō nō
tenebit niſi penultimū locū. Oīs igit̄ ps orōnis hāc rō
nē ꝓnūciatōis detiet. Oīs uox monoſyllaba aliq̄d ſigni
ficās ſi breuis ē acuet̄: ut mel: fel. & ſi poſitiōe lōga fue
rit acutū ſcilicet tenorē habebit: ut ars: ps: pix: nix: pax.
Sin aūt lōga natura fuerit flectet̄ : ut lux: ſpes: flos: ſol.
mous: fons: lis. Oīs uero diſſyllaba prioreʒ ſyllabā aut
acuit aut flectit. Acuit uel cū breuis ē utraq;: ut citꝰlatꝰ
erat: uel cū poſitōe lōga ē utraq;: ut ſolers: uel alterutra
poſitōe lōga dū ue natura lōga ſit: ut pōtꝰ: poſterior ut
cohors. Si uero prior ſyllaba natura lōga & ſeq̄ns bre
uis fuerit flectit̄ prior: ut luna roma. In triſyllabis aūt &
tetra ſyllabis & deiceps ſecūda ab ultīa ſp obſeruāda ſit
hęc ſi natura lōga fuerit īflectit̄: ut romanus: cethegus:

UVA. BHSC. IyR_099_1

marinus:criſpinus:amicus:ſabinꝰ:qr inu s:lectica. Si uero eadẽ penultĩa poſitõe longa fuerit acuet̃:ut catullus metellus:marcellus:ita tñ ſi poſitiõe longa nõ ex muta & liqda fuerit:nã mutabit accẽtũ : ut latebrę:tenebrę: Et ſi nouiſſima natura lõga itẽq; penultima poſitiõe lõga fuerit penultima tñ acuet̃:nõ inflectet̃:ſic natura ut ſidenę athenę: thebę:cumę:ut tabellę:feneſtrę. Sin aũt media aut nouiſſima breuis fuerit prima ſeruabit acutũ tenorẽ:ut Sergius:maliꝰ:aſſia:fiſcina:iulius:claudiꝰ. Si oẽs tres ſyllabę longę fuerint media acuet̃:ut romani legati prętores:ꝑdones. Pronomina quę duplici mõ declinant̃.i.aut corripiũt aut ꝓducũt: mediã ſyllabã gtõ caſu oſtẽdũt:ut ipſius:illius. Si uero medię lõgę erunt: primę graues:ſecũdę fiunt inflexe primę acutę ſunt cũ medie breues.cũ uero medię longę primę graues. Exponendũ etiã placuit qui pedes acuto tenore:aut circũflexo iteratiõe ſupraſcripta congruũt. Oĩs pars orõnis quę poſſit meros pedes cõplere:hãc accẽtus legẽ continet. In diſſyllabis ſemꝑ acuit̃:aut inflectit̃. Acuit̃ ſi pyrrhichius cõpleuerit:ſicut puer:bonꝰ amor. Itẽ ſpõdeuʒ idifferenter poſitũ ſi habuit.i. ſiue natura aut poſitione fuerit lõga utraq; ſyllaba prior acuit̃ natura ſic ut Cumę. Thebę:hęros:poſitione:ut ſolers. Iambũq;:ut Cato ſeres. Trocheum uero legittimũ ſi cõpleuerit ideſt ſi natura longã priorẽ ſyllabam habuit circũflectit̃:ut mea: bruma prętor. Sin aũt poſitiõe longa fuerit prior ſyllaba memorati pedis acuitur:ut pulcher:aſper. In triſyllabis dactilus differenter poſitus & anapaeſtus Tribrachꝰ quoq; tertiã ab ultĩa acui deſiderat. Dactilꝰ natura:q ẽ ſicut lumina mœnia ſidera claudius . poſitiõe qui fit:ut Sergius. Similiter anapaeſtꝰ: ut Cicero regio. Itẽ tribrachus:ut iulius palibacchiꝰ & amphibrachꝰin penultĩa circũflexũ habebũt ita tñ ut natura ſit lõga eadẽ penultima. Palimbachius:ut romanus legatꝰ. Itẽ ãphibrachꝰ

UVA. BHSC. IyR_099_1

ut cethegus:ſabin⁹monile:Hoꝝ ſi poſitõe lõga fuerit ea
dē penultia mutat tenorē & acutũ habebit accentũ.p a-
libacchi⁹ut marcellus:ãphibrachus ut mettell⁹catull⁹
Bachi⁹ & moloſſus idifferẽter poſiti penultimã ſẽp acu-
unt Bachi² legitim⁹ ſicut athenę. fidenę.poſitiõe:ut ta-
bellę:feneſtrę:hui⁹aũt pedis ſi penultima poſitiõe lõga
ita fuerit ut excipiat tã ex muta q̃ ex liq̄da accent⁹ trãſ
fert ad tertiã ab ultima ut tenebrę:latebrę:qđ gen⁹ ſyl
labę penultimę q̄daꝫ oio breuem putabãt: q̄a nõ termi
nat .n.r.ꝯſonantes.ꝯtra q̄dã longaꝫ qđ q̄uis non termi
net ꝯſonanti nihilominꝰ ꝓxima ſyllaba a duab⁹ incipit
ꝯſonantibus.& ꝙ natura lrãꝝ.b.&.r.q̃ molis eſt nũc lõ
gam:nũc breuē ſyllabam efficiat: Ideo actũ eſt ut uaria
hęc nomina ꝯſuetudo ꝓnũciaret:& tenebras & latebraſ
acnto accentu prima ſillaba effert. Moloſus item ſemꝑ
accuit :ut romani. In tetraſyllabis aut deinceps eadē ac
centus rõ ſemꝑ cuſtodit. Monoſyllaba fere quę nunq̃
ſũt uerba ꝓtotypa.o.lra tam uerſu q̃ etiaꝫ ꝓſa ſimiliter
ꝑducta habent.Sane uerba gręca gręcis accentib⁹effir
mus.Si iiſdeꝫ lrĩs ęnũciauerimus in latinis: neq; acutus
accẽtus in ultima ſyllaba põt poni:niſi diſcretiõis cauſa
ut in aduerbio pone· iõ ne uerbũ putet & in q̄buſdam
ꝑpoſitiõib⁹.Nam ꝑpoſitiões ſepatę moniſyllabę q̄tũ in
ipſis eſt acui debent: ſꝫ iũcte caſibus aut aliis partibus
interdũ uim ſuã ꝑdũt:ſecũturq; illã naturã & graui nõ
acuto ſono ꝓnũciant.ut ꝑduco deduco.Iteꝫ inueniũt
rato diſſyllabę:q̃ acui deſiderẽt ut ē circũ inter.deniq;
circũflexus põit in ea ꝑticula:quę eſt apud Vir.ergo Il
lius ergo uenimus. Cõ quoq; ꝑpoſitio ꝯplexa.ſ.uel·f.
ſubiũctas lrãs ꝓductiua.o.ꝓnũciat.ſ.ut ꝯfero ꝯfido:cõ
feſtim:ꝯfertus:eodem mõ.ſ.ut ꝯſulo ꝯſcendo:ꝯſono cõ
ſiſto ꝯſul: & uerſa uice eadeꝫ aliis lrĩs ꝑpoſita corripit
ut cõcio:ꝯduco:ꝯtinuo:ꝯuoco:ꝯuerto ꝯprehendo:con
grego.Item ꝯplexiua cõiunctio ſiue copulatiua: quę &

UVA. BHSC. IyR_099_1

diſiūctiua ue & relatiua:nec adiūctę & ipe emittunt faſti giū & uerbi ātecedētis lōgius poſitū accumen adducūt & iuxta ſe ꝓxime collocant ſicq; ut Liminaq; lauruſq; dei. Itē ue:ut hircanis arabis ue parat & calithis ue mi/ neruę. Ne ut homines ne ferę ne. In cōpoſitis dictiōibus unus accēt⁹ eſt nō minuſq̃ una pte orōis:ut maleſan⁹. In terea loci accētus i integris dictionib⁹ obſeruant. In pe regrinis aūt uerbis & in barbaris nominib⁹ maxime in interiectiōib⁹ nulli certi ſūt. In his enim maxīe accētuū lex certa eē nō pōt:cū ſit abſurdū a turbato tenoris exi gere rationē accētuū legē uel diſtinguēdi rō:uel diſcer nendi ābiguitates neceſſitas ſępe ꝯturbat. Accent⁹ acu/ ti nota ita p obliquū aſcendēs in dexteraȝ partē. grauis nota ita & a ſūmo i obliquū quaſi in dextrā ptem deſcē dēs Circūflexus uero de acuto & graui figurat:uel eſt deorſum ſpectās. lōgus eſt linea a ſiniſtra in dextrā pteȝ ęqualiter ducta:& breuis uirgula ſimiliter iacēs ſȝ pan da & cōtractior quaſi ſurſum ſpectās:utq; in illis ſonos ſicq; in his tpa dignoſci uidem⁹. Hoꝝ aūt officio ſic uti mur:ne ꝓductiōis uel correptiōis rō ꝯfundat. Apud la tinos eīm. v. lrē uocales tā corripiunt q̃ producūt. In ueniuntur eniȝ quedā nomīa omonyma uerbis & ſimilia alia quoq; aduerbiis de qbus qd dici pōt niſi ꝙ accētus ſit arbiter diſcernēs utriuſq; ſignificati differentiā ſicut parens:obſequēs ſignificat:intelligit & pater:prius par ticipiū eſt tractū a uerbo quod eſt pareo. Poſterius no/ men. quotiēs eiȝ participiū ſignificat primā ſyllabā pro ducimus:ut eſt Virgilianus ille: Iāq; ibat dicto parens. eandē uero i altera ſignificatōe corripim⁹:ut ē alma pa rens. Itē uerbis ſimilia: ſicut ē nomē & uerbi pria poſi/ tio. In nominis ſignificatiōe primā ſyllabā corripim⁹ut ē tot adire labores. & i uerbis ꝓducim⁹. ut ē matriſq; al labit aures. & ſūmas plabit undas. Itē aduerbiis:ſic la/ te ē aduerbiū & uerbū modi īpatiui. i aduerbio tā prima

UVA. BHSC: IyR_099_1

ſyllaba ꝑducit̄ ut ē: Hic populū late regē belloq; ſupbū q̄ i uerbi ſignificatiōe corripit̄ ut ē: Aut aliquis latet error equo. Item nec latuere doli: ut ſupi uoluere late. Oia aūt huiuſmōi facili⁹ ex metrica ſtructura ꝯphēdūt̄ his adiiciūt hyphē cui⁹ forma eſt uirgula ſurſū curuata ſubiacēs uerſui & īflexa ad ſupiorē ptē. v. hac nota ſupposita utriuſq; uerbi ꝓximas lr̄as i una ꝓnūciatiōe colligit. Ita tñ tū cū ita res exegerit copulem⁹: ut ē Turnus ut āteuolās: & ātetullit greſſū: & q̄ ſimulac tali ꝑſēſit peſte teneri: & apđ Salu. Iā primū iuuēt⁹ ſimulac belli patiēs erat hyphen legēd⁹ ē. Cū una ps orōis huic ꝯtraria ē diaſtole dextera ps circuli ad uuā lr̄am apposita at uero male choerētia diſcernūt̄: ut ē ereptę uirginis ita: & uiridiq; i littore ꝯſpicit̄ ſus. apoſtrophos. Itē circuli ps dextera ſ3 ad ſūmā lr̄am ꝯſonātē apposita: cui uocalis ē ſubtracta: hac nota deeſſe oñdim⁹ pti orōis ultimā uocalē cui⁹ ꝯſonās remāet: ut ē tāton me crimīe dignū. Ceteꝝ daſeā & pſylen apud nos. h. uocali addita uel detracta demōſtrat. i. ſcripta. h. aſpiratō3: ñ ſcripta leuigatō3 ſignificat. illud etiā magna cura uidendū eſt qđ ueteres oia uel uerba: uel noia q̄. o. lr̄a finiūt̄. Ite3 aduerbia uel ꝯiūctōes ꝑducta extrēa lr̄a ꝑferebāt: adeo ut Vir. quoq; idē ſeruauerit iā bis: ut teſugerit īcultę uetuſtatis horrorē & carmē ꝯtra more3 ueteꝝ leuigauerit. Inuenit̄ āt apđ Vir. i uerbo poſita breuis: ut Nūc ſcio qđ ſit amor & hoc ſat erit. Scio me danais claſſib⁹ unū: qđ qa i uno uerbo eſt uidet̄ epiſynalipha his q ꝯſeruādā uetuſtatis ꝯſuetudine3 putāt: illā aūt ego fuiſſe opior rōe3 ꝙ ueteres ſecuti gręcos apđ quos ω lr̄a ubiq; qde3 natura lōga eſt plurimū tñ i extrema uerbi ſillaba pōit̄ ēt i ſermone cōis ꝓſa orōe ſimlr̄ ꝑferebant: ita ut dū iđ uſurpauit ꝓſa uerſus obtinuit: paulati aūt uſus iuenerit. ut in ſermōe noſtro ſcribo dico: & ita i talib⁹ ubi. o. nō ſolū correpta ponit̄: ſ3 etiam ridiculus ſit q eam ꝑduxerit. Miꝝ

UVA. BHSC. IyR_099_1

ergo non eſt ſi cõſuetudinem ſequitur uerſus niſi ſit ubi poeta maiorem ſibi licentiam uendicauit.

Dictio ẽ uox articulata cũ aliqua ſignificatõe ex qua iſtrui tur oro & in quã reſoluit.uel ſic.Dictio ẽ ex ſyllabis fi/ nita cũ aliq̃ ſignificatiõe certa locutio:ut eſt dico:facio

Quędã dictiões ſũt ſimplices ut facio:quędã ꝯpoſitę ut cõ ficio.Ex cõpoſitis quedã ſũt ex duobꝰ impfectis:ut ẽ ſin ciput:cũ intelligat ſemicaput. Quędã ex itegro & imp fecto:ut eſt cornicẽ: ut intelligat cornu canens.Quędã ex duobꝰ integris:ut ſacra uia. Quędaꝫ ex integro & in perfecto:ut eſt ciſ mare quo ſignificat citra mare.

Pronunciatio ẽ ſcripturaꝝ ſecundũ pſonas accõmodata di ctiõis ſimilitudo:cũ aut ſenis tẽperamẽtũ:aut iuuenis p teruitas:aut fœminę infirmitas:aut qualitas cuiuſq; per ſonę oſtẽdenda ẽ & mores cuiuſq; habitudis exprimẽdi.

Diſcretio ẽ diuerſaꝝ ꝯfuſaꝝ ſignificationũ pplana ſignifi/ catio:quę oſtendit modis qnq; ꝯtinuatiõe:ſeparatione: lectione:diſtinctiõe:ſubdiſtinctiõe.uel mora.Cõtinuatõ eſt reꝝ contexte dictio:ut ſcythiã ſeptẽq; triones.Sepa/ ratio eſt ſecretio reꝝ natura iunctaꝝ:quę in ambiguita teꝫ cadũt ut Cũ turni iniuria matrem admonuit ratibus ſacras depellere tędas.Hic eiꝫ mater cũ Turno iũſta eſt quę ambiguitatis uitandę cã ſepari debet ut ſit agnitio q̃ mr̃ & ſacras tedas expreſſe legẽdũ ut abõinãdũ oñdas ut Auri ſacra fames.Tede.n.nuſq̃ abõinãdę niſi illicubi icẽdia facta:quoniã ſũt ipe naturalr̃ ſacris accõmodatę.

Lectiõi poſituras accedere uel diſtinctiões oportet q̃s gręci θέσεις uocant:q interlegẽdũ dãt copiã ſpiritꝰ reficiẽ di ne ꝯtinuatõe deficiat.Hę tres ſũt diſtinctio: ſubdiſtin ctõ:media diſtictõ ſiue mora:uel ut qbuſdã uidet ſubme dia q̃ꝝ diuerſitas tribꝰ pũctis diuerſo loco poitis iudicãt

Diſtinctio qdeꝫ eſt appoſitio pũcti nõ finiti ſenſus uel pen dentis mora quę locis ponit trius ſũmo cũ ſenſuꝫ ter/ minat & uocatur finalis a nobis: a gręcis τελεία media

UVA. BHSC. IyR_099_1

cū reſpirandi ſpaciū legenti dat & dicit media: grece μέσον cū lectionis interruptū tenore aliud adhuc illatura ſuſpēdit: & uocat a grecis ὑποςιγμη a nobis ſubdiſtictio. Diſtictio ē ſilētii nota cū ſenſu termiata: ubi ē libeꝝ ceſſare ꝓlixiq; ita ut neuter ſui indigeat: ut ē Numia nulla ꝑmūt: mortali urgemur ab hoſte. & eſt hui⁹ nota pūctū ſupra uerſum ad caput litterę poſitū. Diſtinguere aūt oportet ante ſimilitudines: quas greci παραβολᾶ uocant & ante redditas ἀνταποδόσεις: & ſi quando a pſona ad pſonā tranſitus fuerit factus: & ante aūt coniunctionē: ſi quidem nō ex abūdanti ponit: & ante caſuꝫ uocatiuū: & ante ſed: & ante quoniā: & ante tūc ceſſante reddita: ſed ꝓpoſitis ſupioribus: & ante interrogatiua ut Quis deus o muſę: quis nobis extulit artem. Vnde noua ingreſſus hominū expientia cepit? Hic enim oportet diſtinguere: & ſic inferre: Paſtor ariſtęus fugiēs peneia tempe. & p⁹ iterrogatiuā: ut Muſa mihi cās memora.

Subdiſtinctio eſt ſilentii nota legitimi: qua ꝓnūciatiōis terminus ſenſu manente ita ſuſpendit: ut ſtatim id quod ſequitur ſuccedere debeamus. Huius aūt eſt punctuꝫ ſub uerſu poſitū: ut Me duce dardanius ſpartham expugnauit adulter. Aut ego tela dedi fouiue cupidine bella. nō enim ſimiliter: ut in diſtinctiōe ſilentiū interpoſitū tacet pmiſit: ut eſt illud: Et ſi fata deū: ſi mens nō leua fuiſſet. media diſtinctio ſiue mora eſt leuis in ꝯtinuatōe ſenſuū interpoſita diſcretio legitimę diſtinctōis ſubdiſtinctōiſq; mediū optinēs locū: ita ut nec pfcā in totū nec omiſſa uideat ſꝫ ſignificatōe immorādi alteri⁹ deſideret principiū ſenſus & hoc ſolūmō ſeruat officiū: ut legentis ſenſū breuiſſima reſpiratōe refoueat & nutriat. Sic. n. ꝓnūciando reticere quis debet: qa ſpūs ipſe qdam defectiōe mutat: deinde reſūat: ut eſt Vt belli ſignū laurenti turn⁹ ab arce Extulit: & rauco ſtrepuerūt cornua cantu Vtq; acres ꝯcuſſit equos: utq; ipulit arma: Extemplo turbati animi

UVA. BHSC. IyR_099_1

Multę eni cauſę ſunt medię huius lectiōis. Primū ne cō/fundant: quę Δίκωλα & τρίκωλα ponunt. Deinde ut actus uerboꝶ emineat: & luceat qui ex aliquo moueat affectu: uel indignatione: uel miſeratione collata uel certe cū quadam arctatione ſermōis: quę ἐμφατικῶς a poetis congerūt. Si quis itaq; ſine media ſpiritus ſuſpenſiōe ꝓnunciauerit: ut eſt Aut hoc incluſi ligno occultantur achiui: Aut hęc in noſtros fabricata eſt machia muros. Aut latet error: equo ne credite teucri. Confundit ratio compoſitionis in generali nomine ligni: aut machinę eq. Item lectumq; iugalem: quo perii: ſuper imponas: minus apertum. Subdiſtinguendum enim pro uoluntate dicentis. Hoc eni uoluit intelligi Dido: non eſſe lectū iugalem quo perierit. Immorandum eſt ergo & reſpirandum iugalem. & ſic inferendū cum ὑποκρίσεως affectu: quo perii. In lectiōe plena ſententia periodos dicitur: cuiꝰ ꝑtes ſunt commata & cola.

Modulatio eſt continuati ſermonis in iucundiorē dicendi rationem artificialis flexus in declinabilem auditus formā ꝯuerſus aſpitatis atq; imperitię uitandę gratia.

Latinitas eſt incorrupta loquendi obſeruatio ſcđm romanam linguā. Conſtat aūt ut ait Varro his quattuor: natura: analogia: cōſuetudine: auctoritate. Natura uerboꝶ omniū: quę imutabili nequaq̄: aut minus aut plus: tradidit nobis q̄ quod accepit. nam ſi quis dicat ſcribo ꝙ eſt ſcribo nō analogię uirtute: ſed naturę ipſius cōſtitutiōe cōuincitur. Analogia ſermonis a natura proditi eſt ordinatio ſecundū τεχνικοὺς neq; aliter barbaram linguā ab eruditis: q̄ argentū a plumbo diſſonat. Conſuetudo nō rōne analogię: ſed uiribus pars eſt ideo ſola recepta ꝙ multoꝶ ꝯſenſione cōualuit: ita tñ ut illi artis rō non accedat ſed indulgeat nā ea e medio loquēdi uſu placita aſſūere ꝯſueuit. Auſtoritas in regula loquēdi nouiſſima eſt. Nanq; ubi oīa defecerint ſic ad illam quemadmoduȝ

UVA. BHSC. IyR_099_1

ad anchorā decurrit. Nō enī quicq̄ aut rōnis: aut natu
rę: aut conſuetudinis habet. cū tantū opione ſiue lectiōe
recepta ueteꝝ ſit: nec ipoꝝ tn̄ ſi interrogentur cur id ſe-
cuti ſunt: ſcient.

Enera locutionū ſūt qnq;: rōnale: artificiale: hiſto-
ricū. Gloſſematicū: cōmune. De qualitate locutio-
nū qnq; ſūt linguę grecoꝝ ἰάς: Δωρίς: ἀτθίς: αἰο-
λίς: κοινή. Iuxta has ergo quinq; linguas & latina uer
ba cōprehenſa colligunt hoc modo. Ias relictis ꝓpriis
utit: ac ſi ꝓpriis oībus: uerſat in omnibus tropis: doris
in ſingulis partibus orationis: nūc adiectiōi: nūc breuita
ti ſtudens barbariſmos facit qui barbariſmi metaplaſmi
appellant: quos cum ſibi uendicauerint docti: metaplaſ-
mos appellant. ut Teucꝝ mirantur inertia corda: ꝓ teu
croꝝ: & aggere mœroꝝ: & aulai ī medio. Atthis quę bre
uitati ſtudet admittit ſoleociſmos: quos cū docti fecerit
non ſoleociſmi: ſed σχήματα λόγου appellantur: ut
eſt Nuda genu: & Vrbē quā ſtatuo ueſtra eſt. Ibi eni nu
dū habens genu debuit dicere: Et urbs quā ſtatuo uſa ē
ſed ſeruiens ſchemati: quod appellat ἑλληνισμός tres
orationis ꝑtes redegit in duas uſus atticiſmo. Aeolis ul-
tra modū copioſa eſt & amat per circuitū uerba proten
dere & ꝑiphraſim res explicare ac per hoc πλεονάζει
cuius uitiū σχῆμα διανοίας appellant κοινή cōmu-
nis eſt: in qua idem oēs ſentiūt.

Metaplaſmus ē tranſformatio quędā recti ſolutiq; ſermōis
in alterā ſpeciē metri aut decoris cā figurata. hui⁹ ſpēs
ſūt hę. Protheſis: Epētheſis: Propalepſis: Aphęreſis: Syn
cope: Apocope: Ectaſis: Syſtole: Dięreſis: Synaliphe: epy
ſnaliphe: Eclipſis: Antitheſis: Metatheſis: Pararoge.

Protheſis eſt quidā generalis metaplaſmus: q fit p adiectio
nem. ſed ſpāliter ſic diuidit. Protheſis eſt appoſitio quę
dā ad principiū dictiōis lrę: ut Turuo gnatoq; pſiq; pro
nato. ſyllabę: ut concitū tetuli gradū ꝓtuli.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Epentheſis eſt appoſitio cũ inter primã & ultimã ſyllabam aut lr̃a adiicit̃ :aut ſyllaba. Lr̃a ut hac caſti maneãt ĩ regione nepotes ꝑ religiõe. Syllaba ut Mauortis in antro ꝑ martis. hũc metaplaſmũ q̃dã pleonaſmũ appellãt.

Proparalepſis eſt cũ aliq̃d ad nouiſſimã ꝑtem dictiõis accedit: ut admittier orat ꝑ admitti: & magicas in uitã accingier artes ꝑ accingi.

Parogoge eſt cũ ad ultimã ſimplicis dictionis clauſulã: aut lr̃a iungit̃ :aut ſyllaba. Littera ut apud Plau. quod & hoſtis ꝑ hoſti. Syllaba ut proteſtur pro põt.

Aphęreſis eſt ęque metaplaſmus q fit ꝑ detractionẽ ſed ſpecialiter obſeruat̃ Aphęreſis ẽ ablatio de pricipio dictiõis ꝯtraria ꝓtheſi: cũ aut lr̃a ãputat̃ :aut ſyllaba aufert̃. Lr̃a ut Ruit oĩa late pro eruit. Syllaba ut temnere diuos ꝑ contẽnere diuos. & Linquere caſtra ꝑ relinquere.

Syncope eſt ablatio de medio dictiõis ꝯtraria epentheſi: ut extinſti me teq; ſoror: pro extinxiſti.

Apocope eſt ablatio de fine dictiõis proparalepſi uel paragoge cõtraria: cũ aut lr̃a detrahit̃ uel ſyllaba. Lr̃a ut aſpice nũ mage ſit noſtꝝ penetrabile telũ: pro magis. Syllaba: ut en do ſuã pro domũ.

Ectaſis eſt extenſio: quę fit cũ correpta contra rationẽ ꝑ licẽtiã producit̃ :ut exercet Diana choros. Hic eñi Dianę ſyllaba producta eſt: cũ corripi debeat.

Syſtole eſt correptio contraria ectaſi. Fit aũt cũ lõga ſyllaba ꝯtra rationẽ corripit̃ aliqua neceſſitate cogẽte: ut Vrbemq; fidenã. Fidenã primã corripuit: cũ producere debuiſſet. Item aquoſus orion.

Dięreſis eſt deſciſio unius in duas diuiſę ſyllabę : ut diues pictai ueſtis & auri: pro pictę. & aulai in medio.

Synaliphe colliſio ẽ: quę fit cũ duaꝝ inter ſe cõcurrẽtium uocaliũ altera elidit̃ :ut Atq; ea diuerſa penitus dũ parte gerunt̃. Hic eñi unũ e p̃cedens excludit̃. ea Synereſis a quibuſdã nominat̃.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Epiſynaliphe eſt cõclutinatio ſeu contẽtio duaꝝ ſyllabaꝝ in unã ſyllabam facta cõtraria ſynaliphe: ut tixerit ęripedem eruã licet: cũ ęripedem quinq; ſyllabis dicere debeamus. ita fit una ſyllaba ex duabus.

Echlipſis eſt colliſio quędam diſſicilis ac duaꝝ cõſonãtiũ cũ uocalibus aſpere ꝯcurrentiũ: ut eſt Multũ ille & terris iactatus & alto.

Antitheſis eſt lrę cõmutatio ut Impete nũc uaſto ceu ꝯcit⁹ imbribus amnis. Impete dictũ ẽ ꝑ ĩpetu & olli ꝑ illi.

Metatheſis dicit̃ tranſlatio. eſt aũt lraꝝ ordo mutatus: ut ẽ Nam tibi timbre caput Euandrius abſtulit enſis.

προθέσεων παραλλαγη eſt eum alia q̃ quę debet ꝓpoſitio ponit̃: ut cui tantũ de te licuit pro in te.

Chemata quidẽ latinę figurę uocãt̃: ſicut noĩe ĩpo patet ꝯformationes ſunt quędã ſententię remotę a cõi. Hę ut Quintilia. exiſtimat adeo tropis ipſa rei natura ꝯiũctę ſũt: ut a qbuſdã tropoꝝ noĩa acceperũt ſiue ꝙ formẽt orationẽ: ſiue ꝙ uertant: unde & motus dicũt̃. Figura eſt igit̃ aliqua arte nouata dicendi rõ. Hui⁹ ptes duas facit Διανόιας: quod eſt cogitatiõis & ſenſus λόγου: quod eſt elocutionis atq; uerboꝝ & ſenſuũ ad oratorias uirtutes ꝑtinent: ideſt σχηματα Διανοίας nos de eo loquimur: quod ſchema leſeos dr̃: cuius diffinitio eſt talis Schema leſeos ẽ ordo uerboꝝ aliter q̃ debet figurat⁹ metri: aut decoris aut ẽphaſis grã. h⁹ ſpẽs ſũt multe ſed neceſſarie tradũt̃ p q̃s ſimiles colligẽt̃. Prolepſis Zeuma: Ipozeuxis: Syllepſis: Aſyndeton: Anadiploſis: Anaphora: alia Anaphora: Epanalepſis: Epizeuxis: Parãomaſia: Scheſiſonomaton: Paromeõ: Hemoeoteleutõ: Homoeoptoton: Polypteton: Hirmos: Polyſyndeton Dialyton: Climax.

Prolepſis eſt ꝓnũciatio reꝝ ordine ſecutaꝝ: uel ẽ cũ añ numerus uerbo reddit̃ q̃ pſone diffiniant̃ ut ẽ Cõtinuo reges ingẽti mole latin⁹ quadriiugo ĩuehit̃ curru. Bigis it

UVA. BHSC. IyR_099_1

Turnus in albis. Tũ pr̃ Aeneas romanę ſtirpis origo : & iuxta Aſcanius magna ſpes altera Romę : ꝓcedũt caſtris & aliter de ꝓlepſi diſputat̃ cũ id quod poſterius accedit ante tp̃s aſcribit̃ : ut Lauinaq; uenit littora. Lauiniũ eniʒ nondũ erat cũ ad italiã uenit Aeneas. & apud Saluſtium Montẽ ſacꝝ atq; auentinũ inſedit q mons ob hoc qđ illũ plebs inſederat poſtea ſacer dictus eſt.

Zeugma eſt unius uerbi cõcluſio diuerſis clauſulis coniũcta cũ duo aut cõplura ad unã partẽ orationis iũgenda referũt̃. Huius aũt cõcluſiõis cõuerſio trib⁹ locis poſita uidet̃. Fit. n. aut cũ ꝑpõit̃ unũ uerbũ ad quod ſequentes ſenſus ꝯferant̃ ut ẽ uicit pudorẽ libido : timorẽ audacia rõnẽ amentia. Aut cũ in medio ſenſuũ loco poſitũ repit̃ ut ẽ Troiugẽa interp̃s diuũ q numina phœbi : Qui tripodas clarii laurus : q ſidera ſentis. Et uolucꝝ pẽnas : & ꝑpetis oĩa pennę. Sentis eni uerbũ tã primis q̃ ultimis iũgit̃ : & ob id μεσόζευγμα nominat̃ : aut certe cuʒ uno uerbo ſenſus claudunt̃ ut ẽ Tullianũ : Nihil ne te nocturnũ ꝑſidiũ palatii : nihil urbis uigilię : nihil timor populi : nihil cõcurſus bonoꝝ oĩuʒ : nihil hic munitiſſim⁹ ſenat⁹ hauendi locus : nihil hoꝝ ora uultuſq; mouerũt. Cõcluſit eni uno uerbo mouerũt. inde ὑπόζευμα dicit̃.

Hypozeuxis ẽ cũ ſingulę res aut pſonis obiiciũt̃ : aut uerbis : ut regẽ adit : & regi memorat nomẽq; decuſq; : Quid ue petat : qd ue ipſe ferat : Mezentius arma Quę ſibi cõciliet : uiolẽtaq; pectora Turni. Edocet humanis quę ſit fiducia rebus : Admonet imiſcetq; p̃ces. haud ſit mora tarchon iũgit opes fœduſq; ferit.

Hypozeuxis eſt ut Scaurus ait figura ſupiori ꝯtraria ubi diuerſa uerba ſingulis iũgunt̃.

Syllepſis eſt diſſimiliũ clauſulaꝝ p unũ uerbũ ꝯglutinata ꝯceptio cũ ſingularis dictio plurali uerbo uel poſteriori tãtũ uel ultio reddit̃ : ut ẽ Hic illi⁹ arma : hic curr⁹ fuit itẽ Sũt nobis mitia põa : Caſtãeę moles & p̃ſſi copia lactiſ

Aſyntheon eſt cũ aliqua incõpoſite & ſimpliciter ꝓferũt ut ueni uidi:uici. Hęc ab aliis Dialyton dicitur.

Anadiploſis eſt cũ ultima prioris uerſus dictio in initio ſequentis iterat̃ ut Seqtur pulcherrimꝰ aſtur:Aſtur equo fidens. Anadiploſis eſt cõgeminatio dictiõis ex ultĩo loco ꝓcedentis & ſequentis principio.

Anaphora eſt relatio uerbi eiuſdẽ aut ſimilis per pricipia uerſuũ plurimoꝝ:ut Nate meę uires mea magna potentia ſolus:Nate patris ſũmi. Itẽ Spes tu nunc una ſenecte Tu reges miſerę:decus imperiũq; latini te penes. In te oĩs domus inclinata recũbit. Eſt & ſecunda anaphora ꝑ quam elocutio nõ conuenienter reſpondẽs aliud refert occulte ut eſt apud Saluſtiũ. Sed antea item cõiurauere pauci:in qbus Catilĩa de qua q̃ breuiſſime potero dicã hic de qua intelligendũ cõiuratione.

Epanalepſis eſt cũ maiore ſignificato facta repetitio ut eſt ĩ Hora. Heu heu fugaces poſtume poſtume labunt̃ anni & aliter:Epanalepſis fit cum eadem dictio & principium uerſus & clauſulã tenet:ut Te nemus ãgitię:uitrea te fucinus unda:Te liqdi fleuere lacus. Itẽ pr̃ inquã me lumine orbauit pr̃. Ante etiã ſceptꝝ Dictei regis & ãte. & hoc nauis onuſta ꝓda Sicilienſi cũ ipſa eẽt ex ꝓda.

Epizeuxis eſt eiuſdẽ dictiõis in eodem uerſu ſine aliq̃ dilatione geminatio cũ impetu ꝓnũciatiõis : ut Me me adſũ q̃ feci in me cõuertite ferrũ:O rutuli mea fraus oĩs.

Paronomaſia eſt ueluti quedã denoĩatio cum ꝓcedenti nomini aut nomen aut uerbũ annectit̃ ex eodem figuratu : ut Fugã fugit:factum facit:gratas gratias:creta decreta eſt:pugna pugnata eſt:& aliter.

Paronomaſia fit cuꝫ dictio iterat̃ mutata tamen aut littera aut ſyllaba quotiens noĩe ſimili utit̃ in ſignificationę diuerſa:ut eſt apud Terentiũ. Nam inceptio eſt amentium haud amantiũ. & apud Cice. Qui fuit locus religioſiſſimus is erit locus diſertiſſimus:& cuſtodia caſtroꝝ non

UVA. BHSC. IyR_099_1

honoris ſed oneris exiſtimať. Item ſi non prętorē te: ſed ꝓdonem dicimus.
Scheſiſonomaton eſt cū ſingulis nōibus epitheta coniūcta ſūt ut marſa manus: peligna cohors. Feſtia uiꝝ uis & aliter Scheſiſonomaton eſt cū i cōnexu uel in ꝯtextu ſnīaꝝ plures antonomaſię ponūť ut Armipotēs tritonia uirgo
Paromeon eſt cū uerba uel nomina paꝝ inflexa & tamē ſimilia ſuperioribus inferunť ut Multa uiri uirtus animo multuſq; recurſat gentis honos. & aliter.
Paromoeon fit cū uerba ſimiliter incipiūt: ut Machia multa minax minať maxima muris.
Homoeotheleuton eſt oīo ſimilibꝰ clauſulis terminata id eſt pari uerboꝝ exitu finita: ut apud Enniū. Eos deduci euehi q̄ deſeri malui. Saluſtius: In nuda iniecta corpora Vir. Bella horrida bella
Homoeoptoton eſt oīo excurrens in eoſdē caſus ſimiliter ideſt cū uno ſimiliq; caſu totus ſenſus elocutōis impleť ut apud Salu. Maximis ducibus fortibus ſtrenuiſq; miniſtris. & aliter Homoeptoton fit cuꝫ oratio excurrit in eoſdē caſus & ſimiles fines: ut Ennius Inherentes: flenteſ lachrymantes: ac miſerantes. Itē homoeoptoton ē cū in ſimiles caſus exeūt uerba diuerſa Homoeoptoton eſt cū ſimili modo dictiōes multę finiūt.
Polyptoton eſt oratio caſuū uarietate diſtincta: ut eſt i Terentio. In te ſpes ego nobis ſita ē. Te ſolū habemꝰ: tu es patronus: tu pater: ille tibi moriens nos cōmendauit ſenex: ſi deſeris tu nos ꝑimus. Itē littora littoribus contraria fluctibus undas.
Hirmos eſt cum uniformis continuatur ſeries oratōis uniꝰ caſus tenorem ad clauſulam uſq; cuſtodiens: ut Principio cęlum ac terras.
Polyſintheton eſt oīo pluribus coniūcta coniūctionibꝰ ut Meandrūq;: Noemonaq;: Pritanimq;. Item Tectumq;: laremq;: Amiclęūq; canem.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Dialyton eſt orõ quę ſine ꝯiũſtionib⁹ ſolute ac ſimpliciter efferť nulla ꝯiunctiõe interpoſita ſupiori ꝯtraria: ut alii naualibus. Ite: ferte citi ferꝝ: date tela: impellitę remos. Item uenim⁹: uidimus: placuit: & apud Tulliũ Pertulit: cogitauit & etiam Brachilogia nominať.

Climax eſt quam noſtri gradatiõeꝫ uocãt adiectio repetẽs quę dicta ſunt anteq̃ enim ad aliud extẽdat: in priorib⁹ reſtitit. Hęc eſt quotiens ab eo quo ſenſus ſupior termi natur inferior incipit: ac deinceps quaſi p gradus idem dicendi ordo ſeruať ut eſt: Induſtria parit uirtutẽ: uirtus gloriam: gloria inimicitias: inĩmicitię picula. Simile eſt exemplũ ex gręco notiſſimo tranſlatũ. Nõ eĩm dixi: ſꝫ ne ſcripſi qdem legationẽ ſed ne pſuaſi thebas. Sũt tñ tradita & latina Aphricano uirtuteꝫ induſtria. uirt⁹ gloriã: gloria ęmulos ꝯparauit. Itẽ & gall⁹ nõ ergo magis pecũiaꝝ repetũdaꝝ q̃ maieſtatis: neq; maieſtatis magiſq̃ Plautię legis: neq; plautię legis magiſq̃ omniũ legũ inueniť. quo apud poetas ut apud Homeꝝ in ſceptro qđ ab Ioue agamenõ đducit ἀνὰ δὲ κρείων ἀγαμέμνων
ἔζη σκῆπτρον ἔχων τὸ ἥφαιζος κάμε τεύχων
ἥφαιζος μὲν δῶκε διὶ κρονίωνι ἄνακτι
αὐτοὶρ ἄρα ζεὺς δῶκε διακτόρῳ ἀργειφόντῃ
ἑρμείας δὲ ζάναξ δῶκεν πέλοπι πληξίππῳ
αὐτὰρ ὁ αὖτε πέλοψ δῶκε ἀτρεῖ ποιμένι λαῶν
ἀτρεὺς δὲ θνήσκων ἔλειπε πολύαρνι θυέστῃ
αὐτὰρ ὁ αὖτε θυέστ' ἀγαμέμνονι λεῖπε φορῆναι.
Apud nr̃m etiã tragicũ ſic Ioue ꝓgnat⁹ ẽ ut phibẽt Tãtalus ex Tantalo ort⁹ Pelops: ex pelope ſat⁹ atreus qui nr̃m porro ꝓpagat gẽus. Hęc aũt gradatio aptiorem habet ptẽ & magis affectatã ideoq; rarior eſſe debet. Item apđ Vir. Torua leęna lupũ ſeqť: lup⁹ ipſe capellã. Florentem citiſuꝫ ſeqť laſciua capella. Te corydon o alexi.

Vitia orõis generalia ſũt tria: obſcuꝝ: iordinatũ. barbaꝝ. Obſcuriatis ſpecies ſũt octo: Acyrologia: Pleonaſmos:

UVA. BHSC. IyR_099_1

Periſologia:Amphibologia:Tautologia.Eclipſis: Enig
ma:Macrologia.Inordinate or̄ois ſpēs ſūt qnq;.Tapino
ſis:Aſchrologia:Cacēphaton:Cacozelia:Cacoſynthetō
Barbare or̄ois ꝑtes ſūt duę:Soloeciſmus & Barbariſmꝰ
quoꝝ ſūt ſpecies ſunt plurimę.

Acyrologia ē dictio minꝰ ꝯuēienter elata uel ñ ꝓpriis dicti
oībꝰ obſcurata ſnīa:ut accede ad ignez hūc.Iā caleſces
plus ſatis.ibi nullꝰ ſignificat̃ ignis ſ3 meretrix & apud
Vir.Hūc ego ſi potui tātū ſpare dolorē.ꝑ timer̃ poſuit.

Pleonaſmos eſt ſnīa uerbo pluſq̄ neceſſe eſt abundans : ut
Sic ore locuta eſt:cū utiq; ſufficeret ſic locuta eſt.

Periſologia ē multoꝝ uerboꝝ adiectio ſupuacua ſine ulla
ui reꝝ:ut Ibant qua poterāt:qua nō poterāt non ibant.
Hic enim excepto ibant oīa ſuperuacua ſunt.

Macrologia eſt or̄o culta nimiū.Scaurꝰita diffinit lōga de
ſcriptiōe ꝓducta ſnīa ut eſt:Poſtea lux ſūmo ſpargebat
lumīe terras Orta dies: cū primū alto ſe gurgite tollūt
Solis equi:lucēq; elatis naribꝰ efflant:cū ſit ſatis dixiſſe
ſole orto.uerſibꝰtn̄ minus nocet q̄ ſolutę or̄ois:& apđ
Liuiū:Legati nō impetrata pace unde uenerāt domū re
uerterūt.Hic enī nō tantū pōdus adiecit ſnīę longitudo
ſed magis decorem abſtulit.

Amphibologia eſt uitio ꝯpoſitiōis in ambiguo poſita ſnīa
ut Aio te Aecida romanos uincere poſſe.Itē certū ē eīm
Antoniū pręcedere eloquētia Craſſu3.Hi enī duo ſenſus
uitio āmbiguitatis carēt ꝓprietate:cū ſit incertū ab Aea-
cide Romanos uinci poſſe:an Romanos ab Aeacida.Si
militer ab Antonio uinci Craſſum eloquētia:an Craſſo
antoniū.Fit & p Omonyma cū dicimus tauꝝ & neſcias
utrum de armento:an obſcenam corporis ꝑtem an mō
tem q̄ eſt in Cicilia:ab qui eſt in ſideribus tauꝝ dicamꝰ.
Fit itē p cōmunia uerba ut uadat̃ in foro Cato crimina
tur:Incertū eſt agat'ne in aliū:an ipe ab alio idem pacia
tur:qa uador & criminor ſunt uerba comnnia.Item fit

UVA. BHSC. IyR_099_1

& per diſtinctioné:ut uidi ſtatuā auream haſtā tenētem
Fit pręterea plurimis modis quos percurrere oīs ne ni
mis lōgum ſit non oportet.
Tautologia eſt eiuſdē dictiōis in eadē ſnīa ſupuacua repe
titio ut eſt flens lachrymaꝝ fluoré fudit & ego metipſe
cum ſuffecerit ego.
Eclipſis eſt neceſſaria dictioni defraudata ſnīa perſcūs. quī
dā neceſſarię dictiōis q̄ deſiderat p̄ciſa ſnīa ut ē Terris
iactus & alto:cū deſit prępoſito:Italiam fato ꝓfugus.i.
ad Italiam.
Enigma eſt ꝑ incred ibilia ꝯfuſa ſnīa:ut auia filioꝝ eſt quę
mater mariti:cum iocaſta ſignificet.
Tapinoſis é ꝯtra diguitaté rei magnę humilis expoſitio:ut
é Marcido dies ſole pallet cū ui arceāt ter rena nō imor
talia & apud Flaccū:Pelidę ſtomachum. & Vir. Multa
malus ſimulans pro ſceleſtus.
Aeſchirologia eſt uitio cōpoſitiōis iuerecūda oro aut cō
poſitio uerboꝝ obſcenę ſignificationis:aut unius uerbi
obſena ſignificatio & ꝓnūciatio. ꝯpoſitiōe fit:ut cū nu
mero fuiſſe emēdat̄. Hoc uitiū īterpoſita aliqua particu
la:ut cū quodā uumero fui:& Numeꝝ cū nauibꝰ ęquat
Itē unius uerbi obſcēa ꝓnūciatiōe ſic fit:ut eſt apud Sa
luſtiū Ductabat & arrexit animos militum.
Cacēphatō ē uitio ꝯpoſitiōis iuerecūda ſuſpicio ut arrige
aur̄s pāphile. Itē at ramū hūc:apit ramū q ueſte latebat
Cacozalia ē ꝑ affectiōeꝫ d̄coris corrupta ſnīa cū eo ip̄o de
coret oro quo illā uoluit auctor ornare. Hęc fit aut ni
mio tūore:aut nimio cultu.nimio tiore:Iupit o p̄ſēs ce
li q ſidera torq̄s. Ore tuo dicēda loq̄r.nimio cultu.au
reꝰ axis erat tēo aureꝰ aurea ſūmę curuat̄ a rotę Radioꝝ
argēteꝰ ordo:Per iuga chryſoliti poitęq; ex ordie gēmę
Cacoſynteheton eſt idecēs ſtructura uerboꝝ ut ē. Verſaq;
iuuencū terga fat.gamus haſta.
Barbariſmus eſt dictio uitioſa:eſt tn̄ diffinitio generalis ac

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſpecialis.Sꝫ quoniā dictio & ꝯtexta oro: & una ps eius ītelligit & qa cōſuetudo hūc tātū barbariſmū appellat q fit in una pte orois:apti⁹ tn̄ hac utemur diffinitione. Barbariſmus ē cōtra romani ſermōis legem aut ſcripta: aut ꝓnūciata uitioſa dictio. Barbariſm⁹ ē enūciatiōe uel ſcripto una ps oratiōis corrupta:ac p hoc nō latina:ſed hoc uitiū in ſoluta oroe nomē ſuū obtinet. Ceteꝝ apud poetas metaplaſm⁹ uocat. Soloeciſm⁹ aūt ſchema:barbariſm⁹ & barbaralexis.i.barbara dictio īter ſe differūt qa barbariſm⁹ ī latina dictiōe fit.barbara aūt lexis tota pegrina ē dictio ut gaza. Barbariſm⁹ fit modis principa lib⁹ q̄ttuor.adiectiōe:detractōe mutatiōe:trāſmutatōe.

Adiectiōis ſpecies ſūt quattuor:aut p adiectiōeꝫ tpis ſiue ꝓ ductiōem fit hoc mō:ut Italiā fato ꝓfugus Ibi prima ſyl laba cū corripi debeat ꝓducta eſt. Item cū debeat habe re tēpus unū habet duo. Adiectione litterę:ut ſi qs reliquis germinata.l.ꝓnunciet ut Relliqas Danū atq; imitis Achilli. Adiectiōe ſylllabę cum dicimus mauors pro mars:& tetulit pro tulit: ut Mauortis in antro:& Nūq̄ huc tetuliſſem pedē. Itē alituū pro alitū. Adiectiōe aſpiratiōis hoc pacto & ſono ꝑditur cū dicimus choronam cū aſpiratiōe cū debeat leniter ꝓferri. Item hamo ꝓ amo

Detractiōis ſpecies ſūt ęque quattuor detractiōe tpis litterę:ſyllabę:aſpiratōis. Tēpore ut Feruere Leucatē: Littere ut Siqs detracta.a. lr̄a prętor dicat:ut Lucili⁹ Pretor ne ruſticus fias cū debeat.ae. pronūciari prętor ſed ſtructurę gratia ſyllaba lōga corripit. Syllabę ut ſi qs dicat temnere pro cōtemnere .ut Vir. Et non temnere diuos. Aſpiratiōis ut ſi qs homo ſine aſpiratiōe cum debeat aſpere pronūciari. Hę aūt ſpecies inueniunt locis tribus:in prima pte dictiōis:in media:in nouiſſima. In prima pte fit p Aphęreſim ideſt p detractionē ut linq; pro relinq̄. In media p Sincopen ideſt colliſionē: ut nantes pro natantes. In nouiſſima p Apocopen ideſt p abſciſio

UVA. BHSC. IyR_099_1

nem:ut uolup. ꝑ uoluptate. & ut ſi accuſatiuo ſine.m. lr̃a domu dixeris per parallagen ideſt mutatioñe litterę ſi lr̃am aliã pro alia ꝓnunciem⁹ ut aſuenire pro auenire Tranſmutatiõe cũ in eadeꝫ dictõe cõmutatis in ſe litteriſ utimur:ut reliquias ſi p.l.lr̃am pronũciemus cũ debeat per.r.pronũciari prima ſyllaba religas. Item religioñe pro religiõe. Per Ecthlipſim quoq; ideſt ꝑ unius lr̃ę eliſionem:ut repoſtũ pro repoſitũ. Sũt prȩterea ꝓnunciatiões quędã uitia quę nõ nulli Barbariſmos uocant. Iotaciſmi: Labdaciſmi: Metaciſmi: Hiatus: Colliſiones & oĩa quę plus ęquo minus ue cõſonantia ab eruditis auribus reſpuunt. Hęc uitia prolocuti cõtrouerſia de nomine ꝑtinacib⁹ relinquam⁹. Iotaciſmi ſũt cũ. I. lr̃a ſupra iuſtũ decorem in dictiõib⁹ oſtendit. Labdaciſmi ſimiliter ſi lucem prima ſyllaba uel alma nimiũ ꝓnũciemus. Metaciſmi quoq; ſunt cũ in fine partis oratiõis inuenitur.m.lr̃a & incipiens ſequens a uocali quę nõ ſit loco cõſonãtis poſita. Hęc enim ſcribit non aũt pronunciat ut quouſq; tandem abutere. Tunc aũt pronũciamus.m. lr̃am cum ſequit uocalis loco cõſonantis poſita ut eſt: Tuꝫ Iuno ęternũ ſeruas. Diſtinctio quoq; ſeparat uerba ideſt dum cõdere urbem: Inferretq; deos latio:q̃ prouũciatio ſeruanda ne ſit Barbariſmus nõ in ſcriptura ſ; in ſermone ſi enunciata fuerit.

Oloeciſmus ẽ ꝯtra ratiõeꝫ romani ſermõis diſturbãs orationẽ & uitiũ i ꝯtextu ꝑtiũ orõis ꝯtra regulam artis grãmaticę poſitum ideſt nõ ꝯueniens romano ſermoni iunctura uerboꝝ.

Soloeciſmus dicit grecę λὸγοῦαικισμς ideſt ĩtegri ſermonis corruptio:uel acuitate cilicię quę ſole olim dicebat nũc põpeiopolis nominat:cui⁹ incolę qa ſermone corrupto loquebant: Similiter uitioſe loquentes apud Athenienſes Soloeciſmi dicebant: Vnde idem uitiũ ſoloeciſmũ appellatũ eſt:latine a qbuſdã ſtribiligo appel

UVA. BHSC. IyR_099_1

latur uel a Solone legũ auctore q indifferenter locutus
eſt. Soloeciſmus ſit modis generalib⁹. xiiii. Immutatiõe
geneꝝ tam nominis q̃ ꝓnominis: caſuũ: numeroꝝ: pſo-
naꝝ: tempoꝝ: p qualitatem uerboꝝ: p modos: per aduer
bia: prępoſitiões: per gradus collocatiões: p geminatio
nem abnuendi: p accent⁹: per ordinis imutationem. Pri
mus modus ſoloeciſſimi fit p imutationẽ geneꝝ nomi-
nis cũ dicimus atra ſilex: aut amare corticis: aut purpu
rea narciſſus: cũ ater ſilex debeat dici: & amari corticis
purpure⁹ narciſſ⁹. Fœminini generis factũ ẽ qđ erat ma-
ſculinũ. Secũd⁹ modus fact⁹ p imutatiõeʒ generis ꝓno-
minũ: ut qs mulier cũ dẽat dici q̃ mulier, ut apđ Enniũ
qs tu es mulier q̃ me iſueto nũcupaſti noie ꝓ q̃ maſculi
nũ ꝓ fœinio qs poſuit. Itẽ ſi finitũ ꝓ ifinito ponam⁹. i. ſi
dicamus de abſente hic facit: aut de pſente dicam⁹ is fe-
cit. cũ debem⁹ dicere hic fecit. Terti⁹ modus fit p imuta
tationẽ caſuũ ſic cũ in ſermone aliũ caſuʒ pro alio poni
mus: ut Vrbẽ quã ſtatuo ueſtra eſt: accuſatiuũ caſuʒ ꝓ
ntõ poſuit. Quartus modus p imutationẽ numeroꝝ ut
Pars i fruſta ſecãt: numeꝝ pluralẽ ꝓ ſingulari poſuit cũ
ps ſecat debuerit dicere. Quint⁹ modus fit p imutatio-
neʒ pſonaꝝ: ut ſi qs aliam pſonã pro alia ponat: ut hęc
prima piacula ſunto: cũ debuerit dicere ſint ſecũdã per
ſonã poſuit ꝓ tertia. Sext⁹ modus p tẽpoꝝ imutatiõeʒ ut
ẽ: Nec ueni niſi fata locũ ſedẽq; dediſſent: cũ debuerit di
ci nec ueniſſem niſi fata: tẽpus pręteritũ pfectũ ꝓ pluſq̃-
pfecto poſuit. Itẽ quę manus interea tuſcis cõmittet ab
oris: ꝓ comitata ſit & armauerit. Septimus per q̃litates
uerboꝝ fit: ut hoc Pinguẽ & placidã paci nutritor oli-
uã. Fecit eni cõmune uerbũ nutritor ab eo qđ erat acti
uũ nutrio. Octauus mod⁹ p uerboꝝ modos ut At Ru-
tulo regi ducibuſq; ea mira uideri auſoniis. Infinitũ eni
poſuit ꝓ ꝓnũciatiuo cũ deberet dicere uidebãt. Non⁹
modus fit p aduerbia uocalia: ut ſi dicamus intus eo: in

UVA. BHSC. IyR_099_1

tro ſnm:cũ debeat dici intro eo:int⁹ ſuꝫ:ut eam⁹ illic ꝓ illuc. illic eniꝫ ĩ loco ẽ illuc in locũ. Decim⁹modus fit ꝑ ꝓpoſitões:ut Rapuitq; in fomite flãmã : ablatiuũ eni caſuꝫ poſuit ꝓ acto:cũ debuerit dicere in fomitẽ qſi rapuit ad fomitẽ:& apđ amicũ eo.i.ad amicũ eo. Vndecimus modus ẽ ꝑ grad⁹ ſi qs ꝯpatiuuꝫ ponat ꝓ ſuplatiuo:aut abſolutũ ꝓ alterutro.i.ſi dicat bonus oĩum cũ optim⁹ debeat dicere:aut melior oĩuꝫ cũ melior oib⁹ debeat dicere.cui⁹exẽplũ ẽ:Is qſtus ẽ multo uberrim⁹cũ debeat dicer̃ multo uberior:Duodecim⁹ modus fit ꝑ gemĩatõꝫ abnuẽdi:ut ſi dicas nihil nũq̃ peccaui cũ debeat dici nũq̃ peccaui:quoniã duę abnegatiuę unã ꝯfirmatiõeꝫ faciũt. Terciuſdecim⁹ mod⁹ ꝑ ĩmutatiõꝫ ordinis ſi ꝑticulã quã debeas prĩo loco põere poſtpõas:aut quã debes p⁹ põere prĩo loco colloces cũ dicis aũt uẽis cũ debeas dicere uẽis aũt. Quartuſdecim⁹ fit ꝑ ĩmmutatõꝫ accẽt⁹ taliter:ut ſi qs aduerbiũ loci ubĩ qđ ẽ poſitũ ꝓ aduerbio tpis acute ꝓnũciet:& ita fiet locale cũ debeat eſſe tẽporale:ut ẽ in illo uerſu. Inde ubi uenere ad fauces graue olẽtis auerni. Vbi eniꝫ grauiter legẽdũ ẽ quoniã ſignificat poſtq̃.ſic & alia ſimilr̃:ut ſi aduerbiũ cũ graui ꝓnũciet̃ accẽtu erit ꝓpoſitio:ſi acuto erit aduerbiũ:ut lõgo poſt tpe uenit.Quidã adiiciũt qntũdecimuꝫ exempluꝫ q putãt & in una pte orõis fieri ſoloeciſmuꝫ ſi incõueniẽter fiat. Si demõſtrãtes uiꝝ hãc dicamus:aut foemĩnã hunc:aut interrogãti quo ꝑgamus reſpõdeamus Romę:aut unũ ſalutãtes ſaluete dicamus:cũ utiq; ꝓcedens demõſtratio:uel interrogatio:uel ſalutatio uim ꝯtextę orõis cõtineant.Multi etiã dubitauerunt guadriga:ſcala:ſcopa:ſoloeciſmus an barbariſmus eſſet cũ.ſ.id genus orõis barbariſmũ eſſe ipſius uitii diffinitiõe poſſit agnoſci.Ita fiũt ſoloeciſmi ſecũdũ pleroſq;.xiiii.ſecũdũ quoſdã.xv. Inter Barbariſmũ & ſoloeciſmũ hoc intereſt ꝙ ſoloeciſmus in pluribus ꝑtibus fit. & diſcrepantes &

UVA. BHSC. IyR_099_1

icōſequētes in ſe dictiōes habet. Barbariſmꝰ aūt in una & in ſoluto ſermone. Cęteꝝ apud poetas barbariſmus metaplaſmus dicit. Soloeciſimus ſchema nominat: lati/ne barbariſmus diſſonās uocat: Metaplaſmus transfor/matio dicit. Soloeciſmus appellat figura ſhema.

Irtutes orōis generales ſūt duę: ꝑprietas & orātꝰ ꝑprietas ē regula ſermōis q̄ gręci analogiā uocāt Quidā ex noſtris ꝑportionē huic accedit breuitas q̄ gręci συντομίαν uocāt. Itē tenor quem illi uocāt τάσιν aut προσωδίαν. Ornatꝰ ſpēs ſūt duę ex qbꝰ prior debet eē ꝯpoſitio quā gręci σύνθεσιν uocāt. Seqns ē culta & ſana orō quā illi noiant κυριολογίαν i q̄ tropi ſūt regula ſermōis quā uocāt analogiā ſeruat recte ſcriptur rati ut ſciaūs ſcripſib. lr̄a potiꝰ utēdū eē q̄ p. cū exordiū uerbi qđ ē ſcribo b obtieat breuitatē quā συντομίαν greci dicūt tūc notabiūs cū rei magnę ſenſus ſufficient ad dignitatē q̄uis breui enūciabit ſnia. ut apud Vir. Naſcet pulchra troianꝰ origine Cęſar: Impium oceano famam q terminet aſtris. Hic eni ē troiana dignitas & Cęſaris principatꝰ & romano impio poſſeſſio iudicat orbis Tenor quē gręci dicūt taſim: aut ꝑſodiam inflexibꝰ uocis ſeruādꝰ eſt. Nam q̄dam acuto tenore: pleraq; graui: alia flexo denūciant. In ornatu prima ꝯpoſitio debet ſeruari: ut nō ſit diſſonās & abſona ſtructura orōis. Et culta & ſana orō quā gręci dicūt cyriologiā ſiē lenocinio debet ornari. Romanos reꝝ dominos gentemq; togatā. Hic etiā ipſa ueritas ſententiā ornauit: huic accedūt tropi qbus ꝯuenienti ratiōe ꝑprietas illuſtrat.

Tropus eſt ut ait Scaurꝰ modus ornatę locutiōis & dictio tranſlata a ꝑpria ſignificatiōe ad nō ꝑpriā decoris aut neceſſitatis: aut cultus: aut emphaſeos grā. Quintilianꝰ ſic diffinit. Tropus eſt ſermo a principali & naturali ſignificatiōe tranſlatus ad aliquā ſimilitudinem exornādę orationis gratia. Tropi ſunt Metaphora: Metalepſis: An

tonomaſia:Onomatopeia:Hypbaton:Allegoria:Catha creſis:Metonymia:Synecdoche:Periphraſis:Hyperbole Homoeozeuxis. Hoꝝ omniũ generalis ẽ metaphoea. Cęteri oẽs huius ſpecies uident̃

Metaphora eſt reꝝ uerboꝝq; trãſlatio a ꝓpria ſignificatõe ad nõ ꝓpriã ꝑ ſimilitudinẽ decoris:aut neceſſitatis: aut cult⁹:aut emphaſeos gratia. Hęc fit modis quattuor his Ab aĩali ad aĩale:Sic tiphym aurigã celeres fecere carinę Ab agitatore ad gubernatorẽ tranſtulit. Itẽ tõdentes cãpum late candore niuali. Ab inaĩali ad animale ſic:Atꝓcul excelſo mirat⁹ uertice mõtis:ꝓ cacumĩe nũc uerticẽ dixit q eſt aĩaliũ tantũ. Itẽ Fert in abruptũ magno mõs ĩprob⁹ actu. Ab ĩaĩali ad aĩale:ut Si tantũ pectore robur ꝯcipis. A ligno ad hoiem trãſtulit. Itẽ ãbo florẽtes ętatibus. Ab ĩaĩali ad aĩale:ut Pelag⁹ tenuere rates ꝓ nauibus nũc rates dixit. Iteꝫ ſeqt̃ cumulo p̄ruptus aquę mons.

Metaphore quędã ſũt cões:quędã a gręcis ἀκόλουθαι appellãt̃:ut tiphym aurigã celeres fecere carinę:qa quẽ admodũ i naui auriga dici põt:ita in curſu gubernator ut cũq; gubernator ꝯtorſit equos. hic gubernatorẽ ꝓ auriga poſuit. Quędã nõ cões quę a gręcis ἀκακολουται noiant̃ ut Cũ uertice mõtis. nõ eni põt iuicẽ dici cacumen hois ſicut dixit uerticem mõtis. Scire aũt debemus eſſe methaforas alias reciprocas:alias unius ꝑtis.

Cathacreſis eſt neceſſaria ſimiliũ ꝓ ꝓpriis abuſio & uſurpatio nois alieni:ideſt dictio deficiens ꝓprietate alteri⁹ nomen uſurpãs quaſi ꝓpriũ. hęc a metaphora diſtat ꝙ illa uocabulũ quod hꝫ largit̃:hęc qa nõ habet ꝓpriũ alieno utit̃. ut patricida dr̃ qui fratrẽ aut uxoreꝫ occidit cũ ille ꝓprie patricida ſit qui patrem occidit.

Metalepſis eſt ꝑ trãſlationũ dictionũ ꝓprietatis dilatio uel dictio gradatim nõ noie ad ꝓpriã ſignificatiõꝫ deſcẽdẽs ut Spelũcis abdidit atris. ab atris eni nigrę intelligũtur ex nigris tenebras hñtes:& ꝑ hoc in pręceps ꝓfũdę.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Metonymia dicitᷣ trãſmutatio. Eſt aũt dictio ab alia ꝓpria ſignificatõe ad aliã ꝓpriã tranſlata. Fit aũt modis ſex p id quod continetᷣ id qđ cõtinet. Sic crateras magnos ſtatuũt & uina coronãt. nõ. n. uina ſed crateras in qbꝰ uina per id qđ cõtinet id quod ꝯtinetur. Sic cęlo gratiſſimus amnis ꝑ diis qui cęlo cõtinetᷣ. Per inuẽtorẽ dominantẽ ue inuentũ ſubiectũ ue ſic: Sine Cerere & Libero frigeſcit Venus. Vult eñi per cererẽ panẽ intelligi: per liberũ uinũ. per uenerẽ ꝯcubitũ. per inuentũ ſubiectũ ue iuentorẽ dñantẽ ue: ut uinũ ꝑcemur. nã hic deus ꝑſens adeſt Per efficientẽ id quod efficitᷣ: ſic melior remis. Infert eñi uelocitatem: ſed uelocitateꝫ quę per remos fit ab eo qđ fit id quod facit: Sic frigus pigꝝ Item mœſtumq; timorẽ ideſt qui mœſtos faciat hoc eſt triſtes.

Antonomaſia eſt ꝓnũciatio quę ꝑ ꝓprio alieno utitur uel ſignificatio uice nois poſita: & uocabulũ quod ſine noie poſitũ loco eius fungitᷣ. Dicitᷣ autẽ antonomaſia modis tribus: aut ab animo: aut a corpore: aut extrinſecus. ab animo: ut Magnanimuſq; anchiſiades. i. ęneas: a corporᷣ ut Atq; his aligeꝝ dictis affatur amorem ideſt cupidinẽ Iteꝫ ipſe arduus. extrinſecus: ut infœlix puer: atq; impar congreſſus Achilli.

Antonomaſia eſt uocabulũ: quod ſine nomine poſitũ loco eius fungitᷣ: ut ẽ Arma uiꝝq; cano: & intelligitur ęneas Item domitor maris dicitᷣ & intelligitᷣ neptunus. Itẽ ipſe arduns: hnius eſt epitheton. Eſt aũt epitheton prępoſita diſtinctio proprio nomini aut ornãdi aut deſtruẽdi aut indicandi cauſa: ornãt epitheta: ſic ut dia camilla deſtruunt: ut ſcelerumq; inuentor Vlyxes. Indicant ſic: ut Lariſſęus Achilles. Sumuntᷣ autem epitheta modis tribus ab animo. a corpore. extrinſecus. ab auimo magnanimꝰ Anchiſiades: & contẽptor diuũ Mezẽtius. a corpore ſic Ergo his aligeꝝ dictis affatur amorem. & pulcher iulus Extrinſecus quę ſumuntur in plures ſpecies diuidũtur

UVA. BHSC. IyR_099_1

Sunt eni̅ a loco ab actu ab euentu. a loco: ut Vlyxes dr̄ Ithacus: aut pelaſgus Ab actu: ut ęneia nutrix caieta. ab euentu: ut inſula diues opū Tenedos.

Synecdoche eſt dictio plus minuſ ue pronuncians magiſ q̄ ſignificans. modo eni̅ a toto dicto pars intelligit̄: modo a pte noiata totū accipit̄. A toto ps: ut ingens a uertice pōtus. nō. n. totū pelagus fuiſſe dicit quod naue̅ excuſſe rit: ſed pars pelagi: ideſt fluctus Item fonte̅q; igne̅q; fere bant. A pte totū: ut haud aliter puppeſq; tuę pubeſq; tu orum. A puppibus. n. naues ſignificat: a pube totos hoi̅es.

Onomatopoeia eſt dictio figurata ad imitandū uocis ↄfu ſe ſignificationem: ut tinnitus ęris: clangorq; tubarum. Ite̅ ut dicimus ualuas ſtridere: oues balare: aues tinnire: & cętera his ſimilia.

Periphraſis eſt numeroſior dictio dictionū in uniuerſa rei ſignificatōe cōgregatio uel circūlocutio: cū cultu lon giore uerborum ambitu re̅ deſcribe̅s: quę ſit ornãdę rei cã quę pulchra e̅: aut uitãdę quę turpis eſt. Ornãdę rei, cã cū breuitate̅ ſplendidę producat. Vitandę ut fœditatem circuitu deuitet: breuitatem ſplendidę producit ſic Iam prima nouo ſpargebat lumine terras: Tithōi croceū lin quens aurora cubile. poterat eni̅ dicere iam lucebat aut dies ortus erat. Fœditatem circuitu deuitat ſic. Placidūq; petiuit. Coniugis effuſus gremio per membra ſoporem hoc. n. circuitu euitata decenter obſcenitate oſtendit cō cubitū. Item nimio ne luxu obtuſior uſus ſit genitali au ro: & ſulcos oblimet inertis. hoc eni̅ circuitu ſignificat conceptū fœminę difficilem.

Hypbaton e̅ in eode̅ ſenſu p lōga dictōis dilatio: & trãſgreſ ſio quędã uerborum ordinem turbans. Sed hic Tropus ge neralis eſt: huius. n. ſpecies ſūt q̄nq;: Anaſtrophe: Diaco pe: uelut quidam Temeſis: Dialyſis: ſiue parentheſis. Syn cheſis: Hyſterologia. Anaſtrophe eſt iuuerſio dictionum contra bonū ordinem orationis & duorum uerborū ordo

UVA. BHSC. IyR_099_1

ꝓpoſterus:nullo interpoſito extrinſecꝰ uerbo:ut traſtra p & remos. Eſt eñi ꝑ tranſtra. Item lupi ceu. Diacope eſt ſiue Themeſis diſtinctio compoſitę dictionis interpoſito extrinſecus uerbo:ut ſeptem ſubiecta trioni:cū iungi debeat ſeptemtrioni.

Dialyſis ſiue parētheſis eſt interpoſita rōcinatio diuiſę ſententię:ut cum ſocios (nanq; oēs eū ſtipata tenebat turba ducū) ſic incipiens hortat̃ ouantes. Itē ęneas (neq; enim patrius ꝯſiſtere mētē paſſus amor) rapidū ad naues pręmittit achatē. Ordinandū eſt ſic ęneas rapidū ad naues ꝓmittit achatē. Synchiſis eſt hypbatō obſcurū:hoc eſt ex oī parte confuſū. Vt uina bonus quę deinde cadit onerarat Aceſtes littore trinacrio:dederatq; abeūtibꝰ heros diuidit. Cū ſit ordo deinde heros diuidit uina:q̄ bonꝰ Aceſtes onerarat cadis:& detriacrio littore abeūtibꝰ dederat Itē tris notus abreptas in ſaxa latentia torquet.

Saxa uocant itali mediis quę in fluctibus aras: cuius recta cōpoſitio eſt talis:ut tris notus abreptas torquet in ſaxa mediis fluctibꝰ latentia:quę ſaxa itali aras uocāt: Dorſū īmane mari ſummo

Hyſterologia eſt uel hyſteron ꝓteron:cū id quod primū eſſe debet ſecūdo ponit̃ loco:ut cū ſenſus ordo ꝓpoſterus redditur:ut Poſtera phœbea luſtrabat lampade terras:humentēq; aurora polo dimouerat umbrā. prius.n. eſt ut noctis ūbra diſcedat:deinde ſol oriat̃. Item cererē & torrere pant flāmis & frangere ſaxo

Hypbole eſt dictio fidem ueritatis excludens ſine ſententia augendi minuendi ue gr̄a. Augendi:ut niue cādidior:uelocior aura. Mimuendi ſic:Tardior teſtitudīe:Leuior folio. Itē extractā puteo fitulā qui ponit in horto alterius ſtandi nō habet ipſe locū. Itē ut eſt apud Virgi. Illa uel intactę ſegetis p ſūma uolaret Gramina:nec teneras curſu lęſiſſet ariſtas:uel mare ꝑ mediū fluctu ſuſpēſa tumēti ferret iter:celeres nec tingeret ęquore plantas.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Allegoria eſt oratio aliud dicēs aliud ſignificās p ſimilitu
dinē aut contrariū: ut apud Virgi. Et iam tempus equū
fumantia ſoluere colla. Significat enim carmē eſſe finien
dū. Item mœcenas pelagoq; uelans dat uela patēti. Non
enim auctor nauigationē quam dicit uult intelligi: ſʒ fa
uorem Mœcenatis ad carminū conſumationē. Hui⁹ tro
pi ſpecies ſunt ſeptem hironia: antiphraſis: ęnigma: cha
rientiſmos: paronomia: ſarcaſmos: aſteiſmos.

Hironia eſt oro ꝓnūciationis grauitate in contrarium red
dens ſenſus uerboꝝ: ut egregiā uero laudē & ſpolia am
pla refertis. una dolo diuū ſi fœmina uicta duoꝝ ē. Hic
eni ſententiam nō grauiter pronūciantis nō uituperātis
erit: ſed laudantis. Item Me duce Dardanius ſparthaʒ ex
pugnauit adulter. Hanc niſi grauitas ꝓnūciatiōis adiu
uerit confiteri uidebiť: quod negare contendit.

Antiphraſis eſt dictio ecōtrario ſignificās ut bellū dicitur
quod minime bonum: & lucus quod minime luceat: &
parcę quod mime parcant. hęc ab hironia differt: quod
hironia & ꝓnūciando mutat affectum & ſignificationeʒ
Antiphraſis uero diuerſitatem rei nominat.

Aenigma eſt obſcura ſententia per occultam ſimilitudinē
reꝝ: uel dictio obſcuritate allegorię non intelligibilis:
aliud enim palā oſtendit. aliud tegit p obſcurā diuerſi
tatem Vt mater me genuit eadeʒ mox gigniť ex me: cuʒ
ſignificat ex aqua glaciem ꝯcreſcere & rurſus in aquam
reſolui. Item ut mare concretum in creta ligneo in cam
po ubi caro humana oſſib⁹ ludebat cū ſignificare uult
ſalem in ſalino fictili quod ſuper menſa eſſet in quā an⁹
talos iactabat.

Carientiſmos eſt trop⁹: quo dura dictu grati⁹ ꝓferunť: uel
dictio ꝓ ea quę grata ſūt auribus aliud ſignificās. Vt cū
interrogamus nū quis nos quęſiuerit: & reſpondeť bo
na ſalus uel fortuna: quo intelligiť neminem nos q̄ſiſſe
Paromia eſt uulgaris ꝓuerbii uſurpatio reb⁹ tēporibuſq;

UVA. BHSC. IyR_099_1

accommodata cum aliud ſignificatur q̄ quod dicitur:ut aduerſus ſtimulū calces & cocta numerabimus exta:cū ſignificet ex euentu ſciemus.

Sarcaſmos ē plena odio atq; hoſtilis irriſio per figurā enū ciata:ut En agros & quam troiane petiſti heſperiam me tire iacens.

Aſteiſmos eſt tropus multiplex numeroſęq; uirtutis. nāq; aſteiſmos putat̄ ſi qd ſimplicitate ruſtica caret & uacat: & ſatis ſuper uanitate expolitū:& ſpecies allegorię cum urbanitate multiplex:ut eſt apud Virgiliū: Qui bauiuȝ non odit:amet tua carmina Meui: Atq; idem iugat uul-pes & mulgeat hircos. Itē Philippus cū uellet Perſas in ſuā poteſtatē redihere & i hoc exercitū miſiſſet : ſcripſit milites a ſe miſſos quod cōperiſſet ipſos ſeditiōe uexari & bonoꝝ eſſe in tali tempore ſubuenire.

Homoeoſis ē minus notę rei p̄ ſimilitudinē eius rei quę ma gis nota eſt demōſtratio:& ignotę rei p̄ ſimilitudinē eiꝰ quę magis nota eſt:deſcriptio. huius ſpēs ſunt tres Icon ſiue icaſmos:Parabole:Paradigma. Icon eſt deſcriptio figurę alicuius expreſſa:uel perſonaꝝ inter ſe eoꝝ : quę perſonis accedūt cōparatio:ut Os humeroſq; deo ſimi-lis:& oīa mercurio ſimilis. Itē:Talis amyclei domitꝰ pol lucis habenis Cillarus:hic enī equus equō cōparat̄.

Parabole eſt reꝝ aut adminiſtrationū genere ſimilium cō-paratio. Fit aūt modis octo per habitus:ut qualis i euro tę ripis:aut per iuga cynthi exercet diana choros. & per magnitudinē:ut ceu duo nubigenę cū uertice montis. aut p̄ colorē:ut indū ſanguineo ueluti uiolauerit oſtro Si qs ebur. per uocem clamores ſimul horrēdos qualis mugitus:ut Qualis apes ęſtate noua per florea rura. p̄ energiā:ut in ſegetē ueluti cū flāma furentibus auſtris incidit. p̄ altitudinē:ut qualis aerię liquētia flumina cir cū ſiue padi ripis. p̄ affectū:ut ſic funere primo attonitę patuere domus cū corpora nondū clamata iacent. Eſt &

UVA. BHSC. IyR_099_1

comparatio per ſimilitudinẽ:& habet uim pferendi ueh ut nõ ſic aggeribus ruptis cũ ſpumeus amnis exit:& nõ tam precipites biiugo certamine currus. In his pponũt ea que ſimilitudini comparant̃. Ruptis cum ſpume' amnis exit.

Paradigma eſt enarratio exempli uel rei preterite relatio ſignificans adhortationẽ dehortationẽue. Adhortationẽ ut anthenor potuit & cetera. Itez Pallas ne exurere claſſem Argiuũq; atq; ipſos potuit ſubmergere ponto uni' ob noxam. Dehortationẽ:ut an nõ ſic phrygiis penetrat lacedemona paſtor. Item an nõ uiderũt mœnia troie Neptuni fabricata manu conſidere in ignes.

Voniã de compoſitiõe ſupius:que gratia orõnẽ illuminatam exornat:iã cœpiſſe loqui uidemur: Subiũgamus quoq; & quemadmoduz fiat: eteni hanc tametſi proſe orationi conuenire: & ad oratorias uirtutes pertinere artium rhetoricap preceptores aſſerunt:ita ut auctoritas Tulliana teſtatur. tamen qa & particulam attingit artis grammatice:Hanc ei applicare p ſimplicitate ingenii non abſurdũ putaui: nam ſtructure obſeruatio bipartita tã ad uirtutes oratorias q̃ ad ptes grãmaticales ptinet:& altep quod ab genere rhetorico trahit trina rõne colligit̃:& eſt primũ inciſum:hoc greci cõma nominant:ex cõmatibus hoc eſt inciſis membp fit:quod illi colon appellant: ex cõmatibus & colis Periodus cõſtat:quã noſtri comprehenſionẽ dicũt. Altep ad officium artis grãmatice refertur:hoc eſt pedes:ſiquidem aſſumpta pedum imagine omnis orationis clauſula ſtruit̃:quod genus hoc poſſis grammaticuz illud rhetoricũ magis dicere. Sed quia compoſitionis pars: quã ad artem grãmaticã pertinere diximus:pedibus cõſtat:ſtatuendũ eſt quo queq; eorum nomine appellemus. uariis enim uocabulis traduntur. Sunt enim quattuor e binis

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſyllabis:octo ternis:Spondeus lõgis duab⁹. Pyrrhichi⁹ quem alii periambum uocant:duabus breuibus. Iamb⁹ breui louga:huic contrarius eſt ex longa & breui Trocheus. In his uero:quę ternas ſyllabas habent. Dactyluſ longa duabuſq; breuibus: huic temporibus par eſt ſed retroactus anapeſtus:mediam inter longas breuẽ facit Amphimacrus:ſed frequentius eius nomen eſt Creticus longa inter breues Amphibrachus:at cum duas longas pręcedit breuis Bacchius. huic aduerſus longis breuem pręcedentibus:Palimbacchius erit. Tres breues quem Tribrachum nolunt dici:cui choreo nomen imponunt Tres longę moloſſon efficient. Cõponitur igitur & ſtruit omnis pedeſtris oratio uerbis:cõmatibus:colis:periodis. Cõma inciſium:Colon membrorum nominamus. Periodo : plurima nomina dat Cicero:ambitum:circuitum:comprehenſionem:continuationem: circunſcriptionem. In uerbis obſeruandum eſt:ne a maioribus ad minora deſcendat:honoremq; perdat oradio. Melius enim dicitur uir eſt optimus:q̃ uir optimus eſt:hoc multo magis ibi cuſtodiendũ eſt ubi ſingula uerba ſenſus habent:cauendũq; ne fortiori iũgat infirmus: Vt ſacrilego fur : homicidę Corruptor:nanq; ſenſus a paruo in maius debet inſurgere. Fit & illa naturalis obſeruatio:ne iunctura uerborum Cacéphaton ſonet:quale eſt & numerorum cũ nauibus ęquat. Illa quoq; compoſitio fienda:ut ſyllabę duę pluresue priorem ſenſum terminent. In prima poſterioris ſenſus parte ponat. O fortunatam natam me cõſule Romam. Sed in compoſitione iunctũraq; uerborum cõma ex cõmatihus colon:ex colis periodos. Cõma (ut mea fert opinio) ſenſus non expleto nũero concluſus:plerũq; pars membri. tale eſt enim quo Cicero utit :Domus tibi deerat:at habebas pecunia ſuperabat:at egebas. Fit autẽ & ſingulis uerbis inciſum diximus:teſtes dare uoluimus:inciſum eſt diximus. mẽbrum aũt eſt ſenſus:ſed a toto corpore

UVA. BHSC. IyR_099_1

ab ruptus & per ſe nihil efficiens. O callidos homines pfectũ eſt: ſed remotũ a cęteris uim nõ habet: ut per ſe manus pes & caput & oĩa excogitanti. Quando igit̃ incipit corpus eſſe. conuenit extrema ꝯcluſio quenq; nr̃m fefellit ita nos eſſe facturos: quã Cicero breuiſſimaꝫ putat. Itaq; fere ĩciſa mẽbra multa ſũt & cõcluſionẽ utriq; deſiderant. alii ſic cõma eſt iuncture finitio: Et ſi uereor iudices. Item alteꝝ cõma: ne turpe ſit pro fortiſſimo uiro dicere incipientẽ timere. Iaꝫ factũ eſt colon ideſt mẽbrũ: quod intellectui ſenſum ꝑbet: deĩde ſic ex plurimis inciſis mẽbriſq; Fit periodos in extrema clauſula ueterẽ iudicioꝝ morẽ requirũt: periodos aũt nõ lõgior eſſe debet q̃ ut uno ſpiritu ꝓferat̃: Modũ ei⁹ Cicero quattuor ſenariis pedib⁹ terminauit: nõ nulli uero duo genera ei⁹ eſſe dicũt. Vnum ſimplex cũ ſenſus unus lõgiore ambitu circũducit̃. Alteꝝ quod cõſtat ex membris & inciſis: qđ plures ſenſus habet. Aderat ianitor carceris: carnifex pretoris: ſed tñ ita fit aperta ut intelligi poſſit & memoria ꝯtineri Iunctura aũt aperte ꝯuenire & ſine hiatu uerboꝝ conſtrui debet: quod non aliter efficit̃ quam ſi fuerit obſeruatũ. Sed hęc obſeruatio duplex eſt Altera quę ad pedes refert̃: Altera quę ad cõprehenſiones: quę ipſe efficiunt̃ ex pedibus. Item ne precedentis uerbi extrema uocalis uocalem primã includat uerbi ſe ſequentis: ut ſi dicas ęre emit: illi incũbit: fere omnia & ſimilia Hac enim iunctura: quę ſtructior eſt pleniorq; fieret: Si conſonantes uocalib⁹ applicarent̃: ęre mereat̃: Illi totus incũbit: fere cętera. Magis aũt ſtructura patet: cum ĩn ſe longę uocales ĩcidũt ut Thebę ęgyptię: profugo ęnę: ſed habent quedam canorem ꝓnunciationis quaſi negligentem decoꝝ: lõga magis cũ breui iungitur. ęre emit: illi incũbit: q̃ ſi duę breues iungunt̃ ęre exut⁹: arma abiecit. Plurimũ enĩ auctoritatis & põderis habent lõgę: celeritatis: breues: quę ſic miſcent̃ qbuſdã longis

UVA. BHSC. IyR_099_1

currũt. Si ꝯminuant exultãt: alacres quę ex breuib⁹ ad lõgas inſurgũt: leuioreſq; longis in breues deſcendunt: optime incipit a lõgis: recte aliquãdo a breuibus. Vt nouum crimẽ. C. Cęſar: leui⁹ a duab⁹ Vt animaduerti Iudices. Clauſula quoq; e lõgis firmiſſima ẽ ſed uẽit & ĩ breues quãuis habeat̃ indifferẽs ultima: neq; eni ignoro in fine pro lõga accipi breuẽ: quia uidet̃ aliquid uacantis tp̃is ex eo quod inſequit̃ accedere. Fugienda quoq; eſt & conſonans illęſa uocali. Bonũ auꝝ iuſtum eniꝫ eſt & ſimilia: quę deformãt oratiõis integritatẽ. Item ex conſonautibus: quę in ſe incidentes ſtridere & quaſi rixari uidentur. Fugienda iũctura eſt ut Sext⁹ Roſius: ars ſtudioꝝ: Rex Xerſes: error Romuli. Hęc de uerbis quorũ exemplo iudiciũ etiã de cęteris uitiis quę cauenda ſunt poterit fieri: Sic tñ ut hęc diligentia nõ anixe ſit perſequenda: ne nos in uerbis magiſ q̃ in rebus teneat occupatos: potuiſq; eſt Vt ſe ultro offerat q̃ ſolicite referat̃. Cęteꝝ in cõmantib⁹ & in colis & in periodis inſtruẽdis ĩponendiſq; prius ſenſib⁹: tũc deinde ordo tribuẽdus: ut nõ tñ decore ſed etiam uiribus ĩpleatur oratio Vt Cicero ĩ antoniũ uomens fruſtrũ exculentis gremiũ: totũq; tribunal impleuit. Item in Verrem: cuius ut adoloſcentię maculas ignominiaſq; prętereã: Queſtura prim⁹ gradus honoris quicquã habet aliud ĩ ſe niſi. Cn. Carbonẽ ſpoliatũ a q̃ſtore ſuo pecũia publica nudatũ inq̃ a q̃ſtore & proditũ cõſulem deſertũ exercitũ: relictã pronunciam ſortis neceſſitatem religionẽq; uiolatã: hui⁹ periodi cõpoſitione decorat̃ Adeo ut ſiquis ſoluere & cõmutare uoluerit: pereat omnium reꝝ atq; uerboꝝ & dignitas atq; poteſtas. Omnis aũt ſtructura conſtat rythmis & pedib⁹ & metris. Rythmi certa dimenſione temporũ terminant̃ & pro noſtro arbitrio nunc breuius arctari: nũc longi⁹ prouehi poſſunt. pedes certis ſyllabaꝝ tẽporibus inſiſtũt: nec a legitimo ſpatio unq̃ recedunt. Me

UVA. BHSC. IyR_099_1

tra ſunt uerboꝝ ſpatia certis pedum tēporibꝰ alligata.
Sed neq; rythmis neq; metris oratorē uti decet:ne non
dicere ſed carmē canere uideaẗ. Ideo ſūt q Ciceronē re
prehendūt q principio dictiōis metrū ſodaticū fecerit.
Siquis ueſtrū iudices aut eoꝝ qui ad ſūt. Et ſi uereor
iudices animaduerti principia eſſe ſodatica. &. M. Piſo-
nē a trimetro cępiſſe. Proh dii īmortales qui hic illuxit
Itē in actiōis ſ; libro primo ſenariū eſſe uerſum. Illa ue
ro expugatō phani antiquiſſimi. Saluſtiū quoq; a princi
pio Iugurthę arythemo cępiſſe: ueꝝ hoc totum genus
repręhenſiōis eiuſmodi eſt: ut calūniatores iſtos audia-
mus cōticeſcendū: quia nulla nō ꝑs orationis in aliquā
rithmi aut metri ſpeciem pōt figurari. Item in colloca-
tione uerboꝝ aptiora: & tam ordini q̄ uiribꝰ congruen
tia collocare: ſic tñ ut potiora ſint utilia dure locata cō
poſitis inutilibꝰ: quę in omni ꝑte oratōis ea uerba nectē
da ſūt quę ſtructuris quadrent. Tūc pręcipue in clauſu
lis dignitas: ita ſeruanda eſt: in quibꝰ tam dicentis q̄ au
dientis ſenſus atq; ītentio terminaẗ: dūmodo principia
leuius: narratio ſimplicius: argumēta ornatius: epilogi
effuſius ꝓferanẗ: ſed quia nō omnibus ſed qbuſdam pe
dibus ſiue congruentibus decenter ſtruiẗ oratio. Scien
dum eſt maxīe pedibus ordinari clauſulas: quarum tem
pora longiora ſūt. Sed meminerimus ita nos de longis
& breuibus temporibus locuturos: ut natura tātū nō
etiā poſitiōe longas aut breues ſyllabas iudicemus: neq;
enim de metro quęriẗ: ut neceſſitas naturam cogat mu
tari: ſed de proſa oratione tractatur: quę tam ſoluta & li
bera eſt: tanquā ombibus dicendi opibus inſtructa: ut
non ſeruire uerbis: ſed imperare uideaẗ: hoc adeo uerū
eſt: ut ī ſtructura ſimiliter currat iuſta reprehēſio: q̄uis
reprehenſio primā ſyllabā poſitiōe longā habeat ꝓpter
duas conſonantes: quę ſequūtur. Videatur autem pri-
mas duas ſyllabas breues habere. Itē oia locuturus: &

UVA. BHSC. IyR_099_1

omnia propinauit ſimili ſtructura ferũt:quia natura pa
ria ſũt quãuis ſint poſitiõe diuerſa:Igit̃ ſpondeus e dua
bꝰ ſyllabis lõgis aptꝰ ẽ clauſulę uel clauſulis q̃ licet ma
xie Demoſtenes utitur . πᾶσι καὶ πάσαις καὶ πᾶσιν
ὑμῖν.Habet eñi graues ſonos ſinéq; ſenſus & clauſulę
firmã ſedeꝫ ꝯſtituit. Vt rei publicę cauſa arma ſumpſi:
& etiã pro nobis grauior eſt aũt longa ſyllaba pręcedẽ
te q̃ breui. Aliter eñi ſonat arma ſũpſi . Aliter etiã ꝓ no
bis:ſane itereſt qs eũ ante pes ſedeat:Nam torcheus prę
currit arma ſũpſi Anapeſtꝰ etiam ꝓ nobis amat & dacty
lum pręcedentem:ut criminis cauſa ipſe ſibi.Spondeus
male anteponit̃.Trocheus quoq; inclauſula bene poni
tur:maxime ſi ſe ipſe ꝑcedat Vt acta res ẽ & iuſta cauſa:
& pyrrichius:cape uota:& creticꝰ ꝓ diris rebꝰ: & ãphi
brachus uenite mecũ:niſi qđ hęc clauſula in rythmum
cadit & anapęſtus impetũ facit. Sane quotiens una pars
oȓois anapęſtũ & trocheũ receperit mollem & quaſi lu
bricam ſtructurã dabit Vt archipirata:& parricidarum
quãuis enim idem pedes eandemq; tp̃a tamẽ Vbi dubię
ſunt ꝑtes oȓois:neſcio quomodo in utriuſq; confinio re
tentus ſpiritus ac reſtitutus affert quandam ꝯpoſitionis
firmitatem: at in una ꝑte oȓois ꝓperare uerba & conti
nua ſpiritus celeritate labi uident̃ : ſic fit ut trocheum
quoq; tametſi bene tribrachus antecedit ut refero cãm
facit uota:tñ in una ꝑte oȓois:quę totidem peduꝫ:toti/
demq; ſit tẽporũ mollior ac fluxior:ſtructura dicat̃:Vt
facilitatis:agilitatis : temeritatis.Iambꝰ quoq; clauſulis
aptus ſpondeo antecedente iuxta fide & ſe ipſo pręcur/
rente bonam fidem.Nũc triſyllabos pedes in triſyllabis
ꝑtibus oȓois conſideremus. ſingulis enim ꝑtibus oȓois
ſingulos pedes dabimus.Dactylus ẽ clauſula fortis tro/
chęo antecedente : iure fecimus Pyrrhichio etiam bene
dicitur.ſpondeo:cauſas audiat: Ciues dicimus:iuſte fe/
cimus:& trochęo:uota fecerat:& iambo fide dicitur.Et

UVA. BHSC. IyR_099_1

Tribrachus quoq; Dactylū bene prȩcedit:recole nomīna Anapȩsto:repetes cȩtera. Vñ eſt gladium nobis ab ipſe porrigi legib⁹:& palibacchius:ſepone cȩrera:Et moloſ ſus quȩrebāt dicere. facit etiā Tribrachus ad clauſulā p̄cedēte:cretico itē epitrito tertio:ut ſi dicas: de cȩteris agite:de p̄liis r̄deo:de lr̄is dubito. Ceteꝝ pedib⁹ antepo ſitis in rythmū labit̄. Amphibrachus quoq; recte ponet̄ in clauſulā ſpōdeo fere antecedente lūbos habete:recte locut⁹:& trochȩo iuſta querela. hic eſt illud Tullianū & priſtinū morē iudicioꝝ reqrit:& nemineꝫ p̄ponendū mihi eſſe actoreꝫ putauit:& in exiliū eiiciebā:queꝫ igreſ ſuꝫ iā in bellū uidebā. Iteꝫ palibacchius trochȩo p̄cedē te:ut ꝯtra Cȩſarē eſt ꝯgreſſus armat⁹. Etiaꝫ Anapȩſtus clauſulis ꝯuenit:ſꝫ mollis & fluens atq; in rithmi modū ꝓfluens trochȩo antepoſito Vbi erat impii nomen & di gnitas. Creticus. n. paulo fortioreꝫ facit:ut nobiles ho mines. Bacchi⁹ clauſulis aptior ſpōdeo antecedente cau ſas agebas. cȩteris pedibus nō fere ꝯuenit. Palimbacchi us ſtabiles clauſulas reddit:ut Cicero i Catilinā. Si iſti us furorem ac tela uincemus:& nullū id rurſus impuni tū. cretico ut uiciſſe:tanq̄ plurimos repimus:& molloſ ſo rure nutritos eſſe ſenatores. Iam. n. de pedibus q̄ prȩ ponendi ſūt parcius loquemur: & Amphibrachus pri mus eadeꝫ refixi:cauſam ꝓbaui & ꝓ Milone clamoreſq; maximos ꝓ nr̄a ſalute neglexi. Hȩc de Triſillabis. Cȩte rū q̄ttuor ſillabaꝝ nō multi ad clauſulas apti ſūt ex q bus pauca referimus: uideat̄ :habeat̄ : & ſimilia pedem habent. Pȩona tertiū ex duabus breuib⁹ & lōga & bre ui temporū quinq;:tñ quȩ breuis ſillaba fere collocan da eſt ut eſſe uideat̄ :facere uideat̄ :fortis habeatur. Sic Tullius ꝓ clueutio Quātū difficultatis & quātū ſit ha bitura laboris:& in Catilinā. Cū omnibus potiuſq̄ ſoli pati uoluerūt. Struimus & ditrochȩo:dicere maluerūt auſus eſt ꝯfiteri:crimina detulerūt. & pȩone tertio exer

UVA. BHSC. IyR_099_1

citum cõpararunt: nũcio ꝑtulerũt. Inde eſt pro ligario: aut leuiũ grecoꝝ: aut immaniũ barbaroꝝ. Et pro Milone: ꝑ ſalute bonoꝝ: ꝯtra amentiaꝫ perditoꝝ. Ille quoq; pes: quẽ Antipaſtũ uocant: ex breui & lõgis & duab⁹ & breui bene in clauſula ponit̃: ut uir optim⁹ uideretur & ſua manu ſororẽ interfectam eſſe fateret̃. Simile ẽ. Hortenſius ꝑorauit. Et ille pes: q̈ uocat̃ Ionicus maior: ſtruit clauſulaꝫ: ꝯſtatq; ſyllabis longis duabus breuibuſq; duabus curã ſolicitudinẽq; deponite. Vnde ẽ illud quorum igit̃ ĩpunitas: Ceſar tue clementie laus ẽ: eoꝝ te ad crudelitatẽ acuit orõ. Sed & illa uerba que qnq; ſyllabis ꝯſtat fluxiorẽ ſtructurã faciũt cõprehendẽtis arbitror nõ ĩueniretis: & magis ſi ſex ſyllabis habeant excogitaretis: arbitraremini: interrogauerũt: deſiderauerunt & ſimilia. Hec a nobis iccirco tractata ſũt ut oratoris plenã fluentẽq; libero ĩpetu facultatẽ his ſemꝑ uinculis alligaremus. Nã ꝯpoſitio uerboꝝ nõ ex anxio labore uenit: ſꝫ uſu atq; exercitatiõe ꝑpetua que magis fluat de ea aurib⁹ iudicet̃: que uelut arbitre ꝯpoſitiõis eſſe debet: ut qd ſtrictũ: qd effuſuꝫ: qd gracile: quid ubertũ: qd durũ qd effeminatũ ſit exiſtimẽt plerũq; eſſet nimie artis: opinio fugiẽda eſt: & ĩterponenda ſimplicitas rudis atq; ĩmpite dictiõis nõ ꝓpter hoc ſolũ: qd̃ in omnib⁹ rebus nimiũ lenociniũ odio dignũ eſt: ſꝫ ꝙ plerũq; acrib⁹ ſenſibus maior eſt. Si naturaliter ꝓferat̃: niſi forte. M. Tullius in ſtructura defecerit: Cũ de Appiana & Clodii cede loqueret̃: que cruentata antea cede honeſti atq; ĩnocentis uiri ſilebat̃. Eadẽ nũc crebro uſurpatur: poſteaq̃ latronis & parricide ſanguine imbuta eſt. Ibidem: dederas. n. inquit q̃ ꝯtẽneres populares inſidias ab adoloſcẽtia documenta maxima. Nempe enim parricide ſanguine cruentata melius ſtruebatur: Et maxima documenta melius ſonant̃. Sed orator acerrimus uim ac uirtutem loquendi ſecutus contempſit ornatum: deditq; auribus

UVA. BHSC. IyR_099_1

á continuo cultu quaſi reſpirandi ſpatium:Et pro ligario ad ea arma profectus ſum quę erant ſuſcepta contra te.Idem quid autem contra aliud egimus niſi ut hoc qđ hic poteſt nos poſſemus:hęc omnia non phaleris ſed uiribus ſtructa ſunt:nec ulla re Cicero glorioſior eſt quã quod ad ſummaʒ artis iſtius laudem mira artis diſſimulatione peruenit.

Tructurę q̃litates uariis uocabulis tradunť. Statuendũ quoq; eſt quo quã q; eaꝝ nomĩe appellem⁹ Si penultimus fuerit pyrrhichius optime ſuccedit Pęõ primus:& erit ſtructura quadrata.Si penultimus fuerit ſpõdeus & ſucceſſerit tribrachus uel pyrrichius & pęones ſucceſſerit prim⁹ & nouiſſimus erit antiqua ſtructura quę diciť ꝯfragroſa:qua uſus ẽ Cato: Si in penultio Tribrachus fuerit uel dactylus uel pyrrhichius uel tribrachus uel moloſſus uel anapęſtus erit ſtructura quę uel delũbis uel mollis uel fluxa diciť qua uſus ẽ.M.Antonius maior in libro quoq; ſecũdo q̃tũ ad officiũ obſeruatiõis grãmaticę ſtructurę orõis ꝓſe probabilẽ cõparatiõeʒ ſpectat prudẽtię tuę ſenſib⁹ interim exemplaſſe ſufficeret. In hoc uero tertio libro q ſũmaʒ totius opis implebit:metra quę ſũt tortuoſis obſcuritatib⁹ implicata:ac multaꝝ quęſtionũ numeroſa perplexitate diuerſã qb⁹ pedõ qualitatib⁹ ꝯpoſitiõĩs ue metricę obſeruationib⁹ regnãt certis rõib⁹ edocebo: quę quidẽ oĩa ſi quis ꝓfundis ſẽſib⁹ ĩtimarit.& ſyncera mẽtis ĩtenſiõe ꝑſpexerit & ꝯparauit ſtudio diligẽtiaq; ſeruauerit:nõ tãtũ in agenda uerſificatiõe pollebit:uerũ etiam de alioꝝ carminib⁹ quotiẽs libitũ fuerit iuſtis ratiõib⁹& irreprehenſibili tractatu ſentẽtia iudicabit.Nũc tertio quoq; libro q ſũmam totius opis implebit: quidpoetica:& quibus officiis digerať tractabimus.

OEtica ẽ fictę uerę q; narratiõis cõgruẽti rythmo uel pede compoſita metrica ſtructura ad utilitateʒ

UVA. BHSC. IyR_099_1

uoluptatemq; accõmodata. Diſtat aũt poetice. a. poemate & poeſi. qđ poetice ars ipa itelligit. Poema aũt ps operis: ut tragoedia: poeſis ꝯtextus & corpus totius opis effecti. Vt Ilias: odyſſea: ęneis.

Rythmus eſt pedũ temporũq; iũctura cũ leuitate ſiue modo: Alii ſic. Rythm⁹ ẽ uerſus imago modulata ſeruãs numerũ ſyllabaꝝ poſitiões ſępe ſublationemq; ꝯtinens.

Metrũ eſt pedũ iũctura numero modoq; finita. Vel ſic Metrũ eſt ꝯpoſitio pedũ ordine ſtatuto decurrens modos poſitiões ſublatiõeſq; ꝯſeruans. clarius ſic. Metrũ eſt qđ certis pedũ quãtitatibus qualitatibuſq; rythmis diſcriminat. Diſtat. n. metrũ a rythmo quod metrũ certa qualitate ac numero ſyllabaruꝫ temporũq; finit certiſq; pedibus ꝯſiſtit ac claudit. rythmus aũt tempoꝝ ac ſyllabarum pedũq; ꝯgruentia in infinitũ multiplicat ac ꝓfluit Metrũ tripliciter audit. nã aut bioticon metrũ eſt: aut poeticon: aut cõe. Bioticon metrũ eſt qđ in uſibus ẽ cõuerſatõis humãę. Poeticon metrũ eſt quod a poetis per uerba ac uerſus figurat: qđ & ipm itelligit modis quattuor. Primo p tpis ſpatiũ ut in ſyllaba breui aut lõga. quoniam metrõ ideſt quod menſura tpis certa corripit aut ꝓducit. Secũdo p numeꝝ ſyllabarũ poſitiõe quoq; metrũ finit: quo pes uel diſſyllabus uel triſſyllabus uel duplex mittit. Tertio per qualitatem pedum qa certis pedibus uerſibuſq; cõficitur. Vnde dactylica ſpondaica ionica metra dicunt. Quarto per numerũ pedum quia uerſus pro menſura ſua qſq; pentametri uel hexametri uel deinceps intelligunt. Cõmune quoq; metrũ ueluti muſicę rationis ſiue diſciplinę cui⁹ ſpecies bibartita tã ad menſuram ſupra memoratę cõuerſationis humanę: quam ad poeticaꝫ tendit: ex quibus altera duplici collatione colligitur. Ex hac enim tempora & interualla trahit: his nãq; in uſus humanos utimur: aliera ad officiũ memorati generis poematis refertur. Identidẽ & ex hoc

UVA. BHSC. IyR_099_1

dicit tenores & numeros ſonos ue quos grȩci rythmos & phthongos uocant: ſicut in canticis demonſtrat̃: hoc eſt melodiis in q̄bus quȩdā doria nōnulla phrygia: alia lydia μέλη repiũtur. Intelligit̃ aũt alio modo metꝝ cõe non ex duobus modis.

Es eſt ſublatitio ac poſitio duarũ aut triũ ãpliuſ ue ſyllabarũ ſpacio ꝯphenſa. Pes eſt poeticȩ dictionis duarũ ãpliuſ ue ſillabarũ cũ certa temporũ obſeruatõe modos recipiens arſin & theſim. i. q̄ icipit ablatõe finit̃ poſitione. Pes ergo tũc dr̃ qñ duȩ ſũt ſillabȩ: quoniam arſin & theſim pedibus quȩrimus: nõ ubi duo tp̄a ſunt. Ergo una longa pedem nõ ualebit efficere: quia ictibus duobus arſis & theſis nõ gemello tempore ꝑquirenda ẽ accedũt aũt unicuiq; pedi arſis & theſis. numerus ſilla- barũ: tempus: reſolutio: figura: metrũ. & ſũt pedes poeti ci ſimplices. xii. ex q̄bus quattuor binis ſillabis cõſtant ternis octo duplices q̄ & cõpoſiti uel cõbinati ſedecim: Heteroplici pentaſillabi. xxxii. ergo biarũ ſillabarũ ſũt hi. Primus pes dibrach⁹ bibreuis: pirrhichius uel piam bus uel ȩgȩon grȩce dr̃. Cõſtat ex duabus breuibns tẽ- porũ duũ: ut deus, ante eui breuis q̃ lõga ſillaba repta ẽ ut prius unũ q̃ duo. Ideo aũt pirrhichius dictus eſt pro pter pirrhichã q̄a breuem ſillabã ꝓferentes ſpiritũ arcti orem labris cõcurrentib⁹ explicamũs: quȩ cõpoſitio hu iuſcemodi modulatõis pirrhichiȩ cõuenit: uel a pirrho Achillis filio q̄ crebris & citis modulatiõibus ꝓbis breui ter ꝓminentem clipeũ genibus incũbens & ꝑ hũc erro rem hoſtibus imittens inferebat̃: ſicut uerſus ille oñdit ὕπαὁ ποσσὶ Δι προβάινον. Cũ ergo gradus uult breui- ter accedentis oſtentare mobilem decurſiõꝫ pirrhichio pede cõmentus eſt & ideo metrũ pirrhichiũ a pirrho re ptũ & illuſtratũ cognoĩauit: ſed ipſe a pedũ mobilitate quod tripudiãs & cineſias etiã cognoĩatus: fidem huius enarratõis facit Ariſtophães comicus: nomen eius iſtac

UVA. BHSC. IyR_099_1

dictans charactere Achenchineā apud italos uero ei⁹ gra
diuus abellonę & ἄρεος idest ἐνυοῦς filio: quē ea pri-
mo pede in unū poetę fingūt: quod eū a mōtiū & diffici-
lia colliū concitato curſu capręmore ſuparet quotiens
ꝑdatoria uice graſſaret citi pedem hūc curſum ſibi rep
periſſe teſtificant: quo noīe ui breuem pedem nūcupāt.
Sūt qui pyrrhichiū gręca interpretatione cognomina-
uerūt: quod calore uelocitatis tripudio mobilitatis api
ces flāmaꝝ ęmularent. Huic cōtrarius eſt ſpōdeus: qui
cōſtat ex duabus lōgis tempoꝝ quattuor ut heros: dict⁹
παρατιν σπονδην: q̄a in tēplis quędā carmīa com-
ponebāt ſcilicet libantes ſonū uocis abominoſe audire
nō poſſint: Archadię princeps uenerat: ſors accipit ab
agricolis hoc ſucceſſit: & hoc diuū ritu cumulis parib⁹
a muſicis thure incenſis altaribus muſicos choros gemi
nis greſſibus explicaret & ęqpedi ſono tibicen ſpōdaliū
canere iuberet: ut duabus longis melodiis quaſi dupli-
cibus & iugibus uocis ꝓſpera deoꝝ uolūtas firmaretur
Numā Pōpiliū diuinatiōe ꝑditum hūc pedem pontificū
appellaſſe memorant: cū ſalios iuniores ęquis greſſibus
circulanes inducet Spōdeo melo patrios placaret īdige
tes ergo & dibrachus & ſpondeus tn̄ habet in arſi q̄ntū
in Theſi. Iambus q cōſtat ex breui & lōga ut dies uerſu
maledico habilis παρὰ τὸιαμβιζειν noīatur. Hui⁹ aūt
origo uerbi ex noīe Iambes famulę celei noīatur quę ca
rerem filiā quęrendo ad Meganirā cōiugeꝫ celei delatā
cū uidiſſet ſolicitā male tractauit. Quidam autem ferūt
Iambū quaſi triambū a triūphatore libero cognoīatum
ſed alii a marte ortū. Iambū ſtrenniuo duce tradūt: q cū
crebiter pugnas iniret: & telū cū clamore torqueret πα
ρα τὸιον βαλλειν Iambus appellat. Iccirco & breui
longa pedem hūc eſſe compoſitum: ꝙ hi qui iaculentur
& breui acceſſu in extenſum paſſum ꝓferūtur: ut fortio
re nixu telis ictū cōfirment. auctor huius libratiōis agre

UVA. BHSC. IyR_099_1

tinus grecus his uerſibus ꝓhibetur Διιαμβος ἐξ ὀλ ίγου Διαβας προφερω.

Igitur hunc pedem uel imbicum greſſuꝫ priſci Apuli Dauniū a duce ſuo Daunio ꝓdiderūt: ꝙ is primus aduerſus acrem Diomedis pugnam bellum aſperum iniſſet gladiali pugna duos dimicare īſtituit: & collato pede aſſequēte paulatim dextero diſtentoq; & ꝓgrediente leuo & breui ſucceſſu: & longo diſtētu gradus ſimul & uiſus firmaretur. unde nō imerito melon hūc iambicū gradalem q̄dam nominant: gradiuoq; marti augurāt ꝙ gradariȩ pugnȩ huius effectu moueanť. Huic contrarius ē trocheꝰ quē conon appellant: conſtat ex longa & breui: tempoꝝ triū: ut roma. dictus.

Quippe eius modulationē poematū ſiue metroꝝ compoſitiōi accōmodatā rotatim & uolubriter dicebāt trochȩū a Mercurio repertum ſatis conſtat: ꝙ in his p̄cipitem feſtinatione & impetu longo in breuē greſſum finiri oſtēderet. Vnde pleriq; grȩcoꝝ ex lōga & breui eū pedē cōpoſuerūt παρα τό τρέχειν & diſcurſu trocheū frequētauerūt: ac muſici uiri ociori melo intuenti ex rotȩ ſitu & uolubili mō rythmū eius & tonū deſignant: qa decurſionibus aptū indicant ꝙ hi qui in bello laborant quotiens amiſſos ordines repant ex longo & diſperſo ābitu in breuem & arctū orbem coguntˀ rotȩ ſcilicet ſimilitudīe euertilantis: cuiꝰ ſatis latus ac breuiatus cātus radiatus luminibus in anguſtū modioli circulū cohibeť. Aiunt hūc trocheū aurūculos rutilū nūcupauiſſe nimiū ſimili rōne: qa grȩcia toti nūciandi uel diuerſa appellatione ꝑſuaſi: quod cū aciē cōſtituerent ꝓlatis pedibus ueſtigia ſiſterent: ſcuta brachiis ꝓtenderēt: breuiterq; dextris ſuccedentibus pedibus: ueſtigia ſiſterēt & reductis manibꝰ ingēti clamore q uibrauerāt tela iaciebāt: quȩ res huic telo in gtūꝫ nomen acquiſiuit. Ternaꝝ ſyllabarum ſunt hi dactylus: quē grȩci politicō appellāt: ꝯſtat ex prima

UVA. BHSC. IyR_099_1

longa & duabus breuibus: tempoꝝ quattuor: ut Romulus a tractu digitoꝝ dictũ: quem ad exprimendã organi modulationẽ ſali ermię affectabãt: uel ab idęis dactylis quos curetas ſiue corybantes poetę appellabãt. Hi nãq3 in inſula creta Iouẽ cuſtodiendo ne uagitu ſe paruulus ꝓderet luſus ex cogitato genere clipeolis ęneis intra ſe cõcurrentes tinitu aeris niſi rithmica etiã pedis dactyli ꝯpõne celauere uocẽ infantis. Sed natiuitatis eoꝝ cã3 uetuſta fabuloſitas docet: hanc fuiſſe aiũt opẽ in idã mõtẽ inſulę Crętę fugiendo delatã manꝰ ſuas ĩpoſuiſſe memorato monti: & ſic infantẽ ipm̃ edidiſſe: & ex manuũ impꝛ ſiõe emerſiſſe curetas ſiue corybãtas: quod a mõtis noĩe & a q̃litate facti idęos dactylos appellaret. Hos qdã tres putant q̃ lares eſſe credũt. Damimamẽtinus: Aſteꝰ: Pyrrichius dicti α πὸ τῶν κόρων ideſt a formoſis oculis quę corę uocant. i. pupillę: uel a cono galeę. Huic contrariꝰ eſt anapeſtus: quẽ antidactylũ gręci noiant. Conſtat ex duabus breuibus & lõga & tẽpoꝝ totidẽ: ut nebulę dictꝰ παρὰ τὸ ἀναπαίειν. i. παρὰ τὸ ἀνάπαλιν ἀντικρούειν πρὸς τὸν δάκτυλον: q̃ ꝛcurrẽdo repcutiẽs dactylũ ſono reciproco obliq̃ꝛ & p ãtiſtrophen.

Tribrachus tribreuis tanq̃ taſiꝰ: qdã brachiſyllabum: alii trocheon: nõnulli pigmona: pleriq3 choreũ noiant: conſtat ex tribus breuibus ex q̃bus nomen accepit: ut Helena. choreus aũt ideo dictus: quia choreis huius ꝯpoſitio cõuenit. huic ꝯtrarius eſt moloſſus uertũnus extenſipeſ quem alii hippiũ uel caniũ dicũt: cõſtat ex tribus lõgis tempoꝝ ſex: ut ęneas. ideo moloſſus dictus quia moloſſi i. theſali ad bellũ ꝓcedentes huius modulata cõpoſitiõe utebantur. Hippius uero equeſtri ſcilicet pugnę conueniens modulabaꝛ. Amphibracus Ianus amphi breuis q̃ & ſcolius cõſtat ex breui & lõga & breui q̃ttuor tẽpoꝝ ut carina. dictus aũt a duabus breuibus a q̃bꝰ ex utraq3 ṗte media lõga cõtinetur. Scoliuſq3 ideo: quia habiliter

UVA. BHSC. IyR_099_1

cōponit̄ ſcolio:eſt aūt cytharę ſpēs. Huic mēſalis cōtra
rius ē amphimacrus feſcentinus amphimaros:quez alii
creticū appellant conſtat ex longa & breui & lōga tem
poꝝ qnq;:ut demophon dictus a duabus longis a qbus
utrinq; breuis media amplectit̄. Creticus quoq; qa cre-
tes ſalutando eius rithmica cōpoſitiōe utebant̄. Bacchi⁹
œnotrius tripodias ſalutē:quā gręci pyambū dicūt:cō-
ſtat ex breui & duabus longis tempoꝝ qnq;:ut agenor
athenę dictus παρὰ τῆς βάκχης:q a bacchātibus con
ueniēter cōponebat̄. Huic cōtrarius ē palimbachi⁹ lati⁹
q & ſaturnius ultima breuis:quē qdē ꝓponpicō alii the
ſeleon uocāt:cōſtat ex duabus longis & breui tēpoꝝ to
tidē ut natura:dict⁹ palimbacchi⁹ qa ꝯtrari⁹ ē bacchio:
apud gręcos eni πάλιν ꝯtrariū ſignificat:ideo πακιν
τόνα τόξα cornibus inter ſe ꝯtrariis ex his oībus inter
ſe mixtis. alii deinceps pedes cōplures σύζυγίαι ue na-
ſcunt̄. Nā quēadmodū pedes diſſyllabi quattuor gemi-
nati ſedecim duplices fiūt:quas gręci ſyrigias uocāt ita
iidem cū triſyllabis iūcti trſgintaduos de ſe reddūt. Tri-
ſyllabi uero cū triſyllabis geīatis. lxiiii. colligūt̄: atq; ex
cepto amphibraco & epitrico:quoꝝ alteꝝ tripla:alterū
epitrita diuiſione partimur uniuerſoꝝ pedū trina condi
tio repit̄:in aliis uero dupla:in aliis ſexcupla in aliis ęq̄
diuiſio eſt. Prima dactylica:ſecūpa iambica:tertia pęo-
nica noīat̄. Eſt itaq; ęqua pedis diuiſio quotiēs ſublatio
pedis tp̄ibus poſitiōi par eſt:ut ē in dactylo & anapęſto
Itē ſpondeo & pyrrhichio. Hoꝝ eni arſis tantū in ſe ha-
bet quantū & theſis. Dupla uero eſt quotiens pedis ſub
latio tp̄ibus impar ē poſitioni:ut ē in iambo & trocheo
& duobus ionicis. Iābi eni arſis unū tempus tantū in ſe
habet:& ei⁹ theſis duo:quę trochei uerſauice arſis duo
habet & theſis unū. Sexcupla quoq; intelligit̄ ut ē i pęo
nibus & in duob⁹ bacchio & cretico. Hi eni pedes q tp̄i
bus qnq; pares ſūt ꝑ bina tp̄a diuidunt̄. Identidem bina

UVA. BHSC. IyR_099_1

adiecta ſcilicet duū dimidia parte terna de ſe reddūt: ꝑ quę ſexcupla colligitur. Pedes duplices ſiue combinati uel quadrati ſūt ſedecim hi Proceleuſmaticus ex duob' pyrrhichiis quattuor breuiū ſyllabaꝝ totidē temporuꝫ ut ualeria Huic cōtrarius eſt diſpondeus ex duob' ſpon deis ſyllabaꝝ quattuor longaꝝ tēpoꝝ octo: ut mœcena/ tes ſipheātes: oratores. Paeon primus ex trocheo & pyr rhichio & iābo hōc ē ex lōga & tribus breuib': ut emo dochus ſtheſichor'. Huic ꝯtrari' ē hippius: prim' pęon ſecūd' ex iābo & pyrrhichio hoc ē breui & lōga & dua bus breuibus tempoꝝ qnqꝫ: ut colonia. huic cōtrarius ē hippius ſecūdus: pęō tertius ex pyrichidio et trocheo hoc eſt ex duabus breuib' et lōga et breui tēpoꝝ qnqꝫ ut catamitus. huic ꝯtrari' ē hipius tertius pęon q̄rtus ex pyrhichio & iābo hoc ē ex tribus breuib' & lōga tēpoꝝ qnqꝫ: ut celeritas: facilitas. Huic ꝯtrarius eſt hippi' q̄r tus & ē hippius ſiue epitritus primus ex iābo & ſpōdeo hoc ē ex breui & tribus lōgis tempoꝝ. vii. ut capenates ſed hippius ſiue epitritus ſecūdus ex trocheo & ſpōdeo hoc ē ex lōga & breui & duabus longis tempoꝝ ſeptem ut cōditores. Hippi' ſiue epitritus tertius ex ſpondeo & trocheo hoc ē ex tribus lōgis & breui tempoꝝ ſeptē: ut diſcordię heroici. Hippius ſiue epitritus quart' ex ſpon deo & trocheo hoc ē ex tribus lōgis & breui tēpoꝝ. vii. ut linutam'. Ionicus ἀπὸ μείζονος ex ſpondeo & pyr rhichio hoc ē ex duabus longis & duabus breuibus tē/ poꝝ ſex: ut demetri' hinc ꝯtrarius ē Ionic' ἀπὸ ἐλάσσο νος: qui conſtat ex pyrrhichio & ſpōdeo hoc ē ex dua/ bus breuibus & duab' lōgis tēpoꝝ ſex: ut Diomedes la cedęmon. Diiambus ex breui & lōga & breui & lōga tē poꝝ ſex: ut cleonides: ꝓpinqtas qui pes dactylus a iābo appellat̄. huic cōtrarius eſt ditrocheus ex lōga & breui & longa & breui tēpoꝝ ſex: ut cātilena: dimicare: q pes catatrocheus dr̄. Antipaſtus ex iambo & trochęo hoc ē

UVA. BHSC. IyR_099_1

ex breui & duabus lõgis & breui tẽpo℞ ſex:ũt medulia ſaloni⁹.huic ꝯtrarius ẽ choriãbus ex trocheo & iambo hoc ẽ ex lõga & duabus breuibus & lõga:tẽpo℞ ſex: ut nobilitas:armipotẽs:hoc oẽs cũ de metri tractatu aliqd legimus diligẽtius ꝯſiderare & ĩ memoriã hr̃e debemus ut ſinguli qq; uerſus qbus pedibus ꝯſtẽt ſcire poſſumuſ Pedes eteroploci pentaſyllabi ſũt nũero.xxx. & duo hĩ Orthius ex breuibus qnq; & totidẽ tẽpo℞.Periãbus ex lõga & breuibus quattuor tẽpo℞ ſex.Parapienos ex lõga & breui & tribus breuibus tẽpo℞ ſex Meſomacrosex trib⁹breuib⁹& lõga & breui temporũ ſex.Pyrrhicdiana pꝯſtus ex breuibus q̃ttuor & longa tẽpo℞ ſex.Probrachis ex breui & lõgis q̃ttuor tẽpo℞ nouẽ.Hypobrachiſ ex lõga & breui & tribus lõgis tempo℞ nouẽ.Meſſobrachis ex duabus lõgis & breui & duabus longis tẽporũ nouẽ.Moloſſiambos ex tribus longis & breui & longa tẽporum nouem. Calotibos ex quattuor lõgis & breui tẽpo℞ nouẽ.Dyphies ex duabus breuibus & tribus lõgis tẽpo℞ octo.Orthius ex lõga & duab⁹breuib⁹& longis duab⁹tẽporũ octo.Amebꝯos ex duabus lõgis & totidẽ breuib⁹ & lõga temporũ octo. Moloſſopyrrhitos ex tribus lõgis & duab⁹ breuib⁹ tẽporũ octo Symplectos ex duab⁹lõgis & tribus breuib⁹ & temporũ ſeptẽ. Muſicos ex duabus lõgis & totidẽ breuibuſ & lõga temporũ octo.Daſios ex tribus breuibus & dnabus lõgis tẽporuꝫ ſeptẽ.Dochimos ex duabus breuibus & lõga & breui & lõga temporũ ſepteꝫ.Pariãbodes ex breui & lõga & breui ex duabus lõgis tempo℞ octo. doriſcos ex lõga & duabus breuibus & lõga & breui temporũ ſepteꝫ Cyprioſ ex breui et lõga et duabus breuibus et lõga tẽpo℞ ſeptẽ Anticyprios ex lõga et breui et duabus lõgis et breui tẽ tẽporũ octo.Bacchiochorios cx duabus lõgis et breui et lõga et breui tẽporũ octo Dochẽios p συζυγιαν.Amtiſtrophos ex breui et tribus longis et breui tẽpo℞ octo

Moloſſolpõdeus ex lõgis q̃nq; tẽpoꝝ.x.Hactenus origi nem & hiſtoriã generaliũ pedũ expoſuimus. poematum genera metroꝝq; tractatus oſtendere tempus eſt.

Oematis genera ſũt tria.aut.n.actiuũ ẽ uel imitatiuũ: qđ grȩci δραματικόν uel μιμητικόν: aut enarratiuũ uel enũciatiuũ quod grȩci ἐξηγητικόν uel ἀπολογητικὸν dicunt:aut cõmnne uel mixtum: qđ grȩci κοινόν uel μικτόν appellant. Dramaticon uel actuũ eſt in quo perſonȩ agũt ſolȩ ſine ulla poetȩ interlocutione ut ſe habent tragicȩ uel comicȩ fabulȩ: quo genere ſcripta eſt bucolicon ea:cuius initium eſt : Quo te mœri pedes.Exegeticon eſt uel enarratiuũ in quo poeta ipſe loquitur ſine perſonȩ ullius interlocutione ut ſe habent tres georgicȩ & prima pars quarti.Item lucretica carmina & cȩtera his ſimilia κοιν ὸν uel cõmune ẽ in quo poeta ipſe loquitur & perſouȩ loquentes introducuntur:ut eſt ſcripta ilias uel odyſſea tota Homeri. uel actiui & exegetici:uel enarratiui.

Oematos dramatici uel actiui genera ſunt quattuor apud grȩcos:tragica:comica:ſatyrica:inimeca. Apud romanos prȩtextata:tabernaria:atellana. Planipes Exegetici:uel enarratiui ſpecies ſunt tres:angeltice: hiſtorice:didaſcalice.Angeltice eſt qua ſententiȩ ſcribũtur:ut eſt Theognidis liber.Item hiſtorice qua narrationes & genealogiȩ componuntur:ut eſt Heſiodi theogonia:& ſimilia.Didaſcalice eſt qua comprȩhenditur philoſophia.ut libri Varronis:Empedoclis:Lucretii. Item aſtrologia φαινόμενα ut Arati & Cicerõis:& georgice Virgilii:& his ſimilia κοινοῦ:uel cõis poematis ſpecies prima eſt heroica:ut iliados & ȩneidos. Secunda lyrica ut eſt archilochi & Horatii poematos. Characteres ſũt quattuor.epos dicitur grȩce carmen exemetron diuinarum rerum & heroicarum humanarumq; comprȩhẽſio quod a grȩcis ita diffinitum eſt ἔμπεριοχή θείων καὶ

ἡρωικῶν κάι ἀνθρωπίνων ϖραγμάτων latine paulo cõmuiuſ carmẽ auditᷣ. Epos latine prim⁹ digne ſcripſit Liuius is. q romãoꝝ geſta decẽ & octo ꝯplexus ẽ libris qui & ãnales ſcribũtᷣ: ꝙ fere ſingulоꝝ annoꝝ actus ꝯtineãt: ſicut puta ãnales: quos põtifices ſcribeqꝫ conficiunt de romanis q̃dem romanoꝝ res geſtas declarant. Epos autẽ appellatᷣ ut grȩcis placet παρὰ τὸ ἔϖω τὸ λέγω ꝑprie. n. epos eſt ἔμμετρος λόγος uel ἀκλούθω prȩcipue uero hexameter uerſus epos dicitur quoniã hoc uerſu uerba rñdẽt mutuo ut ſic dixerim. Poetãtos characteres ſũt hi βραχύς μακρός μέσος ἀνθηρός. Macros ẽ ut apud Virgiliũ i decimo de Camilla facit narratiõeꝫ ſic: Pulſus ob iuidiã regno uireſqꝫ ſupbas aut ut ſe habẽt ſecũdi & tertii libri. Brachys ẽ ut in qnto ubi de Ganymede ſtricti narrat ſic: Victori chlamydẽ auratã: quã plurima circũ Purpura mœandro duplici melibœa cucurrit: Intextuſqꝫ puer frõdoſa regius ida: Veloces iaculo ceruos. Meſſos ẽ ut i prio: Huic ꝯiũx ſicheus erat. Eſt. n. caſtigata narratio: ſic tñ: ut oia complexa ſit ἀνθηρός ut in. vii. ubi amœnitatẽ luci ac fluminis deſcribẽdo facit narratiõeꝫ ſic: Hũc inter fluuio tiberin⁹ amœno Vorticib⁹ rapidis & multa flauus arena In mare ꝓrũpit: uariȩ circũqꝫ ſupraqꝫ Aſſuetȩ ripis uolucres & fluminis alueo. Cõſequẽtiã prim⁹ deus uates cõprehẽdit: unde poſtea abuſiue uerbũ & ſolutȩ orõis ipa ſcriptura ꝯſequẽs ab aliis epos dictũ. Rhapſodia dicitᷣ ϖοιήσεως aliqua particula diſcreta atqꝫ diuulſa dicta ϖαρά τὸ ῥάπτειν ꝙ uerſus i unũ uolumen uelut cõſuantᷣ & cõdrehẽdantur: uel ꝙ oli partes homerici carminis in theatralib⁹ circulis cũ baculo id eſt uirga pronuntiabãt: qui ab eodẽ Homero dicti ſunt homeriſtȩ.

Eleggea ẽ carmẽ ꝯpoſituꝫ hexametro uerſu pentametroqꝫ ad iuicem poſitis: ut Diuitias ali⁹ fuluo ſibi cõgerat auro. Et teneat culti iugera magna ſoli. qđ genus carminis

m

UVA. BHSC. IyR_099_1

pręcipue ſcripſerũt apud romãos Proptius & Tibullus
& Gallus imitati gręcos Callimachũ & Euphorionem.
Elegia aũt dicta ſiue ϖαρὰ τὸ ἔυλειν τόυς τεθνεωτ-
ας (Fere.n.deſũctoꝝ laudes hoc carmine ꝯprehẽdebãt)
ſiue ἀϖὸ τοῦ ἔλεου id ẽ miſeratiõe: ꝙ tyrrhenꝰ gręciq;
ἔλεγειας iſto metro ſcriptitauerũt: cui opiniõi ꝯſentir᷑
uidet᷑ Horatiꝰ ad Albiũ Tibullũ elegiaꝝ auctorem ſcri-
bẽs ab ea qua diximꝰ miſeratiõe elegos miſerabiles di-
cit hoc mõ: Neu miſerabiles decãtes elegos. Apud Ro-
manos aũt id carmen qđ cũ lamentatiõe extremũ atq;
ultimũ mortuo accanit᷑ nenia dicitur ϖαρὰ το νήτον
τὸ ἔσχατον & in chordis extreũs neruus appellatꝰ eſt
nete & elegia uidet᷑ tractatũ cognomiari ꝙ mortuis uel
morituris aſcribit᷑ nouiſſimum.
Iambicũ ẽ carmẽ maledicũ plerũq; trimetro uerſu & epo-
do ſequente ꝯpoſitũ: ut male ſoluta nauis exit alite ferẽs
olentẽ meuiũ. Appellatũ eſt ϖαρὰ το ἰαμβίζειν qđ eſt
maledicere: cuiꝰ carminis pcipui ſcriptores apđ gręcos
Archilochus & Hipponax: apud romãos Luciliꝰ & Ca-
tullus & Horatius bibaculus.
Epodos dicunt᷑ uerſus quolibet metro ſcripti & ſequẽtis
clauſulas habentes pticulaꝝ quales ſũt epodos horatii:
i qbꝰ ſingulis uerbis ſingulę clauſulę adiiciũt᷑ ut: Nox
erat: & cęlo lucebat luna ſereno. deĩde: Suis & ipſa Ro-
ma uiribꝰ ruit: & qcũq; ſũt ſimiles. Dicti autem epodos
συνεκδοχικῶς a ptibꝰ uerſuũ q̃ legittimis & ĩtegris
uerſibꝰ ἐϖᾴδοντα .i. accinuntur.
Satyra eſt carmẽ apud romanos: nũc qdem apud gręcos
maledicũ: & ad carpẽda hominũ uitia argeę comœdię
charactere ꝯpoſitũ: q̃les ſcripſerũt Lucilliꝰ: & Horatiꝰ.
& Perſius: & olim carmen qđ ex uariis poematibꝰ ꝯſta-
bat ſatyra uocabatur: quales ſcripſerunt Pacuuius &
Enniꝰ. Satyra autem dicta ſiue a ſatyris q ſimiliter ĩ hoc
carmine ridiculę res pudendęq; dicuntur quę uelut a

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſatyris proferuntur : & fiunt ſiue a ſatyra lance quę re- ferta uariis multiſq; primitiis in ſacris piſcordis infere batur:& a copia & ſaturitate rei ſatyra uocabatur:cuiꝰ generis lanciū & Virgilius ĩ georgicis meminit cū hoc mō dicit:Lancibꝰ & pandis fumantia reddimus exta:& Lanceſq; & liba feremus: ſiue a quoddā genere farcimi- nis quod multis rebꝰ refertū ſatyrā Varro uocitat. Eſt autem hoc poſitū in ſecundo libro plautiaꝝ quęſtionū Satyra eſt ubi paſſa & polenta & nuclei pini ex mulſo conſparſi:Ad hęc alii addunt & de malo punico grana. alii aūt dictā putant a lege ſatyra quę uno rogatu mul ta ſimul comprehēdat:ꝙ ſcilicet & ſatyra carmina mul- ta ſimul poemata comprehenduntur:cuius legis Luci- lius meminit in primo per ſatyram ędilem factum : qui legibus ſoluat:& Saluſtius in Iugurtha deinde quaſi ꝑ ſatyram ſententiis exquiſitis in declinationem accipit.

Bucolica dicuntur poemata carmine paſtorali compoſita Inſtituta autem ſunt ſicut quidam putant in Laconia: uel ut alii in Sicilia. Nam inter lacedęmonios & ſiculos uaria fuit cōditio ſed quid hoc ad laconas pertinet Hęc eorum fuit origo:quo tempore aduentante Xerſe ĩ gręciam omnes deſerta laconia metu barbarorum perterri ti in diuerſas partes fugiſſe creduntur: & cum uirgines timore laterēt ex hoc eueniſſe ut eo die quo ſolitus erat chorus uirginum dianę curiatidi hymnum canere ne- mo ad ſolenne ſacrum inueniretur. Tunc itaq; paſtores ex rure in urbem conuenerunt:& ne ritus ſacrorum in terrumperetur paſtorali carmine compoſito deę hono rem celebrauerunt:unde etiam bucoliſmus dictus. A ſi culis autē origo quę trahitur hęc eſt antequam Hiero Rex ſiracuſas expuguaret morbo Sicilia laborabat: uariis & aſſiduis cerimoniis Dianam placantes finem malis inuenerunt : eandem Lien cognominauerunt quaſi ſolutricem malorum : inde res in conſuetudinem

UVA. BHSC. IyR_099_1

tracta eſt ut greges ruſticorum theatrũ ingrederentur & uictoriã canerent. habitus uero huiuſmodi uidebatur. Erat panis magnus omniũ ferarũ imagine cõplexus: & cũ uino & foliis omniũ leguminũ genere: inerat corona i capite & in manu pedũ clauarum: atque ita uictorum omniuz fores multitudo carmen circuibat. uictoriam quã adepti fuerãt canebãt: & de eo folle limina frugib⁹ ſpargebãt nõ nulli & in Italiã & in Lidiam & Aegiptũ tranſiſſe credunt quos lydiaſtas & bucoliſtas appellauerũt. quamquã & eſt alia opinio circũ pagos & oppida ſolitos fuiſſe paſtores ꝯpoſito carmie precari pecorum & frugũ omniũque ꝓuẽtũ: atque inde in hũc diẽ manere nomẽ & ritum bucolicorum. Putant aũt quidam hoc genus carminis primũ Daphnim compoſuiſſe: deinde alios cõplures: inter quos Theocritum ſyracuſanum: quem noſter imitatur.

Tragœdia ẽ heroicę fortunę i aduerſis ꝯprehẽſio. A. Theophraſto ita diffinita eſt. Tragœdia eſt ηρωικης τύχης περίςασις. Tragœdia ut qdã: dicitur a τράγος & ὠδη dicta: quoniam olim auctoribus tragicis τραγος ideſt hircus premiũ cantus prępponebatur: qui liberalib⁹ die feſto Libero patri ob hoc ipſum ĩmolabatur: qa ut ait Varro: depaſcũt uitem. & Horatius in arte poetica: Carmine qui tragico uilem certauit ob hircum: mox & ſatyros agreſtes nominauit: & Virgilius Georgicorum ſecũdo cũ & ſacri genus mõſtrat & carmen talis hoſtię reddit his uerſib⁹: Nõ aliam ob culpã Baccho caper omnibus aris Cęditur. Alii putãt a fęce: quam gręcorum quidam τρύγα appellant: tragœdiam nominataz permutatione litterarũ in aduerſum: quoniam olim nondum perſonis a Theſpide repertis talis fabulas perũcti ora fęcib⁹ agitabant: ut rurſuz ẽ Horatius teſtis: Sic ignotuz tragicę genus iueniſſe camenę Dicitur: & plauſtris uexiſſe poemata theſpis: Quę canerent agerentque perũcti fęcibus ora Alii a uino arbitrantur: propterea quod olim dictitabatur

UVA. BHSC. IyR_099_1

τρύξ a quo τρυγητος hodieq; que uidemia eſt: quia liberalibus apud atticos die feſto Liberi patris uinũ cã toribus pro corolario dabatur: cuius rei teſtis eſt Lucilius in duodecimo.

Comœdia ẽ priuatę ciuiliſq; fortunę ſine periculo uitę cõprehenſio: apud grę cos ita diffinita κωπωλίαεξιν ἰδιοτικων καὶ πολιτικων πραγμάτων ἀκίνδυνος περιοχη. Comœdia dicta απὸ των κωπων: κωμαι eni appellant̃ pagi. i. ꝯuenticula ruſticoꝝ. Ita iuuẽtꝰ ut ait Varro Attica circũ uicos ire ſolita fuit: & quę ſtꝰ ſui cã hoc geñs carmis ꝓnũciabt: aut certe a uicibꝰ. Nã poſteaq̃ ex agris Athenas cõmigratũ ẽ: & hi ludi cõſtituti ſũt: ſicut Romę cõpitalitii ad canẽdũ ꝓdibãt: & ab urbana come & oda comœdia dicta ẽ uel απὸ των uiculoꝝ idest humiliũ domuũ fortunę ꝯprehendant̃: nõ ut in tragœdia publicaꝝ regiaꝝ quę uel απὸ τοῦ κωπου. i. comeſſatiõe quę oli ĩ huiuſmodi fabulis amãtiũ iuuenũ comę canebantur. Comœdia a tragœdia differt: ꝙ in tragœdia ĩtroducũt̃ duces: heroes: reges: In comœdia humiles atq; priuatę pſonę. In illa luctus: exilia: cędes: in hac amores: uirginũ raptꝰ: deide ꝙ in illa frequẽter & pene ſemp lętis rebus exitꝰ triſtes: & liberoꝝ forturarũꝙ prioꝝ ĩ poenis agnitio: qre uaria diffinitiõe diſcretę ſũt. Altera eni δεινων περιοχη: altera τύχης περίςασις dictę ſũt. Triſtitia nãq; tragœdię ꝓpriũ: lõq; Euripides petente Archelao rege ut de ſe tragœdiã ſcriberet abnuit: ac p̃catꝰ ẽ ne accideret archelao aliqd tragœdię ꝓpriũ oſtẽdens nihil aliud eſſe tragœdiam q̃ miſeriaꝝ ꝯprehẽſionez. Poetę primi comici fuerunt Suſſarion: Nullus: & Magnes. hi ueteris diſciplinę ioculatoria quędã minus ſcitę & uenuſte ꝓnũciabãt in quibꝰ hi uerſus fuerũt: Suſſarion cantalogica enigine cecalimoſo odemate ut eſtieur atimiana neutatu. Secũda ętate fuerũt Ariſtophanes: Eupolis: & Cratinꝰ: q & principium

UVA. BHSC. IyR_099_1

uitia ſectati acerbiſſimas comœdias ꝯpoſuerunt. Tertia
ętas fuit Menādri philemōis q̄ omnē acerbitatē comœ-
die mitigauerūt: atq; multiplicia argumēta gręcis erro
rib⁹ ſecuti ſūt. Ab his romani fabulas trāſtulerūt: & cō
ſtat apd̄ illos prīo latino ſermōe comędiā Liuiū andro
cicū ſcripſiſſe. Sūt q̄ uelit Epicharmum ī inſula ceo exu
lantē primū hoc carmen frequētaſſe: & ſic a Ceo comœ
diā dici ātea. Itaq; galeris n̄ ꝑſoīs utebāt̄ ut q̄litas colo
ris inditiū facerer ꝑtatis cū eēt aut albi: ut nigri aut ruf
fi. Perſōis uero uti primus coepit Roſci⁹ Gallus p̄cipu
us hiſtrio: q̄ oculis obuerſis erat: nec ſatis decor⁹ ī pſo-
nis niſi paraſitos ꝓnūciabat initio togatę comoedię di-
cebāt̄ q̄ oia in publico honore ꝯfuſa cernebant̄: quę to
gatę poſtea in p̄textatas & tabernarias diuidebant̄ To-
gatę fabulę dicunt̄: quę ſcriptę ſūt ſecundū rit⁹ & ha-
bitus hominū togatoꝝ. i. romanoꝝ. Toga nāq; romana
ē: ſicut gręcas fabulas ab habitu ęque palliatas. Varro
ait nomiari. Togatas aūt cū ſit generale nomen ſpeciali
ter tn̄ ꝓ tabernariis nō modo cōmunis error uſurpet:
q̄a Fanni⁹ togatas appellat. Sꝫ & poetę ut Horatius qui
ait. Vel q̄ p̄textas: uel q̄ docuere togatas. Togataꝝ fabu
larū ſpecies tot fere ſunt quot & palliatarū. Naꝫ prima
ſpecies eſt togataꝝ quę p̄textatę dicūt̄ in q̄b⁹ īpatoruꝫ
negocia agebant̄ & publica & reges romani uel duces
inducunt̄ ꝑſonaꝝ dignitate & perſonaꝝ ſublimitate tra
goediis ſimiles. Prętextatę aūt dicunt̄ q̄a fere regū uel
magiſtratū q̄ prętexta utunt̄ in huiuſmodi fabulis acta
ꝯprehendunt̄. Secūda ſpecies togataꝝ quę tabernarię
dicunt̄ humilitate ꝑſonaꝝ & argumentoꝝ ſimilitudine
comoediis pars: in q̄b⁹ nō magiſtratus regeſq; ſꝫ humi-
les homines & priuatę domus inducunt̄: q̄ olim tabu-
lis tegerent̄ cōmuniter tabernarię uocabant̄. Tertia
ſpecies eſt fabulaꝝ latinaꝝ quę a ciuitate oſcoꝝ atella ī
in qua primum coeptę atellanę dictę ſūt argumentis di

UVA. BHSC. IyR_099_1

ctiſq; iocularib⁹ ſimiles ſatyricis fabulis grecis. Quar/
ta ſpecies eſt planipedis grece dicit μιμος. ideo aut la
tine planipedes qd' actores planis pedibus. i. nudis pſe
niu3 introirent nõ ut tragici actores cũ cothurnis: neq;
ut comici cũ ſoccis olim nõ in ſuggeſtu ſcene: ſ3 in pla
no orcheſtre poſitis inſtrumentis inimicis agitabant: cu
ius palipedis acti⁹ togatarũ ſcriptor ita in edilitia fabula
meminit. Datũ ineſt aurũ exultat planipes: ſi quas tñ ex
ſoccis fabulas fecerant palliati pnunciabãt Togata pre
texta a tragoedia differt heroes introducunt: ut Pacu/
uius tragoedias noĩb⁹ heroicis ſcripſit Horeſtẽ: Chriſen
& his ſimilia. Itẽ acti⁹ in ptextata aũt ſcribit Brutus uel
Decius. Itẽ Marcell⁹ Togata tabernaria a comoedia dif
fert q; i comoedia greci rit⁹ ĩducunt: pſoneq; grece la
ches ſoſtrata: i illa uero latine togatas tabernaria i ſce/
nã dictauerũt pcipue duo Affrãni⁹ & Quĩt⁹ Enni⁹: nam
Terẽti⁹ & Cecili⁹ comoedias ſcripſerũt: latia athellana
greca ſatyrica differt q; in Satyrica fere ſatirorũ pſone
inducunt: aut ſi que ſũt ridicule ſimiles ſatyris autoli/
cus burris In athellana obſcene pſone ut maccus. Dra/
mata aũt dicunt tragica: aut comica παρά τό Δρᾶν
ideſt agere: latine fabule appellãt ſiue factibule. In lati
nis. n. fabulis plura ſũt cãtica que canũtur: uel a facien
do: Nã & agi fabula nõ referri an actorib⁹ dicitur. Itaq;
Horati⁹ utraq; ſignificatiõe interpretat cũ ita de fabula
dicit: Aut agit res in ſcenis: aut acta refertur: ſicut gre/
co i choro. Dramate uero tres pſone ſole agunt. Ideoq;
Horati⁹ ait Nec q̃rta loq pſona laboret: qa q̃rta ſemp
muta ac latini ſcriptores q̃ plures pſõas in fabulas intro
duxere ut ſpatioſiores frequẽtia facerẽt. Satyrica ẽ apd
grecos fabula in q̃ itẽ tragici poete ñ reges: aut heroes
ſ3 ſatyros induxerũt ludẽdi cauſa: iocãdiq; ſimul ut ſpe
ctator inter res tragicas: ſeriaſq; ſatyrarũ quoq; iocis &
luſibus delectaretur: ut & Horatius ſentit his uerſibus

UVA. BHSC. IyR_099_1

Carmine qui tragico uilẽ certauit ob hircũ: Mox etiã
agreſtes ſatyros ornauit & aſper. Incolumi grauitate lo
cũ tẽtauit eo ꝙ illecebris ſpectator erat & nouitate mo/
uend⁹. Mimus ẽ ſermõis cuiuſlibet mot⁹ ſine reuerẽtia:
uel factoꝝ cũ laſciuia imitatio. Mimus dict⁹ q̃ſi ſol⁹ imi
tet̃ cũ & alia poemata ideȝ faciãt: ſȝ ſolus q̃ſi priuilegio
quoddã qđ fuit cõmune poſſedit. Similiter atq; is q uer
ſum fecit dictus ποιητής cũ & artifices cũ ęque quid
faciunt nõ dicunt̃ poetę. Mẽbra comœdiarum tria ſũt
diuerbiũ: canticum: chorus. Membra comœdię diuerſa
ſunt. diffinito tñ numero continent̃ a quinq; uſq; ad. x.
diuerbia ſũt partes comœdiaꝝ in quis diuerſoꝝ pſonę
uerſant̃. Perſonę aũt diuerbioꝝ aut duę aut tres aut ra
ro quattuor eſſe debent: ultra augere numeꝝ non licet
In canticis aũt una tantũ debet eſſe pſona: aut ſi duę fue
rint ita debẽt eſſe ut ex oculo una audiat nec loquat̃: ſȝ
ſecũ ſi opus fuerit uerba faciat. In choris uero numer⁹
perſonaꝝ definit⁹ nõ eſt: quippe iuncti oẽs loqui debẽt
quaſi uoce cõfuſa & cum centũ in unã perſonã reformã
tes. Latinę igit̃ comœdię choꝝ non habẽt ſed duobus
tantũ mẽbris cõſtant diuerbio & cantico. Primis aũt tẽ
poribus aſſerit trãquillus oĩa quę in ſcęna uerſantur in
comœdia agebant̃. Nã & patominus & choraules in co
mœdia canebãt inter actores comœdiaꝝ pro facultate
& arte potiores principatũ ſibi artificia uindicabãt. Sic
factũ ẽ nolentib⁹ cedere mimis cũ artificio ſuo cęteris ſe
paratio fieret reliquoꝝ. Nã dum potiores ĩferiorib⁹ q
in omni magiſterio erant ſeruire dedignabant̃ ſe ipos a
comœdiis ſeparauerũt: ac ſic factũ ẽ ut exẽplo ſemel ſũ
pto uſus qſq; artis ſuę rem exeq cœperit: neq; in comœ
diã uenire cui⁹ rei inditia ꝓdũt nobis antiquę comœdię
in qb⁹ inuenimus acta tibiis parib⁹: aut ĩparibus aut ſe
ranis. Quãdo. n. chor⁹ canebat choricis tibiis ideſt cho
raulicis artiſex ↄcinebat: In cãticis aũt pyraulicis r̃ſpõ/

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſabat:ſed ꝙ paribus tibiis uel imparibus inuenimꝰ ſcri/
ptū hoc ſignificat:ꝙ ſi quando monodio agebat unā ti/
biā inſlabat:ſi quando ſynodio utranq;.

Voniam extremitas nominū ad metricā cōpoſi/
tionem neceſſario indaginē inquirit:iccirco ſin/
gulorꝫ extremitates regulatim q̄ potuimus diffi
nitas contulimus quo facilius metrorꝫ tractatus cū legi
cœperit colligatur:ut pura uia in ſenſus legentis & ſine
ullis caliginibus ueniat.

Oēs caſus numeri ſingularis & pluralis obſeruata nouiſſi
ma ſyllaba facilius mōſtrabit quō ſepare debeamus:quę
ſint ꝓducenda uel corripiēda ultīa noīuꝫ ſyllaba.Quiq;
enī uocales ſuā ptātem mutant cū ꝑ caſus noīa a prima
ſui poſitione inflexa uarienť.Oīa enī noīa qbus uniuer/
ſa dictionis ſilua copioſiſſima eſt nō plus q̄ ꝑ.xii.ultīas
lr̄as ſyllabas finiūt qnq; uocales.a.e.i.o.u.Semiuocales
l.m.n.r.s.x.unā mutā.t.ut ſiſene :amonile:ſinapi: Cice
ro:ueru:conſul:ſcamnū:pecten:Cęſar:libyus:ſilex : ca/
put.Age nūc omniū nominū extremitates ꝑ oēs caſus q̄
ſint ꝓducendę uel corripiendę exponemus.

Mnia noīa exceptis monoſyllabis caſu ntō ſingula
ri memoratis lr̄is.xii.ꝓdictis nouiſſimis corripiūť
ꝑter illa quę o lr̄a finiunť:ut Cato.ſyllaba es ut alcides
fides:nubes.uel as:ut mœcenas:facultas ęneas. uel en :
ut lyen.Itē gręca in os:ut heros.Fœminina quoq; ntō e
lr̄a finita:ut circe:dirce:phœnice.Oīa noīa triū generū
caſu gtō numeri ſingularis ꝓducūť quę in as ſyllabas
litteraſ ue deferunť.In ę maſculina & fœminina:ut huiꝰ
fortunę.In i maſculina:ut pueri.Fœminina:ut huiꝰ lau
ri.Neutra huius doni.in us maſculina:ut huius porticꝰ
in u neutrꝫ:ut huius cornu. in ei maſculina & fœminina
ut diei aciei.in es gręca:ut huius dirces:phœnices.Cor
ripiunť uero memorato caſu quę in is ſyllabā terminā̄ť
& ſūt triū generꝫ maſculina:ut catonis:fœmīa ut orōnis

UVA. BHSC. IyR_099_1

neutra: ut ſideris: & cętera his ſimilia.
Oia noia triũ generꝝ caſu datiuo ſingulariter uocalibꝰ terminata ꝑducunt. Omnia nomina accuſatiuo caſu ſingulari corripiũt: pter gręca ſi nõ reformentur in latinã declinationem gtõ cũ ſtatu terminata in en ſyllaba producuntur: ut alciden: dircen: phœnicen.
Oia noia caſu utõ ſingulari corripiũt: exceptis his: quę o lrã uel e uocali ꝑducta ſyllaba ut es uel as uel e terminãt o ut cicero: iuno. e ut alcide: circe. es ut dies. as: ut dignitas: mecenas. en: ut lyen Oia noia triũ generꝝ ablatiuo caſu ſingulari qnq; uocalibꝰ finita ꝑducũt. Ex his uero e lrã tam corripit q̃ ꝑducit & prius quidẽ ſic. Maſculina ab hoc oratore. Fœminina ut ab hac Iunone. Neutra ut ab hoc ſidere. Poſterius uero maſculina ſic ut ab hoc die. Fœmina ut ab hac re: & ſimilia. Neutꝝ eni in e lrã ꝑ ducta memorato caſu nullũ ꝑducit. Oia noia caſu ntõ plurali tã maſculia q̃ fœminina q̃cũq; ſyllaba termiata ꝑducũt: exceptis his quę ſũt gręca: ut troes: phriges.
Oia noia triũ generꝝ caſu gtõ plurali quibuſcunq; ſyllabis terminata: corripiuntur.
Oia noia triũ generꝝ caſu dtõ & abltõ numeri pluralis tantũ ꝑducunt ea quę in is ſyllabã finiunt q̃ corripiunt ea quę us ſyllaba memoratis caſibus finiunt.
Oia noia maſculina & fœminina abltõ caſu & utõ plurali in q̃buſlibet terminata ꝑducunt: pręter gręca: quę tã actõ as ſyllaba finito q̃ uocatiuo es termiato corripiũt Accuſatiuo ſic troas: ſtygas: delphinas. Vocatiuo o troes: ſtyges: & cętera ſimilia.
Metroꝝ ideſt legitimę poſitõis obſcuritas ſcrupuloſę itenſionis indaginẽ uehemẽter inqrit: q̃obrẽ omni fluctu circuitiõis ablato quędã metra dilucide & breuiter expoſui. Eteni mihi res uidebat abſurda rẽ natiua obſcuritate difficilẽ etiã caligine expoſitionis obtegere.
Verſus eſt partiũ legitima diſpoſitio & pedum culta copu

UVA. BHSC. IyR_099_1

latio conſonanti ſpecie metricam exhibens regulã. Verſus heroicus a.xii.ſyllabis in.vii.&.x. ſyllabis longatur ultra non poteſt. Nam ſi plus habet excutiuntur ꝑ eclypſim uel ſynaliphẽ. ſcanditur autem ſexies. Recipit eniꝫ pedes cum eſt legitimus inter ſe uariatos duos ſpondeũ & reſoluta eius poſteriore parte dactylum. ſed ſpondeꝰ perpetuo in fine ponitur cuius loco pleruncꝫ trocheus inuenitur ea ratione: quia indifferenter in omnibus metris poſtremam ſyllabã ueteres eſſe crediderunt. Hi igiť pedes ſyllabis impares temporibus ęquales ex regionibus diſtributi quaterna tempora ſua ſcandendo patientes quattuor &.xx. temporibus metri totius ſiue comas uel comata ſiue cola: quę latine ſectiones uel inciſa uel mẽbra dicũť pfecta confirmatiõe concludũt. Obſeruať aũt ne ultimus pes ſit triſyllabus exceptis pauculis uerſibus q hypmetri dicunť. quoꝝ abundantiã excipiũt hi uerſus qui ſequũť incipientes a ſynaliphe rõne rithmatica facta: eo ꝙ factũ uitiũ quod erat in fine uerſus cõtinuatio ſequentis emendat.

Verſus heroicꝰ ſenariꝰ diuerſis uocabulis appellať. Idẽ eni & hexameter & pythius uel epicus & pirichius & bucolius uocať: ſup quas appellationes etiã latine lõgus pes dř. Heroici igitur ſũt quotiens in primo ſpondeus eſt & in tertio & in ſexto. Heroicum autem pręterea diciť ꝙ uiroꝝ fortium res geſtas ac facta commemoret. hexametrum quocꝫ ꝙ ſex regionibus ſpondeũ & dactylũ pedes diuerſis modis rationibuſcꝫ cõſeruat. Pythii ergo origo inde tracta eſt. nec enim uidetur incongruũ fabuloſę antiqtatis documeuta depromere. Apollo cũ pythona delphis ꝓpter ultionẽ matris necaſſet: accolę primũ timoř carmen heroicũ hexametrum initio ſex ſpondeis compoſitũ texuerunt: deinde ſoluta ſpondei altera ſyllaba ſine dãno temporis dactylum ſuſcipit. Quidam autem dicũt iambum magis gaudio ſubleuati motu celeri ꝓtulerũt.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Fert̃ hoc etiam heroicum metꝝ eius oraculis poſtea ce
lebratum:& ex hoc uerſum pithii nomen accepiſſe. Item
ꝓprii ſunt quotiens in pri ore loco ſpondeus ponit̃:& ĩ
quarto & in ſexto ut apud Virgi. Defeciſſe uidet ꝯſua iaꝫ
ꝓmiſſa repoſci. Itẽ: Immotamq; coli dedit & contẽnere
uentos. Cui nõ dictus Hylas puer. & latonia delos. Buco
lici ſunt quotiens in quarta religiõe dactylus finiẽs ꝑtẽ
orõnis inuenit̃ identidẽ dactylus noiat̃: cum uero oẽs fe
re dactylos habet nouiſſime: ut eſt apud Homeꝝ βῆ δὲ
διὰ προμαχων κεκορύθμενος αἴθοπι χαλχω apđ
Vir. tale eſt: Panditur interea dom⁹ omnipotentis olym
pi. Item ſpondeus appellatus: cum omnes ſpondeos quẽ
quidam moloſſicum dixerunt: ut Romani uictores ger
manus danetis. apud Homerum: Verſus heroicus is di
gnitate primus eſt plenę rationis perfectione formatus:
ac totius grauitatis honore ſublimis: multaq; pulchritu
dinis uenuſtatę pręclarus: quę ſine ulla cõiũctiõe quaſ
cunq; alias orationis partes ita mutuis inter ſe connexi
onibus colligat: ut in ſcanſione propria pes nullius niſi
nouiſſimus tantum integram partem oratiõis includat
atq; ita ſex regionibus ſuis ſpondeum pedem dactylũqꝫ
cuſtodiat: ut dactylus per raro: & hoc quidem ornandi
poematis gratia quintam regionem ſuam ſpondeo cõce
dat. Spondeus uero poſtremus finibus ſuis nunq̃ dacty
lum patiatur inſidere. In tertia quoq; regione meli⁹ ſpõ
deus penthemimeres q̃ dactylus diuidit. Cęteri autẽ pe
des ſine ulla inter ſe diſcretione uariantur: & exẽpli gra
tia ponamus aliquem uerſum: qui ſit his omnib⁹ quę ſu
pra memorauimus clarus: & qui adeo ipſi Virgilio pla
cuit: ut nullo mutato elemento duobus enim uolumini
bus ponere delectatus ſit. Oceanum interea ſurgens au
rora reliquit: animaduerti pedes ſingulos ita eſſe ſcãſio
nis lege diuiſos: ut eoꝝ nullus partẽ orationis clauſerit
niſi nouiſſimus: quem finalis neceſſitas cogit.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Verſus heroicus recipit figuras.xxxii.Aut eni ex oib' ſpõ deis erit:& ob hoc ſpondaicũ dr̃.quod uix apud latinos ĩuenit̃:raro apud grȩcos ẽ:& erit h'i uerſus monoſche maticus:ideſt unius figurȩ:ut ſi facias:aut leuis ocreas lento ducãt argento.ut ſi auctus nũero qnq; ſyllabaruʒ oẽs habuit dactilos:ideſt qnq; & ob hoc dactylic' noiat̃ Nã ultimũ etiã ſupradiximus diſyllabũ eſſe debere mo noſchematiſtus dicet̃:ut ẽ Pandit̃ interea domus oipo tentis olympi.Verſus uero q eſt.xvi.ſyllabarũ de qnq; pedibus habens unũ ſpondeũ uariȩ qnq;:hoc eſt penta ſchematiſtos:ut ẽ una ſpẽs illarũ in hoc uerſu.ȩole nãq; tibi diuũ pr̃ atq; hoiuʒ rex.Itẽ e cõuerſu q ẽ ſexdeci ſyl labarũ & qnq;:hoc ẽ pẽteſchemetiſton:ut ẽ una ſpecies qnq; figurarũ.Cũ Iuno ȩternũ ſeruãs ſub pector̃ uuln' ille uero uerſus q de qnq; pedib' duos habuit dactylos ꝓmiſcue ꝑ qnq; regiões uariatos.x.figurarũ erit:& no minat̃ dechaſchematiſtos uerſus q ꝯtra.xiiii.ſyllabas: ut ẽ una ſpẽs qnq; figurarũ.Multo quoq; & bello paſſ' dũ cõderet urbẽ:& cõtra ſi de qnq; pedib' duo ſpondei fuerint ĩuicẽ dactylis mixti:& itẽ.x.regiones ꝑcurrentes erit.x.figurarũ uerſus q qndeci ſyllabis legit̃ ut ſupra: & ẽ una ſpẽs:Arma uirũq; cano.Meminerim' aũt figuras maiores dic ſi dactyli plures fuerit:ſi ſpõdei minores

Illud quoq; obſeruare debemus ut in heroico hexametro mãſiones:quas alii cȩſuras appellãt:nõnulli ſectiões uo cant facias:quas grȩci rite cuſtodiũt.Inciſiões uerſus he roici ſũt quatuor.hȩ finitis ꝑtibus or̃onis fiũt:& tali or dine colligent̃.Prima ẽ penthemimeris.Secũda eſt cata triton.Tertia heptimemeris.Quarta tetrapodia. buco lice dr̃.Theocritus auctor carmis hac plurimũ eſſe cre dit̃.Penthemimeris eſt ſemiqnaria:ubi poſt duos pedes & unã ſyllabam pars orationis expletur.& ideo penthi meris uocat̃ qa pedes diuidit ſic:defeciſſe uidet ſe ſignari oculis:horum reſiduis partibus trimetri Anapȩſtici hy

UVA. BHSC. IyR_099_1

percatalectica fuit ſua iam ꝑmiſſa repoſci. Vltro implacabilis ardet: licet hęc accipit unā breuem faciet finitā tamen partem orationis ſine cęſura. Secunda eſt catarícon in qua finita parte orationis tertium trocheum ponas a quo nomine tranſit: ut eſt Infandū regina. huic addito anapęſto uel ſpondeo conſtat tertia inciſio. Tertia eſt heptimemeris latina lingua tranſlata ſemiſeptinaria ſcilicet quia ſeptem diuidit: ut eſt Italiam fato profugus Tum demum mouet arma leo Excutiens ceruice toros. hinc quod remanet precor gaudetq; comātis leo: fixūq; latronis leo fremit ore cruento. hęc duabus additis breuibus quartam menſionem efficit: ita ut quarto dactylū inuenias: ut eſt Inferretq; deos latio genus unde latinū. Sunt qui quartum trocheum in hac cęſura collocant: & catalecticon & trocheon appellant: & eſt Qui per lōga remiſſerat arma noua reparabant. Alii uero ſpōdeū ut eſt Inde toro pater ęneas: ita tamen ut per oīa iſta īterualla: quę diximus pars orationis finiatur remanebit ꝑs uerſus: quę dicitur cōma. hoc cōma ſi priorem habuit dactylum dicetur dactylicū: ut eſt Orſus ab alto. ſi ſpōdeū ſpondaicum appellatur: ut eſt Vellataꝶ obuertimꝰ antenaꝶ. Hę inciſiones quas gręci cōmata appellant figuris formantur tribus: ſimplici: compoſita: coniuncta. Simplex eſt cū inuenitur in uerſu una inciſio ut Pandit̄ interea domus omnipotentis olympi Compoſita ut duę inueniūt̄: ut eſt Infandū regiua iubes renouare dolorē. Cōiuncta cū tres īueniunt̄: ut eſt Talibus Ilioneus cūcti ſimul ore fremebant Dardanidę.

Rimus uerſus dena ꝓprietate ſpectat̄ principio: ut ſūt illibati: īiuges: ęqformes: qnqui partes: ꝑpedes fiſtulares: ęquidici: teretes: ſonori: uocales. Itaq; & gręci hos nūcupant: apeleges: atigus: aproſchemi. Pentametris: podomeris: ſiropodis. Iſoleti: cyclotelis: & hereche planaſtici. Si uero hac in appellatione improbantur ut

quinq; ſpeciebus deſignantur mnile:rauoli:frigoſi. Fluxiachos gręci acephaleis.legarus mnirus:trachis colobus appellant. Igitur illibati ſunt qui non aucta uel minuta aut amputata ſyllaba uintiantur:ſed integra & pleniſſima dictione formantur:ut depreſſo incipiat iam tũ mihi taurus aratro. Eſt enim uerſus integer: & nullo uitio contaminatur. In iuges ſunt quia nulla coniunctionis ſyllaba copulantur quos gręci aſynthetus nũcupãt ſicut eſt Tectum auguſtum ingeus centum ſublime columnis ſine nexu. Nullus enim coniunctionis nexus occurſat. Aequifores ſunt qui non compoſita uel ſimplici figura oſtentantur:ut Vrbe fuit media Laurentis regia pici.nuſquam enim.hic duę partes orationis nectuntur Quinquipartes ſunt qui quinque partes ſignant : ac miſcet flumina candida ſanguine ſparſo: Fiſtulares ſunt: q paulatim accreſcente partis orationis numero ab unica ſyllaba plures ad uſq; dicũtur:ut Homericus ille declarat. Aequidici ſunt qui ſingulis prępoſitionibus antithetas apparant dictiones:ut Alba liguſta cadunt: uacinia nigra leguntur. Albis eniꝫ nigra poſuit:liguſtris autem uacinia tribuit:& cadentibus legenda aſſignauit. Teretes ſunt qui uolubilem & cohęrentem continuant dictionem:ut Torua mimalloneis inflatur tibya bõbis. Sonori ſunt qui crepitant pronunciationem fragoſam: & exultantem informant dictionem:ut At tuba terribili ſonitu procul ęre canoro Increpuit.& Quadrupedante putrem ſonitu quatit ungula campum. Vocales ſũt per alta producta locutione ſonantibus litteris uniuerſaꝫ dictionem illuſtrant:ut eſt illud Pacuuii:Omnẽ non meo oceano hyperion fulgurat citro arrepto plauſtro boreas bacchatur rheno heſperio:zephyro oriõ uoluit. Auſtro fuluo arettonio uaga cinthia ꝓruit auſtro. De ĩprobatis uero uerſibus uaria tradũtur. Mutili uel trũci ſũt qui in principio amputantur. & litteram uel ſyllabam

UVA. BHSC. IyR_099_1

amittunt:uel ſyllaba deſiciũt:grece dicunt acephali q̈le eſt fluuiorum rex Eridanus. Item homericus uerſus in media parte exiles uel iulci:grece uocantur agade: q̈lis eſt. Item homericus bendeis. Ecades eſt qui i ultima concluſione hortatiũcula uel ſyllaba fundantur uel tempore deficiũt grece imri & ſcazontes uocãtur ut ẽ troes detriges. Fragoſi ſunt qui in leuigato ſono & incondito uariantur. Fluxi ſunt qui ſolito modo & uulgari metro uacillantes quatiuntur.

Valitas metri:qua intelligimus utꝝ principale ſit metꝝ:an deriuate locant finite:aut infinite. Finita eſt quę ſtatuto pedũ cõuenientiũ modo & numero ſyllabaꝝ diffinito:quo ad petendi formam debeat multiformis ſtructurę cõuerſiõe decurrit:ut eſſe in oĩ principali forma cognoſcimus. Infinita ẽ in deriuatiuis:quę metꝝ ſeruat & nũeꝝ ſyllabaꝝ ſeruat:ſed ſtructurę imitatę deſeruit:aut diuerſis uerſibus & metris cõſtructa a tertio uerſu uel a quarto cũ uoluit metꝝ ſeruat & numeꝝ ſyllabaꝝ non ſeruat:ut diconica uel pheretraticia: quę metra dactyli imaginẽ habent:ſed pedũ minore numero cõcludunt. At uero nec metꝝ ſeruat & numeꝝ ſyllabarũ: ut in ſapphico endecaſyllabo in quo cõtrarios pedes in uno uerſu coniũgit. Itẽ diuerſis uerſibus & metris a tertio uerſu uel a quarto ſtrophen reuocat. alcaica illa tria aſclepiadeũ & gliconicũ & pherecratiũ cõiũctũ uidem' Spẽs metri ſũt duę finita & infinita. Finita eſt qua intelligimus utꝝ principale ſit metꝝ an deriuatũ. Principale ẽ quod ipſum ex ſe formatũ eſt:& ſua lege nõ abſũpta decurrit & ſi eſt finita in omnibus metris principalibus deriuatiuũ quod a principali originẽ ducit:ut eſt in omnibus deriuatiuis infinita ſpecies.

Ormę principaliũ metroꝝ ſecundũ antiquitatis rationem generaliſſime duę ſunt inuente:dactylica & iambica. His etiaꝫ ut alioꝝ ꝓbat auctoritas accedũt alię

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſepteȝ:hetrocaica:anapęſtica:choriambica: duę ionicę pęonica:quam pleriq; rit hmicam eſſe dixerunt:quarũ aditõe uel ĩmutatiõe reliquę ſpecies uarie contexte deriuantur:& aut a pedum pręcipua ſtructura:ut anapęſtica.trochaica:alia ſizigię quãtitate:ut eſt trimetrũ:cętametrum:alia a numero ſillabaꝝ:ut eſt ſapphicum:endecaſillabum.alia ab inuentoribus:ut ſapphicon:alcaicõ. alia ab his qui in his frequẽtes fuerũt:ut ſunt ariſtophenia:archebula:phalerea:aſclepiadea:gliconia. quę qdẽ in infinituȝ poſſunt uitiari beneficio rithmorum quoq; uelut fuit compoſitio.

Odi metroꝝ ſũt ſex:cataſticos diffinitꝰ uel pricipalis:ſchematicos ꝯpoſitus a ſinarches:icõpoſitꝰ ſincechimenos ꝯfuſus ſiue zeugmenos:cõiunctus: paragogon.Deriuatiuũ diffinitus uel principalis ẽ legitimorũ metroꝝ ordo cõpoſitus cõſtat ex legitimo uerſu ut eiꝰdem legitimi mediate eiuſdẽ pedibꝰ. Incõpoſitus eſt peregrinis pedibus uerſus ordinatꝰ cũ fuerit alius uerſus medius ſecut us trimeter.Heroicus cõfuſus ex peregrinis pedibus uerſus cõiunctus eſt quando ex duobꝰ metris uerſus ordinatur:ut heroicus & iambicus.

Pecies carminũ ſunt quattuor. Acatalecta.catalecta hipercatalecta:brachicataletica.Acatalecta eſt integer uerſus ſinguloꝝ metroꝝ. Catalecta ẽ uerſus minus habẽs metricę ꝯſtitutiõis.Hipercatalecta eſt ſuper principiũ uerſus ſillabã plus habens. Barchicatalecta pedem plus habet q̃ poſſit pedum diſpoſitio.

Valitates carminũ ſunt ſex: heroica:comica:tragica:melica:ſatirica:choriãbica. Regiones pedũ ſũt qnq;:theſis:arſis:baſis.ſizigia:dipodia.Hę ſic ordinanť theſis in ſillabis ꝯſtat. Arſis ĩ triſillabis:baſis ſizigia:dipodia ĩ triſillabis ꝯſtat:ſed baſis in epitritis & peonibus fit ſizigia ꝯtrariis:ſȝ dipodia paribꝰ. Hec interim quantum ad ſimplicẽ cognitionẽ ſpectat prudentię tuę ſatis

UVA. BHSC. IyR_099_1

explanaſſe ſufficiat. Cętera uero metra: quę ſũt tortuoſis obſcuritatibꝰ implicita: ac multarũ diuerſitate pplexa opportunis tẽporibus ac certis rationibꝰ edocebo: quę qdem oĩa ſi quis profũdis ſenſibus intimarit ac ſincera mentis intentiõe pſpexerit: & cõpetenti ſtudio diligenterqꝫ ſeruauerit: non tantũ ipſe ĩ peragẽda uerſificatiõe pollebit: uerũ etiam & aliorũ carminibus quotiens libitum fuerit iuſtis rationibꝰ de irreprehenſibili ſentẽtia iudicabit quibus pedibus regantur.

Legum metrũ binis uerſibꝰ cõſtat exametro heroico ſubiũcto qnario. Prior pedes heroici recipit: poſterior pẽtametri ideſt qnariꝰ ſcandiť euę ſemiquinarię ideſt ut poſterior cõma duos dactilos habeat & ſemi pedẽ: quod genus ſcanſiõis ẽ uſitatius. Aliĩ uero ſic ſcãdunt feriť qnquies in primis duabꝰ greſſiõibꝰ admittit dactylum & ſpõdeum tam inuicẽ inter ſe cõpoſitos q̃ ſe ſe irritantes prout ratio poſtulauerit. Tertiã regionem ſine dubio ppetuo ſpondeus debet habere: ſi memorati pedis breuem priorem ſyllabã pro lõga poſitam inuenies quę ratio ſit ne moueat. Poteſt eniꝫ eſſe ratiõis: q̃re ps oroĩs finitur duobus anapęſtis terminať.

Entametrum elegũ cõſtat ex duabꝰ ſemiquinariis ideſt ut poſterior cõma duos dactylos habeat & ſemipedẽ. Quidã uero ſic ſcandunt. Tertiũ pedem ſpõdeũ faciunt anapęſti ſequanť propter quod oportet ſemipedem prioris comę longam eſſe. Alii uero quia duo commata eſſe dixerũt uoluerũt breuẽ eſſe & prioris comę ſemipedẽ: qa nouiſſima ſemp indifferens atqꝫ hoc utũť exẽplo ideſt ut ſemp partem oroĩs uideať implere. Naꝫ talis pentameter uitioſus erit: ſed & hoc accipiendum ẽ geminum in elogiis hexametro ſubiungiť: ſed ut archilochus inuenit & dactilica comę.

Erſus ternariꝰ iãbicus quo tragœdię & comœdię ſcribũť ipſi iũgiť iãbo & ſine auxilio alteriꝰ pedis

ꝯſtat a quo nominat̄: ſꝫ uarietatis cauſa recipit dactylũ ſpõdeũ anapęſtũ:tribrachũ. Fiũt itaqꝫ numero qnqꝫ q ꝯueniẽter ꝓut rõ poſtulauerit i ſe uariãt: ſꝫ in ſiniſtris pedib⁹ ipm̃ debẽt rapere iãbũ:aut tribracũ:aut pyrrhi‑chiũ. Quarta tñ regiõe ipm̃ ꝑpetuo dñm in dextris quẽ libet ut fors optulerit de ſupra memoratis. In comœ‑diis uero lati⁹ fũdit̄ licet currat:ſicut i tragœdiis ſena‑riis. Iãb⁹ recipit pedes ſpõdeũ & dactylũ:anapęſtũ: ꝓ celeuſmaticũ:tribrachũ:pyrrhichiũ:& ipm̃ i ſecũdo do minũ iãbum:ſꝫ i dextris pedib⁹. In comœdia q̃cunqꝫ ex his ſiniſtris tribracũ pyrrhichiũ:& ſeipſum aliqñ in ſe‑cundo & i ſexto loco. Quarto uero aut ip̃e:aut ꝓceleuſ maticⁿ eẽ debet magis inquãtũ põt ip̃e catalexi ſacit i ba chio. Fert̄ quoqꝫ ſenari⁹ iãbic⁹ ꝯbinatis pedib⁹ & ſingu lis ꝯbinationib⁹ ꝑponit̄ qlibet pes de ſupra memoratis qnqꝫ. Itẽ ſubiũgit̄ unus ſine dubio ex trib⁹.i.tribachus uel anapęſt⁹:uel ip̃e dñs. Nõnũq̃ etiã pyrrhichiũ admit tit:qa nouiſſima metri ſyllaba idifferẽter ponit̄. Et hoc utiqꝫ deriuat̄ choriãb⁹ i fine claudicãs:quoniã expulſo pirrhichio uerſa uice ſpõde⁹ iterpõit̄:ut pote Cõtrari⁹ aduerſarii crura frãgit. Sępi⁹ aũt tertię declinatiõis ſe‑cũdo pede iuenit̄ cois ſillaba:q̃ excipit̄ a duab⁹ ꝯſonãti b⁹ q̃ꝝ prior ſit muta ſeq̃s liqda. Sane huic metro tria crioſi acceſſerit q̃rta dipodia fit uerſus q̃drat⁹q̃ choriã bitõꝫ q̃ter ferit̄ eoſdẽ r̄cipiẽs pedes: quos iãbus triarius ꝑque tragœdię:comœdięqꝫ ꝯueniẽs:& hẽt i ſe catalecti‑cũ i hoc metra tã ſeruat̄ i fine piãbus q̃ excludit̄ piãbus

Rochaicũ metꝝ r̄cipit pedes qnqꝫ: dactilũ:ſpõdeũ anapęſtũ tribrachũ trocheũ a quo noiat̄. Triplicẽ ãt fert̄ tripodiã & unicuiqꝫ ſine dubio pedes tã ꝑponũt̄ trocheus dactilus tribrachus q̃ ſubiũgãt̄ qlibꝫ de ſupra memoratis qnqꝫ pedibus catalecticõ facit: aut i ãphima cro aut i epitrito q̃rto. hoc ãt metꝝ ab iãbico diſtat ꝙ i illo ꝯbiatis pedibus & ſubiũgit̄ unus de trib⁹ q̃ ex breui

UVA. BHSC. IyR_099_1

cōſtant:& itē ſubiungitur ꝗlibet de quinq; pedibus.

Napęſticū metrū ē ꝙ aut ipo ſolo anapęſto ꝯſtat ad iūct' cū eo ꝓut ſors tulerit ſpōdeo:tribracho:dactylo ſ3 dactylū nō nunꝗ̄ recipit niſi i dextris pedib' uel quēq; ex illis aliis:In ſiniſtris uero quēlibet ex trib' ꝓut res exegerit extra dactylū:ſpōdeū:tribrachū:anapeſtū: hoc metrū catalexi facit:aut ionico από πε.ΙΟΝΟς:aut απελασσονος aut i moloſſo:aut hippio q̄rto : aut in choriābo.Scire debemus tū demū in ultimo triſyllabo hoc metrū admittere cū in penultio loco ſpōdeū ꝓcele uſmaticū metrū pedes recipit q̄ttuor:dactylū:ſpōdeū ꝓ celeuſmaticū:anapeſtū a nomine meruit.horū ꝯpoſitio frequēs ē anapęſto ꝑ quē plurimū ꝯſtat.S3 dactylu3 in dextris tantū pedib' habet : Idē quēlibet ex tribus ꝓut exegerit ideſt ſpōdeū tribrachum tn̄ dactylus perpetuo dexter & aliquādo ſubiungitur unus quilibet ex tribus huius clauſula ſpōdeo & dactylo terminatur.

Ntiſpaſticu3 metrum ꝯpōitur antiſpaſto: admittit aūt iambicū baſſim:pſipathiam . Et prima q̄dē regio primę greſſionis antiſpaſſię magnitudinis omni genere a poetis mouetur: lōgatur aūt a dimetro uſq; pentametron.pfectiſſimu3 autē eſt endecaſyllabum ſapphicum:& hoc ſiq̄dē acatalectum eſt: & habet nouiſſimam ſyllabam iambicā.Tetrametri autē cataletici ꝑfectiſſimi eſt quod appellatur pāpium ploida admittit.

Horiambicū metrū ꝯſtat choriambo pede quadrato:a quo nomine a dimetro aūt metametrum longatur.feritur ꝑ dipodiam in qua antecedit trocheus ſeqtur iambus:ſed interdum prior trochei ſyllaba in duas breues reſoluta tribrachum admittit medię duę quoq; iābicę optime ponunt̄ q̄rtę clauſulę.i. ut ultimus pes aut bachio:aut tribracho terminetur:uel potius iambica dipodia collocatur in qua antecedit anapęſtus.

Onicus maior ꝯſtat' omonymo pede.Admittit aūt

UVA. BHSC. IyR_099_1

catalexim pathādo aſericrochocen ut hui⁹ metri primę greſſiōis regio multiformiter uariatur & brachycatale cton deſiderat a dimetro in tetrametrum longetur.

Onicus quoq; minor ꝯſtat ex omonyma dipodia ī qua antecedit pyrrichius ſequit̃ ſpōdeus uel ana/ pęſtus:& pyrrichius nō nunquā eſt cataſinęreſim breui um ſyllabaꝝ moloſſus interponit̃:& ī dimetris quidem cū prior baſſis pentaſęmos fuerit ideſt temporū quinq; erit ſine dubio ſecūda heptaſmos ideſt tempoꝝ ſeptem a dimetro in trimetrum ampliatur.

Aeonicū metrū qđ pleriq; rythmicū eē dixerūt cō ſtat priore pęone admittit uero & q̄rtū creticū & bachiū a breui q̄ ē adimetri finē ꝯpoſuiſſe reddit̃. Elegā tiſſimū ē igit̃ cū p ſingulos pedes ꝑs oīois impletur.

Erſibus genera p̄cipua ſunt q̄nq;. Aut enim dime/ tri ſūt aut timetri:aut tetametri:aut pētametri. aut hexametri:ſed ſinguloꝝ plurimę ſūt ſpecies.

Imeter ē ex inferiore ꝑte hxametri q̄ habet dacty/ lum & ſpōdeū uel trocheū. huius exemplum eſt in Horatio. Terruit urbē:quale eſt illud primus ab oris.

Rimeter heroicus ex īferiori ꝑte hexametri. huius exēplum ē:Flumina nubibus obuia torques.

Entameter heroicus ex īferiori ꝑte. hui⁹ exēplū eſt Sparſaq; luminib⁹ polus indicat aſtra. Hęc īciſa di cūt̃. i. cōmata & quędā ex īferiori ꝑte hexametri detra/ cta poſſunt uideri de ſuꝑiore eius parte deſecta.

Entametere legiac⁹ cui⁹ exēplū ē:Dādida ceruleo nata uenus pelago. hic ꝯſtat ex duobus principiis hexametri recipit inicio duos anapęſtos uel certe nouiſ ſimū tribracū prędicta ratione ultimaꝝ ſyllabaꝝ.

Ambicus q̄ uerſus ē comicus ꝯſtat ex oībus iābis ut anus uirēte ſecta pinus ī agro. Hic recipit ſpon deos uel alios ſui generis pedes ideſt totidē tēpoꝝ & ſi nō totidem ſyllabaꝝ recipit in quam ſpōdeos ſed primo

& tertio & quinto loco. Vltimo aũt p iãbũ aliquando.

Ambicus ſcazon ideſt hipponacti⁹ ab auctore dicitur fore ſimilis ſupiorib⁹: niſi ꝙ imo habet ſpõdeũ huius exẽplum eſt: ligare gutur pendulo tã in uinculo:

Ambic⁹ colobiis hic de metro iãbico ſyllaba extrema attrita fact⁹ eſt: cuius exẽplum in Horatio. Tales trahũt ſiccas machinę carinas: ſi eſſet carinulas eſſet iambicus uerſus.

Rochaicus ideſt ſenari⁹ & q̃drarius hic ſi uerſus ẽ ſeptem trocheos hẽt & ſemipedẽ ideſt una ſyllaba cuius exẽpluꝫ tale eſt. uirente ſecta pinus in argo hic fit Recipit pedes ſui generis qua rõe de iãbico diximus fit trochaicus hipponauti⁹ quoniã iambico cognatus huius exẽplum eſt: Feſtę dies amoena luce ꝑpotens ſalue. hoc ſic ẽ ut ſi facias tale: Socrates ligare guttur põdulo canũ uiculo: quos aũt pedes recipit trocheũ & cęteros ſui generis pedes: & in una ſpõdeũ uel trocheum.

Sclepiadeũ ab auctore dictũ: ei⁹ exẽplũ ẽ: Mecenas atauis edite regib⁹. Hic põit unde ort⁹ ẽ ad penthemimeri elegiatã redigi addita una ſyllaba ſic: Mecenas atauis edite regib⁹: qđ tale ẽ q̃le eſt illud: Cãdida ceruleo uecta uenus pellago. Põt aſclepiadeus ab exametro naſci detracto ĩ mediis ptib⁹ diſyllabo uerbo: & ultim⁹ ut ſi dicas: Nimboꝝ in patriã loca foeta furẽtib⁹ auſtris. aut illud: Auulſumq; humeris caput & ſine nomĩe corpus. Rurſus illi aſclepiadeo adde diſyllabũ uerbũ ĩ medio facies hexametꝝ: Mecenas atauis edite regibus olim

Ndecaſyllabũ ſapphicũ qđ Sappho poeta inuenit exẽplũ hui⁹ tale ẽ: Iã ſatis terris niuis atq; dirę: ſuperior ps ex trochaico ẽ. Nã ſic hęc uerba Iã ſatis terris ſuppleas facies ĩtegꝝ trochaicũ ſic: Iã ſatis terris uirente ſecta pin⁹ ĩ agro. Inferior ãt uerba hęc: Niuis atq; dirę: de pricipio iãbici ſũt: deniq; additis q̃ deſũt iãbici poterit ĩpleri ſic: Niuis atq; dirę ſecta pinus ĩ agro. Hęc

UVA. BHSC. IyR_099_1

metra q̃ ex cõmatib⁹ ꝯſtãt unde ꝑtes hñt inde & pedes̄ ſumũt.

Oriãbicus ẽſt q ꝯſtat coriãbo pede q̃ ex longa & duab⁹ breuib⁹ & lõga: huius exẽp lũ ẽ: Ergo ades huc ambroſia de ueneris plaude eſt i Hor. Tale Te deos oro ſybari cur properes amando perdere. Recipit hic in imo uel palimbachiũ pedẽ q ex breui & longa & breui

Rchilocũ de ꝓxio ſupioꝛ̃ p̃ciſuʒ hui⁹ exẽplũ ẽ. Lydia dic p oẽs: hoc ẽ tale q̃le ſi facias cur ꝓpes amã do: qđ magis apparebit ut ſic: Sectũ ſi ſic iũgãs Te deos oro ſybarim lydia p oẽs: ſic eni integer eſt Choriamb⁹.

Ndecaſillabũ phaleuticũ a phaleutico iuuentũ eſt tale: Vidi credite p lacus lucrinos. h⁹ps ꝓprior de hexametro eſt quã ſupplebimus ſic: Credite uidi p liq/dos nereidas fluctus. Poſterior aũt pes a principio iambici eſt quã ſi ſuppleam⁹ itegꝫ iambicũ faciemus ſic: Lacus lucrinos inter lata nauiũ. Anacreõtius i Horatio talis eſt: Sic te diua potẽs cypri. p̃cioſus hic eſt: de ꝓxio ſupiore endecaſyllabo: & tale eſt q̃le illud: uidi credite p lacus. Rurſus endecaſillab⁹ ex iſta ſupiore fieri põt: Sic te diua potens cypri lucrinos. Ergo apparet triſyllabũ endecaſillabũ eſſe tractum & anacreõti⁹ fieret. Archilochiũ aliud in Horatio tale eſt: Soluiꝛ̃ acris hyems grata uice ueris: & fauoni: hoc ẽ ut fieret idita eſt hexametro ſyllaba: an duas deniq; ſi eã detrahã facies hexametrũ: ſic Soluiꝛ̃: acris hyems grata uice ueris: & fauõi. Alcaicũ ab alceo inuentore: i Horatio tale eſt: Vides ut alta ſtat niue cãdidũ hoc eſt ex duob⁹ cõmãtib⁹. Nã ſupi⁹ illud uides ut alta tale eſt q̃le illud i iãbico: Ibis liburnis. Inferi⁹ illud ẽ. Niue cãdidũ: tale eſt q̃le illud i aſclepiadeo: edite regib⁹. Alcaicũ aliud i Horatio tale eſt penes Iambi ſiue flama hic ſi addas uerbũ torrida erga appareret hoc alcaicũ ab iãbo eſſe preciſuʒ. Alcaicũ aliud in Horatio tale eſt: Vſq; in eis pluuioſq; uentos: ut hic

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſieret exametri ultra mediū exceptę ſūt: q̄s ſi uelis red/
dere ſupplebis.exametꝝ:ſic uſq; meis plurimoſq; rapia
tis uitę uētos.Archilochiū aliud eſt in horatio tale eſt:
Nullam uare ſacra uite urius ſeueris arborem.hic tolle
duo uerba ſcilicet diſyllaba iuxa principiū facies aſcle/
piadeū:Sic nullam peius uitę ſeueris arborē.Hoc enim
tale eſt quale illud:Mecenas atiuis edite regibus. Ergo
apparuit ꝙ archilochus ipoſuerit dimetrū ex archilo/
chio modi eſt:Capiūt formas & aptat.hoc tale eſt quale
aliud uice ueris & fauoni Glyconicū ex iābico . Clime/
trū in horatio tale eſt .Non ebur neq; auꝝ hoc ex infe/
riore iambici pte preciſu3 eſt . Na ſi reddis ei principia
ſupplebis iambicū ſic : Ibis liburnū.nō ebur neq; aurū
Ionicus απελάσσονος dicitur quare hic pes cōſtat ex
duabus breuibus & duab⁹ lōgis.huius exēplū in hora
tio eſt:Miſeraꝝ eſt neq; amori dare ludum.Ionicus απ
ὸμείζονος ſupiori cōtrarius.Nam ex duabus longis &
duabus breuibus cōſtat:cuius exemplū : Panſa optime
diuos ſi uis bonus eſſe:hic & ſotadicus uocatur:qa ſota
des eo plurimū uſus eſt . Archilochium ex iambici pte
priori in horatio tale eſt ūt:Priſca gēs mortaliū.Huic ſi
inferiora reſtituas quę archilochius amputauit facies
iambicū plenum ſic ut:Priſca mortalium uitari trahit.
Archilochium aliud in horatio tale : Scribere uerſicu/
los amore percuſſum gtaui . Satis apparet priorē partē
hxametri eſſe poſteriorē ex iābico . Nam illud ſcribere
uerſiculos eſt tale q̄le:Arma uirumq; cano.Illud aute3
quod ē amore pcuſſu3 tale eſt quale de priſca gēs mor
talium de hoc ſupra dictum.Archilochus ita metra cō/
ſecuit ut & iambico detraheret & faceret uerſum talem
Iuppiter ſalutis arbiter meę erit iambichus plenus.Ana
peſticus qui anapęſti ꝯſtat pedib⁹ talis eſt: In ſereno ce
de teſtula irrita ſol occurrit tibi p ſpeculū panope hic
recipit pedes ſui generis de q̄ re ſupra diximꝰ.Anapęſt⁹

UVA. BHSC. IyR_099_1

aūt ſit ex duab⁹ breuib⁹ & lōga. Anapeſtū coritū hēm⁹ in Hor. Audax nimiū q freta primus. Admiſcet huic pp gratiā uarietatis dimetri. Heroic⁹ nā tale ē: q freta prim⁹ q̄le terruit urbē. In cętero recipit hoc metꝝ ſpōdeos & alios ſui generis pedes Archilochius etiā de iābico colo bo facit. Cōma tale ē Huc ades lyeę: quod tale ē quale il lud machinę carinas: & pōt ſuppleri iābicus colobi: ſic trahūt ſiccas: huc ades lygę. Dimetꝝ heroicū ex ſupiore pte hexametri factū: ut Sūt illa ſcribenti mihi pmonſtra dea. Hic. n. duo pedes ſūt de pricipio hexametri trimetꝝ ex ſuperiore pte hexametri tale Muſę pierides non ſꝫ idē anacreōtiū ē: quo ſupra diximus. nā ſimile ē illud quod poſueram⁹ exēpla: Sic te diua potens Cypri. Tethametꝝ heroicū ex ſuperiore ſic eſt Optima mente tibi fero mu nera: hic ſi addas duos pedes ideſt terruit hexameter im plebitur. Pentameter quoq; heroicus fit ex ſupiore par te hexametri ſic: Fontis & gelida uada fluminis. Hic per ſpicuū ē uno pede deeſſe quo minus ſit hexameter. Hep tametꝝ heroicū fieri ſolet ſi dixere ridiculū qbuſdaꝫ ui debiť ſed exemplū tale: Clio cui dedit ingeniū & libidīe iunctū. Sat in honorē dei Venus iuenit addita ſyllaba ad iambicū. Sic ſūmus apex qui regū regias refregit: huic ſi demas ultimam ſyllabam erit iambicus quo ſępe memo ratū eſt: angelicum metꝝ celeritate nūciis aptum terpſi chorus inuenit. Vna eni ſyllaba ultimā hexametro effi cit: id tale eſt. Incidi patulū in ſpecum pcumbente pria po. Prius cōma ex inferiori pte ſupplebiť ſic: Ibis libur nis incidi patulum in ſpecum. Poſterius cōma ex inferi ori parte hexametri ſupplebiť ſic: Arma uirūq; cano. q pcūbente priapo. Anapeſticū dimetꝝ fit inciſione cuius exempla ſunt hęc: Agite o pelagi curſores: cupidā in pa tientiam portate. ſunt hic bini anapeſti: aut pedes q reci pi ſolent. In uno aūt bachius ē: qui conſtat ex duab⁹ lō gis & breui: aut moloſſus q ꝯſtat ex tribus lōgis. alienū

aũt pedem metra niſi recipiant modus nõ facile finitur: ut rithmus magis q̃ metrũ ut Varro dicit i rithmũ q la/ tine nũerus uocat̃ & metrũ intereſſe q̃ iter materiã & re gulã dimeter ex heroico ſotadico ſolet̃ fieri talis. Vnᵒ ex marmore pulchro hoc tale: Optīe diuos cole ſi uis bo/ nus eſſe. Proceleuſmaticũ eſt quale fecit ſerenus aĩalia ĩ ſecula pp iter obiit. hoc cõſtat ex pceleuſmatico pede q eſt ex q̃ttuor breuibus: imo recipit triſyllabũ pedẽ icer/ tũ: quẽ qdẽ in ultima ſyllaba uariũ obſeruãdũ eẽ ſupra dictũ eſt. Moloſſicũ metrũ mihi duriſſimũ uidet̃ huiᵒ ex empla dat Celſius Baſſius tale romanũ uictore gallis de uictis lõge ſũt oẽs: q moloſſus conſtat ex tribus ſyllabis lõgis. huic ſane uerſum ſimillimũ puto illi hexametro q ſpondaicus dr̃: nã & hic ſimiliter. xii. ſyllabas lõgas hʒ Cretici uerſus hoc exemplũ eſt. Alma lux roſida prima flamina nitẽs me ſat eẽ dixiſſe. Creticũ ex longa & breui & longa q & amphimacros noiant̃. Antibacchus uerſuſ huiuſmodi ẽ. Nati beati parẽs nepotes. huius facilis pti/ tio cũ ſciamns pedẽ ipſum cõſtare ex breui & duabᵒ lõ gis. Bacchiachũ metrũ eſt tale bacchare precinge frõtẽ. Hi mihi uident̃ magis ad pſam conuenire & ſane mul/ tis pedibus in orõne utimur: lʒ ſtulti putant liberã a ui/ culis pedũ pſam eſſe debere. Archi bulũ metrũ ubi hexa metro prima littera ablata: & ab ultima tertia: & factuʒ tabi tibi naſcit̃: omne pecus tibi creſcit herba: reſtitue ſyllabas & iplebis hexametrũ ſic. Nã tibi naſcit̃ oẽ pecuſ tibi creſcat in herba. Trimeter heroicus ex inferiore ſu/ pra quod dixi. ſed hoc ſerenus nouũ facit hoc mõ tulite lus amiſſo tule: uide hic p̃poſita eſt una ſyllaba: Nam ſi eſſet tale reſpuis amiſſo tule: manifeſte tres pedes eſſent: quos habet pars poſterior hexametri. Caliambũ metrũ eſt quod apud Mœcenatẽ tale eſt. Ades inquit o Cibele ſimile ẽ illi Veris & Fauoni. Inferius cõma ſupioris ſimi lis eſſet niſi amiſiſſet ultimam ſyllabam Caliambũ aliud

UVA. BHSC. IyR_099_1

ex ipſo factum ei ſimillimū eſſet niſi ꝙ ut eneruatius fie
ret & mollius ſecunda aut tertia ab ultima ſyllaba in du
as breues geminata eſt:& factum tale latus horreat fla-
gello:comitum chorus ululet:ſi eſſet ſic comitū chorus
ululet eſſet illi ſimile:fera montiū dea. Ceteꝝ quod ener
uatius diximus ſimile eſt illud Neotericum quod ē tale
rutilos recide criēs:hitū cape uiri.hoc ſimile eſt illi de
quo paulo ante diſputaui ꝙ fuit tale latus horreat fla-
hello:comitū chorus ululet. Septenariū uerſum Varro
fieri dicit hoc modo cū ad iambum triſyllabū pes addi
tur & fit tale qd īmerentibus uoces qd inuides amicis ſi
milis in Terentio.nā ſi remitterent qppiā philomenę do
lores:& in Plau.ſępius tales repinnt Octonarius eſt ut
Varro dicit:cū duo iābi pedes iābico pedi ꝑponūt & fit
uerſus talis Plaſmus meus docēs docendo q docet dicit
docens:tolle huic primos duos uerſus & erit talis qua-
le illud Ibis liburnus inter alta nauiū. Dimeter heroicꝰ
ex ſupiore iābico diximꝰ.ſꝫ hic Varro ex archilochio au
ctū dicit adiūcta ſyllaba:& factū oīpotentē te pente meo
huic ſi auferas ultimā ſyllabā erūt tales tres pedes quos
prior ps exhametri recipe ꝯſueuit. Archilochiū Var. dic
illud qđ ē tale ex littoribꝰ ꝑpantes. ſimile ē illud Troię
q primus ab oris. Inferius coma qđ eſt tala nauibꝰ rece
dunt:ſimile eſt illi quod eſt machina carinas. Dimetrum
quod eſt ex ſuperiore parte hexametri archilochus una
ſyllaba auxit & facit talę quale eſt in Horatio. Arbori-
buſq; comę:& illud Arma uirumq; cano:dēiq; detrahe
ultimam ſyllabam & erunt duo pedes qui priori hexa-
metri partē habent. Dimetꝝ eſt quod inferiori pte hexa
metri archilochus auxit ꝑpoſita una ſyllaba imo duabꝰ
quę ꝓ una ſūt & ſemipedē faciūt:& ē tale: Noua mūera
diuū:hic tole ſemipedē & erit mūera diuū.hoc ſimile eſt
illi:teruit urbē de quo dicā archilochū:ut Ho. Niueſq;
deducūt iouē nūc mare:nunc ſiluę.hic ſepius coma ex

UVA. BHSC. IyR_099_1

principio iambici eſt inferius ex pricipio hexametri ple riq; facerent talem rythmum:& mediis properas aquilonibus ire per altum:littus ama:hic utrūq; coma ex ſuperiore parte hexametri eſt:ſed illud ſuperius quod eſt tale:& mediis properas aquilonibus:theametrꝝ heroicum Reciprocus uerſus eſt apud neotericos:talis eſt:uolo liber tua prędicentur acta:acta prędicentur tua liber uolo. Verſus Sotadicus eſt ex utraq; ſed durus ut ad recurſum poſſet conuenire ſotadico iaꝫ dictum reciproc⁹ uerſus alter huiuſmodi eſt. Eſſe bonus ſi uis cole deos optime panſa. Panſa optime deos cole ſi uis bonus eſſe hic in ꝓcurſu hexameter eſt:in recurſu ſotadicus. Reciproci genus metri inuenerūt ocia curioſa. naꝫ reptū ē hexametrū poſſe ꝑ hexametrꝝ recurrere in illo uerſu. Muſa mihi cāſ memora puo numine lęſo. Lęſo numine quo memora cauſas mihi muſa. Reciprocum neoterici ſi nō fallor nouum ꝓtulerunt per duos uerſus nereides freta ſic Verrentes cęrula tranant flamine confidēs. Flamine tranāt cęrula uerrentes ſic freta nereides. Hic & in currentibus & in recurrētibus uerſibus prioreſ hexametri ſunt poſteriores minori Elegiacus:Reciproc⁹:Itē q talis eſt pio p̄care thurꝭ Cęleſtiū numina:numina cęleſtū thure p̄care pio. Hic recurrit iambicus recurrit elegiacus. ſed iambicus recipit nouā ſyllabā tertiā ut poſſit recurrere iābicus hexameter ſit cū iambo terminantꝭ. Et ſit talis ꝑ uarias ſemꝑ currūt mea carmina modos:dimeter ex tali iambica flumina nubibus obuia manēt. ſi eēnt i hoc uerbo torques eēt tetrametꝝ ex heroico pentameter ex tali iambicus fieri poteſt:talis undiq; de nominibus pōis idicat & uilis:& imo aſtro ponere ubi eſt:Itē facies pētametrum heroicū ex inferiori ſerenus fecit huiuſmodi uerſū qui nauigium nauicula aufers picenę marginis acta. Superi⁹cō ma ē ex anapęſtico coricho de quo ſupra dictū ē. nā hoc q̄ nauigiū nauicula aufers ſimile ē illi. Audax

UVA. BHSC. IyR_099_1

nimiũ q freta prius Inferius cõma quidẽ eſt talis picenę marginis acta ſimile eſt illi trolę q prim⁹ ab oris ſereni aliud tale eſt: pingere calumbicũ eſt graphidẽ dare pen te nolata. Supius Cõma ẽ tetrametrꝝ heroicũ ex ſupiore poſterius cõma eſt dimidiũ elegiaci: de qbus pleniſſime eſt diſputatum. Sereni aliud tale quod ſi uirgo ferués re ſeret curat clauſtra puerperii. Hic ſũmũ ſemipedẽ detra has erit ſillabę ꝓximo ſuperiori Serenus cõma huiuſmõi fecit. in his uerſiculis inſonito ſeptenarius cadens dime/ tra hęc: & epitrito ſunt: epitritus aũt pes conſtat ex lon ga & breui & duabus longis poſterior ẽ: ut iambus aut pariambus iambico nouũ carmen refert. Varro exẽplũ eſt tale: pedẽ rithmũq; finit ſi addas hic quę detracta ſũt & iambo eundẽ iambicũ ſupplebis ſicut pedẽ rithmũq; finit alta nauiũ. põt cõma tale eſſe quale illud Nam ſi re mittent quippiam philomenę dolores quod ex iambico Septenario: & illud eſt cõma quod arbiter fecit tale an⁹ recocta uino trementibus labellis.

Etra etiã que horatii corp⁹ cõtinet: quod carminũ inſcribit̃ neceſſario. Cõpendioſa diligentia inſerer̃ ſtuduimus. Sane attendendũ hoc fuit ut ſcires in oĩ me/ tro uel maxĩe lirico nouiſſimas uerſuũ ſillabas: ſiue lon gę ſiue breues naturaliter fuerint: indifferẽter ex ꝯſuetu dine oĩu; poni: ne te moueat cũ aut longa; ꝓ breui: aut breuẽ ꝓ lõga poſitã repis. primę ode poſt metrꝝ aſclepi adeũ hñt. Scandit̃ uero ſic: & dr̃ penthemimeris: ſpõde⁹ dactilus ſemipes: dactili duo Mecenas atauis edite regi/ bus. Alii ſic ſcandũt ſpondeus coriambi duo pirrichius Mece naſatauis editere gibus. Hoc metrꝝ ab elegiaco tra ctũ eſt una ſillaba tracta: quã ſi reddideris uel in ſecũda uel in tertia ab ultima ſillaba: erit uerſus elegiacus ſic. Mœcenas atauis edite regibus. Itẽ ſi huius nouiſſimã ſil labã dempſeris erit endecaſillabũ phaleuticũ.

Ecũda ode tetracolos metro ſapphico: quod ẽ pen

UVA. BHSC. IyR_099_1

tametrū endecaſyllabū ſcripta eſt:& ſunt eius uerſus ireſ pares Recipiūt autē ſinguli quattuor hos pedes binarū ſyllabarū trocheum:ſpondeū:iambum:& triſyllabū ba/chium:& ſcanditur ſic.Iamſa tiſter riſniuis atq; dirę.qr tus qui breuis eſt recipit ſtrophen & colon: & clarilicas dipodias appellat:& ſcanditur ſic dactylus ſpōdeus Terruit urbem.Aliis uero hoc metrū his pedibus placuit cō ſtare hippio ſed & coriambo & bachio:& feritur ſic. Iā/ſatiſter riſniuiſat q;dirę.Hoc metrū catalecticū ē quoniā illi ſyllaba eſt quo minus poſſit rei fieri κατά Διπο∆ί αν. Tertia ode dicolos horatianum metrum habet cuius prior uerſus cum exglotino recipit ires pedes ſponpeū coriambū & iambū.Sic te diua patens cypri.Alter uero ęſclepiadeū habet & penthemimeris: appellat ſpō deus dactylus ſemipes:dactylus ſic.Sed tres helenę:lucida ſidera. Quarta ode dicolos metrum plauticum habet & conſtat prior uerſus hexametro heroico & ex tribus trocheis ſic dactylus ſpōdeus dactylus ſpondei ires ſic.Soluit acriſhy:emſgra:tauice ueris:& fa:uoni. Alter uero ex penthemimeri iābica & tribus trocheis ſic Trahūt q; ſic.cas machi nęca rinas. Quīta ode tetracolos horatianū metrū habet:& p quaternos uerſus ſcanditur Nā ex duobus aſclepiadeis & tertio pherecrantio & qr/to gliconico cōſtat. Aſclepiadeū ſcandit ut ſupra dixi/mus.Nā duo penthemimeres & duę dipodię ſūt dactylicę:ſic ſpōdeus dactylus ſemipes dactylus Quiſmul:tagraci lis:tepuer:in roſa.ſic & ſecūdus.pherecratiū aūt ē trimetrū heroicū ſpondeus.Grato pyrrha ſub antro.Itē gli coniū ex ſpōdeo & choriambo & iambo ſic.Quiſla: nā religas comina. Sexta ode tetracolos horatianū hab; Cōſtat aūt ex trib⁹ uerſibus aſclepiadeis:de qbus ſupra diximus ſic:Scriberis:uario:fortiſetho:ſtiū:& qrto gli/conio conſtat aūt ſpōdeo & coriambo:ſic Miles teduce geſſerit.Alii uero catatripodiā dactylicē ſcandūt ſic ſpō

UVA. BHSC. IyR_099_1

deus dactylus Miles te duce geſſerit. Septima ode di-
colos metrum archilechiũ habet quod cõſtat hexameter he
roico & tetrametro. Item heroico & tetrametro. Item he
roico aretico unus ſic ſponde⁹ dactylus ſpondeus ſpon
deus dactilus dactilus Lauda bũtali icla ramr hodon aut
mity lenen. Alter uero ſic dactilus dactilus dactilus ſpõ
deus: Antephe ſũbi maris uecho rinchi Octaua ode di
colos metrum h3 anacreontiũ & alcaicũ: ſcãditur uero ſic
Anacreontiũ excoriambo & baicchio interdum & ana-
pęſto: lidia dic peromnes. Item alcaicum conſtat ex hip
pio ſero & duobus coriãbis & bacchio ſic Te deos oro
ſibarin Cur properes amando. Nona ode metrum alcha
icum conſtat & ſcandit̃ p quaternos uerſus nati duos ca
talecticos tertium hipercata lecticum habet catalectici:
ſcandit̃ ſic hippius tertius ionicus ἀπὸ μειζονος & ſe
mipes Siluę laborãtes geluq; quartus ſic dactylus. Cho
riambius bachius ſeu ãphimaceus Flumina cõſtiterunt
acuto. Hoc metrum ab Horatio cõpoſitũ: alio genere ſcan
dit̃: quod cõſtat ex tribus alcaicis primus & ſecũd⁹ uer
ſus ac penthemimere cõſtat iãbico & duob⁹ dactylis. ter
tius ex epitritis duobus & ſyllaba. quart⁹ ex dimetro &
heroico & dimetro trochaico. Decima ode tetrachos
ſapphicũ metrum endecaſillabũ h3: & p quaternos uerſus
ſcãdit̃: & bachio ſic. Mercuri facũde nepos atlãtis i hũc
modũ ſũt ſequẽtes duo uerſus: quarto recipit ſtrophen
uel nicẽ celicon climeteon: ſic dactilus ſpõdeus Morepa
Lęſtrę. Vndecima ode phaleutiũ metrũ h3 & conſtat
uerſibus q ſcandũt̃ ſic ſpõdeus dactilus ſemipes dactil⁹
Tu ne quęſieris ſcire neſas quẽ mihi quẽ tibi. Duode-
cima ode tetracolos ſapphicũ metrum habet: qd' ut ſupra
diximus ſcandit̃ Quẽ uirum aut heroa lira uel acri. Ter
tiadecima ode aſclepiadeũ metrum habet: & per binos uer
ſus ſcanditur. Alter penthemimeres appellatur ſpõdeus
dactili duo Cum tu lidia telephi. Quartadecima ode

UVA. BHSC. IyR_099_1

aſclepiadeum metꝝ habet & per quaternos uerſus ſcan
ditur duo qui penthemimeres appellantur & duo ꝗ tri/
podia dactylice dicunt̄.ſpondeus dactylus dactylus O
nauis referent in mare te noui Quintadecima ode idē
metꝝ hꝫ:& ꝑ quaternos uerſus ſcandit̄: ſed tres penthe
mimeres unū qui tripodia dactylice appellat̄ ſpōdeꝰ da/
ctylus ſemipes dactyli duo.Paſtor cū traheret ꝑfreta na
uibus. Sextadecima ode alchaicū metꝝ hꝫ quod ut ſu
pra diximus ſcandit̄ ſic hippius tertius ſemipes choriā/
bus Iābus.O matre pulchra filia pulchrior.Alii ſic ſcā
dunt̄ ex alcaicis tribus & cōſtat unus ex penthemimere
iābica:& dimetro heroico:eodē mō & alter.Tertiꝰ uero
ex duobus epitritis tertiis & una ſyllaba.Quartꝰ ꝗ ſtro
phen claudit conſtat ex dimetro heroico & dimetro tro
chaico. Septimadecima ode ſupra dictū metꝝ hꝫ.& ſi
militer utroq; genere ſcanditur.Velox amoenū ſępe lu/
cretileꝫ. Octauadecima ode ſapphicū endeca ſyllabū
habet:quod conſtat ſpondeo & tribus choriābis & pyr
rhichio.Nullam uare ſacra uite prius ſeueris arborem.

Decimanona ode horatianum metrum habet:& con/
ſtat ex gliconio & aſclepiadeo:quod ſupra ſcriptum eſt
in ęglega proſeutice Virgilii.Alia autem genere ſcandi
tur per binos uerſus:quoꝝ unus eſt tripodia dactylica.
Alter penthemimeres:Mater ſcęua cupidinum. Vige
ſima ode ſapphicum metrum habet:quod ut ſupra dixi/
mus ſcanditur:Vlle potabis modice ſabinum. Vigeſi/
maprima ode metrū horationū habet & per quaternos
uerſus ſcanditur:quoꝝ duo cōſtant ex aſclepiadeis: ter
tius pherecratio:quartus gliconio Alii uero ſic ſcādunt
penthemimeres & duo tripodia dactylice Dianam tene/
rę dicite uirgines. Vigeſimaſecūda ode idem metrum
habet & per quaternos uerſus ſcanditur.Sed tres pēthe
mimeres unum qui tripodia dactylice dicitur qui glico/
nio metro conſtat quis deſiderio ſit pudor aut modus.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Vigeſimaquarta ode alcaicū metrꝝ habet qđ ut ſupra diximus ſcādit̄.Muſis amic⁹ triſticiā & met⁹. Vigeſimaqnta ode idē metrꝝ hēt & ſimiliter ſcādit̄.Natis i uſū leticię ſiphis. Vigeſimaſexta ode exhametro & tetrametro dactylis cōſtat Te maris & terrę nūeroqꝫ carentis harenę. Vigeſimaſeptia ode ſapphicu metrū quod ut diximus ſcādit̄.O uenus regina gnidi paphiqꝫ. Vigeſimanona ode metrū habet qđ ut ſupra diximus ſcādit̄. Quid dedicatum poſſit apollinem. Trigeſima ode ſapphicū metrū habet ut ſupra diximus ſcandit̄ Poſcimus ſi qd uacui ſub umbra. Trigeſima prima ode aſclepiadeū habet metrꝝ & ꝑ quaternos uerſus ſcandit̄:ex quib⁹ tres pēthemimeres:quartus tripodia appellatur.Albine doleas plus nimio memor. Trigeſſimaſecunda ode alcaicū metrꝝ habet quod ut ſupra diximus Parcus deorꝝ cultor & ī frequēs. Trigeſimatertia ode aſclepiadeū metrꝝ habet ꝑ binos uerſus ſcandit̄ ex qb⁹ unus Tripodia dactylice:alter pēthemimeres appellat̄. Et turre & fidib⁹ iuuat. Trigeſimaqrta ode alcaicū metrꝝ hēt qđ ut ſupra diximus ſcādit̄ Nūc ē bibendū Nūc pede libero. Trigeſimaqnta ode ſapphicū metrū habet qđ ut ſupra diximus ſcanditur Perſicos odi puer apparatus.

Rima ode alcaicū metrꝝ habet:qđ ut ſupra diximus.Scāditur motū ex metello conſule ciuium

Secunda ode ſapphicū metrū habet quod ut ſupra diximus.Scanditur Nullus argēto color ē auaris

Tertia ode metrū alcaicū ꝯſtat ex penthemimerę Iābica & duobus dactylis:Aequā memento reb⁹ in arduis

Quarta ode ſapphicum metrū habet:quod ut ſupra diximus ſcādit̄.Ne ſit ancillę tibi amor pudori. Quīta ode ſapphicum metrū habet : quod ut ſupra diximus:ſcanditur. Septimi gades aditur mecum. Sexta ode ſapphicum metrum habet:quod ut ſupra diximus:ſcandit̄.Nōdū ſubacta ferre iugū ualet. Septima ode

UVA. BHSC. IyR_099_1

alchaicum metrum habet quod ut ſupra diximus ſcāditur O ſępe mecum tēpus in ultimū. Octaua ode ſapphicum metrū habet: quod ut ſupra diximus ſcanditur Vlla ſi iuris tibi peierati. Nona ode ſapphicū metruꝫ habet:quod nt ſupra dixim⁹ ſcanditur. Nō ſemp̄ imbres nubibus hiſpidos. Decima ode alcaicū metruꝫ habet quod ut ſupra diximus ſcādit̄. Rectius uiues licini neqꝫ altum. Vndecima ode alcaicuꝫ metrum habet: qđ ut ſupra diximus ſcandit̄ Quid bellicoſos cantaber & ſcythes. Duodeeima ode aſclepiadeū metrum habet qđ per quattuor uerſus ſcandit̄. Nam tres penthemimeres. Quartus dipodia dactylice appellat̄: Nolis longa ferre bella numantię. Tertiadetima ode alcaicum metrum habet:quod ut ſupra dixim⁹ ſcandit̄. Ille nefaſto te poſuit die. Quartadeeima ode hoc idem metrum habet: & ſimiliter ſcanditur. Heu fugaces poſtume poſtume.

Quintadecima ode ſapphicū metrum habet:& ſimiliter ſupioribus ſcandit̄. Ocium diues rogat in patenti.

Sextadecima ode habet metrum alcaicū quod ſimiliter ſupradictis ſcanditur. Cur me querelis exaimnas tuis

Decimaſeptima ode metrum habet quod ab horatio compoſitum dicitur:& per binos uerſus ſcanditur: ex qbus unus trochaicus trimiter appellatur: alter pentameter Iambicus una ſyllaba dicitur: ſed uterqꝫ pedem poſtremum debet habene longiorem. ſcanditur autem ſic. Non ebur neqꝫ aurum. Item iambicus Sic mea renidet ī domo lacunar: accedente ſcilicet Iambico legem quam referemus in Epodon libro: cum Iambicos uerſus cęperimus exponere Decimaoctaua ode alcaicum metrū habet quod alcaici ſupradicti modo ſcanditur. Bacchū in remotis carmina rnpibus. Decimanona ode alcaicum metrum habet: quod ut ſupra diximus ſcandit̄ ſic. Non uſitata nec tenui ferę.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Rima ode acaicũ metrum habet quod ſimiliter ſcanditur. Odi ꝓphauũ uulgus & arceo. Se/cunda ode aſclepiadeũ metrum habet ꝑ quater/nos uerſus ſcandit̃. Nam duo penthemimeres duo dipodia dactylice in ſunt. Quid fles aſteria quē tibi candida.

Tertia ode ſapphicum Martiis celebs quid agã klen/dis. Quarta ode aſclepiadeũ metrum habet & ꝑ binos uerſus ſcanditur. Naꝫ unius tripodia dactylice: alter pē themimeres ineſt: Donec gratus erã tibi. Quinta ode aſclepiadeum metrũ habet & per quaternos uerſus ſcã/ditur: Nam tres penthemimeres quartus dipodia dacty/lice. Extremum tanain ſi biberes lice. Sexta ode ſap/phicũ metrum habet quod ut ſupra diximus ſcanditur Mercuri nã te docilis magiſtro. Septima ode Iouicũ metrum habet & per ſingulos uerſus ſcanditur. Miſera tum eſt neq; amori dare ludũ. Omnes tres pedes Ionici ſunt qui. ἀπὸ μέιζονος appelantur. Octaua ode aſ/clepiadeũ metrũ habet: & ꝑ q̃ternos uerſus ſcandit̃. Nã duo pēthemimeres & duo dipodia dactilice inſũt. Ofõs blãduſię ſplendidor uitro. Nona ode ſapphicũ metꝝ habet quod ut ſupra dixim⁹ ſcandit̃. Herculis ritu mõ dict⁹ oplebs. Decima ode aſclepiapdeũ metrũ hēt & ꝑ binos uerſus ſcandit̃: Nã uni⁹ tripodia dactylice alter penthemimeres in eſt Vxor pauperib⁹ hibici. Vnde/cima ode aſclepiadeũ metrum hēt: & per quaternos uer ſus ſcandit̃. Nã tres penthemimeres q̃rtus tripodia da/ctylicen ieſt. Incluſaꝫ danaen turris ęnea Duodecima adchaicũ metrum hēt quod ut ſupra diximus ſcãditur Heli uetuſto nobilis ablamo. Tertiadecia ode ſapphi cũ metrũ hēt quod ut ſupra ſcandit̃. Faune nymphaꝝ fugiētiũ amor. Decimaq̃rta ode aſclepiadeũ metꝝ ha bet: & ꝑ binos uerſus ſcãdit̃. Nã prior tripodia dactyli/ca ſequēs pēthemīeres ĩ ē: Quãtũ diſtat ab Inaco. De/cimaq̃nta ode ſapphicũ metrũ hēt qđ ut ſupra diximus

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſcādit.Nō uides quāto moueas piculo. Decimaſexta ode alchaicū metrū hēt:ut ſupra diximꝰ ſcādit. Onate mecū ꝯſule mallio. Deciaſeptia ode ſapphicū metrum qđ ſcādit ut ſupra Mōtiū cuſtos nemorūq; uirgo De ciaoctaua ode alchaicū metꝶ hēt qđ ut ſupra diximꝰſcā dit. Cęlo ſupinas ſi tulleris manꝰ. Decimanona ode aſclepiadeū metꝶ hēt & p binos uerſus ſcādit.Nā unus tripodia dactyce. alter pēthemimeres i ē In tactis opulē tior. Vigeſima ode hoc idē metrū hēt & ſimiliter ſcā dit. Vigeſimapria alcaicū metrū hēt de quo ſupra di ctū eſt & ſcādit. Dixi puellis nup idoneus. Vigeſima ſecūda ode ſapphicū metrū hēt qđ ut ſupra diximꝰ ſcā-dit Impios parrę recinētis omen. Vigeſimatertia ode aſclepiadeū metrū hēt qđ ut ſnpra diximꝰ ſcādit. Nam unꝰtripodia dactylice alter pēthemimeres in eſt Feſto q potiꝰ die. Vigeſimaquarta ode alcaicū metꝶ hēt qđ ut ſupra diximus ſcandit. Tyrrhena regū ꝓgenies tibi.

Vigeſimaqnta ode aſclepiadeum metrū habet qđ ſin gulis uerſibus ſcandit penthemimeres appellat.

Rima ode aſclepiadeū carmen hēt:& per binos uerſus ſcandit.Nā primus tripodia dactylice ſūt quoniā pēthemimeris in eſt Intermiſſa uenꝰ diu

Secūda ode ſapphicū metꝶ hēt quod ut ſupra diximꝰ ſcandit. Pindarū Quiſqs ſtudet ęmulari. Tertia ode aſclepiadeū metrū habet:& p duos pedes tripodia & pē themieris ſcādit: Quē tu uirū tetigeris ſemel. Quar-ta ode alcaicū metrū habet qđ ut ſupra dixiuus ſcādit Qualē miniſtrū fulminis alitē. Quinta ode aſclepia-deū metrū habet & p q̄ternos uerſus ſcandit tres pēthe mimeres q̈rtus tripodia dactylice in eſt: Diuis orte bo-nis optime romuleę. Sexta ode ſapphicū metrū habet quod ut ſupra diximus ſcandit Diue quem ꝓles niobea magne. Septima ode aſclepiadeū metrū habet quod ut ſupra diximus & p binos uerſus ſcandit ex qbus unꝰ

UVA. BHSC. IyR_099_1

hexameter Diffugere niues redeũt iam gramina campis Alter tripodia dactylica & ſemipes arboribuſq; comę.

Octaua ode aſclepiadeũ metrũ & per ſingulos uerſus penthemimeres ſcandit Donaré pateras grataq; como/dius. Nona ode alchaichicũ metrum habet: quod ut ſupra diximus ſcandit. Ne forte credas interitura quę.

Decima ode aſclepiadeũ metrum habet & per ſingu/los uerſus ſcãditur: O crudelis adhuc & Veneris mune ribus potens. Vndecima ode ſapphicum metrũ habe quod ut ſupra diximus ſcandit. Eſt mihi nonũ ſuperá tis annum. Duodecima ode aſclepiadeũ metrum hẽt & per quaternos uerſus tribus penthemimeres quarto tripodia dactylice ſcandit. Iam ueris comiteſq; mare té/perant. Decimatertia ode hoc idem metrum habet & per quaternos uerſus ſcandit duo péthemimeres duoſ/tripodiam dactylice habet. Audiuere lice mea uota dii. Quartadecima ode alcaicum metrũ habet: quod ut ſu/pra diximus ſcandit. Quę cura patrum quęre quiritiũ.

Quintadecima ode hoc idem metrum habet: & ſimili ter ſcanditur. Phoebus uolentem pręlia me loqui.

Rima ode Iambicum metrum habet: & per bi/nos uerſus ſcanditur. Nam unus Iambicus hexa meter uel trimeter Si cum cõpoſitis uel quadra/tis uerſibus ſcandas dicitur: alter tetrameter ſi ſimplici bus dimeter Si compoſitis rebus ſcãditur ut hexametrũ facias ſic ſcandas Ibis liburnis inter alta nauium. Ante omnia tamen meminiſſe debemus uitium nõ eſſe in eiuſ/modi uerſibus ſi primus pes tertius & quintus ſpondei inter cęteros iãbos occurrent: Aliquando aliqui ex tri/bus aliquando nullus: & erit ſincerus Iambicus: nõ qđ ita appellat: ſed utiq; ſine alienis pedibus ideſt ſine ſpõ deis in ſecundo aut quarto & ſexto pedibus. Si quando ſpondei inueniuntur uitioſum uerſum pronuntiabim⁹ hoc & in tetrametro obſeruabimus: Vt primum pedeꝫ

UVA. BHSC. IyR_099_1

& tertium ſpondeum; Siquando occurrit recipiamus ſecundum & quartum iambos reſeruemus. Secūda ode hoc idem metrum habet & ſimiliter ſcanditur. Beatus ille qui procul negociis. Tertia ode hoc idem metrum habet & ſimiliter ſcanditur Parentis olim ſi quis impia manu. Quarta ode hoc idem metrum habet & ſimiliter ſcanditur At o. Quinta ode hoc idem metrum habet: & ſimiliter ſcanditur. Quid imerētes hopites uexas canis. Sexta ode hoc idem metrum habet & ſimiliter ſcanditur Quo quo ſceleſti ruitis aut cur dextris dexteris. Septima ode hoc idem metrum habet & ſimiliter ſcandit Regare longa putidante ſeculo. Octaua ode hoc idem metꝝ habet & ſilr̄ ſcāditur Mala ſoluta uauis exit alite. Decia ode hoc genus metri habet quod ab Hor. compoſitum eſt & per binos uerſus ſcanditur: Nā primus exameter uel trimeter Iambicus eſt Pecti nihil me ſicut antea iuuat. Alter ex duobus hexametris dactylico & iambico cōponitur: Nam de dactylo duos pedes & ſemipedē habet De Iambico ſimiles quattuor uel cōpoſitos duos. Scanditur autem ſic ſcribere uerſiculos amore percuſſum graui. Vndecima ode aſclepiadeū habet & per binos uerſus ſcanditur: nam unum hexametrum alter tetrametrum dactylicos habet Quid tibi uis mulier nigris digniſſima barris. Duodecima ode metrum habet quod ab Horatio compoſitum dicitur: & ꝑ binos uerſus ſcanditur ex q̄bus unus hexameter: heroicus eſt: Horrida tempeſtas cęlum contraxit & imbres: Alterum dactylico & Iambo componitur: nā quattuor pedes Iambus habet: uel duos ſi cōpoſitos ponere malueris: & duos dactylicos & ſemipedem. Scanditur autē ſic Niues que deducunt Iouem nunc mare nunc ſiluę.

Decimatertia ode ęque ab horatio compoſita dicit̄ & per binos uerſus ſcanditur ex quibꝰ unus hexameter dactylicus alter tetrameter iambicus uel dimeter Mol-

lis inertia cur tantam diffuderit imis. Decimaquarta ode idem metrum habet & ſimiliter ſcanditur Nox erat & cęlo fulgebat luna ſereno. Quintadecia ode ex duo bus hexametris conſtat dactylico & Iambico. Altera iã territur bellis ciuilibus aetas. Sextadecima ode uel Iambicum metrum habet:& per ſingulos uerſus ſcãdit̃ Iam iam efficaci do manus ſcientię. Hic uerſus qui carmen ſeculare appellatur Sapphicum metrum habet qđ ut ſupra diximus ſcanditur Phoebe ſiluarumq; potens diana.

Hactenus quę didici & legi & quę mediocri uſu cõprehen di tribus his commẽtariis retuli ſperans me profecto le gentium gratum teſtimonium ſi non laboris certe ſimplicitatis conſecuturum. FINIS.

UVA. BHSC. IyR_099_1

UVA. BHSC. IyR_099_1

VETVSTISSIMI AC PERSPICACISSIMI PHO
CAE GRAMMATICI DE NOMINE ET VERBO
LIBER INCIPIT.

Rs mea multoꝝ es:quos ſecula priſca tulere:
Sed noua te breuitas aſſerit eſſe meam.
a Omnia cum ueteꝝ ſint explorata libellis:
Multa loqui breuiter ſit nouitatis opus.
Te relegant iuuenes:quos garrula pagina terret:
Aut ſiquem paucis ſeria noſſe iuuat.
Te longinqua petens comitem ſibi ferre uiator
Ne dubitet:paruo pondere multa uehis.
Te ſiquis ſcripſiſſe uolet:non ulla queretur
Damna:nec ingrati triſte laboris onus.
Es quod quiſq; petat:nunꝗ̄ cenſura diſerti
Hoc contemnet opus:ſi modo liuor abeſt.

Redo nõnullos hoc meũ miraturos opuſculũ:
ꝙ in tanta doctiſſimoꝝ hominũ copia:qui uarie
diligẽterq; emendati ſermõis ꝑcepta tradiderũt:
ego potiſſimũ auſus ſim temerario ac pene ſacrilego co
natu libellũ de arte cõminiſci. De quo prius excuſandũ
puto ꝗ̄ de titulo opis diſſerã. Cũ ſciam plurimos ꝗdem
regulas artiũ per ordinem digeſſiſſe:quibus ad prerroga
tiuã ſolertia uel antiqtas ſuffragata eſt. Sed eoꝝ alios la
te copioſeq; ſcripſiſſe:ita ut ſuperflua interdũ ubertate
narrationis memoria legentiũ confundat̃. Alios dũ bre
uitati ſtudent:admodũ diffuſam coartaſſe materiam: ut
ſterili cõpendio nihil ad integram ſcientiã lectoribus cõ
ferant. Adoleſcentes uero noſtri ſęculi nõ deſiderio litte
raꝝ nec amore uirtutis ad ſtudia ſe applicãt: ſed aut ne
ceſſitate cõpulſos:aut odore uoluptatũ ꝑ ętatẽ afflatos
execrari magiſtratos: quoꝝ ut qſq; ẽ diligẽtior eo maio
ri odio ꝑmit̃. Et hymnaſiũ ſapientię: quo ad beatã uitã
ſemita demonſtrat̃:uelut teterrimũ carcerem deteſtari.
alios aũt ꝗ̄uis ſcire cupiant:oẽ tamen fructuoſi laboris

UVA. BHSC. IyR_099_1

onus detrectare:nec aſſiduis inhęrere lectiōibus:nec cu
rioſa perſcrutatione ueterꝝ eruere cōmentarios:qui duꝫ
ſemper aſſidui nolunt fieri:docti eſſe non poſſunt. Iccir
co fateor me negotiū hoc ſuſcepiſſe pluribus profuturꝝ
niſi qui nouellam artis expoſitionem tractare faſtidiunt:
pręcipue quę diſcipulis noſtris proderit: quibus aduer
ſus obliuionis iacturam & percunctantiū tentamenta cō
ſultum eſſe deſidero:in hoc nanqꝫ noſtrę profeſſionis ſū
ma uerſatur:ut in aliorꝝ ſcientiam tui periculum facias:
nec ipſe ſcias:ſed alios docueris eruditus eſſe uidearis.
Nominū igitur regulas & uerborꝝ in unū congeſſi:quo/
niam hę fere principatū in partibus orationis obtinent:
multumqꝫ difficultatis habent:& ſuper cęteris abūde di
ctum a ſūmis auctoribus ęſtimo:quo in opere nihil mi/
hi ſumam:nec a me noui quicq̄ repertū affirmabo. Mul
ta nanqꝫ ex multorꝝ libris decerpta concinna breuitate
concluſi:ut ne ieiuna parꝝ inſtruat compēſatio:nec uer/
boſa prolixitas faſtidiū legentibus moueat. Siquid aūt a
nobis in ſuſcepto negocio cōmode tractatū eſt:malo id
lectoris iudicio laudari:q̄ noſtra ꝑdicatione iactari. Tu
tamen induſtria tua petulantię noſtrę crimē excuſabis:
uel laudis.ſi quid merebit̄ :ampliabis.

Aggreſſus ſuꝫ nominū regulas breuiter explanare: & ſcru
puloſam difficilemqꝫ materiam adoleſcentibus ꝑuiā fa
cere. Quoniam omnis ambiguitas in genere nominis &
declinatione conſiſtit. Primum latina a gręcis diſcreui:
confuſione uarietatis perturbaret̄ memoria. Deinde mo
noſyllaba congeſta prępoſui:quę diuerſi quidem ſūt ge
neris. Tertii autem ordinis formulā tribus exceptis ſe/
quūtur:& ſunt fere hęc.

Maſculini generis:as.dens:grex:flos:fons:lars:mons:mos
mus:mas:praes:mars:pons:lar:pes:ros:rex:ſal:ſol: uir
uas:dis. Ex his unū eſt ſecūdę declinationis:uir.

Fœminini generis arx:ars:calx:crux:cos:dos:frons:gens:

UVA. BHSC. IyR_099_1

falx:fax:fex:glis:lux:lex:lis:lens:glanx:lanx:mors:mēs
nux:nix:nox:pix:ops:prex:ps:res:ſpes:ſors:ſtirps: tra-
bs:uis:grus:urbs:uox:nar:naris. Ex his duo ſunt qntę
declinationis contra regulam:ſpes:& res.

Neutri generis ſūt hęc aes:crus:cor:fās:far:git:ir:ius:mel-
os.pus:tus:fel:lac:rus:uer:uas uaſis. Ex his quattuor
minime declinant̄ fas:git:pus:ir. Quattuor in plurali
numero deficiūt:nam tres tantum caſus habent:far:ius:
rus:& aes ſimiliter.

Cōmunis generis bos dux ſus fur grus.

Omnis generis hęc duo ſola par trux. Expoſitis monoſyl
labis cuiuſcunq; ſint generis de cęteris quorunlibet ſyl
labaꝝ nominibus diſſeremus:quę his clauſulis terminā
tur:quattuor uocalibus pręter i & ſemi uocalibus pręter
ter f & una muta t:de quibus ordinate regulas ſubiectas
notabimus:exceptis illis quę minime declinātur. Fas ne
fas nihili nugas gumi frugi & ſinapi pedum nequaꝫ. Ex
his neutri generis fas nefas nihili nugas gumi neq̄ alia
omnis generis.

A terminata maſculina ſunt propria:ut Sylla Seneca Cati
lina Cotta Tuca Agrippa Panſa. Pauca ſūt appellatiua
maſculini generis:ut hic laniſta.hic dama.hic talpa.hic
popa.hic nauta.hic.poeta.hic collega.hic ſcurra hic liſ
ſa.hic aſſecla.hic ſcriba.hic profuga.hic tranſfuga. hic
homicida.hic paricida. Quę alii cōmunis eē generis di-
cūt. Et illa quę a uerbis colo & gigno cōponūt̄:ut hic
& hęc cęlicola agricola ſiluicola terrigena rurigena.

Reliqua appellatiua oīa fœminini ſunt generis & primę
declinationis:ut fortuna ſchola terra arena carina habe
na. Neutri generis latina ſunt nulla. Communis generis
hęc ſola hic & hęc pediſequa:aduena:conuena:auriga:
cōuiua:uerna:& oīa primę:ſūt declinationis. Barbara
neutri generis duo lecta ſunt apud Saluſtiū nomina flu-
minū hoc Moluca:hoc turia.

UVA. BHSC. IyR_099_1

E finita neutri generis ſunt oia & tertię declinatōis ut hoc ſedile: monile: rete: mare.

O terminata tertię declinatiōis ſūt oia ſed diuerſi generis: nam quę in o puram deſinūt e uocali pręposita maſculini generis ſūt: ut hic ganeo: aleo: labeo: quę ntū & utū ſolum habent. Quę i ante o habent aut propria maſculini ſunt: ut Curio: Scipio: aut corpus quidē ſignificantia generis maſculini ſunt: ut hic ſtelio: unio: hiſtrio: Centurio: Curculio: quaternio: mulio & omnia o litterā in obliquis caſibus ꝓductam ſeruāt excepto uno: anio flumē eſt italię: quod anienis facit. Rem autem incorporalē ſignificantia pleraq; a uerbis transferunt: & ſunt generis fœminini: ut hęc oratio: ratio: actio: ſtatio: hortatio: religio. Et hęc ſimiliter noīa p oēs caſus o ꝓducūt pter nominatiuū & utū numeri ſingularis. ppoſita uero b littera uel qualibet conſonante ꝓpria uel appelletiua maſculini ſūt generis: ut hic carbo: libo: pręco: mucro: bubo: latro homo: tyro: ſermo: pauo: cato. Excepto uno ꝓprio fœminini generis hęc iuno: & altero appellatiuo quod o lrām in obliqs caſibus amittit: ut hęc caro carnis. ſed duę ſolę ꝯſonātes. g. d. quibus pcedentibus o lrā nomīa generis fœminini ſūt: ut hęc imago caligo fuligo origo ꝓpago irūdo erugo arundo magnitudo altitudo teſtudo ſimilitudo fortitudo: quę o in i conuertunt in obliqs caſibus. Excipiuntur in utroq; genere maſculina: ut hic ligo: hic māgo: hic prędo: hic cudo: hic ſpado: quę o ꝓducūt hic cardo: hic ordo quę ſupiorē formulā ſequūt Sūt & quattuor tātūmō: quę neutralia eē pnt: quoꝝ ps dimidia declinationem patit: ut duo & ambo. pōdo aūt & octo mon optota ſunt & tantum pluraliter efferūtur: ut hęc pondo. nam unum pondo non dicimus: ſed in librā efferri pōt. duo eni & tria pōdo & deinceps obſeruabimus uel quotiens de neutro loqmur correpte dicim⁹ pōdo: in accētu longō duo hoīes & ambo homines dię

UVA. BHSC. IyR_099_1

mulieres & ambę mulieres dicuntur. Duo autem & ambo & ſi correpta eſſe uideant̃ tamen in acto̅ dupliciter efferuntur: nanq; hos duos & hos duo & ambos & ambo. Apud auctores ĩuenimus co͞ia hi & hęc duo & hę duę & ambo & ambę: hoꝝ duoꝝ & amboꝝ: haꝝ duaꝝ & ãbaꝝ duobus & ambobus: duos & ambos: duas & ambas duo & ambo: duobus & ambobus: duabus & ambabus.

V terminata ſine controuerſia neutri generis ſunt & quartę declinationis. Aptota in ſingulari numero: in plurali declinantur: & ſunt perpauca quę pluralem numeꝝ admittũt genu: cornu: ueru: ſpecu: tonitru. Cętera ſemper ſingularia: ut hoc ſeru: gelu: pecu: teſtu. Dicimus tam͞e & hęc teſta & hęc pecua.

Al ſyllaba finita neutri generis ſũt & tertię declinato̅is: ut hoc a͞ial lis: hoc uectigal: hoc tribunal: hoc lupcal. Vnũ ͞e maſculini generis monoſyllabũ hic Sal ſalis: & barbara ꝓpria: ut hic hãnibal: adherbal: haſdrubal: hiemſal.

El neutri generis ſunt: ut mel & fel.

Il ſyllaba term͞iata maſculini generis ſũt hic pugil: hic mugil: ſed Iuuenalis hic mugilis ntũ; dixit: unũ co͞is: ut hic & hęc uigil: unum fœminini generis: ut hęc tanaquil & o͞ia exemplo tertię declinato̅is inflectunt̃.

In ol unũ inuenit̃ maſculini generis: ut hic ſol.

Vl ſyllaba finita duo ſũt maſculini generis. ut hic cõſul & hic pręſul. unũ co͞is: ut hic & hęc exul. Exul adhuc iacet umbra ducis lucanus: & ſũt tertię declinatio̅is cõſulis: pręſulis: exulis.

Vm ſyllaba terminata ſũt generis neutri & ſecundi ordinis ut telũ: cęlũ: bellum: imperiũ: regnũ: fatu;. in hac extremitate nulla ſibi locũ ambiguitas uendicat.

En ſyllaba quę finiũt̃ .i. uocali ꝓpoſita duę tãtũmodo maſculini generis ſũt: ut hic rien nis: hic lien nis: quę i obliquis caſibus e litterã ꝓductã ſeruãt. Et ſept͞e alia eiuſde; generis ãnpoſitis cõſonantib' hic flamen: ſacerdos iouis

UVA. BHSC. IyR_099_1

hic pecten:hic tibicen:hic fidicen:hic tubſcen:hic corni
cen:hic lyricen.Cętera neutri generis ſūt:proculdubio
& tertię ſimiliter declinationis:ut hoc carmen carminis
certamē:limen:numen:omen:crimen:examen:glutē nis:
& his ſimilia.

Ar ſyllaba terminata generis ſūt neutri oīa: ut hoc iubar:
hoc torcular:hoc puluinar:hoc laquear:hoc lacunar:ꝑ
ter unū ꝓpriū maſculini generis:hic Cęſar . hęc quoqꝫ
tertię declinatōis formulā ſequūtur.Sed neutra in obli
qs caſibus a ꝓductā habent:notatur iubar:quod ſolum
correptā a habet:ut Virgilius iubare exorto.

Er ſyllaba finita exceptis duobꝰ fœminini generis:hęc mr̄
hęc mulier.& neutris his hoc uber:hoc ſuber:hoc papa
uer:hoc cadauer:hoc laſer:hoc tuber:hoc ſiſer: hoc ci-
cer:hoc iter:quę oīa tertię ſūt declinatōis. Cętera maſ-
culini ſūt generis.alia ſecūdę:alia tertię declinatōis.Ma
ſculina igit̄ in er ſyllaba deſinentia ſi faciūt ex ſe fœmini
na a littera terminata ſecūdi ſūt ordinis: ut hic pulcher
pulchri:ater atri:niger nigri. Quorū fœminina ſūt pul-
chra:atra:nigra. Notat̄ ſequeſter quod ſequeſtra facit
fœmininū & ē tertię declinatōis.Quę ex ſe aut nulla fa-
ciūt fœmiuina:aut in is ſyllabā mittūt tertię declinatōis
his pater tris tris:frater tris:hic paſſer ris:anſer ris: car
cer ris:agger ris:hic acer huiꝰ acris. naꝫ fœmininū facit
hęc acris.ut Hor.Soluitur acris hyems.hic alacer cris.
hic uolucer cris:mediocer mediocris:celer ris equeſter
ſtris:pedeſter pedeſtris.Excipiūt pauca:quę q̄uis in fœ
mininū genus a terminatū mime tranſeāt:ſecundę tamen
ſūt declinatiōis:ut hic puer pueri:hic gener ri:hic ſocer
ri:liber ri:auſter ri:aper pri:cancer cri:oleaſter ſtri: ca
per capri:culter cultri:raſter ri:faber bri. Vnū inuenit̄
cōmunis generi::quod iuxta rationē cōmuniū tertii eſt
ordinis:ut hic & hęc pauper pauperis.Quidaꝫ adiiciūt
hic & hęc uber uberis.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Ir ſyllaba terminatur unum monoſyllabū generis maſcu lini ſecūdę declinationis hic uir uiri. Et ſiqua ex illo cō ponūt: ut hic ſemiuir: duūuir: triūuir: ſeptēuir: decēuir leuir: quę eiuſdem ſunt declinationis. Vnū pręterea neu tri generis repertum eſt: & monoſyllabis inſertum hoc ir indeclinabile.

Or ſyllaba finita maſculini ſunt generis & tertię declinati onis: ut hic odor odoris: hic olor ris: hic amor amoris: liquor liquoris. Exceptis tribus: quę ſexus in fœminino genere defendit: eiuſdem tamen declinationis: hęc uxor hęc ſoror: hęc arbor. Et neutris his. hoc ador: hoc mar mor: hoc ęquor: hoc ebor: hoc robor. quidā & hoc fœ mor rationabiliter annumerant. Vnū eſt communis ge neris hic & hęc auctor. Vnum omnis hic & hęc & hoc memor. & compoſitum ex eo: immemor. Et omnia i hāc ſyllabam deſinentia o in obliquis caſibus productā ha bent ſi ſūt appellatiua & latina: Excepto arbor & ſupra ſcriptis neutris & memor & immemor. Propria latina ſi ue gręca o correptam habent in omnibus caſibus: ut a ctor ris: Hector Hectoris. Quę in or ſimiliter deſinunt i littera uocali ꝑpoſita communis ſunt generis eiuſdē de clinationis tertię. ſ. & omnia comparatiui ſunt gradꝰ hic & hęc melior ris: doctior ris.

Vr ſyllaba finita generis maſculini hęc ſūt: hic fur: hic ſat ſed fur iuxta quidē rationē monoſyllaboꝝ tertię eſt de clinatōis quod alii cōmunis generis eſſe dixerunt. Satur autem ſecundę quoniam fœmininum ſatura facit. Pręte rea hic turtur: uultur: maſculini generis & epichoenon eiuſdem declinationis tertię. Cętera neutri ſunt generis eiuſdem declinatōis: ut hoc guttur: hoc ſulfur: hoc ful gur: hoc murmur: hoc iecur ris: uel iocinoris: unum cō munis generis: hic & hęc augur ris.

As ſyllaba terminata fœminini ſūt generis tertię declinati onis. ut hęc dignitas: pietas: facultas ciuitas poteſtas

UVA. BHSC. IyR_099_1

A littera in oī caſu ꝓducta pauca inueniūť maſculini generis partim ꝓpria: partim a ꝓpriis ciuitatū nominibꝰ trāſlata: ut hic latinas latinatis: męcenas męcenatis. hic Arpinas arpinatis: hic capenas capenatis.

Es ſyllaba quattuor modís noīa terminanť i in es ꝓductaꝫ ꝑpoſita cōſonante ante es. In es correptā ſimiliter ꝑpoſita qualibet conſonāte ante es. In es purā producta uocali i ꝑpoſita ante es in eadē pura correpta. Nomina igitur quę in es ꝓductam deſinūt conſonāte prępoſita generis ſunt fœminini & tertię declinationis totidē ſyllabis i genitiuo & in cęteris caſibus: quot in ntō ꝑferunť: ut hęc nubes nubis: cędes cędis: proles ꝓlis: moles molis: ſtrages ſtragis: labes labis: pubes pubis: plebs plebis. Excepto uno: quod eiuſdem generis eſt: ſed quinte declinationis: ut hęc fides fidei: & ceres quod in gtō extra morem omniū plus una ſyllaba profertur nam cereris facit: & merces mercedis: in eadeꝫ extremitate quattuor repiūť ꝓpria maſculini generiſ eiuſdē declinatōis: hic hercules lis: cocles coclis: uerres uerris: ulyxes ulyxis: Et quę cōponunť a pede nihil a declinatiōe ſimplicis diſcrepantia ut bipes: tripes: quadrupes. hęc etiā cōis eē generis multi affirmant ſonipes: alipes. Duo ꝑterea ſūt cōis generis quę in gtō una ſyllaba adcreſcūt: ut hic & hęc heres heredis: locuples locupletis. Quę es correpta terminātur ꝑpoſita cōſonante maſculini ſūt generis tertię ſimiliter declinatiōis: & una ſyllaba in gtō creſcūt: ut hic poples poplitis: hic fomes fomitis: miles militis: gurges gurgitis: ſtipes ſtipitis: hic ceſpes ceſpitis: hoſpes hoſpitis: naꝫ fœmininū hoſpita facit. Exceptis his quidē fœminini generis: hęc ſeges ſegetis: teges tegetis. Cōis uero accidentibus licet hic & hęc teres: hic & hęc prępes: hic & hęc hebes: comes comitis: ſoſpes ſoſpitis: ſuperſtes ſuperſtitis: & oīa genitiuū in tis ſyllabam mittūt.

Notanť hęc ſola quę in dis non in tis faciūt genitiuū: hic

ni.cãpus:pi.hortus:ti.fumus:mi.nidus: di.fũgus:fũgi mergus:gi.ſomnus:ni.lucus:ci.Duo notant: que ſupi' poſuimus tertie declinatiõis us. ſyllaba termĩata eiuſdẽ generis hic ligus.ris.lepus.ris.Que a uerbis aut nomi nib' ueniũt principalib' quarte ſũt declinatiõis.ut hic ſtatus huius ſtatus.hic ductus huius ductus.hic motus huius motus.hic conſulatus.hic tribunat' magiſtrat' equitatus.principatus.hic receptus.huius recept'. hic uiſus huius uiſus. Notatur hec que nec a uerbis ueniũt nec a nominibus deriuantur.& tñ quarte ſunt declina tiõis generis maſculini. hic arcus huius arcus.hic gra dus.fructus.ceſtus:eſtus. portus. lacus.ſinus. currus cultus.luxus.ſenatus.faſtus.aſtus. pictus.rictus.ritus fœtus.ſitus. Fœminini generis eadem ſũt extremitate fi nita.&.ſecunde declinatiõis ſũt tria tantũ.hec col' hui' coli.hec aluus.alui.hec humus.humi.& oĩa arborꝫ que in eadẽ ſyllaba deſinũt fœminini generis ſũt: hec pyrus pyri.hec prunus.ni.fagus.gi.taxus.taxi.fraxinus.fraxĩ ni.hec ulmus.ulmi.hec alnus.ni.Tertie pauca ſũt hec tantũ.ſalus.ſalutis. palus. dis.iuuentus.tis.ſenectus tis ſeruitus.tis.tellus.ris.uirtus.tis.uenus.ris.Quarte hec tantũ hec anus.huius anus.hec porticus.huius portic' hec domus.hec nurus.hec ſocrus.hec quercus.Neutra lia illa ſũt.que in gtõ una ſyllaba creſcunt & in ris.deſi nũt. ut hoc decus decoris. hoc ſydus ris . pondus ris hoc pecus.ris.Exceptis tribus que ſecũde ſũt decliatio nis correpta.us. ſyllaba.hoc uulgus.uulgi. hoc uirus uiri.hoc pellagus.pellagi . Alia oĩa maſculini ſũt gene ris & declinat exẽplo ſecũde declinatõis aut quarte iux ta deffinitas ſuperius regulas.

AX ſyllaba terminat unũ maſculini generis ꝓpriuꝫ.ut hic Aiax.unum foemininũ hec fornax. Alia omnia ſũt accĩ dẽtia & triũ generꝫ hic & hec & hoc audax.rapax fallax loquax.pertinax.minax. procax. contumax. peruicax

UVA. BHSC. IyR_099_1

& omnia ad inſtar tertii ordinis declinantur &.a.in obliquis caſibus productam habent.

EX ſyllaba finita maſculini ſūt generis declinationis tertię ut hic uertex uerticis:hic culex:cis.codex:cis.latex:ſorex:polex:cis.hic cortex:cis.hic murex:cis. Fœminini generis hęc ſola hęc ſilex.ut Virg. ah ſilicet ī nuda:hęc illex cis.carex:cis.Si ſint accidētia: quę ī ex deſinūt oīs generis ſūt nihil a declinatione diſcrepātia: nā tertię de declinatiōis ſūt:nt hic & hęc & hoc ſimplex:duplex:artifex:opifex:aurifex:& oīa ī gtō & ī cęteris caſib⁹.e.lrām in.i. ꝯuertūt. unum repitur maſculini generis quod.e. producit in obliquis caſibus hic ueruex ueruecis.

IX ſyllaba quę terminanť maſculini generis hic calix: cis. hic fornix:cis.uarix:cis.fœminina ſūt hęc:hęc ſalix:hęc ſilix:hęc radix :hęc ceruix:hęc matrix:hęc cornix:hęc lodix. Ex his poſteriora q̈ttuor.i. ꝑducunt in obliquis caſibus accidētia triū geneꝝ ſūt: ut hic & hęc & hoc felix fœlicis:hic & hęc & hoc pernix in eadē ſyllaba ꝓpoſitis ꝯſonātib⁹ quarū prior muta altera liqda eſt.Nomina fœminina generis deſinūt in.x.quę a maſculinis.tor. ſyllaba finitis & a uerbo ueniētib⁹ figuranť.ut hic genitor hęc genitrix:hic uenator hęc uenatrix.bellator bellatrix.uictor uictrix.Vnū eadem clauſula terminať maſculini generis nomē ſerpentis:apud Lucanū lectuȝ ē:& natrix uiolator aquę.Duo fœminini q̄ a maſculinis uon ueniūt:hęc meretrix hęc cicatrix. Omnia tamē procul dubio tertię declinationis ſunt.

OX.ſyllaba finita excœptis monoſyllabis oīa accidentia ſūt generis oīs.ſed iuxta rōeȝ ſupi⁹ demōſtratā:ut hic & hęc & hoc ferox:atrox uelox:hęc quoq; eiuſdē decliātiōis legib⁹ſubiacēt.Vnū fœminini generis hac extremitate apd Plautū lectū ē:hęc Celox qđ ſcaphā ſignificat

VX ſyllaba terminatur unū maſculini generis ꝓpriuȝ hic pollux:cis. Monoſyllaba cuiuſcūq; ſint generis diffini-

UVA. BHSC. IyR_099_1

& hęc prǽſes:dis.hęres: hęredis.deſes : dis.obſes : dis. Quę in es productā & purā deſinunt fœminini ſűt gene ris & declinationis qntę:ut hęc facies:faciei.acies:aciei effigies:ei.Excœpto uno icerti generis:quod nunc mas nűc fœmininum ut hic:uel hęc dies: diei. & quod ex eo figuratur maſculini generis ut hic meredies meredi ei. Vnű prǽterea notaŕ eadem clauſula finitű generis fœmi nini tertię declinationis hęc quies:quietis.Quę i es cor reptam.i.prǽcedēte uocali deſinűt: duo ſunt maſculini generis hic aries:paries:unum fœmininuȝ hęc abies: & tertię ſunt declinationis faciunt.n.genitiuum arietis pa rietis:abietis.

Is ſyllaba finita prǽpoſitis.n.&.c. ꝯſonātibꝰ maſculini ſűt generis hic pāis:hic funi:finis:anis:ignis:clunis:piſcis: hic faſcis.Vnű fœminini ē generis hęc bipēnis : unű cō munis hic & hęc canis:oīa tn̄ ſűt tertie declinatiōis & il la generis ſűt maſculini: q̄ i gtō una ſyllaba adcreſcűt: Vt hic lapis:dis.hic puluis:ris. hic ſanguis:nis.uomis: ris. hic cinis:ris.hic polis:nis.hic pubis:ris:ut Tulliꝰfi liűqȝ eiꝰ ipuberē.Ex his unű tn̄ fœminini generis ē hec cuſpis.dis.Cetera q̄libet ꝯſonāte is ſyllabā p̄cedēte fœ minini ſűt generis & eiuſdē declinatiōis tertie.ſ.ntűȝ & gtűȝ parē habētia ut hec auis.claſſis:clauis.turris.pup pis.hec cutis.hec pellis.hec ſecuris. meſſis. nauis.ſcro bis.ſcobis.hec bilis.Sed ſi ſűt accidētia.i. ad corpꝰ uel ad aīam ꝑtinētia.uniuerſa cōis ſűt generis & tertie decli natiōis & neutra ex ſe faciűt.E. lr̄a terminata nihil a de clinatōe cōmuniű diſcrepātia.ut hic & hec fortis & hoc forte.huius fortis.hic & hec dulcis & hoc dulce.huius dulcis.hic & hec ſuauis & hoc ſuaue.huius ſuauis.& q̄ deriuanť a principalibꝰ.is. ſyllaba finita eandē regulaȝ ſequunť.ut a populo hic & hec popularis & hoc popu lare.huius ris.ſpecialis.ſpeciale & que ſimilia ſűt. Sunt preterea pauca nomina eadē clauſula finita.que neqȝ.n.

p

UVA. BHSC. IyR_099_1

neq̧.c.ante is ſyllabã habẽt maſculini generis:neq̧ i ge
nitiuo plus una iyllaba ꝓferunt :ut hic fuſtis:hic enſis:
hic poſtis:hic anguis: hic unguis:hic follis: hic collis:
hic corbis:hic menſis :hic uectis:hic torquis:hic orbis:
Pręterea & quę ſuperius nominauimus omnia aut fœ-
minini ſunt generis:aut comunis Nam ſuper declinatio
ne nulla eſt ambiguitas.

Os finita ſyllaba tria ſunt generis maſculini hic mos : hic
flos:hic ros:duo fœminini hęc cos:hęc dos. Vnum neu
tri hoc os:oris.quidã & hoc os oſſis adiiciũt:Vnum cõ
munis hic & hęc bos.& omnia ſecũdum diffinitã ſupius
regulam monoſyllabaꝝ tertię ſunt declinationis.

Diſyllaba.tria:quoꝝ duo ſũt maſculini generis unũ cõmu
nis eiuſdẽ declinatiõis.hic lepos:leporis.nepos:nepotis
hic & hęc cuſtos:dis.ſimiliter hic & hęc ſacerdos.tis.

Vs ſyllaba terminata noĩa maſculini ſũt generis & fœmini-
ni aut neutri.Tãtũ unũ eſt oĩs generis tertię declinatio
nis:hic & hęc & hoc uetus:ueteris.Sed maſculini gene-
ris noĩa aut ſecũdę ſũt declinationis aut quartę . Exce-
ptis duob⁹ quę ſũt tertię declinatiõis:hic lig⁹:ris. & hic
lepus:ris.Sed illa maſculĩa ſecũdę declinatiõis accipiũt
formulã q̃ ĩ fœminiũ genus trãſeũt. illa q̃rtę:quę aut a
uerbis ueniũt:aut ĩ fœmininũ gen⁹ nõ trãſeũt:ut hic aſ-
ſenſus:hui⁹ aſſenſus a uerbo aſſendo:hic mot⁹ hui⁹ mo
tus:hic riſus hui⁹ riſus. hic port⁹ hui⁹ portus:hic arc⁹
huius arcus:quoniã in fœmininũ nõ tranſeũt. Sed quo-
niã plurima ĩueniunt : quę nec a uerbis ueniũt:nec mi-
nus q̃rtę ſũt:neq̧ fœmininũ ex ſe faciũt & tñ ſecũdę ſũt
declinatõis:diſcernẽde ãbiguitatis cã diligẽti ĩqſitione
ſubiecta notauim⁹ regulas: quo facilius declinatiõis di-
uerſitas deprehẽdi poſſit.Ergo.us. ſyllaba termĩata no-
mina maſculini generis ꝓpria uel appellatiua ſiue fœmi
ninũ ex ſe faciũt:ſiue in aliud genus minime trãſformant
ſecũde ſũt declinatiõis.ut Terentius:tii.marcus.ci.bon⁹

UVA. BHSC. IyR_099_1

uimus. Fœminini monoſyllaba lux: nux: crux. Quidam cōis generis hac ſyllaba finitū aſſerūt hic & hęc cōiūx. q̄ ntū ſine. n. lr̄a ꝑferri uolūt: q̄a in gtō & aliis caſib⁹ eadem littera non ſeruatur.

T. littera muta unū nomen terminat: generis neutri hoc caput capitis: & quę ex eo cōponūt occiput: tis. Sinciput tis. Perſius & ſiſſa fumoſū ſinciput aure: q̄ i duas deſinūt ꝯſonātes exceptis ut ſepi⁹ dictum ē monoſyllabis: ſi ſint accidētia triū generꝝ: ſūt & tertii ordinis remota ābiguitate declinatiōis: ut hic & hęc & hoc igēs: tis. hic & hęc & hoc celebs bis: hic & hęc & hoc iops: pis. Solers: tis ꝯſors tis. hic & hęc & hoc potēs. pauca ſūt maſculii generis ꝓpria hic mauros tis. hic Arūs tis. Pauca appellatiua quoqꝫ alia maſculini generis. alia fœminini hic adeps: pis. hęc cohors tis: hęc hyems hyemis: & ſimilia.

Explicit regula latinoꝝ. Incipit grecoꝝ.

Oeliciter expoſitis latinoꝝ regulis: grecoꝝ quoqꝫ tractāda ē decliatio. Qua plerūqꝫ utimur i ſermōe & maxie ꝓpriis: quę i uſu latinę lingue admiſſa ſūt: ut ēt certis diffiniēda ſint regulis. Memineris aūt oia greca nomina ꝓpria uel appellatiua aut primę eſſe declinationis aut ſecūdę: aut tertię: generis maſculini: fœminini: neutri. Sed primę q̄dē & ſecūdę declinationis maſculina & fœminina reperiunt. Tertię autē maſculina fœminina neutra. Quęcūqꝫ nomina as: uel es uel. a. ſyllaba terminant ſi apud grecos genitiuū in ου: mittunt apud nos ſunt prię decliatiōis: ut ὁ αἰνέας τοῦ αἰνείου. hic Aeneas. enee. ὁ λύσιυ. lyſias lyſie. ὁ ἀμύντας τοῦ ἀμύντου. Amitās. te. ὁ Δαμοίτης τοῦ Δαμοίτου. Damœtas. damœte. ὁ κλοάντης τοῦ. κλοάντου. Cloantas. cloāte. Exceptis his. ὁ ἰωάννης. τοῦ ἰωάννου. Ioānes ioānis. ὁ ὀρόντης τοῦ ὀρόντου. orontes orōtis ὁ ὀρέςης τοῦ ὀρέςου. oreſtes oreſtis. ὁ ἡρῴδης τοῦ ἡρῴδου. hic herodes herodis ὁ πυλάδης τοῦ πυλ

UVA. BHSC. IyR_099_1

ἀδου. Pylades pyladis. oĩa maſculini generis ſunt. Item illa flexa quę. ſ. lr̃a adépta faciũt apud illos genitiuum: ſimiliter apud nos eiuſdem ſũt declinatiõis: ut Antas antę. Menas menę. Quę & accuſatiuum ſingularẽ in. n. potius q̃ in. m. ſyllabã terminãt ut ęnean anchiſen: Liſian: ſimili rõe: patronymica nomina declinant̃ ut hic priamides: de. pelides: pelidę hunc priamiden: pelidẽ. Gręca ãt ſœminina quę. a. lr̃a finiũt prię ſũt declinatiõis ut hęc medea medeę. phedra: re. Andromeda: ę. & quę in. e. ꝓducta apud illos deſinunt apud nos. e. in. a. cõuerſa ſunt eiuſdem declinatiõis: ut hęc circa circę. Andromacha: chę: aut ſecũdũ gręcã declinationẽ inflectũt̃ in nominatiuũ caſum: ut hęc libye libyes. Sic Lucan⁹. Finibus extremis libyes ubi feruida tellus. ſecũde declinatiõis ſũt greca maſculina uel fœminina quę in es ſyllaba breui terminãt̃. o. lr̃a in. u. mutata apud latinos ut hic homerus: ri. iginus. igni: hęc Tyr⁹ tyri: beritus ti. cyprus pri. põtus: ti. Item que apud illos in eus ſyllaba deſinũt ſunt maſculina ꝓpria eiuſdẽ declinatõis: ut hic Peleus pelei. Tydeus tydei: Aeneus aenei: orphe⁹ orphei: hec datiuũ ſingularem duplicẽ habent: nã & peli & peleo dicimus. orpheo orphei: ut Vir. Orphi calliopea: lino hoc grecum eſt. illud latine declinatiõis: accuſatiuũ tñ habent grecũ ut pelea: tydea. Itẽ illa que apud grecos in gros & in dros intros in eros ſyllabã mittũt: poſtrema ſyllaba in er cõuerſa eiuſdẽ ſũt declinatiõis: ut μελεάγρος meleager gri. μένανδρος menander dri: τεύκρος teucer teucri. ἀντίπατρος. Antipater tri. Excipiuntur quedã in grus: in brus in drus & in trus ſyllaba deſinentia: que nominatiuũ tñ er mutant: nihil tñ a decliatiõe diſſentiũt: ſcõbrus: andrus: cõgrus. petrus. In or nomina maſculina propria deſinũt: & tertie ſunt declinatõnis ut hector hectoris: neſtor ris: mẽtor mentoris: actor actoris. In his omnibus. o. in omni caſu corripit̃. In as

UVA. BHSC. IyR_099_1

maſculini generis deſinentia ſi apud illos genitiuũ in os mittũt nos tertie declinatiõis applicabimus ut θόας θό αντος:thoas thoantis.ἄτλας:ἄτλαντος: atlas atlantis:μαίνας μαίναδος: Menas Menadis: γίγας γίγαντος:gigas gigantis. Et fœminina ſimiliter eadem ſyllaba terminata tertię ſunt declinatiõis:ut hec pallas: dis.thias:dis:oreas:dis.In es propria maſculini generis deſinunt.Quorũ ſi greci genitiuum in os efferunt: ſimili modo latini terti ordinis exemplo declinãt ut Δημοσθένης Δημοσθένους.Demoſthenes: ſthenis. πολυνείκης εος.Polinices:cis.Διογένης εος. Dio genes nis. Et que circunflexo accentu pronunciantur: in ſuo ſtatu hec remanent:& grecam declinatiõeʒ ſequunt:ut hic Eumenes eumenos.Euprepes euprepos:quãq̃ qdaʒ ſic declinare uoluerũt:Eumenes eumeneis.Euprepes eup̃petis.Et que in tis genitiuũ mittũt ſimiliter declinantur ut Dares daretis:Chremes chremetis dicim⁹ & chremis Diores dioris Antores antoris.In is tam maſculini q̃ fœminini generis deſinũt eiuſdem declinatiõis ſunt:ut hic daphnis dis:tibris dis. Et fœm.nina hec Thais dis: lais dis.iſis iſidis.Et oĩa genitiuuʒ in dis ſillabã mittunt.Excepto uno ſimois quod ſimoentis facit genitiuum. In Os maſculini generis ꝓpria figure ꝯpoſite deſinunt tertie ſunt declinatiõis ut hic melampos:dis. edippos.dis. In is propria maſculini generis ſunt & tertie declinationis ut Capis:capis.pantis pantis.

O.lr̃a finita ꝓpria ſunt generis fœminini:que trãſlata ĩ latinã linguã nihilominus grecã declinationẽ obtinẽt. ut Dido.Mãto.Erato.Calipſo.Themiſto.declinant.n.hoc mõ.hec Dido didois.didoi.didoẽ.ad hac didoe. Errãt.n.q didonis aut mãtonis genitiuuʒ dicunt & uocis aſpitas & ueterũ auctoritates eiuſmodi declinationẽ repudiant.In On.maſculini generis propria deſinẽtia que genitiuum aut in os. aut in tos. mittunt apud nos tertie

UVA. BHSC. IyR_099_1

declinatiōis eſſe aſſerūt: ut ſi non ſinonis: Damō damōis hęc interdū apud latinos mutata n ouiſſima. lr̄a ꝓferuntur: lacoō lacoōtis: hypocoō hypocoōtiſ & quę ī os genitiuū mittūt penultimā ſyllabam ꝓductaꝫ habent ī obliquis caſib⁹. Quę in tos genitiuū mittūt ꝓductam habēt penultimā ī reliqs. & quę gtūꝫ ī os efferūt exceptis duobus q̇ ī is gtūꝫ extollūt: os: corripiūt: ut mēnō ı̄s: agamenō nis. In: an. maſculini generis deſinētia noīa ea quoq; tertię declinatiōis ſūt: ut titan nis. Pean peanis: hoꝝ accuſatiuū tā numeri ſingularis q̄ pluralis ſecūdū grecos ꝓferim⁹ ut tytana: poeana hos tytanas hos poenas: unū etiā genitiuū ſingularē pp differētiā ī os: iuxta gręcā declinationē mittit: hic pan huius panos: ut Vir. panos de more licęi. In. in. maſculini generis exeūtia eiuſdē declinatiōis ut hic delphin nis acuuſatiuū utriuſq; nūeri delphina & delphinas: ſicut gręci ꝓferimus. In os ꝓductaꝫ generis maſculini: tertii ordinis ut minos: ois heros ois tros: ois.

A finita gręca neutri ſūt generis nā ſup declinatiōe nulla ē ābiguitas nā eiuſdē ſūt ordinis: ut poema tis: toreuma tis: emblema tis. Quę q̄uis tertie ſūt declinatōis: datiuū & abltū pluralē nō ī bus: ſed ī tis mittūt rōe nominū ſecūdę declinatiōis: nā his poematis ēblematiſq; dicēdū ē

In Ax. uel in ix: maſculini generis nomina deſinūt & genitiuū in is ſyllaba finiūt: ut thorax thoracis: phœnix cis: & quę in duas deſinūt cōſonantes tertię declinatiōi ſimiliter applicant: ut hic cyclops cyclopis: chalybs bis.

Vnuerſa noīa gręca cuiuſcūq; ſint generis: genitiuū apud illos ī has ſyllabas mittūt: in ης ut ἡ κίρκη τῆς κίρκης. In ας: ut φέδρα φέδρας. ιου: ἀντης ἀντου ι ᾶ. ut λᾶας. λάα. ι ος ut αἴας αἴαντὸς ι οῦς ut Δημοσθένης Δημοσθένους: ι ως: ut τέσις θέσεως. Igit quęcūq; nomia apud grecos genitiuū in ης uel ας mittunt apud nos primę ſūt declinatiōis: ut ἡ κίρκη τῆς κίρκης

circa ę ἡ φέδρα τῆς φέδρας phedra phedrę. Quę in α uel ι οῦ gtũ; mittũt: in ntõ in ασ uel in ησ ſyllabis ter minanť. Simili mõ primę ſũt declinatõis: ut Antas te: Aeneas ęnee: Oreſtes oreſtę. Quę in ου ſyllaba exeũt i gtõ a ntõ ωσ terminato ueniẽtia ſecũdę ſũt declinatiõis: ut ὁ ὅμηρος ὁ ὁμήρου. μένανδρος μενάνδρου. Itẽ quę in os exeũt ſecũdę ſũt: ut Tydeus Tydei: Peleus pelei. q̃ in οῦσ uel in os ſyllabis gtũm ſingularẽ mittũt: oĩa tertie ſũt declinationis remoto dubitatõis errore ut Δημοσθένησ Δημοσθένουσ: Drmoſthenes Demoſthenis: ὁ πάρισ δοσ: Paris Paridis ο μίνωσ τοσ: minas minautis: παλλὰς δος pallas dis ἡ θαὶς δος: thais dis: ςο ποίημαςος poema poematis.

Voniã genera & declinatiões tam latinoꝝ q̃ grecorũ nominũ dilucide breuiterq; explanauim⁹: de ceteris: quę ꝓpoſitis regulaꝝ legibus refraganť diſſerem⁹ ut diſcuſſa penitus ignorationis caligine inoffenſa luce ſcientię mentes adoleſcentũ illuſtrenť.

Sũt quędam noĩa in utroq; numero nõ eiuſdẽ generis. alia ſunt non eiuſdẽ declinationis. Alia nom ina ſũt: quę non in utroq; numero declioantur. Alia certis caſibus deficiunt. De his dicemus: & primum de illis: quę generibus diſcrepant.

In ſingulari nũero generis maſ. in plurali neutri: ut hic locus & hęc loca: dicimus tñ & hi loci. hic iocus & hęc ioca dicim⁹ & hi ioci. hic męnalus hęc męnala. hic tartarus hęc tartara. hic gargar⁹ hęc gargara. hic carbaſus hęc carbaſa. hic iſmar⁹ hęc iſmara: hic ſibil⁹ hec ſibila.

In ſingulari numero generis fœminini in plurali neutri: ut hec pergamus & hec pergama. hec intibus hec ĩtiba. hec arbutus hec arbuta.

In ſingulari nũero generis neutri: in plurali fœ. hoc epulũ he epule. ſic Iuuenalis. Vnde epulũ poſſis centũ dare pithagoreis. Aliĩ he epule ſemper pluraliter declinãt. hoc

UVA. BHSC. IyR_099_1

balneũ hę balneę dicimus & hęc balea:ut Tulli⁹ ad bal
neas pallatinas:Iuuenalis & crudũ pauoné ĩ balnea por
tas:hoc cepe:quod in ſingulari numero ẽ aptotũ: in plu
rali fœmininũ:hę cepę & ordine declinať.

In numero ſingulari generis neutri hoc porꝝ: ĩ plurali hi
porri:hoc frenũ hi freni:ut Luca. Frenoſq; momordit.
dicim⁹ tñ & hęc frena:hoc filũ hi fili:traxerũt ĩ arte ma
gica uertigine fili:& hęc fila dicũť.hos argos hi argi.

In plurali numero mutant declinationem hęc. hoc iugerũ
in ſingulari numero ſecundę declinationis eſt: in plura
li tertię.nam genitiuũ hoꝝ iugeꝝ datiuũ & ablatiuum
his & ab his iugeribus facit. Et uas quod tertię eſt ĩ ſin
gulari numero:in plurali ſecundę.nam gtũ hoꝝ uaſoꝝ
datiuũ & ablatiuũ his & ab his uaſis dicimus Pauca ſũt
primę declinationis nomina:quę cõtra regulá datiuum
& ablatiuũ numeri pluralis in bus ſyllabam mittũt: diſ-
cernédę ambihuitatis:ideſt ſexus cauſa his & ab his dea
bus:filiabus:mulabus:equabus:libertabus:natabus:aſi
nabus:quę a uiris peritis uſurpata ſunt.Hęc ſũt:quę in
utroq; numero nõ admittũt declinationé:quoꝝ alia ſin-
gulariter tantũ:alia pluraliter declinanť.

Deoꝝ ꝓpria noĩa elementoꝝ:fluminũ:heroũ: montiũ ſin-
gulariter dũtaxat declinanť.Ité urbiũ:niſi que naturalr̃
pluraliter efferũť ut athene:thebe:cume:mycœne:athel
le:graiuſſe:cruſtume:ricoſe:arpi:puteoli oſtia. Ité me
thallica:que oĩa ſecũde ſũt declinatõis:& generis neutri
ut hoc auꝝ:argentũ:ferꝝ:plũbũ:ſtagnũ excepto uno ęs
qđ eiuſdé generis ẽ.ſed iuxta rõné tertii ordinis mono
ſyllabaꝝ tres caſus in plurali nũero admittit:ntũ actũ
& utũm:hoc aes & hec aera. Ité arida uel liqda:que ad
méſurá põduſ ue referũť.ut triticũ:ordeũ:fruméũ: far
lens:cicer:miliũ:eruũ:oleũ:uinũ:mel:mulſũ: defrutum
muria.Ex his multa ueteres auctoritate licétie largiétes
pluralr̃ extulerũt:hec ordea:farra:mella:defruta: uina:

UVA. BHSC. IyR_099_1

hec etiā uſus recipit. nā uina choa dicimus & maſſica
Preter hec alia ſūt que plurali nūero deficiūt generis qdē
maſ. hec hic fum⁹: fimus: lim⁹: puluis: ſanguis: geni⁹: ge-
neris fœmini hec fames: lux: labes: pax: ſitis: tabes: hum⁹
Generis neutri hoc cenū fœnū ius lutū uulgus pelag⁹ uir⁹
uiſcū euū penū. In plurali nūero tantū declināt̃ noīa nu
meroꝝ ꝑter unū qd̃ plurali deficit numero tantū ut duo
tres. Memineris autē noīa numeri ab uno uſq; ad tres de
clinari a quattuor uſq; ad centū mīme. a ducētis uſq; ad
nōningētos ꝑ oīa genera pluralr̃ tātū declinari: Eſt etiā
unū aptotū neutri generis ſꝑ eiuſdē numeri hoc pondo
Preter hec alia ſūt que in ſingulari numero nō declinant̃
Generis qdē maſculini: hi antes: hi carceres: cani. caſſes: fo-
res: fori: liberi. manes. optimates. primates. ꝓceres. pugi
lares. qrites. ſentes. uepres.
Generis fœminini argutie. blāditie. cune. exeqe. inferie. inſi
die. inimicitie. exuuie. māubie. primitie. bige. trige. q̃dri
ge. cōpedes. delitie. diuitie. dapes. ferie. ſcale. phalere. ge
ne. facetie. inducie. calēde. idus none. latebre. nuptie. nū
dine. quiſquilie. reliquie. tenebre. antie.
Generis neutri arma mœnia caſtra magalia crepūdia exta
ſpolia ſerta ꝑſepia paſcua ſpōſalia ꝓcordia mappalia cu
nabula. Item feſtoꝝ deoꝝ noīa: ut ſaturnalia neptunalia
bacchanalia certis caſib⁹ deficiunt. hec ſaties quod ꝑter
ntūꝫ ſingularē nullū caſū admittit. hāc ditioꝫ & ab hac
ditiōe hoc quoq; ntō caſu utriuſq; numeri deficit preter
actūꝫ & abltūꝫ ſingularē Laterē ſimilr̃ actūꝫ tātuꝫ lectio
uſurpauit. ſpōte & tabo abltūꝫ ſingularē hñt tātū. tabeſ
ntūꝫ & actūm & abltūm numeri ſingularis hꝫ duntaxat
Sūt alia q̃ a gtō caſu ſingulari decliatiōis ſumūt exordiū
& in utroq; numero recte declināt̃: ut remex gis. frōdis
uerberis ut Luca. ad ſaxum quotiēs ingēti uerberis ictu
Alia duos aut tres tātuꝫ caſus hñt in ſingulari nūero. ſꝫ
ī plurali ꝑ oēs caſus declināt̃. ut h⁹opis opē ab hac ope

UVA. BHSC. IyR_099_1

huius uicis & hāc uicē:ab hac uice.Alia abltūm hñt in ſingulari numero:ut ab hoc frugi:ab hoc opice: ab hac p̄ce:ab hoc uiſcere.hęc quoq; i plurali nūero declinat̄ Pauca ſūt quę cū in ſingulari numero nō deficiāt:i plu/rali tres tantū caſus hñt:de q̄bus paulo ſupius diximus hęc iura:hęc rura:hęc aera:hęc maria.Vniuerſa nomia primę ſecūdę & quartę declinatōis totidē ſyllabis i gtō quot in ntō pferūt:pter unū uir & ſi qua ex eo ꝯponūt & quę i er ſyllabā deſinūt.Tertię aut pares hñt ſyllabas in obliq̄s caſibus:aut unū ad ſumūt.Quintę pculdubio plus una ſyllaba pferri ſolent. Pauca iueniūt tertię de/clinatōis:quę i gtō duabus ſyllabis creſcāt.Iter itineris anceps tis:biceps tis:triceps tis.p̄ceps tis:iecur iecioris lectum eſt & iecoris:ſuppellex ſuppellectilis.

De Vocatiuis:

Mniū nominū cuiuſcūq; ſint declinatiōis utūs ſin/gularis ſimilis eſt ntō:eiuſdē numeri neq; hoc i dubiū uenit:exceptis nōibus ſecūdę declinatōis:quoꝝ uo/catiuus diuerſis exprimit̄ modis.Propria igit̄ noia:quę in ntō caſu ſingulari us ſyllaba terminant̄:adēpta us faciūt utūm:ut Virgilius Virgili:Terētius Terēti:domiti⁹ domiti.Prępoſita q̄libet cōſonāte utūm in e correptam mittūt:ut hic Turnus o ne:hic Marcus o ce:hic lētulus o le.Appellatiua quę in ius deſinūt utūm in e mittūt:ut fluuius o fluuie:ſocius o ſocie. Quē ueteres iuxta ntūm pferebant utūm:ut Virgilius:Corniger heſpidū fluui⁹ regnator aquaꝝ:quę cōſonāte pręlata in eandē ſyllabā mittūt.ſiquidē ſōt accidētia uel deriuatiua uocatiuū i e mittūt:ut doctus docte:ſanctus cte:romanus ne:hiſpan⁹ ne.Cętera in us potius q̄ in e ſyllabā exeūt:ſic Lucanus degener o populus & o popule lectū eſt. Lucus o lucus quę a ueteribus pp̄ter aſperitatē uocis mīme uſitata ſūt adeo ut rara huiuſmodi declinatōis repiant̄ exēpla:hęc myrthus o myrthe & te pxima myrthe.

UVA. BHSC. IyR_099_1

domo domui: frico fricui. Et ſiqua adnexis ꝑpoſitiõibus cõponunt. explico tamen utranq; formã ſeruat in prete rito. nã explicui & explicaui dictũ eſt

Quattuor huic regule refragantur: nam neq; in ui neq; in aui exeũt: ſto ſteti: do dedi: lauo iaui: iuuo iuui. ſed duo poſteriora quidam ſuperioribus applicant errantes. Nã illa in preterito una ſyllaba creſcũt hec totidem: in ꝓſen ti proferuntur.

De ſecunda coniugatione.

Ecunda cõiugatio: quam nõ tamen ſecunda perſo na: ſed etiam prima facile declarat. Quoniam oĩa uerba que in o ſyllaba in prima perſona finiũt ſecunde ſũt coniugationis producte eo is: & ſiqua ex eo cõpoſita figurant. Et duobus prime creo creas: meo meas: simili ter & beo: as. ꝑteritum perfectum mittit in ui conſonãte prepoſita: ꝑeunte uocali paueo: paueo paui: caueo caui in xi & in ſi: que in ter excepto notabimus. Ergo omnia uerba ſecunde cõiugationis qualibet conſonante prepo ſita eo ſyllaba preteritum perfectum in ui mittũt. ut ha beo habui: debeo debui: rubeo rubui: doceo docui: ta ceo tacui: miſceo miſcui: iaceo iacui: noceo nocui: arceo arcui: areo arui: egeo egui: ſpẽdeo ſplẽdui: cãdeo cãpui: madeo madui: egreo egrui: lãgueo lãgui: rigeo rigui: ca leo calui: doleo dolui: oleo olui: palleo pallui: timeo ti mui: tepeo tepui: tropeo tropui: careo carui: peo parui. uireo uirui. floreo florui: horreo horrui. cenſeo cenſui. niteo nitui. pateo patui: teneo tenui. caneo canui. Excipi unt pauca que in ſi ſyllabã mittunt ꝑtertiũ. iubeo iuſſi. mulceo mulſi. mulgeo ſi. algeo alſi. fulgeo fulſi. ardeo arſi. ſuadeo ſuaſi. maneo manſi. hereo heſi. rideo riſi. tor queo torſi. indulgeo ĩdulſi. De urgeo & turgeo ambigit. Alia in xi. lugeo luxi. frigeo frixi. Illa ĩ ui preteritũ mit tunt que in prima perſona modi indicatiui temporis ꝑ ſentis. u. ante. eo. habent & primam ſyllabam quam in

pſenti tempore breuem in preterito longam habent : ut faueo faui: paueo paui: foueo foui: moueo moui : caueo caui: uoueo uoui: & quę ex his componũtur. Quę q̄q̄ in pręſenti non ſint ſimilia ſuperioribus pręteritum i ui mittunt ꝓducta ſyllaba: neo neui: fleo fleui: cieo ciui: impleo impleui: compleo compleui: expleo expleui: deleo deleui Non multum ab his diſcrepare uidentur etiã hęc quoꝗ primam ſyllabam in pręterito ex correpta cadit ĩ productam: ſedeo ſedi: uideo uidi. Contra omniũ regulã eſt prandeo prandi. Quędam ſunt in ſecunda coniugatione: quorum pręteritum perfectum iteratur p primam hęc ſola: pendeo pependi: ſpondeo ſp opondi: tondeo totondi: mordeo momordi. Quę aſſumptis prępoſitiõib' non eodem modo proferenda ſunt: nam diſpondi & diſpendi & rependi & detondi dicimus. De neutris paſſiuis aliunde dictũ eſt.

De tertia coniugatione.

Ertia cõiugatio correpta quę ſecundã perſonam ĩ is mittit in imperatiuo modo in e ſolidam cõuertit pręteritum per has ſyllabas effert: in di prępoſita cõſonante in ui prępoſita uocali in i conſonante qualibet p̄poſita in ſi & in xi. Sed illa tamen pręteritũ in ui mittũt quę in pręſenti temporis indicatiui mõi u ãte nouiſſimã litteram habẽt: ut tribuo tribui: ſtatuo: ſtatui: minuo minui: imbuo imbui: obruo obrui. Ex his duo notanť tantum quę in xi mittũt pręteritũ fluo flũxi: ſtruo ſtruxi. Et quę in lo ſyllabam exeũt in pręſenti: nihilomin' pręteritum in ui mittũt: ut uolo uolui: nolo nolui: colo colui: conſulo conſului: alo alui. Pauca pręterea in eandẽ extremitatem mittũt pręteritum: q̄q̄ pſens ſimile ſuperioribus habeant: tremo tremui: gemo gemui: fremo fremui: compeſco compeſcui: necto nexui: ſterto ſtertui: pecto pexui: texto texui: ſeneſco ſenui: gigno genui : increbeſco increbui. nam increbo non inuenitur. Et ſi qua ex

UVA. BHSC. IyR_099_1

De Ablatiuo.

Ertiȩ quoq; declinatiõis nominũ abltũs caſus ſin-
gulanis duob⁹ modis ꝓferri ſolet: aut in e aut in i:
ſed illa quȩ in i exeũt cõis ſũt generis: & in ntõ is ſylla-
ba terminãt: ut hic & hȩc ſuauis abltõ ab hoc & ab hac
ſuaui: hic & hȩc grauis abltõ ab hoc & ab hac graui. Itẽ
neutra quȩ in ntõ e uel ar uel al ſyllabis terminãt: hoc
ſedile ab hoc ſedili. hoc laquear ab hoc laqͣri: hoc aial
ab hoc aiali. excepto cũ e añ l hẽt: ſed cũ a ante l iuenit
ut hoc tribuual ab hoc tribũali: lupcal ab hoc lupcali
& cȩtera cũ e añceſſerit l lrã nõ i terminat abltũs. ſed i e
ut hoc mel ab hoc melle: hoc fel ab hoc felle. Itẽ quȩ in
duas deſinũt ꝯſonãtes in is uel in ix duplicẽ & ſũt acci-
dentia & triũ geneꝝ: ut hic & hȩc & hoc ingẽs ab hoc &
ab hac & ab hoc ingẽti: hic & hȩc & hoc audax: ab hoc
& ab hac & ab hoc audaci. Et q̃ in r deſinunt maſculini
uel fœminini uel triũ ſunt geneꝝ hic & hȩc acer ab hoc
& ab hac acri: hic & hȩc & hoc par ab hoc & ab hac &
ab hoc pari: & q̃ i im mittũt actũ; ſũt aũt hȩc turris hãc
turrim. ab hac turri. ſitis hãc ſiti: ab hac ſiti. hȩc puppis
hãc puppi: ab hac puppi. hȩc ſecuris hãc ſecuri ab hac
ſecuri. febris torqs uectis: hȩc reſtis hãc reſti ab hac re-
ſti. Prȩterea hȩc nauis bipẽnis. hic ignis. ſilr & abltũ; in
i mittũt: quȩ ſȩpe poete ꝑ e ſolẽt efferre. Cetera oia ter-
tie declinationis noia ablatiuũ ſingularẽ in e mittũt.

Explicit nominũ tractatus de uerbis Incipit.

Voniam (ut opinor) de nomine cõuenienter tra-
ctatũ ẽ: Nũc de uerbo (ſicut ꝓfacio pollicet) diſ-
ſeremus: cuius ois ambiguitas in diſcernẽda con
iugatione & cognoſcendo ꝓterito perfecto uerſatur. De
his nõ pro ingenii uiribus diligenter docebimus. Nã &
cetera multoꝝ expoſitio declarauit. Igit cõiugatões ſũt
tres: ut alii quattuor: Quas in ſecũda ꝑſona ꝑſentis tem
poris indicatiui modi dinoſcim⁹. Forme quattuor. pfcã

UVA. BHSC. IyR_099_1

meditatiua:inchoatiua:frequentatiua. Sed pfectę formę uerba omniū ſunt coniugationū. Frequentatiua tantum primę coniugationis:excepto laceſſo:quod uenit a lacero. Inchoatiua tertię dūtaxat correptę. Meditatiua tertię productę uel quartę.

Genera uerboꝝ facili ratione dinoſcuntur:aut enim actiua ſunt:& o littera terminautur. & aſſumpta r littera tráſeunt in paſſiua:aut paſſiua & ademptā nouiſſima lr̄a r̄deunt in actiua:aut neutra ſunt quę actuꝫ ſignificāt & actiuam habent ſignificationem:& in paſſiua minime tráſeunt:aut ſupina quę ut actiua quidem declinantur:ſed ſignificationem habent paſſiuam:paſſiuam ut uapulo ueneo pendeo. aut deponentia ſuperiori cōtraria:quę paſſiuorum declinantur exemplo:& ſignificationem habent actiuā neqꝫ r lr̄am pn̄t amittere aut coīa ſimilia deponentibus & paſſiuis:ſed agentis & patientis formā flectuntur. Vnde conſtat uniuerſa duobus modis declinari. nam neutra & ſupina actiuoꝝ:deponentia & communia paſſiuoꝝ regulam ſequūtur. Sunt p̄terea neutro paſſiua quę in p̄terito pfecto & pluſq̄perfecto paſſiuā declinationē habent:in aliis neutrā. Et ſūt hęc ſola ſecūdę q̄dem coniugatiōis:ut audeo gaudeo ſoleo Tertię auſido fio:& ſiqua ex his cōponūtur p̄ter hęc nulla ſūt huiꝰmodi declinationis uerba. Sunt alia paſſiua neutra:ſupiori contraria hęc ſola. Comperior:mereor:diuertor:nam ī pręterito cōperi:merui:deuerti:ſicut actiua uel neutra profeeuntur.

Vniuerſa uerba prime cōiugatōis que in ſecunda perſona as ſyllaba terminantur actiua ſūt ſiue neutra:p̄teritꝫ pfectū in ui ſyllabam mittūt:ut amo amaui:aro arauit armo armaui:narro narraui:canto cantaui: nauigo nauigaui:paro paraui:ſerua ſeruaui. Exceptis nouē que ī ui mittūt p̄teritū. ut ſeco ſecui:neco necui ueto uetui ſono ſonui:tono tonui mico micui crepo crepui plico plicui

UVA. BHSC. IyR_099_1

his componuntur.

Vi.ſyllaba terminātur ī prȩterito hȩc ſola ſperno: ſpreui. ſterno:ſtraui.cerno:creui.ſero:ſeui.tero.triui.paſco:pa ui:quȩro.quȩſiui.lino:liui qeſco:ui.cupio:cupiui.con ſueſco:conſueui.peto petiui:ſapio:ſapiui.

In di prȩpoſita cōſonante in prȩterito deſinūt quȩ in prȩ/ ſenti.do.ſyllaba terminanť prȩcedēte.n.lr̄a:ut ſcando: ſcandi:aſſcendo:aſcendi.deſcendo:deſcendi.offendo:of fendi.pando:pandi.prendo:prendi.mando.mandi.Tria eni in prȩterito amittūt:fundo:fudi.linquo: liqui.ſcido ſcidi.Sic lucanꝰait.Scidit & ī medias fecit ſibilator ater ras.Et quȩ minus una ſyllaba proferunť: producta pri ma ſyllaba in prȩterito quȩ ī pn̄ti corripiť : ut Capio: cœpi.Iacio:ieci.fugio:fugi.fodio:fodi. Pauca prȩterea eandē clauſulaʒ habent nouiſſima lr̄a prȩſentis tp̄is i.ſ. cōuerſa.uinco:uici.rumpo.rupi.ſoluo:ſolui.cudo:cu/ di.uoluo:uolui.

In ſi prȩteritū mittunt ſyllabam uerba quȩ in prȩſenti.do uel.mo.ſyllabis terminanť:ſi ſit natura lōga penultima ut ludo:luſi.lȩdo:lȩſi.cȩdo:cȩſi.plaudo:plauſi.trudo: truſi.rado:raſi.illido:illiſi.allido:alliſi.promo:prōpſi: ſumo.ſūpſi.demo: dempſi.reſumo.reſumpſi. Et primo quāuis correpta ſit:penultima in eadeʒ ſyllaba exit.Et quicq̄d ex eo componiť. ut premo. preſſi. exprimo.ex/ preſſi.cōprimo.compreſſi.& quȩ in.bo.uel in.po.ſylla bas deſinūt.ut ſcribo.ſcripſi.nubo nupſi.ſcalpo.ſcalpſi repo repſi.ſerpo. ſerpſi.ſculpo: ſculpſi.Prȩter hec pau ca ſūt que nō eadem extremitate finiūtur ī preſenti.pre/ teritū tn̄ in.ſi.ſyllaba mittūt.ſpargo.ſparſi.mergo mer ſi.mitto.miſi.uro.uſſi.temno:tēpſi.cōtēno.ſi.concutio. cōcuſſi.gero.ſi.Et ſi qua ex his in cōpoſitam figurā trā ſeunt.In.xi.ſyllabam in prȩterito deſinunt.Verba que in preſenti.go.ſyllaba terminanť.ut cingo.cīnxi.pingo pīnxi.ſugo.ſuxi:aſligo.aſlixi.pergo . perexi.rego.rexi.

UVA. BHSC. IyR_099_1

diligo:dilexi.intelligo:intellexi.fingo fixi.tego:xi.Exci
piunt̃ tria in.go deſinentia quę in ſuꝑiorib⁹ notauim⁹.
Et alia quattuor quę nõ in.xi.ſed in.gi.mittunt pręteri
tum tãgo:tetigi:frango:fregi.lego:legi.ago:egi:Et ſi q̃
ex his cõponunt̃ ſimpliciũ formam ſequunt̃:his ſimile
eſt Impingo:quod impegi facit:pręteritum.Pręter hęc
in.xi.pręteritũ mittũt:uiuo:uixi.coquo:coxi.meio:mi
xi.illicio:illexi.aſpicio:aſpexi.flecto:flexi.duco:duxi.
dico:xi.ueho:xi.traho:xi.ſũt tertię cõiugationis uerba
quę primã ſyllabam in pręterito duplicãt:quę omnia
ſubiecta ſunt:ut pello:pepuli.rango:tetigi:fallo:fefelli.
pendo:pependi.tendo tetendi.pũgo:pupugi.ſed & pũxi
dicim⁹:tũdo:tutudi.cado:cecidi.cedo:cecidi.pario.pe
peri.cano:cecini.diſco:didici.poſco:popoſci.parco pe
perci.facit & parſi curro cucurri.pedo pepedi.Hęc ad
iunctis prępoſitionib⁹ nõ eodẽ modo proferenda ſunt:
nam duplicatã in ſimplici figura ſyllabã in compoſitio
ne amittunt.Dicimus.n.ſic expendo expendi.decurro:
decurri.refello:refelli:ꝯpello:compuli.cõcido cõcidi.
Sed ex his duo ſola prępoſitionib⁹ adnexis in ſuo ſtatu
manẽt diſco & poſco:naꝫ dedidici & depopoſci faciunt
pręteritũ Cano autẽ neutram regulam ſequit̃ concinui
facit:Et ſiqua cõpoſita in eadem coniugatõe.Quoniam
nouiſſimã ſyllabam geminant in preterito illa uidelicet
quę a do uerbo prime cõiugatõis cõponnnt̃ cõdo cõdi-
di.reddo didi.trado:tradidi.ſubdo:ſubdidi.prodo pro
didi:addo:addidi:abdo abdidi.ſimiliter ꝓferuũtur cre
do di.uẽdo:di.Excepto circũdo.dedi.qđ ſecundã ꝑſonã
facit:circũdas &'ẽ primę cõiugatõis

De q̃rta ꝯiugatõe

Varta cõiugatio uel tertia producta quã ĩpatiuus
modus ꝓdit lr̃am ĩ fine cõſeruat pręteritũ ꝑfectum
in.ui.ſyllabã mittit uel in duplicem.ii.ut audio audiui:
uel audii.munio:muniui uel munii.ſeuio:ſeui uel ſeuii
linio liniui uel linii.mollio:molliui uel mollii.finio fini

UVA. BHSC. IyR_099_1

ui uel finii.punio puniui uel punii.ſopio ſopiui uel ſo/
pii:actio actiui uel actii.ſcio ſciui uel ſcii.hinio: hinniui
uel hinii.Exeo ui:uel exii.Inio iniui uel inii.Cętera his
ſimilia:pauca i ſi.exeūt:& ſūt hęc fere ſarcio ſarſi:fartio
farſi:haurio:ſi.ſepio ſepſi:ſentio ſenſi.Alia in xi·ſola hec
ſanxio ſāxi:fulcio fulxi:uincio uixi:unū īuenit qđ pri/
mā ſyllabā i pręſenti corripit i pręterito ꝓducit.uenio
ueni.Et cōpoſita ex eo in hūc modū ꝓferūt:apio ape/
rui.cui⁹ ꝯpoſitū diſſentit repperio repperi.i has fere ſyl
labas oīa uerba q̄rte ꝯiugatiōis norma cōplectit̄ in p̄te
rito deſinūt:ſed neq̄d ābiguitatis poſſit eſſe lectorib⁹ nō
diſſimulabim⁹:de illis dicere:que rōe refragant̄: ſūt.n.
uerba que in pſonis deficiūt:& impſonalia dicunt̄. alia
in modis.alia in tēporib⁹ alia cōiugatiōib⁹.alia partici
piis:de his exponem⁹:& primū de impſonalib⁹ que aut
ſūt ſecūde cōiugatiōis aut tertie quātum ex tertia per/
ſona ꝯtēplari licet eoꝝ.alia actūꝫ trahūt ut pudet:tedet
piget:poenitet:miſeret.decet.alia datiuū ut licet:liquet:
libet.Vnū ē qđ caſu nō indiget:oportet:& oīa preteritū
i uit.ſyllabā mittūt:ut puduit:piguit.poenituit:licuit.li
buit:decuit. Preter tria quoꝗ duo deficiūt in p̄terito.li
quet: & tedet:unū quaſi paſſiuā hēt declinatōeꝫ miſeret
nam miſertū eſt dicim⁹.licet tñ & libet ad hanc ſimilitu
dinem proferri poſſunt:licitum eſt:libitum eſt.Et tedet
in cōpoſita figura pertęſum ē. Tertie coniugatōis Imp/
ſonalia datiuū caſum aſſumūt: ut cōtingit. euenit.acci
dit:expedit:Quedā prime cōiugatōis impſonalia repe/
riunt̄.ut iuuat preſtat. que & aliter declinari poſſunt
ſed omnia tam in futuro impatiui modi quam infiniti/
ui. nec nō etiam gerundiis participialis participiis utri
uſqꝫ tēporis deficiūt. Defectiua in modis ſūt hec. Que/
ſo qđ primā perſonam habet indicatiui mod idūtaxat.
licet que fere lectum ſit apud Saluſtium& Tulliū Ouat
inſit. hec quoque tertiam perſonam habent ſolam. ſed

UVA. BHSC. IyR_099_1

ouat participiũ facit pręſentis tpis ouãs cũ ĩ diffinitiõe uerbi deficiat. Similiter auſim: & pdiũt p perdũt dicunt & inq̃ in primã pſonã contra morem omnium profert: utrunq; numerũ modi indicatiui pręſentis tpis ĩ qua ĩpatiuũ numeri ſingularis habet tantũ: nam in quę apud Terentiũ lectum eſt: aio pręſens & pręteritũ impfectũ hẽt tantũ. Faxo futuꝝ tpus tantum uelut alii promiſſiuum modũ oſtendit. Salue. ſaluete. ĩpatiui modi ſecunda perſona utroq; numero lectũ eſt: & infinitiui modi preſens tempus ſaluere: Cedo &. aue. ſimiliter & impatiui perſonam habẽt numeri ſingularis. cedo etiam numerĩ pluralis lectũ eſt apud Plautũ cedite mihi pro dicite. Et in cõiugatiõibus & in preter ito deficiũt hęc: Fero fers pręteritũ facit tuli. Sum es eſt fui: ferio is percuſſi: tollo tollis ſuſtuli facit. Edo: es. edidi: hoc infinitiuum pręſentis tpis nõ in. re. ſyllabã ſed in. ſe. ↄtra morem omniũ mittit. eſſe. eni dicendum ẽ: Volo uis uolui: hoc quoq; ĩcerte eſt cõiugatiõis & in futuro ĩpatiui & infinitiui modi deficit & gerũdiuis uel participialib⁹ quę ſupina alii dicũt: meto meſſui nã aliter ꝓferri ñ põt: pelleo: ſiſto: ſimiliter & gliſco & quatio nullũ habẽt preteritum.

Memineris tamen inchoatiuę formę uerba quia in pręterito perfecto deficiunt.

De participiis.

Articipiis carent Verba alia pręſentis tpis alia futuri: alia utriuſq; ĩ pręſenti itaq; deficit Suȝ & quę ex eo adiectis prępoſitionib⁹ cõponũt: Pręter duo abſens & pręſens. Quę a uerbis abſuȝ & pręſuȝ ueniũt: Et eo uerbum in participio nominatiui caſus numeri ſingularis deficit in cęteris recte declinat. Cõpoſita quedã etiam nominatũ habent ut pręteriẽs abiẽs: futuri tpis participia nõ habent ĩ primis. Verba formę Inchoatiuę ut horeſco. Caleſco: & his ſimilia. Deinde omnia ſecundę cõiugationis: quę ſunt generis neutri & in

UVA. BHSC. IyR_099_1

formam tranſeunt Inchoatiuá:ut horreo: caleo:tepeo:
niteo:pateo:ſtupeo:ſplédeo:uigeo:uireo:rigeo.floreo:
paueo:rubeo:tabeo:madeo:tumeo:ſileo:palleo:ferueo
timeo:lateo:nam & hȩc aſſúptis prȩpoſitõibus faciunt
inchoatiua:ut ptineſco:& diluceſco: Valeo tantũ cum
faciat cõualeſco. In pticipio futuri tpis minime deficit:
nam ualiturus dicẽdum ẽ. Sunt alia p̃terea que nõ tran/
ſeunt in formam inchoatiuam eiuſdem cõiugatõis & ge
neris:& nihilominus in pticipiis tpis futuri deficiunt:
ut egeo:mereo:palleo:calleo:ſtudeo. prȩter hȩc & uo/
lo caret participio futuri tpis ut nolo. Et quȩ ex illis cõ
ponunt :Similiter & metuo:fluo:ſitio:tremo:ſeuo:ſero
algeo:diſco:paſco:furio . Quȩ uerba primitiua futuri
tpis participiis carent. Similiter carẽt participiis impſo
nalia omnia de qbus ſupius docuimus : & defectiua illa
uidelicet quȩ ordine declinari nõ poſſunt:ut aio:quȩſo
inquá:faxo:ſalue:aue:cedo. & poſſum ſimiliter & ſoleo
Sunt uerba quȩ prima pſona cõfuſa habent :quoꝝ ſigni
ficatõem ſecũda pſona cõiugatõis diſcernit.dico as. cor
repta priore ſyllaba dico cis producta:fundo fundas:uo
lo uolas uolo.uis appello appellas:appello appellis.cõ
pello cõpellas.compello compellis. mãdo as.mãdo is.
Sunt alia quȩ ex diuerſa forma prȩſentis tpis i p̃terito
confundunt.paueo.paui.paſco.paui. cerno.creui cre/
ſco.creui.acuo.acui.aceo.acui.lugeo luxi.pẽdeo pepẽ
di.pendo pepẽdi.frigeo frixi.frico.frixi.Sunt quȩ idem
habẽt preſens & preteritũ pfectum hȩc ſola.Odi.noui.
cepi.memini.pepigi.hȩc in impatiuo modo preteritum
memini quod memento facit deficiunt & in futuro & in
infinitiuo modo & in ſupinis.nec non etiam & in partici
piis utriuſq; tpis. Vnũ ex his odi duo pticipia facit p̃teri
ti tpis figurȩ cõpoſitȩ exoſus & poſus . Sũt alia quȩ in
omni declinatiõe ſecundȩ ſũt coniugatõis . & infinitiuo
q̃ſi tertiȩ correptȩ pferunt . Fulgeo infinitiuũ fulgere

UVA. BHSC. IyR_099_1

facit:ferueo ferũere obſideo obſidere.

De paſſiuis.

Erba tam paſſiua q̃ deponētia nec nō etiam cōmunia cuiſcũq; ſint cōiugatiōis prꝫteritũ pfectum in has ſyllabas mittũt i:tus:i ctus:in ſus:in xus: adiũcto in oībus ſum uerbo:ut amor amatꝰ ſum:doceor doctꝰ ſuꝫ patior paſſus ſum:nitor niſus ſum.Notanꝰ pauca quꝫ i prꝫterito deficiũt paſſiua quidē hꝫc feror.ferior:tollor faciũt enim prꝫteritũ latus ſum:ictus ſum:ſublatus ſuꝫ Poſcor nãquꝫ hoc quoq; deficit:in prꝫterito poſtulatꝰ ſum arguor conuictus ſum : ſimilꝰ & metuor & timeor nullũ habēt prꝫteritũ perfectum. Deponentia uero hꝫc Veſcor fruor:medeor:liquor:reminiſcor quꝫ in prꝫterito ſic pferunꝰ:paſtus:ſuꝫ: potitus ſum:medicatꝰ ſum liquefactꝰ ſum:recordatus ſum.Quꝫ ab alio preſenti ueniũt:ſed ad ſupplemētuꝫ declinatiōis defectiuis accōmodanꝰ:ſunt quꝫdã deponentia in certis cōiugatiōibꝰ hꝫc ſola.Potior:orior:nam in ſecũda perſona numeri ſingularis tertiꝫ productꝫ ſunt: hoc eſt quarte cōiugatiōis & preſenti tpe infinitiui modi:oriris enim & potiris etiam oriri & potiri dicimus.Reliqua exēpluꝫ tertiꝫ correpte declinanꝰ.ſunt alia quꝫ ex diuerſo ueniũt preſenti & in prꝫterito cōfundunꝰ:ut patior paſſus ſum:pandor paſſus ſum:ut apud Virgilium Crinibus illiades paſſis Itē uertor uerſus ſum:ut apud eundem.Et uerſa puluis inſcribiꝰ haſta.Sunt alia impſonalia quꝫ a ſumptis prepoſitionibꝰ ablatiui caſus declinanꝰ:& a uerbis neutri generis figurantur uel actiuis que dictũ caſum inſerie orationis admittũt:ut ſedeꝰ:ãbulaꝰ:ſtatur.pugnatur:iꝰ:ſtudetur.Veniũt n.ut dictũ eſt a neutris ſedeo:ãbulo:ſto. pugno:eo:ſtudeo.His.n.grecoꝝ iactãtiã ſi quam de copia ſermonis exercēt.refutauimꝰ.qꝺ nec ppria nequeũt explanare: ſimiliter noceꝰ & ſuadeꝰ & datur pferimus que i actiua ſpecie datiuo caſui iũgunꝰ.Sũt que i partici

UVA. BHSC. IyR_099_1

piis deficiũt. Vt fruor:medeor:& reor:quod de preteri-
to tñ habet participiũ & in preſenti & in futuro deficit.
Item naſcor futuri tp̄is participio caret. Et imp̄ſonalia
ſicut in actiua declinatiõe ꝑticipia nulla habẽt:niſi poe
tica uſurpauit licẽtia: ut regnata percuſſa pugnata fu-
turi ut uigilãda uiris & his ſimilia. Finis.

Phocę clariſſimi grammatici ars de nomine & uerbo fœliciter explicit.

PRISCIANI CAESARIENSIS CLARISSIMI GRAMMATICI EPITOMA.

Mnia nomina quib⁹ latina utitur eloquentia
qnq; declinatiõib⁹ ĩflectũt: que ordinẽ acce-
perũt ab ordĩe uocaliũ formãtiũ gt̃os. Prima
igitur ẽ declinatio cuius genitiuus ſin. in:ae.
diphthõgon deſinit ut hic poeta hui⁹ poete. Secũda eſt
cuius genitiuus ſin. i. i. ꝓductũ deſinit ut hic doctus:hu-
ius ti. Tertia in is breuẽ ut hic pater:hui⁹ tris. Quarta ĩ
us ꝓductã ut hic ſenatus:huius ſenatus. Quĩta ĩ ei diui-
ſas ſyllabas. ut hic meridies. huius diei. habet ergo prĩe
declinatiõis. n̄tũs lr̄as terminales duas. a. &. s. termina-
tiões uero tres. a. as. es. ꝓductas ut hec ſyllaba hui⁹ be.
hic eneas hui⁹ enee. hic anchiſes. hui⁹ ſe. i. a. deſinentia
ſeu greca ſint ſeu latĩa. maſculĩa ſeu fœminina uel coĩa
prĩe declinatiõis ſũt. ut hic citchariſtã hui⁹ ſte. hic ſcriba
huius be. hec caliopea. huius caliope. hec regina hu⁹ re
gine. hic & hec aduena huius ne. Excĩpiunt̃ noue ʒ noĩa
mobilia. una. ulla. nulla. ſola. tota. alia. altera. utra. neu
tra. q̃ declinatiõeʒ ꝓnominũ habẽt. in ius terminãtiũ ge
nitiuos quõ ea q̃ ex his ꝯpoſita ſũt. ut aliqua. nequa. ſiq̃.
Neutra uero ĩ a greca tertie ſũt declinatiõis. gt̃ũs. n. gre
cus tos in tis ꝯuertũt apd̃ nos ut hoc poema huius poe
matis. ẽblema. tis. toreuma. tis. Litteraꝝ uero nomina tã

UVA. BHSC. IyR_099_1

apud gręcos q̄ apud latinos i declinabilia ſūt ut & neu
tra ut.α.β.a.b.In as uero uel in es gręca q̄ apđ gręcos
in ου dihpthongō terminãt genitiuū primę declinatiōis
ſūt:ut apud latinos:ut.ὁ λυσίας ου hic lyſias hui⁹ ly-
ſię:ὁ άντης ου hic antas hui⁹ antę.ὁ πριαμίδης ου:
hic priámides hui⁹ dę. Sciendū eſt aūt ꝙ ſi patronymi-
coꝝ formę iueniant̄ ꝓpria noīa ſcđm tertiā declinatio-
nez magis ueteres ꝓferūt: ut hic thucidides hui⁹ didis.
hic euripides hui⁹ pidis.Similiter ꝓferūt eiuſdē termia-
tiōis barbara ut hic tygrães . huius nis.hic mithridates
hui⁹ tis.hic ariobarzanes hui⁹ ariobarzanis: & in aliis
qbuſdaz gręcis auctoritate idē feciſſe auctores iueniūt̄:
ut hic orōtes hui⁹ tis.Secūda declinatio terminales tres
habet lr̄as.r.s.m.Terminatōes uero ſex.er.ir.ur.us.eus
um.& ut ſacer.ir.ut uir.ur.ut ſat̄.us.ut magn⁹.eus.ut
tydeus.um.ut tēpluz. In er deſinētia ſi a gręcis ſint ρος
i er ꝯuertētib⁹apud nos & q̄ fœminina ex ſe faciūt i a de
ſinētia & quę.s.&.t. habēt ante er niſi ſint poſſeſſiua ut
cāpeſter:ſilueſter:ſecūdę ſūt declinatōis ut hic menan-
der:huius dri.hic alegāder hui⁹ dri.tener.ri. ſacer.cri.
faciūt.n.tenera ſacra:hic oleaſter.huius ſtri hic apiaſter
hui⁹ ſtri.excipit̄ hic Sequeſter hui⁹ ſtris.qđ q̄uis terię
declinatōis ſit tantū fœmininum in a facit ut hęc Seque
ſtra: q̄uis uetuſtiſſimi ſecūdę declinatōis rationabilius
hoc ꝓtulerūt ut hic ſequeſter huius ſtri..Alia uero oīa
in er:deſinentia tertię ſūt declinatōis ut hic pr̄ hui⁹tris.
& hęc mulier:huius eris.hic & hęc paup ris.hoc tuber
hui⁹ tuberis.excipiunt̄ puer:ri:Socer:ſocri.fiber:fibri.
cancer.cri.liber:libri.culter:tri.faber:bri . In ir duo in
ueniunt̄ maſculina ſecūdę declinatōis : ut hic treuir:ri.
qđ ē gētile:& hic uir.huius uiri:& ex eo ꝯpoſita : ut le-
uir:duumuir:triūuir ſemiuir.Pręterea neutra duo iue-
niūt̄ in ir:unū tertię declinatōis ut hoc gadir hui⁹diris
nomē ciuitatis:& hoc ir.qđ gręci θέναρ dicūt.in decli-

UVA. BHSC. IyR_099_1

nabile. In ur uero unū maſculinū cui⁹ fœmininū in a de
ſinit iuenit̃ ſecūdę declinatōis ut hic ſatur ſaturi. Alia ue
ro oīa tertię ſunt declinatiōis ut hic furfur hui⁹ ris. τὸ
πίτυρον. hic & hęc fur ris: φώρ: ος. hoc ſulfur ris ὁ θ
εῖος. ī us correptā s uel t uel x ān̄cedētib⁹ ſi ſint rex īcor
poraliū uocabula maſculina ſūt & q̄rtę declinatōis: ut
hic riſus huius ſus: hic uiſus huius ſus: tumultus metus
Sexus luxus ſimilr̃ q̄rte declinatōis ſūt q̄ ex his ꝯponūt̃
ut hic ſenatus a ſenibus & natu huius ſenatus: & quę co
gnoīatim ex his ꝑlatis fixa ſūt: ut mgr̃atus huius tus ὁ ἀ
ρχων του ἄρχοντος: καὶ ἡ ἀρχὴ hic exercit⁹ hui⁹ tuſ
ὁ ϛρατος του ϛρατου καὶ ἡ ἄσκησις hic ſaltus. το ἅ
λμος: καὶ ἡ πήδησις huius tus: eiuſdē ꝓterea q̄rtę ſūt
declinatōis quędā quę cū ſint fixa in tus deſinūt aliq̄ p
cedēte ꝯſonāte in eadē ſyllaba ān̄ t poſita: ut hic fluctus
huius ctus: hic q̄ſtus huius ſtus: hic rictus huius rictus.
Excipit̃ lectus ἡ κλίνη ti. nā īiuſtus facit iniuſta. Similr̃
q̄rtę ſūt declinatōis quę ꝑ ſyncopā a ſupradictis īcorpa
libus ꝑferūt̃: ut portatus portus: arctatus arctus: arcit⁹
a ueebo arceo artus. laqueatus lacus. uultus quoq; ipſa
res eē uidet̃ a uerbo uolo: qūo a colo cultus. Alia uero
oīa ſupradictę terminatōis noīa maſculina ſūt ſecūdę de
clinatōis: ut hic bon⁹ huius boni: hūerus ri: uēt⁹ ti q̄uis
uideat̃ hoc quoq; ſimile eē ī corpali: qđ a uerbo uenio
naſcit̃ ex quo cōpoſitū ē aduētus. Sāctus cti: ſōn⁹ ni: ex
cipiūt̃ gradus: ſinus: currus: ficus: qđ ē uitiū corporis
& tonitrus & cornus quę etiā neutra ſūt in u deſinentia
& unū tertię declinatiōis: ut hic lepus huius leporis. nā
ſpecus & penus tam maſculini q̄ fœminini & neutri ge
neris iueniunt̃ & ſecūdę & tertię & quartę declinatiōis
ut hic penus huius peni: & hoc penū huius peni: & hoc
penus huius penoris: & hoc penu huius penu. Similiter
hic ſpecus huius ci: & hęc ſpecus huius ſpeci & hoc ſpe
cu huius ſpecoris & ſpecum huius ci. In us correptam

UVA. BHSC. IyR_099_1

deſinentia fœminina ſi ſunt propria uel appellatiua: aut grꝫca in os deſinentia apud grꝫcos uel arborum nomi, na ſecundꝫ ſunt declinationis: ut Tyrus huius tyri: Cy, prus huius cypri. arctus arcti: pilus pili: cupreſſus cupſ ſi: pyrus pyri: arbutus ti. arbut⁹ ti. pinus ni. alnus ni. Ex cipiunt quoq; nomina: quꝫ tã quartꝫ q̃ ſecũdꝫ declinati onis iueniunt: ut quercus laurus pinus cornus ficus & unũ tertiꝫ declinationis: ut hꝫc uenus ueneris. Alia ue, ro omnia in us correptã deſinẽtia fœminina quartꝫ ſũt declinationis: ut hꝫc manus: nurus: ſocrus: portic⁹: an⁹. Excipiũtur aluus ui: & humus mi: & hꝫc domus huius domi uel domus: & hꝫc colus huius coli uel colus Neu tra in us deſinentia ſeu ꝓducta ſeu correpta tertiꝫ ſũt de clinationis & in ris terminant genitiuũ: ut ius ris: pl⁹ris muneris ris: pondus ris: pectus ris: corpus ris: mai⁹ oris minus ris. Excipiũtur pelagus pelagi quod grꝫcũ eſt & uulgus gi: quod & maſculinũ eſt: ut Virus ri: & pus ide clinabile. Item in us correptam cõia duo iueniũt tertiꝫ declinatõis: ut hic & hꝫc & hoc uetus ueteris hic & hꝫc ligur ris: quod eſt gentile & duo monoſyllaba quꝫ pro ducuut in ntõ: ut hic & hꝫc ſus is: grus is. nam mus ris dictũ eſt a grꝫco μῦς mutauit ῦ in u longam: Nullus .n latinũ nomen maſculinũ in us ꝓductam deſinit. Grꝫca igitur in us productam ſi apud grꝫcos in dos finiũt: ge nitiuũ apud latinos dos in dis cõuertũt per eũdẽ caſum ut ὁ οἰδίπους: ποδος hic œdipus huius œdipodis. ὁ με, λάμπους ποδος hic melãpus huius melãpodis. Latina uero quꝫ in ſupradictã ſyllabã in us ꝓductã deſinũt ſine dubio fœminiã ſũt & tertie declinatõis: ut hec ſeruit⁹ hu ius ſeruitutis: ſenectus tis: iuuentus: tellus: ſalus: pal⁹: & que de eoꝝ & alioꝝ nominum ultimis & penultimis ſyl labis grecoꝝ latius in ſexto de nomine libro docuimus.

In eus deſinentia greca ſunt tantũ & ſecunde declinationis ut hic tydeus huius tydei. orpheus ei: oyleus oylei i um

UVA. BHSC. IyR_099_1

deſinentia oīa ſecunde declinatōis ſunt ut hoc templum huius templi:palladiū palladii:pallatiū tii.

Ertia declinatio h₃ lr̄as terminales decē. a.e.o.c.l n.r.s.t.x. A.ut poema.e ut ſedile.o ut uirgo. c ut lac lactis.l ut ſol.n ut numen.r ut orator.ſ ut ciuitas. t ut caput:x ut hic & hec & hoc fœlix.i a ueutra & i e correptā & in o oīa tertie ſūt declinationis:ut hoc toreuma huius tis:hoc monile huius mōilis.Sedile:ouile caro & hec uirgo:hic & hec hō.Excipitur hoc:cepe:quod apto tū eſt.dicitur tn̄ & hec cepa huius cepe.in c uel l uel n uel t uel x deſinentia omnia tertie declinationis ſunt: ut hoc alec cis:conſul lis:titan nis:ſinciput tis:fallax cis.in er deſinentia ſi nō ſunt ſecunde declinationis de qua ſupius docuimus ſine dubio tertie ſunt:ut hoc boſtar ris: augur ris:agger ris:hec ſoror ſororis:hic & hec fœlicior ris:hoc laquear ris.In s uero deſinētia in qnq₃ decliationibus iueniūtur per antecedentes igiť per uocales ea diſcernamus.In as deſinentia latina quidē oīa ſūt tertie declinationis.Greca uero que in os terminant genitiuū apud grecos:ut hic Mœcenas mœcenatis:arpinas arpiatis:ciuitas ciuitatis:pietas tis:hic athlas tis: hec pallas: dis.In es correptā oīa ſunt tertie declinatōis ut hic mileſ tis:hec ſeges tis:hic & hec teres tis.In es ꝓductā greca quidem que genitiuū grecu₃ in ους uel in εος terminā̄t ſūt tertie declinatōis:ὁ ἑρμογένης εος uel ους.hic ermogenes huius ermogenis ὁ ἐτεόκλης εος.ους.hic Eteocles huius clis.Latina uero ſi ante s.i.habuerit qnte ſūt declinatiōis:ut facies faciei:ſeries ſeriei:dies diei: excipitur qes tis:cuius cōpoſitū reqes tis & requiei facit gtū₃ Alia uero omnia tertie ſūt declinatiōis ut his ulyxes huius xis.hic uerres ris:hec cedes dis.nubes bis:ānes : hic & hec heres:hꝰ dis:preſes:hic & hec locuplex tis.Excipiūť rei rei & ſpes ſpei:plebs bei qđ & plebs bis dicitur In is omnia ſūt tertie declinatōis ut hic collis huius lis.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Sānis huius nis: hęc neapolis hui⁹ lis: dis: tis. hic & hęc utilis. In os quoq₃ correptā oia latina in os ꝓductā uel i us gręca ſūt tertię declinatiōis. ut hic flos floris: nepos tis. dos tis: hic & hęc cuſtos dis: hic heros is: hermos is. Sed de penultimis & eoꝝ & alioꝝ oiū₃ i ſexto de noie libro Latius ut ſupra dictū ē iuenies. In es uel in aus diphthongon deſinētia: & oia quę in duas ꝯſonātes deſinunt tertię ſūt declinatōis: ut hic pręs huius dis: hoc ęs hui⁹ ęris: fraus dis: laus dis. ars tis: mons montis.

Varta declinatio terminales lr̄as duas hab₃. s. & u terminatōes uero ſimilr̄ duas us & u. In us quidem maſculinoꝝ uel fœmininoꝝ. In. u. uero neutroꝝ: ut hic uultus huius tus: hęc manus hui⁹ nus: hoc cornu hui⁹ nu: hoc gelu huius gelu: hoc genu huius genu Sed in us terminatoꝝ regulas ſupius tractauimus quādo de ſecūda docebamus declinatione. In u uero deſinētia neutra iueniunt̄ indeclinabilia in ſingulari numero. in plurali uero ſcd̄m quartā declinationem inflectunt̄.

Vinta declinatio unā h₃ terminationē in es ꝓductā de qua ſupius oſtendimus quando de tertia decliatiōe diſſerebamus: ut hic meridies huius diei. Hęc ſunt de obliq̄s caſibus q̄ntę declinatiōis.

Rimę declinatōis gtūs & dtūs ſingularis in ę diphthongon deſinūt: ut hui⁹ poetę huic tę: actūs i am: ut hūc poetam: utūs & abltūs in a: ut o poeta & ab hoc poeta. Ntūs & utūs plurales in ę diphthongon. ut hi & o poetę. gtūs in aꝝ: ut hoꝝ poetaꝝ. dtūs & abltūs in is: ut his & ab his poetis. Et fœminina mobilia duū generū quę naturaliter mobilia ſūt differētię cā notant̄: ut deabus: filiabus: natabus: equabus: aīabus: aſinab⁹: mulab⁹ actūs in as: ut hos poetas. Sciendū eſt tn̄ ꝙ in gręcis nōibus eſt qn̄ gręcis utunt̄ terminationibus auctores per diuerſos caſus tā ſingulares q̄ plurales: ut huius familias gtūs caſus: latinus huius familię.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Ecūdę declinatiōis gtūs i i deſinit:ut hic magnꝰ huius gnī.dtūs & abltūs in o producta₃:ut huic & ab hoc magno.actūs i um:ut hūc magnū:niſi neutra quoꝝ actūs ubiq; ſequit̄ ſuū ntūm:ut hoc pelagus.hoc laquear.utūs qn̄ ntūs in er uel in um deſinit ſimilis erit ei : ut hic uir & o uir.hoc templum & o templū.quando uero in ius finit̄ ntūs ſi ſint ꝓpria noīa abiecta us fit uocatiuꝰ ut Virgilius o Virgili.hic Terentius o Terenti.i aliis uero nōibus terminantibꝰ mutatōe us in e fit utūs:ut magnus o gne.ſocius o cie.Inuenit̄ unū nomē ut filiꝰ o fili & o filie.Duplici ꝓlatū utō ueteres tamen aliqn̄ aut metri uel euphonię cā noīatiuis utunt̄ pro uocatiuis. In eus deſinentia gręca ſūt tamen & uocatiuū ſeruant grecū:quō & actū₃ ut hūc orphea.Et hoc frequentiſſime in omnibus gręcis nominibus iuenies qn̄ dicimꝰ in multis caſibus fieri ntūs & uocatiuus plurales ſecūdę declinationis p i finiūt̄:ut hi & o magni.Neutra autē tam eiꝰ q̄ aliaꝝ declinationum in quibus inueniūtur nominatiuū accuſatiuū & uocatiuū pluralem in a terminant quomodo fit apud gręcos:gtūs pluralis ab ablatiuo ſingulari addita rum profertur:ut ab hoc magno:horum magnorum.dtūs & abltūs in is:ut his & ab is magnis.accuſatiuus in os:ut hos magnos.

Ertię declinatōis gtūs in is correptā deſinit:ut hic rex huiꝰregis.dtūs in i ut huic regi.actūs i pleriſq; in em exit:ut hūc regē.In paucis uero i im ut hūc tyberim:hāc reſtim puppim turrim ſitim: de qbus in.vii.de noie libro latius expoſuimꝰ. Vtūs ſimilis eſt ntō:ut hic rex o rex.in gręcis autē nōibus licet utō uti gręco ſicut ſuperius dictum eſt:ut tybri pater. in quibuſdam per e correptam:ut ab hoc rege.in quibuſdam per i ut tyberi in quibuſdam per e & per i:ut a felice uel felici.nominatiuus actūs & utūs plurales tertię declinatiōis in es productā deſinūt:ut hi & hos & o reges.In quibuſdam aūt

UVA. BHSC: IyR_099_1

actis etiã is finit̃:ut hos & has oẽs uel ois gtũs pluralis pleꝛq; in um nõ ãncedẽte i:ut a rege regũ in qbuſdã ãt antecedẽte i:ut hoꝝ mõtiũ:de qbus in.vii.de noie libro docuimus.dtũs & abltũs:ut his & ab his regibus.

Varte declinatõis gtũs ſingularis in us ꝓductã deſinit:ut hic ſenatus hui⁹tus.dtũs in ui ut huic ſenatui.actũs i um:ut hũc ſenatũ.utũs aũt ſimilis ẽ ntõ: ut o ſenatus.abltũs in u ꝓductã:ut ab hoc ſenatu eiuſdẽ declinatõis ntũs pluralis actũs & utũs in us ꝓductã : ut hi hos & o ſenatus.gtũs i uũ:ut hoꝝ ſenatuũ.dtũs & ablatiuus in bus:ut his & ab his ſenatibus.

Vinte declinatõis gtũs & dtũs ſingulares in ei diuiſas ſyllabas ꝓferũt̃:ut hui⁹ & huic diei.actũs in m ut hãc rẽ.utũs ſimilis ẽ ntõ ut o res.abltũs i e ꝓductã ut ab hac re.ntũs actũs & utũs plurales eiuſdẽ declinatõis in es ꝓductã exeũt:ut he & has & o res.gtũs pluralis adiecta rũ ſyllaba.abltõ ſingulari ut ab hac re.haꝝ rerum dtũs & abltũs in b⁹ ut his ab his reb⁹:& hoc qdẽ cõpendii cã ad inſtruendũ pueros ſufficiat in pñti dixiſſe. pſpicationẽ aũt regulã & rõnẽ tam penultimaꝝ ſyllabarũ q̃ ultimaꝝ que ad oĩuꝫ ptinẽt nõiuꝫ declinatiões in.vii.libris quos de noie ſcripſim⁹ diligẽtius ĩuenire licet.& maxime in.vi.& in.vii.qui de ntõ & obliquis caſibus cõpoſiri multorum teſtimoniis ñitunt̃ auctoꝝ.

Ronoia de qbus nulla dubitatio ẽ ſũt apud latios xv.primitiua qdem.viii.ſunt huius primẽ perſone unũ.ego & ſecũde unũ.tu tertie uero ſex.ſui ille ipe hic iſte is. Deriuatiua ſeptẽ.me⁹ tuus ſuus nr̃ & ur̃ nr̃as & ur̃as.Hñt ergo primitiua duas declinationes.deriuatiua uero duas uel tres.una qdẽ primitiuoꝝ ẽ decliatio que tã gtũm q̃ dtũm in i terminat.actũs & abltũs i e ꝓductã ut ego tu mei tui ſui mihi tibi ſibi me te ſe ame ate aſe. utũꝫ.n.ſecũda tãtũ hꝫ pſona q ſimilis ẽ ntõ:ut tu & o tu pluralis prime & ſecũde pſone ſimiliter declinant̃. nam

UVA. BHSC. IyR_099_1

tertię ꝓnomē ſuprapoſitū.i.ſui:quod ntūꝫ nō hꝫ cōe eſt
utriuſqꝫ numeri:nos uos noſtꝝ uel noſtri: ueſtꝝ uel ue
ſtri:nobis uobis nos uos a nobis a uobis.In plnrali aūt
numero ſecunda tantū habet ꝑſona utūm qui ſimilis eſt
ntō & actō ut o uos.Ideo autē ſui noīatiuū non hꝫ quia
nec apud gręcos habet.hoc autem in libro qui eſt de ꝓ
nomine latius tractauimus. Altera uero declinatio eſt ī
reliquis quinqꝫ primitiuis:quorū gtūs in ius dtūs in i de
ſinit ꝑ tria genera:actūs autē & abltūs ſingulares & oēs
caſus plurales in maſculino quidem & neutro ſecūdę de
clinationis nominū terminatōes ſeruant.in fœminino ue
ro primę:ut ille illius illi:illa illius illi:illud illius illi.il
lum illam illud.Neceſſe eſt eniꝫ neutra noīa ntūꝫ actūꝫ
& uocatiuū ſimiles habere.ab illo ab illa ab illo.illi illę
illa.Notandū eſt tamen ꝙ hic & hec & hoc:huius:huic:
datiuū ſemꝑ in c terminat differentie cauſa ꝓpter hui in
teriationem.A ſeptē autem deriuatiuis qnqꝫ ſecundū mo
biliū nominū regulā declinant.i.maſculina & nentra ſe
cunde declinatōis.fœminina uero prime & ſnnt hec me-
us tuus ſuꝰ noſter & ueſter.Reliqua uero duo Ideſt no-
ſtras & ueſtras coīa ſunt & tertie declinatiōis : ut hic &
hec noſtras tis:& ueſtras tis.Inueniunt tamen nouē no
mina mobilia:que qa declinationē habent ꝓnominū iter
ꝓnoīa qdam ea poſuerunt:ut qs que quod:cuius cui.
Vnus una unum unius uni:ullus ulla ullum ullius ulli
nullus la lum:nullius nulli.Solus la lum:lius li:totꝰ ta
tuꝫ tius ti.alius alia aliud:alius alii.uter utra utrū.utri
us utri.alter altera terum:rius teri.Similiter declināt &
quecūqꝫ ex his cōponūtur.Excipit hoc neuter huiꝰ neu
tri.Vetuſtiſſimi tamen & neutrus ꝓtuliſſe iueniunt. qs
uel q accuſatiuum in em terminat ut quem & ablatiuuꝫ
tam in o q̄ in i:ut a quo uel a qui.& datiuum & ablati-
uum pluralem tam in is q̄ in bus:ut quis uel a quibus.
Quidā tamen oīa infinita uel interrogatiua uel relatiua

UVA. BHSC. IyR_099_1

uel reditiua ſubſtantię uel qualitatis uel quantitatis uel numeri ſignificantia ꝓnomina eſſe putauerũt: ut quiſq; qualis talis quantus tantus quot tot: & quę ex his cõpoſita ſunt ſiue deriuatiua: ut quotus totus. Sed ꝓnoía eſſe non poſſunt: quia finitas perſonas nõ habent: qđ ꝓpriũ eſt ꝓnominis cũ caſu coniunctũ.

Mnia uerba quę ſcđm analogiam declinantur: in o uel in or deſinũt & habent coniugatiões quattuor Prima igitur cõiugatio eſt cui prima perſona in o deſinens mutat eã in as ꝓductam & facit ſecundã perſonam ut amo amas. Secũda uero coniugatio eſt quę eo primę perſonę in es conuertit in ſecũda quę ſemp in ea coniugatõe una ſyllaba minor eſt: ut doceo doces. Tertia autẽ quę in io quidẽ deſinẽs in prima pſona abiecta o aſſumit s: & minuit una ſyllaba in ſecũda perſona: ut facio cis. Alia uero quacunq; littera antecedente o in is breuẽ cõuertunt: ut ueho his: ruo ruis: lego legis: Quarta coniugatio primam perſonam in io uel in eo finit: eiſq; in is ꝓductam cõuerſus facit ſecundã perſonã minorẽ una ſyllaba: ut audio audis: eo is: queo quis. s. finali ſecũdę perſonę in t conuerſa fit tertia perſona in omni coniugatõe uocali tamen correpta ante t ut amas amat: doces docet facis facit: legis legit: audis audit. Interpoſita uero mu. eadem ſecunda perſona ſeruans: s. facit primã pluralem ut amas amamus: doces docemus: legis legimus: audis audimus ti. uero interpoſita ſecundam perſonã facit pluralem: ut amas amatis: doces docetis: legis legitis: audis auditis. Tertia uero pluralis in prima quidem & ſecũda cõiugatione iuterpoſita n tertię perſonę ſingulari ſolet fieri: ut amat amant: docet docent In tertia uero & in q̃rta primę pſonę o finalẽ in unt cõuertentes facimus tertiã pluralẽ: ut facio faciũt: lego legũt: audio audiũt: eo eũt. Pręteritũ imperfectũ primę quidẽ & ſecũdę coniugationis a ſecũda perſona abiecta s finali & addita bam

UVA. BHSC. IyR_099_1

proferimus ut amas:bam.doces: bam. & ſimiliter fit in uerbis q̄rte cōiugatiōis in.eo deſinentib⁹.ut.eo.is.ibaꝫ queo:is:bam.in aliis uero omnib⁹ quartę coniugatiōis & tertię primę pſonę.o. finalē in.e.ꝓductā ꝯuertimus & aſſūpta.bam.facim⁹ pręteritū ipfectū ut facio bam.au dio:audiebā. licet aūt & maxime poetis p ſincopam in quarta cōiugatiōe audibā:& munibam.dicere : & ſimi/lia.eandē aūt habet declinationē preteritū perfectum in omni cōiugatione quod habet primę cōiugationis prę/ſens tēpus & oīa quę in.as.ſecūdam faciūt perſonam cu iuſcūqꝫ ſint tpis uel modi:ſimiliter declinanť:ut amo:as at.amamus:tis:ant.amabā:bas:bat.amabamus:tis:bāt. docebā:bas:bat.docebamus:tis:bant.docuerā:ras:rat. docueramus:tis:rant·legebam:legebas:legebat.legeba mus.batis:bant.legeram:legeras:legerat.legeram⁹:tis: rant.audiebā:bas:bat.audiebamus:batis:bant.audierā audieras:rat.audieramus:tis:rant.Optatiui futurum & pręſens cōiunctiui tertię cōiugatiōis & quartę ſimiliter declināť:ut legā:gas:at.legamus:tis:gant.In.es. quoqꝫ ꝓductam deſinentia i ſecunda pſona cuiuſcūqꝫ ſint tpis uel modi uel cōiugatiōis ſecundū pręſens tēpus indica tiui modi ſecūdę cōiugationis declinanť:ut doceo:ces. cet.docemus:tis. ent.amarem. res..ret. amaremus.tis. rent.amē.es:et.amemus.tis:ent. legē:es.et.legemus.tis ent.In is uero correpta terminantia·ſecūdam perſonam tertię cōiugationis declinationeꝫ quā habet in pręſenti tpe indicatiui modi.ſeruant.ut lego.gis.git.legim⁹.tis. legunt.amabo. amabis.bit.amabimus.bitis.bunt. ibo. ibis.ibit.ibimus.ibitis.ibunt.Illud aūt notandū eſt qđ in ſubiūctiuis tertia perſona pluralis nō cōuertit.i.in.u ut amauerim.ris.rit.uel amauero.amaueris.rit.amaue rimus.tis.rint.& in anomalis.quidem tam pſonę ſingu/laris q̄ penultima perſonę pluralis. & ſecundę perſonę ſyllaba ꝓducitur. ut ſim.ſis.ſit.ſimus.ſitis.ſint.Velim

r

UVA. BHSC. IyR_099_1

uelis:uelit.limus:tis:lint. in aliis uero rariſſime inueni
tur.apparet igit oia tēpora in omni cōiugatiōe & in in/
dicatiuis & in oib⁹ modis abſq; impatiuis. & abſq; prę/
teritoīpfecto trifarie declinari: ſecūdū pręſens tēp⁹ triū
cōiugationū & oie qdē pręteritū ipfectū & pluſqpfectū
ſecundū primę cōiugatiōs pręſens tēpus declinant.ut
amabā:bas:bat.amauerā:ras:rat:docebam:bas: bat.do
cuerā:ras:rat.legebā:bas:bat.legeram:as:rat.audiebā.
as:at.audierā:ras:rat.Similr ſecūdę & tertię & qrte cō/
iugatiōis optatiui futurū & pręſens ſubiūctiui ſecūduz
pſens tēp⁹ prię declinant ut doceā:as:at.legā: as:at.au
diam:as:at.ſecūdū aūt pſens tēp⁹ ſecūdę cōiugatiōis de
clinat futuꝝ idicatiui in tertia & qrte cōiugatōe ut legā
es.et.audiā:es.et.& omne pſens cōiūctiui & pteritūimp
fectū optatiui & pluſqpfectū utriuſq; modi ut amarem
res:ret.docerem:res:ret.legerē:res:ret. audirē:res:ret.
amauiſſez:ſes:ſet.docuiſſez:ſes:ſet.audiuiſſez:ſes.ſet.Si/
milr & optatiuū futuri tpis ſiue ſubiūctiui pſentis tpis
primę cōiugatiōis ut amē:ames:amet.orem: res:ret.ſe/
cūduz quā futuꝝ tēpus indicatiui modi legam:ges:get.
tertię uero ꝯiugatiōis declinationē quam hēt pſens indi
catiui.hēt & futuꝝ primę & ſecūdę ꝯiugatiōis.ut ama/
bo:bis:bit.docebo:bis:bit.Similiter & qrtę i.eo.deſinē
tis ut ibo:bis.bit.Similiter ſubiūctiua pteritipfecti & fu
turi tpis uniuerſaꝝ ꝯiugationū ut amauerim:amauero.
ris.docuerim·docuero.ris.legeri.legero.ris.audierim
audiero.ris.his igit generalib⁹ triū ꝯiugationū declina
tionia⁹ collectim tibi expoſitis de pteritopfecto genera/
liter quoq; doceamus.

Mnis pręteritipfecti pſona pria in.i.deſinit.ut ama
ui:cui⁹ de pēultimis lris uel ſyllabis i libro tertio
uerbi lati⁹ diſeruim⁹ hęc aſſūpta.ſti. facit ſecūdā pſonā
ut amaui ſimilr correpta ut amauiſti.docui.ſti.legi.ſti.
audiui.ſti.t.uero aſſūpta:ſed correpta.i.tertiā facit pſo

UVA. BHSC. IyR_099_1

nam ut amauit:docuit.legit.audiuit. Similr correpta.i. & aſſūpta m⁹ facit primā pſonam pluralē ut amauimus docuim⁹.legimus.audiuim⁹.ſtis.uero adiecta ut amauiſtis. docuiſtis. legiſtis. audiuiſtis facit pluralē pſonam ſecūdam.in tertia uero pſona plurali mutat.i.in.e.productam & aſſumit runt uel.re.ut amauerūt uel amauer. Pluſq̄pfectū in omni cōiugatiōe a preteritopfecto fit.i. finali in.e.breuem ꝯuerſa & aſſumpta rā ut amaui:amaueram:docui:docueraꝫ.legi:eram.audiui audieraꝫ: uel audiueram.futurū primę & ſecūdę coniugatiōis a ſecūda pſona abiecta.s. & aſſumpta.bo. ſolet fieri ut amas: amabo:doces:docebo.idem fit in uerbis quarte ꝯiugationis in eo deſinētib⁹ut eo is.ibo.Tertię uero ꝯiugationis omniū uerboꝝ futuꝝ & quartę in:io. deſinentiū fit a prima perſona pręſentis.o.finali conuerſa in am.ut lego:legam:es:audio:audiam.es.Et notandū eſt:ꝙ nullo alio modo inuenies in prima perſona ante.m. litteram uocalem quę in aliam tranſeat in ſecunda niſi in ſupradicto futuro.

Mnis ſecūda pſona imꝑatiui pręſentis a ſecunda pſona fit indicatiui modi abiecta s:in tertia uero cōiugatiōe etiam i in e correptā ꝯuertiť:ut amas:ama:doces:doce:audis:audi:legis:lege:ideo autem i in e ꝯuertit tertia ꝯiugatio:q̄a debet ſeruare tēpus quod habuiť in ſecunda pſona indicatiui modi: non poterat finaleꝫ i corripere:ī omni.n.uerbo.i.in fine ꝑduciť Tertia uero eiuſdem iperatiui pſona fit a prima perſona idicatiui cōuerſa o finali in prima qdē cōiugatione ꝯuerſa in et:in aliis uero ꝯuerſa in at ut amo amet doceo at lego legat audio audiat & cętera.Hęc autē eadem tertia perſona abiecta t ſed producta e uel a & aſſumpta mus facit primam pluralem ſuąm ut amet amemus doceat doceamus legat legamus audiat audiamus. Secunda uero pluralis a ſingulari ſua fit adiecta te ſyllaba ut ama te

r 2

.UVA. BHSC. IyR_099_1

doce:te.audi:te: Et notandū eſt:ꝙ in tertia cōiugatione
e.finalis: quę loco.i.correptę ponit̄ i plurali nūero ei⁹
dē pſonę in penultimo loco in quolibet.e.correptaȝ in
ueniri in.i.reddit ut lege:legite.Tertia aūt pluralis ipe/
ratiui modi in omni cōiugatiōe a ſingulari ſua fit:inter/
poſita.n.lr̄a:ut amet:ament.doceat: doceāt.legat.legāt
audiat:audiant.Futuꝝ impatiui ſecundę & tertię preſo/
nę cōe eſt & fit abiecta ſecundę pſonę pręſentis tpis to
ſyllaba.ut ama:to.doce:to.audi:to.Hoc.quoq; notādū
eſt ꝙ.e.finalis in.i.redit in penultima ſyllaba propter ſu
pradictā rationē:ut lege legito:non legeto:audi:te huic
addentes te ſyllabā facimus ſecundā pluraleȝ pſonā ut
amatote:docetote.Tertia uero pluralis futuri impatiui
a tertia plurali pręſentis indicatiui in omni cōiugatione
fit adiecta.o.ut amant:to.docēt:to legūt.to.audiūt:to.
eunt:to.Optatiui modi pręſens & pręteritū impfectuȝ
in omni cōiugatiōe a ſecunda pſona impatiui aſſumpta.
rem. ut ama:rem.doce rem.lege.rē.audi:reȝ.Pręteritū
uero perfectū & pluſq̄pfectū eiuſdeȝ modi:fit a pręteri
topfecto indicatiui aſſūpta.ſ.& ſem ut amaui amauiſſem
docui:docuiſſem.legi.legiſſem.audiui:audiuiſſeȝ Futu
rū optatiui fit a prima pſona indicatiui.o.in.em.cōuer
tens in prima cōiugatiōe.In aliis uero.o.in.am.ut amo
amem.doceo:doceā.lego:legam.audio:audiam.futuro
quoq; optatiui ſimile ē pręſens ſubiūctiui ut cum amem
doceam:legam.audiam.pręteritū quoq; impfectū ſubiū
ctiui ſimile ē pręſenti & pręterito impfecto optatiui: ut
cū amarem:docerē:legerem.audirem:pręteritū pfectū
ſubiūctiui a pręterito pfecto indicatiui fit quod mutant
finalē.i.in.e.correptā & aſſumit.rim.ut amauerim. do/
cui.docueri.legi.legerim.audi.audiuerim.idē eſt pręte
ritū & futuꝝ eiuſdem modi prima tantū mō pſona mu/
tante.im.in.o.ut amauerim:amauero.ris.rit.docuerim
ro.ris.rit.legeri:ro.audiueri:ro.pluſq̄pfectū ſubiūctiui

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſimile eſt prӕteritopfecto & pluſq̄pfecto: ut utinaʒ ama uiſſem: docuiſſem: legiſſem. audiuiſſem. Infinitiua i omni cōiugatione fiūt prӕſentis tpis a ſecunda perſona imperatiui addita. re. ut ama: amare. doce: docere. lege. legere. audi: audire. prӕteritūperfectum & pluſq̄perfectū infinitiui a prӕterito perfecto & pluſq̄perfecto optatiui fit abiecta. m. ut amauiſſem: amauiſſe. docuiſſem. docuiſſe. legiſſem: legiſſe. audiuiſſem: audiuiſſe. uel audiſſe. Futurū uero per ſupinū in um deſinēs & uerbū. ire. ut amatum ire. doctū ire. lectum ire. auditū ire. uel per participiū futuri in rum: neutri. ut amaturū eſſe docturuʒ eſſe. lecturū eſſe. auditurū eſſe. Participialia uel ſupina quӕ tres caſus uidenť habere loco infinitiui cū articulo cōiunctiui apud grӕcos accipiunť naſcuntur a participio prӕſentis tpis. s. in. d. cōuerſa & addita. i. uel. o. uel um. ut amans: amādi. do: dū: Sunt & alia dubio quӕ ad formam participii prӕteriti tpis deſinūt in. um. uel in. u. ut amatū: amatu. Sed hoc inter ē inter amādum & amatum & inter amādo & amatu. ꝙ amandū neceſſitatē amoris ſignificat: amatū uero initiationē ad amorē. Similř amādo in ipſo amore. amatu uero ꝓ amatiōe uel amore. i. pro ipſa re accipiť. & hoc manifeſtat etiam ipſa īterpretatio grӕca qb⁹ ſupiora infinitiuoꝝ nō ſolū cū articulis ſed etiā cum prӕpoſitiōe uim habent faciēdo. ἐν τῷ ποιεῖν τοῦτο. hoc faciendo: dū. πρός τό ποιεῖν: ὑδ ὑτο. ad hoc faciēdū faciēdū ποιητέον. pro oportet facere. Sequētiū uero alteꝝ cum prӕpoſitiōe grӕca & articulo īfinitiuū ſignificat ut uenatū. προς το θηρεύειν θηρευτέον. i. pro oportet uenerari uel magis ꝓ ipſa re ad locū accipiť uenatū pro aduenatione. quō & uenatu pro uenatōe ſicut mirabile uiſu ꝓ uiſione ut nec uiſu facilis nec dictu affabilis ulli ꝓ uiſione & dictione

Vltis igiť modis ſic & ī aliis docuim⁹ locis nomina ſūt hӕc accipienda magis q̄ uerba unde & ꝓpo

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſitiones inueniunť ante ea nomina quę in dū uel in tū.
deſinūt qui eſt accuſatiuus uel in do qui eſt ablatiuꝰ po
ſitę ut ad amandum & in amando.

Aſſiua uerba aūt ex actiuis fiunt hoc modo omnia
actiua cuiuſcūq; cōiugationis in quocunq; tp̄e uel
modo uel pſona in.o.deſinentia aſſumūt.r.& faciūt paſ
ſiua:ut amo:amor.amabo:bor. amato:tor.amāto:tor.
doceo:doceor.docebo:bor.doceto:tor.docēto:tor.le-
go:legor.legito tor.legūto:tor.audio:audior.audiūto
tor.oīs ſecūda pſona paſſiua & in pn̄ti & in pręterito ip
fecto & in futuro idicatiui & optatiui ab actiua ſua fit
interpoſita.ri.Sed in tertia p.i.penultia.e.correptā hēt
ſed etiā.ris.in.re. ꝯuerſa ſolet eadē ſecūda pſona i omni
ꝯiugatiōe.e.proferri.ut amas:ris.uel amare:doces:ris.
uel re.legis.ris.uel re.audis:ris:uel re. quomodo autē
docuimꝰ in actiuo ſic etiā in paſſiuo pn̄tis tp̄is declina-
tio docet:& reliquoꝝ tēpoꝝ abſq; pręterito pfecto & in
hs quę ex hoc naſcunť p diuerſos modos declinationē
quę fit p unamq̄q; ex tribꝰ ꝯiugatiōibꝰ tertia pſona ab
actia ſua adiecta ur.ſolet fieri ut amat:tur.docet: doceť
& cętera.Sȝ penultia i oībꝰ ꝯiugatōibꝰ pducit.Excepta
tertia pluralis.pria & ſecūda pſona a ſecūda actiui abie
cta.s.& addita:mur:& mini fiūt:ut amas:mur:mini:do-
ces:mur:mini:legis:mur:mini:ſic audis:mur:mini:& in
omni ꝯiugatiōe penultia primę pſonę. antepenultima
uero ſecūdę pducit ſyllabę aſq; tettia ꝯiugatiōe:tertia
uero pluralis pſona ab actiua ſua fit adiecta:ur:ut amāt
tur:docēt:tur:legunt: ur:audiunt:tur:quę uero in.m.
deſinūt actiua prīe pſonę per oēs ꝯiugatiōes & modos
in pn̄ti uel in pręterito ipfecto uel in futuro.m.in.r.cō
uertētia faciūt paſſiua.Nā pręteritū pfectū & pluſq̄pfe-
ctum p participia declinanť in paſſiuis ut amabā:bar.
amarē:rer:docerem:rer.docebā.bar.legebā:bar.legerē
rer.amē:amer:doceā:docear.legā legar: audiā.audiar:

UVA. BHSC. IyR_099_1

Ceteras uero pſonas ſecundũ pręḋictas regulas declina mus. Omne pręteritũpſectum & pluſq̃pſectum paſſiuo rum & ſimiliũ paſſiuis per participium pręteriti tpis & ſum uerbum declinant: paſſiua impatiua ſecundę perſonę in omni coniugatione ſimilia ſunt infinitiuis actiui uerbi: ut amare: docere: legere: audire. Tertia uero pſona a tertia ſui uerbi actiui fit addita. ur. ut amet: tur: doceat: tur: legat. tur. audiat: tur. pluralia. uero ſecundum tertię perſonę terminationem ęqualiter terminant addita. m. pro. t. in prima & in tertia interpoſita. n. ut amet amemur amentur. Nam ſecunda perſona iperatiui modi ſimilis eſt ſecundę perſonę indicatiui quomodo & apud gręcos ut amamini: docemini & cętera. hęc. n. tã indicatiuo modo q̃ imperatiuo ſimiliter ꝓferunt idq; cõprobat uſus auctoꝝ. Terentius dicit in phormione cũ igit dũ licet dũq; adſum loquimini mecum. Item in antipho contemplamini me in eodem uultu. idẽ in eunucho uos me ſeqmini. Saluſtius in catiliario expgiſſimini aliqñ & capeſcite rem. p. idẽ in iugurtino uos aũt adherbalẽ colite ueneramini & obſeruate talẽ hunc uiruz: immitamini uirtutem eius: & enitemini ne ego meliores liberos uidear ſumpſiſſe q̃ genuiſſe. Futurum imperatiui ſecundũ prędictã regulam fit ablatio in. o. deſinente addita. r ut amato: tor. doceto: tor. legito: tor. audito: tor. Similiter in tertia plurali ut amanto: tor. docẽto: tor. legũto: tor. audiũto: tor. Secũda uero fit pſona ipatiui a ſecũda indicatiui mutatiõe. i. finalis in. or. ut amamini: nor. docemi: nor. legimi: nor. andimini: nor. Omniũ moꝝ pręteritũimpfectũ & pluſq̃pfectũ ſicut ſupradictũ ẽ: p participiũ pręteriti tpis & ſum uerbi declinatiõem ꝓferunt ſubiũctiui etiã futuꝝ: ut amat⁹ ſum: amat⁹ fui. amat⁹ erã uel fuer. ut amat⁹ eſſem uel fuiſſez: amat⁹ ſim uel fuerim amatus ero uel fnero. Infinitiua uerba paſſiua ab actiuis fiunt hoc modo mutatione. e. finalis in i abſq; tertia

UVA. BHSC. IyR_099_1

coniugatiōe in illa.n. ſyllaba extrema abiecta penultia?
e.in.i.conuertit̃.ut amare:ri.docere:ri.legere:legi.au/
dire:ri.preteritū uero ꝑfectū ꝑ participiū fit neutri ge/
neris & uerbū eſſe uel fuiſſe.ut auditū eſſe uel fuiſſe. &
cętera.Futuꝝ tēpus ꝑticipiū ſimile fit.et.iri.uerbum ut
amatū iri.doctum iri.lectum:iri.auditum:iri.

Mne participiū p̄ntis tꝑis in.ns.deſinit. & in pria
ꝯiugatiōe q̄dē & ſecūda fit interpoſita ſecūdę pſo/
nę.n.ut amas amans.doces:docēs.i tertia uero & in q̄r/
ta ꝯiugatiōe a pſona pria pręſentis ꝑticipiū fit cōuerſa.
o.in.ens.ut lego.legēs.audio.ens. Excipit̃.eo.& queo:
quod euphonię cauſa pro eens:iens ꝑ queēs:qens faci/
unt:& genitiuum in untis:ut queuntis:pro queentis.

Mne participiū pręteriti tꝑis .t.uel.s.uel.x. habet
ante us ut amatus:doctus:auditus.leſus. fluxus &
reliqua.excipitur mortuus.

Mne participium futuri tꝑis in rus.uel indus:de/
ſinit.ut amaturus.& amandus.docturus:docēdus
lecturus:legendus:auditurus:audiendus.

Mnia uerbalia plerūq; a participiis pręteriti tꝑis
fiunt: Mutata finali.us.in.or.ut amatus.tor.& cę
tera.i.or.aūt deſinentia mutāt eam i trix.& faciūt fœmi/
ninū ut amator amatrix:doctor.doctrix. lector.lectrix.
Excepto nutrix. Reꝝ quoq; uocabula incorporalium
plerūq; pręteriti tꝑis & participiis ſimilia inueniuntur
Sed quartę declinatiōis ut iudicatus:munitus:habitus:
auditus fiūt a genitiuo ſupradicti participii addita.a.&
correpta.i.nomia ut ꝯiūctus:cōiuncti.addita.o.fit con/
iūctio.Ratus.rati.ratio penultima correpta. ē tñ quan/
do participia futuri tꝑis fœmininis in.ra. deſinentibus
ſimilia ſūt ut ſcriptura.pictura:armatura.Eſt quādo de
ſinunt in.um.uel in.or.ut faſtum.labor:in.o.deſinentia
omnia uerba actiuoꝝ regulam ſeruant.in.or.uero paſſi
uorum de quorū ſpeciebus in libris in quos de uerbo

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſcripſimus latius diſertum inuenies

CAPRI VETVSTISSIMI AC ILLVSTRIS GRAMMATICI DE ORTHOGRAPHIA ET LATINITATE VERBORVM LIBER INCIPIT.

h AEc uia: quo ducit: dicemus non ubi Cato deſcendit non diſcedit: & interrogam⁹ quo uel qua hora ſolet ire foras: & eſſe foris: iacti in litus dicamus: delati in portum: introimus uel irrumpimus: intus ſumus. Vado ad grammaticum uel ad medicum: diſco apud iſtos dicẽdum: in profundum nummi uel in archam condunt: & inuehor & iocor in Marcum: in manus incidit inimicus & in manus aquas poſcimus. Veteres autem manib⁹ pedibuſq; aquam dixerunt: in mentem uenit: non in mente oblitus ne ſcis noſtri: non nos. Veteres tamẽ & hoc modo dixere: & inuideo tibi diuitiis: non diuitias comeſſor & comeſſa uti dicas meſſor meſſura meſſum ſcribes. Gella pinaria non penuaria dicendum. Prçcoca dicendum: prçcona deridendum. Pepararia mola dicendum non ẽ ſed piperaria. Theſauꝝ dicendum eſt & theſaurus. miſertus mei ꝑ genitiuũ dicitur: & accuſatiuũ miſeratus me. Pecto caput: non pectino. & pexum: non pectinatum. Sic pexi me met & pectam cras. Sic nexi a necto: & ructo & nauſeo dicendum: q̃uis quidam ueteres dixerunt ructor & nauſeor: non egeo non eges nõ eget dicimus: non aũt egeor ris tur. Dico me uictuꝝ: non uincituꝝ. & picturũ: non pincituꝝ. fido mihi & confido tibi: & fidimus: nõ cõfidimus nobis. ſic fidere media ſyllaba correpta: nã ſi eſſet fideo & rideo tepeo faceret ridere fidere tepere. Sordet acet calet floret tabet ſqualet ſplẽdet uiget aret. Hçc pfecta ſunt: at incœptiua ſordeſcit aceſcit caleſcit floreſcit ſqualeſcit ſplendeſcit uigeſcit areſcit ſufragor nõ ſu

UVA. BHSC. IyR_099_1

frago:& ſic ſufragatus ſum non ſufragaui. Euentura mi
hi prȩſago is it nos prȩſagimus uos prȩſagitis illi prȩſa
gunt. Hic pecten rien uel ren lien. ſic tibicen fidicen liri
cen dicendum: prȩſes prȩſidis, ambos & duos accuſatio
ambo & duo nominatiuo. Acer: inermus: infirmus faci-
unt pluralem acri: inermi: infirmi, at acris: inermis: infir
mis faciunt pluralem acres inermes infirmes: ſed hilarꝰ
hilari facit: hilaris hilares. Noſtri noſtroꝝ noſtrũ uenit
a nos: ſic ueſtri ueſtroꝝ uenit a uos. Vas uaſis facit: non
uaſibus: & uaſoꝝ uaſis genitiuis ſignificat. Adeo muſea
ſerapea iſcea mauſolia caducenda dicendum non eſt: nõ
ſorbo ſed ſorbeo: nec ſorpſi ſed ſorbui. ſic & abſorbui ñ
abſorpſi: ut Lucanus. Coactus non coctus dicendũ. abſ-
condi non abſconſi: ſic non abſconſus ſed abſcõditus di
cendum. Alter de duobus: unus ex pluribus uel tribus
dicendum. deſcendi in ſoliũ maius non in maiore. fruitꝰ
ſum illa re ueteres dixerunt: fruitus nos illã rẽ. ſomnio
dicendum non ſomnior: & ſomniaui non ſomniatus ſum
Grȩca noĩa ut phyrne: phalanx. phronimus phalerȩ per p
& h latina ut faciſe p f ſcribenda ſunt. Sine eni ſcribẽda
ſũt milies centies decies quoties toties ſcribũtur per d
quid dicis quid facis: cum nomen erit per t: aut uerbuꝫ
ubi fuerit ſcribitur: ut inquio is it. eo is it: & aduerbium
numeri quot tot. & monoptoton: ut lacte. Negant illud
nomem quidam muta poſſe finire: & ideo dicunt lacte eẽ
non lact aut lac. Ad prȩpoſitio per d: at coniũctio per t
ſcribi debet. Exul cum addita ſ ſcribendum eſt: ȩtymo-
logiȩ cauſa a ſono quod uertit. Formoſus ſine n ſcribit̃
ab ȩtymo quod eſt forma. Nactus enim per unum n ſcri
bendum. nãciſcor duobus. Quicquid in priore ſyllaba
c littera ſcribitur quoniã d diuidit iter duas uoces ſicut
q̃q̃. prior. n. habere debet nõ. m. ne ſimiliter duas eſſe uo
ces oſtendat. atqui careat n ſimiliter alioqui haud dolo
ſic recte ſcribit: eteni d inter duas uocales eſſe debet: qđ

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſi conſonans ſequit̃ d:addi non debet:ut hauſtio narro narratio per duo rr querela:loquela per.l.ſimplex maſ/erit in poſitione:in diminutione maſculinus. Nõ ut qui/dam putant maſcellus. Pronomen noſtrum ac ueſtrum ſi ſcriptura diuidenda ſit s littera poſteriori ſyllabę ap/plicari debet:quoniam ſequens s littera t muta eſt ſicut maieſtas ſcribas ſtas:in deductione uocis eſſe debet non tas:ſic in ſimilibus. Tunc temporis aduerbium tũ ordinis eſt:nũc uero eſt & cum:modo pręteriti temporis ẽ: ideo dicendũ eſt:modo ſcripſi:modo feci:nõ modo ſcribo:modo facio:q̃uis quidam ueteres in pręſentia puta/uerũt. Circiter ad numeꝝ refert̃. Circum ad locũ:circa ad tẽpus quod ẽ. ergo dicem⁹ circũiiſſe urbem:nõ circa iiſſe. Supeſt reſtat ſignificat ſupat. n. ut ſuperant capite & crinibus altis. Itẽ egreſſi ſuperant foſſas:trãſeũt ſignificat. Caſus ſuperauerat oẽs:ꝑ euaſerat. Captę ſupaui/mus urbi:ꝑ ſuperuiximus:ſupent quibus hoc neptune dediſti:pro uincant:amiſſa ſolus palma ſupabat aceſtes pro reſtabat. ſpetare per ſ:expectare per x. Demitto ẽ deorſũ mitto diſmitto nõ dicas. Fidus amicus erit:famulũ fidelem dicito. Coram illo dicendum ẽ:nõ palã illo:naꝫ palam ad multos refert̃:palam de multis factum eſt. ha/bet ſignificationẽ etiã ſi hoc ueteres uariauerũt. Cognoſcimus ignota & iuiſa:agnoſcimus quę nobis exciderãt. Illi⁹ ſimilis ad mores refert̃:illi ſimilis ad uultũ. Clypeũ ἀσπιδια Cliſpũ ornamẽtũ dices. Verſus pagina dicet̃ Verſus participiũ a uerbo uertor. Alias tpis aduerbiuꝫ quod gręci ἄλλοτε. Cilo eſt anguſto capite cui hoc cõtingit in partu:Chilo dr̃ modũ labioꝝ excedens. Collactaneus eſt eiſdẽ mãmis educatus. Collacteus eſt qui uno eodẽq; lacte educatus eſt. Lacteus qui lacte alit̃. lanctãs qui decipit. lactãs q lacte abũdat:ut lactantis ficus. Lucilius lactãtia coacla cũ melle bibi. lactea cãdida ſũt ut lactea laudat brachia dicit Hor. Suſcipim⁹ ad animũ & ad

UVA. BHSC. IyR_099_1

mentem refert: ut ſuſceptũ pfice munus: ſuſcipim᷒ cor
pore: ut ſuſcipiũt famulę collapſaq; membra. ſuſcipim᷒
aliquem uenientem: Accidere aliquid aduerſi: contingere
aliquid pulchri dicito. Quãdudũ interrogantis: iam du
dum reſpondentis. Calcs dicendũ ubi maceria ẽ per. ſ. c.
at cũ pedis calx per. x. mihi dtũs. mi u ocatiu᷒ ẽ. Inuid᷒
qui inuidet: inuidioſus qui inuidiã ſuſtinet. Terga homi
nis ſunt tamen tergũ ſingulariter facit. Quadrupedum
erit tergus: pluralis tergora. i. coria. Tergus quoq; inue
nio dici & eſſe eius plurale tergora. Noctu tpis ẽ aduer
biũ nocte nomen ẽ. noctu dicim᷒ cenaui: hac nocte nihil
breuius. Cõmoda. i. accõmoda Oliua arbor ẽ: olea fœt᷒
oleũ liquor. Flemina eſt ubi abũdant Crura ſanguĩe. ple
mina cũ in manibus uel in pedib᷒ Calloſi ſint ſulci. Vor
tex flumĩs ẽ uertex capitis. Paupies dãnũ ẽ: pauptas ipa
cõditio. Fœdus ſancit religione: at ſponſio pœna ẽ. Mã-
mas eſſe hois ſcito: at pecudis ubera. Bucin᷒ ipſe canor:
ſed bucina erit tuba qua ſignũ dat bucinator. A patria
patriũ dices. a patre paternus ẽ: precor ꝓſpa: ĩprecor te
tra. Dũ manat ſanguis eſt: effuſus uero cruor erit. Sumi
mus ipſi: accipimus ab alio: ſic cũ dabim᷒ dicẽdũ ẽ acci
pe: cũ ꝓmittimus ipſi tollere: dicendũ ẽ ſume. Pone loci
aduerbiũ eſt. poſt. tpis: poſt ſecus oĩno nihil eſt. Barbaꝫ
hominũ: barbas pecudũ dices. Vultus mutatr: facies p-
manet. Mœſtũ animo: triſtẽ aſpectu dices. Calua uocatr
paſſaniẽ: uel Canon. licet Cęlius & Varro Caluariam di
cant. nã caluarię plurale ẽ. Caluę uero oſſa quę ſunt &
ſingulariter Calua. Proten᷒ p e aduerbiũ locale ẽ. i. por
reten᷒: ut cũ ꝓten᷒ utraq; tellus una foret. Protinus p i
aduerbiũ ẽ tpale. i. ſtatim ꝓtinus ęneas celeri certare ſa-
gitta. Quaten᷒ p e aduerbiũ ẽ: q̃tinus p i coniũctio cau-
ſalis: ut ſi dicas quatin᷒ hoc ſine plagis non facis. en tibi
plagas aduerbiũ. Quatenus aũt tpis aut loci: tpis cum
dices quaten᷒ hoꝝ mores exercebis. loci cũ dicim᷒ q̃tin᷒

UVA. BHSC. IyR_099_1

ibimūs in unū mādūcare?Bux⁹ arbor erit: buxū aūt ma
teria ipſa.Hic malus nauis ē:hęc mal⁹ frugifera.Pome/
ria muroꝝ pēnas auriū dicim⁹.Laſerpitiū florē aut cau
lū laſer aiūt.Exprobat q cōmēorat quę pſtitit.Obpro/
bat q̄ obprobriū dicit hoc ē uitiū.Scorpio bellica res ē
at ſcorpius aīal ē.Adoleſcēs nomē eſt adoleſcētes ptici/
piū.Primo pedato nō pidato dicēdū ē.Ne qdē fieri pōt
nō eſt dicendū:ſed ne fieri qdē pōt:ut diſtinctū ſit.Vir p
torius & quęſtori⁹ nō ptoritius & quęſtoritius dicendū
Pulchra liburna dicendū:nō pulchra liburnia.Ve ctūs
& actūs ſequi debēt ut ue populo mauroꝝ & ue populū
mauꝝ.Salmēta pferre ne tineas qa latinū eſt.Duo tanta
ac tria tāta:duplū ac triplū in uſu ueteres hūerunt. Oē
aīal pecus pter hoiem uocatū ē.Mox aliā ordibo tellam
& ordiar tellā utroq; modo dixere Hic cule⁹: hic plute⁹
ſuccus:cuneus:laqueus:poſtes:margo: uep uel uepres
maſculina ſūt.hic cardo:hic axis:modius:ſextari⁹ cōgi⁹
orbis:gladi⁹:ſanguis:uenter:aq̄licalus: hic uectis:ſlos:
ros:pōs:hoc lutū atq; macellū ſingulari exire memēto:
licet Enni⁹ iſta macella dicat:& Cęſar lutea.Recte dices
hęc retia pluralr reciaculū & reciacula uſurpādū. Oia
noīa in is finita maſculina ſūt:ut hic finis crinis cinis,am
nis anguis.Hic radius nō radiū dicendū. Ille ſal aſpſus
muſaꝝ ē nō hoc ſal:uel hę ſales:ſed hic ſal erit qdē dici
mus hi ſales pluraliter urbanitates alicui⁹.Hic puluin⁹
molis.i.puluillis.Idē refert ad pſonā maſculini generis
Eſt etiā in plurali numero:ut idē lupus & idē lupi. Ideʒ
correpte neutri & ad rē refert :ut idē ſcānū & idem rus
Mi paula & mi emilia dicēdū nō eſt:qa mi maſculini ge
neris ē & pnomē.Eſt etiā ortus a prima poſitiōe meus.
ſed dr mea paula & mea emilia : O meū caput:o meūq;
brachiū.Nec nō & ille ſolœciſm⁹:ubi dicier audis oīb⁹
maior & melior animi.Cū ſyncreſis ois alter ubi eſt fiat
plᵃtio uero ubi plures ſūt.ergo illuſtrior aſtris ſol oīb⁹

UVA. BHSC. IyR_099_1

aut dies cũctoꝝ illuſtriſſimus ẽ. Similiter multo eſt hic dignior illo: digniſſimus illoꝝ dicẽdũ ẽ. ſic potior e duobus potiſſimus oĩuȝ. Prim⁹ ex multis: prior de duob⁹ dr̃. Muſtatius ſiue muſtatiũ nõ ad genus referendũ ẽ: qa hoc potius ſit aut illud. Cũ ꝑ ſe nihil ſit: ſed ſic plane eſt muſtatius panis: recte dicimus & muſtatiũ libꝝ: ſic militis puer gallearius recte dr̃: nã gallearia ſoloeciſmus eſt. Hoc cerebꝝ: nã q cereber dicũt ſine cerebro uiuũt. Reſpondi nihil ẽ: rñdit dic Ciceroĩ. Bargena nõ bargina genus cui barbaricũ eſt. Vaſa iſta uinaria ſũt Vinariaq; cella uulgus adhuc retinet de priſca recta loquela. Sobri⁹ ꝑ i nõ ꝑ e ſcribendũ. Sedi nõ ſecus te: ſed ſcd̃m te dicẽdũ Ludos aliquẽ egregios feciſſe dices: non dediſſe. Vir ducit: mulier nubit. qa pallio obnubit caput ſuũ genaſque Induxit ꝓ decepit. ſeduxit nõ dr̃ cũ ſignificamus in aliã partẽ duxit: ut ſeduxit foras. Patre mr̃e qs cognato fratre ſorore: nõ oppidus caret ac nũmis. Nõgentos nõ nocẽtos dicendũ: ab noue nonaginta nõ nonacẽta: & nonagies caſtigauit me uti dicas nõ corripuit me. hic lani⁹ nomen eſt. Verbũ aũt lanio as at. dixerẽ tñ & ueteres lanio in noie. Roſtra ſũt. nã pro roſtris dicit ante roſtra ſignificat ut ꝓmuris ſic errant qui ꝓſcenia appellãt. i. cęnam opoſam officinã & aduerſę concaueq; apud gręcos de fronde ornatus Vmberq; cã fiebant: ſcęnęq; dicebantur Vnde rectius pulpita ꝓſcęnia quę ante ſcęnã ſũt appellabanẽ: ut ueteres ineũt ꝓſcęnia ludi. in uerſis armis pugnaſſe gladiatores nõ ẽ dicendũ. Sed uerſis. i. trãſmutatis. Sic nõ in uerſis pãnis agitaſſe aurigas: ſed uerſis. Balneę dic lauant: nõ lauanẽ ad hoies utroq; modo pñt dici quadrigas: trigas: & bigas: pluraliter effertur. Antenas quoq; nõ aliter apud ueteres declinatas niſi numero plurali. Carcer maſculini generis nõ niſi ſingulariter dr̃ in quo hoies coercenẽ. Pluraliter uero carceres ũde curr⁹ effundunẽ. Participiũ a noie tripliciter diſcernit. Com

UVA. BHSC. IyR_099_1

patione:declinatõe:ſignificatõe numeri & noia coia ſunt
Sedes:ſpes:clades:labes:res.Frequẽtatiua uerba ex hoc
nota ſunt ut cęnito lectito dicto dictito curſito nectito.
& ito ibitoq; Cũ de genere alicuius generis nois ãbigis
pluralem conſule numeꝝ:utputa ſi quęras hic partꝰ ſit
aut hoc partũ plurali numero faciat hęc parta.nec reci
piat̃ hi parti:manifeſtũ eſt genus: confeſſiua fit uox ex
duplici uoce.Abnutiua ut nõ nollo.oſtendo eni me uel
le & non neſcio:quę tibi uita eſt & non nunq̃ prãdeo &
necnõ eſt libera res mihi.Rumigat nihil aliud eſt ſed ru
minat & rumino.Delibuit dicit unguento nõ dilibuit:la
quearia nõ lacunaria.Lintea mercatur dicit̃.

y Litterã nulla uox latina aſciſcit: ideoq; inſultabis
gloriã dicimus.Subdio legimus audiuimus ꝓ quo
ſubiũgebant ueteres & dicebãt ſubdio cęlo.Martulus a
marte nõ marculus:ſceua fames:nõ famis dicendũ ẽ. Fi
licẽ nõ fœlicẽ dicendũ.Vnde & filicata opa priores dixe
rũt celata:unde & filix quã ita credo dictã ꝙ ſit minꝰ fœ
lix aruis.Pollenta nõ pullenta dicendũ ẽ.Fictũ rõnis ẽ:
fixũ uetuſtatis:ut pingo pictum:ſic fingo fictum ꝓcipi
aliter facit.Gobius piſcis nõnunq̃ gobio legitur. Turpi
tudo nõ turpido.Nequã non malũ ſignificat ſed in uti
lem & eſt aptoton ut frugi.Venſica eni hꝫ quia nõ ẽ ſine
uento:iam ſuper dicendũ eſt:nam nihil ẽ ia: Itẽ nõ iamꝰ
ſed eamus.Montuoſam italiam ſiue ſardiniã memorato
Scripula nõ ſcribula dicendũ.Tinguere nõ tingere dicẽ
dũ:quoniã ẽ uerbũ tinguo is it.Ingenii ꝓfer:ſicut officii
qa nullus a recto caſu eſt gtũs:In ciliciã nõ in ſiliciã di
cendũ:quia nuſq̃ ſine n ꝓnũciat̃:Audacter latinũ eſt ſed
audiciter melius ẽ:quia noia in x littera terminata in ad
uerbiis iter aſſumũt:ut atrox atrociter:ferox ferociter:
uelox uelociter:ſtlataris ſine c littera ſcribendũ ẽ:Aſtla
ta rate pyrratica:Stelbonẽ dicito ad ſimilitudinem ſtel
larum.

UVA. BHSC. IyR_099_1

AGRAECIVS DE ORTHOGRAPHIA ET PROPRIETATE ET DIFFERENTIA SERMONIS.

Omino meo Enchierio epiſcopo Agrętius ſalutem dicit. Libellum capri. de orthographia miſiſti mihi: hęc quoq; res pręposito tuo moribuſq; tuis congrua eſt: ut qa ſed nos in huiuſce uitę actibus corrigere uis: etiam in ſcribendis ſtudiis emendares. Nihil ergo quod in nobis eſt alienũ a caſtigatione tua credis: oĩa noſtra & quę dictu parua ſunt ſollicita indage rimaris: a uiuendo ad ſcribendũ ab aĩo ad manũ: a corde ad articuluꝫ peruenis. hoc eſt uere ſũmũ ſacerdotem dei eſſe: cõmiſſos ſibi homines ut ipſi dicitis & ſecundũ ſpiritum imbuere: & ſecundũ litteraꝫ ꝑducere. Huic ego Capri libello de orthographia & proprietate ac differentia ſermonũ: quędam adiicienda ſubieci: non quod uir tantę peritię aliquid ꝑtermiſerit: cuꝫ tam multis pręſertim litteraꝝ operibus celebratur: qui in cõmendando etiam Ciceronem pręcipuus. ſed qa nos difficilia putamus quę illi ut facilia neglexit: ego autem credidi hęc ambigua aliquantis uideri: quia nihil obſcura frequentata fuere. Ad te igit̃ hoc opus mittit̃: in quo laborabis plurimũ cui neceſſe eſt emendare eum: q aliquid emendare pręſumpſit donauit diuina pietas ut qui ſcriptum abs te obſeruare uolumus: etiam pręſcriptum tuũ ſeruare poſſumus. Vale memor noſtri & pręſidiũ meum.

Grętius & cum latine ſcribis per diphthõgon ſcribendũ: non ut quidam putant per. y. Agrytius Triceni de tricẽtis dices: trigeni de triginta. Accerſit qui uocat arceſſit q accuſat: ſicut Cicero non capitis arceſſere. Et quando quod increpando uel inquirendo interrogantis aduerbiũ eſt: quod qñ ſimpliciter loquentis. Similiter enĩ cũ oſtendis en cum

UVA. BHSC. IyR_099_1

increpas:Cicero en cui tu quoq; libere liberos tute co-
mittas:hem cũ dolor irã mouerit: aut cũ admiratio co-
gitatiq; ſtuporẽ. Acceruus mobilis eſt. Acerbus imatu-
rus:aut aſper inſignis. Abitũ ſine aſpiratiõe de abſceſſu
ſcribis:habitũ de ueſtitu geſtuq; corporis dicimus. Si-
cut primus e multis & prior ex duob᷒. Ita poſtrem᷒ de
multis & poſterior de duob᷒: & alter de duob᷒ dicitur
alius de multis. Ve interiectio dolẽtis ẽ ſine oe. Ve ꝯiun
ctio diſiũctiua. prꝣmiũ. Cũ diphthõgo. Pretiuꝫ p.t. ſine
oe. Veteres eni maioris rei ſermonis cũ diphthõgo & q̃-
dam dignitate ſcribi uoluerũt:precari ẽ aũt rogare: de
precari eſt purgare & excuſare. Vir. equidem merui nec
deprecor. Cicero qͩ facit hortenſius auaritiꝣ ne crimi
na frugalitatis Laudib᷒ deprecabitur? Nubo nupſit ſcri
pſit. Cũ uocalis ſeqtur. b. eſſe debet conſonans. p. Fides
de fidelitate dicitur. fidis de corda. Diſertus orator eſt
deſertus derelictus. Delator qui deffert ad accuſandum.
dilator qui differt ad ꝑferendum Traducta eſt getulis:
nec ducit arena nocẽtes:& delator habet quod dedit exi
lium. Deluit purgat diluit temperat. Liui᷒ de morte mi
trydatis quod cũ diluiſſet:aduerſum te aduerſarius ad-
uerſus te imitator. In Vleus ut accutũ ſit:quia nomẽ ex
ſono uocis accipit. Deduco de amico producẽdo. didu
co eſt autem diſtraho Derectum in rectum uadens. Dire
ctum in latera arreptũ partẽ nomen eſt partim aduerbi
um. Faſtus de ſuꝑbia & facit genitiuũ faſtuuꝫ. faſtus de
libris:& facit fatoꝝ. Expectatur uenturus. Spectať qui
uidetur:uel probatur: Apparet qui uidetur. aſt paret
qui obſequiť:non regulꝣ rationem ſed diſernendi intel-
lectus gratia. Hercules Achilles ueteres recto caſu per
e. ſcribebant genitiuo p. i. Et omnia huiuſmodi nomina
breui ſyllaba.

Coniunctiuus modus prꝣteriti ꝑfecti & futuri.

Verimus cõiunctiuo modo tpe prꝣterito perfecto.

ſ

fuerimus eodem mō tpe futuro cū diceres uerbo actiuo cōiunctiuo mō diceris uerbo paſſiuo idicatiuo mō. Miramur opa. admiramur uirtutes. Labiū ſuperius dicit. Labrū inferius. Roſtrū non ē niſi quod in curuum eſt. Exercitus laboribus : exercitatus ſtudiis. Minores res eſſe aliquas: aut homines dicimus. Nam minores emptu; aut exiſtimatū aliqd recte dicimus: ſicut eſt pluris quod maioris ſūma taxatur. Plures de multitudine ſcribimus plures de cōpatiui gradu Cicero unus plures prędonū duces cepit ſeruilius q̄ cęteri: poſitiuum habet multi ſuperlatiuum: plurimi: cepit de capiēdo: cepit de incipiendo ſcribimus. Vterq; uenit utriq; ueniūt: Cicero iubeo promi utroſq; binos ut habeā: q delphica. Cōparia uaſa ſemper ſūt. unde ipſe Cicero dicebat: ſciphorū paria cōplura. Quęrit de ingrendo: queritur de plorādo dicim⁹ & ſic quęſtus lucri & queſtus lachrymaꝝ: Poculū uas ē potio quod hauritur. Cicero accepto poculo ſubito in media potione exclamauit. De mediatū Calicē bibi non de medium dicere debemus: nō enim ipſe uas bibis: ſed quod intra uas eſt. Olim & quōdā & aliquādo tria tempora tenēt pręteriti: pn̄tis & futuri : affatim inueniunt exempla: pn̄tis demus quod difficile uidet. Tumidis qđ fluctibus olim tundit. Quondā etiam uictis reddit ipre cordia uirtus. Expergiſſimini aliquādo & capeſcite rē p. Cōſcribere eſt multa ſimul ſcribere. Exſcribere quod ab aliis ſcriptū ſit tranſferre. tranſcribere cū ius noſtrū in aliū tranſit: inſcribere accuſatiōis eſt uel occaſionis. adſcribere ſignificatiōis eſt. Deſcribere dictionis uel ordinationis diſcribere dictiōis. Extruere eſt in altū ſtruere. Inſtruere aciem uel actionē. Adſtruere affirmare. Cōſtruere ſtruendo cōiungere. Subſtruere ē aliqua ſubter ſtruere ſup poſita re. Memini me facere dicere debem⁹: non memini me feciſſe. Nā memini ſermo eſt totus pręteriti tpis q ante factam rē in pręſens reuocat. & ſi dixe

UVA. BHSC. IyR_099_1

ris memini me feciſſe duo prȩterita ſimul iungis. Cice/ro memini me pamphilū. Libytanium mihi narrare ſoli tū. Idem infra reſpondi metello ut debui & memini me dicere. Terentius ego illam uidi uirginē forma bona me mini me uidere. Virgilius cantādo ſolitū memini me cō dere ſoles. Idem memini. me aurūcos ita ferre ſenes: & multis prȩterea in locis: neq; inuenitur ubi ab aliis ma gnis auctoribus memini ita poſitum ſic: ut non addatur aut etiā aut aliquantus ſermo qui prȩſens tempus reſti/tuat. Niſi uno loco & quaſi hoc mirabile. Nanq; ſub œbaliȩ memini me turribus altis Choritium uidiſſe ſe/nem: quod poȩtȩ pro neceſſitate metri licuit uſurpare. Inſtar illius rei dicere debemus non ad inſtar.

Quȩritur ab aliquantis quare .ſ. lr̄a inter liquidas poſita ſit. cū uelut ſola ſyllaba haberi uideat̄ ac pp hoc dicta ſit: ſuȩ cuiuſdam poteſtatis eſt. Aliȩ aūt liquidȩ in ipſo concurſu litterarum & ſermonum ita conglutinantur ut pene interire uideantur. Hȩc ratio apud Latium un/de latinitas dicta ē: & orra & maior populus & magis egregiis artibus pollēs tuſci fuerunt: qui de linguȩ ſuȩ G. litteram raro exprimunt: hȩc res fecit habere liqui/dam. Arbor omnē lignum dicitur: arbos nō niſi fructi/fera. hora dieꝝ. ora profiniunt. pignora rerum. pignora filioꝝ & affectionum: columbȩ quȩ manſuetȩ fieri poſ ſunt: & domibus adſueſcere. Pallumbes ferȩ arboribus ferȩ & ſiluis ſaxiſq; inhabitātes. robur arboris. Veniūt q uendunt ueneunt: qui uendunt̄: Conſueſcimus bona inſueſcimus mala adſueſcimus utraq;. Contingunt bo na accidūt mala: eueniunt utraq;. Fungi agere ē: defūgi ē deficere uel peragere. Adoleſcere augumēti ē: in ole/ſcere coaugumēti eſt. Exoleſcere uaneſcētis eſt. Aue nȩ ſteriles germen ē. Habenȩ dicunt̄ retinacula iumentoꝝ: hoc de habēdi poteſtate: illud de occupādi auiditate di ctum. Deuncem decem untias. diuncem. xi. pulchritudo

ſ 2

UVA. BHSC. IyR_099_1

formę in uiris dignitas. Vñ Cicero pro Celio qs nõ poſſit huic ętati atq; huic dignitati & ſi ſine ſuſpitiõe: at nõ ſine arguméto maledicerẽ. In fœmininis aũt honeſtas dicitẽ. Vnde Ter. de horrido & ſene eunucho: illũ ne inhoneſtũ hominẽ ambulare: Formoſitas uero in luxurioſis. Vt formoſuz paſtor Ipſe ꝓnomẽ dignitatis: iſte abiectionis. Donũ dantis eſt: munus accipientis. Illud a dando: hoc a muniẽdo uel amouẽdo dicimus. has manus huius hominis dicim⁹: hanc manũ multos hoĩes coniungere. Coarguere eſt: Coercere & cõpenſare. Arguere oſtẽderẽ & patefacere. Vir. degeneres animos timor arguit unde arguméta dicunẽ quę cauſam cauſę oſtẽdũt: ſũt sermones ut ita dixerim cõmunes duos ſibi ꝯtraria ſignificantes. Vector ẽ ille q portat & q portatẽ. Hoſpes eſt q recipit & qui recipitẽ. Sacer ẽ ueuerãdus & execrãdus. Vir. auri ſacra fames. Vlt⁹ ẽ uindicat⁹ & punit⁹. Gratia & bene & male rei canſa nã ſic dicim⁹ amicitiaꝝ ut beneficii gratia. Ita ut Saluſtius opprobrii gr̃a Cicero religionĩ & ſuplicii gr̃a colendã & frnendã tradiderat. Et Ter. q referam ſacrilego illi gr̃am: Suffragia populi & quę honorant dicunẽ & quę donanẽ. Cicero de p̃fectura urbana. Iſtũ uis ullis populi ſuffragiis erripe ne potuit: Donamus & illud qđ damus & illũ cui damus. Afficimus honore afficimus iniuria. Eleuamus & quę ĩ altũ attollim⁹ & quę alleuiamus leuiora facius. Subducim⁹ & quę retro: ſubtrahimus & quę ĩ prõptu offerim⁹: bello Catilinę optimũ quẽq; in primã aciẽ ſubduxit pudet & quę de alteri⁹ facto & quę de ſuo: in adelphoꝝ libris Eſchini ubi eũ pudet patris nõ ante ꝯſeſſuz. Suprem⁹ ſũmus & ultimus: & ſupiorẽ & ĩferiore ſignificat. Altũ & qđ ſurſum ẽ & qđ deorſuz: ꝓcul & lõge & ꝓpe ſignificat. Clypeo excuſſa ſagitta ꝓculq; egregiũ cantorẽ: Damnat⁹ & adict⁹ & obligatus uel poti⁹ abſolutus. Vir. quẽ dãnat labor aut quo & cętera. i. Virt⁹ ſua abſoluat aut uictorẽ

UVA. BHSC. IyR_099_1

faciat. Nūq̄. n. Vir. in duob᷒ locis unā rē ponebat Pręſer tim cū aut īterponeret ꝯiūctionē diſiūctiuā. Idē ipſe alio loco dānabis tu quoq; uotis: ſicut uoti reus dixerat. Hic ita & abſoluēdos dixit. Vnde & iure dānas iſtius & iſtū eſto ligatū dr̄. hoc ē ſoluēdo: eſto iſtū qđ ſolui omnib᷒ modis neceſſe ē: & ſi res aliēa ligat̄. In ꝑpoſitio utriq; ca ſui ſeruit. Cū in loquelas trāſit fit etiā cōis ītellectus. Nā & ſatis & parū factū aliqd uel nō factum dicimus. ſic ut impotens & infract᷒. Latere & abſconſum eſſe aliquid dicimus: & late patere. Vir. & ſcuta latētia cōdūt: & torua ſolum ſub fronte latebat. Horrendū dicimus deſpicabile aliquid: & admirandū. Vir. oculos horrenda in uirgine fixi. Aduocatur daturus patrociniū. Inuocat̄ pręſtaturus auxilium. Euocat̄ prębiturus obſequiū. Illuuies ſordidū eſt: Ingluuies uentris. Illud qdem al auando hoc ab ingluuiendo dictū. Torres lignū pręuſtum. Torrens aqua pręrupta decurrēs. Cōmonemus pręterita admonemus p̄ntia: monemus futura. Ne multas ſignificationes habet ut ne quęrere doceri. Ne longa aduerbiuȝ prohibēdi. ne breuis ꝯiunctio diſiūctiua: ut eſt homines ne ferę ne. Ne lōga ꝯiunctio cauſalis ut ē ne ten᷒pluuię & ne ſubeāt herbę. Temeritas ſine cōſilio dicit̄: audacia poſt conſiliū. Velocit᷒ pedū & corpoꝝ: celeritas aīorum atq; factoꝝ. Gaudiū animi atq; lętitia eſt: exultatio membroꝝ atq; factoꝝ. Vlcus ē qđ naſcit̄: uulnus qđ ab alio infert̄. Viuum de uincturo dicit̄. uiuentē de morituro. Naſcit̄ quod de utero decedit: Enaſcitur quod de terra aut de aqua exurgit. Adducit̄ quis ad rem inhoneſtam: perducit̄ ad ſtudia: deducit̄ ad honorē. Eluxit q luctuȝ deponit: illuxit cū lumē apparuit. Nunciat̄ de lōginquo denūciatur de pręſenti: adnūciat̄ de futuro. Anunciatur de excuſando & repudiando: Cicero renunciata eſt tota conditio. Deportare deponere: adportare eſt aliquid afferre: comportare reunum locū conferre: exportare:

UVA. BHSC. IyR_099_1

tollere.Tempantia eſt animoꝝ tempatio reꝝ Tempiꝰ uẽ
toꝝ.Paſſim aliquid inueniri reꝝ de re corporali recte di
cimus.Affatim de re aliqua incorporali.primũ.n.de in/
ceſſu:illud de affatu dictum.Lepus animal eſt:Lepos io
cunditas uoluptatis:unde & gratũ aliquid lepidum dici
mus. Lepos eloquii.recipimus aliquid deferendũ roga
ti ſuſcipimꝰ noſtra ſponte:aſpicimus ſurſum:cõſpicimꝰ
Palam:reſpicimꝰ retro: iſpicimus intus. Pręterea pręte
riti tpis.Saluſtius nũq̃ hiſpanos pręterea tale facinꝰ fa/
cere audiui.Temporis futuri pręterea haud ſuſpecteris
Eo uerbũ primę pſone:facit eo:is:it.eho aduerbiũ iter/
rogantis ẽ:Ter.eho par meno noſti:eo etiam aduerbiuꝫ
loci ut ſi dicis eo redactus ſum:heu interiectio dolentis
eſt:eu laudantis.Terẽ. eu formio heu aduerbiũ uocan/
tis.eu rñdentis.eo eſt i tertio iubentis uel horãtis. Ter.
eo puer curre ad bachidem.Limen ędiũ eſt:limes regio
num. Arundo cãna eſt ab ariditate dicta. hirũdo auis ẽ
quę tignis adhęret hirudo ſanguiſuga dicit̃.Spirare ui/
uentis ẽ:expirare mori.Pertinatia male rei. pſeuerantia
bonę.Cõſequimur ſtudio.obſeqmur officio.pſeqmur i
iuria:ſubſequimur ordinẽ:adſeqmur uoto. Nihil aduer
biũ nihili nomen eſt:nemo eniꝫ momẽti:nullus nihil di/
citur.Genus familię gentẽ regionem recte dicimꝰ.Leta/
mur de noſtris:gratulamur de alienis.Hoc gratificãs le
ticia Cicero dicit. Neqꝫ iſtius hõis perditi ſubita lęticia
q̃ huiꝰhois ampliſſimi noua gratulatio diuitiis eũ cõmo
uebat.Herbulũ locum dicimꝰ in quo herba ẽ:& ſi aridꝰ
eſſe cõſueuerit.Herboſum q herbã facile generat:etiam
ſi ad tempus aridus ſit:Sic aquaticũ potionem recte dici
mus quę aquam aliunde recipit.aquoſum locũ quod ex
ſe aquam fundat.Ita & meritã potionem meroſum: aut
uinum appellamus.Attollit aggerat ſcribendũ eſt:in cõ
poſitione.n.ad prępoſitio actũi caſus corripit̃ cũ ſerui/
re loqualis icipit qñ eã muta ſequit̃ :integra aũt pmanet

UVA. BHSC. IyR_099_1

quãdo ſemiuocalis ut adſicit adripit:huius rei ratio red dendaeſt. Vocales ois uocis principes ſűt:& dñe lrarꝫ. quę ſint uniuerſa fortiora naturaliter faciűt:ſubiecta & adiecta ſibi ꝓtegűt:ęqualia aűt & reſiſtentia elidunt. Nã quõ nõ nunq̃ inter ſe colliſa frangunt interdũ & ſynaliphã faciunt: Ita conſonantes ſibi creditas cõſeruãt:q̃ pꝫ uirtuté neceſſe ẽ:ut ſemiuocales imitatę uicinas ſibi mutas tueant. Querit ab aliquãtis quid diſtat inter ſuper: & ſupra:& ſubter:& ſubtus:ſup eſt qđ eminet ſupra qđ ſubſtratũ aliquid hẽt: Itẽ ſubter eſt qđ re aliqua ſupiore premit:& coculcat:ſubtus eſt qđ demiſſum altius nõ ꝯtingit. Sinum dicimꝰ exteriꝰ ſumate ue receptaculũ Gremiũ ueſtis receptaculũ iterius iacẽs ſecretũ. Vir. pãdentéq; ſinũ:& tota ueſte uocanté: Ceruleũ ingremiuȝ. gremium aűt dr̃ a contrario:ab ingreſſu difficili. ſimilia ꝓcedunt:ſicut aditũ & penum & penetrabile eo q̄ adiri & penetrari raro ſoleant: Largitas humanitatis eſt largitio ambitiõis. Craſſari in corporeis ẽ & ſanguineis. Graſſari aűt animi:aut crudelitatis. Albũ natura tantũ ẽ:Cãdidũ de ſtudio: Nã & corpori & animo aliquotiens aſſignat. Albos ergo capillos. Carmen candiduȝ recte dicimus. Muliebre dicimꝰ a muliere aliqd factũ. Mulierarium p mulieres ordinatũ:& p uiros geſtum. Iuuẽtus ipſa hominis ętas & iuuẽta ipſa dea ut gręce dicit aut poetice: Iunonis aut uxor herculus aqua iuniũ menſeȝ appellatũ i libris priſcorꝫ legimus. Delictũ peccatũ aliqñ dicimus. delectũ militię:aut alicuiꝰ rei examinis delectionem appellamꝰ. Nam diligi affectionis eſt:deligi iudicii eſt: Inter comodatũ & mutuatum non nihil diſtat. Comodamus aĩco q̄ tempore equum ſeruum ueſtem hanc ipſam rem quam dedimus recepturi. Mutuo damus pecuniam:triticum:uinum & his ſimilia:quę mutuo data recipi neceſſe nõ eſt. Ligat quis uiculo : legat teſtamẽto. Loqui ẽ homines: obliqui eſt obtrectatoris:ſicut obicit

UVA. BHSC. IyR_099_1

opponit. Adloqui ſuadentis ē: uel hortātis: uel blandientis. eloqui oratoris. Percuſſiū corpe dicimus: pculſum animo. Cicero de ſignis tāq̄ illa face pculſus eſſe. Effertur qui portat: & efferūt q laudando extollūt. Idē Cicero nimiū hęc illi fortaſſe efferūt. Diſcrimē ad periculū ptinet & id expimentū. Indigenes hoīes dicunt: indigetes dii. Idem indigetes unde geniti dii. Circūpedes ſunt obſeqa ſeruoꝝ: antepedes amicoꝝ. Inſcita arbor eſt cui inſciſſę alienū germē includit. Adſcita cui incolumi aliquid ſuſtineat adiūgit. Horatius qa populus ad ſcita ſurgit: qppe quę uitib⁹ maritant. Fremor eſt rumor hominū: fremit⁹ feraꝝ. Flauū dicimus rubeum ſicut flaua ceres. furuum nigrū furuę reginę pſerpinę: fuluum rubeū & nigrū: furmū ſupbū. fuluum leonē: & fuluā aqlā & fuluū aureū: ut fulua pugnas nube tuentem: quę haberet igneū de cęleſti & ſordidū de lugubri: Aut certę de ęnea iracundiā de turno Triſtitiā. Fuluū certe aurū cui ad decorē ſplēdoris ſui ingeniti aliqd addat. Poſtulatur aliqd de honeſtate: poſcitur iprobe. Cicero in furmentaria incipiūt poſtulare poſcere minia. Aluus uirorum recte dicitur. Vterus mulieꝝ: Venter utroq; modo Suplicia de tormentis dicimus & precibus diuinis.

DONATI VIRI CLARISSIMI DE OCTO PARTIBVS ORATIONIS EDITIO SECVNDA.

Artes orationis ſūt octo: Nomen: pronomen: Verbū: Aduerbiū: Participium: Coniunctio: Prępoſitio: Interiectio. Ex his duę ſunt pricipales ptes orōnis: Nomē & uerbū. Latini articulū nō adnumerant: Gręci interiectionē. Multi plures: multi pauciores: partes orōis putāt. Veꝝ ex his tres ſūt quę ſex caſibus inflectuntur: Nomen pronomen: & participium.

UVA. BHSC. IyR_099_1

DE NOMINE.

Omen eſt pars orationis cum caſu: corpus aut rē ꝓprie cōiterue ſignificās. ꝓprie ut Roma: Tyberis cōiter: ut urbs & flumen. Nomini accidūt ſex. qualitas: comparatio genus numerus figura caſus. Nomen unius hominis appellatio multaꝝ uocabulū reꝝ eſt. ſed modo noīa generaliter dicimus. Qualitas nominū biptita eſt: aut enim ꝓpria ſunt nomina: aut appellatiua. Proprioꝝ nominū ſcđm latinos quattuor ſunt ſpecies. prenomen: nomen: cognomen: & agnomen: ut. P. Cornelius: Scipio Aphricanus. Omnia prenomina aut ſingulis litteris no tantur: ut. C. Cęſar. L. Catilina. aut binis: ut. Cn. Pōpeiꝰ aut ternis: Sex. Roſius. Appellatiuoꝝ nominū multę ſūt ſpecies. Alia enim ſunt corporalia: ut homo: terra. mare Alia incorporalia: ut pietas: iuſticia: dignitas. Alia ſunt primę poſitionis: ut mons: ſchola. Alia deriuatiua: ut montanus: ſcholaſticus. Alia diminutiua: ut monticulꝰ: ſcholaſticulus. Diminutiuoꝝ nominum tres ſunt gradꝰ quorum forma quo magis minuitur creſcit ſępe nume/rus ſyllabarum. Sunt etiam quaſi diminutiua quorum origo non cernitur: ut fabula: macula: tabula: uinculū. Et ſunt nomina tota gręce declinationis: ut temeſco: ca lipſo: pan. ſunt tota conuerſa in latinam regulam: ut po lydeus: pollux: odyſſeus: Vlyxes. Sūt in gręcam latināq; formam quę notha appellanť: ut Achilles: Agamēnon. Sūt alia omonima: quę una appellatiōe plura ſignificāt: ut nepos acies ries. Sūt etiam alia ſymonina uel polioni ma: ut terra humus tellus enſis mucro gladius. Alia pa/tronymica: ut pelides atrides. Hęc & ab auis & a patri/bus ſępe fiūt. In his quę gręca ſunt ſiue maſculina ſiue fœminina fuerint gręcā magis ſeruabimus regulā. Alia hoꝝ maſculina aut in des exeūt: ut atrides ab atreo: aut in ius: ut peleius a peleo: aut in ion: ut nerion a Nereo. Fœminina aūt aut in is exeūt. ut atreis. aut ias ut pelias

UVA. BHSC. IyR_099_1

aut i e ut nerine. Sũt alia thethica. i. poſſeſſiua quę ĩius exeũt: ut Euãdrius enſis: Agamẽnonię mycenę. Et alia medię ſignificatõis & adiectiua nõibus: ut magn⁹: fortis dicimus eñi magnus uir: fortis exercit⁹. Hęc etiã epitheta dicunt̃. alia qualitatis: ut bonus malus. alia q̃ntitatis: ut paruus magnus. alia gentis: ut gręcus: hiſpanns. alia patrię: ut thebanus: romanus. alia numeri: ut unus duo alia ordinis: ut primus ſecũd⁹. ſed primus de multis: de duobus prior dr̃: ſicut de duobus alteꝝ dicimus: ita de multis aliũ. Sũt alia ad aliq̇d dicta: ut pater frater. Sunt alia ad aliq̇d quodãmõ ſe hñtia: ut dexter ſiniſter. Hęc & comparatiuũ gradũ admittũt: non deſtrior & ſiniſtrior: ſed dexterior & ſiniſterior. Sũt alia generalia: ut corpus aĩal. alia ſpecialia: ut lapis homo lignũ. alia facta de uerbo: ut dictor factor lector. alia ſimilia participiis: ut demens ſapiens potẽs. alia uerbis ſimilia: ut comedo palpo contemplator ſpeculator.

DE COMPARATIVO.

Omparationis gradus ſunt tres. Poſitiuus: cõparatiuus: ſuplatiuus. Poſitiuus ut fortis. cõparatiuus ut fortior. ſuplatiuus ut fortiſſimus: ſed comparationis gradus generis eſt ſemper cõmunis. Comparantur aũt noĩa quę aut qualitatem aut quantitatem ſignificant: ſed non oĩa nomina per omnes gradus exeũt. aliquando eñi poſitiuus tantũ inuenitur: ut mediocris. aliquando poſitiuus & comparatiuus: ut ſenex ſenior: iuuenis iunior ꝑ ſyncopam. aliquando poſitiuus & ſuplatiuus: ut pius piiſſimus. nã pro ſecũdo gradu magis aduerbiũ ponit̃: ut magis pius. aliquando cõparatiuus & ſuplatiuus: ut ulterior ultimus. aliquando ſuperlatiuus tantũ: ut nouiſſimus. Extra hanc formã ſunt ut bonus & malus & magnus. Dicimus eñi bonus melior optimus. malus peior peſſimus. magn⁹ maior maximus. Comparatio nominũ ꝓprie in cõparatiuo & ſuperlatiuo gradu eſt cõſtituta.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Nā poſitiuus perfectus & abſolutus eſt. ſępe aūt cōparatiuus gradus p̄ponitur ſuperlatiuo: ut ſtultior ſtultiſſimo & maior maximo. Sępe minus poſitiuo ſignificat: q̄uis recipiat cōparationē: ut mare ponticū dulci⁹ q̄ cętera. Sępe idē ꝓ poſitiuo poſitus minus a poſitiuo ſignifiſicat q̄uis recipiat cōparationē & nulli comparat̄. ut iam ſenior ſed cruda deo uiridiſq; ſenectus. Sūt noīa ſignificatione diminutiua: intellectu cōparatiua. ut grādiuſculus minuſculus maiuſculus. Cōparatiuo & ſuplatiuo tā aut minus aut minime aut magis aut maxime adiici uō oportet. Adiiciūt̄ autem poſitiuo tantū. Dicimus enī tā bonus: tam malus. minus bonus. minus malus. minime bonus. minime malus. magis bonus. magis malus. maxime bonus. maxime malus. Cōparatiuus gradus ablatiuo caſu adiūgit̄ utriuſq; numeri. ſed tum hoc utimur cum aliquem uel alieno uel ſuo generi cōparamus. ut Hector fortior Diomede: uel audacior troianis fuit. Dicim⁹ aūt fortior hic q̄ ille. Suplatiuus aūt gtō tantū plurali adiūgitur. ſed tūc hoc utimur cū aliquem ſuo generi comparamus: ut Hector fortiſſimus troianoꝝ fuit. Plerūq; ſuplatiuus ꝓ poſitiuo ponitur & nulli comparat̄: ut Iuppiter optimus maximus. Interdū comparatiuus ntō adiūgit̄: ut doctior hic q̄ ille.

Enera nominum ſunt quattuor. Maſculinū: fœmininū: neutrum: cōmune. Maſculinū eſt cui numero ſingulari caſu nominatiuo pronomen uel articul⁹ p̄ponitur hic: ut hic magiſter. Fœmininū eſt cui numero ſingulari caſu nominatiuo pronomen uel articulus p̄pōit̄ hęc: ut hęc muſa. Neutꝝ eſt cui numero ſingulari caſu ntō pronomē uel articulus pręponitur hoc: ut hoc ſcānū. Cōmune eſt quod ſimul maſculinū fœmininūq; ſignificat: ut hic & hęc ſacerdos. Sed ex his uel principalia uel ſola genera duo ſunt maſculinū & fœmininum. nam neutrum & cōmune de utroq; naſcuntur. Eſt etiā trium

UVA. BHSC. IyR_099_1

geneꝝ cõmune:quod omne dicitur:ut hic & hęc & hoc
foelix.Eſt epicœnon ideſt promiſcuum:quod ſub una ſi
gnificatione marem ac fœminaꝫ compręhẽdit:ut paſſer
& aquila.Sunt pręterea alia ſono maſculia:intellectu fœ
minina:ut eunuchus comœdia:horreſtes tragœdia: cen
taurus nauis.Alia ſono fœminina:intellectu maſculia ut
feneſtella ſcriptor:aquila orator.Alia ſono neutra :intel
lectu fœminina:ut phroneſiũ glyceriũ ſophroniũ : que
mulieres ſũt.Alia ſono fœminina:ĩtellectu neutra ut poe
ma ſchema.Alia ſono maſculina:intellectu neutra:ut pe
lagus uulgus.Sũt pręterea noia in ſingulari nũero alte
rius generis:& alteriꝰ in plurali.ut balneũ:tartarus:cę
lũ:porrũ:cepe:loca:fori nauiũ.Sũt item noia incerti ge
neris ĩter maſculinũ & fœmininũ:ut cortex:radix: ſilex
finis:ſtirps:pinus:pampinus:dies.Sũt incerti generis in
ter maſculinum & neutrum:ut frenus:clipeus : uulgus:
ſpecus.Sũt nomĩa incerti generis inter fœmininũ & neu
trũ:ut buxus:pyrus:pinus:malus.Sꝫ neutro genere fru
ctũ fœminino ipſas arbores ſępe dicimꝰ. Sũt etiã genera
nominum fixa ſunt mobilia.Fixa ſunt quę in alterũ ge/
nus flexi non poſſunt.ut pater:mater:frater:ſoror.Mo/
bilia autem aut ꝓpria ſunt & duo genera ex ſe faciũt:ut
caius caia:Martius Martia.Aut appellatiua ſunt & tria
genera faciunt:ut bonus bona bonum:malus mala ma/
lum.Sunt item alia nec in totum fixa: nec in totum mo/
bilia:ut draco dracęna:leo leęna:gallus gallina:rex re/
gina.Sũt diminutiua quę nõ ſeruant genera:quę ex nõi
bus primę poſitionis acceperũt:ut ſcutũ ſcutella:piſtri
nũ piſtrilla:canis canilla:rana rauũculus: ſtatua ſtatũ/
culus.Nomen in a uocalem deſinẽs nominatiuo caſu nu
mero ſingulari:aut maſculinum eſt ut agrippa:aut fœ/
mininum ut martia:aut neutrum ut toreuma.ſed tamen
gręcum eſt:aut cõmune ut aduena:aut epicœnon ut aq̃
la.Nomen in e uocalem deſinẽs nominatiuo caſu nũero

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſingulari aut fœmininũ gręcum eſt ut euterpe : aut neu trum:ut ſedile. Nomen in i uocalem deſinens nomiatiuo caſu numero ſingulari. aut neutꝝ gręcũ eſt: ut gũmi ſi napi. aut triũ geneꝝ & aptoton:ut frugi:nihili. Nomẽ in o uocalem deſinens ntõ caſu numero ſingulari. aut maſ culinũ eſt:ut Scipio. aut fœmininũ:ut Iuno. aut cõe : ut homo. Nomen in u uocalem deſinens ntõ caſu numero ſingulari tantuꝫ neutꝝ eſt:ut cornu gelu ueru. Sed hęc noia & quę in conſonantes deſinunt diuerſas regulas & multiplices habent.

Numeri ſũt duo ſingularis & pluralis. ſingularis: ut hic ſa piens. pluralis ut hi ſapientes. Eſt & dualis numer' q ſin gulariter enũciari nõ põt:ut hi ãbo & hi duo. Sũt etiam noia numero coia:ut res nubes dies Sũt ſemp ſingularia generis maſculini:ut puluis ſanguis. Sũt ſemp pluralia ut manes qrites. Sũt ſemp ſingularia generis fœminini: ut pax lux. Sũt ſemp pluralia:ut klendę nũdinę ferię q̃ drigę:nuptię ſcalę ſcopę. Sũt ſingularia generis neutri ut pus uirus auꝝ argentũ oleũ ferrum triticum. hęc & fere cętera quę ad menſurã pondusue referunt̃ q̃q̃ mul ta conſuetudine uſurpata ſũt:ut uina mella ordea. Sũt ſemper pluralia eiuſdẽ generis:ut arma mœnia floralia ſaturnalia. Sunt quędam poſitione ſingularia:intellectu pluralia:ut populus cõuentus contio plebs multitudo Sunt quędam poſitione pluralia intellectu ſingularia ut athenę chumę thebę mycœne.

Figurę nõibus accidũt duę:ſimplex & cõpoſita. Simplex ut doctus prudens. Cõpoſita ut indoctus iprudẽs. Cõpo nũt aũt noia modis quattuor. ex duobus itegris:ut ſub urbanus. ex duobus corruptis:ut efficax municeps. ex integro & corrupto ut ineptus inſulſus. ex corrupto & integro:ut oipotens:nugigerulus. cõponuntur etiam ex pluribus:ut inexpugnabilis impterritus. In declinatiõe compoſitoꝝ nominũ aiaduertere debemus:ꝙ ea quę ex

UVA. BHSC. IyR_099_1

duobus nominatiuis compoſita fuerint per omnes caſꝰ ex utraq; parte declinari poſſunt:ut eques Romanus:p̃/tor urbanus. Quę ex nominatiuo & ex quolibet alio caſu compoſita fuerint ea parte declinari tantum qua fue/rit nominatiuus caſus:ut pręfectuſequitum:ſenatuſcon/ſultum. Prouidendum eſt autem ne ea nomina compo/namus:quę aut compoſita ſũt aut componi omnino nõ poſſunt.

Caſus nominũ ſunt ſex:Ntũs:gtũs:dtũs:actũs:utũs: & ab/latiuus. Ex his duo recti appellantur:nominatiuus & uocatiuus. Reliqui autem obliqui:ablatiuum gręci nõ ha/bent. hunc quidem ſeptimum:nõnulli ſextum caſum appellant. Eſt autem nominatiuus: ut hic Cato:genitiuus huius catonis:datiuus huic catoni:accuſatiuus hũc catonem:uocatiuus o Cato:ablatiuus ab hoc catõe. Quidam etiam adſumũt ſeptimum caſum qui eſt ablatiuo ſimilis:ſed ſine prępoſitione ab:ut ſit ablatiuus caſus ab oratore uenio:ſeptimus caſus oratore magiſtro utor

Sũt aũt formę caſuales ſex ex quibus ſunt nomĩa. Alia monoptota:alia diptota:alia triptota:alia tetroptota : alia pentaptota:alia hexaptota. Sunt pręterea hęc aptota q̃ neq; per caſus:neq; p numeros declinanť:ut frugi nihili nequã fas nefas nugas in qua forma ſũt etiam noĩa numeroꝝ a quattuor uſq; ad centũ:nã ab uno uſq; ad tres per oẽs caſus numeri declinanť. Item a ducentis & deinceps pręter mille. Sunt & nomina quoꝝ ntũs in uſu non eſt:ut ſi quis dicat hunc laterem ab hac ditione. Item ꝑ cęteros caſus nomina multa deficiunt:ut ſponte:tabo. Sunt pręterea nomina:quorum alia genitiuũ caſum trahunt:ut ignarus belli:ſecurus amoꝝ. alia datiuuʒ:ut inimicus malis:congruus paribus. alia accuſatiuum:ſed figurate:ut exoſus bella. pręſcius futura. alia ablatiuũ:ut ſecũdus a Romulo. alter a ſylla. alia ſeptimum caſuʒ:ut dignus munere:mactus uirtute.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Omnia noia ablatiuo cāu numero ſingulari quinq; līis uo
calibus terminantur:ſed ea dūtaxat quę non ſunt apto/
ta:in illis enī regula nō tenetur. Quęcunq; nomina ab/
latiuo caſu ſingulari a littera fuerint termiata genitiuū
pluralem in rum ſyllabam mittūt datiuū & ablatiuū i is
ut ab hac muſa:harꝫ muſarꝫ:his & ab his muſis. Neceſſe
eſt aūt contra hanc regulam ut declinent̄ ea nomina in
quibus genera diſcernenda ſūt ab hac dea:haruꝫ dearū
his & ab his deabus:ne ſi diis dixerim⁹ deos nō deas ſig
nificare uideant̄. Quęcūq; uoia abltō as ſiugulari e līa
correpta fuerint terminata genitiuū pluralem in um ſyl
labam mittūt. datiuū & ablatiuū in bus:ut ab hoc parie
te:horū parietū:his & his parietibus. Contra hāc regu
lam īuenimus ut ab hoc uaſe:horum uaſorū:his ab his
uāſis. Si uero e producta fuerint terminata genitiuū plu
ralem in rū ſyllabam mittūt:datiuū & ablatiuū in bus:
ut ab hac re harū rerꝫ:ab his & ab his reb⁹. Sed hęc re
gula ꝓprie fœminini generis putat̄. Quęcunq; nomina
abltō caſu ſingulari i littera fuerint terminata:gtūꝫ plu
ralē in iū mittūt:datiuū & ablatiuum in bus:ut ab hac
puppi:harꝫ puppium:his & ab his puppibus. huiuſmōi
noia caſum accuſatiuū pluralem propter differētiā me
lius in is q̄ in es ſyllabam terminānt:ut ab hęc puppiſ na
uis:clauis:quia puppim nauim clauim:& nō puppē na
uem clauem. Eorꝫ aūt nominū quę genitiuo caſu plura
li in ium ſyllabam exire poſſunt trina regula eſt. Prima
eorꝫ eſt quę ntō caſu ſingulari n & s litteris terminantur
ut mons montium. Altera eorum quę ablatiuo caſu ſin/
gulari e correpta finiunt̄ & fœminina ſūt:ut ab hac cla
de harꝫ cladiū:his & ab his cladib⁹:& ab hac cęde harꝫ
cędiū his & ab his cędibus. Tertia eorum quę ablatiuo
caſu ſingulari i littera terminant̄:ut ab hac reſti. harum
reſtium:his & ab his reſtibus. Sed hęc regula etiā accu/
ſatiuū ſingularem interdū per im ſyllabam terminat ut

UVA. BHSC. IyR_099_1

hanc reſtim:& hanc puppim:horum multa cernimus cō
ſuetudine cōmutata. Quęcunq; nomina ablatiuo caſu
ſingulari.o.littera fuerint terminata genitiuū pluralem
in rum ſyllabam mittunt:datiuum & ablatiuum in is ut
ab hoc docto horum doctorum:his ab his doctis. Cōtra
hanc regulam inuenimus:ut ab hac domo haꝝ domoꝝ
his & ab his domibus:& ab hoc iugero hoꝝ iugerorū:
his & ab his iugeribus. Sed ſcire debemus multa quideꝫ
ueteres aliter declinaſſe:ut ab hac domu:haꝝ domuuꝫ:
his & ab his domibus.& ab hoc iugere: hoꝝ iugeꝝ : his
& ab his iugeribus. Veꝝ meminerimus euphoniā ĩ dicti-
onibus plus interdū ualere q̄ analogiā & regulā pręce-
ptoꝝ. Quęcunq; nomina ablatiuo caſu ſingulari u litte-
ra fuerint terminata:gtūm pluralem in um ſyllabā mit-
tunt gemina u littera datiuum & ablatiuū in bus ut ab
hoc fluctu:horum fluctuū:his & ab his fluctibus. naꝫ ni
hil neceſſe eſt retinere u litteram & fluctibus dicere cuꝫ
artubus neceſſitate dicamus:ne quis nos artes nō artꝰ ſi
gnificare uelle exiſtimet. In hanc regulā non ueniūt ut
dictum eſt aptota noïa:ut fas nefas nequā nihili. Non ue
niūt tantum pluralia:ut ſaturnalia uulcanalia compita
lia. Nō ueniūt quę a gręcis ſumpſimus: ut emblema epi
grāma:Schema poema ſtemma. nam huius formę nomi
na ueteres etiam fœminino genere declinabant. In his re
gulis analogia uel ex collatione poſitoꝝ nominū uel ex
diminutione cognoſcit̃. Meminerimus hęc gręca nomi
na ad gręcam formā melius declinari:etſi illa non nulli
ad lãtiuos caſus conant̃ inflectere. Duodecim autem lit-
teris oïa noïa latina caſu nominatiuo numero ſingulari
terminant̃ uocalibus quinq;.a.e.i.o.u. Semiuocalibus
ſex.l.m.n.r.s.x. Muta una.t. A ut tabula.e.ut ſedile.i ut
frugi.o ut ratio.u ut genu.l ut mel.m ut ſcamnum.n ut
flumen.r ut arbor.s ut flos.x ut nox.t ut caput. quidaꝫ
adiiciūt.c ut lac & allec.

UVA. BHSC. IyR_099_1

DE PRONOMINE.

Ronomen eſt pars orationis quę pro nomine poſi
ta tantundē pene ſignificat ꝑſonamqꝫ interdum re
cipit. Pronomini accidunt ſex qualitas: genus: numerꝰ:
figura: ꝑſona: & caſus. Qualitas pronominū duplex eſt
aut enim finita ſūt pronomina: aut infinita. Finita ſunt
quę recipiūt ꝑſonas. ut ego: tu: ille. Infinita ſunt: quę nō
recipiūt ꝑſonas: ut quis: quę: quod. Sūt etiam pronomi-
na minus q̃ finita ut ipſe: iſte. Sunt prępoſitiua: ut quis
hic. Sūt ſubiectiua ut is: idem. Sunt alia gentis ut cuias:
noſtras: cuiatis: noſtratis: Alia ordinis ut quotus: totꝰ.
Alia numeri ut quot: tot. Alia ad aliqd dicta īfinita: quę
nec ꝑſonam nec locū nec tempus deſignant: ut cuiꝰ: cu
ia: cuium. alia ad aliqd dicta finita: ut meus: tuus: ſuus:
hęc etiam poſſeſſiua dicunť. Sūt item alia qualitatis: ut
qualis talis: Alia quātitatis. ut quantus: tantus. Sūt alia
demonſtratiua: quę rem pręſentē notāt: ut hic hęc hoc.
Alia relatiua quę rem abſentem ſignificant: ut is: ea: id.
Sunt alia magis demōſtratiua. ut eccum: ęccam. ellum.
Genera pronominibus ita: ut nominibus accidūt pene oīa.
Maſculinum ut qs. Fœmininū ut quę. Neutrū ut quod
Commune ut qualis. talis. Triū generum ut ego: tu: ſui.
Numerus accidit pronominibus uterqꝫ. Singularis ut iſte
Pluralis ut iſti. ſūt etiā numero communia: ut qui: quę.
dicimus enim qui uir. & qui uiri. quę mulier & quę mu
lieres. Sūt pronomina tota ſingularia ut meus. tuus. ſu-
us. Sunt tota pluralia. ut noſtri. ueſtri. Ex parte ſingula
ria. ut mei. tui. ex parte pluralia. ut noſter. ueſter.
Figura etiam in ꝓnominibꝰ duplex eſt. Aut eniꝫ ſimplicia
ſunt ꝓnomina ut qs. Aut compoſita ut qſquis. Nā com-
poſita pronomina ſecundū formaꝫ nominum ex ea par-
te declinantur, qua pronomen fuerit caſus nominatiui
cuius rei exempla ſunt hęc. quiſquis. quiſnam. quiſpiaꝫ
aliqs. & cetera. Nā idē quod conſtat ex duobꝰ corruptis

UVA. BHSC. IyR_099_1

cum producitur maſculinum pronomen eſt cum corri pitur neutrum hic correptum pronomen eſt: hic ꝓductum aduerbium loci.

Perſonę finitis ꝓnominibus accidunt tres: Prima ut ego. Secunda ut tu. Tertia ut ille. Sed prima perſona & ſecũda generis ſunt omnis & perſona prima ĩ hoc pronomĩe cum eſt numeri ſingularis non habet uocatiuũ caſum: pluralis uero habet.

Caſus item pronominũ ſex ſunt quemadmodum nominũ. Nominatiuus ut hic: genitiuus ut huius: datiuꝰ ut huic. accuſatiuꝰ ut hunc: uocatiuus ut. o. ablatiuꝰ ut ab hoc Sunt pronomina: quę non per omnes caſus declinantur ut eccum eccam: ellum: cuiꝰ: cuia: cuiuꝫ. cuiatis: noſtratis. Sunt etiam alia ſine nominatiuo & uocatiuo ut ſui ſibi ſe a ſe. hęc etiam numeri ſunt cõmunis. Sunt iteꝫ ſine uocatiuo ut ego: mei: uel mis: mihi: mea: a me: Nullum autem pronomen recipit comparationem quãuis qualitatem aut quantitatem ſignificet.

Inter pronomina & articulos hoc intereſt quod ꝓnomina ea putantur: quę cum ſola ſint uicem nominis cõplent: ut quis: ille: iſte. Articuli uero cuꝫ ꝓnominibus. aut nominibns aut participiis adiungũtur ut hic: huius: huic: hũc. O. ab hoc. & pluraliter hi: hoꝝ: his: hos. O ab his. Hęc eadem pronomina & pro articulis & pro demoſtratione ponuntur: neuter: uter: unus: omnis: alter: aliꝰ: ullus: ambo: uterqꝫ. Sunt qui nomiua: ſunt qui ꝓnomina exiſtimant. Ideo quod articulis in declinatione non indiget.

DE VERBO.

Erbum eſt pars oratiõis cum tẽpore & perſona ſine caſu: aut agere aliq̃d aut pati: aut neutruꝫ ſignificans. Verbo accidũt ſeptem: Qualitas. Cõiugatio: Genus: Numerus: Figura: Tempus: Perſona. Qualitas uerboꝝ in modis & formis eſt. Modi autem ſunt: ut multi

UVA. BHSC. IyR_099_1

exiſtimant:ſeptem. Indicatiuus q & pronũciatiuus dicitur:ut lego. Impatiuus ut lege. Promiſſiuus:ut legã:ſed nos hunc modũ non accipimus: Optatiuus ut utinam legerem. Subiunctiuus:ut cum legam. Infinitiuus ut legere. Impſonalis ut legitur. Sed hunc modum qdam ꝓ genere ac ſignificatiõe uerbi accipiũt. cuius uerba aut in tur exeunt: aut in it:aut in et. Sed quę in tur:& in it: exeunt hęc ab indicatiuo oriunť:ut lego legiť. contingo:contingit. quę aũt in et exeunt duas formas habent Alia eñi ab indicatiuo ueniũt:ut miſereor miſeret. Alia a ſe oriuntur:ut pudet:tedet:pœnitet:libet:quãuis ueteres dixerint pudeo:pœniteo:& tedeo. Qualitas uerboꝝ etiam in formis eſt cõſtituta quas formas alii uerboruꝫ generibus ideſt ſignificationibus admiſcent.

Formę igiť quattuor ſunt:pfecta:meditatiua. Inchoatiua. frequentatiua. Nam & in his gręca lingua deficit. Perfecta:ut lego. Meditatiua. ut lecturio. Frequentatiua ut lectito. Inchoatiua ut ferueſco caleſco. Sed frequentatiua uerba ſemp primę coniugationis ſunt. Inchoatiua non per omnia tempora declinanť: quia quę inchoanť pręteritum tempus non habent & oriunť a neutralib⁹ uerbis. Sunt etiam frequentatiua de nomine ueniẽtia. ut patrizat. gręcizat. Sunt quaſi diminutiua quę a perfecta forma ueniunt. ut ſorbillo. ſugillo. Sunt ſine origine ꝑfectę formę: ut pitiſſo. uacillo. & frequentatiua ſępe in tres gradus deducunt uerbum. ut curro. curſo. curſito Sepę in duos tantũ. ut uolo uolito. Sunt uerba inchoatiuis ſimilia. quę inchoatiua non eſſe tempoꝝ cõſideratione dignoſcim⁹. ut cõpeſco. cõpeſcui. Sunt item alia ĩchoatiua quę a pfecta forma ueniũt ut horreo. horreſco. Sũt quę originẽ ſui non habent ut cõſueſco. qeſco.

Cõiugationes uerbis accidũt tres. Prima. Secũda. Tertia. Prima ẽ quę indicatiuo modo tẽpore pręſenti numero ſingulari ſecunda perſona uerbo actiuo & neutrali. a.

UVA. BHSC. IyR_099_1

productaʒ hēt ante nouiſſimā lr̄am paſſiuo cōmuni & de
ponenti ante nouiſſimā ſyllabaʒ : ut uoco:uocas:uocor
uocaris.& futuꝝ tēpus eiuſdē modi in bo:& in bor:ſyl,
labam mittit:ut uoco:uocabo:uocor:uocabor.Secūda
eſt quę īdicatiuo mō.tp̄e pn̄ti numero ſingulari ſecunda
ꝑſona uerbo actiuo & neutrali.e. productā hēt ante no,
uiſſimā lr̄aʒ paſſiuo cōmuni & deponēti ante nouiſſimā
ſyllabā ut moneo:mōes moneor:moneris.& futuꝝ tēpꝰ
eiuſdē modi ī bo:& ī bor:ſyllabā mittit:ut moneo:mone
bo.moneor:monebor.Tertia ē quę indicatiuo mō tem,
pore pn̄ti numero ſingulari ſecunda perſona uerbo acti
uo & neutrali.i.lr̄am interdum correptam interdum ꝓ
ductam habet ante nouiſſimā lr̄am paſſiuo communi &
deponenti.e.correptam uel.i.ꝓductaʒ habet ante nouiſ
ſimam ſyllabam:ut lego legis & legor legeris:audio au
dis & audior audiris:& futuꝝ tempus eiuſdem modi in
am:& ī ar:ſyllabam mittit ut lego:legā: legor:legar.au
dio:audiā:audior:audiar.Eſt altera ſpecies tertię ꝯiuga
tionis:quę.i.ꝓducta enunciať .Hanc nonnulli quartam
eſſe cōiugationem putant:quod futuꝝ tempus eiuſdem
modi ī am:& in ar:in bo:& in bor.ſyllabā mittit:ut ſer,
uio ſeruis ſeruiam ſeruibo.uincio uincis uinciam uinci
bo.uincior uinciris uinciar uincibor. qď q̄dam refutā
tes negant in bo:& in bor:rite exire poſſe tertiam cōiu
gationem:niſi ī eo uerbo:quod in prima ꝑſona indicati
ui modi tp̄is pn̄tis numeri ſingularis.e.ante.o. habue,
rit ut eo:queo:eam:queam:ibo:quibo:& paſſiuo queor
quear:quibor:& ſi qua ſunt ſimilia.

Genera uerborum:quę ab aliis ſignificatiōes dicunť:ſunt
q̄nq̄ꝫ.Actiua:Paſſiua.Neutra.Cōmunia.Deponētia.Acti
ua ſunt quę.o. lr̄a terminanť & accepta.r.lr̄a faciūt ex
ſe paſſiua:ut lego legor.Paſſiua ſūt quę.r.lr̄a terminan
tur:& ea amiſſa redeūt in actiua:ut legor:lego . Neutra
ſunt quę.o.lr̄a terminantur. & accepta.r. littera latina

UVA. BHSC. IyR_099_1

non ſunt ut ſto.curro. Sunt etiam neutra quę.i.littera terminant̃.ut odi noui:cœpi:memini. Sunt item quę in um.ſyllabam deſinũt:ut ſum:proſum:obſum. Sunt itē quę in.t.litteram exeunt:& imperſonalia dicũtur.ut pudet.tedet.pœnitet.libet.oportet.Sed hęc & ſimilia defectiua exiſtimãda ſũt. Sũt preterea neutro paſſiua ut gaudeo gauiſus ſum.ſoleo ſolitꝰ ſum:audeo auſus ſum. fio factꝰ ſum:fido fiſus ſuꝫ.Deponẽtia ſũt quę.r.lr̃a terminãtur:& ea amiſſa latina non ſũt: ut conuitior: colluctor. Cõmunia ſũt quę.r. lr̃a terminant̃ & ĩ duas formas cadunt:patiẽtis & agẽtis:ut ſcrutor criminor:dicimus enĩ ſcrutor te & ſcrutor a te:criminor te: & criminor a te. Sũt uerba extra hãc regulã:quę inęqualia dicunt̃:ut ſoleo:facio:fio:fido:audeo:gaudeo:ueſcor:fero medeor: edo:pando:mando:nolo:uolo:malo:eo. Sunt quę declinari rite nõ poſſũt ut cedo:aue:ſalue:faxo:faxis.infit inq̃.quęſo.aio. Sũt itẽ monoſyllaba quę etiã extra regulã ſola ſũt ꝓducta:ut ſto.do.flo.no. Sũt uerba ĩcertę ſignificatõis ut tõdeo:labo:fabrico:punio:munio:patior mũero:populor:aſſentior:adulor.luctor:auguror.hęc enĩ oĩa uerba & in.o.ũ.in.r.lr̃as finiuntur.& his uerbis tẽpora participiorꝫ accidunt pene oĩa. Sunt item uerba quę cõponere poſſumus.ut pono.traho.repono. retraho.repono.retraho. Sunt quę nõ poſſũt.ut aio.quęſo.

Numeri uerbis accidũt duo.ſingularis & pluralis. Singularis ut lego.pluralis ut legimus. Itẽ ſecundũ quoſdam dualis ut legere.

Figurę uerborꝫ duę ſũt.aut.n. ſimplicia ſũt uerba ut ſcribo.aut cõpoſita ut deſcribo. Cõponunt̃ etiã uerba q̃tuor modis.ſicut & cęterę partes orõis.Ex duobꝰ corruptis.ut officio.ex duobꝰ ĩtegris.ut obduco.ex corrupto & ĩtegro ut aligo.ex integro & corrupto.ut defrigo Sũt uerba ꝯpoſita quę ſimplicia fieri poſſũt.ut repono diſtraho. Sũt quę nõ poſſunt.ut ſuſpitio compleo.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Tempora uerbis accidūt tria: pręſens pręteritū: & futuruʒ Pręſens ut lego. pręteritū ut legi. futurꝝ ut legā. Pręteriti tpis differētię ſūt tres: impfecta: pfecta: pluſq̄pfecta. Impfecta ut legebā. pfecta ut legi. pluſq̄pfecta ut legerā Ergo i declinatiōe uerboꝝ quinq; tēpora numeramus: pręſens pręteritū iperfectū. pręteritū perfectum. pręteritūpluſq̄perfectum & futurum.

Perſōę uerbis accidūt tres: pria: ſecūda: tertia. Pria ē q̄ dicit ut lego. Secūda cui dr̄. ut legis. Tertia de q̄ dr̄ ut legit. ſed pria pſona nō idiget caſu ſe admittit plerūq; ntūʒ ut uerberor īnocēs. liber ſeruio. Secūda pſona trahit caſuʒ uoctūʒ ut uerberaris īnocēs: ſeruis liber. Tertia trahit ntūʒ: ut uerberat̄ innocēs. & ſeruit liber. Quinetiā uerba impſonalia quę in. tur. exeunt caſui ſeruiūt datiuo & ablatiuo: ut gerit̄ a me: a te: ab illo: dicit̄ mihi tibi illi. Quę uero in: it. exeunt caſui ſeruiūt datiuo: ut cōtingit mihi: tibi: illi. Quę uero in. et. exeūt: eo modo datiuo mō accuſatiuo caſui ſeruiūt: datiuo ut libet mihi: tibi: illi. Accuſatiuo: ut decet me: te: illū. Sūt uerba pręterea: quoꝝ alia genitiui caſus formulā ſeruāt: ut miſerior mei tui ſui. Alia datiui ut maledico tibi: ſuadeo illi. Alia accuſatiui ut accuſo illū. Inuoco illū. Alia ablatiui ut diſcedo ab illo. auertor ab illo. Alia ſeptimi caſus ut fruor agro potior auro. Oīa uerba modi īdicatiui tpis preſentis nūeri ſingulari prię pſone aut. e. aut. i. aut. u. ante. o. habēt. Si aūt uocalē ante. o. lr̄am nō habuerint exceptis. f. &. k. &. q. cęteras oēs latinas cōſonantes recipiunt. e. ut ſedeo. i. ut latino. u. ut ruo. b. ut bibo. c. ut uoco. d. ut uado. g. ut ago. h. ut traho. l. ut impello. m. ut amo. n. ut cano. p. nt ſcalpo. r. ut curro. s. ut laſſo. t. ut peto. x. ut texo. his accidūt. i. &. u. p pſonātib' ut aio: adiuuo. Nā triūpho per. p. &. h. ſcribit̄. k. o. lr̄ę nō pręponitur. Item. q. ſine. u. pręferri. o. litterę non poteſt.

Sūt uerba defectiua alia p modos ut cedo. Alia p formas

ut faceſſo: Alia per ꝯiugatiões ut adſuꝫ: Alia per genera ut gaudeo. Alia ꝑ numeros ut faxo: Alia ꝑ figuras ut i-pleo: Alia ꝑ tẽpora ut fero. Alia ꝑ perſonas ut cedo. fa-ceſſo: adſum: ſoleo: faxo: ĩpleo: fero: cedo. Verba quoqꝫ imperſonalia cũ per oẽs modos declinari poſſint: iueniũ tur quędam defectiua: ut liquet miſeret.

DE ADVERBIIS.

Duerbium eſt pars orõis quę adiecta uerbo ſignĩ fi cationem eius: aut cõplet: aut mutat: aut minuit. ut iam faciam: uel non faciam. parum faciam. Aduerbia aut a ſe naſcuntur ut heri: hodie: nuper: aut ab aliis par tibus orationis ueniunt: ueniũt autem a nomine appella tiuo ut doctus docte. A proprio ut Tullius Tulliane. A uocabulo ut hoſtium hoſtiatim. A pronomine ut mea-tim. tuatim. a uerbo ur curſim: ſtrictim. a nomine & uer bo: ut pedetentim. a participio ut indulgẽs indulgẽter. a nomine uenientia aut in. a. exeũt: ut una. aut in. e. pro-ductũ ut docte. aut in. e. correptã ut rite. aut in. i. ut ue-ſperi. aut in. o: productã ut falſo. aut in. o. correptaꝫ: ut modo. aut in. u. ut noctu. aut in. l. ut ſemel. aut in. m. ut paulatĩ. aut in. r. ut breuiter. aut in. s. ut fũditus. Aduer bia quę in. e. exeũt produci debẽt: preter illa quę aut nõ ꝯparant̃ ut rite. aut cõparationis regulã non ſeruant: ut bene male: faciũt enim bene melius optime. male peius peſſime. aut ea quę a nomine uerboue nõ ueniũt: ut im pune ſepę cetera facile & difficile. quę aduerbia ponunt̃ nomina poti⁹ dicenda ſunt eſſe pro aduerbiis poſita: ut eſt toruũ clamat. horrẽduꝫ reſonat. Ergo aduerbia que in. e. ꝓductaꝫ exeunt ab eo nomine ueniunt: qđ datiuo caſu ſingulari. o. lr̃a terminatur: ut huic docto docte: & huic ſedulo ſedule. Quę in. r. lr̃am exeunt ab eo nomie ueniũt. quod datiuo caſu ſingulari. i. littera terminatur ut huic agili agiliter. Contta hanc regulam multa ſępi-us uſurpauit auctoritas. Nam quędam ut diximus & in

UVA. BHSC. IyR_099_1

datiuo caſu in.o.permanent:& aduerbiũ faciũt ut falſo ſedulo. quędam contra faciũt: ut huic duro non dure: ſed duririter. Aduerbio accidũt tria. Significatio: Cõparatio. Figura.

Significatio aduerbioꝝ in hoc ſecernit̃ qa ſunt aduerbia loci ut hic ubi ibi. Tẽporis: ut hodie nuꝑ. Numeri: ut ſemel bis. Negãdi: ut nõ nihil. Affirmãdi: ut etiã qdni. Demõſtrandi: ut en ecce. Optãdi: ut utinã. Hortãdi: ut eia Ordinis: ut deinde. Interrogãdi: ut cur q̃re quãobrẽ. Similitudis ut q̃ſi ceu. Qualitatis: ut docte pulchre. Quãtitatis ut multũ parũ. Dubitandi ut forſan fortaſſe. Perſonalia. ut mecũ: tecum: ſecũ: nobiſcũ: uobiſcum. Vocãcandi: ut heus. Reſpondẽdi: ut heu. Separãdi: ut ſeorſuꝫ Iurandi: ut ędepol caſtor hercle mediuſſidius. Eligendi ut potius immo. Cõgregandi: ut ſimul una pariter. Prohibẽdi ut ne. Euentus ut forte fortuitu. Cõparãdi ut magis & tam. Sũt etiã aduerbia infinita: ut ubi qñ: ſũt finita ut hic modo. Aduerbia loci duas ſpecies habẽt: in loco & ad locũ ſignificantes. In loco ut intus foris. Ad locũ. ut ĩtro foras. Dicimꝰ enim ĩtus ſuꝫ. foris ſum: ĩtro eo foras eo. Adiiciũt qdã de loco: qđ ſic dicit̃ quaſi in loco. ut intus exeo foris uenio. Adiiciũt qdã etiam per locũ ut hac illac. Heus & heu ĩteriectiões multi nõ aduerbia putauerũt ideo quia non ſemꝑ ſubſequũtur uerbũ.

Comparatio accidit aduerbio qa huic quoqꝫ cõparationis gradus ſũt tres poſitiuus: cõparatiuus: ſuꝑlatiuus: Poſitiuus: ut docte. Cõparatiuus ut doctius. Superlatiuꝰ ut doctiſſime: & quoniã aduerbia quoqꝫ ſũt quę ꝑ oẽs gradus ire non poſſũt. Ideo his adiũgendã ſignificationẽ ꝓ comparatiuo & ſuꝑlatiuo magis & maxime coniungimus: ad minuendam minus & minime quẽadmodũ enim comparãtur Ita & minuũtur aduerbia a poſitiuo: ut primũ primule. lõge longule. A cõparatiuo ut melius meliuſcule. lõgius lonciuſcule: A ſuꝑlatiuo aũt gradu uel

.nulla exempla uel perrara ſunt .
Figurę aduerbioꝝ duę ſunt:aut enim ſimplicia ſunt aduer
bia:ut docte prudenter:aut cōpoſita ut indocte ĩpruden
ter.Cōponunt̃ etiam aduerbia modis quattuor: ſūt aūt
multę dictiones dubię inter aduerbiū & nomē ut falſo:i
ter aduerbiū & ꝓnomē:ut quō.inter aduerbiū & uerbū
ut pone.inter aduerbiū & ꝑticipiū:ut ꝓfecto.ĩter aduer
biū & cōiunctionē:ut quando.inter aduerbiū & prępo/
ſitionem:ut ꝓpter.inter aduerbiū & ĩteriectionē ut heu
Hoꝝ quędam accentu diſcernimus:quędam ſenſu. Sunt
item aduerbia loci:quę imprudentes putant nomina in
loco:ut Romę ſum.de loco:ut Roma uenio.ad locum:
ut Romam pergo.His prępoſitio non anteponitur:quę
ꝓuintiis:locis:regiōibuſ ue adiici ſolet ideo:qa de ſigni
ficatōe nois nō recedūt:ut de Aphrica uenio: ad ſiliciaꝫ
pergo:in italia ſū.Prępoſitio ſeparatim aduerbiis nō ap
plicabit̃:q̄uis legerimus deſurſum deſubito derepēte &
exinde & abuſq; & dehinc.ſed hec tanq̄ unam partē ora
tionis ſub uno accentu ꝓnūciabimus.

DE PARTICIPIO.

Articipiū eſt pars orationis dicta eo quod partem
capiat nois parteq; uerbi. recipit eni a noie genera
& caſus.a uerbo tempora & ſignificatōes.ab utroq; nu/
merum & figuram. Participio accidūt ſex.genus caſus
tempus ſignificatio numerus & figura.
Genera ꝑticipiis accidūt quattuor.maſculinū ut lectus.foe
mininū ut lecta.neutꝝ ut lectū.cōe ut legens. nā oia par
ticipia p̄ſentis tpis generis ſūt cōis.
Caſus totidem ſunt participioꝝ quot & nominuꝫ:nā p oēs
caſus etiam participia declinant̃.
Tēpora participiis accidūt tria.pręſens pręteritū & futuꝝ
ut luctans luctatus luctaturus.
Significatiōes participioꝝ a generibus uerboꝝ ſumuntur
ueniūt eni participia a uerbo actiuo duo p̄ſentis tēporis

UVA. BHSC. IyR_099_1

& futūri:ut legēs & lectus. A paſſiuo duo p̄teriti tpis & futuri:ut lectus & legēd⁹. A neutro duo ſicut ab acti uo pn̄tis tpis & futuri:ut ſtans & ſtaturus. A deponentī tria:p̄ſentis prēteriti & futuri:ut luctans luctatus & luctaturus. A cōmuni quattuor p̄ſens prēteritū & duo futura:ut criminās criminatus criminaturus & criminandus. Inchoatiua p̄ticipia p̄ſentis tpis ſunt tantū: ut horreſcens tepeſcens caleſcens. Defectiua interdū alicui⁹ tēporis ſunt:ut ſoleo ſolens ſolitus. Interdū nullius ut ab eo quod eſt memiui nullū participiū rep̄it̄ Interdū a nō defectiuo uerbo p̄ticipia defectiua ſūt:ut ab eo quod eſt ſtudeo ſtudens:& futurꝝ tēpus nō habet in uſu. Ab īperſonali uerbo p̄ticipia niſi uſurpata fuerūt nō ueniūt.

Numerus participiis accidit uterq; ſingularis & pluralis. ſingularis.ut hic legens.pluralis:ut hi legentes.

Figura item participiorꝝ duplex eſt.aut enim ſimplicia ſūt participia ut ſcribens.aut cōpoſita nt deſcribens.

Cōponunt̄ etiā participia modis quattuor. Sūt noīa ſpeciē participiorꝝ habentia:ut tunicatus galeatus:quē quia a uerbo non ueniūt:non ſūt participia appellanda. Ex quibus ſunt etiam illa quē cū participia uideātur: uerborꝝ tamen ſignificatione priuata ſūt:ut pranſus:cœnat⁹: placita:nupta:triumphata:regnata: Nam prandeor cœnar: placeor nubor:triumphor:regnor non dicit̄. Sūt etiam alia participia quē accepta prēpoſitione & a uerbis & a p̄ticipiis recedūt:ut nocens īnocens. Nā noceo dr̄: innoceo nō dr̄. Sūt ueluti participia quē a uerbo ueniunt & quia tempus nō habent noīa magis q̄ participia iudicāt̄ ut furibūdus:moribūdus ludibūdus.

Sūt multa p̄ticipia eadem & nomina: ut paſſus uiſus cult⁹ ſapiens indulgens:quē tamen & caſibus diſcrepāt & temporibus dignoſcūtur & comparata mutant̄. Sunt alia participia defectiua:quē per omnia tempora ire nō poſſunt quē a uerbo ueniunt:ut eſt ceptus urgendus. Sunt

UVA. BHSC. IyR_099_1

participia quę accepta comparatione fiunt nomina: ut acceptus acceptior: incenſus incenſior. Aduerbia de p̄ti cipiis fieri poſſunt nōnulli negant: ſed hos plurimę lecti onis reuincit auctoritas.

DE CONIVNCTIONE.

Oniunctio eſt pars orationis adnectens ordinanſq; ſententiam. Coniūctioni accidūt tria Poteſtas: figu ra & ordo.

Poteſtas coniūctionū in q̄nq; ſpecies diuidunt. Sūt enī co/ pulatiuę: diſiūctiuę: expletiue: cauſales: ratiōales. Copu pulatiuę hę ſūt: & que at atq; ac aſt. Diſiūctiuę ſunt: aut ue uel ne nec an neq;. Expletiue ſūt: quidē eq̄dē ſaltē ui delicet q̄q̄ q̄uis quoq; enim autē porro licet tamen. Cau ſal es: ſi tametſi etſi ſiquidem quaudo quandoquidem q̄n quinetiam quatenus ſin ſeu ſiue neu nam nāq; ni niſi enī etenim ne ſed interea quamobrem pręſertim itez itemq; cęteꝝ alioquin pręterea. Rationales ita itaq; enim eniue ro quia quare quapropter quoniam quandoquidē quip pe ergo ideo igitur ſcilicet propterea iccirco Figurę cō iunctionum duę ſunt. ſimplex ut naz. compoſita ut nāq; Ordo coniūctionū in hoc eſt: quia aut prępoſitiuę ſunt coniunctiones: ut at ac act. aut ſubiūctiuę ut que autem aut cōmunes: ut ergo igitur. Sūt etiam dictiones: quas i certum eſt utrum coniūctiones: an prępoſitiones: an ad uerbia nominemus: niſi ſententiam conſiderauerimuſ in certa ſunt: que tamen omnes ſenſu facile diſcernunt. nā & coniūctiones pro aliis coniūctiōibus poſite inueniūt poteſtate mutata.

DE PROPOSITIONE.

Rępoſitio eſt pars orationis. quę p̄poſita aliis par tibus orationis ſignificationem eaꝝ: aut mutat: aut complet: aut minuit. Nam aut nomini pręponitur ut iua lidus: aut pronomini pręponit̄ ut p̄ me: uel ſupponitur ut mecum tecum ſecum nobiſcum uobiſcū: aut uerbuz

UVA. BHSC. IyR_099_1

p̄cedit ut p̄ſero.aut aduerbiũ:ut expreſſe. aut p̄ticipiuꝫ ut prȩcedens.aut coniunctioné ut abſq;.aut ſemetipſam ut circuncirca. Prȩpoſitiones aut caſibus ſeruiũt: aut loquelis: aut ȩque caſibus & loquelis.hȩ aut iunguntur aut ſeparant̃:aut & cõiũgunt̃ & ſep̄ant̃. Quȩ loquelis ſeruiũt coniũgunt̃:ut di dis re ſe an con. Dicimus enim dido distraho recipio ſecubo amplector congredior Separantur:ut apud:penes.Coniũgunt̃ ſeparant̃ cȩterȩ omnes:ex quibus in & con p̄poſitiones ſi ita cõpoſitȩ fuerint:ut eas ſtatim s uel f litterȩ conſequantur plerũq; ꝓducuntur:ut inſula inſuſa conſilium confeſſio.Prȩpoſitioni accidit caſus tantũ: caſus nanq; in p̄poſitionibus duo ſunt accuſatiuus & ablatiuus.aliȩ enĩ p̄poſitões accuſatiuo caſui ſeruiũt:aliȩ ablatiuo:aliȩ utriq; caſui.Accuſatiui caſus p̄poſitiones ſunt hȩ:ad apud ante aduerſum cis citer circum circa contra erga extra inter intra infra iuxta.ob pone per prope ſecundum poſt trans ultra prȩter propter ſupra circiter uſq; ſecus penes. Dicimus enĩ ad patrẽ:apud uillam:ante ȩdes:aduerſum inimicos:cis renũ:citra foꝝ:circum uicinos:circa templũ:cõtra hoſtem:erga ꝓpinquos:extra terminos: inter naues intra mœnia:infra tectũ:iuxta macellũ:ob augrium: pone tribunal:per parietem:prope feneſtrã:ꝓpter diſciplinã:ſecundum fores:poſt tergum:trans ripaꝫ:ultra fines prȩter officiũ:ſupra cȩlum:circiter annos: uſq; oceanũ ſecus uos:penes arbitros.Ex his ad & apud cũ uniuſ caſus ſint diuerſo modo ponũt̃.Dicimus enĩ ad amicũ uado:apud amicũ ſum.nam neq; apud amicuꝫ uado recte dr̃:neq; ad amicum ſum.Vſq; prȩpoſitio plurimis nõ uidet̃:quia ſine aliqua.prȩpoſitione ꝓferri recte nõ poteſt unde adiungit̃ utriq; caſui pro qualitate prȩpoſitõis ei⁹ cui fuerit copulata:ut uſq;ad:& uſq;ab. Ablatiui caſus prȩpoſitiones ſunt hȩ:a ab abs cum coram claꝫ de e ex pro prȩ palam ſine abſq; tenus. Dicimus enim a domo

UVA. BHSC. IyR_099_1

ab homine:abſq; quolibet:cum exercitu:corã teſtibus:
clam cuſtodibus:de foro:e iure:ex prefectura:p clienti
bus:p̃ timore:palam oĩbus:ſine labore:abſq; iniuria:te-
nus pube. Sed hec p̃poſitio ꝓpter euphoniã ſubiicit̃ &
facit pubetenus:clã p̃poſitio caſib⁹ ſeruit ambob⁹. Vtri
uſq; caſus prepoſitiões ſunt he. In ſub ſup & ſubter: q̃-
rum in & ſub tũc p̃poſitiones accuſatiui caſus ſunt cum
aduerſum:uel ante:ſignificant:ut ibãt in Eurialũ: & ſub
ipſum arctuꝝ:pro ante. Tũc ablatiui caſus cum uim re-
cte retinent:nec pro accuſatiuis prepoſitiõibus ponũt̃
Item accuſatiui caſus ſnnt cũ ad locũ uel nos uel quoſ-
libet ire iiſſe ituros eſſe ſignificam⁹ cuius rei exẽpla ſũt
hec. In accuſatiui caſus:ut itur in antiquã ſyluã. In ab-
latiui caſus:ut ſtans celſa in puppi. Sub accuſatiui caſ⁹
ut poſteſq; ſub ipſos nituntur gradib⁹. Sub ablatiui ca-
ſus:ut Arma ſub aduerſa poſuit radiantia quercu. Sup
uero & ſubter cũ accuſatiuo caſui naturaliter preponã
tur:& ablatiuo tamen plerũq; iungunt̃:ut Gemina ſup
arbore ſidũt:& ferre iuuat ſubter denſa teſtudine caſus
Quanq̃ multi ſũt qui non putãt ambiguas eſſe p̃poſitio
nes niſi duas in & ſub. Ceteꝝ ſup & ſubter cũ locũ ſigni
ficant figurate abltõ iũgunt̃:extra quam formã ſup pre
poſitio cũ de ſignificat:hoc eſt mentioné de aliquo fieri
ablatiui caſus eſt tantũ:ut Multa ſup Priamo rogitans
ſup Hectore multa:hoc eſt de priamo & de hectore. Se-
pate p̃poſitiones acuũtur coniũcte uero caſibus aut lo
quelis uim ſuam ſepe cõmutant & graues fiũt. Prepoſi
tiones aut uerba ipſa cũ cõponũtur corrũpunt: ut cõfi
cio:aut ipſe cor rũpunt̃ ut affero. aut & corrũpũt & cor
rũpunt̃:ut ſuſcipio. Antiq prepoſitiões etiam genitiuo
caſui iũgebant:ut crurũ tenus. Item poſt & ãte & circũ
utriq; caſui iũctas inuenimus. Sed ſcire nos conuenit p̃
poſitiones uim ſuam tunc retinere:cũ preponũtur: ſup
poſitas uero & ſignificationem ſuam & uim nominis &

UVA. BHSC. IyR_099_1

legem propriam non habere & aduerbia faciũt ſi quãdo illas non ſubſequitur caſus. Separatę ꝑpoſitiões ſepara/tis prępoſitionibus nõ cohęrent. Sũt qui putaut accide/re prępoſitioni & figuram & ordinẽ: Figurã quia ſunt p̃poſitiones ſimplices: ut abs: compoſite ut abſq;. Ordinẽ quia ſunt ꝑpoſitiones prępoſitiuę: ut ſine. Sũt ſubiũcti/ue: ut tenus. Sed hęc nos & ſimilia in his adnumerabim⁹ quę inęqualia nominantur.

DE INTERIECTIONE.

Nteriectio eſt pars orõnis interiecta aliis ꝑtib⁹ orationis ad exprimendos animi affectus: aut metuentes: ut enim: at: at. Aut optantis ut o. aut dolentis. ut heu aut admirãtis: ut pape. aut lętantis: ut ieuax. Sed hęc gręci aduerbiis applicant: quod ideo latini nõ faciũt: quia huiuſcemodi uoces non ſtatim ſubſequitur uerbum. Licet aũt ꝓ interiectiõe etiam alias ꝑtes orationis ſingulas pluresſ ue ſupponere: ut ne fas pro nefas. Accentus in in/teriectionibus certi eſſe non poſſunt: ut fere in aliis uo/cibus: quas inconditas inuenimus.

DONATVS DE BARBARISMO

b Arbariſmus eſt una pars orõnis uitioſa in cõ/muni ſermone. In poemate uero Metaplaſm⁹ Itẽ barbariſm⁹ in nr̃a loquela: in ꝑegrina Bar/baralexis dr̃: ut ſi quis dicat Maſtruca. cateia Magalia. Acinacis. Barbariſmus aũt fit duobus modis ſcripto: & ꝓnũciatione. His bipartitis quattuor ſpecies ſupponũt. Additio: detractio: imutatio: tranſmutatio: litterę: ſyllabę: temporis: toni: haſpirationis. Per additi/onem litterę ſinut barbariſmi: ut Relliquias danaum cũ reliquias per unum. l. dicere debeamus. Syllabę: ut nos abiiſſe rati: ꝓ abiſſe: Temporis: ut Italiam fato: cũ Italiã correpta prima ſyllaba dicere debeamus. Per detractiõ;

UVA. BHSC. IyR_099_1

litterę:ut Infantibu paruis:ꝓ inſantibus.Syllabę: ut ſal-
mentū pro ſalſamentū.Temporis:ut unius obnoxā cor-
repte ꝓ unius producte.Per imutationem litterę:ut olli
pro illi.Syllabę:ut ꝑnuces ꝓ ꝑnices.Temporis: ut fer-
uere leucaten:cū feruere ſit ſecūdę coniugatōis:& ꝓdu
cte dici debeat.Per tranſmutationē litterę: ut Euādre ꝓ
euāder.Syllabę:ut diſplicina ꝓ diſciplina.Temporis ut
ſiquis deos ꝓducta priori ſyllaba & correpta poſteriori
ꝓnūciet.Toni quoq; ſimiliter per has quattuor ſpecies
cōmutanť.Nam & ipſi adiiciunť:die trahanť:mutantnr
& tranſmutanť.Quoꝝ exempla ultro ſe offerunt ſiquis
inquirat.Totidem etiam modis per haſpirationeꝫ deprę
henditur barbariſmus:quem quidam ſcripto:quidam ꝓ
nūciatione iudicant aſcribendū.propter.H.ſcilicet quā
alii litteram.alii haſpirationis notam deputant.Fiūt aūt
barbariſmi per hyatus & colliſiones.Sūt etiam malę cō
poſitiones Cacoſyntheton:quę uitia nonnulli barbariſ-
mū eſſe putant.In quibus ſunt Methaciſmi.Labdaciſmi
Iotaciſmi:Hyatus.Colliſiones & omnia quę plus ęquo
minuſ ue ſonantia ab eruditis auribus reſpuūť.Nos ca-
uenda hęc omnia uitia prelocuti controuerſiam de no-
mine pertinacibus relinquamus:

Oloeciſmus eſt uitium in contextu partiū ora-
tionis contra regulam artis grammaticę factum
Inter Soloeciſmum & Barbariſmum hoc intereſt
quod ſoloeciſmus diſcrepantes aut in conſequentes īter
ſe dictiones habet.Barbariſmus autem in ſingulis uerbis
fit uel ſcriptis uel ꝓnūciātis.Quanq̄ multi errant q pu-
tant etiam in una parte orationis fieri ſoloeciſmū.ſi aut
demonſtrantes uirum hanc aut fœminam hunc dicamꝰ
Aut interrogāti quo ꝑgamus.reſpōdeamus Romę. aut
unū ſalutantes ſaluete dicamus. cum utiqne pręcedens
demōſtratio uel interrogatio.uel ſalutatio uim cōtextę
oratōis obtineat.Multi etiam dubitauerunt. Quadriga

UVA. BHSC. IyR_099_1

ſcopā. Soloeciſmus an barbariſmus eſſet cūm ſcilicet id genus dictionis barbariſmum eſſet: uel ex ipſius uitii finitionis poſſit agnoſci facile. Soloeciſmus fit duob⁹ modis. aut per partem orationis. aut per accidentia partiū orationis. Per partes orationis fiūt cum una pars ꝓ alia ponitur: ut Toruūque repente clamat pro torue: nomē pro aduerbio ponitur. Fit etiam in eadem parte orationis hoc uitium cum ipſa pro ſe: non in ſuo loco: neq; ut conuenit ponitur: ut Cui tantum de te licuit: pro in te. Et eo apud amicum: pro ad amicum. & intro ſum pro intus. & foris eo pro foras. Per accidentia partium orationis fiunt tot modis ſoloeciſmi quot ſunt accidentia partium orationis. Sed in his propter compendiuʒ exempli cauſa pauca mōſtrabimus. Nam per qualitates nominū fiunt ſoloeciſmi: ut Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto Dardanus: pro dardanius: ꝓprium ꝓ appellatiuo poſuit. Per genera: ut ualidi ſilices: ꝓ ualidę. & amarę cortices pro amari. & collus collaria caret. Per nūeros: ut pars in fruſta ſecant: pro ſecat. Per comparatiōʒ ut reſpondit Iuno ſaturnia ſancta dearum: ꝓ ſanctiſſima Per caſus. Vrbem quam ſtatuo ueſtra eſt: pro urbs. Per modos uerboꝝ: ut Itis paratis arma q̄primū uiri pro ite parate arma: īdicatiuū pro imperatiuo poſuit. Per ſignificationes uerboꝝ: ut Expoliantur eos & corpora nuda relinquūt: pro expoliant. Per tempora: ut Cecidit que ſuperbum ilium & omnis humo fumat neptunia troia ꝓ fumauit. Per perſonas: ut Danai qui parent atridis q̄primū arma ſumite: pro qui paretis. Per aduerbia: ut intus eo pro intro. & Italia uenio pro de italia. & ad Romam uado pro romam: cum prępoſitio ſeparatim nominibus addenda ſit non aduerbio. per prępoſitiones cum una ꝓ alia ponitur: ut Sub lucem ibant pro ante luceʒ. Aut neceſſario ſubtrahitur: ut Syluis te tyrrhene feras agitare putaſti ꝓ in ſyluis. Per cōiūctiones: ut ſubiectiſq; urerę

UVA. BHSC. IyR_099_1

flāmis pro ue. Fit per ordinē ꝯiūctionū: ut aūt fieri non debet: cū dicēdū: fieri autē non debet. Fiūt pręterea Soloecismi plurib⁹ modis: quos reprehendendo potius q̄ imitando poſſumus annotare. Soloeciſm⁹ eſt in proſa: In poemate ſchema dr̄. Seqt̄ de decē uitiis.

Vm barbariſmo & ſoloeciſmo decem uitia nominātur hoc modo. Acyrologia. Cacenphatō. Pleonaſmos. Periſologia. Macrologia. Tautologia. Eclipſis. Tapinoſis. Cacoſyntheton. Amphibologia. Acyrologia ē ipropria dictionis poſitio: ut Hunc ego ſi potui tantum ſperare dolorem pro timere.

Cacēphaton eſt obſcena pronūtiatio: uel in compoſita dictione: uel in uno uerbo: ut numerū cum nauibus ęquat Et arrige aurēs pamphile.

Pleonaſmos eſt adiectio ſuperuacua ad plenā ſignificationem: ut ſic ore locuta eſt.

Periſologia eſt adiectio uerbo ſuperuacua ſine ulla ui rerum ut ibaut qua poterant qua non poterant nō ibant.

Macrologia eſt lōga ſententia: res nō neceſſarias cōprehendens ut legati non impetrata pace retro unde uenerunt reuerſi ſunt.

Tautologia eſt eiuſdem dictionis repetitio uitioſa: ut ego met ipſe uenio.

Eclipſis eſt defectus qdā neceſſarię dictiōis quā deſiderat pręciſa ſententia: ut hęc ſecum: deeſt loquebat̄.

Tapinoſis ē humilitas magnę rei: nō id agēte ſnīa: quod demōſtrat: ut penituſque cauernas īgētes: uteꝝ que armato milite cōplēt. i. mnltę legiones armatoꝝ militū impleRunt multas cauernas. Et dulychias uexaſſe rates. Et pelidę ſtomachum cedere neſcii.

Cacoſyntheton ē uitioſa dictionū cōpoſitio: ut Verſaq; iuuencum terga fatigamus haſta.

Amphibologia ē ambiguitas dictiōis: quę fit p actūm: ut ſi qs dicat audio ſecutorē retiariū occidiſſe. Aut p uerbū:

u

UVA. BHSC. IyR_099_1

ut criminat Cato. Vadat Tulli⁹:nec addat quem uel a quo. Aut p participiū:ut Video ſtatuā aureā haſtā tenē/tem. Fit etiā p omonyma:ut ſi qs dicat aciem nec addat oculoꝝ:aut exercit⁹:aut fieri. Fit preterea plurib⁹ mo/dis:quos recēſere oēs ue nimis longū eſſet nō oporter.

Etaplaſmus ē transformatio quędā recti ſolitique ſermonis in alterā ſpeciē metri ornatus neceſſitatiſ ue cauſa:Huius ſunt ſpecies quattuordecim.

Proſtheſis. Epētheſis. Paragoge. Aphęreſis. Syncopa. Apocopa. Ectaſis. Syſtole. Dięreſis. Synęreſis. Synaloepha: Ecthlipſis. Antitheſis. Metatheſis.

Proſtheſis ē appoſitio quędā ad principiū dictiōis litterę: uel ſyllabę:ut gnatę pro natę rettulit pro tulit.

Epentheſis ē poſitio quędā ad mediaꝫ dictionē litterę: uel ſyllabę:ut relliquias pro reliquas:Induperator ꝑ impator. Hanc aūt alii epētheſim:alii parentheſim uocant.

Paragoge ē appoſitio quędam ad finē dictionis lr̄ę uel ſyllabę:ut magis pro mage:& poteſtur ꝑ poteſt. Hāc alii Paralepſim:alii Prolepſim.i.pręſūptionē uocant.

Aphęreſis eſt ablatio de principio dictionis lr̄ę uel ſyllabę contraria proſtheſi:ut mitte pro dimitte & temno pro contemno.

Syncopa eſt ablatio de media dictione lr̄ę uel ſyllabę contraria epētheſi:ut audacter pro audaciter: & commouit ꝑ commouerat.

Apocopa eſt ablatio de fine dictionis lr̄ę uel ſyllabę cōtraria peragoge:ut achilli pro achillis: & poſſis ꝑ poſitis: & potes pro poteſtis:& mutu pro muto.

Ectaſis eſt extenſio ſyllabę contra naturam uerbi:ut Italiā fato profugus: cum italiam prima ſyllaba correpta dicere debeamus.

Syſtole eſt correptio ſyllabę cōtra naturam uerbi facta cōtraria ectaſi:ut aquoſus orion:pro orion producte.

Dięreſis eſt diuiſio unius ſyllabę in duas:ut olli reſpondit

UVA. BHSC. IyR_099_1

rex albai longai pro albę longę: & aulai in medio liba/
bant pocula bacchi pro aulę:& diues pictati ueſtis a au
ri pro pictę.

Synęreſis ē ꝯglutinatio duaꝝ ſyllabaꝝ in unā cōtraria dyę
reſi:ut phęton pro phateton:ęripedem ꝑ aeripedem.

Synaloepha eſt ꝑ interemptionē concurrentiū inter ſe uo/
caliū lubrica quędā leniſque collíſio: ut atque ea diuer
ſa penitus dū parte gerunt. Hęc a quibuſdam Sinęreſis
uel collíſio nuncupatur.

Ecthlipſis eſt cōſonantium cum uocalibꝰ aſper concurrē/
tibus difficilis ac dura collíſio:ut Littora:multum ille
& terris iactatus & alto.

Antitheſis ē lrę pro lra poſitio: ut olli ſubridens pro illi.

Methateſis eſt tranſformatio lraꝝ in alio loco:nulla tamen
lra ex ea dictione ſublata:ut euandre ꝑ euander:& Tym
bre pro tymber.

Schemata lexeos & dianoeas ſūt quedaꝫ figure uerboꝝ &
ſententiaꝝ Sed ſchemata dianoeas ad oratores pertinēt
Ad grāmaticos uero lexeos. Quę cū multa ſint ex omnī
bus:fere neceſſaria ſūt ſexdecī ſcilicet. Prolepſis. Zeug/
ma. Hypozeuxis. Syllepſis. Anadiploſis. Anaphora. Epa
nalepſis. Epitheton. Paronomaſia. Scheſis onomatō. Pa
romoeon. Omoeoteleuton Polyptoton. Hirmos. Poly
ſyntheton. Dialyton.

Prolepſis eſt pręſumptio reꝝ ordine ſecutaruꝫ:ut interea
reges ingenti mole latinus procedūt caſtris. turnus dei
de ęneas.

Zeugma eſt unius uerbi concluſio diuerſis clauſulis apte
cōiuncta: ut Troiugena interpres diuū:ꝗ numina phoe/
bi. qui tripodas clarii lauros:qui ſidera ſentis.

Hypozeuxis eſt figura ſuperiori cōtraria:ubi diuerſa uer/
ba ſingulis clauſulis reddunt ut regē adiit:regi memo
rat nomenque genuſque.

Syllepſis ē diuerſaꝝ clauſulaꝝ ꝑ unuꝫ uerbū cōglutinata

UVA. BHSC. IyR_099_1

Cōceptio: ut Hic illiꝰ arma: hic currꝰ fuit. Hoc ſchema late patet. Et fieri ſolet nō ſolū p ptes orōnis: ſed p acci dētia partiū orōis. Itē ſyllepſis ē in diſſimilibꝰ clauſulis qn̄ dictio ſingularis uerbo plurali adiūgit: ut ſūt nobis mitia poma: caſtaneę molles & preſſi copia lactis.

Anadiploſis eſt geminatio dictiōis: quę ex ultimo loco pre cedētis uerſus: & pricio ſequentis iterat: ut ſequit pul/ cherrimus aſtur: Aſtur equo fidens.

Anaphora eſt relatio eiuſdē uerbi p principiū plurimorū uerſuum: ut Nate meę uires: mea magna potentia ſolus: Nate patris ſummi: qui tela typhoea temnis.

Epanalepſis eſt uerbi in pricipio poſiti uerſus i eiuſdem fi ne repetitio: ut Multa ſuper Priamo rogitans ſup Hecto re multa. Ante etiam ſceptrum dictęi regis & ante.

Epizeuxis eſt eiuſdem uerbi i eodem uerſu ſine aliqua dila tiōe gemiatio: ut meme adſuꝫ q feci i me ꝯuertite ferrū:

Paronomaſia eſt ueluti quędam denominatio uel quotiēs aliud nomē efficit de alio ut nam inceptio eſt amentiuꝫ haud amantium.

Scheſiſonomatio eſt multitudo nominū coniunctoꝝ eodē habitu copulandi: ut marſa manus: peligna cohors: feſti na uirum uis.

Paromœon eſt qn̄ ab eiſdem litteris diuerſa nomina ſumū tur: ut Tite tute tanti tibi tanta tyranne tuliſti.

Omoeoteleutō eſt cū ſimili modo dictiōes plurimę finiūt ut eos reduci: quā relinqui: deuehi: quam deferri malui.

Omœoptotō eſt. cū in ꝯſimiles caſus exeūt diuerſa uerba ut mœrentes flentes: lachrymantes: comittantes.

Polyptoton eſt multitudo caſuuꝫ uarietate diſtincta: ut lit tora littoribus cōtraria fluctibꝰ undas Imprecor arma armis pugnet ipſique nepotes.

Hirmos ē ſeries orōis ꝯtinuę tenorem ſuuꝫ uſqꝫ al ultimū ſeruans: ut Principio cęlū ac terras: cāpoſque liquētes.

Polyſyntheton eſt dictio multis nexa coniunctionibus: ut

UVA. BHSC. IyR_099_1

Athamaſque:thoaſque pelideſque neoptolemus:primuſ que machaõ.

Dialyton ſiue Aſyntheton eſt figura cõtraria ſuperiori carens coniunctionibus:ut Ite: ferte citi flãmas:date tela: impellite remos.

Ropus eſt dictio tranſlata a propria ſignificat iõe ad ĩpropriaꝫ ſimilitudinẽ ornatus neceſſitatiſue cã Sunt aut .xii. Metaphora Catachreſis.Metalepſis Metonymia.Antonomaſia.Epithetõ.Synecdoche.Onomatopoeia.Periphraſis.Hyperbatõ:Hiperbole.Allegoria.

Metaphora eſt reꝝ uerborũqꝫ tranſlatio.Hęc fit quattuor modis.Ab animali ad aíale.Ab inanimali ad inanimale Ab inanimali ad animale.Ab aíali ad inanimale.Ab animali ad animale:ut Thiphim aurigã celeres fecere carinę.Nam auriga & gubernator nauis animam habẽt.Ab inanimali ad inanimale:ut Pelagus tenuere rates.Nam rates animam non habent: neqꝫ pelagus. Ab inanimali ad animale:ut athlantis cinctum aſſidue cui nubibus artis piniferꝫ caput & uento pulſatur & imbri.Nam mons aíam nõ habet:cui mẽbra hominis attribuunť.Ab aíali ad inaíale: ut ſi tantũ pectore robur cõcipis.Nã robur aíam non habet cũ Turnus cui hęc dicunť aíam habet. Scire debemꝰ alias metaphoras eſſe reciprocas: Alias autẽ eſſe partis uniꝰ.Reciprocas:ut altũ mare:& ꝓfundũ cęlum.Poſſumꝰ.n.cõuertere altũ cęlũ: profundum mare.Herbę florent:Iuuenes pubẽt.Poſſumus enim cõuertere.Herbę pubẽt:Iuuenes florẽt.Alias partis uniꝰ: ut ſegetes fluctuant uites germinant.

Catachreſis eſt uſurpatio nominis alieni:ut Patricidam dicimus qui occidit fratrem.Et piſcinam quę piſces non habet.Hęc enim ubi extrinſecus ſumerent ſuum uocabulum non haberẽt.

Metalepſis eſt dictio pergens gradatiꝫ ad id quod oſtendit ut ſpeluncis abdidit atris hoc metuens.Et poſt aliquot

UVA. BHSC. IyR_099_1

mea regna uidens mirabor ariſtas.
Metonymia eſt dictio quędam ueluti tranſnominatio. Huius autem multę ſunt ſpecies: aut per id quod cōtinet id quod continetur oſtēdit: ut Nunc pateras libate ioui: aut contra Crateres magnos ſtatuunt & uina coronant. aut ꝓ inuētore qđ inuētū ē: ut ſine cerere & baccho friget uenus: aut ꝯtra: ut Vinūq́ꝫ precamur. Nā hic deꝰ adeſt preſens. Hęc exempli cauſa poſita addiſcentibꝰ ſunt. Reliq̄ demonſtrabit lectio.
Antonomaſia ē ſignificatio uice nominis poſita: quę fitᵉ tribus modis: Ab animo: a Corpore. Extriſecus. Ab animo ut magnanimꝰ anchiſiades. A corpore: ue ipſe arduꝰ polyphemus. Extrinſecus: ut infœlix puer atq́ꝫ īpar ꝯgreſſus achilli.
Epitheton ē ſuppoſitio dictionis cū proprio nomine. Nam antonomaſia uiceꝫ nominis ſubſtinet: Epitheton nūq̄ ē ſine ꝓprio noīe: ut dira celęno & diua camilla. Fit etiam tribꝰ modis: ab animo: a corpore. extrinſecus. His duobus tropis uel uitupamꝰ: uel oſtendimus: uel laudamꝰ.
Synecdoche ē ſignificatio pleni ītellectꝰ capax: cū plus minuſ ueꝓnunciat. aut eniꝫ a pte totū oſtendit: ut pupeſq́ꝫ tuę pubeſq́ꝫ tuoꝝ. aut ꝯtra partem a toto: ut ipſius ante oculos īgens a uertice pōtus In puppi ferit. Et alibi: fūtēq́ꝫ ignēq́ꝫ ferebāt. Meminiſſe aūt debemꝰ q̄n fit a parte totū faciendum eſſe ab inſigniori parte.
Onomatopoeia eſt nomē de ſono factū: ut Clamorq́ꝫ uiꝝ: clangorq́ꝫ tubaꝝ: tinnitus ęris: Atq́ꝫ leuem ſtipulam crepitantibꝰ urere flammis.
Periphraſis ē circūlocutio quędaꝫ quę fit aut ornandę rei cauſa: quę pulchra ē. Aut uituperandę: quę turpis eſt: ut iam pria nouo ſpargebat lumīe terras Tithoni croceum linquēs aurora cubile. Et hoc faciūt: nimio ne luxu optuſior uſu Sit genitali auro & ſulcos oblimet iertes.
Hypbatō eſt tranſcēſio quędam uerboꝝ ordinē ꝑturbans:

UVA. BHSC. IyR_099_1

Cuius ſpecies ſũt quinq;. Hyſterologia ſiue hyſterõ pro/
teron. Anaſtrophe. Parenteſis. Syntheſis. Themeſis.
Hyſterologia ſiue hyſteron ꝓterõ ẽ ſententię cum uerbis
ordo mutatus: ut Et cererem torrere parant flammis: &
frangere ſaxo.
Anaſtrophe eſt uerboꝝ tantũ ordo prępoſterus: ut italiã
contra pro contra italiam. Parentheſis ẽ interpoſita for/
matio diuerſę ſententię: ut ęneas (neq;. n. patrius conſi/
ſtere mentem Paſſus amor) rapidu; ad naues pręmittit
achatem.
Themeſis eſt unius cõpoſiti uel ſimplicis ſectio: una dictiõe
uel pluribus interiectis: ut ſepté ſubiecta trioni. Et ſaxo
cere cõminuit brũ. Et maſſili portant iuuenes ad litto/
ra tanas: pro cerebrum & maſſilitanas.
Syntheſis ẽ hyperbaton obſcuꝝ: & ex omni parte cõfuſu;
ut Tris notus abreptas in ſaxa latentia torquet: ſaxa uo/
cant Itali: mediiſq; in fluctibus aras. Eſt aute; hic ordo:
Tris naues abreptas notus torquet in ſaxa: quę ſa in me
diis fluctibus latentia: Itali uocant aras.
Hyperbole eſt dictio fidem excedens augendi minuendiue
cauſa augendi ut niue candidior. Minuendi: ut tardior
teſtudine.
Allegoria eſt torpus quo aliud ſignificaẽ aliud dicitur: ut
Et iam tẽpus equu; fumantia ſoluere colla: hoc eſt car/
men finire. Huiuſmodi ſpecies multe ſũt: ex qbus ſepté
eminent. Hironia. Antiphraſis. aenigma. Charientiſmos.
Paronomia. Sarcaſmos: Aſtiſmos.
Hironia eſt tropus q per cõtrariũ conaẽ oſtẽdere qđ dicit
ut Egregiam uero laudem: & ſpolia ampla refertis tuq;
puerq; tuus. Hęc ubi grauitas ꝓnunciantis adiuuerit:
cõfiteri uidebiẽ: quod negare intendit.
Antiphraſis eſt uni⁹ uerbi hironia: ut bellũ: quod minime
bellum eſt. Et lucum quod minime lucet.
Aenigma ẽ obſcura ſententia per obſcuram ſimilitudine;

UVA. BHSC. IyR_099_1

rerum ut mater me genuit: eadem mox gignitur ex me. ſignificat enim aquam in niue͡ʒ conuerti: & ex eadē rur ſus effluere.

Charientiſmos eſt quo dura dictu gratius proferuntur: ut interrogantibus nobis. Num quis nos queſierit: reſponſum detur bona fortuna: ex inde intelligitur neminem nos queſiſſe.

Paronomia eſt accommodatum rebus temporibuſq; prouerbiū: ut aduerſus ſtimulū calces. & lupus ē in fabula.

Sarcaſmos eſt plena odio: atq; hoſtilis deriſio: ut en agros & quā bello troiane petiſti heſperiam metire iacens.

Aſteiſmos eſt tropus multiplex numeroſeq; uirtutis. Nam aſteiſmos eſt quicquid ruſtica ſimplicitate caret: & faceta ſatis urbanitate exponitur: ut qui bauium non odit: amet tua carmina meui: atq; ide͡ʒ iungat uulpes: & mulgeat hircos.

Homoeoſis eſt minus notę rei per ſimilitudinem eius quę magis nota eſt demonſtratio. Huius aūt tres ſūt ſpecies. Hicon: Parabola: Paradigma.

Hicon eſt perſona℞ inter ſe uel eo℞ quę perſonis accidunt comparatio: ut hos humeroſq; deo ſimilis.

Parabola uero eſt re℞ genere diſſimilium comparatio: ut Qualis mugitus fugit cū ſautius aram Taurus: & incertam excuſſit ceruice ſecurim.

Paradigma eſt exempli hortantis uel deterentis enarratio. Hortantis: ut antenor potuit mediis elapſus achiuis Illyricos penetrare ſinus: atq;. Deterrētis: ut at non ſic phrygius penetrat lacedemona paſtor Ledeamq; helenā troianas. uexit ad urbes. FINIS.

Barbariem quicunq; cupis uitare loquendo:
Donati hoc lecto codice doctus eris.

UVA. BHSC. IyR_099_1

SERVII HONORATI IN SECVNDAM DONATI EDITIONEM INTERPRETATIO.

Rs dicta eſt uel ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ideſt a uirtute: quã gręci uniuſcuiuſq; ſcientiã uocant: uel certe ideo ars dr: ꝙ arctis pręceptis cuncta cõcludat ideſt anguſtis & breuib⁹. Pleriq; artem ſcribentes a litteraꝝ tractatu inchoauert. Pleriq; a uoce: pleriq; a diffinitione artis grãmaticę: ſed omnes uident̃ erraſſe. Non enĩ propriam rem officii ſui tractauerũt: ſed cõmunẽ & cũ oratoribus & cũ philoſophis Nã de litteris tractare etiã orator poteſt. De uoce nemo magis q̃ philoſophi tractant: Diffinitio etiã Ariſtotelicorũ eſt. unde ꝓprie Donatus & docte qui ab octo ꝑtibus inchoauit: quę ſpecialiter ad grãmaticos ꝑtinent.

Omen dictum eſt eo ꝙ res nobis efficit notas. Pronomen quia fungit̃ officio nois: ut ſiquis dicat Virgilius fecit bucolica: ipſe ſcripſit georgica. Verbũ dictũ eſt eo quod uerberato aere motu linguę: hęc pars orationis iuenta eſt: & licet oẽs orones cum hac oratione miſceant̃: tamen ſpeciale ſibi hęc pars hoc nomen efficit eo ꝙ hac frequenter utimur in elocutione intantũ ut dicamus uerbũ fecit Tullius apud populũ in ſenatu. Aduerbiũ dictũ eſt: quia nunq̃ recedit a uerbo: ſiue enim dicas cras facio inueuies aduerbia uerbis cohęrentia. Participiũ uocat̃ quoniam partẽ tenet nominis: partemq; uerbi quaſi particapiũ. Nã a nomie habet genera & caſus. a uerbo tpa & ſignificatões. ab utroq; numeꝝ & figuram. Prępoſitio dr: quoniã in loquendo ꝓponitur. Dicim⁹. n ante templũ eſt. non templũ ante eſt. Coniũctio dicta eſt qa coniũgat elocutões: ut ego & tu eamus. Interiectio dicta eſt ꝙ interponit̃ ad exprimendos animi affectus ut puta heu mortu⁹ ẽ. i his aũt octo ꝑtib⁹ naturalis ẽ ordo

UVA. BHSC. IyR_099_1

Rite enim nomen primum ponit̃ quod ex ipſo omnium
reꝝ noticia procreatur. Poſt hoc debet aſſequi ꝓnomẽ
quia nominis officio fungit̃: nec debet ab eius ſignifica-
tione diuelli: inde ſequitur uerbũ: quo diximus nos fre
quenter uti. Inde aduerbiũ: quod a uerbo nunq̃ recedit
Participiũ autem rite poſt nomen & uerbũ ponit̃ quod
ex partibus utriuſq; natum eſt. Prępoſitio cũ uel uerbo
uel nomini p̄ponit̃ & ipſa iuſte hoc loco poſita eſt illis
iam ante prędictis quibus pręponit̃. Similiter coniũctio
quia coniũgit oĩa non debet primũ locũ tenere. primo
enim debemus ſcire quę res cõiũgunt̃. Interiectio ideo
ultima poſita eſt: quia nihil exprimit niſi affectus animi
qui raro interponũt̃.

Omen eſt pars orõnis cũ caſu corpus aut rẽ ꝓprie
cõmuniter ue ſignificans. In oĩbus ꝑtibus oratiõis
diffinitiones eſſe debẽt ut ſegregent̃ ab aliis partibus &
ſuę partis: quã diffiniũt aliquam ꝓprietatẽ dicãt. igitur
quod dixit nomen eſſe partem orationis ſegregauit ſylla
bas a plauſibus: & quicquid cõfuſę uoci dat̃. Quod aũt
dixit cũ caſu: ſegregauit a uerbis: aduerbiis: prępoſitio-
nibus: ac coniũctionibus. Quod aũt dixit corpus aut rẽ
ſignificare hoc ipſius proprium eſt. Corporale autẽ no
men uel incorporale grãmatici ita diffinierũt: ut corpo
rale ſit qcquid uidet̃ & tangit̃: ut lapis. Incorporale qđ
non uidetur nec tangit̃: ut pietas. Item dicit aliã ꝓprieta
tem: quod aut ꝓpriũ aliquid ſignificat: aut appellatiuũ.
nam ꝓprium eſt quod unus eſt: ut Hector. appellatiuũ
quod multoꝝ eſt: ut homo. Scire debemus inueniri fre
quenter nomina appellatiua: quę ſũt ꝓpria: ut fœlix quę
cõmuni ſenſu facile dignoſcunt̃. Illud etiam ſcire debe-
mus: quia ſi ꝓprium eſt quod unus eſt: numerũ tantum
modo recipit ſingularem. neq; enim poteſt res unius in
pluralem cadere. Nam quod propria nomina pluraliter
declinant̃. Sciendũ eſt non ab unius noie ꝓcreatum nu

UVA. BHSC. IyR_099_1

meꝝ pluralē:ſed multitudinē nominū hoc facere. Recte eni Virgilius dixit. Marios & Camillos quoniā plurales fuerūt. Appellatiuū autem nomen eſt: quod cum ſit res multoꝝ recipit tamen & numeꝝ ſingularē in multis etiā unus tenetur.

Omparationis gradus ſūt tres: poſitiuus ut doctus cōparatiuꝰ ut doctior: ſuplatiuus ut doctiſſimꝰ. plerīq; uolūt comparatiuū eſſe doctiorē dicentes non eē cōparationem quando doctior dicimus quia nō comparat ſed pręferat: ſed errant. Nam oīs comparatio id agit ut alteꝝ pręferat. illa enim quę ęquat ſimilitudo potiꝰ ē q̄ comparatio. Poſitiuus autem omnia recipit genera maſculinum ut hic doctus: fœmininum ut hęc docta: neutꝝ ut hoc doctum: cōe ut docilis: omne ut docens. Cōparatiuus uero gradus duo tantum ſuſcepit genera: cōmune ut doctior: neutꝝ ut doctus. Superlatiuꝰ tria tantū: maſculinum ut doctiſſimus: fœmininum ut doctiſſima: neutrum ut doctiſſimū. Pręterea nomina recipiūt comparationem ſed ea quę ſūt qualitatis & quantitatis. Qualitas autem & quantitas aut ab animo dicitur: ut doctus: aut a corpore: ut candidus niger: aut a fortuna ut miſer aut a menſura: ut longus. Quare quęſitiuū eſt: utꝝ latinior diceref: quod tunc dicitur cum pro diſerto poniť ut ſit latinior quomodo diſertior cū aūt gentē ſignificat: non poteſt comparari. ita enim nō poſſumus dicere latinior quo modo nec gręcior. Comparatiuus aūt gradus iungiť caſibus tribus ablatiuo: ſeptimo: & noīatiuo īterpoſita particula q̄: ablatiuo ut doctior ab illo. ſeptimo ut doctior illo. nominatiuo ut doctior q̄ ille. Sed frequēter utimur ſeptimo abltō pene nūq̄. Superlatiuus uero gradus gtō tantum plurali iungitur: ut doctiſſimus illorū q̄q̄ & ſingulari cohęret quotiens nomen eſt enūciatione ſingulari: intellectu plurale: ut O donaū fortiſſime gentis Tytide. Illud ſane ſeruandū ē: quod & poſtea tractū ē

UVA. BHSC. IyR_099_1

Comparatiuũ gradum nos & noſtro & extraneo generi cõiungere. Superlatiuũ autem tantum noſtro. Dicimus enim uelocior homo hominibus & uelocior hõ canibꝰ quoniã cõpatiuus eſt gradus. ſuperlatiuũ uero gradū tantũ noſtro pręferimus generi: ut uelociſſimus hõ hominũ. nemo enim dicit homo equoꝝ.

Enera dicta ſunt ab eo quod generant. atq; ideo tã tũ duo ſunt genera principalia: maſculinũ & fœmininũ. Hi enim ſexus tantũ generant. Genera aũt aut naturalia ſunt: aut ex auctoritate deſcẽdũt: ut hic paries: hęc feneſtra. In his enim naturalem nullũ intelligimus ſexũ: ſed eum ſequimur quem firmauit auctoritas. Cętera uero genera a ſuperioribus ueniũt: ut eſt neutꝝ quod neq; maſculinũ eſt neq; fœmininũ. Cõmune quod eſt maſculinum & fœmininũ. Omne quod omnia ſupradicta continet genera. Epicœnum uero quod confuſum cõtinet ſexum. nam inter cõmune & epicœnum hoc intereſt ꝙ cõmune eſt ubi uiſu ſecernimus ſexum: ut canis. Epicœnũ eſt econtrario ubi uiſu non ſecernimus ſexum: ut piſcis Item inter epicœnũ & cõmune hoc intereſt: ꝙ in cõmuni articulari ſecernimus ſexū: ut hic canis uel hęc caniſ In epicœno uero unus articularis ſumitur: & utrunque ſexũ intelligimus: ut hęc aquila. Eum autẽ ſumemus articularẽ quem auctoritas dederit. nam cũ naturaliter nõ poſſumus in epicœnis ſexũ deprendere: debemus auctoritate firmari.

Vmerus autem ſingularis eſt aut pluralis. Dualis uero gręcus non uſurpatur niſi in nominibus duobus quę ſunt duo & ambo atq; ideo etiā inęqualiter declinantur.

Igura aut ſimplex eſt: aut compoſita. Simplex quę unam rem continet atq; naturalis eſt: ut doctꝰ. Cõpoſita uero quę ex arte fit: duas res habet ut indoctꝰ. Cõpoſita uero fit figura quattuor modis. q i arte ſũt poſiti

UVA. BHSC. IyR_099_1

Quod aũt dixit ex corruptis:ita intelligere debemus:ut tunc intelligamus corrupta eſſe in compoſitione quotiens reſoluta integrari poſſunt:ut ſiquis dicat cõcipio iure dr̃ corruptũ:quia ſi ſoluať facit capio:quod ẽ in egꝝ & conficio facit facio & ſimilia.

Blatiuus ſingularis regit genitiuũ datiuũ & abltũꝫ pluralem ſecundũ regulas in arte poſitas.ſed illud quod dicit ablatiuo e producta uel correpta terminato ita intelligendum eſt ut tũc producta ſit:quotiens genitiuus ſingularis ei terminatus ſit cũ uero is fuerit terminatus idem genitiuus ſingularis:ut huius patris ab hoc patre.Ideo aũt latini uoluerũt ab ablatiuo ſingulari regulas ſumere quoniam hic caſus latinus eſt:nec eum habent gręci & ille uti qꝫ caſus debuit regulas latinis nominibus dare qui ꝑprius latinoꝝ eſt.Oĩa noĩa quę in reꝝ natura ſũt qnqꝫ regulis continenť quę regulę apud donatum non ſũt ꝑpter compendiũ tamen tenẽdę ſũt.Colliguntur autẽ iſtę regulę de gtõ ſingulari: nã hic caſus quinqꝫ finibus terminatur aut ę diphthõgo:ut muſa muſę:aut i ut doctus docti:aut is ut pater patris:aut us : ut hic fluctus huius fluctus:aut ei ut hic uel hęc dies huiꝰ diei.Ergo cũ inuenerimus aliquod nomen de cuius declinatione dubitať:quęrũdus nobis erit pręcipue genitiuus qui inuẽtus ſi ę fuerit terminatus ad ſimilitudinẽ muſę declinabiť:ita & in reliquis fiet.Sed conſtat gręca noĩa etiam gręce poſſe declinari. Plane duos pręcipue caſus in his regulis ſollicite ꝓferre debemus.Vocatiuũ ſecũdę declinatõis & ablatiuũ tertię in qbus cõtra regulas plurimũ ſibi aſſumpſit auctoritas. Vtũs enim ſingularis ſecũdę declinationis tũ in i exibit: cũ ntũs ſingularis in ius fuerit terminatus in genere maſculino in proprio nomine:ut hic Mercurius,o Mercuri.Hoc eniꝫ nomen ius terminat nominatiuũ & maſculinũ eſt & ꝓpriũ Si autem nominatiuus us terminať ut hic doctus utũm

UVA. BHSC. IyR_099_1

facit o docte:& ſi appellatiuum ſit licet ius terminatur: ut hic impius o impie. hic egregius o egregie. At huic regulę contrarium eſt hic filius o fili. Quare maiores noſtri timentes ipſum uocatiuum ſimilem fecerunt nominatiuo. ut Virgilius dicit: Corniger heſperidum fluuius regnator aquarum: & Lucius Octauius iudex. Ablatiuus uero tertię declinationis: qui & i & e terminatur multum confuſus eſt: tamen hoc ſeruare debemus ut cuȝ nomen fuerit generis communis: quod in is mittit nominatiuum & genitiuum: ablatiuum. i. terminemus: ut hic & hęc docilis: ab hoc & ab hac docili. Item neutra oïa quę e terminantur in nominatiuo: ut hoc mare ab hoc mari Ea uero quę x littera terminantur in e exeunt: ut hic calix ab hoc calice: hęc pellex ab hac pellice: hęc lex ab hac lege & ſimilia. Item omnia participia e terminantur ut ab hoc calente: ab hoc furente: quę ſi nomia fuerint i magis terminabūtur. Item quę or terminantur in nominatiuo doctior: clarior: minor: maior: facit enim a doctiore clariore minore maiore. Reliqua uero ſic ambigua ſunt ut uix etiam auctoritate firmentur. naȝ & ab hac naui & ab hac naue legimus: & ab hac puppi & ab hac puppe & ab hoc igni & ab hoc igne: in quibus omnibus meliorum auctoritas ſequenda eſt.

Ronomen dictum eſt: quia ponitur pro noïe: ut ſi quis dicat Virgilius ſcripſit bucolica: ipſe ſcripſit georgica: nec tñ uidentur pnomina: quoniam nominum funguntur officio eſſe noïa. nã etſi nominũ uim exprimũt non tamen plene exprimunt. Nomiua enim poſita pléas faciũt elocutiones: pronomina ſemiplenas. Item nomina poſita uelut inchoant elocutiones. Pronomina auteȝ uelut complét. Qualitas pnominũ principaliter biptita ẽ. Omnia enim pronomina aut finita ſunt: aut infinita. Finita ſunt quę recipiũt perſonas ideſt quę definiũt perſonas & ſunt tantũ tria. ego tu ille. ſed ille plerũqȝ uariatur.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Nam ſi ad preſentis perſonam refertur tūc recte finitū eſt. ſi de abſente dicatur minus q̄ finitum eſt. Infinita autem pronomina uarias habent ſpecies: nam licet oīa que cunq; non recipiunt perſonas infinita ſunt: tamē alia dicuntur generaliter finita: alia minus q̄ finita. alia articularia uel demōſtratiua: alia poſſeſſiua: generaliter infinita ſunt que unicuiq; pſone aptari poſſunt: ut ē qs: & ſūt hec ſeptē tantū: Quis qualis talis quantus tant⁹ quotus totus. Minus q̄ finita dicunt̄ que cōmemorationē habēt notarum perſonarum: ut eſt ipſe: hec ſunt ſex tantū. ipē iſte is hic idem ſui. Sed ex his alia ſunt que abſentes pſonas ſignificāt: alia per preſentes: abſentes reliqua omnia preſentis hec tantum: iſte iſta iſtud & hic hec hoc: que nonnulli etiam pronomina articularia uocant: eo quod more grecorum nominibus declinantur. Poſſeſſiua dicuntur pronomina: que nos aliquid poſſidere oſtendūt ut eſt meus tuus. Hec in quattuor partes diuidunt̄: aut enim utraq; parte ſingularia aut utraq; pluralia: autītrīſecus ſingularia extrīſecus pluralia aut extrinſec⁹ ſingularia: intrinſecus pluralia. Vtraq; pte ſingularia ſūt ubi & pſona poſſidētis & poſſeſſio una eſt: ut meus. Vtraque parte pluralia ubi ſunt multi qui poſſident̄ & multi ſunt qui poſſident ut eſt noſtri. Intrinſec⁹ ſingularia extrinſecus pluralia ſūt que poſſidentes unā perſonā oſtendūt poſſeſſoꝝ plurimas: ut eſt mei uel ecōtrario ut ē noſter intrinſecus autem dicitur quod ptinet ad perſonam poſſidentis: extrinſecus quod pertinet ad perſonam poſſeſſi. Sunt aūt poſſeſſiua pronomina quinq; tantum: meus: tuus: ſuus: noſter & ueſter. Abſq; his pronominibus que oīa ſunt uiginti & unum: nullum aliud quod ſuā originem habeat poterit reperiri. ſed⁊ſiqua ſunt in cōpoſitōe fiūt. Scire autem debemus in declinatiōe ꝓnominuꝫ plerūq; ſub una ſignificatiōe caſus uarie proferri ut eſt qs uel qui. nā poſſumus dicere meī cā te peto & mis cauſa

UVA. BHSC. IyR_099_1

te peto & tis cauſa te peto: ſed mis & tis de uſu receſſerẽt
Item ablatiuus ſingularis aliquando uarie terminatur: ut
a quo uel a qui. nam dicimus a quo ueniſti: & a qui ueni
ſti. ſed a qui in uſu eſſe deſiit. Datiuus etiam & ablatiuus
plurales plerũq; uarii ſunt. dicimus enim a quis uel a q
bus: qui quidem uidentur hac ratione uariari: quoniam
ablatiuus ſingularis inuentus eſt uarius. Scimus enim
quia omnia quę o terminantur in is mittunt: quę i in bus.
Ergo ſicut dicimus ab hoc docto ab his doctis: ita dici-
mus a quo & a quis. item ſicut dicimus a puppi a puppi
bus: ita dicimus a qui a quibus. Sed pronomina queãd-
modum in declinatione duplicant caſus: ita plerunq; mi
nuũt. nam ſicut pronomina ubi tantũmodo genitiui ſũt
ut eccum eccam ellum. Sunt ubi nominatiuus & uocati
uus deeſt: ut ſui ſibi ſe a ſe. Sũt ubi uocatiuus tantũ de-
eſt: ut in pronomine quod eſt ego.

Erbum eſt pars orationis cum tempore & perſona ſine caſu. Quod dixit cum tempore & perſona cõ-
nexum intelligendum eſt. Neutrum enim poteſt in uerbo
ab altero ſeparari. nam ſi ſolam perſonam uelis intellige
re pronomen eſt. Si ſolum tempus participiũ eſt: ſi utrumq;
ſimul tunc uerbum eſt. Quod autem adiecit caſu carere
uelut ſuperflue eſt poſitum. Quis enim neſcit uerbum
carere caſu: ſed timuit propter illas elocutiones: quę ſic
formantur quaſi caſum habeãt: ut da mihi bibere: ſic eſt
enim da mihi bibere ut ſi dicas da mihi uinum qđ utiq;
caſum habet: ne qui ergo propter ſimilitudinem elocu-
tionum putarent caſum modo infinito attribui: ideo di
xit penitus caſum a uerbo reponi. nam ille elocutiones
caſum non recipiunt: ſed grecam elocutionem ſequun-
tur.

Valitas uerborum diuiditur in modos & formas. Mo
di omnes ſunt octo. Indicatiuus: imperatiuus: pro-
miſſiuus: optatiuus coniũctiuus. Infinitus impersonali.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Gerũdiuus. Sed ex his qnq; uolũt eſſe legitimos de tri/
bus uero dubitat̃ ideſt de ꝓmiſſiuo Imperſonali. Gerũ
diuo: Indicatiuus dicit̃ modus quoniã per ipſum quod
gerimus indicamus: ut eſt lego. Impatiuus quoniã ꝑ ip
ſum iperamus ut eſt lege. Optatiuus quoniam habet ad
uerbium optandi. ut utinam legã. Coniunctiuum uero
modũ non ideo coniunctiuuꝫ dicimus quia habet aliqd
coniunctũ ideſt cũ. Nam & optatiuus inciperet eſſe con/
iunctiuus qa habet aduerbiũ coniunctum utinã ſed ideo
dictus eſt cõiunctiuus quia i loquendo cũ ſolus locutio/
nem implere nõ poterit cõiungit ſibi indicatiuum: ut cũ
ſcipſero faciam & cũ dixero legam: Infinitiuus dicitur
modus quia non definit pſonas: ſed omnes tres uno uer
bo profert ut eſt legere. Cęteri uero modi in pſonis dif/
ferentiã faciũt quod probat̃ hac elocutiõe. legere uolo
legere uis. legere uult. Nã quoniam uolo uis uult in di/
catiuus eſt modus differentia facta eſt perſonaꝝ: quoniã
uero legere infinitus eſt oẽs uno modo prolatę hi ſunt
generales modi. Illi uero tres de quib⁹ dubitat̃ ita expli
candi ſunt. Qui negant promiſſiuũ modũ eſſe hoc aſſe/
runt eſſe ſuperfluum hunc putari modũ quoniã indica/
tiui modi ſit tempus futuꝝ ideſt legã ſcribam. Qui auté
dicunt propriũ modũ eſſe negant indicatiuũ modũ tem
pus futurum per reꝝ naturam habere poſſe. Nam ſi indi
catiuus modus ideo dictus eſt: qđ per ipſum indicamus
Nemo autem indicat: niſi quę nouit futuꝝ habere non
poteſt quia nemo indicat. De imperſonali aũt modo hęc
loquũtur. Pleriq; hunc modũ dicunt quia ſic de uerbo
naſcit̃ quemadmodũ cęteri modi ut lego lege legit̃: ſed
tamen non probat̃ modus eſſe: ſed uerbũ: Nam cũ unuſ
quiſq; modus: non poſſit currere per modos nam habet
indicatiuum legitur. Imperatiuum legat̃: coniunctiuuꝫ
cũ legatur. Item Gerundiuum queꝫ dicũt modũ pleriq;
negant eum modũ eſſe: ſed dicunt participioꝝ a paſſiuo

x

UVA. BHSC. IyR_099_1

futuri & preteriti eſſe declinationez ſed eſt modus: quia in o. deſinit ultimo tempore ſuo in qua littera nullũ deſinit participium & ſignificationẽ habet tam agentis q̃ pacientis: quod utiq; non haberet ſi participiuz paſſiuũ eſſet: Etenim cum dicimus cantãdo & agentis & patientis habet ſignificationez: quod probatur teſte Virgilio. Nam ubi dicit: Cantando tu illum: agentis ſignificationez oſtendit ubi dicit cantãdo rumpit anguis patientis.

Orme ſunt quattuor: per quas non declinatio: ſed ſignificatio uerborum explicatur: que ideo quattuor ſunt quoniam omne quod agimus quattuor temporum officio continetur. Nam aut cogitamus utrũ agendum ſit. aut quod placuit inchoamus: aut inchoata cõplemus aut completa iteramus: iccirco ipſe forme hec nomina acceperunt una enim Meditatiua que non agere nos aliqd: ſed adhuc uelle agere oſtendit ut eſt lecturio ſignificat enim non lego: ſed legere uolo. Secunda eſt inchoatiua: que aliquid nos nunciare oſtendit ut eſt caleſco quod ſignificat calere incipio. Tertia eſt pfecta ut eſt lego: que plenũ oſtẽdit actum. Quarta eſt frequẽtatiua que nos ſepe agere aliquid oſtendit: ut lectito ſignificat enim ſepe lego. Quas formas pleriq; ueluti milites refutare uolunt: ſed cõuincuntur ſecundum rationem naturalẽ. Multa enim ſunt que proprie nõ niſi iſtis poſſunt explicari. Med tatiua autẽ forma in rio deſinit ut ſcripturio: lecturio. Incohatiua aũt uerba quinq; regulis cõtinent. quarũ ſi una defuerit inchoatiua nõ erũt debent eniz in ſco ſyllaba exire & originẽ ducere a neutrali uerbo: & tertie eſſe cõiugatiõis correpte: & carere tẽpore preterito perfecto & pluſq̃pfecto carere etiã participio futuri tpis. Ideo autez inchoatiua carent tẽpore perfecto quia oĩa que inchoant nihil perfectum habere debent. Frequentatiua forma i to qñ exit ſemper prime coniugationis eſt: ut lectito: as: curſito: as: ſcriptito: as.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Si autem in.ſo.exeat etiam tertię eſſe poteſt: ut laceſſo laceſſis:faceſſo:faceſſis.

Oniunctiones tres ſunt nomina habentes ab ordīe litteraꝝ quęruntur aūt in quinq; rebus ideſt indicatiuo modo tempore pn̄ti:numero ſingulari: ſecunda perſona ante lr̄as uel ante ſyllabas.Ante litteras ī uerbis actiuis & neutralibꝰ.Ante ſyllabas in cęteris.i.ī paſſiuis cōmunibus: deponētibus.Ergo ubi.a.fuerit prima coniugatio ē:ut amo amas.ubi.e. eſt ſecunda ut doceo doces:ubi.i.tertia ut lego legis.ſed tertia plerūq; & correpta eſt:& producta:qđ deprehendit̄ hac ratione.Si correpta fuerit ī paſſiuo penultima ſyllaba.e.habebit ut lego legis legor legeris.Si aūt ꝓducta fuerit.i.reſeruabit in paſſiuo:ut nutrio nutris:nutrior nutriris.Quę uarietas etiam de imperatiuo mō colligit̄. nam tertia correpta i.e.exit:ut lege.tertia ꝓducta in.i.ut nutri.Itē infinitiui modi penultima ſyllaba quę ſi lōga fuerit ꝓductam cōiugationē eſſe demōſtrat:ut nutrire.Si breuis correptam eſſe demōſtrat: ut legere hę autē cōiugatiōes futurum tēpus indicatiui modi uarie mittūt. Nam pria & ſecūda cōiugatio in.bo.dicūt:ut amo amas amabo.doceo doces docebo.Tertia uero correpta in am tantū mittit: ut lego legis legā. Tertia producta duas habet regulas reqrendas ī indicatiui modi tempore pn̄ti ſi ante.o.ultimū.e.fuerit correptū ī.bo.tantū mittit: ut exeo exibo Si autem.i.habuerit ante.o.futurum tēpus & in.bo.mittit ut ſeruio ſeruis ſeruibo:quas regulas Probus artifex tuetur.

Erboꝝ genera ſunt q̄nq;.Actiua.Paſſiua. Neutra. Cōmunia.Deponētia.Quęcūq; ille ſint diffinitiōes quę hic lectę ſūt:uarie tamen quantū ad ſignificationes id pertinet.Omnia iſta quinq; duas habēt ſignificatiōes ideſt aut agētis aut patiētis. Hinc eſt qđ in neutrali uerbo & agētis & patientis inuenimꝰ ſignificationē. agētis

UVA. BHSC. IyR_099_1

ut nato:& patiētis ut uapulo. Itē deponēti uerbo ubi ſola utiq; debuit eſſe paſſiua ſignificatio & agētis nō nūq̃ inuenit̃: ut ē loquor. Cōfuſio aūt Cōmunis uerbi caſibꝰ ſegregatur. Nā ſi actūꝫ caſum iungas agentis eſt: ut criminor illū. Si ablatiuū patientis: ut criminor ab illo.

Empora ſūt quinq;. Pręſens qđ agit: ut lego. Pręteritūimꝑfectū quod omiſſum eſt & non completum ut legebā. Pręteritū perfectum quod completuꝫ eſt paulo ante ut legi. Pręteritūpluſq̃ꝑfectum: quod completuꝫ eſt olim: ut legeram. Futuꝝ quod imminet: ut legam. Vnde uitioſe loquūt̃: qui dicunt expecta mō eggrediar. Nam iungunt ſignificationē futuram & pręſens tēpus. Item qui dicūt cras lego lectionē: uitioſe loquunt̃. Nam cum lego temporis pręſentis ſit cras uero aduerbiū futuꝝ utiq; hęc locutio non choęret. Tractandū eſt illđ an ſana ſit locutio hęc cras legā an cras lego. Cras lego ut diximus uitioſum eſt. Cras aūt legam ideo nonnulli uitioſum iudicant: quoniā duo futura quaſi ī aliud futurum nos deferunt.

Odi uaria tempora recipiunt. Indicatiuus enī oīa quinq; habet ſupradicta tempora: Imperatiuus uero duo tantum pręſens & futuꝝ. Optatiuus tria: ſed geminata: Nam preſens & imperfectū pro uno eſt: Item ꝑfectū & pluſq̃ꝑfectum habet & futurum. Coniunctiuus tot tempora habet quot & indicatiuus. Infinitus tria habet tempora pręſens: pręteritū: & futurum. Sed ſcire debemus ī omnibus paſſiuis uerbis pręterita tēpora ideſt perfectū & pluſq̃ꝑfectum habere ulteriora pręterita. ꝑſonas omnes modi ſegregata habent abſq; īfinito ubi cōfuſę ſunt ut diximus. i. tres. Modus autē imperatiuꝰ habet difficultatem perſonaꝝ quę talis eſt: prima perſona in tempore pręſenti deficit ſed in numero ſingulari. Cęteꝝ in numero plurali nō deficit: Ideo autē deficere creditur tam in perſona q̃ in numero quoniam omne impa

UVA. BHSC. IyR_099_1

tiuum in aliū procedit ideſt a ſecunda perſona naſcitur ĩ tempore uero futuro tã in numero ſingulari q̃ ĩ numero plurali prima pſona deficit.ſecūda uero & tertia ĩ numero ſingulari uno mõ pferunt: ut legito tu:legito ille:ut eſt apud Virgiliū. Tertius argolica hac galea contentus abito.Nã ſi dicam legito:legat: legito quidẽ erit tempus futuꝝ:legat uero pręſens.Itẽ tertia perſona numeri pluralis:his regulis cõtinet.Indicatiuo modo tẽpore pñti tertia pſona numero plurali.o.a ccipit:& facit hanc perſonã Impatiui modi per omnes coniugatio tiones amat:amato:docent:docento:legunt:legūto:nutriunt:nutriūto : quod ſeruare maiores ut ait Horatius & quocunqꝫ uolent animum auditoris augūto. Mam ſi diceret agant tempus pręſens oſtenderet:non futurum. Prima coniugatio & tertia correpta tot ſyllabas habet̃ debet in ſecunda perſona quot ĩ prima habet indicatiuo modo:ut amo amas.lego legis.Quod autē aliter facerit anomalum eſt:ut edo:es:comedo comedes

Duerbium dictum eſt eo quod neceſſe habet hanc partem orationis uerbū ſequi: ut cras faciã:hodie legam : quottidie ſcribo ſed non neceſſe eſt uerba ſequi aduerbium.Ita neceſſe eſt aduerbium ſequi uerbuꝫ. Nã qñ dico facit orator:ẽ elocutio plena q̃q̃ ſine aduerbio. Poteſt ergo uerbum ſine aduerbio poni.Aduerbiū aūt ſine uerbo nunq̃ ponitur.In ſignificationibꝰ aduerbioꝝ localia aduerbia diligentet animaduertenda ſūt:quę habent quattuor ſpecies.In loco:de loco: ad locū:& p locum.In loco ſunt hęc:hic:illic:ibi:intus:foris.De loco ſunt hęc.binc:illinc:inde:aliunde:uno modo tam de loco q̃ in loco proferunt.i.ſine coniunctione prępoſitiones.Ad locū ſunt hęc:huc:illuc:iſtuc:illo:intro:foras. Per locum ſunt hęc:hac:illac:illa. Ergo animaduertet̃ debemus:ut quotiens fuerint aduerbia in loco iungamꝰ uerba:quę habeant hanc ſignificationẽ in loco:ut puta

UVA. BHSC. IyR_099_1

ibi ſum:illic ſedeo:intus:& ſimilia. Quotiens ſunt autẽ aduerbia:quę ſignificant ad locũ iungamus his uerbis ſimiliter quę habeant ſignificationẽ euntis: ut pergo il/ luc:uado illo:proficiſcor intro & ſimilia. Naꝫ ſi quis di cat uenio ibi uitioſum eſt. Venio enim ſignificationis eſt ad locũ:ibi uero i loco eſt: & duo hęc diuerſa nunq̃ co/ hęrent. Nam oĩa aduerbia nõ recipiunt comperationẽ: ſed ea tantũ quę ducunt originem a nominibꝰ recipien/ tibus cõperationem:ut doctus docte:iure enim dicimꝰ doctius doctiſſime quoniã & nomen ipſum facit. doctior doctiſſimus. Aduerbia autem quę comparantur in paſſi uo gradu duas habet regulas. e. &. er. ut docte & forti/ ter. In comperatiuo nuã ut doctius & fortius. In ſuper/ latiuo autem unam. e. quod ſemper productum eſt: ut doctiſſime fortiſſime. Quando antem poſitiuus. e. termi natur:& qñ. er. datiuus ſingularis oſtendit. Nam. e. tum terminatur aduerbiũ in poſitiuo quando datiuus ſingu laris. o. fuerit terminatꝰ:ut docto docte:claro clare. Tũc autem aduerbium. er. terminat̃ quando datiuus ſingu/ laris. i. fuerit termiatꝰ:ut huic agili agiliter:& huic forti fortiter. Quę has regulas nõ ſeruant aduerbia anoma/ la ſunt. Nomina prouinciaꝝ ſemp̃ recipiunt prępoſitio/ nes:ut ad campaniam pergo:de campania uenio. In cã/ pania ſum. Econtrario nomina ciuitatũ nunq̃ recipiũt prępoſitiones quando funguntur uice aduerbioꝝ. Ve/ rũtamen ſi ad locũ ſignificant accuſatiui forma ſequen/ da eſt:ut Carthagineꝫ uado ſi de loco ſecundũ ſeptimũ loquimur. ut Carthagine uenio ſi in loco duplex regu/ la eſt:Nam ſi nomen fuerit ſecundę declinatiõis:aduer/ biũ in loci fit ſecundũ formã genitiui:dicimus eniꝫ deli fui beneuenti fui quoniam huius deli huiꝰ beneuenti ge nitiuus eſt. Sin autem nomen erit alterius cuiuſcũq; de clinationis tunc formam ſequimur datiui caſus dicimꝰ enim Carthagini fui. Tyberi fui:quoniam huic Cartha/

UVA. BHSC. IyR_099_1

gini huic Tyberi datiuus eſt. Sciendũ eſt ſane pauca no/mina his regulis repugnare: ut eſt Narbone in philippicis Cicero Cum tu. Narbone menſas hoſpitium: conuomeres. Debuerit enim dicere Narboni. Itẽ Virgilius ait Tyria Carthagine qui nunc expectat inquit Carthagine non Carthagini quod erat regula Sed Cicero Antyptoſim fecit. Virgilius uero metri neceſſitatez mutata regula ſeruauit: Generaliter tenẽdũ eſt quod aduerbiis ideſt ſolis poſitis non debet coniungi prępoſitio ſeparatim. Nemo enim dicit: de ſero de modo: Vnde nec de mane dicere debemus: quod plerunq; in uſu habent. Sed quo/niam legimus dum mane nouum ideſt hoc ipſum mane iam nomen effectum eſt: genus enim non recipit niſi no/mẽ: Videmur ei adiicere poſſe prępoſitionem: Quare tutius loquũtur & ſolum aduerbium ſine prepoſitione ponunt: ut mane uenit & quando uolũt addere prępoſitionem genus cõiungunt: ut de primo mane uenio: iam enĩ nõ uidetur iũgi ei parti orationis quę eſt mane: Sed quę eſt primo.

Articipium dictũ eſt quaſi participiũ. habet. n. partes a nomine duas: genus & cauſam. A uerbo duas tempus & ſignificationem: Ab utroq; duas numerum & figuram: ideo ab utroq; quoniam numerus & figura tã modo accidunt q̃ uerbo. illa enim bina iis tantum accidunt a quibus trahuntur.

Enera participiorum ſunt hęc. Maſculinuz. Fœmininum. Neutrũ & Omne. Maſculinum participiũ in us. ſyllabam terminatur. Fœmininum i. a. Neutrum i um. ut lectus lecta lectum. lecturus lectura lecturum. legendus legẽda legendum. nam hęc ſunt duo tẽpora pręteritum & futurum quę genera ſecunduz regulas quas diximus diuidunt. Pręſens autem participium ſemper generis eſt omnis: & duabus clauditur conſonantibus: ut eſt legens.

UVA. BHSC. IyR_099_1

Aſus totidem ſunt in participiis quot in nomine & pronomine. Participia aũt Maſculina & Neutra ſecundę ſũt declinatiõis. Fœminina priȩ. Omne tertię in quo Ablatiuus &.i.&.e.terminat̃:ut amanti & amante. Sed ſcire cõuenit qđ ars exigit ut.e.lr̃a terminet̃.i.autẽ ubi fuerit terminatus:Ablatiuus hui⁹ participii neceſſitas eſt aut metri:aut euphonię.

Empora i participiis latinis tria ſũt pręſens.p̄teritũ & futuꝝ.Regulę tñ quattuor ſũt.Nã p̄ſens unã hẽt quã dixim⁹.ns.ut legẽs. Pręteritũ unã.us.ut lectus Futuꝝ uero duas habet regulas:rus:&.dus.ut lecturus & legẽdus. Ideo aũt neutrale uerbũ tot & eadem habet participia quę & actiuũ quoniã ſic declinat̃ ut actiuum Nam participia declinatiōe noſcunt̃:Deponens aũt uerbum participiũ futuri in rus mittit:ut auxiliaturus.Nã ideo dictum eſt deponens nõ quod.r.litteram non deponat(.Nam & cõmune deponens eſſet.& hoc.n.r.litterã non relinquit) ſed ideo deponens dicitur:quod deponit participium declinationis ſuę ideſt futuruȝ quod dus: ſyllaba terminat̃.Nemo enim poteſt dicere loquendus: licet inueniamus apud poetas hanc uſurpationẽ.Commune uero uerbũ ideo habet quattuor participia:qa cõmune eſt ideſt agentis & patiẽtis habet ſignificatiõeȝ & nouimus qđ duo participia ueniunt ab actiuo:& duo a paſſiuo.Sane ſcire debemus qđ licet latinitas non habeat neq; pręterituȝ participium ab actiuo:neq; pręſens a paſſiuo: inuenitur tñ apud poetas talis elocutio ubi alterius tp̄is pro hac ſignificatione ponat̃:ut eſt Virgili⁹ Et qua uectus abas & qua grãdeuus alethes. Vectus eni dixit pro eo quod eſt uehebat̃. Regulę participioꝝ ita ſe habent:ut participiũ futuri tp̄is a paſſiuo regat participiũ pręſentis tp̄is ab actiuo ideſt ut de participio futuri temporis a paſſiuo ſublata dus ſyllaba & addita.ſ. littera faciamus participiuȝ pręſentis tẽporis ab actiuo

UVA. BHSC. IyR_099_1

uel e contrario. Item participiũ pręſentis tpis a paſſiuo ſublata s littera & addita rus ſyllaba facit participiũ futuri temporis ab actiuo: ut lectus lecturus uel ecõtrario Sed his regulis repugnant pauca participia noua ratiõe uſurpata: ut eſt moriturus quod nulla rõne dicitur. ſublata eni rus ſyllaba & addita s littera morit⁹ facit quod latinitas non habet: nam mortuus dicimus. Et illud ſciẽdum eſt maiores noſtri: ſępe a uerbis neutralibus pſentis temporis uſurpaſſe participia: ut eſt regnata triũphata: placita: nupta: pranſus: cœnatus: & ſimilia: Quib⁹ nos ideo utimur: quoniã auctoritate firmantur. non tñ poſſumus de aliis uerbis neutralibus ſimiliter quę non lecta ſunt uſurpare: Sed debemus ea tantum que lecta ſunt dicere.

Coniũctiones dictę ſunt ab eo quod coniũgant elocutionẽ: Nam ſi quis dicat ego & tu eamus: diſſidet elocutio ſi iterponas &: & dicas ego & tu eamus incipit cohęrere. Copulatiue dicũtur eo ꝙ & uerba & ſenſum copulant: ut ſi quis dicat ego & tu eamus. Nã in hac elocutiõe & uerba coniũcta ſunt & & ſenſus. Vtrunq; enim itu℞ ſignificat. Diſiũctiua uero penitus contra naturam ſermonis fuiſſet inuẽta niſi uerba coniũgeret. Nã qd tã contrariũ coniũctioni: q̃ habere ſpecies coniũctiõis? ſed ideo diſiũctiua dr̃ ꝙ ſenſus diſiũgat. Nam uerba coniungit: ut ſi qs dicat ego aut tu eamus. nũc eni elocutio cõiũcta: ſed ſenſus diſiũctus. Non eni utrũq; ſed alte℞ iturũ ſignificat. Expletiuę dicunt̃ coniũctiones eo ꝙ illud qđ minus fuerat explere contendũt: ut ſi quis dicat negligẽti lege dicendo: lege in eo eum arguit quod nõ legit. At ſi dicat ſaltem lege: in eo arguit ꝙ nihil omnino agit. Inter cauſales & rationales hoc inteſt: ꝙ tunc utimur cauſualibus quando de cauſa loquimur: tunc rationalibus quando de ratione. Cauſa eſt autem quę nos impingit ad aliquid faciendum. Ratio autem: qua utimur in faciẽdo

UVA. BHSC. IyR_099_1

Sed plane faciendũ eſt ꝙ pro rationabilibus cauſales po nere poſſumus:& pro cauſalibus nũq̃ ponimus rat iona les. Etenim cauſa non ſtatim rationem recipit. ubi auté non eſt iam cã prȩceſſit. In ordine auté hoc ſeruandũ eſt quod ſunt aliquȩ quȩ ſemper prȩponunt̃ :ut aſt:at. dici/ mus enim aſt ego quȩ diuũ incedo regina : non ego aſt. Et item: At pater Anchiſes:non eni pater at. Poſtponũt̃ ueroq; & aũt dicimus enim primuſq; machaon nõq; pri mus Machaon. Et hoc autem fac:non auté hoc fac. Igit̃ uero & primo & medio & ultimo cõuenit loco:dicimuſ eni igit̃ patres conſcripti cenſuerũt & patres igit̃ cõſcri pti cenſuerũt.

Rȩpoſitio dicta eſt:ꝙ in loquendo preponitur: di/ cimus enim apud amicum ſum. Excepta bina ꝑpo/ ſitione quȩ nunq̃ prȩponitur ſed poſtponitur ſicut ten᷒ dicimus enim pubetenus & non tenus pube : & excepta altera ꝑpoſitione ideſt cum ſcilicet in ꝓnominibus non nullis:ut mecũ:tecum:nobiſcũ:uobiſcũ:quod cõtra ar/ tem ex aperto dr̃. nemo enim dicit cuȝ me cũ te propter cacéphaton. Natura eni prȩpõnis exigebat: ut prȩpone ret̃. Accuſatiuȩ prȩpoſitiones ſũt. xxx. quȩ accuſatio tã tum iungunt̃ uel ſingulari uel plurali. Ex his ad & apđ diuerſas habent ſignificationes. Nam ad:ad locũ ſignifi/ cat:ut ad patrem uado. Apud uero in loco:ut apud pa/ rentes ſũ. ſed ad nõnunq̃ auctoritate etiam in loco repit̃ ut decem fiſcos ad ſenatoré illuȝ relictos. & apud Maro nem: Ad Troiam ꝓ caris geſſerat argis. Tentauerunt ple riq; facere diſcretioné & in hac elocutione quȩ fit de ad & de in:ut ad foꝶ uenio & in foꝶ uenio. Etenim ad forũ uenio eſt ad foꝶ accedo. in forum uenio forum ingredi or:ut ſit illud potius propinquantis ad locum. hoc aũt locum ipſum tenentis:ſicut uidet̃ locutus eſſe Saluſtiuſ dicendo:ire utiq; imperatores ad urbem erant utriq; im pediti ne triũpharent calũnia paucoꝶ. Nam ſi nec dum

UVA. BHSC. IyR 099_1

triumphauerāt : urbē igreſſi non fuerant. Ergo ad urbē quod dixit propinquantis ſignificatio habetur: nō ingre dientis. Vſq; etiam prępoſitio nouo modo ſibi aliā con iungit pręposſitionem. dicimus enim ut Virgilius aduſq; colūnas exulat. Nec ſequi debemus quod nōnulli dicūt uſq; aduerbiū eſſe: multo minus enim ſibi iūgeret ꝑpo ſitionem ſi aduerbiū fuiſſet. Aduerbio eni ſępe prępoſi tio ſeparatim nō cohęret. Et e & ex prepoſitiōes habent differentiā: nam ſi pars orationis ſequatur a uocali: icho ans ex pręponimus: ut ex aio. Si autē a conſonāte icho et e: ut e foro. Econtrario autem poſitę aut hiatū faciūt aut aſperitatem hiatum e animo aſperitatē ex foro. Clā prępoſitio: quā donatus inter ablatiuas poſuit: ſcire de bemus ꝙ indifferenter pro arbitrio dicentis & ablatiuo iūgitur & accuſatiuo. dicimus enim clam patre & clam patrē. In ſub ſup & ſubter: & accuſatiuę ſūt & ablatiuę. Sed apud maiores noſtros indifferenter ponebant ideſt nulla lege ſernata: nā & Virgilius dixit: Rapuitq; i fomi te flammā: pro in fomitem. & Hora. naſo diſtrictus enſis quod ſuper magna ceruice pendet: pro ſuper ceruicem Cicero fortes in eo quiritis pro in eū & ſimilia. Aetas po ſterior ſup & ſubter accuſatiuas fecit in uero & ſub cō iūgit accuſatiuis caſibus cōmutatio eſt loci: ut in forū uado: ſub baſilicam uado. Tūc iūgitur ablatiuis cū per manſio eſt uerboꝝ: quę elocutione pręponenda ſūt rōne colligitur. nam pergo proficiſcor & huius motū ſignifi cant. Sto: ſedeo: dormio: & huius permanſionem. Loque lares ꝑpōnes ideo dicūtur qa ſemp cohęrent: ut cōduco recipio. cohęrere autem eas res illa ſignificat quod non patiuntur in ſignificatione interpoſitionem. nemo enim dicit con tibi duco: aut re illū cipio. Prępōnes cū poſt poſitę fuerint ſi caſū ſuum reſeruēt adhuc prępoſitiōes ſunt ut tranſtra p & remos ſi aūt caſum mutent fiunt ad uerbia: ut tempore poſt. Sed plerunq; metrorum rōne

UVA. BHSC. IyR_099_1

etiá prępoſitę idem faciũt ut longo poſt tp̄e uenit. Et il lud ſciendũ eſt prępoſitiones utriuſq; caſus quotiens p̄ aliis prępoſiti onibus ponũtur illis eas caſibus iũgi qui bus iungũť illę pro quibus ponũť: ut in alteꝝ. nam quo niam in modo contra ſignificat tantũ accuſatiuo iũgen da eſt. Contra eni accuſatiui caſus eſt. Item ſup̄ Priamo rogitans: quoniã ſup̄ de ſignificat tantum ablatiuo iun/ genda eſt. de eni ablatiui caſus eſt.

Nteriectiones ꝓprie ſũt affectus uoce incognita cõ dita expreſſi: ſed & plenus frequenter ſermo pro in teriectione habetur: ſi affectum ſignificet: ut proprie do/ lor & ſimilia.

Vnt nomina ſimilia participiis pręſentis temporis ut demens legens: quę hac ratione diſcernuntur. Si enim nomen fuerit comparationẽ recipit: ut dementior dementiſſimus. ſi aũt participium fuerit non recipit cõ/ parationem. Nemo enim dicit legẽtior legẽtiſſim⁹. Quid ſi ſit nomen nõ ſimile participio: ſed quid ſit & p̄ticipiũ aliam recipit diſcretionem: ut eſt amans quod eſt nomẽ eſt & participiũ. Nam ſi ſit nomen gtõ iungiť: ut amans tui. ſi autem participiũ ſit accuſatiuo iungiť: ut amãs te quemadmodum colens te. Si autem inueniantur nomina ſimilia participiis p̄teriti tp̄is uel potius eadem & parti/ cipia diſcernũtnr in declinatione. Nam participia ſi fue/ rint ſecundę ſũt declinatiõis: ut hic uiſus huius uiſi: hic auditus: huius auditi. Si autem nõia fuerint: erũt quartę declinationis: ut hic uiſus huius uiſus: hic auditus hui⁹ auditus: q̄q̄ hęc quę diximus etiam illa ratione diſcerni mus: quod participium tunc eſt quom tempus habꝫ: ut puta ille auditus eſt: quom autem non habet temp⁹: no/ men eſt: nt auditus me⁹ obtuſus eſt: & uiſus me⁹ breuis.

UVA. BHSC. IyR_099_1

SERGII GRAMMATICI IN SECVNDAM DONA TI EDITIONEM COMMENTARIVS.

Vę ſunt principales partes orationis nomẽ & uerbum:eo ꝙ ipſę ſolę faciũt elocutioneʒ:ut Cicero ſcripſit:Virgilius fecit.& ſine ipis nulla pars implet elocutionẽ. nã quando dicim⁹ ipſe legens dixit.Ariſtotelici dicũt duas eſſe partes orationis nomen & uerbũ.S oici qnq;.Grãmatici octo:pleriq; nouem·pleriq; decem:pleriq; undecim. Interiectiõẽ greci penitus nõ habent:ſed inter partes orationis ideſt in octo nõ computant.Nos articulo nõ penitus carem⁹ ideſt eum articulum:ſed in pronomine cõputam⁹. Tres partes orationis ſunt:quę caſibus declinant:nomen:ꝓnomen:participiũ:& una quę temporibus ideſt uerbũ. Cętere omnes quattuor nõ declinãtur. Queſitũ ẽ quando pars orationis officio fungitur utrũ ius ſuũ retineat an eius cuius accipit ſignificationẽ.nam frequenter inuenimns & nomina ꝓ aduerbiis poſita:ut toruũ clamat:& aduerbia pro nominibus:ut mare nouũ.Quare ſciendũ eſt quoniam ſi nomen ſit pro aduerbio inſtitutum icipit non poſſe declinari.Etenim cum deſinat eſſe quod eſt & tranſeat in aduerbiũ incipit iam non poſſe declinari quẽadmodum nec illud aduerbiũ naturaliter declinat. Itẽ aduerbium ſi tranſeat in ſignificationẽ nominis nõ nũq declinatur:quoniam ſignificat eam partem orationis quę recipit declinationem.Vnde eſt illud apud Plautũ a primo mane uſq; ad ueſpeꝝ modo mane nomen eſt hoc mane huius manis huic mani:hoc mane ab hoc mane. nam ſi aduerbium eſſet nec genus recipet nec prępoſitiõi adiũgeret:nec poſſet terminari.

Roprium nomẽ in quattuor diuiditur partes. Pręnomen:nomen:cognomen:& agnomen. Pręnomẽ eſt:quod in loquẽdo ꝓponimus:ut Publius. Nomen eſt

UVA. BHSC. IyR_099_1

cõe familię:ut Cornelius.Cognomen eſt ꝓpriũ uocabu
lum:ut Scipio.Agnomen eſt quod extrinſecus ſumitur
uel a uirtutibus:uti Africanus.uel a uitiis:ut iugulator.
Sed ſciendũ eſt ꝙ pleꝝq; contingit ut tantũmodo inue/
nit:ut ecce Romulus unũ tantũ habet:plerũq; duo : ut
Nũma Pompilius:plerũq; tria:ut Publius Virgiliꝰ Ma
ro.plerũq; quattuor:ut Publius Cornelius Scipio Afri
canus.Sane ſciendũ eſt ꝙ quotiens unũ inuenit cogno/
men eſt.nemo enim poteſt eſſe ſine uocabulo quotiens
duo pleꝝq; pręnomen & cognomen ſibi libertus eſt.nã
non poteſt libertus habere nomen quod familiã ſignifi
cat cũ ipſe ſine familia ſit.Appellatiuoꝝ ſpecies ſunt ui
gintiſepté.Sũt noïa corporalia quę uidemus & tãgimus
ut terra lapis.Sũt ĩcorpalia:quę nec uidemꝰ nec tãgimꝰ
ut pietas iuſticia.Sũt primę poſitionis: quę a natura fir
mata ſũt:ut mons ſchola. Sunt deriuatiua:quę a primę
poſitionis noïe eiuſdem dicunt:ut montanus ſcholaſti/
cus.Hęc aũt deriuatiua non regulis ſed auctoritate fir/
mant.nã plerũq; iuenimus uaria ab uno ſermone: ut tu
der eſt tudertinus tuders.Sũt etiam diminutiua quę ſen
tentiam minuũt & nõ ſemper ſed frequenter ſyllabis cre
ſcũt:ut agnus agnellus.Sũt etiam alia ſono diminutiua
ut tabula fabula.in his ſignificatio principalis ẽ:ſ; enũ/
ciatio diminutiua:tũc enim re uera eſſent diminutiua: ſi
haberent alia principalia:ut oculus ocellus. Sũt quę di
cunt tota gręca:ut dido mãtho.gręce hęc & latine pñt
declinari gręce:ut Διδω didus:latine dido didõis μαν
θω manthus & mantho manthonis.Sunt quę tota latina
appellant:quę longe aliter a latinis proferũt q̃ a gręcis
nã quom gręci dicant πολλυδεύκησ:latini appellãt
pollux.Hęc aũt quę tantũ latina ſũt:latinę declinamus
Sunt quę appellantur notha:quę nõ primis ſyllabis ſed
ultimis a gręco ſermone diſſentiũt:ut achilleus achilles
agamẽnon agamẽno & fere omnia gręca:quę ĩ on exeũt

UVA. BHSC. IyR_099_1

detracta enim on ſyllaba per breuez o ꝑferūt ut apollō apollo:platon plato. Sunt ſynonima:quę uarias habent elocutiones. ſed unam ſignificationem:ut terra ſolū humus tellus. Sunt omonyma ſuperiorib⁹ contraria:ut aries. nam & machinamentum eſt quo muri expugnantur: & ſidus in cęlo:& animal in terris aries uocatur. Sūt patronymica quę trahuntur non tantum a patribus ſed ēt a parentibus. Nam inueniuntur & a matribus dicta thetideus thetides:& ab auo:ut ęacides. & a maioribus: ut dardanides ęneades & a uitrico: ut amphitrioniades. ſic ergo dicimus patronymica nō a patre tantū ſed a parentibus tracta:ut dicimus parricidam non qui patrē tantū ſed qui quenq; parentum necauerit. Hęc autem patronymica ſi gręca fuerint in des exeunt:ut atrides:aut in iuſ ut atreius:aut in on ut atrion. ſed quę in des exeunt tantum patronymica ſunt:ut atrides agamemnon. Quę in ius exeūt & patronymica & poſſeſſiua:ut atreius agamēnon & atreius gladius:Euandrius enſis Quę autem ī on exeunt:in latinum ſermonē non tranſeūt. Fœminina aūt aut in is exeūt ut atreis:aut in ias ut atreias:aut in en ut atrien. Sunt etiam nomina adiectiua quę plerūq; ſenſum habent:ſed coniunctione iactantur:ut magnus fortis. dicimus enim magnus uir:fortis exercitus. Sūt etiā qualitatis quę trahūtur ab animo a corpore extrinſecus. ut doctus niger fœlix. Sūt quantitatis:quę trahūt a menſura:ut lōgus latus. Sūt gentis quę gentem ſignificant: ut gręcus hiſpanus. Sunt quę patriam ſignificant:ut romanus. Sunt quę numerum:ut uu⁹ duo tres quattuor qnq; Sunt quę ordinem:ut quintus ſextus. Sunt quę ad aliqd dicuntur:quę penitus nō poſſunt ſine alterius coniunctione intelligi:ut pater. Non enim poteſt dici niſi filiuz habeat. Sūt ad aliqualiter ſe habentia:quę econtrario ſignificationem ſumūt:ut dexter ſiniſter niger candidus. Sunt generalia in quibus ſpecies continent:ut animal:

UVA. BHSC. IyR_099_1

Nā aīal dr̄ & hō & canis & equ⁹ſunt ſpecialia: ut ſunt ea
quę diximus canis hō & equus. naꝫ illa ſūt ſpecialia quę
genere diſcernunt̄. Sūt facta de uerbo: ut dictor lector.
Hęc autem ſemper in tor exeūt & oriuntur a gerundiī
modo ultimo tempore & ultima ſyllaba in tor uerſa per
oēs coniugationes: ut amatu amator: doctu doctor: audi
tu auditor: lectu lector. Sūt etiam participiis ſimilia: ut
demens: nā ſic eſt demens quaſi legens. ſed demens nomē
eſt: quia recipit comparationē ideſt dementior. legēs ue
ro participiū quia nō recipit ſimiliter comparationem.
Sūt etiam uerbo ſimilia: ut contemplator. ſed hęc cū ca
ſum acceperūt noīa ſunt: & contemplator huius contē
platoris facit: cum aūt tempus habuerint uerba: ut Ma
ro dixit contēplator aquas dulces. Sed comparatiu⁹ gra
dus generis eſt ſemp cōmunis: excepto uno quod ē ſeni
or. hoc enim ut Probus dicit tantum generis maſculini
eſt. nam omnia quę recipiunt comparationeꝫ qualitatis
ſunt & quantitatis ſic: utputa non omnes qui ſtudēt cās
agūt quiſqꝫ aūt cauſas agit: ſtuduit ſine dubio. Recta cō
paratio eſt quę primam ſyllabam integram per oēs ſer
uat: ut doctus doctior doctiſſimus. Si autem integrā non
ſeruat inęqualia efficit noīa quę ſūt tantum tria: bonus
malus: magnus: cū conſtet comparatiuū gradū minus ſi
gnificare uideat̄: ut clarior clariſſimo: doctior doctiſſi-
mo. Prętera ipſe comparatiuus nonnūq̄ poſitiuū ſigni
ficat quando dicimus ſenior ſignificans tamen ſenex. At
cum Saluſtius dicit: Mare ponticū dulcius eſt q̄ cętera
modo inuenit̄ cōparatiuus non ſolū comparatiuus nō
eſt ſed nec poſitiuus. nam mare nō modo dulcius nō eſt
ſed nec dulce quidem. Donatus dicit qnqꝫ tantū aduer-
bia genitiuo eſſe iūgenda tanq̄ magis minus maxime mi
nime ea ſcilicet ratione: quoniam uim in ſe habent com
parandi: atqꝫ ideo non debent comparatiuis caſibus iūgi
ne uideatur compatio gemiata. Qui eni dicit tā doctior

UVA. BHSC. IyR_099_1

pene dicit hoc doctior doctior: quod latinitas nõ patit̃ Probus aũt dicit omnia aduerbia quę uim augẽtis aut minuentis in ſe habent nõ debere cõiungi nec ſuperlatiuo nec ꝯparatiuo: ut ſũt iſta ualde multũ plurimũ per & ſimilia. Nã iſta nomina tãtũ poſitiuis gradibus debemus adiũgere. Quod ſuperlatiuũ dicit genitiuo plurali non adeo ueꝝ eſt nam inuenimus eũ etiaꝫ ſingulari genitiuo poſſe cõiungi tunc quando nomina ſũt enunciatione ſingularia intellectu uero pluralia ut eſt Odanaũ fortiſſime gẽtis. Quod dicit enũciatione maſculinũ itellectu eſſe neutrũ pelagus ueꝝ ẽ uulgus falſum eſt. Nam uulgus & neutro & fœminino genere legimus apud Virgiliũ fœminino. In uulgum ambiguam neutro ignobile uulgus. Balneũ generis neutri eſt in numero ſingulari. Fœminini quidẽ ſecundum uſuꝫ: ut occiſus ad balneas pellicias tamen & nentraliter legimus: ut balnea uitant̃ i Horatio Cęlũ in numero ſingulari generis neutri ẽ: In numero aũt plurali generis maſculini. habemus enim ĩ Lucretio. Quis totidem uertit cęlos. Cępe ĩ numero ſingulari neutri generis eſt: ut tunicatũ cum ſale mordens cępe & hoc nomen tres hoc ſolos habet caſus: hoc cępe hoc cępe: hoc cępe. In numero aũt plurali genere fœminino ſimpliciter declinatur. Ioca & Ioca ſimilia nomina ſunt: nã in numero plurali & maſculino & neutro genere declinant̃: dicimus enim & ioca & loca & ioci & loci In numero aũt ſingulari tantũ maſculini: ut iocus & locus. Quod dicit genera cõmunia eſſe inter maſculinum ut puta pãpinus nõ ita intelligimꝰ quaſi ſacerdos nã ſacerdos ſi maſculus ẽ hic ſacerdos dicit̃: ſi fœmina hęc ſacerdos nõ poſſumꝰ hoc ꝓ noſtra uolũtate confundere: ſed pro naturę q̃litate diſcernimꝰ. Pãpinus uero & dies & ſimilia pro noſtro arbitrio uel maſculino uel fœminino genere ꝓferunt̃. Nomẽ nec in totũ fixũ nec in totuꝫ mobile: at fixum lęna ſecũduꝫ Virgilium Troua lęna

UVA. BHSC. IyR_099_1

lupum ſequit᷑.ſecundũ Ouidiũ mobile eſt qui dixit:ut lea ſęua ſitim multa cõpeſcuit unda.Eiuſdem generis debent eſſe diminutiua : cuius generis ſunt principalia ut puta ideo hęc domũcula generis fœminini eſt qa & hęc domus generis fœminini ẽ.Exceptis ſcilicet paucis iſtis ſcutũ:piſtrũ:canis:rana: uerna:ſcurra: nã ſcutra ſcutrini facit.beta betaculus. Puluis dicit᷑ quia numeri ſingularis eſt tantũ: ſed legimus apud Horatiũ O uides diſcipare pulueres·Item pax:lux dicit numeri ſingularis ſed legimis apud Saluſtiũ : paces & luces.Itẽ quirites dicit numero tãtũ plurali ſed legim⁹ apud Horatiũ hũc qui ritẽ uetus nominatiuus hic qris.Itẽ idem Hora.Quis te quiritẽ ? cui⁹nominatiuus erit hic qrites:ut dicit Petronius·Quadrigas dicit numero tantũ plurali:ſed Varro dicit numero ſingulari.Virus generis neutri ẽ:& declia tur quẽadmodũ doctus hoc uirus hui⁹ uiri:legim⁹ eniꝫ apud Lucreciũ Tetry primordia uiri. Dicit nomĩa iam cõpoſita nõ debere cõponi & idẽ pauloante dixit de cõ pluribus potuiſſe cõponi ne cõtrariũ ſit ita iutelligi debet ut licet nobis nomẽ cõponere bis:ſed ita ut prĩa cõ poſitio ſenſuꝫ nobis ĩ cõtrariũ nõ uertat:ut territus imperterritus.Illud.n.nobis nõ licet facere:ut per cõpoſitioneꝫ primũ cõuerſum in cõtrariã ſignificationem nomen per ſecundã cõpoſitioneꝫ ualeam⁹ reuocare ad primã ſignificatiõem:ut eſt doct⁹.indoctus: qñ antiq̃ nulla ratiõe dicit᷑ prȩfectum uigulũ ſic dicat᷑ quẽadmodum tribunus militũ ideſt ſi pro una nomine accipit᷑ uterq; ſermo in priore parte tantũmodo declinat᷑.Si aũt uolue rimus elocutionem facere dicimus prȩfectus uigilibus quo tẽpore licet nobis etiã in hac duo nomina aliquem ad ferre ſermonem ut prȩfectus eſt uigilibus.

Aſus pleriq; quattuor eſſe dicunt auferẽtes nomĩatiuum & uocatiuũ:Nominatiuũ qui ſimilis eſt uocatiuo.Ideo aũt auferunt nominatiuuꝫ quoniam quom

UVA. BHSC. IyR_099_1

caſus ſit ab eo quod faciat nomen habere. Nominetiuus ecõtrario rectũ nomen oſtendit. Alii qnq; docét ut grę/ci qui ablatiuũ nõ habent. Alii ſex ut latini qui ablatiuũ addunt: Alii ſeptimũ etiam addũt caſum qui ablatiuo ſi milis ĩuenit. Nã qñ dico re uera doctior illo & doctior ab illo eadem inuenit elocutio quando autem dico illo pręſente ſuſcepi & ab illo pręſente ſuſcepi: nõ eſt ſimi/lis ab utroq; caſu elocutio. Nã illo pręſente ſuſcepi in/ter duas tãtũmodo res geri uidetur. Nõnulli adiũgunt octauũ caſum qui fit cũ quid per accuſatiuũ cum pręe/poſitione poſſum⁹ docere: dicimus per datiuũ ſine pręe/poſitiõe ut clarior it ĩn cęlũ & it clarior cęlo: ut ſubeũt ad murũ & ſubeunt muro. Inflexionũ aũt uarietates in ſex ſunt. Aliquando enim omnes caſus uarios exitus ſu/munt ut eſt unus quę dicit forma exaptota: Item penta ptota dicit ubi quinq; ſũt uarietates. Ité tetraptota ubi quattuor ut eſt ſpecies. Triptota ubi tres ſũt: ut eſt tem plum. Diptota ubi duę: ut cornu: genu: Nã nomĩatiuus accuſatiuus & uocatiuus corripiunt: Alii tres ꝓducũt ideſt genitiuus datiuus ablatiuus. Eſt etiã monoptota: quã nõ bene monoptotam ſed aptotam dicimus ut neq̃ nã monoptota illa ſũt quib⁹ unus tantũ caſus eſt ut ſpõ te. Aptota uero illa ſũt ubi omnes quideȝ ſunt caſus: ſed nulla ratione uariantur ut eſt frugi. Inueniunt auté no mina unum caſum habentia ut tabo: aut duo tantuȝ ut hic iuppiter. o. iuppiter: aut tres tantũ: ut hoc nefas aut quattuor tantum: ut hui⁹ dictionis hnic dictioni hãc di ctionem ab hac dictiõe. Sed hoꝝ nominum reliquos ca ſus in uſu quidem non eſſe manifeſtum eſt. In auctorita te auteȝ ſępius reperiunt. Inimicus datiuuȝ regit. quãq̃ uſus uendicet nominatiuum. Inimicus enim eſt mihi di co nõ meus. Item ſecundus ab illo eſt: dicimus nõ ſecũ dus illi quanq̃ iſta nomina ſuis caſibus ſeruiũt etiã aliis alia auctoritate iunguntur. Nam & pactus illam rem

UVA. BHSC. IyR_099_1

dicimus & illa re. Quod dicit ab his mulab⁹: filiab⁹: dea bus: nos dicere debere. Sciendũ eſt ꝓpter teſtamentoꝝ neceſſitatem: nã hęc pauca dicit Probus ꝯtra artem eſſe ſuſcepta: nec nos debemus ad iſtoꝝ ſimilitudinem alia declinare: ea eni quę arte carent ſola auctoritate firmãt. Vas in numero ſingulari tertię declinatiõis eſt: in nume ro plurali ſecũdę. Dices ſecundũ regulam tantũ fœmini ni generis eſt. nullu3 enim nomen ẽ producto ablatiuo terminatũ quod alterius poſſit generis iueniri: qđ autẽ dicimus genere maſculino idẽ ratio perſuaſit aduerbii: nam hodie dicẽtes quaſi hoc die ſignificam⁹ nec tamẽ di cimus hodie q̃ſi hac die: Nam quotiens nominatiuus ſin gularis. n. &. r. terminat̃ ablatiuis in. e. etiam genitiuus pluralis in um: Exit. a. ſupradictis regulis. accuſatiuus ſingularis tũc in. im. exit: quom ablatiuus ſingularis in dubitabiliter. i. terminat̃. ut ab hac ui: & ab hoc thybe ri. facit eni hanc uim hunc thyberim. Si autẽ. e. termina tur ablatiuus: tũc uariat̃ accuſatiuus ut ab hac puppe hanc puppem. Domus & iugerũ ab antiquis aliter decli nabantur q̃ hodie declinamus. Nam domus erat quartę declinationis. Iugerũ tertię: nos aũt in hoc nomine. i. do mus tres in unũ caſu3 uſurpamus. a. ſecunda declinatio ne ablatiuum a domo: genitiuum pluralẽ harũ domoꝝ accuſatiuũ pluralem has domos. In nomine autem iuge ris: unum tãtummodo uſurpamus ablatiuu3 ab hoc iu gero. V. littera tunc retinetur in datiuo plurali: ut ipſe dixit: quom aliqua diſcernenda ſunt: ut artubus: & arcu bus: cui regulę tamen iuenimus duo nomina contraria ideſt nulla diſcretione interueniente. u. retinentia ut ſpe cubus & tribubus: quę ab iſtis regulis diſcrepant. No mina tantũ pluralia uulcanalia: minerualia: ideoq; illę regulę ablatiui ſũt ſingularis: hęc aũt nomĩa ſũt nume ri tantũ pluralis: que licet regulas nõ habẽt tñ ad ſimi litudinem nominum declinãda ſũt: que nomina regulis

UVA. BHSC. IyR_099_1

continent̄.i.ut ſic declinemus.hę Kalendę quemadmo/
dum hi agiles hę idus queadmodum hę manus: quanq̄
dixerunt ut queadmodu3 regulis carent:ita uarie decli
narent̄.Nam inuenimus apud auctores & anciliū:& an/
cilioꝝ:& uulcanariū:& uulcanariorum.Itē nomia grę/
ca a ſupradictis regulis ſegregantur: ut emblema: poe/
ma:& hoc iuſte:Nam ſi gręca ſunt ablatiuo carent illę
autem ab ablatiuo originē ſumunt quas non poſſunt ſu
ſcipere nomia ablatiuo carentia:ſed hęc maiores noſtri
aut tertia declinatiōe declinabāt ſi fuiſſent generis neu/
tri:ut poema:poematis:aut pria declinatiōe declinabāt:
ſi fuiſſent generis fœminini: ut hęc poena: hui⁹ poenę:
quāq̄ inuenim⁹ aliquos caſus nec ab illis nec ab iſtis re
gulis declinatos ideſt genitiuū pluralē:& datiuū & abla
tiuum pluralem legimus eni apud Ciceronē horu3 poe
matoꝝ his poematis:ablatiuo ab his poematis:ſimiliter
emblamatoꝝ & emblamatis.peripateſmatoꝝ peripateſ/
matis.Analogia dicit̄ ratio declinatiōis nominū inter ſe
omni parte ſimiliū latine proportio uocat̄:Nomina aūt
ſimilia ſunt omni parte ſi octo rebus ſint ſimilia ideſt ex
illis quę accidūt nomini qualitate comparatiōe: genere
numero:figura:caſu:deinde exitus ſyllabaꝝ:deinde cō/
ſonantium:rationes penultimaꝝ : atq3 ſi una res ex iſtis
octo deſierit ſimilibus:dicimus enim nomen nulla ratio
ne declinari ſimiliter cuius rei exemplū & lupus ſit lu/
pus nam ſeptem partibus conſentiunt:tamen quaſi gene
re diſſentiunt.Lupus enim in aliud genus:ut lupus: lu/
pa:lepus:lepa non facit.

Robus autem pronomen in quattuor partes di
uidi putauit ideſt pronomē infinitum:finitū:mi
nuſq̄ finitū:& poſſeſſiuū quod nō uidetur habe
re rationem:unde Donatus melius qui in duas partes i
primo diuiſit:Nā ſi ea ſunt finita pronomina quę recipi
unt perſonas.Alia omnia quę nō recipiūt pſonas ifinita

UVA. BHSC. IyR_099_1

dicenda ſũt:Vnde apparet quod infinita & minuſq̃ fini/
ta ſunt & poſſeſſiua.In illis enim nõ accidit certa perſo/
na:cuias:& noſtras:uel cuiates & noſtrates nam utrũq;
dicimus ſecũdum Plauti auctoritatẽ gentem ſignificat:
ut eſt cuius gentis optime uoſtrę gentis.Pleriq; accen/
tũ in ultia ſyllaba ponunt:qñ cuiam:ſed praue:Nã nul/
la pars oratiõis eſt latina abſq; prędictis: quę poteſt in
ultima accentũ tenere.i.pone & alias. Sunt aliqua pro/
mina quę caſibus creſcũt nominatiuo:ut quis uel qui.
genitiuo ſingulari:ut mei uel mis: tui: uel tis. ablatiuo
ſingulari ut.a.quo uel.a.q plurali datiuo uel ablatiuo
ut.a.quis uel.a.qbꝰ qua ratiõe fiant ſupius diximꝰ.Sũt
econtrario que caſibꝰ decreſcũt:nã uocatiuus nõ iueni
tur in ꝓnomine ego.Aliquãdo nomiuatiuꝰ & uocatiuꝰ
ut in pronomine ſui:ſibi:ſe a ſe.Aliquãdo tantũ accuſa
tiuus:eccũ:eccam:ellum:ellam.Aliquando tantũ geni/
tiuus ut cuia:& cuiũ.Quod aũt dicimus ſui aliquid eſſe
pronomen uerum ẽ:non enim de poſſeſſiuo naſcit̃ cuiꝰ
nominatiuus eſt ſuus : Nam ſi inde naſceret̃ datiuum o
mitteret:ut ſuo non in.i. Pręterea eſt aliqua differentia
quod hoc pronomen ſui uel ſibi : utriuſq; numeri eſt.
Illud uero poſſeſſiuũ ſuuꝫ & ſingularem habet numerũ
& pluralem . Quęſitũ eſt apud gręcos an.O. uocatiuꝰ
eſſet articulus & prouocatꝰ nõ eſſet. Omnes enim arti/
culi cũ de numero ſingulari ad pluralẽ tranſeunt uarie
proferunt̃:ut hic hii huius & hoꝝ & reliqui . Quando
aũt dicimus o docte & docti:& utroq; numero eundem
articulũ ponimus:quę res nõ articulus uidet̃ quia non
mutat̃ in numero plurali:ſed potius aduerbiũ uocantis
ut quẽadmoduꝫ dicimus:heus uos docti:ſic dicamus o
tu docte & o uos docti.Inter Articulos & pronomẽ hoc
intereſt: quod pronomina tũc cuꝫ ſine nominibus ſunt
& abſentiũ nominuꝫ uidentur explere perſonas: ut hic
& hęc & hoc:qñ autem dico hic ęneas huius ęneę iam

UVA. BHSC. IyR_099_1

non poſſunt pronomina dici:cū nō fugant eorum nomi num quę pręſentia ſūt officio. Ipſa enim nomina per ſi-gnificationem implent. Neuter alius: & reliqua conſtāt eſſe nomina: quoniam Probus uiginti & unū dicit eſſe pronomina in quibus iſta non computantur. Ea prono mina quę utraq; parte nominatiuum habent ſecundum formam nominum declinantur: Nam ſic declinamus qſ quis utraq; parte ſic autem priore parte non declinam9 aliquis: quemadmodum nec iuris peritus: Sic poſterio-re parte non declinamus quiſpiam quemadmodum nec tribunus militum.

Di: noui: cœpi: memini. Quęrit cuius ſint tp̄is quom conſtat eſſe p̄fecti: Nā & perfectū in. i. ſem-per exit ut legi: ſcripſi: & pręſens tempus nunq̄ in. i. ſed ſemper in. o. exit. Illa enim uerba ſignificationē habent pręſentis temporis regulas autem pręteriti. Suū defectiuū uerbum eſt in coniugatione: Nam quando di-cimus es: non poteſt eſſe ſecunda coniugatio quia &. e. correptam habet & in prima p̄ſona. e. ante. o. nō habet. Pudet: & tedet: quaſi defectiua poſuit. In ſuperiore autē parte imperſonalia nō cōtrarie ſūt poſita. Nā hoc ipſuū uerbum imperſonale defectiuum eſt. Sublatis enim de primo uerbo duabus perſonis: prima & ſecunda: Tertia utiq; ſupereſt. Quę ſi non ſibi adiūgat pronomē defecti uum dicit̄ eſſe uerbum. ſi autem adiungat imperſonale. Gaudeo & audeo. a. pleriſq; neutro paſſiua: ab aliis ſupi na uerba dicunt̄ quę in tempore p̄fecto & pluſq̄p̄fecto paſſiuam habent declinationem: i reliquis aūt actiuam: ideſt temporibus. Sūt alia inęqualia quę ſuam habent declinationem & ꝯtraria ſunt: ut placeo: nā & placui fa-cit & placitus ſum. Sūt itē alia i ęqualia q̄ ideo ſūt ięq̄ lia quoniā primam ſyllabaū nō reſeruant: ut nolo: uolo Faciūt enim nolo: nonuis: nonuult: non nolo: nolis: nō nolit. Item uolo: uolis: uolit: nō dicimus: ſed uolo: uis:

y 4

UVA. BHSC. IyR_099_1

uult. Sunt aliq̃ua penitus anomala:de quibus nihil poſſumus dicere niſi qđ lectiõe declinet̃ eas uſurpare ꝑſonas quę tantũ auctoritate firmant̃: & ſũt hęc faxo:faxis inquit: iſit:inquã: & reliq̃. Pria ꝑſona in idicatiuo mõ ſemꝑ corripit̃:ut lego abſq; monoſyllabis:ut do flo:ſto quę qdem ſi fiãt poliſyllaba:ut reddo:reflo:reſto:corripiunt̃. Verba quoq; declinatio ĩ noſtra poteſtate ẽ ſũt hęc tondeo:lauo:fabrico:punio: & reliqua uerũtamen debemus ſecundũ naturã actiuũ uel paſſiuũ pręſumere ut ego lauor:balneuꝫ lauo: quando ego capillos depono ut dicam tondeor: qñ alteri capillos detraho: ut tõdeo. Pria ꝑſona nõ debet ita proferri:lego ego. Quoniã lego iam habet in ſe ſignificationẽ ꝓnominis:niſi tamen ſic tũc poſſumus dicere qñ nos magis uolumus oſtẽdere lecturos q̃ alios ut ſit quaſi ego magis q̃ cęteri:male dico tibi dicimus nõ te dicimus. Prima ꝑſona ante ultimam.o.ſepteꝫ lr̃as nõ habet.h.o.f.k.q.i.z. cętera uero habent.e.ut ſedeo.i.ut audio.u.ut annuo.b.ut bibo:& ſicut in arte ſcripta ſunt.K.Ideo non poteſt pręponi.o. litterę quia nunquã anteponitur niſi.a.ſequente.q.y.z. ideo non poſſunt pręponi. Vnum tamen uerbum quod o.ante.o.habet:ut reboo:reboant:ſiluęq; & magnus.o. ideo contra regulam uenit quia gręcum eſt.cętera in arte conſcripta ſunt.

Duerbium dictum eſt: quia neceſſe habet ſemꝑ uerbum ſequi: Verbo tamen non neceſſe eſt egere ſemꝑ aduerbio:naꝫ poſſumus dicere ſic legit Nunc enim & plena eſt elocutio & aduerbiũ tamen non inuenit̃:nam quom dico cras hodie:non erit integra elocutio niſi addam uerbũ utputa dico uel facio. Aduerbium plerũq; cõfirmat uerbum plerunq; deſtruit:Confirmat ut iam faciã.deſtruit:ut nõ faciam. Aduerbia aut a ſe oriunt̃: aut ab aliis partibꝰ oratiõis ueniunt.ſicut in artibꝰ poſitũ eſt:nã ibi ſũt exẽpla uaria poſita hẽno aũt

UVA. BHSC. IyR_099_1

nihil aliud eſt niſi hoc anno. Vnde deriuatio duplex iuenit. Nā Cicero dicit honatinas fruges Horatiꝰ dicit hornatas fruges. Item meatim nihil eſt aliud niſi meo more tuatim tuo more. Quod dicit de participio aduerbium poſſe deduci: uerū nō eſt: eteni illud exemplū quod ꝓtulit ideſt indulgens non tantū participiū eſt: nam recipit compationē: facit eni indulgentior indulgētiſſimꝰ. ergo quando dicimus indulgēter nō uidemus a ꝑticipio tranſtuliſſe in aduerbiū: ſed a nomine. Oīa uerba e terminata in poſitiuo ſemper ꝓducunt: ut docte: exceptis regulis eorū aduerbiorū. Quę aūt non comparant: ut rite. nemo enim dicit ritius ritiſſime: uel quę male compantur: ut bene. nemo enim dicit bonius boniſſime. Vel quę a ſe oriunt: ut īpune īpunius. hoc ſcilicet in poſitiuo. Cęterū ſuplatiuus gradus ſemper producitur facile: & difficile non querit: utrū aduerbia ſint an nomina. Conſtant autē eſſe nomina tantū quia ſemper correpta ſunt: Si enim aduerbia eſſent ut ſupra diximus: producerent. deinde qa neutri generis formam ſequūt. ſicut enim dicimus & facilis facile: ſic difficilis difficile. Deinde ſi aduerbia eēnt in ter exirent. Datiuus enim nominis. i. terminatꝰ aduerbiū in ter ſyllabam mittit: ut huic forti fortiter: ſic huic facili faciliter: huic difficili difficiliter diceremus Ergo conſtāt eē noīa. Sic autem poſita ſunt ꝓ aduerbiis quemadmodum fere īuenimus apud poetas pro aduerbiis cōſtituta: ut toruū clamat: pro eo quod eſt torue: horrēdū ſonat: pro eo quod eſt horrēde: qua figura oratores omnino uti nō debent. Genus enim eſt ſoloeciſmi ſicut ipſe Donatus. Paulopoſt de ſoloeciſmi ratione monſtrauit. Scire enim debemus ꝙ datiuus ſingularis o terminatus aduerbiū in e mittit: ut huic docto docte. i. terminatꝰ in ter. huic agili agiliter: quas regulas ſemper corrupit auctoritas. Nā īuenimus plerunqꝫ id eē aduerbiū: q dtūs ē caſus: ut falſo. Hęc aūt ambiguitas elocutōe diſcernit

UVA. BHSC. IyR_099_1

quando enim dicimus falſo homini dedi:erit nomen.qn̄ falſo loqueris:erit aduerbium:ita plerunq; in contrariū cedunt. Nam Terentius ait duriter:quom dure dicere debuerit.& Virgilius:Lugubre quom lugubris extēſa dicamus.Ea aduerbia comparanda ſunt quę ducūt originem a nomine recipienti comparationem:ut eſt doctus. Ideo enim dicimus docte doctius doctiſſime:quoniam dicere poſſumus doctus doctior doctiſſimus. Ab eo quod eſt Tullius cum ſit aduerbium non recipit comparationem:quia nec nomen recipit.Sūt alia aduerbia quę ſemper per ſe cōparantur.Sūt aūt quę non egent cōparatōe ut ē mane:nemo enim dicit manius nemo maniſſime.Verumtn̄ hanc quam per ſe inflexionem non habem⁹: poſſumus facere adiectionem illaꝝ particulaꝝ: ut magis & maxime:utputa ſit poſitiuus mane: comparatiu⁹ magis mane:ſuperlatiuus maxime mane. Omnis pars oratiōis cum deſierit eſſe quod eſt nihil aliud eſt niſi aduerbium iccirco ſi nomen deſierit eē nomen non faciet ꝓnomen: aut participiū:ſed ſolum aduerbium.Vt eſt ſedulo:nam ſi dicas ſedulo homini dedi:nomen eſt.ſi dicas ſedulo feci:aduerbiū eſt.Item pronomen aliquando & aduerbiū eſt.quom enī dico quid eſt:erit ꝓnomen. quom dico q̄s ſcit:erit aduerbiū.Item uerbum plerūq; & aduerbiū eſt quando enim dico pone prima ſyllaba accentum habente:erit uerbum.quando ultimę ſyllabę do accentū: erit aduerbiū hoc eſt diſcretionibus cauſa nam ultimo loco uerbi acutus accentus nunq̄ ponitur. Item participium aliquando aduerbiū eſt.quom enim dico me ad uillam ꝓfecto contigit:ꝑticipiū eſt profecto. quom dico profecto quęritis aduerbium eſt profecto.Item ante ꝑpoſitio nō nūq̄ & aduerbiū eſt. Prępoſitio in hac elocutiōe erit ante templū caſum enim habet uictū.ſi aūt dicas ante feci:erit aduerbiū:quoniam ſequitur uerbū & coniunctio eſt.ſed plerūq; & pro aduerbio ponitur:quom dicimus

UVA. BHSC. IyR_099_1

ut te fortiſſime teucꝝ accipio. Heus ſi dolorē ſignificet interiectio eſt. heus etiam menſas conſumimus inqt iullus. ſi autem uerbū ſequatur aduerbiū eſt. heus inqt iuuenes monſtrate meaꝝ: erit nomen quom nominibus ꝑ aduerbiis utimur: ut ante dictū eſt. Illud fideliter tenere debemus nunq̄ ſeparatim prępoſitionem aduerbiis poſſe coniūgi ueluti de mane de noctu. Quod aūt iuenimus indocte & infrequenter ſūt quidem prępōnes: ſed non ſeparatim ſicut ſunt etiam particulę: quas ipſe ponit. Artigraphus deſurſū deorſum deinceps. Ita eni conſtat duas partes orationis: ut uno ābę nitantur accētu. nec duę prępoſitiones interueniente aduerbio ſociandę ſūt. Prępoſitio etiam ideo non poteſt adiūgi nomini interueniente aduerbio: ut de trans thyberim uenio: quemadmoduȝ illinc uenio.

Articipium eſt quaſi particapium: habet enim a nomine genera & caſus: a uerbo autē tēpora & ſignificationes: ab utroq; numerum & figuraȝ: & cętera quę ſupradicta ſunt. In poſterioribus illud adduci inchoatiua uerba illud non habere niſi pręſentis tēporis participiū futuro aūt carere. Ideo aūt futuro carent quoniam regulā futuri ꝑticipia a pręterito ducūt participio pręteritum autem participiū a tempore perfecto originem ſumit: & ideo quom inchoatiua uerba tempus perfectū non habēt: non poſſumus habere quod additur iam tempore perfecto. Pręterea dicit participia ab impſonalibꝰ uerbis niſi uſurpata nō uenire: quę res penes latinū non erit: & ſimilia & ſimiliter ab arte diſcedit. Etenim participia a prima poſitione uerbi origīnē trahūt: cū igit̄ impſonalia primā perſonam nō habent participia nō iure ex ſe faciūt: ſed tamen dixi uſurpar[illegible] nobis licet. Inuenimus eni apud uarios auctores: quod puto id fieri: nō quod de impſonalibus uſurpent̄ participia: ſed quod ipſa imperſonalia fiant uerba pleuiſſima. nam hoc quod dicimus

UVA. BHSC. IyR_099_1

pudet & tedet tñ dici iuenimus in auctoribus & pudeo
& tedeo:unde fiūt & pudēs:& tedens ꝑticipiū nō ab imꝑ
ſonali uidet̃:ſed a uerbo integro. Odi uerbū ꝑticipium
hꝫ oſus:quod lꝫ in uſu nō ſit tñ cōpōit̃ & in uſu erit exo
ſus poſus. Ab eo quod ē memini ar tis nullū ꝑticipiū re/
perit̃ ſi ad uſū ueꝝ eſt:ſi ad auctoritatē falſū. nā iuenimꝰ
in Plauto meminēs. Tunicatus galleatꝰ dicit ꝑticipia nō
eſſe:ſed noīa:eo ꝙ a uerbis nō trahunt̃. Sed ſi diligenter
attenda aduertens ab ſimilibꝰ participia comprobabis.
nā licet nō faciat tunico galeo:tñ quoniā tempus habēt
ſine dubio participia ſūt:& eni armatus incedit ueſtitus
incedit quom dico hoc ſignifico iam armatum: iam ue/
ſtitum eſſe:Sic etiam dicimus tunicatus incedit: galeatꝰ
incedit.i.& iam tunicam habet:iam galeam habet: quę
res tempus oſtendit:& ſi tempus eſt participiū eſt. Pran
ſus cœnatus & reliqua cōſtant nō eſſe participia ſi a uer
bo nō ueniūt. Conceſſū eſt eni regulariter ut a neutrali
bus uerbis liceat nobis uſurpare prętērita ꝑticipia. Sed
quoniam & has artes defendere debemus uel auctorita
te firmar̃:neqꝫ ad iſtoꝝ ſimilitudinē alia fingere: ſed illis
tantū uti quę lecta ſūt. Noīa ſimilia ꝑticipiis pręteriti tē
poris quartę ſūt declinationis:ipſa aūt participia ſecun
dę:ut hic uiſus huius uiſus nomen eſt. hic uiſus huiꝰ ui
ſi participiū eſt. Furibundus & moribūdus qd eſſent &
noīa eſſent manifeſtuꝫ eſt:quod ſubtracta dus ſyllaba &
addita littera non redeūt in participia pręſentis tpis:qđ
regulariter dictū eſt. Noua ratione participia quę con/
ſtant eſſe participia poſitiuū gradū poſſunt recipe quo/
niam participia nullam recipiūt comparationē:tamē cō
paratiuū gradum plerunqꝫ ſuſcipiūt acceptior & ingen
tior:quę res ſola ſenſus ratione ſecernitur. Aduerbiū de
participiis naſci Donatus aſſerit plurimi negant. At con
ſtat apud maiores equidem lecta: in uſu tamen eſſe non
poſſunt ut dictum eſt in aduerbio.

UVA. BHSC. IyR_099_1

N coniũctione nihil penitus noui poſuit: ſed ita hic ſicut in ſupiore pte tractauit. Illud plane adiecit ꝙ licet nobis coniũctiones ꝓ aliis coniũctionibus ponere: quod nimiꝝ eſt quom liceat & alias ptes oratiõis ꝓ aliis ponere: ut nomen pro aduerbio: ꝓnomen pro aduerbio & multa alia ſignificatione tamen mutata.

Repoſitio eſt pars orõnis dicta ꝙ in loquendo prę ponit: & hęc eſt eius natura puta ante templum nemo eni dicit templũ ante. ſed tamen eſt una prępoſitio quę ꝓ arbitrio nr̃o ponit: ut tenus: dicim⁹ enim pube tenus & tenus pube. Itẽ cũ plerũq; ſit poſtpoſita inuenit ut ꝑponi oĩno nõ poſſit quod utiq; contra artẽ uidemus ut cum dicimus mecũ tecũ: nobiſcũ uobiſcum. Prępoſitio autem aut cohęret: aut utrunq; efficit con. dis. ita enim loquimur conduco tibi diſtraho. ſepant autem & penes. Etenim cũ dicimus apud amicũ duę orõnis ſunt partes: penes arbitros ſimiliter duę. Alię uero & cohęrent & ſecerni pñt: ut prę. nã cũ dico prętulit utiq; cohęrens inuenit. quom aũt prę metu ſegregata eſt. Accuſatiuę prępõnes. xxx. tantũ ſunt. Ille duę poſſũt in queſtionem uocari apud & ad: eo ꝙ ſemp in loco ẽ ut apud amicũ ſuũ. Ad uero ſcd̃m artem ſemp ad locũ: ut ad amicum uado: q̃q̃ & ſcd̃m auctoritatẽ inuenit in loco: ut ad M. Leucã te habitare dixit. Vſq; nõ uidet plurimis prępoſitio: quoniã ſic alia prępoſitio nõ põt poni: eteni dicimus ad foꝝ uado: ut Virgilius aduſq; colũnas exulat: iã ſi habeat alterã prępoſitionem ipſa prępoſitio eſſe non poteſt. Nunq̃ enim prepoſitio alteri prępoſitioni cohęret. Si aũt uolueris ut coniunctim cohęreat: nõ iam aduerbium erit: ſed potius recipit naturam ſuaꝫ: nã & prępoſitionem prępõni ſic coherentẽ ut pro una parte prępoſitionis habeat. Inuenimus enim ſępe apud Catonem ut circũcirca. i. circa. In ablatiuis prępoſitõibus e & ex hãc hñt obſeruatõꝫ: ut ſi uocalis ſequat ex: pręponam⁹

·UVA. BHSC. IyR_099_1

ut ex amico audiui ſi autem conſonãs e prꝑponatur: ut e foro uenio. Illud uehementiſſime obſeruare debemus ut con & in quotienſcũq; habent poſt ſe. s. & . f. litteram uideamus quemadmodum pronũciantur: plerunq; eniꝫ non obſeruantes barbariſmos incurrimus. Nam cũ ipſorum natura breuis ſit tamen ſi ſequantur ſupradictꝑ litterꝑ plerunq; in longitudinem tranſit: ut cum dicimus quo fit confeſſio. Item conſilium conſulit. his enim locis pronũciandꝑ ſunt ut longe: ſimiliter inſula infula quod magis auriũ iudicio q̃ artis ratione colligimus. Prꝑpoſitiones aut ipſa uerba corrũpunt: ut conficio. nam erat integꝝ facio: aut utrũq; & corrũpunt & corrũpunt: ut afficio. nam affero quod ſcribebat̃ per a & per d incipit ſcribi per a & per f. & item quod erat facio fit ficio. Prꝑpoſitio & quando prꝑponitur & quando poſtponitur: ſi caſum ſuũ retineat: prꝑpoſitio eſt. ut trãſtra p & remos. Si aũt caſum mutauerit: fit aduerbiũ. ut longo poſt tempore uenit. Ambiguꝑ prꝑpoſitiones quattuor fuerũt: in ſub: ſup: & ſubter. Quibus maiores indifferentes utebãt̃ ſed hodie tantũ duꝑ ſũt: in & ſub. naꝫ ſup & ſubter accuſatiuꝑ habent̃. In autem & ſub qua ratione in ſe ferent̃ in ſupiore tractatũ eſt. Pleꝝq; eadem ẽ prꝑpoſitio quod eſt & aduerbiũ ut ante & poſt. ſed quod magis dictum ẽ hac ratione colligimus. Etenim ſi pars orationis ſequat̃ quꝑ caſibus ſeruit prꝑpoſitiones erũt: ut ante templum ꝓpter aquam. templum enim & aqua caſuales ptes orationis ſũt. Quando aũt dicimus ante fecit: poſt dixit: aduerbia ſunt ſi ſequant̃ uerba. Nouimus itaq; aduerbia ſemper uerbis egere.

Nteriectio nihil habet niſi ſolũ mentis affectũ: quꝑ tũc interiectio dicitur quando uoce incognita profertur O: heu: & ſimilia. quom plenas adhibemus ad exprimendos animi affectus tam interiectiones dicuntur q̃ pro interiectionibus: ut proh Iuppiter ibit hic ait & hꝑc

UVA. BHSC. IyR_099_1

pars non poteſt proprium nomē utrius tenere eo quod uarię interiectiones ſūt.nam.o.dolentis legitur:ut o mihi pręteritos referat ſi Iuppiter annos.& iraſcentis:ut o callidos homines:& ſimilia.

FINIS.

Impreſſum eſt hoc opꝰ ꝑ Henricū de ſancto Vrſo in Vincentia:Anno noſtrę ſalutis.M.CCCC.LXXXVI.xiiii.Klen̄.Iulii.

UVA. BHSC. IyR_099_1

UVA BHSC. IyR_099_1